

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
«ӨРЛЕУ» БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ҰЛТТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ АҚФ**

**Астана қаласы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ФАО «НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ «ӨРЛЕУ»**

**Институт повышения квалификации педагогических работников по
г.Астана**

**«Педагогтің білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы»
халықаралық on-line семинардың
МАТЕРИАЛДАРЫ
31 наурыз 2016 ж.**

***МАТЕРИАЛЫ*
Международного on-line семинара
«Профессиональное развитие педагога в условиях обновления содержания
образования»
31 марта 2016 г.**

Астана, 2016

Рекомендовано к изданию ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по г. Астана

Под общей редакцией Саиновой Л. А.

Редакционная коллегия: Чокушева А. И., Сайлыбаев А. А., Асамбаев М. Ж., Ахметова К. К., Дуйсебаева М. Ж., Бегалина О. А., Нурмаганбетова В. И., Бурабаева Р. С., Нурмагамбетова Ж. С., Даулетбаева Г. К., Карагозина М. И., Бадел А., Клименко Н. А., Боранбаева Л. К.

Педагогтің білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы / Профессиональное развитие педагога в условиях обновления содержания образования: Материалы Международного on-line семинара. 31 марта 2016 г. - В 2-х томах.— Том 1. - Астана, 2016, - 385 с.

В сборнике представлены материалы Международного on-line семинара по проблемам профессионального развития педагогов в системе повышения квалификации. Представлены выступления, прозвучавшие на пленарном и секционном заседании on-line семинара, а также статьи заочных участников.

Сборник адресован специалистам системы повышения квалификации педагогов, а также широкому кругу читателей.

ВВЕДЕНИЕ

Согласно Операционного плана филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по г. Астана на 2016 год 31 марта 2016 года проведен Международный on-line семинар на тему «Профессиональное развитие педагога в условиях обновления содержания образования».

В пленарной части on-line семинара обсуждались актуальные вопросы профессионального развития педагогов в системе повышения квалификации с участием ученых, преподавателей и сотрудников институтов повышения квалификации Российской Федерации, Республики Беларусь и Донецкой Народной Республики.

С основным докладом выступила и.о. директора филиала АО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по г. Астана Саинова Л. А. В своем выступлении на тему «Профессиональное развитие педагога в условиях обновления содержания образования» Людмила Александровна отметила, что сегодня в образовательном пространстве Казахстана успешно функционирует и развивается новая система повышения квалификации педагогических кадров с единой структурой, системой управления, политикой и миссией, реализуются новые направления, формы и содержание курсовой подготовки педагогических работников. В рамках перехода на 12-летнее образование АО НЦПК «Өрлеу» в настоящее время проводит предметные курсы по новым образовательным стандартам.

Наумчик В. Н., доктор педагогических наук, профессор кафедры общей и профессиональной педагогики Республиканского института профессионального образования (Республики Беларусь) представил тему «Повышение квалификации как ведущий ресурс педагога: проблема диагностики», где поделился идеями реализации педагогики ненасилия через развитие профессиональных качеств педагога. Ученым-исследователем предложены наиболее эффективные подходы в диагностировании профессиональных достижений педагогов. В частности, разработанная В.Н.Наумчик тест-карта с градациями позволяет диагностировать профессиональные качества педагога.

Буланкина Н. Е., доктор философских наук, доцент, заведующая кафедры гуманитарного образования Новосибирского института повышения квалификации и переподготовки работников образования (Российская Федерация) в выступлении на тему «Профессиональный рост учителя-гуманитария в системе дополнительного профессионального образования» отметила, что личность педагога, его профессиональный статус и методологическая культура как неотъемлемая часть его индивидуальной концептосферы профессионала, выступают в качестве ведущего фактора гуманизации современного образования, в основе которого лежит духовно-нравственное воспитание обучающихся. Для подготовки педагогов к профессиональной деятельности в сфере преподавания гуманитарных дисциплин в новой образовательной ситуации институтом разработаны

дополнительные профессиональные программы, соответствующие новым Федеральным государственным образовательным стандартам.

Сидельник С. А., заведующий Центром дистанционного образования Донецкого республиканского института дополнительного педагогического образования (Донецкая Народная Республика) в выступлении по теме «Реализация концепции непрерывного образования в условиях информационного общества в Донецком республиканском институте дополнительного педагогического образования» поделился опытом построения системы открытого образования и реализации концепции непрерывного образования через формирование единого информационного пространства. Под единым информационным пространством системы повышения квалификации педагогических кадров подразумевается возможность совместного использования имеющихся в системе электронных ресурсов всеми субъектами системы. Информационные ресурсы создаются педагогами - носителями перспективного педагогического опыта, победителями профессиональных конкурсов, инновационными педагогами и представлены в виде видеозаписей вебинаров, мультимедийной информации сопровождения вебинаров.

Мурзалинова А. Ж., доктор педагогических наук, профессор, директор филиала АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Северо-Казахстанской области, в выступлении «Самостоятельная работа в курсовой подготовке как средство профессионального развития педагогов» отметила, что в ходе курсовой работы необходимо активизировать самостоятельную деятельность педагогов, так как увеличение роли самостоятельной работы мотивирует учебную деятельность педагогов и способствует профессиональному развитию педагогов.

Исимбаев Е. Т., директор филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Акмолинской области в докладе «Профессиональное развитие педагога как необходимый элемент обновления содержания образования» раскрыл как филиалом решаются задачи подготовки учителей области к реализации обновленного содержания образования, организации методического обеспечения повышения уровня профессиональной компетентности педагогических кадров пилотных школ по апробации нового стандарта начальной школы.

В ходе диалога участников определились точки соприкосновения и намечены пути дальнейшего сотрудничества.

Работу секции начала заместитель директора филиала Чокушева А.И. выступлением на тему «Профессиональное развитие педагога в свете современных преобразований». В секционной части был представлен казахстанский опыт профессионального развития педагогов в системе повышения квалификации, а также в процессе профессиональной деятельности. Прозвучали содержательные, конструктивные выступления преподавателей и сотрудников филиалов АО «НЦПК «Өрлеу» Мангистауской области (Тулегалиев А. С.), Жамбылской области (Ибраимова Г. А., Танатарова П. Б.), Северо-Казахстанской области (Мурзабаева А. С., Деревянкин А. В.), Акмолинской области (Муқанова Р. А.). Опыт профессионального

совершенствования поделились преподаватели колледжей (Сейдахметова Б. А., Садуакасова А. М., Шекербаева А. Н., Бакбергенова К. А.,) и учителя школ (Ерментаева Э. С., Абдихаева М. К.)

По итогам работы Международного on-line семинара были приняты соответствующие рекомендации.

ПЛЕНАРЛЫҚ МӘЖІЛІС / ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГА В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Саинова Л. А.,
директор «ФАО НЦПК «Өрлеу»
ИПК ПР по г. Астана

В настоящее время во всем мире образование является ведущим фактором развития личности, государства и цивилизации в целом. Перед казахстанской системой образования стоит задача повышения уровня конкурентоспособности образования, адаптации содержания образования к современным условиям жизни. Все более высокие требования предъявляются к профессионализму педагога. Базового образования педагогу становится явно недостаточно, возникает необходимость в постоянном повышении квалификации и профессиональном совершенствовании.

Международный опыт (Сингапур, Япония, Финляндия) и казахстанский (Назарбаев Интеллектуальные школы) показывает, что успехов в преподавательской деятельности добиваются, прежде всего, те учителя, которые владеют педагогическим умением развивать и поддерживать познавательные интересы детей, создавать на уроке атмосферу общего творчества, групповой ответственности и заинтересованности. Это говорит о том, что умение эффективно организовывать работу в классе является важной профессиональной компетенцией современного учителя.

Во всех развитых странах в последние десятилетия идет процесс модернизации систем повышения квалификации, так как именно это звено образовательной системы является одним из важнейших механизмов развития любого общества, основной формой подготовки высококвалифицированных специалистов.

Мировая практика свидетельствует, что в условиях модернизации всей сферы образования особо актуализируется роль системы повышения квалификации (СПК) педагогов. В своем Послании народу Казахстана «Социально-экономическая модернизация – главный вектор развития Казахстана» 27 января 2012 года Президент Республики Казахстан - Лидер Нации Н. А. Назарбаев отметил:

- важно повышать качество педагогического состава;
- надо усилить стандарты базового педагогического образования, требования к повышению квалификации преподавателей школ и вузов.

Сегодня в реформировании системы образования страны особое место отведено реализации обновленных учебных программ. Необходимость обновления содержания образования обоснована недостаточной подготовленностью общества к вызовам современности.

Обновление содержания образования предполагает пересмотр модели среднего образования, его структуры, содержания, подходов и методов обучения, воспитания, внедрение новой системы оценивания учебных достижений учащихся. Весь комплекс мер в рамках обновления содержания образования ориентирован на создание благоприятного для гармоничного развития личности образовательного пространства. Однако обновление содержания и модели образования не будут давать ожидаемого результата, если педагогические кадры не будут иметь достаточного уровня профессионального развития, отвечающего этим изменениям. В связи с этим актуально звучат слова К. Д. Ушинского, который писал: «В деле обучения и воспитания, во всем школьном деле ничего нельзя улучшить, минуя голову учителя».

Развитие казахстанской системы образования за годы независимости проходит через глобальное реформирование. Однако идет естественное старение педагогического состава: 33,5% учителей получили базовое педагогическое образование от 9 до 20 лет тому назад, 34,1 % учителей получили базовое образование свыше 20 лет тому назад; при смене парадигмы образования и переходе на новую модель обучения 67,6% учителей необходимо «переучить» или «доучить»; всего 0,6% учителей (1406 чел.) получили профессиональное развитие в магистратуре; потребители образовательных услуг (учащиеся и их родители) определяют высокую планку компетенциям учителя, которым он не обучался при базовом педагогическом образовании; учитель сегодня нуждается в помощи в освоении обновленного содержания образования, инновационных педагогических технологий, достижений педагогической практики.

В этих условиях профессиональное развитие учителя является социально-экономической потребностью общества. Задачи профессионального развития учителя имеют многоплановый и разноуровневый характер, решение поставленной задачи требует комплексного подхода.

В 2012 году с целью реализации поручений Главы Государства, обозначенных в ежегодных Посланиях народу Казахстана, и решения задач, поставленных в Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы, путем слияния Республиканского института повышения квалификации руководящих и научно-педагогических кадров работников системы образования (РИПК СО) и 16 ИПК областей и городов Астана, Алматы создано АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу», осуществляющее системное повышение квалификации педагогических кадров всех уровней образования.

Сегодня в образовательном пространстве Казахстана успешно функционирует и развивается совершенно новая система повышения квалификации педагогических кадров. За три года создана единая система управления повышением квалификации, сформирована единая политика и миссия институтов повышения квалификации, развиваются и реализуются новые направления, формы и содержание курсовой подготовки педагогических работников.

В условиях реализации поставленных перед АО «НЦПК «Өрлеу» концептуальных задач по созданию новой системы повышения квалификации педагогов разработана *«Стратегия развития Национального центра повышения квалификации «Өрлеу» на 2012 -2020 годы»*, в которой определены миссия, цели и задачи новой модели СПК.

Миссия Национального центра – системное повышение квалификации педагогических кадров, обеспечивающее высокое качество образования на основе корпоративного управления, трансляции мирового и казахстанского опыта.

Задачи, поставленные перед АО «НЦПК «Өрлеу», потребовали функционирования концептуально новой модели системы повышения квалификации педагогов.

Концептуальной основой деятельности АО «НЦПК «Өрлеу» в повышении квалификации педагогических работников является парадигма, принятая международным образовательным сообществом - *«обучение на протяжении всей жизни»*, нацеливающая педагогов на самосовершенствование и профессиональную самореализацию, повышение качества и эффективности педагогического труда, на создание паритетного участия учителя и ученика в осуществлении совместной деятельности, создание для школьников комфортных условий в процессе обучения.

Новая модель формирования профессиональных компетентностей педагогов предусматривает единую непрерывную систему повышения квалификации: дошкольное образование — среднее образование - техническое и профессиональное образование — высшее образование. Данная структурная и концептуальная модернизация СПК потребовала системного обновления содержания курсов повышения квалификации для всех категорий педагогических работников.

Обновление содержания курсов осуществляется на основе *компетентного подхода* и нацелено на применение инновационных форм организации обучения: мастер-классы, тренинги, деловые игры, работа в малых группах, методов интерактивного обучения и коллаборативного решения проблем и др.

Следует учитывать, что процесс становления новой системы повышения квалификации сопровождается существенными изменениями, как в теории, так и в практике организации профессионального развития педагогов. Обучение в системе повышения квалификации осуществляется на основе андрогогического подхода, учитывающего, что обучаемый – это взрослый человек, и позволяющего создать условия для оптимальной активности педагога. Значительно расширяются функции системы повышения квалификации. Это не только восполнение пробелов высшего образования и пополнение новыми знаниями, но и помощь в становлении и профессиональном развитии через индивидуализацию образовательной траектории, предоставление возможности выбора образовательных услуг, использование новых подходов, формы и технологии обучения и многое другое.

Учебные программы курсов разработаны на основе модульного подхода. В программах приоритет отдан практико-ориентированному обучению, проводимому в базовых организациях образования. Благодаря модульной структуре учебные программы курсов становятся гибкими и мобильными, отвечающими образовательным запросам педагогов и инновациям в образовании.

В целях методического сопровождения курсов, организации контроля и самооценки уровня сформированных профессиональных компетентностей педагогов **впервые** в отечественной системе повышения квалификации с 2013 года разрабатываются учебно-методические комплексы, которые позволяют педагогам самостоятельно выстраивать свою траекторию профессионального развития не только в период обучения на курсах, но и в межкурсовой период.

В состав УМК входят: учебные программы и учебно - методические планы, содержание курса, контрольно-измерительные материалы для оценки качества проведенных курсов и самооценки слушателей.

Новым в системе повышения квалификации является защита проекта каждым слушателем по завершению курса, направленная на выявление у педагога знаний и практического опыта для дальнейшей самостоятельной работы в своей организации образования.

Повышение квалификации педагогических работников организаций образования на краткосрочных курсах в АО «НЦПК «Өрлеу» осуществляется в соответствии с государственным заказом.

Основными направлениями деятельности по повышению квалификации являются:

- повышение квалификации руководителей органов управления образования, организаций образования всех уровней; повышение квалификации педагогических кадров дошкольного, среднего образования и дополнительного образования;
- повышение квалификации педагогических работников организаций технического и профессионального образования;
- повышение квалификации преподавателей высших учебных заведений.

Разработанный в рамках перехода на 12-летнее обучение новый ГОСО определил приоритеты по кардинальному обновлению школьного образования. Обновление содержания образования предполагает пересмотр модели среднего образования, его структуры, содержания, подходов и методов обучения, воспитания, внедрение новой системы оценивания учебных достижений учащихся.

Данные преобразования требуют проведения определенных мероприятий по подготовке педагогов к реализации новых задач, а именно к работе по новым подходам и методикам обучения.

В 2016 году в АО «НЦПК «Өрлеу» начались предметные курсы по новым образовательным стандартам, которые ведут подготовленные тренеры. В 2016 г. по республике планируется обучить 39 162 педагогов, в том числе: учителей начальных классов – 12180; учителей казахского языка – 7200; учителей

русского языка - 6736; учителей английского языка – 2400, учителей музыки - 5930; учителей предмета «Искусство» - 4716, которые 1 сентября начнут учебный год по новым программам в 1 классе.

В текущем году на базе региональных институтов запланировано обучение 2 450 педагогов по программам «Эффективное обучение», «Лидерство учителя в школе» и «Общечеловеческие ценности на уроке».

В соответствии с ключевыми показателями ГПРОН на 2016-2019 гг. запланировано повышение квалификации на краткосрочных курсах по **180** образовательным программам **60** категорий педагогических работников от дошкольного до высшего образования.

На сегодня контент образовательных программ повышения квалификации включает актуальные вопросы модернизации казахстанского образования. Таким образом, *система повышения квалификации становится центром инновационного развития педагога.*

С 2013 года в АО «НЦПК «Өрлеу» **впервые** создана единая электронная база данных всех категорий слушателей, прошедших курсовую подготовку. Единая база данных позволяет систематизировать процесс прохождения учителями курсов повышения квалификации, осуществлять контроль за своевременным обучением учителей по каждому предмету.

Одним из важных направлений деятельности АО «НЦПК «Өрлеу» по профессиональному развитию педагогов является интеграция аудиторных занятий с межкурсовыми мероприятиями, такими как: конференции, семинары, конкурсы профессионального мастерства, мастер-классы, тренинги, круглые столы и др. Для повышения статуса педагога, мотивации к профессиональной самореализации, выявления и распространения инновационного и профессионально-значимого опыта педагогов, формирования позитивного социального имиджа в обществе ежегодно проводится около 450 межкурсовых мероприятий.

Новая модель повышения квалификации построена на изучении и внедрении международного опыта, что является приоритетным направлением деятельности АО «НЦПК «Өрлеу». Для совершенствования своей деятельности АО «НЦПК «Өрлеу» изучает опыт педагогов инновационных школ зарубежных стран исходя из рейтинга международных сравнительных исследований качества образования. В целях обмена опытом и проведения совместной научно-исследовательской и учебно-методической деятельности филиалы интенсивно развивают сотрудничество с вузами, творческими коллективами и инновационными школами ближнего и дальнего зарубежья.

Впервые в истории системы повышения квалификации 302 работника АО «НЦПК «Өрлеу» прошли обучение в Великобритании, Франции, Австралии, Южной Корее, Сингапуре и других странах по следующим направлениям:

- развитие электронного обучения: опыт Южной Кореи;
- менеджмент в образовании: опыт Франции;
- непрерывное профессиональное развитие педагогов: опыт Австралии;

- кооперативное обучение в системе повышения квалификации: опыт Сингапура;

- технологические достижения и методы используемые в педагогической практике: опыт Великобритании.

С целью отслеживания обучения и обеспечения обратной связи со слушателями впервые в АО «НЦПК «Өрлеу» с 2013 года внедрена система мониторинга качества курсовой подготовки и оценки уровня развития профессиональных компетентностей слушателей. В ходе мониторинговых исследований проводится входная и выходная диагностика в форме анкетирования и тестирования.

Результаты системной входной диагностики констатируют, что в АО «НЦПК «Өрлеу» создана устойчивая система повышения квалификации, удовлетворяющая образовательным потребностям педагогических работников, способствующая их профессиональному росту.

ПОВЫШЕНИЕ КВАЛИФИКАЦИИ КАК ВЕДУЩИЙ РЕСУРС ПЕДАГОГА: ПРОБЛЕМА ДИАГНОСТИКИ

Наумчик В. Н.,

*доктор педагогических наук, профессор,
профессор кафедры общей и профессиональной педагогики
УО «Республиканский институт профессионального
образования», г. Минск, viktor_n@list.ru*

Повышение квалификации учителя – одна из форм сохранения и приумножения его педагогического мастерства. Последнее является определяющим качеством педагога. Диагностика этого качества выступает и как проблема формирования специалиста в условиях вуза, и как проблема профессионального становления учителя, и как показатель динамичности саморазвития и самосовершенствования человека, который взял на себя ответственность учить и воспитывать других.

Обучая, учитель должен учиться сам, а ученики — понимать и чувствовать, что этот, стоящий перед ними взрослый человек, всей душой предан своему делу; что все то, что он дает, было уже предметом серьезной проработки, что способ воспроизведения учебного материала требует участия всей его серьезности и всех сил; что он не только размышляет над тем, что должен изложить, но также и чувствует это, радуется успехам, переживает все то, что станет предметом изучения.

Своеобразным водоразделом в профессиональном кредо педагога является его отношение к характеру разрешения конфликтов, возникающих в учебно-

воспитательном процессе. Творческого учителя отличает ненасильственный подход в разрешении трудностей, возникающих перед учениками и учителем.

Ненасилие как методологический принцип есть альтернатива насилию. Это идеологический, этический и жизненный принцип, в основе которого лежит признание ценности всего живого, человека и его жизни, отрицающий принуждение как способ решения политических, нравственных, экономических и межличностных проблем и конфликтов.

Педагогическая сущность ненасилия заключается в том, что внешнее воздействие воспитателя на воспитуемого в процессе обучения и воспитания снижается и постепенно становится средством саморегуляции воспитуемого, переходя в систему его мировоззренческих взглядов. В этом случае внешнее насилие исчезает, становясь инструментом самовоспитания человека.

Таким образом, насилие как диалектическая категория при определенных условиях превращается в свою противоположность – ненасилие, но это касается только внешнего регулятивного фактора. Педагогика ненасилия «эволюционно» осуществляет перевод внешнего принуждения (временного) во внутреннее (постоянное), регулятив становится вторым «Я» человека, ученик уже не нуждается во внешнем принуждении, а руководствуется своей волей и этическими принципами.

Профессиональные качества учителя — это прежде всего его личные качества: мировоззрение, патриотизм, убежденность, вдохновение, работоспособность, которыми он ежедневно делится с другими. Профессиональные качества — это прежде всего морально-этические воззрения специалиста, его культурный уровень, организаторские способности, авторитет среди учеников и коллег, педагогический оптимизм, но прежде всего повышенная требовательность к самому себе.

Важное место в профессиональном становлении учителя имеет его отношение к новому, в частности, к нововведениям в педагогике. Творчество и тяга к инновациям в учебно-педагогическом процессе — одно из определяющих качеств педагога.

Кроме всего прочего, учитель в той или иной степени занимается и хозяйственной деятельностью, он субъект юридических отношений, ему приходится заниматься самообразованием и учить этому других. Множество сторон бытия и педагогической практики, в которых участвует учитель, составляют спектр его профессиональной деятельности. Нами выделены 50 сторон профессионального портрета учителя, которые группируются по семи основным качествам:

1. Сформированность профессионально-педагогической направленности учителя.
2. Сформированность научно-педагогического мышления и отношения к труду.
3. Сформированность культуры общения, поведения учителя.
4. Сформированность педагогического опыта учителя.
5. Сформированность потребности в саморазвитии.

6. Индивидуальные творческие способности учителя.

7. Исполнительские качества учителя[1].

Некоторые из этих качеств близки друг к другу и, казалось бы, составляют единое целое (например, п.1 и п.4). Однако их целесообразно разделить, поскольку одни качества являются в значительной степени предпосылкой к педагогической деятельности или формируются в стенах педагогического колледжа или вуза, другие приобретаются в результате длительной практической деятельности, они обычно приходят с годами и отражают индивидуальный опыт учителя.

Для выявления основных профессиональных качеств учителя нами разработана тест-карта, в которой каждое качество содержит пять градаций, начинающихся с превосходной степени и заканчивающихся низкими показателями по конкретному параметру. Последнее не всегда следует расценивать как отсутствие профессионализма или противопоказание к педагогической деятельности. Например, учитель может обладать посредственными организаторскими способностями (стеснителен) или обладать чисто исполнительскими качествами и некоторым отсутствием инициативы. Тем не менее он может пользоваться заслуженным уважением и авторитетом среди коллег и учеников, которые по достоинству ценят его глубокое знание предмета, преданность профессии, высокие моральные качества. С другой стороны, хорошие организаторские способности, знание предмета и коммуникабельность специалиста блекнут, если его моральные качества не удовлетворяют высокому званию учителя. Такой специалист даже опасен школе, поскольку он невольно будет способствовать формированию у учеников асоциальных, негуманных качеств.

Вот почему педагогическая диагностика учителя или человека, претендующего стать учителем, играет исключительно важную роль. Однако не следует полагать, что тест-карта ставит окончательный диагноз: подходит или не подходит данный специалист для работы с детьми. Этот вывод делают люди, и от их решения зависит судьба современной школы.

Литература:

1. Наумчик, В.Н. Социальная педагогика: Проблема «трудных» детей: Теория. Практика. Эксперимент / В. Н. Наумчик, М. А. Паздников. — Минск.: Адукацыя і выхаванне, 2005. — 400 с.

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА В КУРСОВОЙ ПОДГОТОВКЕ КАК СРЕДСТВО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ

Мурзалинова А. Ж.,

доктор педагогических наук, профессор
Директор филиала АО «НЦПК Орлеу» «ИПК ПР
по СКО», г. Петропавловск, M_alta60@mail.ru

Обновление содержания казахстанского образования предполагает особую ответственность Национальной системы повышения квалификации «Орлеу» в области профессионального развития педагогов, управляемого в условиях курсовой подготовки и посткурсового сопровождения.

При этом наше понимание профессионального развития педагогов обусловлено современным пониманием *образования*: выстраиванием жизненной стратегии личности, включением в «образование длиною в жизнь». *Профессиональное развитие педагогов*, «вращающееся в орбите образования», включает мотивацию к непрерывному педагогическому образованию, в т.ч. неформальному, развитие универсальных и профессиональных компетенций как ресурса личности для успешной педагогической деятельности и реализации жизненных планов.

Такое понимание профессионального развития педагогов требует уточнения особенностей **учения** педагогов на курсах повышения квалификации (*далее – СПК*) в сопоставлении с традиционной парадигмой **обучения**, что представлено нами в таблице 1. При этом мы учитываем особенности взрослых педагогов, которые: а) имеют жизненный и профессиональный опыт и считают его источником самообразования и образования своих коллег; б) осознают себя в качестве самостоятельной, самоуправляемой личности; в) имеют образовательные запросы и потребности, стремление с помощью обучения решить свои жизненно-профессиональные проблемы и достичь конкретных целей; г) стремятся к безотлагательной реализации полученных знаний и умений.

Таблица 1. – Особенности учебной деятельности педагогов на курсах повышения квалификации в сопоставлении с традиционной парадигмой обучения

Традиционная парадигма обучения	Особенности учения педагогов на курсах повышения квалификации
Цели и задачи	
Обучение	Конструирование учебных ситуаций для актуализации практически-значимых знаний и опыта
Трансляция знаний преподавателем	Открытие и конструирование знаний обучающимися педагогами
Проектирование учебных программ и курсов	Создание в СПК развивающей образовательной среды
Улучшение качества преподавания	Улучшение качества учения обучающихся педагогов

Усиление познавательной активности обучающихся	Усиление учебно-исследовательской активности и рефлексивной деятельности обучающихся педагогов по системно-адаптивной трансляции знаний в собственную практику
Процесс учения	
Знания находятся «вовне»	Знания извлекаются из эффективной педагогической теории и практики и формируются на основе индивидуального опыта
Знания передаются преподавателями по «частям» и «крупницам»	Знания конструируют, структурируют и получают сами обучающиеся педагоги
Обучение носит кумулятивный и линейный характер	Учение носит открытый, системообразующий характер
Подходит метафора «кладовая знаний»	Подходит метафора «учиться ездить на велосипеде»
В центре процесса обучения находится преподаватель, который контролирует ход процесса	В центре процесса учения находится обучающийся педагог как непосредственно заинтересованный субъект, который контролирует ход процесса и его качество
Необходимо личное присутствие обучающего и обучающихся	Необходимо наличие мотивированных к учению педагогов, присутствие преподавателя может быть дистанционным
Лекционная система и учение обособлены и находятся в противоречии	Образовательная среда и учение способствуют развитию друг друга
Распределение ролей, отношения	
Преподаватель — прежде всего передатчик информации	Преподаватель — менеджер образовательного процесса, создатель методов учения и образовательной среды
Преподаватели и студенты работают независимо и изолированно	Преподаватели и обучающиеся педагоги работают в одной команде
Линейное управление, независимость действий, авторитаризм	Совместное управление, работа в команде, партнерство
Структура процесса, организация	
Атомистическая: части предшествуют целому	Целостная: целое предшествует частям
Время — постоянно, учение - варьируется	Учение — постоянно, время — варьируется
Занятия начинаются и заканчиваются в определенное время	Образовательная среда доступна для обучающегося педагога в любое время (в т.ч. посредством цифровых образовательных ресурсов)
Независимые кафедры и учебные курсы	Интеграция курсов и их метапредметный характер, сотрудничество кафедр, сетевые сообщества
Оценка знаний в конце курса	Оценка и самооценка знаний в начале (входное тестирование), середине (текущий контроль) и конце курса (выходное тестирование)
Оценки выставляются преподавателем	Внешняя оценка учения, взаимооценивание и самооценивание деятельности обучающихся педагогов

Переход к мотивированной и самоуправляемой деятельности учения педагогов на курсах повышения квалификации объясняет **усиление роли самостоятельной работы в структуре курсовой подготовки** (далее – КИ), что, во-первых, соответствует направлениям модернизации образования. Так, в научно-исследовательской литературе встречаются понятия, отражающие движущие механизмы процесса самостоятельной работы:

- «самообучение» (П. Кэнди) и «саморегулируемое обучение» (Б. Зиммерман),
- «самоуправляемое обучение» (Д. Гроу) и «технология управляемого самообучения взрослых» (Л. Амирова),
- «самообразование» (М. Гиббонс),
- «самоорганизационная и самоориентированная компетентности» как ведущие образовательные компетентности (А. О. Блинов),
- «самостоятельно-деятельностная компетентность» как образовательный результат-продукт самостоятельной деятельности студента (М. А. Федорова).

Во-вторых, самостоятельная учебно-исследовательская работа слушателей КП адекватна их деятельности в условиях обновления содержания образования, процессы которой представлены ниже:

- переориентация в цели обучения – от усвоения знаний, умений, навыков к формированию умения учиться;
- переориентация в содержании образования – от изолированного от жизни изучения системы научных понятий к включению содержания обучения в контекст решения учащимися жизненных задач;
- переориентация в ожидаемых результатах – от освоения учебно-предметного содержания к пониманию учения как процесса образования и порождения смыслов;
- переориентация в характере учебной деятельности – от стихийности учебной деятельности ученика к стратегии ее целенаправленной организации и планомерного формирования;
- переориентация в приоритетной форме организации учебной деятельности – от индивидуальной формы усвоения знаний к признанию решающей роли учебного сотрудничества в достижении целей обучения.

Организации самостоятельной учебно-исследовательской деятельности слушателей КП в системе «Юрлеу» (в частности в ИПК ПР по СКО) отвечают:

- 1) выбор направления КП самим педагогом;
- 2) блочно-модульная структура учебной программы, предполагающая компонент по выбору, а также выездные практические занятия, активизирующие самостоятельное освоение эффективной практики на основе включенного наблюдения;
- 3) психологические и профессионально-моделирующие тренинги КП, которым отведена роль катализатора процессов, обозначенных М. Муршедом как наиболее значимых для улучшения результатов: а) учителями должны становиться подходящие для этого люди; б) превращать этих людей в эффективных педагогов [1];
- 4) применяемая в ИПК ПР по СКО структура лекции в соответствии с *эмпирической теорией обучения (Experiential learning) Дэвида Колба*, включающая:

- этап *самоорганизации слушателей для восприятия нового опыта*, в ходе которого обучающиеся педагоги определяют – с учетом темы КП и лекции, а

также на основе собственного опыта – мотивы и цели обучения, содержание и виды деятельности;

- *этап рефлексивного наблюдения*, в рамках которого лектор презентует новый материал так, чтобы его восприятие синхронизировалось с анализом и обдумыванием слушателями;

- *этап интерпретации*, когда слушатели вступают в профессиональный диалог по концептуальным положениям лекции;

- *этап экспериментирования*, когда слушатели начинают строить собственные планы применения знаний (с последующей разработкой материалов микропреподавания в условиях внеаудиторной самостоятельной работы);

5) система заданий для самостоятельной работы слушателей, выполняемых в форме: а) *Workshop* (обмен опытом и новыми знаниями в условиях совместного создания слушателями проектов, моделей, программ), б) материалов для микропреподавания, презентуемых на лекционных и практических занятиях как пример определенного «опыта» в рамках цикла Колба; в) *STEAM Education* для развития ИКТ-компетентности слушателей;

б) конференции и круглые столы, организуемые в ИПК ПР по СКО с учетом **теории конструктивизма**: слушатели в условиях профессионального полилога представляют: а) что они узнали на занятиях в аспекте приоритетного направления образования, б) те навыки, которые приобрели и которые имеют ценность для реализации приоритетного направления образования, в) план внедрения результатов курсового повышения квалификации для реализации того или иного приоритетного направления образования;

7) разработка, выполнение и защита практикоориентированного проекта слушателями в завершении КП;

8) возможное в ИПК ПР по СКО прохождение слушателями стажировки по выбору одновременно с КП (стажировочные площадки – отделы либо кафедры филиала, а также педагогические мастерские филиала).

Основной смысл дидактических задач самостоятельной работы слушателей состоит в том, чтобы:

- мотивировать обучающихся педагогов к освоению образовательных программ КП, утверждаемых, в соответствии с новой редакцией Закона РК «Об образовании», МОН РК;

- повысить ответственность обучающихся за свое профессиональное развитие в условиях КП;

- формировать у обучающихся системное мышление на основе самостоятельной работы над выполнением индивидуальных и групповых творческих заданий;

- создать условия для совершенствования практики и опыта обучающихся педагогов в посткурсовый период;

- способствовать развитию компетенций в области самообразовательной, исследовательской, проектной и творческой деятельности в структуре педагогической деятельности.

Увеличение роли самостоятельной работы связано с изменением позиции преподавателя в СПК – организатора деятельности учения и самообразования слушателей, работающего с их субъектным опытом.

Тьюторство преподавателя в СПК - это: а) поддержка как особый вид помощи, направленный на развитие автономности и самостоятельности слушателей; б) сопровождение реализации образовательной программы КП; в) тьюторство как фасилитация, путь культурного, профессионального и личностного самоопределения - сопровождение личностного развития педагогов.

Консультирование в СПК – особым образом организованное взаимодействие между преподавателем-консультантом (профессионалом) и слушателем, направленное на разрешение проблем и внесение позитивных изменений в деятельность педагога.

Виды консультирования в СПК: *процессное* – сопровождение слушателя при освоении им образовательной программы; *проектное* - сопровождение проектной деятельности слушателя; *экспертное* – оценка выполненных работ слушателем.

Модерирование в СПК – деятельность, направленная на раскрытие потенциальных возможностей слушателей и его способностей. В основе модерирования лежит использование технологий, помогающих организовать процесс свободной коммуникации, обмена мнениями, суждениями и подводящего слушателя к принятию решения за счет реализации внутренних возможностей. Модератор выступает посредником, устанавливающим отношения между обучающимися педагогами.

Итак, самостоятельная работа в КП призвана поддерживать развитие **профессиональной компетентности** педагога, под которой понимается «интегральная характеристика, определяющая способность решать профессиональные проблемы и типичные профессиональные задачи, возникающие в реальных ситуациях профессиональной педагогической деятельности, с использованием знаний, профессионального и жизненного опыта, ценностей и наклонностей» [1]. Способности, как и знания, опыт, ценности и наклонности стимулируют профессиональное развитие, наполненное личным смыслом и персональным опытом, актуализируемым в самостоятельной работе.

Литература:

1. Компетентностный подход в педагогическом образовании: Коллективная монография /Под ред. проф. В.А. Козырева и проф. Н.Ф. Радионовой. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2004
2. Mourshed M. et al. (2010). How the worlds most improved school systems keep getting better. McKinsey & Company retrieved from <http://mckinseysociety.com/how-the-worlds-most-improved-school-systems-keep-getting-better/>

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ РОСТ УЧИТЕЛЯ-ГУМАНИТАРИЯ В СИСТЕМЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Буланкина Н. Е.,
доктор филос. наук, доцент
заведующая кафедрой гуманитарного образования
НИПКuПРО, Новосибирск, NEBN@yandex.ru

1. Научиться жить вместе, развивая знания о других, их истории, традициях и образе мышления; научиться приобретать знания, учась всю жизнь; научиться работать, совершенствуя свой профессионализм, а в более широком смысле – приобретая компетентность, дающую возможность справляться с различными ситуациями, многие из которых невозможно предвидеть, (что значительно облегчает работу в группе, в настоящее время слишком часто игнорируемую в педагогической практике); научиться жить, не оставляя невостребованным ни один из талантов, которые, как *сокровище*, спрятаны в каждом человеке ... необходимо лучше познать себя и т.д. Эти призывы международного педагогического сообщества, прозвучавшие в двадцатом столетии и касающиеся образования как приоритетной ценности общества и личности, остаются актуальными и в глобализирующемся мире третьего тысячелетия, который находится в постоянном поиске своих ценностных приоритетов в пространстве неоднозначных духовных и нравственных мыслей/деяний человечества [7].

Как известно, федеральные государственные образовательные стандарты определяют воспитание патриотизма, национального самосознания личности, основанных на принципах гражданской ответственности и диалога культур в качестве одного из значимых направлений в структуре ценностных ориентиров системы образования. Основным содержанием духовно-нравственного развития гражданина России становятся базовые культурно-ориентированные ценности российского общества [1,4].

Воспитательный компонент освоения иноязычной культуры в составе гуманитарного образования в свете требований и принципов гуманистической парадигмы общего образования подразумевает овладение ее педагогическим содержанием, включающем традиции и культуру стран изучаемого языка. В этом огромную помощь учителю оказывают авторские коллективы современных отечественных УМК по иностранным языкам, основная целевая направленность которых видится в формировании коммуникативной компетенции обучающихся. Предлагаемые средства и способы овладения иноязычной культурой средствами УМК нового поколения позволяют, как никогда ранее, учителю в совместной с учащимися проектной деятельности многое узнать о воспитании чувства патриотизма в англоязычных странах.

В этом особую роль в учебно-методических пособиях по иностранным языкам выполняют *развивающие задания* [2,3], в базе которых учебно-познавательные ситуаций с ярко выраженной коммуникативной установкой в

условиях межкультурного общения людей разных национальностей, разных воспитательных и образовательных сред и т.д. Причем *сравнительно-сопоставительный подход*, представленный в отечественных учебных пособиях, становится ведущим при формировании положительной мотивации обучающихся и важным механизмом реализации *воспитательного потенциала иноязычного образования* как значимой составляющей гуманитарного знания в целом. Связано это с тем, что учащихся всегда привлекает тот материал или те факты, которые можно сравнить, сопоставить, ответить на вопрос «А как у них?».

Когда рамки учебного пособия по той или иной проблеме становятся *тесными*, авторы прибегают с помощью проектных заданий непосредственных участников образовательного процесса к использованию пространства Интернета, где можно найти оперативную информацию культуроведческого и лингвострановедческого содержания и характера. Это, в свою очередь, оказывает положительное влияние на духовно-нравственные, эмоционально-положительные взаимоотношения между учителем и учеником, а адекватное конкретным коммуникативным ситуациям использование выразительных средств культуры (ее многочисленных языков/полиязычий – вербальных и невербальных) могут содействовать личностному росту непосредственных участников образовательного процесса. Иными словами, проблема обновления качества образования приобретает межгосударственный характер.

2. Личность педагога и его профессиональный статус, и в первую очередь, *его методологическая культура как неотъемлемая часть его индивидуальной концептосферы профессионала*, выступают в качестве ведущего фактора гуманизации современного образования, в основе которого духовно-нравственное воспитание обучающихся.

Как показывает практика повышения квалификации и переподготовки учителя в системе ИПК работников образования, обозначенное направление научно-исследовательской деятельности автора и возглавляемой им кафедры становится возможным при условии системной эффективно организованной реализации стратегической линии *обучения творчеству творчеством*. Названная стратегия, в основании которой теория культурного самоопределения в полиязыковом образовательном пространстве [2,3], направлена на формирование готовности обучающихся к постоянному поиску в образовательном процессе, с одной стороны, и на развитие коммуникативной культуры личности на всех уровнях, с другой. В свою очередь, выполнение поставленной цели осуществляется в следующих наиболее перспективных, с нашей точки зрения, направлениях. Представляется значимым:

- системное использование технологий личностно ориентированного обучения и воспитания [1] с распространением дистантных форм обучения в процессе профессионального дополнительного образования;
- расширение творческого потенциала участников образовательного процесса за счет внедрения *средств обогащения их функционального и смыслового поля в*

процессе сотрудничества педагогов разных профилей, специальностей, разных образовательных областей, и в первую очередь, с учителями родного (русского) языка; это становится важным, так как формирование человека культуры, человека духовного, всегда происходит благодаря диалогу культур – родной и иноязычной.

- последовательное и масштабное изучение системы творческих функций непосредственных участников образовательного процесса в условиях полифонии классических и нетрадиционных педагогических стратегий и обновляющегося содержания образования;

- предоставление равных возможностей для каждого обучающегося в рамках коммуникативного подхода, отбор и внедрение способов их реализации в педагогический процесс современной общеобразовательной школы.

- разработка и внедрение разумных критериев оценки и диагностических средств состоявшегося сотворчества непосредственных участников образовательного процесса (руководителя курсового повышения квалификации, преподавателей, учителей и учащихся), их полифоничного взаимодействия в целях эффективного культурного самоопределения (самовыражения и самореализации) личности в полиязыковом социокультурном пространстве.

Перечисленные выше условия позволяют высветить важный аспект педагогического новаторства в целях повышения и обновления качества отечественного образования, о чем регулярно в течение последних десяти лет автор статьи и учителя-практики пишут в региональном научно-методическом журнале «Сибирский учитель» (рубрики «Языковое пространство культуры» и «Форум», посвященные проблемам гуманитарного образования в школе).

В частности, на страницах журнала учителя, пройдя соответствующую подготовку на курсах и проблемных семинарах, делятся новаторским опытом, позволяющим оценивать уровень сформированности методологической культуры. Последняя предполагает знание основных принципов реализации федеральных образовательных программ; умение анализировать современные программы и УМК в контексте полиязычий и качественного обновления образования; владение современными способами диагностики образовательного процесса в контексте культурного и языкового плюрализма; умение планировать деятельность с учетом принципов культурного и языкового плюрализма; умение анализировать собственную деятельность в соответствии с основными принципами технологии гуманизации современного образования; знание стратегий и тактик реализации культурного самоопределения личности в образовательном процессе [2,5].

3. Перечисленные концептуальные положения, отражающие принципы формирования методологической готовности учителя-практика к реализации инноваций в образовании в свете стратегии «Обучение творчеству через творчество», положены в основу образовательных программ модульного типа по специальности «Иностранный язык» и «Филология». Учитель-гуманитарий имеет доступ в Интернете к программам и УМК по учебным дисциплинам, так

они полностью выставлены на кафедральном сайте в рубрике «Дистантное обучение», а также в фондах библиотеки института [3,6].

Цель ДПП - подготовка специалистов с высшим педагогическим образованием к профессиональной деятельности в сфере преподавания гуманитарных дисциплин для работы в новой образовательной ситуации.

В качестве *задач курсового повышения квалификации* с помощью предлагаемых информационных материалов выдвигаются следующие:

- Становление концептосферы языка учителя, в основании которой современные философские, теоретико-методологические, культурологические и психолого-педагогические подходы к формированию личности в контексте поликультурности, полиязычий и полиментальности.
- Совершенствование способов совместного определения путей и средств решения актуальных задач модернизации отечественного образования в свете ФГОС ОО.
- Овладение учителем средствами эффективного освоения языков культуры, сохранения своеобразия языковой самореализации, автономии и самовыражения личности обучающегося, совершенствования речевой и коммуникативной культуры.

Содержательно и структурно материалы модульных программ, его темы представляют собой ряд комплексных положений философии образования, культурологии и лингвокультурологии, лингвострановедения и лингводидактики, в основании которых положены принципы системности, интегративности, целостности. Материалы включают в себя введение; научно-методические разработки информирующего и проблемного характера, ориентирующие на оригинальность и сотворчество преподавателя курсов и учителя (ей); контрольные вопросы и вопросы для обсуждения; список литературы (обязательной и дополнительной), а также глоссарий.

Каждая тема предваряется кратким авторским видением роли социально-философских и культурологических механизмов и средств гуманизации полиязыкового образовательного пространства.

Представляя собой систему позиционных линий по актуальным проблемам гуманизации образования, материалы модуля могут быть предъявлены в рамках проблемных (диалоговых) лекций, круглых столов, микроконференций, дискуссионных клубов, семинаров, творческих мастерских, практикумов, а также в процессе подготовки и написания авторских квалификационных проектов - методических разработок, статей проблемного характера.

Причем основной подход при организации образовательного процесса на курсах повышения квалификации и переподготовки – рефлексивный, позволяющий создать условия для полифонического взаимодействия преподавателя, куратора курсов, и учителей в целях последующей апробации и адаптации предложенных в двух последующих модулях педагогических и метододидacticеских стратегий поведения учителя и ученика в реальной школьной практике.

Каждая тема, снабженная контрольными вопросами и практическими заданиями и списком обязательной литературы, прорабатывается слушателями самостоятельно в рамках дистантного модуля. Для этого выделяется одна треть курсового повышения квалификации в рамках самообразовательной деятельности учителя.

Некоторые выводы. Реализация стратегической линии состоит в том, чтобы учитывать и отражать все наиболее важные региональные, национальные и глобальные проблемы современности, одновременно требуя перевода их с философского языка на язык конкретных практических разработок. Опыт XX столетия убедительно показал, что разрыв с культурной традицией оборачивается мировоззренческой дезориентацией членов общества, разрушением ценностной сферы сознания, приводящей к безразличию или тотальному нигилизму, который обедняет жизнь индивида и подвергает эрозии фундамент социального устройства. Поэтому сегодня, как никогда ранее, важно обратить усилия интеллигенции, в первую очередь, гуманитарной, на расширение историко-мировоззренческого и естественнонаучного кругозора молодых людей, вступающих в жизнь. Ценностные доминанты, определявшие культурный уклад предшествующих поколений, призваны осознаваться современностью в их связи с самими обликом и характером прошлой культуры так, чтобы самоидентификация и поиск собственных доминант совершались в поле осмысленных ориентиров, обладающих энергией притяжения или отталкивания.

Литература:

1. Бондаревская Е.В. Духовно - нравственное воспитание учащихся в свете особенностей современной социально-педагогической ситуации и проекта новых образовательных стандартов // Известия кафедры педагогики Южного федерального университета. Вып 2: “Концептосфера и культурные практики духовно-нравственного воспитания в школе и вузе”. Ростов-на-Дону: Изд-во Булат, 2010. - С.3-11.

2. Буланкина Н.Е. Гуманитарная самоорганизация личности. Философские размышления: монография. Новосибирск: Изд-во НГТУ, 2013. 220 с.

3. Буланкина Н.Е. Коммуникативные аспекты современного языкового образования: элективный курс для педработников. Новосибирск: Изд-во НИПКиПРО, 2015. 102с.

4. Кондаков А. М. Духовно-нравственное воспитание в структуре Федеральных государственных стандартов общего образования // Педагогика – 2008 - № 9.- С.3.

5. Сергеев К.С., Сериков В.В. Педагогическая деятельность и педагогическое образование в инновационном обществе: монография. М.: Логос, 2013. 364с.

6. Синенко В.Я., Кондратенко А.П., Буланкина Н. Е. Интеграционные процессы в образовании – на пути к новой модели: учебно-методическое пособие. Новосибирск, Изд-во НИПКиПРО, 2009.184с.

7. Nucci L., 2008. Social cognitive domain theory and moral education / Handbook of moral and character education. Eds.: L. Nucci & D.Narvaez. – N.Y. pp: 291-309.

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГА КАК НЕОБХОДИМЫЙ ЭЛЕМЕНТ ОБНОВЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Исимбаев Е. Т.,
*директор филиала АО «НЦПК «Өрлеу» «Институт
повышения квалификации педагогических
работников по Акмолинской области»
г. Кокшетау, ipk77@mail.ru*

В рамках интеграции Казахстана в мировое образовательное пространство, развития конкурентоспособности отечественного образования необходимо кардинальное обновление школьного образования, ориентированного на переход от концепции «образование на всю жизнь» к пониманию необходимости «обучения в течение всей жизни» [1].

В обзоре среднего образования в Казахстане, проведенном Организацией Экономического Сотрудничества и Развития (ОЭСР) в 2014 году, сделан вывод о том, что наши учебные программы «не дали возможности ученикам достичь минимального уровня функциональной и математической грамотности, не способствовали развитию навыков мышления высокого уровня».

Попытки отойти от традиционной системы обучения предпринимались неоднократно. Но фрагментарное введение изменений накладывалось на старое содержание образования. Это приводило к перегруженности учебного процесса и передаче большого объема готовой информации [2].

Сущность ведущих целей обновления содержания общего среднего образования заключается, прежде всего, в воспитании у молодежи уважения к культуре своей страны на основе духовных, культурных и моральных ценностей, которые важны и специфичны для каждой страны, и что не менее принципиально: в обучении молодых людей критическому мышлению, позволяющему им использовать свои знания в жизненных ситуациях, развивать необходимые навыки и адекватное понимание различного рода явлений и ситуаций, что придаст им уверенность и обеспечит успешность в стремительно меняющемся мире.

Обновление содержания образования – это пересмотр структуры и содержания программ, методов обучения. Результатами внедрения должно стать создание образовательной среды, благоприятной для развития личности.

Обновление содержания образования позволит повысить не только

качество образования в стране, но и обеспечит вхождение Казахстана в число 30-ти наиболее конкурентоспособных стран мира, и в этом заключается национальный аспект процесса обновления содержания образования.

Любое реформирование должно иметь системный характер и затрагивать все уровни образования. В рамках внедрения обновленного содержания образования требуется соответствующая подготовка и педагога.

В настоящее время не подлежит оспариванию утверждение о том, что именно личность учителя играет решающую роль в реализации поставленных целей. Результаты мировых исследований в области образования подтверждают тот факт, что учителя, обладающие соответствующими профессиональными качествами, необходимыми компетенциями и концептуальным пониманием процессов преподавания и обучения, способны качественно изменить образование молодежи [3].

Прежде всего, это означает изменение восприятия ученика, переход от авторитарности в преподавании, который, к сожалению, пока превалирует в современной школе, к сотрудничеству. Каждый учитель должен преодолеть инертность педагогического мышления и вместе с учеником учиться самому.

В соответствии с переходом на обновленное содержание образования появилась потребность в инновационной системе повышения квалификации педагогов.

На выполнение вышеперечисленных задач направлена деятельность филиала АО «НЦПК «Өрлеу» «Институт повышения квалификации педагогических работников по Акмолинской области». Главным результатом деятельности института является обеспечение единого концептуального подхода к повышению квалификации педагогов области.

В АО НЦПК «Өрлеу» проведена и продолжается огромная работа по повышению квалификации педагогов на уровневых курсах. С марта 2012 в нашем институте обучено 1884 педагога по программе третьего (базового) уровня, разработанной ОАО «Назарбаев Интеллектуальные школы» совместно с Университетом Кембридж. В 2015 году 53 педагога обучились программе третьего (базового) уровня нравственно-духовного образования «Самопознание», подготовленной Институтом гармоничного развития человека Национального научно-практического образовательного и оздоровительного центра «Бөбек».

В 2016 году на базе института запланировано обучение 119 педагогов по программам третьего (базового) уровня, среди них: 69 учителей по курсу «Эффективность обучения» и 50 учителей по НДО «Самопознание».

Обучение на уровневых курсах, безусловно, позволило учителям стать более успешными преподавателями. Именно эти учителя являются лидерами в своих школах; они способны улучшать не только собственную практику преподавания, но и вносить коррективы в учебно-воспитательный процесс школы с целью повышения ее эффективности. Центром уровневых программ ведется активная посткурсовая работа, проводятся ежеквартальные мониторинговые исследования эффективности деятельности учителей,

обучившихся новым подходам в преподавании и оценивании учеников с публикацией в средствах массовой информации и открытым обсуждением итогов. Функционирует сетевое сообщество сертифицированных педагогов.

Мы уверены, что учителя, обучившиеся на уровневых курсах, станут мощной поддержкой в обновлении содержания образования.

На данном этапе одной из важных задач филиала является подготовка учителей области к реализации обновленного содержания образования, организация методического обеспечения повышения уровня профессиональной компетентности педагогических кадров пилотных школ по апробации нового стандарта начальной школы.

В нынешнем году стартовали предметные курсы по новым образовательным стандартам: подготовлены программы курсов, учебные материалы, обучен тренерский корпус. В течение нынешнего года планируется обучить 2393 педагога Акмолинской области, в том числе:

- учителей начальных классов – 719;
- учителей казахского языка – 361;
- учителей русского языка – 356;
- учителей английского языка – 92
- учителей музыки – 590;
- учителей предмета «Искусство» - 275.

Мы совершенствуем подходы к организации краткосрочных курсов. Поиск нового содержания, а также организационных форм направлен на создание открытой образовательной среды развития и саморазвития педагога. Программы повышения квалификации педагогических кадров, включающие актуальные вопросы современного образования, предоставляют педагогам возможность не только получать необходимую информацию, но и развивать профессиональные навыки. В содержании курсов акцент сделан на метод проектов, новую систему оценивания учебных достижений школьников, конструктивистское преподавание.

На 2016 год запланированы краткосрочные курсы по ключевым направлениям развития дошкольного и дополнительного образования, организации инклюзивного образования, реализации стандарта уровня непрерывного обучения государственного языка, усовершенствованию менеджмента в организациях дошкольного и общего среднего образования.

При подготовке педагогов к реализации обновленного содержания образования планируется применения дистанционных образовательных технологий в сочетании с интерактивными формами работы со слушателями посредством видеолекций, вебинаров, видеоконференций, сетевых консультаций.

В то же время коллективом института проводится широкая информационно-разъяснительная работа в средствах массовой информации, в методических изданиях различного уровня по вопросам обновления содержания образования, целесообразности и конкретности вводимых

изменений, перспективности и последовательности перехода школ и классов на новое содержание образования.

Результаты психолого-педагогических исследований преподавателей кафедр и специалистов отделов филиала в области современной дидактики, находящие отражение в монографиях, методических пособиях, практических рекомендациях, сборниках направлены на оказание помощи педагогам в оценивании и осмыслении взаимосвязи их практической деятельности с инновационными процессами в содержании, методах и способах обучения.

В 2016 году будет продолжена целенаправленную деятельность преподавателей института по изучению, обобщению и распространению лучшего опыта учителей, руководителей организаций образования, методистов отделов образования по совершенствованию сложившейся практики обучения и воспитания, с представлением данного опыта на научно-практических конференциях, методических семинарах, Форумах, педагогических Ярмарках, проводимых нашим институтом.

Мы уверены, что международные стажировки сотрудников института, усиление сотрудничества с организациями дополнительного образования, научными центрами ближнего и дальнего зарубежья внесет новый импульс в деятельность коллектива по подготовке педагога нового формата.

Актуальность пересмотра курсовой подготовки сегодня определяется современными стратегическими задачами образования, необходимостью повышения уровня образования с учетом международных стандартов и современных требований к качеству образования, необходимостью разработки единых требований к оценке учебных достижений обучающихся в целях обеспечения объективности результатов обучения и конкурентоспособности выпускников казахстанской школы за пределами страны.

Литература:

1. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 24.11. 2015 г.) <http://online.zakon.kz/>
2. Методические рекомендации по использованию системы критериального оценивания учебных достижений учащихся всех уровней. Сборник методических рекомендаций. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2015. – 507 с.
3. Barber&Mourshad. Как добиться стабильно высокого качества обучения в школах. 2007.

РЕАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА В ДОНЕЦКОМ РЕСПУБЛИКАНСКОМ ИНСТИТУТЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Сидельник С.А.
заведующий ЦДО Донецкого РИДПО

Галкин С.Г.,
заведующий ЦМА Донецкого РИДПО
tutor.serg@gmail.com

Развитие информационных и коммуникационных технологий, их проникновение практически во все сферы общественной и личной жизни современного человека оказывают существенное влияние на систему образования. В условиях информационного общества одной из ведущих образовательных технологий стала технология дистанционного обучения. Качества, присущие образованию на основе дистанционных технологий, его интеграция с новыми информационными технологиями послужили основой процесса формирования системы открытого образования, которая предполагает:

- формирование единого образовательного пространства для всех систем образования;
- доступность любому гражданину Земли получить образование любого уровня (базовое, высшее, послевузовское, профессиональное) любой национальной системы образования;
- равные условия и возможности получения всех образовательных услуг любому жителю Земли вне зависимости от места его проживания;
- использование для образовательных целей всех достижений цивилизации, включая компьютерные системы, телекоммуникационные каналы связи, интернет.

В контексте концепции непрерывного образования в повышение квалификации педагогических кадров наряду с формальным обучением педагогов, не менее важным является неформальное. Гуманистической идеей концепции непрерывного образования является создание условий для полного развития способностей человека на протяжении всей жизни. Одним из эффективных путей построения системы открытого образования и реализации концепции непрерывного образования является формирование единого информационного пространства. Под единым информационным пространством системы повышения квалификации педагогических кадров мы понимаем возможность совместного использования имеющихся в системе электронных ресурсов всеми субъектами системы. Параметры единого образовательного пространства определяются видами деятельности, которые осуществляются в системе.

Методическая работа - один из видов деятельности в системе повышения квалификации педагогических кадров, которая в целом является важным звеном *непрерывного образования* учителя. По определению педагогического словаря - это систематическая коллективная и индивидуальная деятельность педагогических кадров, направленная на повышение их научно-теоретического, общекультурного уровня, психолого-педагогической подготовки и педагогического мастерства.

Основными задачами методической работы, являются:

- изучение и внедрение передового педагогического опыта;
- ознакомление с достижениями психолого-педагогической науки с целью повышения научного уровня учителя;
- повышение профессионального мастерства учителя.

В Донецком республиканском институте были разработаны и реализованы модели единого информационного пространства (ЕИП) «Веб-коллегиум креативной педагогики» и «Виртуальная выставка-презентация перспективного педагогического опыта»

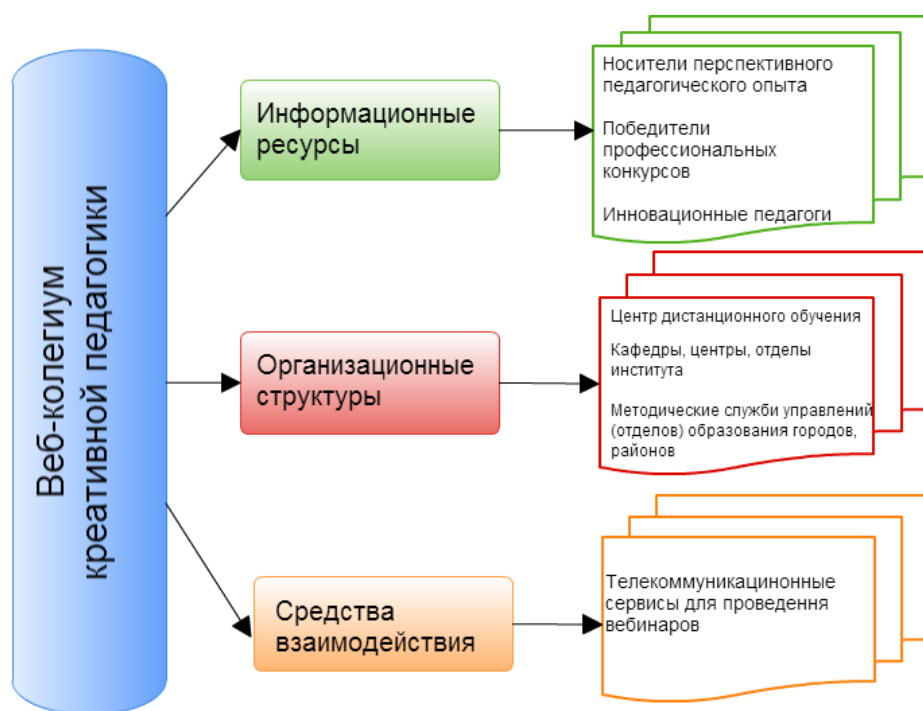

Рис. 1. Структура ЕИП «Веб-коллегиум креативной педагогики»

ЕИП включает:

- **Информационные ресурсы.** Создаются педагогами: носителями перспективного педагогического опыта, победителями профессиональных конкурсов, инновационными педагогами. Информационные ресурсы представлены в виде видеозаписей вебинаров, мультимедийной информации сопровождения вебинаров;
- **Организационные структуры.** Включают центр дистанционного обучения, кафедры, центры, отдела института, методические службы

управлений, (отделов) городов и районов. Функции: планирование развития единого информационного пространства, выявление и изучение перспективного педагогического опыта, привлечение носителей перспективного педагогического опыта к проведению вебинаров и созданию электронных информационных ресурсов, создание условия для взаимодействия субъектов единого информационного пространства;

- **Средства взаимодействия.** Телекоммуникационные сервисы для проведения вебинаров.

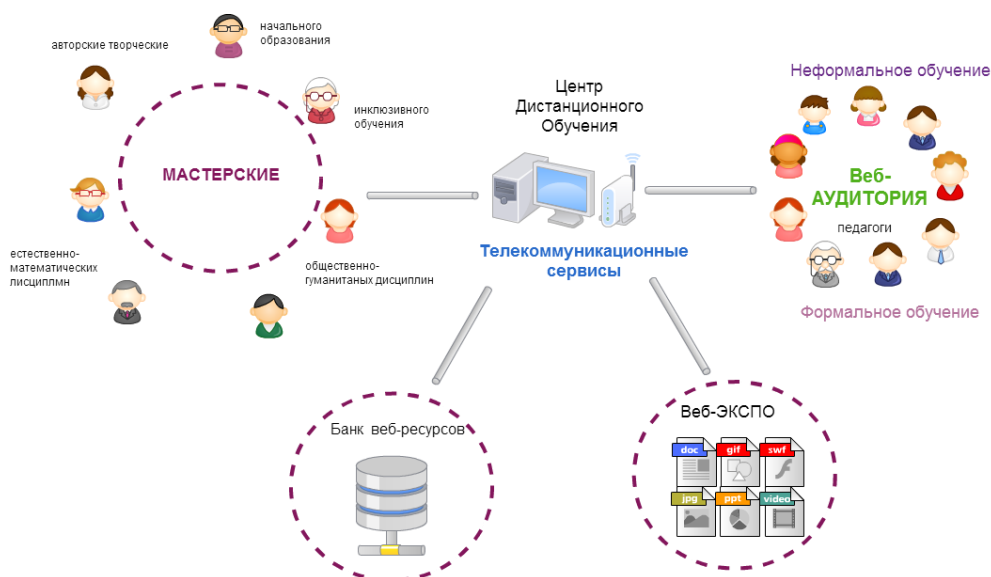

Рис. 2. Реализация модели ЕИП «Веб-коллегиум креативной педагогики»

Мастерские. Объединения педагогов на базе предметных кабинетов института. Руководители мастерской изучают информационные потребности педагогов, планируют вебинары соответствующей направленности, привлекают креативных, инновационных педагогов, ведущих специалистов для проведения вебинаров. Особенностью вебинаров является их практическая направленность, презентация перспективного педагогического опыта.

Центр дистанционного обучения – осуществляет техническое, программное обеспечение функционирования ЕИП.

Веб-АУДИТОРИЯ – педагоги, которые обучаются на курсах повышения квалификации, повышая свой уровень профессиональной компетентности в межэстабационный период.

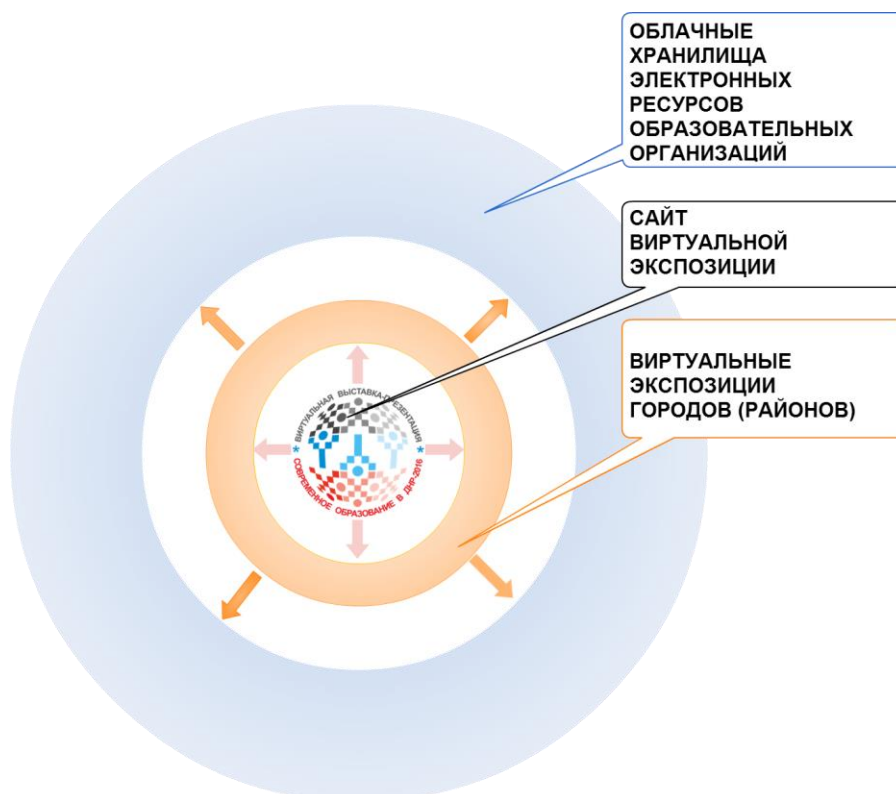
Банк веб-ресурсов – видеозаписи вебинаров, мультимедийные материалы, которые хранятся на сервере центра дистанционного обучения.

Веб-ЭКСПО – единое информационное пространство «Виртуальная выставка-презентация перспективного педагогического опыта». Постоянно действующая виртуальная экспозиция.

Рис. 3. Структура ЕИП «Виртуальная выставка-презентация»»

Единое информационное пространство «Виртуальная выставка-презентация» является распределенной базой знаний и имеет следующую реализацию.

Ссылки для ознакомления с материалами: http://cdoippo.blogspot.com/p/blog-page_7.html

Предложенная реализация моделей единого информационного пространства создает условия для непрерывного образования педагогов, их самореализации и развития творческого потенциала, способствует развитию коммуникативных способностей педагогов и их адаптации к условиям информационного общества

Литература:

1. Буров К. С. Методическая работа в образовательном учреждении. [Электронный ресурс] // Буров К.С. / Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/metodicheskaya-rabota-v-obrazovatelnom-uchrezhdenii>
2. Пилипчук А. Ю. Єдиний інформаційний простір системи освіти України: структура і параметри. [Электронный ресурс]// Пилипчук А.Ю./Режим доступа: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/40/26>
3. Чомаева М.М. Сущность структуры открытого образования.[Электронный ресурс]//Чомаева М.М./ Режим доступа: <http://www.snivak.ru/>

СЕКЦИЯЛЫҚ МӘЖІЛІС / СЕКЦИОННОЕ ЗАСЕДАНИЕ

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГА В СВЕТЕ СОВРЕМЕННЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ

Чокушева А. И.,

доктор PhD

Заместитель директора по УМР, ФАО

«НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по г. Астана, a_iagali@mail.ru

В настоящее время перед казахстанской системой образования стоит задача повышения уровня конкурентоспособности образования, адаптации содержания образования к современным условиям жизни. Все более высокие требования предъявляются к профессионализму педагога. Базового образования педагогу становится недостаточно, возникает необходимость в постоянном повышении квалификации и профессиональном совершенствовании.

Современные вызовы времени определили профессиональные качества педагога. Основным из которых стало умение учителя учиться. Успешность учителю обеспечат педагогические умения развивать и поддерживать познавательные интересы детей, создавать на уроке атмосферу общего творчества, групповой ответственности и заинтересованности.

Сегодня в реформировании системы образования особое место отведено реализации обновленных учебных программ. Необходимость обновления содержания образования обоснована недостаточной подготовленностью общества к вызовам современности. Это:

- недостаточность стандартных умений по узким специальностям для трудоустройства;

- недостаточная сформированность у взрослого населения навыков, востребованных на современном рынке труда.

Новые реалии коренным образом изменили ранее обозначенные перед школой задачи: современная школа должна подготовить личность, способную творчески мыслить и действовать, а также саморазвиваться интеллектуально, нравственно и физически. Сложившаяся ситуация обнажила существующие в современной системе образования проблемы и обусловила необходимость системного обновления содержания среднего образования, которое планируется осуществить в рамках перехода на 12-летнюю модель школьного образования. Обновление содержания образования предполагает пересмотр модели среднего образования, его структуры, содержания, подходов и методов обучения, воспитания, внедрение новой системы оценивания учебных достижений учащихся.

Преобразования, осуществляемые в казахстанской системе образования в контексте обновления содержания образования актуализировали вопрос подготовки педагогов к реализации новых задач.

Сегодня под руководством Министерства образования и науки РК ведется работа:

- по кардинальному обновлению школьного образования и трансляции опыта Назарбаев Интеллектуальных школ по обновлению содержания образования в 30 пилотных школах страны;

- особую актуальность приобретает переход от «человека знающего» к «человеку, способному творчески мыслить, саморазвиваться»;

- разработан проект Государственного общеобязательного стандарта начального образования, учебные программы и планы по предметам начальной школы.

Особенностями нового Стандарта известны всем:

- Ценности, приравненные к целям обучения: Казахстанский патриотизм и гражданская ответственность, уважение, сотрудничество, открытость, труд и творчество, обучение на протяжении всей жизни;

- ожидаемые результаты обучения и воспитания сформулированы в виде навыков широкого спектра: умение применять знания, способность творчески и критически мыслить, коммуникативность, исследовательские и ИКТ навыки, умение работать индивидуально и в сотрудничестве с другими, ответственно решать задачи и проблемы;

- целостное восприятие учащимися окружающего мира путем интеграции знаний через проектно-исследовательскую деятельность, учебные предметы и воспитательную работу. Предусмотрено введение новых предметов: «Введение в науку», «Искусство», «Казахстан в современном мире», «Глобальные перспективы и проектная работа»;

- трехязычное обучение и воспитание;

- обеспечение вовлеченности учащихся в обучение и ответственность за свое будущее путем выбора предметов в старшей школе для самоопределения и предвузовской подготовки, что позволит значительно сократить количество предметов;

- система критериального оценивания, направленная на обеспечение прогресса учащегося в обучении от поступления до выхода из школы;

- разработана технологизация учебного процесса в форме долгосрочных, среднесрочных и краткосрочных планов, что позволит резко сократить нагрузку учителей, поскольку избавит их от календарно-тематического планирования. В первых классах пилотных школ будет введена пятидневная учебная неделя.

В 2016-2017 учебном году все первые классы республики перейдут на обновленное содержание. Апробация продолжится во вторых классах и начнется в пятых. В 2017-2018 учебном году на обновленное содержание массово перейдут вторые классы, реформирование продолжится в третьих и шестых классах, и в этот процесс вступят 10-е классы.

Концептуальной основой деятельности АО «НЦПК «Өрлеу» в повышении квалификации педагогических работников является парадигма, принятая международным образовательным сообществом - «*обучение на протяжении всей жизни*», нацеливающая педагогов на самосовершенствование и профессиональную самореализацию, повышение качества и эффективности педагогического труда, на создание паритетного участия учителя и ученика в осуществлении совместной деятельности, создание для школьников комфортных условий в процессе обучения.

Модернизация СПК потребовала системного обновления содержания курсов повышения квалификации для всех категорий педагогических работников. Приоритетными направлениями обновления содержания курсов по уровням образования являются:

- в *дошкольном образовании* - методики раннего обучения детей, полиязычие;
- в *среднем образовании* - опыт «Назарбаев Интеллектуальных школ», синтезирующий в себе лучшие инновации мирового образования, педагогические и ИТ технологии, ориентированные на результат;
- в *техническом и профессиональном образовании* – дуальная система обучения, моделирование производства в учебном заведении, внедрение ИТ технологий;
- в *высшем образовании* - кредитная технология обучения, инновационная система повышения квалификации преподавателей педагогических специальностей, ИТ технологии, полиязычие.

Данные преобразования требуют проведения определенных мероприятий по подготовке педагогов к реализации новых задач, а именно к работе по новым подходам и методикам обучения.

С 2012 в филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по г. Астана по программе третьего (базового) уровня, разработанной АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» совместно с Университетом Кембридж обучено 1 138 педагогов.

В 2015 году 54 педагога обучились программе третьего (базового) уровня нравственно-духовного образования «Самопознание».

В филиале АО «НЦПК «Өрлеу» Институте повышения квалификации педагогических работников по городу Астана в 2016 году начались предметные курсы по новым образовательным стандартам, которые ведут подготовленные тренеры. В 2016 г. планируется обучить 1098 педагогов г. Астана, в том числе:

- учителей начальных классов – 393;
- учителей казахского языка – 275;
- учителей русского языка - 198;
- учителей английского языка – 58,
- учителей музыки - 151;
- учителей предмета «Искусство» - 23.

В текущем году на базе института запланировано обучение 32 педагогов по программам третьего (базового) уровня по курсу «Эффективность обучения» и 50 учителей по курсу нравственно-духовного образования «Самопознание».

На 2016 год запланировано проведение 15 краткосрочных курсов по ключевым направлениям развития дошкольного воспитания и обучения, организации дополнительного и инклюзивного образования, реализации стандарта уровневого непрерывного обучения государственного языка, а также по усовершенствованию менеджмента в организациях дошкольного и общего среднего образования.

При подготовке педагогов к реализации обновленного содержания образования планируется применение ИКТ-технологий: видеолекции, вебинары, он-лайн консультации, сетевое взаимодействие педагогов, а также применение новых активных форм организации курсов: SMART обучение, корпоративное обучение, тьюторство, моделирование и разработка дидактических материалов с помощью интерактивной доски ACTIV board и прикладных программных средств. В этом направлении филиал начал разработку Цифрового образовательного контента курсов ПК.

В посткурсовой период планируется изучение процесса внедрения программ обновленного содержания и разработка методических материалов в виде практических пособий в помощь педагогам по построению учебного процесса в условиях реализации обновленного содержания образования.

ПЕДАГОГТЫҢ БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАРТУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ КӘСІБИ ДАМУЫ

Тулегалиев А. С.,

Инновациялық дамуды әдістемелік қамту бөлімінің бастығы, жоғары санатты мұғалім, «Өрлеу» БАҰО» АҚ-ы филиалы Маңғыстау облысы ПҚ БАИ, Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы, tulegaliyev.a@orleu-edu.kz

“...влияние личности воспитателя на молодую душу составляет ту воспитательную силу, которую нельзя заменить ни учебниками, ни моральными сентенциями, ни системой наказаний и поощрений”.

К. Д. Ушинский

Әр қоғамның білім беру саласының алдына қояр мақсаттары мен одан туындайтын міндеттері ешқашан да бір-біріне ұқсаған емес. Ұстаздар қауымы алдына мемлекетіміз жай білім беру ғана емес, сонымен қатар өркениет көшінің сүбелі тұсынан орын алып, жол бастауға қабілетті, әрі ұлттық рухта сусындаған білімді, дарынды азаматтар тәрбиелеп шығару міндетін қойып отыр. «Орта білім жүйесінде жалпы білім беретін мектептерді Назарбаев зияткерлік мектептеріндегі оқыту деңгейіне жеткізу керек. Мектеп түлектері қазақ, орыс және ағылшын тілдерін білуге тиіс. Оларды оқыту нәтижесі оқушылардың

сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игеру болуға тиіс» [1] деп, Қазақстан республикасы Президенті Қазақстан халқына Жолдауында атап көрсетіп отырғандай, білім беру мазмұнының жаңару жағдайында мұғалімнің кәсіби шеберлігін дамыту, біліктілігін арттыру арқылы жоғарғы сапа мен бәсекеге қабілеттілікке қол жеткізе отырып, кәсіби дамуын қамтамасыз ету мәселелері біліктілік арттыру саласындағы басым бағыт болып отыр.

Мұғалімнің кәсіби даму шеберлігі мұғалімнің алған дипломына сай тынбай еңбектенуі арқылы келетін жетістік. Бұл жетістік, В.И.Нефедованың[2] пікірінше, жас қызметкердің аяқтануы мен кәсіби дамуы маманның кәсіби және тұлға ретіндегі дамуы үрдісі нәтижесінде мүмкін болады. Т.Ю.Ломакина [4] дипломнан кейінгі білім алу үрдісін сипаттай келе, оның маманның көзқарасының нақтылана бастауы мен жан-жақты тұлғаның қалыптасуы ретіндегі үздіксіз білім алу үрдісі ретінде бөліп көрсетеді. Қазіргі кездегі зерттеу нәтижелерін пайдалана отырып, жас маманның кәсіби дамуы оның білім деңгейінің жоғарылауы, дайындықтың жетілуі, педагог санаты деңгейінің жоғарылауы тәрізді сапалы өзгерістермен дәйектеліп отыратындығын көреміз. Бұл бес жылда бір рет мұғалімнің міндетті өтуі тиісті білім жетілдіру курстары мен аттестация арқылы қарапайым жете қоятын меже емес. Аталған мәселелерден басқа, мұғалім үздіксіз білім алу нәтижесінде өз бетімен теориялық білімін жетілдіре отырып, әріптестерінің жұмыс нәтижесін мүмкіндігінше зерделей келе, өзінің күнделікті еңбек нәтижесін талдауға үйренсе, сол нәтижелер негізінде жасалған арнайы жоспар бойынша еңбектене бастаса, байқала бастайтын жеке жетістіктерін көре біліп, соған жету жолын сипаттауға тура келетін ұзақ мерзімді ауыр жұмыс. Бұл бағытта жүйелі өтетін ашық сабақтар, түрлі сайыстар, байқаулар, конкурстар, сыныптан тыс жұмыстар, пәндік олимпиада, ғылыми жоба, семинарлар және ғылыми-тәжірибелік конференцияға қатысу жұмыстары да кіреді.

Қазіргі жас мамандардың белгілі бөлігінің кәсіби қалыптасуына кедергі келтіріп отырған қиыншылықтардың туындау себептері неде? Көптеген мұғалімдермен әңгімелесу, жұмыс барысындағы жетістіктері мен қиыншылықтарын талдау барысындағы байқалатын басты кемшілік – мұғалімдердің жыл сайынғы заманауи өзгерістермен бірге түрленіп отырған оқушы психологиясындағы айырмашылықты көре білу мен соған қатысты қызмет саласындағы бетбұрыстарды уақытында енгізіп отырудан сәл кеш қалуы немесе осы басымдықтарға толық мән бермеуі тәрізді. Бұл жерде көптеген мұғалімдердің басты қателігі - тек қана өз пәніне оқушыларды қызықтыруды, жеке пәні бойынша әріптестері арасында жоғары көрсеткіштерге жетуді ғана ойлап, жоғарыда аталған педагогикалық - психологиялық ерекшеліктерге толық мән бермеу нәтижесі екендігін көрсету. Мектептегі білім сапасы мұғалімнің кәсібилігі мен мұғалімдер қызметінің сапасына тікелей байланысты. Мұғалім жайлы Ахмет Байтұрсынов былай деген: ... « *Мұғалім қандай болса, мектеп те сондай болмақшы. Яғни, мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көбірек білім алып шықпақшы. Солай болған соң, ең әуелі*

мектепке керегі білімді, педагогикадан, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім». Демек, мектептен балалардың көбірек білім алып шығуы, немесе білім сапасын көтеру арқылы нәтижелілікті арттырудың басты тетігі – кәсіби ұстаз, ұстаздың білім мазмұнының жаңаруы жағдайындағы педагогикалық, психологиялық, дидактикалық, әдістемелік жаңалықтарды өз тәжірибесіне ендіре отырып, кәсіби дамуын, оның теориялық білімі мен кәсіби шеберлігінің, педагогикалық – психологиялық дайындығы мен шығармашылық қызметке бейімділік деңгейінің заманауи талаптарға сай өзгеруіне, жетіліп отыруына біліктілік арттыру нәтижесінде қол жеткізу болып табылады.

Қазіргі мемлекетіміздің білім беру саласындағы алдына қойып отырған басты мақсаты – заман талабына сай кәсіби мұғалімді қалыптастыра отырып білім берудің ұлттық моделін қалыптастыру. Бұл бағытта қазіргі гиперактивті балалардың энергиясын керекті бағытқа икемдеу, сол энергияны тұрақты, берік білім негізін қалыптастыруға бейімдеу, білім алу барысында меңгерген теориялық материалды өмірдің өзгермелі ситуацияларына қолдануға дайын жас ұрпақты дайындау еліміз бойынша осы жылдан бастап енгізіле бастайтын 12 жылдық оқыту бағдарламасына көшудегі жаңартылған білім мазмұнына көшу – білім саласының басты мақсаты.

Жаңартылған білім мазмұнына көшудегі мұғалім кәсібилігінің негізгі мақсаты жаңартылған бағдарлама бойынша жұмыстану барысында мектеп оқушыларының бұрынғы дәстүрлі жүйедегі білімді тек қана қабылдап, сол білімін теориялық көрсете білуден оны практикада пайдалану дағдысына көшіру. Бұл жерде мұғалімнен оқушының тек танымдық мүмкіндіктерін ғана емес, сонымен бірге эмоционалдық, психомоторлық қабілеттерінің де іске қосылып, оқушыдағы проблеманы шеше білу, ақпаратты талдай білу, коммуникативтік, әлеуметтік құзырлылық негізінің де пайда болып, тұрақты қажеттілікке айналуын қадағалау талап етіледі. Бұл оқушы тарапынан материалдың игерілу деңгейіне де, оны өз қажеттіліктеріне қатысты пайдаланылу деңгейінің де арта түсуіне әсер ететіндігі байқалды. Қазіргі кездегі «Өрлеу «Біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» акционерлік қоғамы мен оның филиалдары тарапынан тарапынан жүргізіліп отырған жұмыс толықтай осы міндеттерді шешуге бағытталған. Сондықтан *«Маған жақсы мұғалім бәрінен де қымбат, өйткені мұғалім – мектептің жүрегі»* - деп Ыбырай Алтынсарин айтқандай, қазіргі білім беру мазмұнының жаңару жағдайында мұғалімнің кәсіптік мәдениетін көтеру, кәсіби деңгейде жұмыс жасауға баулу білім беру ұйымдары мен біліктілік арттыру институттары алдындағы басты міндет болып табылады. Жас ұрпақты жан-жақты, терең білімді, интеллектуалдық деңгейі жоғары түрде қалыптастырудың бірден бір жолы – оқушыға білімді терең игертудің тиімді әдіс – тәсілдерін іздестіру, шығармашылыққа жетелей білу. Бұл жұмысты атқаруда мұғалімнің терең біліктілігі қажет. Біліктілік – бұл білімдегі, тәжірибедегі, берілген білімді меңгертудегі бейімділік, құндылықты бейнелейтін жалпы қабілеттілік. Бұған мұғалім бойындағы келесі қасиеттерді қосуға болады:

- білім беру үрдісіндегі жауапкершілікті сезіне білу;

- оқушы жұмысын проблеманы шеше білуге бейімдей білу қабілеті;
- білім беру технологияларын пайдаланудан бұрын толық түсіну, меңгеру, қолдануда жоғары шеберлік таныту алуы;
- өз жұмысының қоғамдық маңызын түсінуі ;
- өз саласында үнемі ізденісте бола білуі.

Бұл қабілеттілікке жетудегі мұғалім үшін ең басты таптырмас жолдың бірі – өз сабақтарын өткен күні - ақ талдай отырып, сабақтағы сәтті шыққан кезеңдер мен нәтижелілігі төмен болған сабақ бөліктерінің себептерін табу қажеттігі. Адам санасындағы сабақ жүру барысы туралы ақпарат көмескіленбей тұрғандағы талдаудың басты ерекшелігі, оң, теріс нәтиженің барлығының санадан өтіп, мынау жаман, мынау жақсы деген толық бағаға ие болмай тұрғандағы алғашқы нәтижені жазып үлгеру мүмкіндігінің болуында. Кәсібилікке жетудегі мұғалім бойынан табылуға тиісті келесі қабілеттің бірі - оқып үйрену қасиеті. Бұл қабілеттің басты қажеттілігі кез-келген материалды оқи отырып, мұғалімнің талдау нәтижесінде өз теориялық багажын толықтыра білу немесе оны өзгерте алу мүмкіндігіне жете білуі. Тек осындай жағдайда ғана мұғалім оқушы алдында берілген, дайын ақпаратты, материалды ұсынушы емес, керісінше оқушыға ой салушы, бағыт беруші роліне ене алады. Оқып үйренудің негізгі қағидаларын төмендегі түрде құрастыруға болатын тәрізді:

- мұғалімнің өзін – өзі дамыту, өзіндік үздіксіз білім алу және оны жаңартып отыру қабілеті;
- барлық жинақталған ақпаратты жүйелеу, материалдар арасындағы сабақтастықты таба білу қабілеті;
- дүние жүзілік білім беру тәжірибесіндегі кең тараған педагогикалық тәжірибелердің өз тәжірибесіне қажетті тұстарын тандай білуі мен сол элементтерді өз тәжірибесіне енгізе білу қабілеті;
- үздіксіз білім алу нәтижесіндегі алынған ақпаратты талдап, жүйелеп, пайдалану мүмкіндіктерінің ең тиімді тұстарын таба білуі қабілеттері түрінде алуға болады.

Кәсібилікке, табыстылық пен нәтижелілікке ұмтылған пән мұғалімдері үшін кез-келген ақпаратты немесе материалды іздестіру және өз қажетіне сай бейімдей білу қабілеттері де басты роль атқарады. Барлық бұқаралық ақпарат құралдары ең жаңа ақпаратты басылымға дайындау барысында материалдың жинақылығы мен ұшқырлығын арттыру үшін кестелерді, графиктер мен диаграммаларды жиі қолданады. Ол ақпарат мемлекеттік ұйымдар тарапынан кітап, электрондық оқулық т.б. түрде дайындалып шығуы үшін ұзақ уақыт кетеді. Осы жағдайда мұғалімнің керекті ақпаратты аталған ақпарат көздерінен ала білу мүмкіндігі, сол материалды бүгінгі ақпараттар ағынында көре білу қасиеті, кездескен толық емес материал көздерін тиянақты жүйелеу қабілеті, бірнеше көзден алынған деректерді бір-біріне икемдей алу шапшаңдығы, кез-келген кездескен қиыншылықтардан шыға білуі мен оларды жеңе білу, соңғы шешім қабылдай алу қабілеттері жатады.

Қазіргі заман мектебіндегі мұғалімнен талап етілетін басты қабілеттің бірі – кез-келген ортада тіл табыса білу мен ынтымақтастық жағдайда жұмыс жасай білу. Бұл бағытта мұғалімнен талап етілетін негізгі ерекшелік – оқушы психологиясындағы заманауи өзгерістерді меңгеру деңгейі мен сол психологиялық білімді практикада тиімді қолдана білу қабілеті. Барлық мұғалімнің тәжірибесіндегі барлық жетістіктер де, барлық кемшіліктер де осы психологиялық – педагогикалық ынтымақтастықта жұмыс жасауға үйрену, әр оқушының және әріптестерінің пікірлеріне сыйластықпен қарау, әр түрлі (тіпті қарама – қарсы) пікір айтылған кездегі шыдамдылық пен көрегенділік, пікірлесушіге деген тілектестік, ең бастысы шешім қабылдау мен айтылған мәселені орындаудағы дәлділікке байланысты болатындығы қазір психологтар да, педагогтар да тараптарынан дәлелденіп отыр.

Жаңа заманның кәсіби мұғалімінің қалыптасуында қызметкердің өз міндеттері мен жауапкершілігін сезіне білу мүмкіндігінің де ролі зор. Мұғалімнің қоғам алдындағы, мемлекет алдындағы, ата-аналар мен қарапайым оқушы алдындағы өз міндетін біліп, сол міндетті мүлтіксіз орындауға деген, тек қана қоршаған орта алдындағы сыртқы бейнесімен ғана емес, пәк күйдегі ішкі сезімінің болуы арқылы – қазіргі замандағы қарапайым мұғалім мен «патриот», яғни шығармашыл, кәсіби мұғалім арасындағы басты айырмашылығын көреміз. Осының нәтижесі мұғалімнің өз жұмысын ұйымдастыра білу мүмкіндігі, өткен мен жаңаның байланысы арқылы тиімді тәсілдердің өміршеңдігін көрсете білуі, қоғам дамуына сын көзбен қарай отырып, оқушы бойындағы қиындықтарға және сенімсіздіктерге қарсы тұра білуі мен кез-келген құбылысқа (табиғи, әлеуметтік) жеке көзқарасын білдіру дайындығынан көрініп отырады, яғни мұғалімнің жұмысқа деген ниеттілігі деген тағы бір қабілеті байқалады.

Бұл қабілеттілік түрлерінің іргетасының мұғалім бойында қалана бастауы мұғалім бойындағы кәсіби құзіреттіліктің пайда бола бастағанының белгісі. Л.М.Митинаның пікірінше[3] «Кәсіби құзіреттілік - білім, біліктілік, дағды мен оның тұлға қызметіндегі, қарым-қатынасы мен дамуы (өзіндік дамуындағы) барысындағы аталған мүмкіндіктерді пайдаға асыру тәсілдері мен әдістерін тыңғылықты меңгеру» болып табылады. Немесе басқаша айтатын болсақ, «Кәсіби құзіреттілік – бұл мұғалімнің қызметтік міндетерін атқару барысында коммуникативтік, проблеманы шеше білу, ақпараттық және технологиялық білімі мен біліктілігін оқушы бойында болжамды нәтижені қалыптастыру жолдарын таңдай білуде тиімді пайдалана білуі» болып табылады.

Аталған анықтамамызды пайдалана отырып, құзіретті мұғалім қалыптасуындағы келесі құрауыштарды бөліп көрсетуге болатын тәрізді. Бұл:

1. мұғалімнің өз еңбегінің мемлекеттік деңгейдегі білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі ретіндегі қажеттілігін түсінуі;
2. кәсіби қажетті педагогикалық және психологиялық білімі;
3. кәсіби қажетті педагогикалық біліктілігі;
4. кәсіби мамандығына қажетті мұғалімнің негізгі психологиялық ұстанымдары, мұғалімдік көзқарасы;

5. оқушы білімі нәтижесі мен оның мінез – құлық өзгерістерінің себеп-салдарлық себептерін анықтау мүмкіндігі;
6. кәсіби білім мен біліктіліктің қалыптасуын қамтамасыз етуші мұғалімнің жеке тұлғалық ерекшеліктері;
7. өз мерзімінде педагогикалық, психологиялық және әдістемелік басым бағыттарды меңгертуге арналған біліктілік арттыру курстарынан өтуі.

Осы құзырлылық құрастырушыларының мұғалім бойындағы қалыптасуы мұғалімнің шығармашылдыққа бет бұрғандығының көрсеткіші бола алады. Алғашында оқушы алдындағы сенімге ие болу мен танылу, жаңашылдық пен шығармашылыққа ұмтылу, өзіндік жетілу мен өзіндік даму, баламен жұмыс жасау барысындағы қиыншылықтарды оңтайлы шешу, балада білімге деген талпынысты қалыптастыру, өзін өз ісінің шебері ретінде таныту мен адал қызмет жасау түрінде байқала бастаған қызмет түрткілері құзырлылықтың, кәсібиліктің негізіне айналады. Кәсіби құзырлылық деңгейіне жеткен маман шығармашылық жұмыс нәтижесінде өзіндік тәжірибесінің ерекшеліктерін көруге, өз тәжірибесінің мақсатқа жетудегі артықшылықтарын, оған жетудің тиімді жолдарын және болжамды нәтижені сипаттап, ұзақ уақыт тиімді де, жоғары нәтижені ұстап тұру мүмкіндігіне ие болады.

Әдебиеттер:

1. Мемлекет басшысы Н. Назарбаевтың 17.01.2014 ж. Қазақстан халқына Жолдауы. «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ».
2. Захарова Е.А. Требования к профессиональному развитию педагогов в условиях последипломного образования // Молодой ученый. – 2011.- №3
3. Митина Л.М. Психология труда и профессионального развития учителя. М., Академия, 2004
4. Егоров С.Ф. К.Д.Ушинский. М., Просвещение, 1977
5. <http://www.km.ru/referats/04CDDF621A6F4601A14FFE12D54F7B57>

МОНИТОРИНГ ПРАКТИЧЕСКОГО ПРИМЕНЕНИЯ ПЕДАГОГАМИ ПРОГРАММ ПО ОБНОВЛЕНИЮ СОДЕРЖАНИЯ СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РК В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

Ибраимова Г. А.,

*начальник отдела мониторинга и анализа филиала АО «НЦПК «Өрлеу»
«Институт повышения квалификации педагогических работников» по
Жамбылской области, г.Тараз, Ibraimova.g@orleu-edu.kz*

Развитие системы инклюзивного образования выделено как одно из приоритетных направлений Государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы. С целью реализации данного направления определены основные задачи, такие как разработка модульных программ интегрированного обучения детей с особыми образовательными

потребностями (ООП), определение форм интеграции для детей с различными нарушениями, создание «безбарьерных зон» для детей-инвалидов, и самое главное, *создание условий для равного доступа к обучению и воспитанию* детей с ООП.

Специфика организации учебно-воспитательной и коррекционной работы с детьми с ООП обуславливает необходимость специальной подготовки педагогов общеобразовательных школ. Педагоги должны знать основы коррекционной педагогики и специальной психологии, иметь четкое представление об особенностях психофизического развития детей с ООП, о методиках и технологиях организации образовательного и реабилитационного процесса для таких детей.

В 2015 году в филиале АО «НЦПК «Өрлеу» «Институт повышения квалификации педагогических работников по Жамбылской области» в рамках обновления содержания образования были проведены курсы повышения квалификации «Содержание образовательной среды в условиях развития инклюзивного образования», на которых обучено 25 учителей-предметников, в том числе 88% сельских педагогов.

Качественный состав педагогов показал, что из 25 учителей **20 (80%)** имеют высшее образование, 5(20%) – среднее профессиональное образование. 4(16%) педагога имеют высшую категорию, 6(24%) – первую, 9(36%) – вторую, 6(24%) педагогов без категории. 3(12%) педагога имеют педагогический стаж до 3 лет, 3(12%) – с 3 до 5 лет, 6(24%) – с 6 до 10 лет, 7(28%) – с 11 до 15 лет, 4(16%) – с 16 до 25 лет и 2(8%) – имеют стаж свыше 25 лет.

Анализ состава педагогов по стажу работы *в инклюзивном образовании* показал, что лишь 2(8%) имеют стаж с 3 до 5 лет и 1(4%) – с 6 до 10 лет, стаж остальных **22(88%)** педагогов менее 3 лет.

На практике из 25 педагогов **10(40%)** - проводят обучение на дому детей с нарушением опорно-двигательного аппарата, нарушением речи, с задержкой психического развития. **15(60%) педагогов не имеют опыта работы в инклюзивном образовании.**

Педагоги, прошедшие обучение на курсах имели возможность расширить и углубить знания и практические навыки в области организации коррекционно-развивающей, воспитательной, диагностической и исследовательской работы, проводимой с детьми с особыми образовательными потребностями (ООП). Слушателями были выполнены проекты, СРС, представлены презентации уроков для разных категорий учащихся с ООП (микропреподавание). Во время подготовки педагогами мини-исследования «12 жылдық оқыту жағдайында инклюзивті білім беру: мәселелері және

қауіптері» были подробно обсуждены проблемы инклюзивного образования. В связи с недостаточностью знаний о психолого-педагогических особенностях детей с ООП, в процессе обучения возникли трудности с разработкой *индивидуального образовательного маршрута* для детей с ООП. Это объясняется тем, что 88% обученных педагогов имеют *незначительный опыт работы* в условиях инклюзивного образования (менее 3 лет). Педагогами отмечены сложности при выполнении проектов, СРС, возникшие в связи с недостатком правовой, научно-методической литературы на казахском языке по вопросам инклюзивного образования.

Оценка сформированных компетенций слушателей, обучившихся на курсах в рамках обновления содержания среднего образования показала следующее.

- **Оценка СРС.** 21(84%) педагог полностью усвоили содержание учебной программы, 20(80%) учителей полностью и 5(20%) – частично использовали теоретические знания при выполнении практических задач. Работы 18(72%) педагогов имеют практическую значимость.

- **Микропреподавание.** Оценка педагогов проводилась по 5 критериям с определением уровня владения методикой. 24(96%) педагога по *навыкам преподавания* имеют устоявшуюся и 1(4%) – улучшенную методику. 19(76%) учителей доказали *предметные педагогические знания* на уровне устоявшейся и 6(24%) – на уровне улучшенной методики. **25(100%)** педагогов имеют устоявшуюся методику в области планирования. Оценка по критерию «*Активное обучение*» показала, что **18(72%)** учителей находятся на стадии развивающейся методики, 3(12%) – устоявшейся и 4(16%) – улучшенной методики. По показателю «*Критериальное оценивание*» 3(12%) педагога находятся на стадии развивающейся методики, **17(68%)** – устоявшейся, 5(20%) - владеют улучшенной методикой.

- **Проектные работы.** Проекты педагогов оценены по 5 критериям. 22(88%) педагога смогли раскрыть проблему, в том числе 12(48%) продемонстрировали глубокие знания темы. 25(100%) педагогов смогли сформулировать цель проекта, из них 12(48%) – смогли дать подробный план достижения цели. По критериям «*Планирование*» и «*Оценка результатов*» проекты 20(80%) учителей полностью отразили содержание деятельности и соответствуют требованиям качества. 2 проекта имеют большое практическое значение и могут быть рекомендованы к использованию.

По результатам социологического опроса педагогов выявлены следующие тенденции:

- 19(76%) опрошенных считают себя *готовыми к работе в условиях с учащимися с ООП*, 6(24%) – отмечают, что им необходимо дополнительное образование;

- 21(84%) педагог ответили, что Программа курса *существенно* повлияла на индивидуальный стиль и методику существования, лишь 4(16%) наблюдают незначительные изменения;

- педагогами отмечены *организационные трудности*: 2(8%) педагога отметили неэффективное действие нормативно-правовых основ образования с учащимися с ООП, 10(40%) педагогов указали на недостаточность материально-технического оснащения учебного процесса для детей с ООП (*отсутствие пандусов, специальных парт, неприспособленность санузлов, отсутствие специальных дидактических материалов и др.*);

- 7(28%) учителей ответили, что испытывают затруднения при оценивании достижений учащихся с ООП, 8(32%) нуждаются в методическом обеспечении при работе с учащимися с ООП;

- 10(40%) педагогами разработаны индивидуальные образовательные программы для следующих категорий детей с ООП: *дети с нарушением опорно-двигательного аппарата, с нарушением речи, с задержкой психического развития*;

- педагоги на разном уровне владеют технологией целеполагания современного урока, теоретическими и практическими навыками планирования;

- 8(32%) педагогов оценили уровень качества разработок по созданию системы критериального оценивания как высокий, 17(68%) – указали на средний уровень;

- после обучения педагогов на курсах ПК наблюдаются *положительные изменения в межличностном общении* (10/40%). 10 педагогов обучают на дому детей с ООП, остальные 15 учителей ведут занятия в классах, где нет учащихся с ООП;

- педагогами отмечена ***роль родителей*** учеников с ООП в обучении, воспитании и социализации детей, так 10(40%) родителей получают информацию относительно успеваемости, поведения и условий учебы, консультативную помощь по проблемам обучения и воспитания своих детей, также указаны другие формы взаимодействия родителей с педагогами и специалистами школы и КППК.

Социологический опрос показал позитивные изменения, а именно практическую готовность педагогов обучать детей с *разными стартовыми возможностями в условиях инклюзивного образования* с использованием инновационных методов обучения.

БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУДЫҢ ДҰРЫС ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН ЖҮЙЕСІ- ПЕДАГОГТЫҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛЫ

Сейдахметова Б. А.,

колледж әдіскері

Шаханова К.Т.,

арнайы пәндер оқытушысы,

Астана қаласы «Тұран-Профи» қалалық

шаруашылық колледжі

*«Мұғалім - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім,
ал оқуды, ізденуді тоқтатқан да оның мұғалімдігі де жойылады»*

К. Д. Ушинский

Соңғы жылдары еліміз өте қарқынды дамып, барлық салалар бойынша айтарлықтай өзгерістер жүргізіліп жатқаны бәрімізге мәлім. Соның ішінде әсіресе білім беру саласындағы техникалық кәсіптік білім беру бойынша жаңарту жұмыстары жүргізілуде. Елбасы Н. Ә. Назарбаев Қазақстан халқына жолдаған жолдауында. «Мен білім беру жүйесіндегі іс жағдайын түбегейлі өзгертуді стратегиялық міндет деп санаймын»; «Білім беру реформасы – Қазақстанның бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдардың бірі. Бізге экономикалық және қоғамдық жаңару қажеттіліктеріне сай келетін осы заманғы білім беру жүйесі қажет», - деп атап көрсетті. Дамыған мемлекеттердің қатарынан көрінуіміз үшін біз сауаттылығы жоғары кәсіби мамандар дайындауымыз керектігін айтты. [1]

Сондай-ақ Елбасымыздың халыққа жолдауындағы Қазақстанның әлемдегі ең дамыған 30 елдің қатарына кіру тұжырымдамасында алдағы жұмыстың ұзақмерзімді басымдықтары белгіленді. Осы жолдағы басым бағыттардың бірі сапалы бірегей білім беру жүйесі бар ұлттық білім берудің барлық буынының сапасын жақсартуда сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс, педагогтан ақпаратты коммуникативті құзіреттілігін арттыруын талап етеді, осы тұжырым кәсіптік білім берудің ұлттық жүйесін қалыптастыруда педагогтарға, студенттендерді кәсіби құзыретті маман ретінде қалыптастыруды, бәсекеге қабілетті, білімді, азамат ретінде тәрбиелеуді жүктейді. Ал, Қазақстан Республикасының 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы білім беру жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін арттыруды басты назарға қояды. [2]

Осыған орай, білім беру жүйесінің алдында қазіргі заманғы ғылыми-техникалық үдерістің қарқынын, жаңа міндеттерді жүзеге асыру бірінші кезектегі мәселе болып тұр. Бірінші кезекте нарықтық экономикада сұранысқа ие болатын мамандарды соның ішінде техникалық бағыттағы мамандарды даярлауды, сонымен қатар олардың өмірдегі техниканың үздіксіз өзгерісіне тез бейімделе алатын құзыретті маман ретінде қалыптасуын қамтамасыз етуді талап етуде. Жүктеліп отырған аса жауапты міндет, білім саласындағы реформалар, педагогикалық әдіс-тәсілдердің тың, мәнді, әрі сапалы болуын

талап етіп отырған осы бір айтулы кезеңде, педагогтың жылдар бойы жинақтаған іс-тәжірибесін одан әрі дамытып, біліктілігін үнемі арттыруды қажет етеді.

Педагогика ғылымында негізгі ілімдердің бірі «құзыреттілік». Құзыреттілік дегеніміз – тұлғаның бойында білім, дағды, іскерлік, ерік, күш-жігердің болуы. Көптеген елдерде құзыреттілік арқылы жаңа жетістіктерге қол жеткізуде. Құзыреттілік еңбек нарығында тұрақты өсіп отырған талаптармен, шапшаң технологиялық өзгертулермен негізделген.

Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму мақсатын жүзеге асыруда кәсіптік білім беретін оқу орындарында бәсекелестікке қаблеті бар болашақ мамандарға әртүрлі өндірістік салаларға даярлау деңгейі білім беру жағдайларымен анықталады. Сондай дәрежеде білім беру үшін сол дәрежедегі білім берушінің болуы шарт. Қазіргі таңда жан-жақты дамыған мамандарды даярлау олардың әлеуметтік, кәсіптік, өздік жұмыс жасай алу қабілеттерін дамытуға негізделеді. Ал, әлеуметтік сала экономикасын дамыту осы болашақ мамандардың мына ерекшеліктерге ие болуын талап етеді: жүйелі ойлау; құқықтық ақпараттық мәдениетті; кәсіпкерлік мәдениетті; өзін-өзі тану; басқаларға ұсыну; өз қызметін білімді талдау; жаңа білімді; нано технологияларды меңгеру; кейбір өндірістік жағдайларда өз бетімен дұрыс шешім қабылдау; бәсекелестік және өмір талаптарына сай қызмет ету; әр іске жауапкершілікпен қарау; нәтижеге бағытталған істерді жасау.

Құзыреттілік: негізгі, жалпы кәсіптік, арнаулы құзыреттілік болып бөлінеді.

Негізгі құзыреттілік:

- а) ақпараттық;
- б) коммуникативтік;
- в) әлеуметтік.

Жалпы кәсіптік құзыреттілік - әр сала маманының кәсіби мазмұнына сай қарастырылған. [3]

Елбасының білім берушілердің алдына қойып отырған міндеттерін нәтижелі орындау үшін, әрбір оқытушы өз жұмысын нәтижелі атқаруы қажет, ол үшін нәтижелі білім беруі керек, ал нәтижелі білім беру үшін ең алдымен сол нәтижелі білімге қол жеткізетін қажетті құзыреттіліктер мен білімге ие болуы қажет. Осы аталған негізгі міндеттерді шешудің тиімді де қажетті жолы ол оқытушылардың біліктіліктерін арттыруы. Жалпы біліктілікті дұрыс ұйымдастыру арқылы құзыретті оқытушыларға қол жеткізуге болады, ал құзыретті де білікті оқытушылар заман талабына сай мамандар даярлауды жүзеге асырады. Қазіргі таңда кәсіптік-техникалық білім беру саласындағы техникалық бағыттағы мамандықтарды даярлауға өте көп көңіл бөлінуде. Тәжірибе көрсетіп отырғандай техникалық мамандықтар бойынша мамандар тапшы, болған жағдайдың өзінде арнайы пәндер оқытушылары мен өндіріс шеберлерінің педагогикалық құзыреттіліктері мен шеберліктері, әдіс-тәсілдері жетіңкіремей жататыны белгілі. Осы мәселені қалай шешуге болады? Ол үшін

не істеу керек? Деген сұрақтардың төңірегінде біздің колледжде оқытушылардың біліктілігін арттырудың тиімді жолдарын қарастыру жүзеге асырылды. Ең алдымен арнайы пән оқытушылары мен өндіріс шеберлерінен негізгі жетіспейтін жақтарын анықтауға мүмкіндік беретін сұрақ-жауап алынды. Сол сұрақ жауаптың нәтижесі бойынша олармен жүргізілетін жұмыстарды қамтитын іс-шаралар ұйымдастырылды. Жиі кездесетін мәселелер:

1. Сабақтың құрылымы, түрі, типі, нысандары
2. Оқытудың тиімді әдіс-тәсілдері
3. Оқытудағы технологиялар
4. Студентпен қарым-қатынас
5. Тәрбиенің негізгі бағыттары
6. Кәсіби құзыреттіліктер

Осы мәселелерді дұрыс шешу үшін колледжде әдістемелік бөлменің көмегімен жас мамандар мектебі, кәсіптік шеберлік мектебі, шығармашылық топ, жұмыстары ұйымдастырылды. Сонымен қатар жеке көмек көрсету жұмыстары жүргізілді. Арнайы пән оқытушылары мен өндірістік шеберлерінің біліктілігін осындай жолдармен арттыру арқылы олардың бойында заманауи педагогқа қажетті құзыреттіліктер қалыптастырылады. Қазіргі таңда елімізде біліктілікті арттыру негізінен «Өрлеу» БА ҰО АҚ арқылы жүзеге асырылады, дегенмен жасыратыны жоқ, біліктілікті арттыру көбінесе жеке меншік колледждеріндегі оқытушыларға ақылы түрде жүргізіледі, ал оған әр оқытушының шамасы келе бермейтіні анық. Сондықтан әрбір колледж осы мәселені дұрыс шешіп, біліктілікті арттырудың дұрыс, тиімді жолдарын қарастыруы қажет. Жоғарыда аталғандарға қоса біздің колледж Астана қаласындағы «Тұран-Профи» біліктілікті арттыру академиясымен бірлесіп жұмыс жасайды. Академиядағы білікті, құзыретті мамандардың қатысуымен біліктілікті арттыру бағытында семинарлар, шебер-сыныптар ұйымдастырылады. Колледждегі арнайы пән оқытушылары мен өндіріс шеберлерінің өткізген іс-шаралар нәтижесінде қаншалықты дәрежеде біліктілігі мен құзыреттіліктерінің артқанын анықтау үшін жыл соңында колледжішілік сауалнама жүргізіледі, соның нәтижесіне сүйенсек, арнайы пән оқытушылары мен өндіріс шеберлерінің жыл басында анықталған мәселелер мен қиыншылықтардан арылып, өз білімдері мен біліктілігін арттырғанына көз жеткізуге болады. Біліктілікті арттыруда «алма піс аузыма түс» деп арнайы орындарда өтетін курстарға ғана қарап отыруға болмайды, әрбір білім беру мекемесі өз бетінше тиімді жолдарды қарастыруы қажет. Әсіресе колледждің өз мүмкіншілігі арқылы жүзеге асыру жолдарын қарастырған тиімдірек, жалпы білім беру пәндері оқытушыларының іс-тәжірибелері арқылы жүзеге асыру мәселесі оңтайлы шешілсе, оның да берер нәтижесі өте зор. Себебі жалпы білім беру пәндері оқытушыларының педагогикалық білім болғандықтан, олар таптырмайтын «біліктілікті арттырудың құралы» деуге болады. Қазіргі таңда колледжде арнайы пәндер оқытушылары мен өндіріс шеберлері өз сабақтарында білім алу көзіне қарай топтастырылған әдістерді, педагогикалық

қарым-қатынаста жеке тұлғаны ізгілендіру және демократияландырудағы негізделген технологияларды, оқушылардың іс-әрекеттік белсендіру және күшейту негізіндегі педагогикалық технологияларды және инновациялық технология элементтерін пайдалану арқылы құзыретті маман даярлау жұмысын атқаруда. Әсіресе болашақ мамандардың өз бетінше кез-келген жағдайларда дұрыс шешім қабылдай алу, кез-келген техникалық өзгерістерге бейімделу қабілеттерін арттыруға бағытталған әдіс-тәсілдер қолданылуда. Дұрыс ұйымдастырылған іс-шаралар дұрыс нәтиже береді.

Арнайы пән оқытушылары мен өндіріс шеберлерінің педагогикалық тұрғыдан дұрыс қалыптасып, құзыретті маман даярлауда дұрыс жұмыс жүргізіп жатқанын қалалық, республикалық деңгейде өткізіліп жатқан түрлі ҒТК мен сайыстарға қатысқан студенттердің жүлделі орындарға ие болуы, яғни сол кездегі жағдаяттардан дұрыс жол тауып, өз бетінше еркін ойланып, өз бетінше дұрыс шешім қабылдап дұрыс нәтижеге қол жеткізігендігін айтуға болады.

Жалпы 2015-2016 оқу жылында оқытушылардың дайындығымен түрлі сайыстар мен ҒТК қатысқан студенттердің 80 пайызы жүлделі орындарға ие болуда. Халықаралық деңгейдегі маңыздылыққа ие болып саналатын «"Worldskills Kazakstan" атты сайыста "Тұран-Профи" қалалық шаруашылық колледжінің студенті Матаев Алмас "Дәнекерлеу ісі" бойынша I орынға ие болып республикалық сайысқа жолдама алды. Дұрыс ұйымдастырылған біліктілікті арттырудың жүйелі жұмысы міндетті түрде нәтижелі жұмысқа қол жеткізеді. Біліктілікті арттырудың дұрыс ұйымдастырылған жүйесі-педагогтың құзыреттілігін арттырудың тиімді жолы.

Кәсіби құзыреттілікті толыққанды игерген оқытушы ғана студенттердің бойында қажетті деп саналатын құзыреттіліктерді игерте алатыны сөзсіз.

Әдебиеттер:

1. Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан халқына Жолдауы». Елбасының «Қазақстан жолы» – 2050, Астана 2014 ж.
2. Қазақстан Республикасының «Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы».
3. Интернет материалдары

Тьюторство как инструмент сопровождения профессионального развития педагога в системе повышения квалификации

Мурзабаева А. С.,
магистр педагогики
начальник академического отдела
филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по СКО
г. Петропавловск, aizhan_1969@mail.ru

Одно из приоритетных направлений развития современного образования в Казахстане - развитие человеческого потенциала. Создание благоприятных условий для раскрытия способностей каждого человека определяет переход к непрерывному повышению квалификации педагогов.

«Главной задачей образования на современном этапе развития человеческой цивилизации должно стать создание условий для самостоятельного выбора человека, формирование готовности и способности действовать на основе постоянного выбора и умение выходить из ситуации выбора без стрессов» (Из доклада международной комиссии ЮНЕСКО по образованию в XXI веке) [6].

Современный мир выдвигает необходимость поиска педагогических путей развития индивидуальности человека, формирования сознательного отношения к своим действиям, стремления к самосовершенствованию, профессиональному саморазвитию.

Отличительной особенностью современной системы повышения квалификации Казахстана является создание различных моделей, программ, систем. На сегодняшний день во всех 17 филиалах акционерного общества «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» обучение ведется по образовательным программам, утвержденным Министерством образования и науки. Тематика программ затрагивает приоритетные направления развития образования: раннее и уровневое обучение языкам, квалиметрическая система оценивания результатов обучения, технология CLIL, SMART-технологии, развитие функциональной грамотности, критериальное оценивание, воспитание ценностей на основе национальной идеи «Мәңгілік ел» и т.д. Программы курсов повышения квалификации предполагают различные формы обучения: аудиторное, онлайн, офлайн, blend-learning, дистанционное и разработаны по модульной основе. Каждый модуль - это логически завершенная составная часть. Программы также содержат вариативную часть, которая позволяет учитывать региональные особенности образовательных потребностей учителя. Все это нацелено на ориентацию педагогов на самосовершенствование, на профессиональную самореализацию, на возможность педагогу выстраивать собственный образовательный маршрут.

В целях создания оптимальных условий для вхождения педагога в образовательную среду системы повышения квалификации филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по СКО проводит комплекс мероприятий: единый кураторский час для учителей, прибывших на курсы повышения квалификации, с освещением вопросов возможной самореализации в ходе курсов, стажировка в отделах института, публичная защита проектов, работа в сетевых сообществах учителей, в составе творческих групп по различным направлениям деятельности - как одна из форм самообразования педагога, аналитическая работа в составе группы оперативного реагирования, интерактивные перемены, посещение инновационных школ, множество межкурсовых мероприятий.

Такие мероприятия нацелены на то, чтобы педагог изменил свою позицию к курсовой подготовке, на создание условий для становления педагогов как субъектов профессионального развития, формирование желаемого уровня компетентности. Курсовая подготовка должна способствовать профессионально-личностным изменениям педагогов. Деятельность ППС института в период курсов и посткурсовой период можно назвать тьюторством.

К настоящему времени тьюторское сопровождение стало признанной во всем мире методологией индивидуализированной модели образования. Технология тьюторского сопровождения определяется построением образовательного процесса на активной основе, на исследовательской деятельности каждого педагога, ориентированной на его интересы и потребности. Сегодня это ресурс индивидуально-личностного развития всех субъектов образовательного процесса. Применение тьюторства в процессе повышения квалификации дает возможность создания индивидуального образовательного пространства и представляет собой эффективное использование системы повышения квалификации для организации проектной деятельности педагогов и выбора ими своей собственной индивидуальной траектории профессионального развития.

В системе повышения квалификации должны быть созданы условия, чтобы педагог учился сам, тьютор – поддерживал процесс самостоятельного обучения и создавал условия профессионального развития. Основным результатом обучения в таком случае - приращение профессиональной компетентности педагогов, способствующей эффективному решению профессиональных педагогических проблем.

Тьюторское сопровождение в системе повышения квалификации всегда персонифицировано, организовано на основе индивидуального и личностно-ориентированного подходов, направлено на конкретного педагога, даже если преподаватель института повышения квалификации работает с группой. Субъектом тьюторского сопровождения является и сам педагог, который имеет свой опыт самообразования, взаимодействия с преподавателями, методистами института повышения квалификации, другими курсантами, свой особый характер индивидуального и личностного развития. Особенности личности педагога влияют на то, какие формы и содержание тьюторского сопровождения

в соответствии с его индивидуальной образовательной деятельностью будут выбраны.

Таким образом, под **тьюторским сопровождением педагога в системе повышения квалификации** понимается особый тип педагогического сопровождения, при котором педагог выполняет действие по самостоятельно разработанным нормам, которые затем обсуждает с преподавателем института повышения квалификации, создающим условия и способы для выявления, реализации и осмысления педагогом своего профессионального интереса.

В тьюторском сопровождении педагогов в системе повышения квалификации можно выделить следующие этапы:

1. аналитический этап - преподаватель-тьютор института повышения квалификации проводит диагностику и анализ состояния педагогов «на входе»; на основе данных отбирает содержание образования для организации курсовой подготовки данной группы педагогов;

2. целеполагание – помощь педагогу в определении целей собственной деятельности и выдвижение целей курсовой подготовки; тьютор на основе данных диагностики, собеседования с учителями, осуществляет предварительное целеполагание и отбор содержания для педагогов, разрабатывает рабочую программу в логике индивидуализации, учебно-методическое обеспечение;

3. планирование - помощь педагогам в составлении плана повышения квалификации и плана самообразования; разрабатывает рабочую программу; подбирает дидактический материал, содержание контрольных срезов, эталона контроля, «организационных материалов» по содержанию курсов в логике индивидуализации;

4. организация образовательной деятельности – тьютор организует курсовую подготовку педагогов, процесс самообразования, индивидуальные консультации; программирует общий образовательный процесс; алгоритмизирует индивидуальную образовательную деятельность; организует коллективные занятия;

5. организация творческой деятельности - основная задача тьютора в создании вариативных ситуаций, в которых разрушается стереотипность мышления, происходит уход из сфер нормативности, формируется способность к взгляду на мир с разных точек зрения. Это также ситуации диалога, в которых стимулируется дифференциация смыслов и возможностей;

6. организация исследовательской деятельности - деятельность тьютора осуществляется через индивидуальные и групповые консультации. В тьюторской работе на этом этапе можно выделить три шага. На первом шаге задачей тьютора является помощь педагогам в выборе темы исследовательской работы через осознание собственного профессионального интереса. Тьютор помогает педагогу сформулировать тему исследования. Важно подчеркнуть, что тьютор не объясняет, не отвечает за педагога на его вопросы, а только помогает ему осознать свой интерес, сформулировать свой вопрос, свою тему; когда тема исследовательской работы определена и педагог выходит в

самостоятельную исследовательскую деятельность, тьютор, по необходимости, организует встречу педагогов с научными консультантами.

7. организация проектной деятельности педагогов - задача тьютора – удерживать норму проектирования как особого способа человеческой деятельности; тьюторские консультации направлены на прояснение позиции педагогов по следующим вопросам: какова Ваша проектная идея? в чём смысл проекта? какую проблему своим проектом Вы решаете? кому еще, кроме Вас, это нужно? что Вы хотите получить в результате реализации своей идеи?

8. организация рефлексивной деятельности педагогов - основной задачей тьютора является организация рефлексии педагогов по поводу их деятельности в процессе повышения квалификации; тьютор осуществляет консультирование по предмету, оценивает процесс и результат.

Овладение педагогами техникой рефлексии является важнейшим условием их дальнейшего успешного движения в образовании, а также достижения уровня методологической и профессиональной компетентности. Обсуждая возникающие трудности на каждом шаге, тьютор помогает своему подопечному понять, чего ему не хватало для более успешного продвижения проекта, выявить недочеты (знаниевые, организаторские, управленческие и т.д.). Как следствие на основе анализа этих недочетов и должен формироваться осознанный заказ к повышению квалификации через составление индивидуального учебного плана, а также понимание того, где (за счет каких ресурсов, помимо учебных) эти дефициты могут быть восполнены. Тьютор организует рефлексивное действие педагога по сопоставлению полученных результатов с целями индивидуальных и общих коллективных занятий, выявляются индивидуальные и общие продукты деятельности, фиксируются и классифицируются применяемые виды и способы деятельности, а также их эффективность;

9. дальнейшее профессиональное развитие - составление индивидуальной образовательной программы, которая выходит за рамки конкретного учебного заведения и реализуется в системе повышения квалификации. Учитывая ценность для педагогов профессионального развития, разработка программы самообразования должна происходить с учетом профессиональных интересов (ориентиров). Предметом тьюторских консультаций становятся профессиональные предпочтения и ожидания педагогов.

На всём протяжении сопровождения педагога в системе повышения квалификации тьютор особое внимание уделяет авторским предложениям, альтернативным решениям и ходам, которые предлагает педагог. Каждое предложение фиксируется, обсуждается реалистичность его выполнения, а главное, насколько значимо для автора получить подобный опыт.

Рассматриваемая в данной статье позиция тьютора основана на современном понимании реализации принципа индивидуализации через тьюторское сопровождение (Т.М. Ковалева [9]).

Сущность тьюторского сопровождения в системе повышения квалификации – обеспечение комплексного подхода к решению задач

профессионального развития. Понимание тьюторского сопровождения педагогов в системе повышения квалификации как субъект-субъектной деятельности приобретает особое значение и позволяет эффективно организовывать процессы самопознания и творческой самореализации. Тьюторское сопровождение – это целостный и непрерывный процесс формирования личности педагога, создания условий для самореализации в системе повышения квалификации, организация поддержки в ситуациях взаимодействия. Это система деятельности преподавателя института повышения квалификации, направленная на успешное обучение и психологическое развитие педагогов, повышающих квалификацию, по определению С. Мирсеитовой [14].

Именно тьюторское сопровождение педагогов в системе повышения квалификации, на мой взгляд, даст максимальный эффект в решении глобальных задач образования.

Литература:

- 1 Альмухамбетов Б.А. История становления и тенденции развития системы повышения квалификации педагогических кадров в Казахстане. Дисс... доктора пед.наук. Алматы, 2002.- 52с.
- 2 Гордон Э., Гордон Э. Столетия тьюторства: история альтернативного образования в Америке и Западной Европе. – Ижевск: Изд. дом «ERGO», 2008 - 350с.
- 3 Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы. – Астана, 2010.
- 4 Гущина Т.Н. Тьюторские практики в повышении квалификации педагогов дополнительного образования детей // Инновации в образовании, 2011. – № 12. – С. 13–20.
- 5 Димухаметов Р.С. Обновление научных основ педагогики повышения квалификации: Принцип фасилитации: Монография. – Алматы, 2004. - 115с.
- 6 Доклад ЮНЕСКО «Образование для всех – 2000». – М., 1999.
- 7 Долгова Л.М. Тьюторство в аспекте результативности образования // Тьюторство: идеология, проекты, образовательная практика. М.: <http://www.thetutor.ru/pro/articles02.html>
- 8 Жайтапова А.А. Научно-теоретические основы профессионального роста учителей в условиях СПК. Автореф. на соискание д.п.н. - Алматы, 2005 – 41 с.
- 9 Ковалева Т.М. Основы тьюторского сопровождения в общем образовании (учебно-методическое пособие). - М.: Педагогический университет, 2010.- 56 с.
- 10 Ковалева Т.М. Открытое образование и современные тьюторские практики. М.: <http://www.thetutor.ru/history/article02.html>
- 11 Ковалева Т.М. Оформление новой профессии тьютора в российском образовании // Вопросы образования, 2011. – № 2. – С. 163–180. – URL: <http://vo.hse.ru/attachment.aspx?Id=761> (дата обращения: 20.09.2012).
- 12 Неклюдова Л.В. О современном подходе к организации повышения квалификации педагогических кадров // Методист, 2010. – № 1. – С. 17–20.

13 Основы деятельности тьютора: Специализированный учебный курс / Под науч. ред. С.А. Щенникова, А.Г. Теслинова, А.Г. Чернявской. – М.: Дрофа, 2006. – 591 с.

14 Профессиональное развитие: из опыта учителей / под ред. С. Мирсеитовой и А. Иргебаевой. - Алматы: Издат.Маркет, 2004. - С. 23

SMART - ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Муканова Р. А.,

магистр технических наук, академик

Международной академии информатизации

начальник отдела информационных технологий ФАО НЦПК "Өрлеу"

Институт повышения квалификации работников образования

по Акмолинской области, г. Кокшетау, mukanroza_71@mail.ru

В Послании Президента Республики Казахстан «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства к народу отмечено: «...Наши граждане должны быть готовы к тому, чтобы постоянно овладевать навыками работы на самом передовом оборудовании...». Структурной частью реализации этой идеи является введение Smart обучения в систему образования.

Таким образом, целью развития системы образования является обеспечение доступности качественных образовательных услуг для граждан, независимо от места жительства, состояния здоровья, социально-экономического статуса семьи, которое даст возможность получить профессию и достойно реализовать себя.

Дистанционное образование и электронное обучение E-Learning положили начало новому общемировому явлению — smart education. И речь уже идет не столько о технологиях, сколько о новой философии образования Smart education. Что такое smart education? Smart - education использование инновационных инструментов (планшет, смартфоны, цифровой контент и т.д.). Учащимся доступны безбумажные учебные материалы, которые находятся на сервере в облачной системе. Смарт-обучение - это возможность слушать, выполнять задания, где угодно и на чем угодно, на компьютере, ноутбуке, смартфоне, также обучаться коллективно.

Применение новейших SMART - технологий (вебинаров, блогов, твитеров, видео и аудио подкастов, в асинхронном и он-лайн режимах в процессе обучения, все больше дополняют традиционные методы обучения, помогают формированию коммуникативного ядра или основополагающих навыков и умений самостоятельного решения коммуникативно-познавательных задач, повышают мотивацию учащихся к учёбе, заставляют по-новому взглянуть на изучаемые предметы, раскрывая, таким образом, их интеллектуальный и творческий потенциал. Сегодня в меняющейся техносфере быстро

складывается новая информационная среда обитания человека. Важнейшее требование к образовательному процессу в современной школе — «учить и учиться в среде XXI века». Компьютерные коммуникации формируют новое поле информационной культуры. Сети составляют новую социальную организацию человеческих сообществ, а распространение «сетевой» логики все больше сказывается на повседневной жизни людей. Цифровые устройства и сетевые сервисы все больше вовлекают людей в новую среду совместной деятельности, формируя сетевую модель взаимодействия людей. Чтобы каждый школьник мог в полной мере реализовать этот потенциал и обеспечить достижение новых образовательных результатов, требуется переход на новую модель работы школы, в которой создана умная, интеллектуальная образовательная среда.

Так, сотрудниками отдела информационных технологий ФАО НЦПК «Орлеу» ИПК ПР по Акмолинской области с 2015 года разработан и начат проект «Внедрение Smart-обучения в системе повышения квалификации педагогов общеобразовательных школ», который представляет собой модель службы, концентрирующийся на личностно-ориентированной образовательной среде самообучения с помощью Smart-технологий и цифрового контента. Были определены две базовые школы для исследования и внедрения Smart-технологий в учебный процесс, это школа-гимназия №8 г.Щучинск Бурабайского района и КСШ им.М.Габдуллина с.Зеренда Зерендинского района, в этих же школах определили по одному педагогу-исследователю из начального, среднего, старшего звеньев и обязательно педагог – психолог, который наблюдает, проводит аналитическую и мониторинговую работу, как среди учителей исследователей, так и их учащимися.

Эти две школы из числа 37 организаций образования по Акмолинской

области, включенных в проект системы электронного обучения E-Learning в 2013г. Поэтому в школах есть необходимое компьютерное оборудование, существует достаточный диапазон программного обеспечения, включая свободное программное обеспечение, в том числе и управленческое, на достаточном уровне представлен кадровый

потенциал, способный квалифицировано работать в системе электронного управления образовательным учреждением, грамотно обслуживать компьютерное оборудование и программное обеспечение, использовать электронные образовательные ресурсы. Срок реализации 2015-2017 г.г.

Проект планируется реализовать в четыре этапа:

I. Подготовительный (март – август 2015г.) – подготовка нормативно-правовой базы, создание рабочей группы, работа с педагогическими кадрами.

II. Организационный (сентябрь - декабрь 2015г.) – работа с педагогами по повышению квалификации: проведение мастер-классов, открытых уроков с использованием цифровых образовательных ресурсов и средств ИКТ.

III. Внедренческий (деятельностный) этап (январь - декабрь 2016 г.) – освоение принципов использования инновационных цифровых технологий в учебном процессе; описание модели интерактивной Smart-среды; уточнение критериев оценки эффективности, проведение различных мероприятий по данному направлению.

IV. Аналитический (январь-октябрь – 2017 г.) - обобщение опыта, сбор статистических данных, анализ, подведение итогов, описание инновационной модели школы, трансляция положительного опыта исследования.

С учителями-исследователями проведены консультационные работы, целью которого является оказание методической помощи педагогам для внедрения в образовательный процесс школы Smart – технологий. Обучение работе с планшетами (дополнительные возможности использования элементов смарт на уроке и во внеурочное время), практическая демонстрация возможностей использования планшетов.

На сегодня, учителями-исследователями проведены серии уроков с использованием современных Smart – устройств, которые в своих наблюдениях отметили, что, учебный процесс – процесс с использованием технологических инноваций и Интернета, который предоставляет учащимся возможность приобретения определенных компетенций на основе системного многомерного видения и изучения дисциплин, с учетом их многоаспектности и непрерывного обновления содержания, и что в первую очередь, поддержка потребностей обучающихся и педагогов (преподавателей).

В результате проведенных занятий педагоги двух школ (ШГ №8 г.Щучинска Бурабайского района и КСШ им.М.Габдуллина с.Зеренда Зерендинского района) представили

систему работы с учащимися, творческие отчеты учителей, открытые уроки с использованием Smart-технологий и оборудования так, например, учителя начальных классов используют на своих уроках элементы Smart-технологии в зависимости от предмета и вида деятельности на уроке. Для взаимного

замера техники чтения между учащимися включаются таймеры мобильного телефона, что до точности фиксирует время начала и завершения чтения. Учащиеся активно и с интересом используют эту возможность мобильного устройства. На уроках литературного чтения в начальной школе выразительное

чтение стихотворений и рассказов учащиеся записывали на свои мобильные устройства. Потом слушали и сами анализировали своё чтение (согласитесь, когда мы читаем вслух, мы себя «не слышим», В данном случае ребята получили возможность услышать себя. А ещё они могут дать послушать, как они читали наизусть на уроке своим родителям). Урок «Познание мира», проведенный в форме экскурсии, целью которого было наблюдение за изменениями в живой и неживой природе, хозяйственной деятельностью человека. Каждый из учащихся использовал свой мобильный телефон в качестве фиксаторов наблюдений, ученики с большим увлечением фиксировали интересное. На уроках английского языка использование интерактивной доски предоставила возможность организовать работу с разными текстами, сравнить описание и рассуждение, наглядно показать структуру рассуждения, вместе составить рассуждение на английском языке, отредактировать текст с недочетами. Все учащиеся были вовлечены в работу. На мобильных телефонах с подключением к Wi-fi учащиеся смогли подключить и работать с онлайн переводчиком Google для переводов текста с одного языка на другой.

Один из примеров использования Smart-устройств учителями истории - подготовка учащихся 11-классов к ЕНТ. Работа в приложении История Казахстана ЕНТ 1.4.11 для Android на смартфонах и планшетах.

В приложение входит Краткий учебник. Режим тестирования. Поиск ответа по части вопроса. Учителя отметили эффективность данного приложения при подготовке к ЕНТ по Истории Казахстана. Все педагоги имеют ответственный и творчески подход к разработке уроков, стараются вложить в них все свое мастерство и профессионализм. Учителя - исследователи на своих уроках применяют новые информационные технологии, с включением

элементов здоровьесберегающих технологий. Таким образом, педагоги – исследователи отмечают, что формирование Smart-среды базируется на следующих принципах:

- ✓ Максимальное разнообразие материальной и информационной среды для поддержки разных видов учебной деятельности.

- ✓ Комплексное использование материально-технических

средств.

- ✓ Переход от репродуктивных форм учебной деятельности к поисково-исследовательским.

- ✓ Совершенствование коммуникативной культуры учащихся и умение работать.

✓ Возможность построения индивидуальной образовательной траектории для каждого ученика.

Информация по проведенным урокам в рамках исследования о Smart-education будет планомерно размещаться на сайте института akmol.orleu.kz в разделе E-Learning & Smart- Learning.

Литература:

1. Государственная программа развития системы образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы. Указ Президента Республики Казахстан от 7 декабря 2010 года № 1118. [Электронный ресурс] // Режим доступа <http://adilet.zan.kz>
2. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана. 14.12.2012 г. Стратегия «Казахстан – 2050». Новый политический курс состоявшегося государства. [Электронный ресурс] // Режим доступа <http://www.akorda.kz/ru/>
3. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана. 27.01.2012 г. Социально-экономическая модернизация – главный вектор развития Казахстана. [Электронный ресурс] // Режим доступа <http://www.akorda.kz/ru/>

ТЕХНОЛОГИИ WEB 2.0 КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ В СИСТЕМЕ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ

Деревянкин А. В., Плешков С. Н.,

*Начальник отдела информационных технологий, филиал АО «НЦПК
«Өрлеу» ИПК ПР по СКО», г.Петропавловск,
email: derevyankin.a@orleu-edu.kz*

*Ведущий специалист отдела информационных технологий, филиал АО
«НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по СКО», г.Петропавловск,
email: seregapleshkov@mail.ru*

Современная система повышения квалификации призвана решать глобальные государственные задачи казахстанского образования. Использование новых подходов, форм и методов в системе повышения квалификации педагогов позволяют вывести отечественное образование на качественно новый уровень. В настоящее время, время инновационных информационных технологий, даже самая эффективная методика не может обойтись без средств, инструментов и ресурсов, которые предлагают современные информационно-коммуникационные технологии. Эти ресурсы и инструменты интегрируются с педагогическими технологиями, образуя единое

целое, позволяя педагогу идти не только в ногу со временем, но и опережать его.

На просторах всемирной паутины можно встретить огромное количество всевозможных ИКТ-инструментов и ресурсов. Несмотря на огромное количество ресурсов глобальной сети, нужно четко понимать, что Интернет это лишь вместительное хранилище этих ресурсов, которое не может отвечать за качество этого контента. Но как тогда обычному учителю выбрать то, что будет наиболее приемлемым и эффективным для него? Ответ на этот вопрос вместе с готовыми решениями представлен в этой статье.

По мере развития технологий в сети Интернет вместо устаревших сервисов по предоставлению информации (Web 1.0) появляются концептуально новые, которые позволяют пользователям не только скачивать информацию, но и принимать самое активное участие в ее создании, редактировании, передаче и хранении. Такие сервисы получили название Web 2.0.

Впервые появление термина Web 2.0 принято связывать со статьей «Tim O'Reilly – What Is Web 2.0» от 30 сентября 2005 года [3].

Web 2.0 – методика проектирования систем, которые путем учета сетевых взаимодействий становятся тем лучше, чем больше людей ими пользуются. Особенностью веб 2.0. является принцип привлечения пользователей к наполнению и многократной выверке информационного материала. Определение Тима О'Рейлли нуждается в уточнении. Говоря «становятся лучше», имеют в виду скорее «становятся полнее», то есть речь, как правило, идет о наполнении информацией, однако вопросы ее надежности, достоверности, объективности не рассматриваются. По сути, термин «Web 2.0» обозначает проекты и сервисы, активно развиваемые и улучшаемые самими пользователями: блоги, wiki, социальные сети и т. д. [2]

Классификация сервисов Web 2.0 и адреса некоторых из них:

1. **Средства для хранения закладок** – средства для хранения ссылок на веб-страницы, которые регулярно посещает пользователь.

Примеры сервисов:

- ❖ www.symbaloo.com;
- ❖ www.bobrdobr.ru;
- ❖ www.linkmarker.ru.

2. **Социальные фотосервисы** – сервисы, предназначенные для публикации, хранения, просмотра и комментирования изображений. Могут использоваться персонально или с коллективным доступом.

Примеры сервисов:

- ❖ www.editor.pho.to;
- ❖ www.kalyamalya.ru;
- ❖ www.flamber.ru;
- ❖ picasaweb.google.com.

3. **Социальные видеосервисы** – сервисы, предназначенные для публикации, хранения, просмотра и комментирования видео.

Примеры сервисов:

- ❖ www.youtube.com;
- ❖ www.kaztube.kz;
- ❖ www.rutube.ru;
- ❖ www.vimeo.com.

Также социальные видеосервисы позволяют создавать так называемые скринкасты.

Скринка́ст (англ. **screencast**) — цифровая видеозапись информации, выводимой на экран компьютера, также известная как video screen capture (досл. «видеозахват экрана»). Часто сопровождается голосовыми комментариями. Отсюда вытекает определение скринкастинга.

Скринка́стинг (англ. screen — экран и англ. broadcasting — передача, вещание) — тип подкастинга, позволяющий передавать для широкой аудитории видеопоток с записью происходящего на компьютере пользователя. Особенностью его является возможность задействовать сразу несколько «каналов восприятия информации»: зрительный, моторный и слуховой [4].

Популярным сервисом для создания скринкастов является **SCREENCAST-O-MATIC** (www.screencast-o-matic.com/home) — веб-сервис, позволяющий создавать скринкасты прямо в интернете и сохранять их к себе на компьютер. Поскольку данный сервис в своей работе использует технологию Java, то особенно важным становится следующее примечание: для создания скринкаста при помощи данного веб-сервиса рекомендуется использовать браузеры, которые поддерживают работу плагинов NPAPI, такие как Mozilla FireFox или Internet Explorer.

4. **Социальные аудиосервисы** — сервисы, предназначенные для публикации, хранения, прослушивания и комментирования аудиозаписей.

Примеры сервисов:

- ❖ www.svidetel.su;
- ❖ www.podfm.ru;
- ❖ www.uppod.ru.

Также социальные аудиосервисы позволяют создавать так называемые подкасты.

Подкаст (англ. **podcast**) — разновидность блоггинга, когда пост не набирается руками на клавиатуре, а наговаривается ртом в микрофон. Отсюда вытекают определения связанные с подкастами.

Подка́стинг (англ. podcasting, от iPod и англ. Broadcasting — повсеместное вещание, широковещание) — процесс создания и распространения звуковых или видеофайлов (подкастов) в стиле радио- и телепередач в Интернете (вещание в Интернете). Как правило, подкасты имеют определенную тематику и периодичность издания.

Подка́стер — человек, который занимается подкастингом на любительской или профессиональной основе [5].

5. **Сервисы для создания и/или хранения презентаций** — социальные сервисы, предназначенные для публикации, хранения, просмотра и комментирования мультимедийных презентаций, в том числе, со звуком и

эффектами (на некоторых сервисах). Есть возможность вставки в блоги и сайты с помощью кода.

Примеры сервисов:

- ❖ www.prezi.com;
- ❖ www.calameo.com;
- ❖ www.slideshare.net;
- ❖ www.slideboom.com.

6. **Сервисы для создания и/или хранения документов** – социальные сервисы, предназначенный для совместного создания и редактирования документов: текстов, презентаций, таблиц и рисунков

Примеры сервисов:

- ❖ www.scribd.com;
- ❖ www.drive.google.com;
- ❖ www.docme.ru;
- ❖ www.crocodoc.com.

7. **Вики (Wiki)-сервисы** – социальные сервисы, позволяющие любому пользователю редактировать текст сайта (писать, вносить изменения, удалять, создавать ссылки на новые статьи).

Примеры сервисов:

- ❖ www.letopisi.ru;
- ❖ www.wikipedia.org.

8. **Социальные геосервисы** – сервисы, которые позволяют находить, отмечать, комментировать, снабжать фотографиями различные объекты в любом месте на изображении Земного шара с достаточно высокой точностью.

Примеры сервисов:

- ❖ www.maps.google.com;
- ❖ www.wikimapia.org;
- ❖ www.panoramio.com.

9. **Сервисы для создания Карт знаний (Mind map)** – социальные сервисы для создания карт знаний.

Примеры сервисов:

- ❖ www.mindomo.com;
- ❖ www.mindmeister.com/ru;
- ❖ www.bubbl.us;
- ❖ www.cacoo.com.

10. **Сервисы для создания опросов и тестов** - онлайн-сервисы, предназначенные для создания опросных форм и тестов.

Примеры сервисов:

- ❖ www.webanketa.com;
- ❖ www.master-test.net/ru;
- ❖ www.drive.google.com;
- ❖ www.simpoll.ru;
- ❖ www.surveymonkey.com.

11. **Сервисы для создания дидактических игр** – сервисы, позволяющие создавать кроссворды, пазлы из изображений, задания на сопоставления.

Примеры сервисов:

- ❖ www.learningapps.org;
- ❖ www.puzzlecup.com/crossword-ru;
- ❖ www.flash-gear.com/npuz/.

12. **Блоги (сетевые дневники)** – сервисы, позволяющие любому пользователю вести записи в хронологии. Блоггер может управлять доступом к своим записям: делать их открытыми всем желающим, определенному кругу пользователей или совсем приватными.

Примеры сервисов:

- ❖ www.blogger.com;
- ❖ www.livejournal.com;
- ❖ www.wordpress.com.

13. **Сервисы для работы с детьми** – интерактивные плакаты, электронные книги, 3D-книги, комиксы и др.

Примеры сервисов:

- ❖ www.glogster.com;
- ❖ www.myebook.com;
- ❖ www.issuu.com;
- ❖ www.pixton.com;
- ❖ www.toondoo.com;
- ❖ www.zooburst.com;
- ❖ www.timerime.com;
- ❖ www.timetoast.com.

14. **Сервисы для кодирования информации** – веб-сервисы, которые позволяют создавать графические объекты, называемые QR-коды, и кодировать в них информацию при помощи матричной кодировки. Такие сервисы еще называют QR-генераторами.

QR-код (англ. quick response – быстрый отклик) – матричный код (двумерный штрихкод) разработанный и представленный японской компанией «Denso-Wave» в 1994 году. В отличие от старого штрихкода, который сканируют тонким лучом, QR-код определяется сенсором или камерой смартфона как двумерное изображение. Три квадрата в углах изображения и меньшие синхронизирующие квадратики по всему коду позволяют нормализовать размер изображения и его ориентацию, а также угол, под которым сенсор расположен к поверхности изображения. Точки переводятся в двоичные числа с проверкой по контрольной сумме.

Максимальное количество символов, которые помещаются в один QR-код:

- ❖ цифры – 7089;
- ❖ цифры и буквы (латиница) – 4296;

- ❖ двоичный код – 2953 байт (следовательно, около 2953 букв кириллицы в кодировке windows-1251 или около 1450 букв кириллицы в utf-8);
- ❖ иероглифы – 1817 [1].

Литература:

1. QR-код. Кодирование информации. – URL:
<https://ru.wikipedia.org/wiki/QR-%D0%BA%D0%BE%D0%B4>
2. Отрывок из статьи Тима О-Рейли «What Is Web 2.0» на русском языке. Определение термина «Web 2.0» . – URL:
https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%B1_2.0#cite_note-oreilly-1
3. Статья «Tim O'Reilly — What Is Web 2.0» (на английском языке). – URL:
<http://www.oreilly.com/pub/a/Web2/archive/what-is-Web-20.html>
4. Скринкаст, скринкастер, скринкастинг. – URL:
<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3>
5. Подкаст, подкастер, подкастинг. – URL:
<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%BA%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3>

МОНИТОРИНГ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГА, КАК УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Садуакасова А. М.,

магистр ГМУ

методист, КГУ Профессионально - технический колледж, г. Астана, e-mail amir.s2012 @ mail.ru

В настоящее время проблема совершенствования профессионализма педагогических кадров для современного колледжа, безусловно, является актуальной. Прежде всего, это связано со значительными изменениями в системе образования. В современных условиях постоянного изменения содержания образования, модели выпускника (как следствия изменения социального заказа государства, общества, родителей), педагог обязан быть готовым к постоянному профессиональному росту, свободно ориентироваться в своей профессии и в смежных областях деятельности.

Зачастую отслеживание профессионального роста, становления педагога носит бессистемный, фрагментный характер. Результаты такого отслеживания, не могут объективно отражать, на каком уровне находится профессиональная компетентность и подготовка преподавателей. Именно поэтому становится актуальным создание и использование научно обоснованной, концептуальной модели мониторинга профессионального роста и компетентности педагогов.

Руководитель любого учреждения образования должен отслеживать процесс профессионального развития каждого педагога. Но очень часто это

сводится к субъективным оценкам, не отображающим действительность. Происходит это, прежде всего из-за отсутствия в колледже системы сбора и анализа необходимой информации. Для объективизации результатов, отслеживание профессионального становления педагогов колледжа должно носить мониторинговый характер. Кроме того модель данного мониторинга должна иметь определенную концепцию.

Мониторинг профессионального развития педагога колледжа – это процесс непрерывного научно - обоснованного, диагностико - прогностического отслеживания изменений в профессиональной деятельности с целью включения результатов наблюдений в управление этим процессом.

Цель мониторинга профессионального развития педагога состоит не только в том, чтобы получить конкретную картину изменений, происходящих в процессе профессионального становления педагога в определенный момент, но в том, чтобы сделать заключение о тенденциях развития этого процесса, предвидеть всевозможные пути управленческой деятельности, направленной на поддержку и развитие положительных тенденций и на торможение нежелательных.

Принципы мониторинга – непрерывность, научность, диагностико - прогностическая направленность, целостность.

Функции мониторинга – информационная, побудительная, формирующая, коррекционная.

Требования к мониторингу – объективность, валидность, надежность, системность, гуманистическая направленность, учет индивидуальных особенностей объекта изучения.

Этапы – подготовительный, исходно-диагностический, плано-прогностический, организационно - деятельностный, коррекционный, итогово - аналитический.

Важной задачей, является определение критериев оценивания профессионального развития педагогов. Как правило, их делят на две группы:

- критерии, позволяющие оценить общепедагогическую, методическую подготовку педагога;
- критерии, позволяющие оценить результаты практической деятельности преподавателя.

Модель мониторинга профессионального развития педагога, которая будет внедряться в нашем колледже, состоит из нескольких, логически связанных между собой, этапов.

На данном этапе осуществляется первичный, систематизированный сбор информации по критериям результативности (рейтинг) профессиональной деятельности, учитывая каждый раздел учебного процесса. Используемые методы – наблюдение, анкетирование, анализ документации, тестирование.

На данном этапе устанавливается степень соответствия показателей профессионализма педагога требуемым профессионально – квалификационным характеристикам. Определяются объективные и субъективные причины, влияющие на профессиональную деятельность педагога и воспитателя. На

данном этапе происходит изучение профессиональной биографии педагога, мнение коллег, студентов, об уровне профессионализма преподавателя.

На основании полученных данных проводится детальный анализ причин возникновения трудностей и проблем, встречающихся в процессе профессионального становления и развития педагога.

Используемые методы – наблюдение, анализ документации, беседа, социальный опрос.

Методист совместно с педагогом планирует и прогнозирует его дальнейшее профессиональное развитие, учитывая выявленные ранее трудности и проблемы.

Составив план и прогноз профессионального роста, методист совместно с педагогом организует деятельность по изучению научно – методической литературы с учетом решаемых проблем, определяет необходимые мероприятия, сроки выполнения, виды и формы отчетной документации, которую педагог предоставляет по результатам реализации запланированного.

Кроме того, методист организует участие педагога в различных формах методической работы (мастер – классы, творческие и проблемные группы, семинары и т.д.), а так же отвечает за внешнюю учебу (курсы, тренинги, семинары и т.д.).

В процессе совместной деятельности методиста и педагога могут возникнуть различного рода проблемы и сложности по зависящим и независящим от них причинам. Поэтому для дальнейшего нормального функционирования запущенной модели мониторинга, вносятся коррективы с учетом изменившихся условий. Полученный результат сравнивается с запланированным, в результате чего определяется эффективность действий, мероприятий, направленных на повышение профессионализма педагога.

Данная алгоритмическая модель мониторинга профессионального развития обязательно должна носить циклический характер. Это дает возможность определить результативность процесса профессионального развития. Участие в педагогическом мониторинге повышает уровень культуры преподавателя, побуждает их к самоанализу собственного профессионального развития. На основе анализа полученных результатов мониторинга преподаватель имеет возможность соотнести самооценку с оценкой администрации и коллег, выявить проблемы, которые требуют особого внимания и внесения корректив.

Литература:

1. Бордовский, Г.А. Мониторинг качества педагогического образования: состояние и проблемы / Г.А. Бордовский, С.Ю. Трапицын, О.А. Граничина // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2008.
2. Э.Пфейфер: Мониторинг Образование Технология., Журнал: Вестник КарГУ

МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ – БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЖАҢАРТУДЫҢ НЕГІЗІ

Ерментаева А. С.,

Батыс Қазақстан облысы, Ақжайық ауданы

Абай атындағы мектеп-гимназия

Директордың бейіндік оқыту жөніндегі

орынбасары, nazg_1984@mail.ru

Қазіргі білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында педагогтің кәсіби өсуі мектепті дамыту қызметінің басты басымдықтарының бірі боп есептелінеді.

Жаһандану дәуірінде оқушының құзыретті тұлға болып қалыптасуы үшін, алған білімдерін жай иеленіп қана қоймай, оларды орынды жерде қолдана білуге үйренуі үшін мұғалімнің де тиісті деңгейде кәсіби құзырлы болуы керектігі сөзсіз. Кәсіби құзырлылық адамның өзіндік қабілеттерімен ерекшеленіп, оның түрткі болған талпынысын, үздіксіз өз бетімен білім алу, білімін жетілдіру, іске деген шығармашылық және жауапкершілік қатынасымен анықталады. Кәсіби құзырлылық – педагогикалық өсудегі қажеттілік [1, 134-135]. Сондықтан өзін кәсіби тұрғыдан дамытып отыру - бүгінгі педагогке жүктелер зор жауапкершілік.

Педагогтердің өз тәжірибесін жетілдіріп, дамуына жағдай жасайтын түбегейлі жаңа тәсілдер ұсынылуда. Олар: коучинг, менторинг, Lesson study, «Сыншы дос», т.б.

Аталғандардың бәрі мұғалімдердің кәсіби мәселелерді шешудегі тығыз серіктестігіне, ынтымақтастығына негізделген. Бұл тәсілдерді тәжірибеге енгізуде мұғалімнің көшбасшылығы үлкен рөл атқарады. Көшбасшылық – тәжірибені жетілдірудің құралы деп есептелінеді. Сол себепті мектебімізде көшбасшы мұғалімдердің қоғамдастығы үйлестіруші, дамытушы, үйренуші топтар деген үш бағытта құрылып, педагогикалық тәжірибені жақсарту жөніндегі шаралар қабылданды. Қоғамдастыққа мүше әрбір көшбасшы мұғалім мынадай мүмкіндіктердің әлеуетін сезіне алады:

- Педагогикалық қызметіне, әрекетіне достық шынайы қолдауды;
- Оқыту мен оқу үдерістерін әріптестерімен кәсіби талқылау, кеңесу арқылы ынтымақтастықты;
- Педагогикалық пікіралмасу арқылы мектеп мәдениетінің қалыптасуы мен жаңаруына үлес қоса алатындығын;
- Оқытудың, оқудың үздік тәсілдерін іздеу, жаңа идеяларды өңдеу, дамыту, рефлексиялау арқылы өз-өзіне сенімділіктің арта түскенін.

Қоғамдастық аясында жоғарыда аталған тәсілдердің әрқайсысын мектебіміздің тәжірибесіне енгіздік. Әр педагогтің кәсіби білімі мен тәжірибесі молаюына ықпал етіп отырған осы тәсілдерге тоқталып өтейік.

Коучинг - мұғалімдердің кәсіби шеберлігін шыңдауда креативті, белсенді, жасампаз диалогтың туындауына негіз бола алатын тәсіл. Коучинг өздігінен туындамайды, керісінше, мұғалімдердің сұраныстарына берілген жауап болып

табылады. Коучинг туындаған сұраныстарды жедел елеп-екшейтін құрал десе де болады. Бұл тәсіл оқытпайды және қайта оқытпайды, керісінше, әдеттегі заттарға жаңа көзқараспен қарауды, қолданыстағы дағдыларды қолдану салаларын кеңейтуді және туындаған мәселелерді шешуді, өзінің іс-тәжірибесін жақсарту үшін дербес әмбебап құралдарын жасауды ұсынады, әрі қарай даму бағыттарын нұсқайды [2]. Мұндай әрекеттерді жасауға коучтің сұрақтары мен тапсырмалары түрткі болады. Коуч сұрақтар қоя отырып, мұғалімге өз тәжірибесі туралы ойлануға мүмкіндік береді. Осы орайда, өзіміз өткізген коучингілерімізде қойылған сұрақтардан мысал келтірейік: «Оқу үшін оқушы қалай ойланады? Сабақ беру үшін біз қалай ойланамыз? Сіздің сұрақтарыңыз оқушыларды қаншалықты ойландыра алады? Сіздер тәжірибенізді қалай жетілдіресіздер? Оның нәтижесіне қалай көз жеткізесіздер? Сабақ үрдісінде кімнің әрекеті маңызды деп ойлайсыз? Тек бір сабаққа бақылау жүргізу арқылы тәжірибенің жетілгенін көруге болады ма? Жұмысты тағы жақсарту үшін қандай қадамдар жасауға болады? Сіздер сабақтарыңызда көбінесе қандай сұрақтар қоясыздар? Бүгінгі айтылған әдіс-тәсілдерді өз тәжірибеңізде қалай қолдануды жоспарлап отырсыз? Кешегі немесе бүгінгі сабағыңызда оқушы ойландыру үшін қандай әрекет жасадыңыз? Сабақта мұғалім қойған сұрақ маңызды ма, әлде оқушы қойған сұрақ маңызды ма? Сұрақ дайындарда мұғалім нені ескеруі қажет? Біз төмен деңгейлі сұрақтармен шектеліп қалып жатқан жоқпыз ба? Оқушының қандай дағдыларын дамытуымыз қажет?» т.б.

Өткізген коучинг-сессияларымыздан кейін әріптестеріміз алдағы жұмысын қызметіндегі жетілдіруді қажет ететін бағытқа жоспарлайды. Мұны мұғалімдердің кері байланыс парақтарынан және сабақтарынан көреміз.

Мектебімізде «сыншы дос» тәсілін қолдану да қолға алынуда. Қазіргі таңда білім саласында «педагогикалық жалғыздық» термині айтылып жүр. Осы мәселені шешуде «сыншы дос» тәсілі маңызды рөл атқарады. Бұл – мұғалімнің кәсіби дамуындағы ынтымақтастық тәсіл. Өзінің кәсіби тұрғыдан дамып, тәжірибесін жетілдіріп отыруды көздейтін мұғалімге «Менің кәсіби дамуыма кім ықпал ете алады? Бір нәрсеге жаңаша көзқараспен қарауыма көмектесіп, ол туралы соны пікір ұсына алатын әріптес досым бар ма? Менің мықты болғаным шын мәнінде мүдделі, маған риясыз көңілмен көмектесуге дайын, нәтижелерді ескере отырып, жұмыстың жаңа тәсілдерін ұсына алатын кім?» деген сұрақ төңірегінде ойланған пайдалы болмақ. Аталған рөлдердің барлығын орындай алатын адам ретінде «сыншы досты» атауға болады. Немесе мұғалімге өзінің оқыту және оқу тәжірибесін жетілдіруге көмектесуге әзір әріптесі. Сыншы дос – қолдау көрсету арқылы адамға жігер-қуат берумен қатар, әділ, шынайы және адал, кейде тіпті естудің өзі қиынға түсетін кері байланыс ұсынатын адам. «Сын» деген сөздің жағымсыз реңкін ескеретін болсақ, кейбір адамдарда бұл ұғымға қатысты кері көзқарас, кереғар пікір туындауы мүмкін. Көптеген адамдар сынды жазаға теңейді де, олардың атына сын айтылғанда, кері, жағымсыз пікір естуге дайындалады. Алайда бұл жерде «сын» сөзі «жағымсыз қылығы үшін тағылатын айып, кінә, мін» деген мағынада емес, «жұмыстың жақсы-жаманын талдап, екшеп айтылатын пікір»

деген мағынада қолданылып отыр [3]. Бұл тәсіл Қазақстанда 2012 жылдан бастап қолданылуда. Мектебімізде қоғамдастық мүшелеріне осы оқу жылында аталмыш тәсілді енгізу жөніндегі ұсынысымыз жақсы қолдау тапты. Алдымен «Кәсіби дамудың жаңа тетігі» тақырыбында коучинг өткізіп, «сын» сөзінің мағынасын бірлесе ашып, «сыншы дос» дегенді қалай түсінуге болатындығын талқыладық. Мұғалімдер топтаса отырып, «сыншы достың» рөлі, іс-әрекеті, қасиеті қандай болу керектігін анықтап, белгіледік. Мұғалім мен «Сыншы дос» арасындағы үдерісті қалай жүргізуге болатындығын кеңесіп, жобасын дайындадық. Тәсілдің тиімді болатын, қиындық тудыруы мүмкін жағдайларына алдын ала болжам жасадық. Әріптестер қазір «сыншы достарын» тандап, сабақтарына шақырып, өзара келісіммен жұмыс жүргізуде. Нәтижесі алдағы уақытта өз жемісін береді деп ойлаймыз.

Мұғалімнің кәсіби шеберлігінің шыңдалуына ерекше әсер беретін тәсілдердің бірі – Lesson study. Тәсіл мектебімізде 2014 жылдан бері сәтті қолданылып келеді. Күні бүгінге дейін 5 үдеріс өтті. Бұл:

- Сабақтағы іс-әрекеттегі зерттеудің ерекше үлгісі болып табылатын педагогикалық тәсіл;
- Мұғалімдерді оқыту мен тәжірибелерін дамытудағы ынтымақтастық тәсіл;
- Оқу сапасын арттыру үшін белгілі бір тәсілді қалай дамытуға болатындығын анықтау, белгілі бір мәселені шешу жолдарын бірлесе қарастыру;
- Оқушының оқуы жайлы деректер жинау, бақылау, зерттеу;
- Бірнеше мұғалімнің сабақтағы қандай да бір мәселені зерттеуі, байқап көруі, сараптауы;
- Жұмыс істеудің тәсілі, жеке педагогтың өзі жинақтаған білімі мен біліктілігін өз әріптестерімен бөлісуі,
- Тәжірибені жетілдірудің демократиялық жолы;
- Педагогтердің біліктілігін арттырудың жолы.

Әрбір Lesson study үдерісінен кейін қатысушылар нәтижені педагогикалық кеңесте немесе директор жанындағы кеңесте жариялайды. Lesson study тәсілін қолдану нәтижесінде:

- Мұғалімдер зерттеушілік қызметті бірлесе жетілдіреді;
- Ынтымақтастықта жұмыс жасайды;
- Ұсыныстар береді немесе айтылған ұсыныстар негізінде сабағына өзгерістер енгізеді;
- Тәжірибе алмасады;
- Зерттеу әдістерін үйренеді;
- Педагогикалық ұжымға ұсынымдар дайындай алады.

Кез келген мектепте жас мамандардың кәсіби өсуіне, оларға көрсетілетін қолдауға айрықша мән беріледі. Біздің мектеп-гимназияда көшбасшы мұғалімдер қоғамдастығы жас мамандар мектебімен бірлесе отырып «Жас маманның рефлексивті жазбасын» дайындады. Мұнда жас маман әр тоқсан

соңында өзінің жаңадан бастаған қызметіне рефлексия жасай алуы үшін арнайы кестелерді толтырып отырады. Мысалы:

Ең сәтті өткен сабақтар (4 сабақ)	Несімен сәтті болды?
Оқушылармен өткізілген сыныптан тыс жұмыстар	Туындаған идеяларым
Қатысқан семинар, коучинг, ашық сабақтарым	Мен түйген ойлар...
Мен оқыған педагогикалық әдебиеттер, басылымдар	Мен үшін пайдалы болғаны...
Тәлімгер және мен	Мен үшін пайдалы болған кеңестер...

Бұл жас маманға өз тәжірибесін терең ойлауға, одан өзіне сабақ алуға, үнемі дамуға мүмкіндік береді деп ойлаймыз.

Жалпы әр заманауи мұғалім рефлексивті болуы керек. Рефлексияны игеруі мұғалімге өз мамандығының шынайы субъектісі болуына мүмкіндік береді, себебі ол бұған қажетті жоғары құзыреттілік, дербестік, өзін-өзі басқару секілді қасиеттердің дамуына септігін тигізеді [4].

Әдебиеттер:

1. К.С.Құдайбергенова. «Құзырлылықтың педагогикалық категория ретінде дамуының теориялық-әдіснамалық негіздері». Алматы, 2012 жыл.
2. «Білім беру ұйымының әдіскері» журналы. №1 – 2016 жыл.
3. «Сыншы дос» әдістемелік құралы. Астана, 2014 жыл.
4. «Педагогикалық диалог» журналы. №4, 2014 жыл

GROUP WORK IS AS ONE OF EFFECTIVE WAYS OF TEACHING

Шекербаева А. Н.,
*Преподаватель английского языка, методист,
 тренер третьего базового уровня, Казахский
 Педагогический Колледж им. Ж. Мусина
 г. Кокшетау, azinaky@mail.ru*

The problem of my first research was chosen not by chance. During my teaching I noticed that pupils have difficulties in speaking, managing their time.

My first steps:

- Interviewing my pupils (their likes and dislikes)
- Study the literature

- Find a critical friend
- Create long term plan

After interviewing you will know a lot of interesting things about your pupils, it is even chance to be closer with them. Starting my research I couldn't predict my expectations. One way to change the pace in your classroom is to do a small group activity. But what type of small group should you use? It depends on the size of your class, the length of time you have available, the physical features of the classroom, and the nature of the group task. Group work in classrooms has become more and more common over the last several years. Many teachers use it to help students learn from each other, build community, and teach cooperation.

Effective and Important

Like anything in education, grouping works best when it is planned and used thoughtfully. Simply seating students in groups of four or five does not mean students are engaged with each other. It could simply mean they are going to play and talk, rather than complete regular class work. That is why it is important to plan group work and the types of groups you will be using.

Grouping students should allow, and even force, students to work together. It should build their communication skills, and help them learn how to respectfully hold each other accountable.

Types of Groups

There are two main types of groups that teachers use when having their students work cooperatively.

Heterogeneous

The first type is *heterogeneous* grouping. This means grouping students of different ability levels together. The definition could also be expanded to include grouping together students of different ages and races. In my classroom, I always think of it as groups of students of differing ability levels. The key word is different. I use heterogeneous grouping more frequently at the beginning of the school year so my students get to know each other and use it less frequently as the year progresses.

Homogenous

The second type is *homogenous* grouping. It simply means grouping together students that are similar. When I use homogenous grouping in my class, I usually look at my data notebook and place students together that scored similarly on standardized tests. For example, I might look and see which students scored low on the comma section of their standardized test and group those students together so I

can work more closely with them. I might see who scored high and obviously needs no extra help, group them together and have them work on something different, like their journals.[1]

- **Benefits?**

When used *thoughtfully*, all students benefit from grouping. The key is that there must be a plan and a purpose behind group work. Simply seating students together does not constitute group work. It might just mean you are creating a classroom management problem!

Teachers also benefit from group work. It allows you time to work with students in a small group setting rather than teaching the class as a whole. This will let you work more intensely with students, as well as get to know them better. Familiarize yourself with a few classroom management techniques for group work before setting your students loose.

- **Planning for Group Work**

When planning for group work, consider what you want your students to get out of it.

- Do you want your students of higher ability levels to help those with lower ability levels? (Just be careful here and know your students. Make sure they will *all* benefit from this.)
- Do you want to have students of lower ability levels grouped together so you can work with them in a smaller group setting?
- Do you simply want your students to get to know each other and start building community in your class?

In the real world, students come from all walks of life. They all have problems, and some do not deal well with stress or conflict. I care about my students, but the number one reason they come to school is to learn. They are tested to make sure that I taught them the Ohio English Language Arts Standards, so order must be kept in the classroom.

Of course, students know the classroom rules and school rules. The boundaries are set before work begins. Not all strategies work with every student.[3,5]

Five Top Strategies to Keep Students Learning in a Calm Classroom Environment

Strategy #5 – Keep the lesson moving. If you have a forty-five minute period, plan three different activities. Try to get them up out of their seats at least once during the class period. Those students with pent up energy will thank you for it.

Strategy #4 – Don't lecture for the whole period. Students who are actively engaged in a learning activity are generally not disrupting the class. Hands-on activities work great for vivacious classrooms.

Strategy #3 – Talk to your students. If you see them in the hall, in the cafeteria or at the grocery store, ask them how they are. If you see a student in the local newspaper, congratulate them. If they do something nice, tell them that you appreciate their kindness. This lets them know that you really do care about them.

Strategy #2 – When students are being disruptive by talking or crumpling paper, go stand by them. This works best with boys. I have taught from the back of the room

by the boys. This sends them a direct message to stop what they are doing. Most of the time they stop and get back to work.

Strategy #1 – When you have stood by the student, talked to the student and kept them busy with lessons, and they still are disruptive, take them in the hallway. Ask them, “Are you OK?” Kids are kids. If they are not actively engaged in the lesson, they will become actively engaged in something else – disruptive behavior. Try these five strategies to keep them learning.[4]

Good communication and the ability to work as part of a team are two skills that employers value highly. These skills can be developed through effective use of group work.

When productive group work is a regular feature of lessons, pupils:

• fully develop their understanding of an idea because they have tried to explain it

to others or argue a point of view;

• are more likely to develop social and team-working skills.

Group work gives pupils opportunities to:

• practise and to learn from each other;

• develop a sense of empathy and to understand other views;

• develop problem-solving skills.

Common issues

Effective group work does, however, require a significant amount of preparation by the teacher. In addition, pupils need to be able to cooperate with each other.

Younger pupils and those from highly disadvantaged backgrounds often lack the skills necessary to interact positively with peers. This can lead to these pupils being unwilling to work in groups and collaborate with each other; when asked to do so they are often off-task and work remains unfinished. As a consequence, such pupils are rarely asked to work in groups or teams.

Resolving the issues

Pupils can, however, be helped to develop the skills needed for working with others and so benefit from learning in this way.

Pupils are more likely to work effectively in groups if the teacher:

• provides clear structures in which groups can operate;

• uses strategies that support positive behaviours and develop group-work skills;

• establishes clear rules and procedures;

• introduces tasks so that outcomes are clear and linked to the behaviours required;

• selects groups to suit the task;

• maintains momentum by effective intervention;

• sets group goals.[2]

Using the plenary for reflection

The plenary is not only a time when the results of the group task can be presented to the whole class but also one when pupils can be encouraged to reflect.

Reflecting on talk helps to develop thinking and learning. A carefully planned plenary can provide effective opportunities for reflection, particularly when pupils are provided with appropriate vocabulary. A list of useful ‘talk’ words can be found below. Reflecting on the processes involved in working as a group is also important. It is useful to start by asking a relatively successful group to explain what they thought helped their discussion to go well; what problems there were, if any; and how they overcame them. To develop pupils’ evaluative strategies further, one member of each group could be appointed to observe ways in which a group works together. Using a simple guide list devised by pupils, the observer watches and listens as the group works. At the end of the session, each member of the group writes a short evaluation of their own contribution to the group which can then be compared with the observer’s evaluation in the plenary.[7]

Some useful vocabulary for talk

opinion	agreement	relevant	argument
alternatives	challenge	discussion	reason
critical	respect	information	Thinking together
dialogue	idea	group	support
explanation	suggestion	summarise	evaluate
modify	consider	contribute	clarify

My research lasted for six months and we achieved certain results: they try to tell their own opinion applying new vocabulary, support each other during the work. Also they learnt to appreciate the time.

The main conclusions that I made after my observation is that group work has raised interest in the weak learner to English classes, and thus to encourage students to study the subject and motivate them to work hard. At the same time, I realized that the experiment, whatever it may be carried out in one form or another. Moreover, I have concluded that the unexpected results show precisely those children on which we did not expect. They manifest leadership, although they are not so motivated, and express innovative solutions for specific issues.

References:

1. Battistich, V., Solomon, D. and Delucchi, K. (1993) ‘Interaction processes and student outcomes in cooperative learning groups’. *Elementary School Journal* 94, 19–32.
2. Bennett, N. (1976) *Teaching styles and pupil progress*. Open Books. ISBN: 0674870956.
3. Dawes, L., Mercer, N. and Wegerif, R. (2000) *Thinking together*. Questions Publishing Company. ISBN: 1841900354.
4. Johnson, D. W. and Johnson, R. T. (1994) *Joining together: group theory and group skills*. Prentice Hall. ISBN: 0205158463.
5. Johnson, D. W. and Johnson, R. T. (1999) *Learning together and alone*:

cooperative, competitive, and individualistic learning. Allyn and Bacon. ISBN: 0205287719.

6. Kagan, S. (1997) *Cooperative learning*. Kagan Cooperative. ISBN: 1879097109.

7. Linn, M. C. and Burbules, N. C. (1994) 'Construction of knowledge and group learning'. In K. Tobin (ed) *The practice of constructivism in science education*. Lawrence Erlbaum Associates. ISBN: 0805818782.

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ ПУТЕМ ВНЕДРЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ

Бакбергенова К. А.,

преподаватель I категории,

Алтынова А. Е.,

магистр технических наук

Преподаватели специальных дисциплин

КТХ «Туран-Профи», г. Астана, aasetaa@mail.ru

Образование признано одним из важнейших приоритетов долгосрочной Стратегии «Казахстан – 2050». Общей целью образовательных реформ в Казахстане является адаптация системы образования к новой социально-экономической среде. Международный опыт подтверждает, что инвестиции в человеческий капитал, и, в частности, в образование, начиная с раннего детства до зрелого возраста, способствуют существенным отдачам для экономики и общества.

Инвестиции в человеческий капитал крайне необходимы для создания технически прогрессивной, производительной рабочей силы, которая может адаптироваться в быстро изменяющемся мире. Успешными экономика будущего будут те, которые инвестируют в образование, навыки и способности населения. Образование необходимо понимать как экономические инвестиции, а не просто как затраты на социальные нужды.

Компетентностный подход является важным связующим звеном между образовательным процессом и интересами работодателей. Уже сейчас ведущие компании и государственные ведомства формулируют свои требования к персоналу на языке компетенций. Разработка и внедрение так компетенций является неотъемлемой частью управления эффективностью многих многонациональных компаний.

Таким образом, компетентностный подход, оказывается применимым к формированию человеческого капитала высшей школы через программы повышения квалификации преподавателей, исследователей и сотрудников, требующих пересмотра методологических, организационно-психологических, педагогических основ проектирования инновационного образовательного

процесса. В современных условиях необходима устойчивая компетентность преподавателя, готовность к профессиональной деятельности в условиях инновационной образовательной деятельности вуза, развиваемая им в процессе повышения квалификации и самообразования [1].

Государственная программа развития образования на 2011- 2020 годы сделала акцент на обновление содержания технического и профессионального образования, в чём и заключается её инновационный характер как компетентность преподавателей, повышение квалификации.

Для достижения поставленной цели предусмотрено решение следующих задач:

- Оказание поддержки педагогическим работникам и руководителям образовательных учреждений в инновационной деятельности, организации и проведении опытно – экспериментальной работы, в подготовке работников образования к аттестации;

- Содействие в повышении квалификации и стажировки инженерно-педагогических работников;

- Обобщение и распространение передового педагогического и управленческого опыта в системе ТиПО;

Сегодня переподготовка и повышение квалификации преподавателей осуществляется на основе общенаучных принципов и системы следующих специфических принципов [2]:

- принципа динамичности, предусматривающего возможность изменения и дополнения образовательных программ;

- принципа осознанной перспективы, требующего глубокого понимания и осознания как преподавателями-слушателями, так и преподавателями системы близких, средних и отдаленных перспектив обучения;

- принципа разносторонности методического консультирования, предполагающего высокую степень заинтересованности от слушателей и компетентности от преподавателя системы.

Смысл повышения квалификации научно-педагогических кадров заключается не столько в насыщении преподавателей неким количеством информации, сколько в развитии у них таких навыков, как умение оперировать предметным содержанием знаний, проектировать и моделировать свою деятельность.

Современная система повышения квалификации должна представлять собой гибкую, динамическую систему, адекватную требованиям конкретных образовательных учреждений и учитывающую сложившуюся профессиональную компетентность преподавателей.

За рубежом принято выделять три основных подхода к определению и введению в практику образования компетентностной трактовки качества результатов обучения. Эти подходы появились независимо друг от друга сначала в США, затем в Великобритании и в последнюю очередь во Франции и Германии.

В американском подходе к компетентностной трактовке качества результатов обучения нередко используют термин «поведенческий подход», подчеркивая тем самым четкую ориентацию результатов образования на способность к их применению на практике после окончания учебного заведения.

Для Великобритании в компетентностном подходе характерно стремление к большей целостности и функциональности путем интеграции знаний, понимания, ценностей и навыков, присущих тем, кто сформировался как профессионал после окончания обучения. В частности, Чисмэн и Чиверс в 1996 – 1998 гг. предложили интегративную модель профессиональной компетентности, включающую пять групп связанных компетенций и требующую пять уровней измерений соответственно.

В состав этих групп вошли:

- когнитивные компетенции, охватывающие знания, полученные при обучении, либо основанные на индивидуальном опыте и саморазвитии. При этом, несмотря на использование привычного термина «знания» для обозначения компетентностных результатов обучения, предполагалось, что традиционная трактовка знания (знают – что), подкрепленная пониманием (знают – почему), отличается от компетенций;

- функциональные компетенции (навыки или ноу-хау), включающие характеристики того, что выпускник учебного заведения может сделать и способен продемонстрировать в определенной профессиональной области;

- личностные компетенции, иногда называемые поведенческими, определяющие относительно устойчивые характеристики личности выпускника учебного заведения и причинно связанные причинно с эффективным и качественным выполнением профессиональной деятельности;

- этические компетенции, предназначенные для обозначения тех сформированных личностных и профессиональных ценностей, которые связаны со способностью выпускника учебного заведения принимать обоснованные решения в жизненных или профессиональных ситуациях;

- метакомпетенции, характеризующие способность выпускника учебного заведения преодолевать неуверенность, воспринимать замечания руководителей и делать правильные выводы из критических замечаний руководства или коллег.

Немецкая система образования приняла иной подход, который был изначально ориентирован на так называемые компетенции действия. Особенность подхода состоит в том, что в нем фокус смещается на учебные планы системы профессионального обучения. В начале каждого плана помещается совокупность компетенций, специфических для каждого предмета и определяющих в основном приоритетные области изучения, а также (в меньшей степени) планируемые к усвоению знания, умения и навыки. Стандартная типология компетенций ориентирована на сферу будущей профессиональной деятельности выпускников учебных заведений.

В целом анализ зарубежного опыта ряда стран (США, Канада, Нидерланды, Австралия, Финляндия и др.) по внедрению компетентностного подхода в группе с высокоразвитыми системами образования позволил выявить несколько типичных тенденций:

- преимущественная опора на динамическую трактовку качества результатов образования;
- стремление к максимально возможной операционализации и конкретизации компетенций;
- минимизация перечня компетенций.

Изменения на рынке труда, происходящие под влиянием мирового финансового кризиса, меняют стратегию занятости. В ее основе лежит принцип приоритетности программ повышения квалификации и переподготовки кадров.

Данный принцип положен в основу национальной политики всех развитых стран. В Австрии в программах повышения квалификации и переподготовки кадров задействовано 89 % жителей, в Дании - почти 80%, Финляндии - 77%, Швеции - 71%, Швейцарии - 68%.

Особенно интересен опыт Японии. Один из секретов «японского чуда» таится в понимании новой роли образования в обществе, в том, что бизнес сделал главную ставку на человека. Непрерывное обучение всех категорий персонала, постоянная переподготовка и повышение квалификации — таковы базисная стратегия и цель кадровой политики Японии. На переподготовку персонала японские предприятия ежегодно расходуют от 10-12% фонда заработной платы.

При разработке образовательных программы повышения квалификации, формировании перечня компетенций и результатов образования целесообразно опираться на следующий алгоритм:

Шаг 1. Определение потребностей отраслевых организаций.

Шаг 2. Описание академического и профессионального профиля подготовки отраслевого специалиста (на уровне ГОСО и стандартов деятельности, разработанных профессиональными сообществами) и формирование вузом компетентностной модели отраслевого специалиста.

Шаг 3. Идентификация результатов обучения.

Шаг 4. Выявление общих и профессиональных компетенций.

Шаг 5. Разработка модулей, организационных форм, оценочного инструментария.

Шаг 6. Выработка процедур и способов обеспечения качества (непрерывное наблюдение, оценивание, корректировка).

Шаг 7. Составление целевых модулей (учет предварительных знаний и навыков, планирование компетенций, соотнесение с уровнем – дескрипторы, квалификационные рамки, формы контроля, методы преподавания и учения, образовательная среда, трудозатраты студентов).

Шаг 8. Оценка уровня профессиональной компетентности специалиста

Таким образом, компетентностный подход – это приоритетная ориентация на цели – векторы образования: обучаемость, самоопределение,

самоактуализация, социализация и развитие индивидуальности. В качестве инструментальных средств достижения этих целей выступают принципиально новые образовательные конструкты: компетентности, компетенции и метапрофессиональные качества. Эти конструкты делают наглядными и поддающимися проверке цели, содержание обучения и уровень требований, предъявляемых к специалисту со стороны рынка труда.

Литература:

1. Ж. Әбиев, С. Бабаев, А. Күдиярова. Педагогика. Дарын - Алматы-2004
2. Пидкасистый П.И. Самостоятельная деятельность учащихся. Дидактический анализ процесса и структуры воспроизведения и творчества. – М.: Педагогика, 1972.

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ

Абдихаева М. К.,
Математика пәнінің мұғалімі,
№16 орта мектеп, Астана қ.,
abdi_maira_1970@mail.ru

Педагогикалық инновация – мектептегі даму үдерісінің, жаңа технологияларды, жаңа білім беру практикасын зерттейтін ғылым саласы. Педагогикалық инновация – бұл оқушылардың ойлау қабілетін дамытуға, тәрбиелеу мен оқытуға бағытталған өзгеріс.

Білім берудегі инновациялар, жалпы тұрғыда жаңаны енгізу, қолданыстағыны өзгерту, жетілдіру және жақсарту ретінде түсіндіріледі. Бір мектеп немесе бір мұғалім үшін болатын жаңалық, басқалар үшін өтіп кеткен кезең болуы мүмкін. Жаңалық барлық уақытта нақты – тарихи сипатта болады.

Сондықтан мұғалімге білім беру саласындағы жаңалықтарға уақтылы ілесе отырып, өзінің білім берудегі инновациялық қызметін іске асыруы керек.

Мұғалімнің инновациялық қызметінің негізгі функцияларына педагогикалық үдеріс пен оның компоненттерінің прогрессивтік (ақаусыз деп аталатын) өзгерістері жатады:

- мақсаттағы өзгерісі (мысалы, оқушының дербес дамуы жаңа мақсат болып табылады);
- білім беру мазмұнының өзгеруі (жаңа білім беру стандарттарын қараңыз),
- жаңа оқыту құралдары (компьютерге оқыту), тәрбие берудің жаңа идеясы,
- оқытудың жаңа тәсілдері мен амалдары, кіші сыныптардағы оқушыларды тәрбиелеу.

Қазіргі таңда мектеп өміріне «заманауи педагогикалық технологиялар», «инновациялық үдерістер» деген ұғымдар берік енді. Әрбір мұғалім өз

жұмысында әр түрлі әдістерді, педагогикалық технологияларды қолданып көреді және ең жақсы нәтиже берген әдісті таңдауы қажет.

9 - сынып оқушысының сауалнама бойынша жауабында: «Мен өз бетімше ойлауға мүлдем қабілетсізбін, сараптап талдау жасау, қорытынды шығару, шешімдерде өз нұсқаларымды ұсыну мүлде қолымнан келмейді. Менің қолымнан не келеді? Оқулықтағы мәтінді айтып беру, дайын шаблон немесе дайын формула бойынша есепті шығару, ең бастысы – өз бетімше ойлау қабілетім жоқ.» Бұл қызға не айтуға болады? Осындай жас кезден бастап өзінен өзі түңілуінен қалай қорғауға болады?

Көп жылдық жұмыс тәжірибеміз, егер оқушылардың тек жадын ғана емес, сонымен қатар логикалық ойлау қабілетін дамытса, онда барлық оқушылар терең, берік және ең бастысы саналы түрде білім алуға қабілетті екенін дәлелдейді. Балаларды берілген мәселені шешудің жолдарын іздеумен «ауырта» білу керек. Жасыратыны жоқ, мұғалім келесі жағдайға өте жиі кездеседі: ол көрнекті құралды көрсетіп, түсіндіруге тырысады. Бірақ кейбір оқушылар оны естімейді, өйткені олардың басы мүлде бос емес, ойы басқа жақта. Олардың ойына, санасына қалай «жетуге», оларды қалай сабаққа «қайтаруға» болады? Сыныпқа проблеманы ұсынып, содан кейін оны шешу үшін оқушылардың өз пікірін сұрау керек.

Проблемалық жағдай құру – бұл проблемалық оқытудың тек басы ғана. Бұдан әрі оқушылар бірнеше кезеңнен өтуі тиіс:

- жағдайға талдау жасау;
- оқу-танымдық проблеманы дәл тұжырымдау;
- сауатты болжам жасау;
- проблеманы шешу үшін оқушының білімінің жеткілікті екенін тексеру.

Келесі қадам – бұл алынған білім негізінде жорамалды дәлелдеу. Оқушы өзінің жетістіктерін мақтаныш ететініндей нәтиже алынғанда, мұғалім өз жұмысына қанағаттана алады.

Математика сабағындағы проблемалық диалог технологиясы келесі әмбебап сұрақтарды шеше алады. Реттеуші – мәселелерді шеше білу. Коммуникативтік – диалог жүргізу. Танымдық – мәтіннен ақпарат алу, логикалық қорытындылар жасау.

Мұғалімнің мақсаты - жаңа педагогикалық технологияларды қолдана отырып, оқушыларды оқуға үйрету. Ал тәжірибе көрсеткендей, білім берудің жаңа технологиялары қолданыста болғанда ғана игерілуі мүмкін.

Өз сабақтарымда бірінші кезекте пәнге деген танымдық қызығушылықты дамытуға тырысамын, оқушының белсенді ойлау әрекетіне барынша көңіл бөлемін. Проблемалық жағдайдың шешімін белсене іздеу, ойлап табу, өзі ұғынып түсіну - танымдық қызығушылықты оятудың басты шешімі болып табылады. Проблемалық жағдай, әдетте, ойлау үдерісінің бастапқы кезеңі болып табылады. Түсіну қажеттілігі туған кезде адам ойлана бастайды. Проблема немесе сұрақ туындағанда, таң қалғанда немесе түсініксіз жағдайға тап болғанда, қарама-қайшылықтар пайда болғанда ойлау үдерісі туындайды. Осылай болу үшін проблемалық жағдайларды пайдаланамын және оларды

шешуге көмектесемін. Мысал үшін, геометрия сабақтарында «Үшбұрыш», «Төртбұрыш» тақырыптарды зерделеу кезінде есептерді шеше отырып, белгілі басқатырғыштар «Танграм» мысалында қағаздан фигураларды құрастыруды қолданамын. Мысалы, жеті фрагментті пайдаланып а) параллелограмма; б) үшбұрыш; в) тіктөртбұрыш; г) трапецию құрастыру.

Проблемалық жағдай туғызу мұғалімнен арнайы әдістемелік тәсілдерді меңгеруді талап етеді. Проблемалық жағдайларды келесі үш топқа бөлуге болады: танымдық (теориялық ойлау), бағалау (сыни тұрғыдан ойлау), ұйымдастырушылық – өндірістік (практикалық ойлау). Танымдық проблемалар салыстыру, гипотезаларды ұсыну және ұсыныстар арқылы шешіледі. Нәтижесінде ғылымда жаңа заңдар мен тұжырымдар, жаңа ұғымдар пайда болады. Бағалау проблемалары заттар мен еңбек нәтижелерін сынай бағалауды талап етеді. Ұйымдастырушылық – өндірістік мәселелерді шешу бізді қоршаған шындықтағы оң өзгерістерді әр түрлі жолдармен іздеуге байланысты және практикалық ойлауды дамытуға ықпал етеді, сондай-ақ тәжірибеде алған білімдерін қолдануды іздестіруге әкеледі.

Осы проблемалық жағдайды толығырақ қарастырайық. Әр сабақта оқушыларды түсініктердің анықтамасын өз бетінше табуға тартуға болады. Заттың немесе құбылыстардың елеулі ерекшеліктерін оқушылар бақылаудың, сипаттамалардың негізінде береді. Мысалы, оқушылар «тіктөртбұрыш» ұғымы менгеріп, квадрат ұғымын зерделеуге ауысады, яғни «квадрат» ұғымын анықтау қажет. Тақтаға мұғалім әр түрлі жағдайда орналасқан өлшемі, түсі әр түрлі бірнеше квадраттарды салады. Осы фигуралардың барлығына ортақ қасиетін тауып, «квадрат» ұғымын анықтау керек. Бірнеше рет қайталанған кейін оқушының санасында бұл ұғымды анықтау әдістемесі, қоршаған шындықтың таным құралы ретінде бекітіледі.

Бағалау проблемалық жағдайды ұйымдастырудың негізгі мақсаты – оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамыту. Заттар мен құбылыстарды бағалау өмірдің барлық саласында кездеседі. Дұрыс, сын көзбен бағалап ойлау барлық адамдарға қажет. Әдетте, оқушыларға сабақта жалған пайымдауларды жоққа шығаруға тура келеді. Осы жұмыс үдерісі барысында олар жоғары бақылаушылық танытып, және салыстыру арқылы қатесін табу керек. Егер мұғалім оқушыларға үнемі қатесі жөнделген тапсырмаларды ұсынса, онда нәтижесінде оқушыларда хабарламаларға, нұсқауларға және тапсырмаларға толық сенімділік туындайды. Мұндайды болдырмас үшін, оқушылардың талдау білу, қателерді табу және негіздей білу қабілетін дамыту қажет. Осы дағдыларды оқушыларға бірте-бірте сіңіру қажет: алдымен қатесі бар пікірлерді анықтауға үйрету, содан кейін қателерді теріске шығаратын дәлелдерді таңдау және соңында, кеңінен және дәйекті түрде тұжырымдарды теріске шығаруға үйрету керек. Пікірді жоққа шығару – бұл оның жалған екенін айқындау; келтірілген дәлел логикалық заңдар мен ережелерге дәлме-дәл сәйкес келуі тиіс. Мұғалім қателерді іздеу үшін әр түрлі тәсілдерді: өзара тексеру, рецензиялау және пікірталас сияқты амалдарды пайдаланады.

Оқу-ұйымдастырушылық – өндірістік жағдай оқушыларды өндірісте белсенді қызмет етуге дайындауға ықпал етеді, практикалық ойлауды дамытады, мүмкін болатын қиын жағдайлардан шығудың жолын табуға үйретеді. Әр түрлі пәндер бойынша болатын сабақтарда оқушыларды еңбекке дайындау, мамандық таңдауға үйрету қажет, практикалық қызмет үдерісінде туындайтын проблемаларды шешуге даярлау керек. Сонда ғана оқушылардың білімдері тереңірек және берік болады, жаңа деректермен толығады.

Менің мұғалімдік міндетім оқушыларды тек қана түсінуге емес, сонымен бірге ойлай білуге үйрету. Ол үшін мен сабақта оқушының қабілетін дамытамын. Бұл оқушыларға өз бетімен білім алуына көмектеседі. Егер сабақта проблемалық жағдай құрылса және оларды оқушылар көмегімен шешсе, онда үлкен нәтижеге қол жеткізуге болады. Белгілі білім мен іс-әрекет тәсілдерінің көмегімен жағдайды шешу мүмкін болмаса, онда ол проблемалық деп аталады. Проблеманы шешуде ең бастысы – оқушылардың қызығушылығын тудыра білу. Мұғалім бұл жағдайды шешуге көмектеседі. Келесі жағдайға тоқталайын. Мысалы, «Бөлімдері әртүрлі бөлшектерді қосу» тақырыбын өткенде, ауызша есептеу бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу және азайтуды қамтиды, сонымен бірге мысалдарда бөлімдері әртүрлі бөлшектер де кездеседі. «Бөлімдері әртүрлі бөлшектерді қалай қосамын», - деген сұрақ туындап, проблемалық жағдай орын алады. Егер оқушылар проблеманы шешуге қажетті біліммен қаруланған болса, проблеманы шешу сәтті болады. Оқушылар бөлімдері бірдей бөлшектерге амал қолдануды біледі, сондықтан бұл жағдайды оқушылардың өздері шеше алады. Мысалы, «Ромб» тақырыбын өткенде оқушылар параллелограмм түсінігімен таныс, сондықтан тақтаға өлшемдері, орналасуы және түстері әр түрлі бірнеше ромбтар суретін салу жеткілікті, сонда оқушылар өздері ромб анықтамасын тұжырымдай алады. «Трапеция» тақырыбын өткенде тақтаға әр түрлі дөңес төртбұрыштарды салудан бастаймын. Олардың арасында оқушыларға белгілі фигуралар: квадрат, тіктөртбұрыш, параллелограмма және жаңа төртбұрыш трапеция бар. Балаларға оларды атау, анықтамаларын беру ұсынылады, ал белгісіз төртбұрышты «трапеция» деп атауға және оның анықтамасын оқушылардың өздері беру сұралады.

Оқушылардың логикалық ойлауын дамыту, стандартты емес есептерді шешуге ықпал етеді деп санау қалыптасқан, осындай есептер оқушылардың қызығушылығын тудырады, белсенді ойлау, өз бетінше шаблонды емес шешім іздеу іс-әрекетін қалыптастырып, жандандырады. Әрбір мәтінді есептерді, белгілі бір оқыту әдістемесін қолданып, шығармашылық етіп жасауға болады. Кейде оқушылардың өзіне шешудің басқа жолдарын табуды ұсынамын. Есептерді шешудің түрлі тәсілдерін іздестіру кезінде оқушылардың бойында танымдық қызығушылық қалыптасады, шығармашылық қабілеттері дамиды, ғылыми-зерттеу дағдылары пайда болады. Оқушы есепті шығарудың кезекті әдісін тапқаннан кейін, әдетте, үлкен моральдық қанағаттандыру алады. Мұғалімге, есептердің дайын шешімін ұсыну емес, оларды шешудің әр түрлі тәсілдерін іздеуді ынталандыру өте маңызды.

Әр сабақта оқушыға, мектептегі оқу кезінде, денсаулығын сақтауды қамтамасыз ету қажет, оған қажетті білімді қалыптастыру, салауатты өмір салты бойынша іскерліктер мен дағдыларды, күнделікті өмірде алған білімдерін қолдануды үйрету керек. Балаларда ырықсыз зейін басым. Оқушы өзіне қызық нәрселерге ғана назарланады, ұнатады, сондықтан мұғалімнің міндеті – оқушыға шаршау, алаңдап отыру, қанағаттанбаушылық сезімдерді жеңе білуге көмектесу. Сабақтың бірінші минутынан, сәлемдесуден бастап мейірімділік, жағымды эмоциялық көңіл-күй, т. б. жағдайларды құру қажет, себебі оқушыларда мұғалімнің эмоционалды көңіл-күйін бағдарлау интуитивті түрде дамыған. Бұл мағынада, математика сабағының басталуын ұйымдастыру да жоғары дәрежеде болуы керек.

Мектеп оқушыларын бағалауда денсаулық сақтайтын технологияларға үлкен көңіл бөлінеді. Бағалау кезінде орындалған жұмыстың алынған нәтижесіне ғана емес, оқушының көрсеткен табандылық дәрежесі ескеріледі. Шаршаудың алдын алу мақсатында оқу еңбегін дұрыс ұйымдастырудың маңызы үлкен болып табылады. Барлық оқушыларға математиканы игеру оңай емес, сондықтан стресстің алдын алу жұмыстарын жүргізудің маңызы зор. Жұппен, топпен өз орындарында, сонымен қатар тақта алдындағы жұмыстар жақсы нәтижелер береді. Сабақта әр түрлі шешу тәсілдерін пайдалануға, қателесуден және дұрыс емес жауап алудан қорықпауға дағдыландыру, стресске қарсы күресу сәті болып табылады. Сабақтың соңында жаңадан игерілгенді ғана емес, сабақта не ұнады, қандай сұрақтарды қайталаған дұрыс, қандай тапсырма орындау қажеттігін сұрауды және демалыс – бұл іс-қимыл ауысымы екенін ұмытпау керек. Жоспарлау кезінде сабақты бірсарынды болдырмау керек, сондықтан, сабақта іс-әрекет түрлерін өзгертудің маңызы зор.

Әдебиеттер:

1. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2006.
2. Нағымжанова Қ. Инновациялық технологияның құрылымы. – А.:Өркен, 2007
3. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.

ПЕДАГОГТЕРДІҢ БІЛІКТІЛІГІН ЖЕТІЛДІРУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР АРҚЫЛЫ ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ

Танатарова П. Б.,

*«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Жамбыл облысы
бойынша ПҚ БАИ, деңгейлік бағдарламалар орталығының тренери*

Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім кеңістігіне бағытталған қайта құру қалыптасуда. Білім беру жүйесі білім мазмұнын ұйымдастыруды, қарым-қатынасын және құрылымын түбегейлі өзгертуді, жаңартуды талап етуде. [3]

Білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда.

Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі – оқытудың әдіс тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы инновациялық әдіс -тәсілдерді меңгеру. Қазіргі таңда оқытушылар инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып, сабақтың сапалы, әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде. Осыған орай, “инновация” ұғымын қарастырсақ, оған әртүрлі анықтамалар берілген. Мысалы, Э.Роджерс инновацияны былайша түсіндіреді: “Инновация-нақтылы бір адамға жаңа болып табылатын идея”.

Инновация (*жаңалық жарату*) - қазіргі ойлау үлгісі мен дәстүрлі таным ерекшелігіне ұқсамайтын жаңа ойлау жүйесін тауып шығару, кезектегі білім мен материалдық мүмкіндіктерді пайдалана отырып көнені өңдеу, бар нәрсені тіпті де жақсарту, кем нәрсені толықтыру, жаңа нәрсені тапқырлау, тың нәрсені байқау, жаңа зат, жаңа әдіс, жаңа жол, жаңа орта жаңалығымен өмірді жаңарту, сөйтіп адамға және адамзатқа бақыт жарату.

Қазақстанда ең алғаш «Инновация» ұғымына қазақ тілінде анықтама берген ғалым Немеребай Нұрахметов. Ол “Инновация, инновациялық үрдіс деп отырғанымыз – білім беру мекемелерінің жаңалықтарды жасау, меңгеру, қолдану және таратуға байланысты бір бөлек қызметі” деген анықтаманы ұсынады.

Заманауи өзгерістің толассыз туылуына және өзгеріс периоды уақытының қысқаруына орай өзгеріске қарсы шара ретінде инновация туралы ізденіс артты. Егер әлдебір өзгертулер, тапқырлықтар, жаңалықтар қоғамда жалпы қолданыла бастаса, онда ол жаңалық ашудың шындап толық іске асқанын көрсетеді. [6] Қоғамның әлеуметтік-экономикалық өміріндегі түбірлі өзгерістерге байланысты білім жүйесінде және оның мазмұны мен оқыту технологиясында да едәуір өзгерістер болып жатыр десек, осындай өзгерістің бірі – «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымының жанынан ашылған «Педагогикалық шеберлік» орталығы мен Кембридж университетінің бірлесіп ұйымдастырған педагогтердің біліктілігін арттырудың 3 айлық деңгейлік курсы біліктілікті арттыру жүйесіне енгізілген реформа болды. Оның дәлелі ретінде қазіргі таңда елімізде деңгейлік бағдарламалар курстарының, қазіргі кезде "тиімді оқыту мен оқу" бағдарламасының жүргізілуі.

Мемлекетіміздің тәуелсіздігін нығайту, елімізде асқақ руханият пен азаматтықты өркендету үшін атқарылатын жауапты іс-ұшан теңіз. Осындай ауқымды істі ұйымдастыру мәселесі ең алдымен, педагогтерді қайта даярлау ісімен тығыз байланысты. [1] Олай болса, мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі *негізгі тұлға – мұғалім* (Strong, Ward & Grant, 2011) десек, мұғалімдердің деңгейлік бағдарлама бойынша біліктілігін арттыру ісінде өз үлесімді қосып жүргендіктен, сындарлы оқыту теориясының тұжырымдамалық негізін меңгерту барысындағы тәжірибеммен бөліскім келеді.

Қай салада болмасын мамандардың біліктілігін арттыру басты назарда болады. Ең негізгі кезең ол осы бағдарламаны мұғалімдерге үйрету, меңгерту кезеңі.

Педагогтердің біліктілігін арттыру саласында көп жылдар жұмыс атқарған тәжірибемде қысқа мерзімді курстарда өткізген сабақтарым көбіне лекция түрінде жүзеге асатын. Тәжірибеге, мұғалімдерді өздігінен ізденуге үйретуге, өз пікірін ортаға салып, әріптестерімен ой бөлісуіне жағдай жасау мәселелеріне көңіл бөлмейтінмін. Ондағы менің мақсатым: өзім түсіндіру арқылы тақырыптың мазмұнын ашып, оларды өзім беретін жаңа ақпаратпен қаруландыру болатын. Ақпараттық – техникалық құралдарды пайдалану тек қана слайдтарды көрсету және талдаумен шектелетін. Тренингтерді, топтық жұмысты арақидік пайдаланатынымын.

Деңгейлік курс барысында мен көп нәрсеге қол жеткіздім, яғни жұмысымның мазмұнын бүгінгі талапқа сай жауап беретіндей етіп инновациялық бағытта өзгертуім керек екенін түсіндім. Себебі, менің алдымда еліміздің болашағы, ертеңі жас буынды оқытатын мұғалім отыр. Жаңа мектепке тың идеямен қаруланған, жас ұрпақтың болашағына үлкен жауапкершілікпен қарайтын, жаңалыққа жаны құмар мұғалім қажет. Жаңа дәуірдің жаңа форматты мұғалімін даярлайтын біз, тренерлер қауымы болғандықтан, жана инновациялық әдіс-тәсілдерді тәжірибемізде өзіміз қолданып, оны іс жүзінде көрсету, оны мұғалімдердің үйренуіне жағдай жасау біздің міндетіміз деп есептеймін.

Осы курста сабақ беру кезінде көптеген интербелсенді әдіс-тәсілдерді қолданып өткізген сабақтарым мазмұнды да табысты болды деп айтар едім. Солардың кейбіріне тоқталсам: М, ролдік ойындар, сценарий жасау, ми шабуылы, көзқарасыңды ұстан, құмырсқа илеуі (броундық қозғалыс), аквариум, ойлан-жұптас-пікірлес, қос жазба күнделігі, пирамида құру, ЖИГСО, кубизм, желпуіш, фишбоун, фишпул, кері байланыстың кейбір түрлері: бес саусақ, еттартқыш-сандық-қоқыс тастағыш, репортер т.б.

Әрбір тренинг - сабағымда мұғалімдердің миына шабуыл жасау мақсатында *«Ми шабуылын»* өткізу дәстүрге айналған. Жаңа тақырып өтер алдында сол тақырыпқа байланысты тыңдаушылардың пікірін білу мақсатында осы әдісті қолданамын. Онда жаңа тақырыпты анықтайтын проблемалық сұрақты ортаға тастап, тыңдаушылардың жауаптарын тақтаға баған етіп жазып, тұрамын. «Ми шабуылында» кез-келген пікір қабылдана береді, берілген жауапты дұрыс емес деп айтуға болмайды.

М. Қалай ойлайсыздар, Lesson Study деген не? Бұл терминді олардың көбісі естімегендіктен, тыңдаушылар үшін проблемалық сұрақ болды. Сұраққа тыңдаушылар көптеген жауаптар айтты, мен оны тақтаға баған түрінде жазып тұрдым. Мұғалімдер Lesson Study туралы нақты білмесе де жақын жауаптарды айтты. М:сабақты жоспарлау,оқушыларды зерттеу, сабақты талдау, білім деңгейін арттыру, үлгермеушімен жұмыс сияқты жауаптар берді. Соңынан өзім жауаптарының қаншалықты жақын келетінін қысқаша айтып өттім. Сабақтың аяғында қай жауаптар дәл келетінін өздерінің таразылайтынын ескерттім.

«*Аквариум әдісі*» көбіне жаңа тақырыпты меңгеру барысында жүргізіледі. Мұнда мәтін тыңдаушыларға оқуға беріліп, осы әдіс арқылы талданады, яғни өз түсінгендерін, білгендерін ортаға салады. Тыңдаушылар үлкен шеңбер болып айнала отырады, ортаға 2 адам балық роліне енеді де, бір-біріне қарама-қарсы отырып, диалог құрылады, яғни өз пікірлерімен бөліседі. Мұнда сыртта отырғандар диалогқа араласа алмайды. Соңынан аквариумның сыртында отырған көрермендер балықтардың пікіріне өз ойларын қосады. Жаңа әдістер ретінде «*Диалог арқылы оқыту*» мен «*Қалай оқу керектігін үйренуді*» ғана қарастырамыз, себебі олар әлеуметтік-сындарлық көзқарасымен тығыз байланысты. Диалог негізінде оқыту мен оқу оқушылардың өзара сұхбаттасуы және мұғалім мен оқушы арасындағы диалогтің шәкірттердің өзіндік ой-пікірін жүйелеуі мен дамытуына көмектесетін амал екенін меңзейді. [7]

Диалогтық оқыту дегеніміз не? тақырыбын өту барысында «Бірге ойлаймыз, сөйлейміз, есептейміз» ресурсы бойынша 3 мұғалімге ортаға шығып диалог құру тапсырмасын бердім. Онда 3 тыңдаушы ортада бір-біріне қарап отырады да, белгілі бір тақырып төңірегінде *диалог* құрады. Қалғандары есептеу кестесі арқылы осы диалогқа баға береді.

Осы тақырыптың «Тиімді сұрақтар әзірлеу» ресурсы бойынша 1 топқа *ролдік ойын* дайындау тапсырылды. Ондағы ролдерді тыңдаушылар өзара бөлісіп, сценарий бойынша кішігірім көрініс жасады.

Оқыту мен оқу үдерісін жақсарту мақсатында Lesson study -ді қолдану тақырыбын бекіту ретінде «*Кубизм*» әдісі жүзеге асырылды. Онда кубиктің әр қабырғасындағы сұрақтарды Lesson Study –ге орайластырып құрастырдым да, оларға жауаптар берілді. Мысалы, Не? деген сұрақ беті түссе, Lesson study деген не? Қашан? деген сұрақ түссе Lesson study қашан пайда болды? , Қайда? Lesson study қайда қолданылады? Қалай? деген сұрақты Lesson Study-ді қалай жүзеге асырамыз? деген т.с.с. сұрақтарға жауап айтады.

«*Ойлан, жұптас, пікірлес*» әдісінде берілген сұрақ немесе тапсырманы әуелі өзі жеке ойланып, қағазға түсіреді, содан кейін өз ойын жұбымен талқылайды. Соңында бүкіл аудитория алдында пікірімен бөліседі. Оқытуды жоспарлауда ОҰБ әдістемесін пайдалану тақырыбында L3W3D2 Критерийлерді талқылау ресурсын талдау үшін әуелі топтарға 2 жауап таратылып берілді де, «Ойлан, жұптас, пікірлес» әдісі бойынша №1 тапсырманы орындау және экраннан көрсетілген сұрақтарға жауап беру тапсырылды. Ол үшін әуелі жеке өзі ойланып, одан соң жұптасып талқылады. Соңынан бүкіл аудитория алдында өз ойлары мен жауаптарын жариялады.

Пирамида құру әдісі. 12_L3W3D2 Бағалар жөнінде сәтті түсініктеме беру үшін жасалатын қадамдар ресурсы бойынша әр қадамды әр топқа бөліп бердім, олар өз қадамдары жайлы толық мағлұмат беріп, тақтада салынған пирамидаға қадамдарды ретімен жазды. Нәтижеде ортақ үлкен пирамида (1-схема) құрастырылды.

1-схема

Фишнұл әдісі аквариум әдісіне ұқсас, мұнда тыңдаушылар екі шеңбер құрады да, ішкі шеңбердегілер өз ойларымен бөліседі. Өзін-өзі бағалау және өзін-өзі реттеу жайлы түсініктерін дамыту мақсатында 19_L3W3D2_Өзін-өзі бағалау және өзін-өзі реттеу ресурсы **Фишнұл әдісі** арқылы талданды. Бұл әдіс арқылы мұғалімдердің өзін-өзі бағалау жайлы, оның өзін-өзі реттеумен байланыстылығы және өзін-өзі реттеу аспектілері жайлы түсініктері тереңдеді. Сабақтарды қорытындылау мақсатында **«Ойлаудың 6 қалпағы»** әдісімен «Оқушы үшін бағалаудың маңызы» тақырыбында топтық талқылау өткізілді. Жиынтық және қалыптастырушы бағалаудың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын қаншалықты білетінін анықтау және салыстыру дағдыларын қалыптастыру мақсатында **Венн диаграммасын** толтыруды тапсырдым. Бұл әдіс тиімді болды, себебі суммативті және формативті бағалаудың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын өздері жазып, білімдерін бекітті.

Игеруге қиындық келтіретін күрделі тақырыптарды **ЖИГСО әдісін** қолдану арқылы меңгертуге тырысамын. Мұнда мәтін бірнеше бөлікке бөліп беріледі, ол әуелі жанұя тобында, содан кейін жұмысшы тобында талқыланып, соңында қайта жанұя тобында талданған соң тақырып меңгеріледі.

Қос жазба күнделігі әдісі - лекция мазмұнына зейін аударып, өз қатысын, қабылдауы мен түсінігін келтіре алатын әдіс. Мұнда қағаз бетін 2-ге бөліп, сол жағына "үзінділер", оң жағына "түсіндірме" деп жазады. Сол жағына өзінің назарын тоқтатқан мәселені сөз тіркестері немесе фразалар, сөйлем түрінде жазады. Ал, оң жағына сол жақта жазылған үзінділерге түсіндірме жазады.

Кері байланыстың **Бес саусақ** түрінде қағазға алақандағы бес саусағын бастырып сызып, әр саусаққа өз ойын жазады. М: бас бармақ - маған ұнағаны, Сұқ саусақ - жаңадан не үйренгені, Орта саусақ - білгісі келгені, аты жоқ саусақ - 10 баллдық жүйедегі аудиторияның психологиялық атмосферасы, шынтақ - жалғастыратынын жазады.

Репортер әдісі де кері байланыстың түрі, онда бір тыңдаушы репортер ретінде аудиториядағылардан интервью алады.

Бұл әдістер қазіргі таңда менің сабақтарымнан үнемі көрініс тауып жүр. Осы әдістердің барлығы да мұғалімдердің қызығушылығын тудырады, оның дәлелі мұғалімдердің мектептегі тәжірибе кезеңінде өз сабақтарында қолдануы.

Мерсер (2005) құрдастар тобындағы өзара қарым-қатынас оқуда маңызды рөл атқаратынын көрсетті. [7] Олай болса, әрбір сабағымда мұғалімдердің көңіл-күйлерінің көтеріңкі, бір-бірімен ынтымықтастық қарым-қатынаста болуын назарда ұстап, сабаққа деген ынтасын арттыру мақсатында, мүмкіндігіне қарай, тақырыппен байланыстыра отырып, тренингтер, сергіту сәттерін өткізіп отырамын.

Ж. Аймауытовтың «Сабақ беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер» деген сөзін ескере отырып, әрбір сабағыма бір жаңалық енгізіп, әдіс-тәсілдерді түрлендіріп, дамытуға ерекше көңіл бөліп отырамын. Мол тәжірибе жылдар өте жинақталады. Олай болса, «көре-көре көсем боласың, сөйлей-сөйлей шешен боласың» деген нақыл сөзге «сабақты өте-өте шебер боласың» дегенді қосқым келеді.

Өркениеттің қарышты қадамы мен техниканың ғарышты қамту аумағы артқан сайын мектептегі күнделікті жоспарланған білім көлемі өскелең ұрпақты қанағаттандыра қоймайтыны баршаға аян. Ендеше білім мазмұнын жаңғырту процесі педагог қауымның көзқарасын түбегейлі өзгертумен қатар жүргізілуі тиіс. Сонда ғана шығармашылықпен жұмыс істейтін мұғалімдер реформаны шын мәнінде алға жылжытуы және де оның негізгі бағыттарын біз ойлағаннан әлдеқайда жылдам жүзеге асыруды жалғастыра берері хақ. [1]

Шындығында да әрбір педагог жаңа инновациялықәдіс-тәсілдерді меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалыптастырады. ХХІ ғасырда педагогтерді қайта даярлау, олардың кәсіби дамуын жетілдіру мәселелері – кезек күттірмейтін өзекті қоғам талабы.

Сондықтан ғылыми-техникалық прогрестен қалыспай жаңа педагогикалық инновацияларды, дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу - әрбір педагогтің негізгі міндеті болып табылады. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіне қажет жаңару оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек.

Әдебиеттер:

1. Н.Сәрсенова. Педагог кадрлардың біліктілігін арттыруда оқытудың жаңа технологияларын енгізудің тиімді жолдары. А, 2007 ж
2. А.Әлімов. Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері. А, 2013ж
3. Н.Қошқарбеков. Қазіргі кездегі оқытудың педагогикалық технологиялары.
4. «Заманауи мұғалім: жаңашыл тәжірибе мен кәсіби дамудың жаңа бағыттары» конференциясының материалдары, Өскемен, 2013
- 5.Интернет материалдары
6. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық

ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

БАЛАБАҚША МЕН АТА - АНА БІРЛЕСІП БАЛАЛАРДЫ АДАМГЕРШІЛІККЕ ТӘРБИЕЛЕУ

*Агыбаева Д. Г.,
тәрбиеші, білімі арнаулы орта
Астана қаласы МҚКК № 55
«Қарақат» балабақшасы*

Қазіргі таңда адамға қойылатын басты талап – асыл да ізгі адамгершілік қасиеттерді бойына сіңірген, ұлағатты азамат болып шығу. Өйткені адам – өзінің адамгершілігімен, қайырымдылығымен, адалдығымен және әділеттілігімен ардақты. Адамгершілік – адамның рухани арқауы.

Балабақша - өскелең ұрпақты тәрбиелеу жүйесіндегі шешуші буын. Оның жас ұрпақты тәрбиелеудегі ролі өте зор. Елбасымыз Н. Ә. Назарбаев: «Болашақ ұрпағымызды тәрбиелегенде оларға жастайынан имандылық пен салауаттылық қасиеттерді сіңіре білсек, сонда ғана біз ұлттық рухы дамыған Отанының гүлденуіне өз үлесін қоса алатын азамат өсіре аламыз» деген болатын. Елбасымыздың өскелең ұрпаққа жаны ашып, оларға қамқорлық жасап отыруымыз туралы анық айтқан. Құнды қасиеттерге ие болу, рухани бай адамды қалыптастыру оның туған кезінен басталуы керек. Халықта «Ағаш түзу өсу үшін оған бұтақ кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз – өзіне сенімділікті тәрбиелеуде отбасы мен тәрбиешілер шешуші рөл атқарады. Яғни, баланың рухани – адамгершілік дамуы балабақша мен отбасы арасындағы қарым – қатынастың тығыздығы артқан сайын ойдағыдай жүзеге асады. Әрбір бала қандай да болмасын бір міндетті орындау үшін, өзінді керекше жағдайлар жасалады. Мәселен, ойындаунамды әдеттер, өзара қарым - қатынастар, адамгершілік сезімдер қалыптасады, еңбекте – еңбек сүйгіштік, үлкендер еңбегін құрметтеу, сондай - ақ ұйымшылдық, жауапкершілік қасиеттер, патриоттық сезімдер жайлы мағлұматтары қалыптасады.

Мектепке дейінгі жылдарда бала ересектердің жетекшілігімен жақын адамдарымен, құрдастарымен, заттармен, табиғатпен қарым – қатынас жасаудың, тәлім – тәрбие алудың бастапқыт әжірибесіне ие болады. Бала ата - ананың қамқорлығы мен махаббатына, олардың қарым - қатынасы мен еркеліктеріне мұқтаж. Ата – ананың балаға деген махаббаты мен олардың қамқорлығы баланың да жауапты үнқатуын шақырады, бала ата – ананың сөзіне құлақ салып, тәрбиелі болып өседі. Егер бала махаббат пен қамқорға бөленсе, ол өзінің қандай екеніне қарамастан жақсы көретінін, өзгелер үшін қажетті де, сүйікті жанекенін түсінсе, ол өзін қорғанған, біреуге қажеттілігін түсінеді. Осының бәрі оның мейірбан болып өсуіне жақсы ықпалын тигізеді.

Адамгершілік тәрбиесінің маңызды заңдылығы балаларды ұжымда тәрбиелеу заңдылығы. Ұжым – бұл баланың жекебасын қоғамдық бағытта қалыптастыру мектебі. Мұнда оның жеке қасиеті, қабілеттілігі және адамгершілік сапаларыне ғұрлы майқын көрінеді. Адам бойындағы асыл қасиеттер туралы Сара Алпысқызы Назарбаеваның ашқан «Өзін – өзі тану» оқу іс – әрекеті бойынша көп деректер алуға болады. Балаға тәжірибе жүзінде көптеген жағдаяттар берілген, сол жағдаяттарды шешу арқылы бала адамгершілікке тәрбиеленеді. Адамның адамгершілік тазалығы ең алдымен оның әрекетінде көрініс табады. Ұжымда бала өзінің білімін, айналадағы дүниеге, іс – әрекетке көзқарасын: көмеккөрсетуге, нәтиже шығаруға, құрбыларына қамқорлық жасауға, рахымдылыққа, қарапайымдылыққа, еңбек етуге ұмтылуын көрсетеалады. Ұжымда тәрбиелеу заңдылығы тәрбиешілерді әр баланың мінез-құлқынаізгі ықпал жасауы үшін балаларды бірлесіп қызмет жүргізудің алуан түрлеріне біріктіруді міндеттейді.«Жұмыла көтерген жүк жеңіл» демекші бала тәрбиелеудегі осындай міндеттерді іске асырушылар – балабақша тәрбиешісі мен ата - аналар.

Мектепке дейінгі балаларды адамгершілікке тәрбиелеу барысында ата – анамен балабақша бірігіп жұмыс жасау қажет. Әрбір баланың болашағы үшін алаңдау - біздің міндетіміз. Қазіргі замандағы жастардың қатігез немесе мейірімсіз болуы кішкентай кезінен балаға көңіл бөлмеуімізден. Балабақшадағы балаға кішіпейілділік, адамгершілік, мейірімділік, жанашырлық сынды құндылықтарды бойына сіңіре білуіміз қажет. Тәрбиеші мен ата – ана баланың тәрбиесіне келгенде тығыз байланыста жұмыс жасап отырған жөн. «Махаббат, достық, бауырмалдық - адамның ең бір асыл қасиеттері», - деп Ғабит Мүсірепов атамыз айтқандай ең бірінші бала махаббат деген сөздің мағынасын біліп, достыққа адал болып, бауырмалдылыққа баулысақ, біз мақсатымызға жетеміз. Осындай асыл қасиеттерібар бала ешқашан қателіктерге жол бермейді. Ата – ананың мейірімін мен тәрбиешінің бауырмалдығын бала өзіне алу керек. Тәрбиеші мен ата – ана бірігіп іс- шараларға араласып отырған дұрыс. Балаларымыздың болашағы үшін қолымыздан келгенше аянбай еңбек етуіміз керек. «Бала – ата – ананың мәуелі ағашы», - деп бекер айтылмаған, осы мәуелі ағашымызды сындырып алмай әрі қарай бұтақтарын қатайтуымыз қажет. Балабақша мен отбасы ынтымақтастығының бірнеше формалары бар. Балабақша мен отбасы байланысының басты формасы - ата- аналар жиналысы. Онда көптеген мәселелер, мысалы күнделік өмір, еңбек, демалыс, балалардың бос уақыты, кәсіптік бағдар, оқу және тәрбие жұмысы т.б. талқыланады. Оларды одан әрі жетілдірудің жолдары қарастырылады. Ата – ана мен тәрбиеші бірігіп, баланы жан – жақты зерттегені дұрыс. Болашақта балаларымыздың мейірімді, адамгершілігі мол болып шығу керек. Екі жақта тәрбиенің арқасында болашағымыздың жарқын болатынына сенімдімін. «Еліміздің күші- патшада, сәбидің күші- жылауында» демекші, біздің күшіміз, қорғанышымыз, сеніміміз- адамгершілігімізде болуы керек. Ол үшін Ақанның осы үш қасиетін бала бойына дарыта білсек-ұлы жеңіс болары анық.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. Алматы, 2013, №5
2. Самопознание, KZ » № 2 февраль, 2010 (2)
3. Отбасында балаларды адамгершілікке тәрбиелеудің кейбір мәселелері. Алматы, 1985.

ИАЛОГ ОҚУ МЕН ОҚЫТУДЫҢ БАСТЫ ҚҰРАЛЫ

Аукенова Назира Жеңісқызы,

бастауыш сынып мұғалімі

«Кішішыған орта мектебі мектепке дейінгі шағын орталығымен» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Алматы облысы Панфилов ауданы Кішішыған ауылы.

Aukenova.nazira@mail.ru

1. Тақырыптың өзектілігі: Диалог оқу мен оқытудың басты құралы
2. Баяндаманың мақсаты: Диалог-сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар, олардың білім деңгейінің өсуіне үлес қосады
3. Зерттеудің міндеті: оқушылардың тақырып бойынша және сындарлы сөйлеуге ынталандырады; оқушылардың шынайы қызығушылығы мен сезімдерін анықтайды; білімге құштарлықты дамытады және зерттеуге ынталандырады; оқушыларға білімін қалыптастыруға және вербалдандыруға көмектеседі; оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауына ықпал етеді; оқушылардың бір-бірінен үйренуіне, басқа оқушылардың идеяларын құрметтеуіне және бағалауына ықпал етеді; әңгімелесу және ой елегінен өткізу көмегімен ойын жинақтауға көмек береді; оқытудағы қиындықтар мен түсінбестіктерді анықтайды
4. Жұмыс болжамы: сабақтарда оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер модулі бойынша сабақ үрдісіне қалай оқу керектігін және диалогтік оқыту әдісін қолдана отырып, жеке, жұптық, топтық жұмыс жасау арқылы жүзеге асыру. Өмірдің өзі қарым –қатынас пен диалогқа түсу. Яғни сұрау, тыңдау, жауап беру, араласу, түсінісу. Екі жақтың ауызша немесе жазбаша қарым-қатынасын ұғыну.
5. Практикалық маңызы: Материалдарды жан-жақты жинап кеңінен қарастыру
6. Зерттеу әдістері: аудан, ауыл кітаханаларынан, баспасөз беттерінен, нұсқаулықтан, интернет желілерінен мәліметтер жинау.
7. Ғылыми жұмыстың жаңалығы: диалогтік әңгімені қалыптастырып, күнделікті ойталқыларда «салауатты» келешек мүмкіндіктерін анықтап, оқушылардың дамып келе жатқан идеяларымен жұмыс жасауларына және түсінбеушіліктерін жеңе білулеріне көмектесу.
8. Ғылыми жұмыстың қорытындысы: Диалог арқылы оқушылардың терең, қомақты білім алуына көп үлес қосатынына көз жеткізу. Бұл оқушыларға

берілетін білім сапасының артуына, оқушыларды зерттей отырып, оларды ерекшеліктеріне сәйкес оқытуға, өзіндік «менін» қалыптастыруға әсер етеді. Әр оқушы – жеке тұлға. Сондықтан, біз, алдағы уақытта жеке тұлғаға сіңіретін білімді қолжетімді, түсінікті, өзіндік ізденіске, шығармашылыққа жетелейтіндей мүмкіндік туғызу.

Маманның сапасы мұғалімнің біліктілігіне тікелей байланысты. Мен өз біліктілігімді арттыру мақсатында 2013 жылы Алматы қаласындағы «Өрлеу біліктілікті арттыру орталығында» III деңгей курсына оқыдым. Курстың мақсаты: орта білім беру жүйесінде әлемдік жоғары деңгейге қол жеткізген оқыту әдіс-тәсілдерін үйреніп, оны жүзеге асыру.

Интерактивті әдісті қолдана отырып әр сабағымның әр тапсырмасына сыни тұрғыдан ойлаудың стратегияларын кіріктіре отырып өткіземін. Курсқа дейінгі сабақтарымда топтық жұмыс жарыс түрінде ғана өткізіліп жүрді. Мұғалім сабақта 45 минут бойы сөйледі. Оқушылардың ойлануына, ізденуіне ешқандай жол ашылмады. Әрбір сабағымды дәстүрлі сабақтағыдай тақырыпты баяндап, оқушыларға айтып беруден емес, жаңа сабақтағы негізгі ұғымды ала отырып, оқушылар бұған дейінгі өз білімдерін сынап, ЖАДА –на сүйене отырып, өз білімдерін сыныптастарымен бөлісті. Сабақтарда оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер модулі бойынша сабақ үрдісіне қалай оқу керектігін және диалогтік оқыту әдісін қолдана отырып, жеке, жұптық, топтық жұмыс жасау арқылы жүзеге асырдым.

Өмірдің өзі қарым –қатынас пен диалогқа түсу. Яғни сұрау, тыңдау, жауап беру, араласу, түсінісу. Екі жақтың ауызша немесе жазбаша қарым-қатынасы.

Диалог-сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар, олардың білім деңгейінің өсуіне үлес қосады. (Мерсер, Литлтон 2007) Мен өз тәжірибемде балалардың білім алуы осы диалог түрінде іске асады деп айтар едім. Өйткені, сабақтың бүкіл барысы бойынша оқушы мен оқушы, мұғалім мен оқушы диалогқа түсу арқылы жүргізіледі. Сабақтың ұйымдастыру кезеңінен бастап мысалы психологиялық ахуал, топқа бөлу, үй тапсырмасын пысықтау кезінде де жаңа білім алу барысында жұптық, топтық әңгіме жүргізу, қорытынды кезеңінде ойындар ойнау, ребустар шешу барысында диалог арқылы білім алады. Сондықтанда диалог оқу мен оқытудың басты құралы деп білемін. Осының дәлелі ретінде мен әр сабағымда диалогтік оқудың әңгіме-дебат, топтық әңгіме, зерттеушілік әңгіме түрлерін оқушылармен біріге отырып жүргіземін. Ана тілі пәні бойынша өткізген сабағымда «Алып бала» тақырыбы бойынша оқушыларға өз бетінше мәтінмен жұмыс тапсырылды. Мәтінді оқи отырып, мазмұнын бір-біріне әңгімелеп берді. Берілген тапсырма бойынша мысалы «Мәтін неліктен алып бала деп аталған?» деген сұраққа «Мұқан өлген өгізді жар басына шығарып, ауылға дейін арқалап алып барады, мәтін сол себептен оның күштілігіне қарай алып бала аталған» -деп жауап береді. Бұл тұста әңгіменің жұптық әңгіме түрі жүргізілді. Яғни, жұп болып отырған екі бала тапсырманың жауабын бірлесіп отырып іздестіріп, ой қорытады. Осы сабағымда декламация үлгісі бойынша тест жұмысын жүргіздім. Оқушылар постерге өз ойларын түсіру барысында «Батылдық жүректе ме, әлде білекте

ме?» деген сауал тасталды. Бұл мәселе бойынша бірлескен түсінік қалыптастырып, пікір алмасады, бір-бірінің идеяларын талқылайды және олар ұжымдық білім мен түсінікті қалыптастырады. Олар бірігіп отырып ойланады. Өз идеясын дауыстап айтып, болжамдарын ұсынып, талас тудырады. Өз идеяларын дәлелдеу үшін «сондықтан да», «бәлкім», «мүмкін» деген сөздерді пайдаланып өз идеяларын дәлелдеуге тырысады. Осылайша оқушылар бір-бірін тындап, өз жауаптарын талдайды, ой қорытындылайды. (Нұсқаулық 40 бет) Мысалы үй тапсырмасына «Алып бала» мәтінін оқып, әңгімелеу берілді. Бұл тапсырманы «Ыстық орындық» ойыны арқылы жүргіздік. «Ыстық орындықта» отырған оқушыға «Мұқан неше жасында ауыл адамдарын таң қалдырды?» деген сұраққа «14 жасында өгізді көтеріп таң қалдырды» деп жауап берді. Сұрақтарды дұрыс және жүйелі түрде қоя білуді және жауап бергенде қойылған сұрақтарды талдай отырып, дәлелдеп жауап беруді үйренеді.

Сыныпта сұрақ қоюдың үлгісі «бастама –жауап-кейінгі әрекет» нысаны бойынша қойылған сұрақ екендігі анықталған. Әңгімеге бастама жасайтын және оны бақылап отыратын мұғалім. (Mercer,1995) Сұрақ қою маңызды дағдылардың бірі, сондықтан да дұрыс сұрақ қою оқушылардың білімін тереңдете түседі.

Оқушыларға сұрақ қойғанда жауап бере алмайтын кездеріде кездеседі. Ондай уақыттарда топтың басқа мүшелерінен көмек сұрауға тура келеді. Сұрақты қайта бағыттау арқылы «Бір-біріңе көмек беріңдер,кім көмектесе алады?» деп сыныптағы немесе топтағы оқушыларды көмекке шақырамын.

Бұл диалогтік тәсілмен дамытудағы сұрақтардың мыңызын қарастыратын болсақ, сұрақ қою арқылы мұғалім:

- оқушылардың тақырып бойынша және сындарлы сөйлеуге ынталандырады;
 - оқушылардың шынайы қызығушылығы мен сезімдерін анықтайды;
 - білімге құштарлықты дамытады және зерттеуге ынталандырады;
 - оқушыларға білімін қалыптастыруға және вербалдандыруға көмектеседі;
 - оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауына ықпал етеді;
 - оқушыларға сыни тұрғыдан ойлауға көмектеседі;
 - оқушылардың бір-бірінен үйренуіне, басқа оқушылардың идеяларын құрметтеуіне және бағалауына ықпал етеді;
 - әңгімелесу және ой елегінен өткізу көмегімен ойын жинақтауға көмек береді;
 - оқытудағы қиындықтар мен түсінбестіктерді анықтайды
- (Мұғалімге арналған нұсқаулық 41-42-бб.)

Оқушылардың ойлауын жоғарырақ деңгейде дамыту мақсатында қойылған сұрақтар нақты, сыни тұрғыдан ойлауды талап ететіндей дәрежеде қоюға тырыстым. Мысалы «Мәтінді әрі қарай жалғастырып көр», «Нұрмағамбеттің орнында болсаң не істер едің?» деген сияқты сұрақтар оқушының сыни тұрғыдан ойландырды.

Александр тәжірибелерінің зерттеулеріне сүйене отырып мүмкіндіктер заңдылығына және оқушылардың тәжірибесіне сүйене отырып, қазіргі білім

жиынтықтары мен ойлау нормаларын үйрету үшін қолданылуы мүмкін әдістер ретінде «Зерттеушілік әңгіме» немесе «дәйектеу» арқылы талқылауға тарту және «диалогтік білім беру» мен «қолдау» әдістері арқылы оқушының өздігінен білімін жетілдіруге бағытталған жұмыс түрін ұйымдастырдым (жыл бойы өтілген тақырыптарға сүйене отырып сұрақтар дайындау немесе әр пән бойынша тақырыпты бекітуге, қорытуға бағытталған жұмыстарда, топтық жұмыстарда). Әр жұп дайындаған сұрағын қойып, бір-бірінен жауап алды.

Мәтін мазмұны бойынша оқушыларға тапсырмалар беріліп жұппен талқылау

Оқушылар өздері дайындап келген сұрақтарды талдауда барысында.

Сабақ барысында Жасұлан мен Санжар жұп болып, берілген тапсырманы орындады. Оларға мәтінді өз беттеріңше жалғастырып көріңдер - деген тапсырманы бердім. Қабілеті төмен оқушы Санжар сабақта өзінің жұбының көмегімен өз ой-пікірін айтты. Жұптық жұмыс өзіне сенімі жоқ оқушыларға сенім тудырады екен. Мен жұппен жұмыс оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын көтеретінін көрдім. Оқушыларға тапсырма бере отырып, жыл мезгілдеріне байланысты топтарға бөлінді. Олар бір-бірінен «Қай мезгілде туылдың?», «Туған күнің қашан?»-деген сұрақтар қоя отырып бір-бірімен диалогқа түсті. Ыстық орындықта отырған оқушыға сұрақ қоймай керісінше ыстық орындықта отырған талантты және дарынды оқушым Саида сынып оқушыларына «Нұрмағамбеттің шын аты кім?», «Ол неліктен батыл бала атанды?» т.б. сұрақтар дайындап әкелді. Жаңа тақырып мазмұнын түсіну барысында оқушылар жұппен, топпен диалогқа түсу арқылы мәтін идеясын аша білді. Түрткі болуға арналған сұрақтар бірінші жауап алу үшін және оқушының жауабын түзетуге көмектесу үшін қойылды. Сұрақты қарапайым етіп қою арқылы, өткен материалға оралу, ойға салу, дұрысын қабылдау және толығырақ жауап беруге мүмкіндік жасалды. Сынақтан өткізуге арналған сұрақтар оқушыларға анағұрлым толық жауап беруге, өз ойларын анық білдіруге, өз идеяларын дамытуға көмектесетіндей етіп құрылды. Сондай – ақ «сіз мысал келтіре аласыз ба?» деген сияқты сұрақтар тапсырманы орындау барысында оқушыға бағдар беріп отырды. Қайта бағыттау әдісі арқылы сұрақты басқа оқушыларға қайта бағыттау, мысалы, «Көмектесе алатындарың бар ма?» деген сияқты сұрақ қою арқылы оқушыларды бағыттап, жетелеп отырдым. Сабақтарда ББҮ кестесі арқылы балалар өздерінің бүгінгі тақырып бойынша не

білетіндерін және нені білгісі келетіндігін өзімен-өзі диалогқа түсе отырып кестеге түсірді.

Білемін	Білгім келеді	Үйрендім

Бұл сызбада оқушылар бар білгенін сызбаға түсіріп, ойларын жинақтайды. Осы сабақта ақпараттық – коммуникациялық технологияны пайдалану жүзеге асырылды. Оқушыларға Бекзат Саттархановтың Сиднейдегі жеңісі жайлы видеоролик көрсетілді. ББҮ кестесі толтырылды. Күн шұғыласына топтастыру жұмыстары жүргізілді. «Оқу мен оқытудағы жаңа тәсілдер» модулінің негізінде сыныпта диалогтік әңгімені қалыптастырып, күнделікті ойталқыларда «салауатты» келешек мүмкіндіктерін анықтап, оқушылардың дамып келе жатқан идеяларымен жұмыс жасауларына және түсінбеушіліктерін жеңе білулеріне көмектесе алдым және дамыту мақсатында пайдаландым. Выготский когнитивті дамудың, оқушылар өздерінің «Жақын арадағы даму аймағында» (ЖАДА) жұмыс жасағанда, жақсаратындығын атап көрсеткен (Мұғалімге арналған нұсқаулық 39 бет) Оқушыларға спорт жеңімпаздарының суреттерін жинап альбом жасау кезінде үлкендердің көмегіне жүгініп тапсырманы орындауда жаңаны үйренуде қолдау тапты.

Диалог арқылы оқушылардың терең, қомақты білім алуына көп үлес қосатынына көз жеткіздім. Бұл оқушыларға берілетін білім сапасының артуына, оқушыларды зерттей отырып, оларды ерекшеліктеріне сәйкес оқытуға, өзіндік «менін» қалыптастыруға әсер етеді. Әр оқушы – жеке тұлға. Сондықтан, біз, алдағы уақытта жеке тұлғаға сіңіретін білімді қолжетімді, түсінікті, өзіндік ізденіске, шығармашылыққа жетелейтіндей мүмкіндік туғызуымыз керек. Бұл - заман талабы. Олай болса, бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру, дамыту, шыңдау біздің қолымызда. Бар күш-жігерімді осы мақсатта жұмсап келемін.

Әдебиеттер:

1. Мерсер, Литлтон. 2007.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық 39, 40, 41, 42 бет.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАРАПАЙЫМ МАТЕМАТИКАДА ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУЫН ДАМУЫ

Байтемирова Шолпан Ырысбекқызы,
*тәрбиеші, Астана қаласы МҚКК
№ 55 «Қарақат» балабақшасы*

Егемен еліміздің жарқын болашағы болар жас ұрпақ – бүгінгі біздің балаларымыз. Жас ұрпақ тәрбиесі қай заманда болмасын уақыт сәресінен түсен жоқ.

Алаштың ардақты ұлы А.Байтұрсынов «бала білімді, тәрбиені өз бетімен алмауы керек. Ал мұндағы мұғалімнің қызыметі-балаға орындалатын жұмыс

түрлерін шағындап беру және қойылған мақсатқа жету үшін бағыт-бағдар беріп отыру» деп жазады.

Қоғам дамуында білім-беру ең маңызды мәселе екендігі белгілі. Қазіргі кезде білім берудің негізгі мақсаты – жан – жақты білімді, өмір сүруге биім, ой-тұлғасы бар адамгершілігі жоғары, қабілетті жеке тұлға қалыптастыру.

Логикалық тұжырым теориясы

Логикалық тұжырым теориясын ең алғаш грек философы Аристотель негізін қалаған. Логика (грек тілінен алынған *logike* сөз, ой, ойлау, ақыл-ой) ойлаудың заңдылықтары мен түрлері туралы ғылым. Объективтік пікірлерге негізделген процесс логикалық ойлау деп, ал дұрыс ойлаудың формалары мен заңдары туралы ғылым логика деп аталады. Ойлау аса күрделі психологиялық процесс. Бұлардың ішінде психология мен логиканың орны ерекше. Психология бірнеше жас ерекшеліктердің ойының пайда болу, даму, қалыптасу жолын, яғни жеке адамның ойлау ерекшелігі мен заңдылығын қарастырса логика –бүкіл адамзатқа ортақ ой-әрекет заңдары мен формаларын айқындайды, ол адам ойының нақты нәтижесі болып табылатын ұғым, пайым, дәлел сияқты ой формаларының табиғатын зерттейді.

Н. Ф. Талызина «мектепке дейінгі балалар ойнай отырып, логикалық қабылдау арқылы оқуды және математиканы таным қызығушылығын меңгереді. Бұдан бірте-бірте ойыннан кейін оқу әрекеті орын алады» - деген пікір айтты. Ойын барысында берілген тапсырмаларды шешуде балалардың ақыл-ойы дамиды. Міне, осыдан баланың логикалық ойлау қиялдау қабілеті шыңдалады, дамиды.

А. С. Макаренко «бала өмірінде ойынның маңызы зор, ересек адам үшін еңбектің, жұмыстың, қызыметтің қандай маңызы болса, өскен соң жұмыстада көп жағынан сондай болады» сондықтан болашақ қайраткерлерді тәрбиелеу ең алдымен ойынан басталады.

Ойын- мектеп жасына дейінгі балалардың қажетті әрекетінің бірі. Баланың еңбегі, оқуы ойыннан басталады. Ойын арқылы баланы білім алуға оқуға қызықтыра отырып тұлға дамуын қалыптастыруға болады. Қарапайым математикада қолданылатын логикалық ойын түрлері балалардың ойлау қабілеттерің арттырып, ойлау дағдыларын шындай түсетіні белгілі. Ойында бала әр нәрсеге жақсы зейін қояды және көбірек есіне сақтайды. Балалар ойын үстінде алға қойған мақсатты тез әрі жылдам орындайды. Ойын балаларды қызықтырып, уақыт өткізудің құралы болмай, балаға берілген білім мен тәрбиенің құнды негізі болуы керек. Оқыту тәрбиелеу жұмысын ойын түрінде ұйымдастырып, баланың логикалық ойлау қабілетін аттыруға жағдай жасау. Бала ойын негізінде ойлай отырып, тапсырмаларды өзінше орындап, өз ойындағысын айта алған жағдайда ғана бала еркін ойлап, өзіне сенімді, ерік-жігері, дүние танымы кеңейген, сөйлеуі жақсы қалыптасқан , болашаққа қызығушылығы бар дара тұлға ретінде жан –жақты дами алады.

Баланың ақыл-ойының дамуы тек белгілі бір білім көлемінде ғана емес, жалпы тәлімдік – тәрбиелік іс-әрекеттерді игерумен бірге ойлау, қиялдау, есте

сақтау, елестету т.б. қабілеттерен, танымдық, іскерлік , шығармашылық қасиеттерінің дамуын қамтиды.

Мектепке дейінгі кезеңдегі балаға алғашқы білім беру, тәрбиелеу жұмыстары барысында түрлі әдіс – тәсілдері ойын түрлерінде үйлестіре қолдану, оқыту мен тәрбиелеу мазмұнын жаңарту арқылы баланың логикалық ойлау қабілетін дамыту.

Логикалық ойлау – адамның интеллектуалдық қабілеттерінің негізін құрайды. Ойындар балалардың логикалық ойлау дағдыларын арттырады.

Логикалық ойлаудың қисындылығы олардың шындыққа сай келуінде. Логикалық ойлауға түскен құбылыстың себептері мен салдары, ұғымдар арасындағы байланыстар мен қатынастар логикалық ойлау жолымен ашылады. Пікір алмасу кезінде немеселогиканың көмегімен бір пікірден екінші пікірді шығарамыз.

Мектепке дейінгі балалардың логикалық ой-өрісін арттыруда, логикалық есептер шығар және логикалық ойлауға арналған тапсырмалардың ерекше маңызы бар. Логикалық есептер шығару және жұмбақ суреттер, ситуациялық тапсырмалар, дидактикалық ойындар, сөз жұмбақтар тек күнделікті оқу іс-әрекетінде ғана емес түстен кейінгі уақытта ойын түрінде қолдануға болады. Логикалық тапсырмалар беру арқылы логикалық ойлаудың дамытуына бағыттауға болады. Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуда логикалық тапсырмалар орындаудың маңызы зор. Логикалық тапсырмалар балаларды белсенділіке тәрбиелеу, өз бетінше жұмыс істеуге дағдыландыру, сондайақ балаларды икемділік пен шеберлікке баулу мақсатында пайдаланылады.

Логикалық тапсырмалар арқылы балалардың шығармашылық қабілетін дамыту үшін негізгі бағытта іске асырылады:

1. Қызығушылығын арттыру;
2. Ойлау және қабылдау қабілетін дамыту;
3. Шығармашылық ізденісін дамыту.

Логикалық тапсырмалар арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін арттыру мақсатында іздену тапсырмалары мен логикалық тапсырмаларды орындату.

Балалардың ойлауы мынандай жолдармен дамиды;

1. Ақыл ой әрекеті үстінде;
2. Білімді меңгеру;
3. Тіл үйрету;
4. Жылдам есептеу;

Қызықты математиканы оқытудың әрбір кезеңінде балалардың бағдарламалық

материалды оқып үйренгендей қабылдауға терең де берік білімдеріне, іс-әрекеттеріне және дағдыларына, сонымен бірге, қызықты математиканы оқытудағы қызығушылығын дамытуға да байланысты болады. Топ балалары бірдей емес. Олардың ішінде математиканы сүйіп оқитын, оған деген ынтасы зор балалар да бар. Оларды жеңіл, біріңғай тапсырмалар орындау

жалықтырады. Сондықтан белгілі бір ережені меңгеретін жаттығуларды орындағанда оларға қиынырақ тапсырмалар, міндетті емес тапсырмалар берілуі қажет.

Логикалық жаттығуларды орындау баланың ақыл-ойын, қиялын, ой ұшқырлығын дамытады. Бұл балалардың түрлі мазмұнды есептерді шығаруда, есептің шартын құра білуге қалыптастырылады. Бір есептің бірнеше шешімдерін табуға жетелейді. Әрбір сабақ қызықты есептер мен аяқталып, логикалық есептер балалардың жас ерекшелігіне қарай күрделене түсуі қажет. Логикалық ойлауы дамыған бала шығармашылыққа, ойлана әрекет етуге, өзінің іс-әрекетін талдауға үйренеді.

Қорыта келе, аталған жұмыс түрлері, бала үшін, оның танымын, логикасын арттыру үшін өмірде қажетті екенін көрсетеді, яғни олардың шығармашылық деңгейін көтереді, қызығушылықтарын арттырады.

Әдебиеттер:

1. [Б.А. Тұрғынбаева «Дамыта оқыту технологиясы»]
2. [Т.В. Моталин журнал «Дарын» 2001 № 5 Алматы қаласы]
3. [Бала мен балабақша журналы №11 2013 ж Алматы қаласы]
4. [Қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру «әдістемелік құралы» Л.И Оралова А.Қ. Әбілдаева 2008ж Алматы қаласы]
5. [«Логика» Т.С. Идмова 2009 ж Алматы қаласы]

М. МОНТЕССОРИДІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖҮЙЕСІН ОҚУ-ТӘРБИЕ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Байхадамова Айгерім Ерпайызқызы,
*Қостанай облысы,
Рудный қаласы әкімдігінің КМҚК
«№ 5» балабақшасы*

Қазіргі таңда жан - жақты жетілген білімді азамат дайындау қоғам алдындағы үлкен міндет. Бала - болашағымыз десек, сол балаға жүйелі білім беріп, ынта - ықыласын дұрыс бағыттау қабілетін дамытуды балабақшадан бастауымыз керек. Мектепке дейінгі білім беру стандарты мектепке дейінгі тәрбиемен мектепалды даярлық топтарында педагогикалық үдерісті ұйымдастыруда жаңашыл әдіс - тәсілдерді пайдалануға мүмкіндік берді. Сондықтан, оқу - тәрбие үрдісіне жаңа педагогикалық технологияларды енгізіп, оны тиімді пайдаланып, балаларға сапалы білім беру, жан - жақты дамыған бүлдіршіндерді тәрбиелеу біздің басты мақсатымыз. Осы мақсатты іске асыру барысында М. Монтессори, Денечов, Васкавович педагогикалық технологияларын тәжірибемде қолданамын. Денечовтың геометриялық пішіндер, логикалық блоктарын. М.Монтессоридың ағаштан жасалған геометриялық пішіндерін, қуыршақтарын, ойыншықтарын т.б Воскововичтың

гиаконг, каврогров, игровизор, күлгін орман, дидактикалық ойындарын қолданамыз. Соған байланысты біздің балабақшаның педагогтарының аса қызығушылығын туғызып отырған емін - еркін тәрбиелеу ұжымының практикалық тиімділігінің тамаша көрінісі болып табылады. Техналогиялар тәрбиелеу мен оқытудың жүйесі болып отыр, бұнда басты назар бала болса, ал ересек адам – баланы жеке тұлға етіп тәрбилеуде кәсіби көмекші, әрі бақылаушы есебінде болады. М. Монтессоридің педагогикалық жүйесі көпшіліктің есебі бойынша әлемдегі ең үздік 10 педагогиканың бірі көптеген болып табылады. М. Монтессори жүйесінің ең басты принципі: әрбір бала жеке жоспар бойынша арнайы дайындалған ортада жеке өз бетінше дамиды, жетіледі, ал негізгі ұраны: «Менің өзім жасауыма көмектес». Ересек адамның атқаратын қызметі; әрбір балаға жеке даму жолын тауып беріп, олардың табиғи қабілеттерін ашу; М. Монтессоридің жүйесінің негізгі құрамдас бөлігі: ересектер дамиды орта, дидактикалық құралдар дамыта оқытудың нәтижелі болуы тәрбиеші мен тәрбиеленушінің арасындағы жаңаша қарым - қатынас арқылы ғана өз жемісін береді.

1 Монтессори әдісінің мақсаты:

- балаларды еркін тәрбиелеп, өмірге бейімдеу;
- өмірде өз мақсаты бар екенін қалыптастыру;
- балалардың өзінің үйреніп, өзін дамытуына жаңа мүмкіндіктер беру.

2 Монтессори ұстазының міндеті:

- балаға өз жұмысын басқаруға көмектесу;
- негізгі түстерді айыра білуге үйрету;
- ұсақ моториканы дамыту;
- алғашқы математикалық, ғарыштық түсініктерді қалыптастыру;
- зейінін тұрақтандыру;
- тәртіпке үйрету.

М. Монтессоридің жүйесі дәстүрлі педагогикадан мүлдем ерекшеленеді және ол ҚР Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына қайшы келмейді. Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының мақсаты «негізгі құзыреттілікке, жалпы адамзаттық, және ұлттық құндылықтар негізінде тұлғалық мәдениетке ие бала тұлғасын дамыту» болып табылады. Монтессори материалы арқылы бала затты түсінеді және оны қолдануға тырысады. Бұл әдістің тиімділігі балалар өзін-өзі тәрбиелеуге және ұқыпты болуға үйренеді. Монтессори бақылаушы ретінде баланың ішкі дүниесімен таныса отырып, қажеттіліктерін қанағаттандыру жолында көп еңбек сіңіреді. Айналадағы заттық орта туралы түсініктерін қалыптастыруда монтессори әдісін жүйелі түрде қолданамын.

Педагогикада мектепке дейінгі әсіресе сәбилік жаста ерекше назар аударатын түрі - заттық орта. Заттық орта әртүрлі: ақыл-ой, эстетикалық, елжандық, дене, адамгершілік тәрбие түрлерімен қоса жеке тұлғаның дамуына негіз болады. Соған байланысты заттық ортаны мектепке дейінгі педагогикалық құрамның бір бөлігі деп айтуға болады. Тәжірибелік жолмен іске асатын жаттығулар ең алғашқы жылында

балақозғалыс жасау үстінде жүреді. Онда сензитивтік периодтың даму жолықалыптасады. Алғашында қозғалысы онша болмағандықтан, моторлық жүйесін қосу үшін тәрбиенің негізіне үлеседі. Моторлық даму жеке-дара қозғалыс темпін құлшындыруға әсерін тигізеді. Оған қозғалыс жасау үшін түрлі жаттығулар жасалады, өзіндік іс-әрекетке итермелейді. Бір сызықтың бойымен жүру тепе-тендік сақтауға итермелейді. Басқа да топтық жаттығулар балалар арасындағы қарым-қатынасты жақсартуға көмектеседі. Мысалы, рөлді қойындар бір-бірін сыйлауға үйретеді. Жаттығуға арналған материал тәжірибе жасау барысында жас ерекшелігіне сай болу керек. Жаттығудың шарты түсінікті болу керек. Бүгінгі күн бәсекелестікпен жоғарғы технологияның, ғылым мен білімнің заманы. Сондықтан оқыту процесінде жаңа педагогикалық технологияларды пайдалану әрбір ұстаздың міндеті. Сонымен қатар педагогтердің біліктілігін арттыру – заман талабы.

Әдебиеттер:

1. ҚР мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының оқу-тәрбие үдерісіне М.Монтессоридің педагогикалық жүйесін енгізу бойынша әдістемелік нұсқаулық, Алматы \ 2013ж.
2. Развитие речи обучение письму и чтению в грамматике, Снежинск 2002г.
3. Пермянова Л.В. Математика, Снежинск, 2005г.
4. Введение в Монтессори – педагогику, Снежинск, 2005г.
5. Методика работы с основными сенсорными материалами, Снежинск, 2006г.

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ АРҚЫЛЫ БАЛАНЫҢ ТІЛІН ДАМЫТУ

Балбауова Жұмагүл Боранбаевна,
*№56 «Береке» балабақшасының
тәрбиешісі, Астана қаласы, bereke_gkkr@mail.ru*

Тәрбиеленушілердің зейінін, білім-білік дағдыларын қалыптастыру, ақыл-ойын дамыту мақсатында балабақша тәрбиешілеріне ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдаланудың тиімді жолдарын көрсету және оны өз тәжірибелерінде кеңінен қолдануға ықпал ету. Ақпараттық - коммуникациялық технологияларды пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыру қажет. Ақпараттық-коммуникациялық технология - келешек ұрпақтың жан-жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашуына тигізер пайдасы мол деп есептеймін. Заман ағымына қарай ақпараттық технологияларды қолдану айтарлықтай оң нәтиже беруде. Кез келген ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде электрондық оқулықты пайдалану балалардың танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, қисынды ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуге жағдай жасайды. Әр ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде балаларды ойлануға, өздігінен ізденіс

жасауға баулып, ойын, ауызша, мәдениетті сөйлеуге үйрету арқылы дағдыландыру әрбір педагогтың абыройлы борышы. Ұйымдастырылған оқу іс - әрекетінде ақпараттық технологияларды пайдалана өткізілетін сабақтарды жоспарлаудың негізгі талаптары: психологиялық ахуал туғызу; балалардың ұйымдастырылған оқу іс-әрекетіне қызығушылықтарын (ынта, ұмтылыс) тудыру; ақпараттық-коммуникативтік технологиялармен орындалатын жұмыстардың қызықты болуы; топтағы әр деңгейлі балалар ескерілуі керек; өзіндік пікір, идеялар, тұжырым, түсінік келтіру; өз бетінше орындауға берілген жұмыстарды шығармашылықпен орындауға үйрету; балалардың өзінің үйренгені мен өз түсініктерін ортаға салып, бірлесе талқылап, олар туралы пікір алысуға мүмкіндік жасау.

Инновациялық білім беру құралдарына: аудио, видео, құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет, мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар мен оқу әдістемелік кешендер, инновациялық сайт және тағы басқалары жатады. Осындай құралдардың бірі-мультимедиялық оқулықтарды балабақшаларда кеңінен пайдалану. Бұл жағдайда тәрбиеші әр оқу іс - әрекеттерін бастар алдында жиі көрнекіліктер ауыстырмаған болар еді. Ал, мультимедиялық оқулықтар арқылы тәрбиеші уақытты тиімді және ұтымды пайдалануға болады.

Балабақша баласына мультимедиялық оқулықтар, слайд шоу, видео, электронды ойындар, электронды көрнекіліктер, электронды ойыншықтар біріншіден балалардың қызығушылығын арттырады, екіншіден зейін қойып көрумен қатар түсінбеген жерлерін қайта көруге мүмкіндік алады.

Мультимедиялық оқулықтар балабақшада балаларға арналған таптырмас құрал болып табылады. Өйткені, балалардың зейіні әр түрлі әдемі түстерге, ойыншықтарға, әдемі суреттерге, әсемдікке әуес болады.

Мультимедиялық құрал электронды оқулықтар бала үшін, тәрбиеші үшін күнде дамытылып отыратын анық түрдегі әдістемелік жүйе болып табылады.

Мектепке дейінгі мекемелерде ақпараттық қатынастық технология құралдарын

қолданудағы мақсат баланың танымдық қызығушылығын қалыптастыру, балада танымдық қызығушылықтың болуы олардың оқу іс-әрекеттерге белсенді, білімнің сапалы болуына жағымды мінез құлықтарын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Ақпараттық коммуникациялық технологияның көмегімен ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде қалай өткізуге және не істеуге болады деген сұраққа, өз тәжірибемде мынандай бағыттарын ұсынар едім:

- Ақпараттық видео роликтерді құру және көрсету
- Слайд шоу, ертегілер
- Электронды ойындар
- Электронды логикалық тапсырмалар

- Ғажайыпстанға саяхат.
- Электронды слайд шоу
- Электронды дыбыстар
- Айналамен таныстыру, экология бойынша бейне сюжеттер
- Билингвалды компоненттерге арналған слайд шоу

Қазіргі таңда мен осы айтылған ақпараттық құралдарды үнемі, өз тәжірибемде оқу іс-әрекетінде пайдаланып келемін. Инновациялық білім беру құралдарына аудио, видео құралдары, компьютер, интерактивты тақта, интернет, мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар, оқу әдістемелік көмек, инновациялық ақпараттық банк, инновациялық сайт жатады.

«Отбасы презентациясы» сәтінде видео экранмен өздерін слайд арқылы таныстырып өтті. Мультимедиялық оқулықтар болса балабақша бүлдіршіндеріне арналған таптырма құрал еді.

Ақпараттық-технологияларды пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастырады, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды. Олай болса келешек ұрпағымыздың жан-жақты, терең білімді, яғни интеллектауды деңгейін жоғары болуына қойылатын талап зор. Заман талабына сай жаңашыл тұлға тәрбиелеуде нәтижелі жұмыс жасау алға қойған басты мақсатымыз.

Балабақшада өткізілген әр мерекелік іс-шара, ашық оқу іс-әрекеттері ақпараттық технологияларды қолданамын.

Ақпараттық технологияға :

- Электронды оқыту тәсілі
- Интерактивтік тақта
- Мультимедиялық
- Презентация
- Сиқырлы қалам

Балабақшада ақпараттық-коммуникациялық технологияны пайдалану бала танымын, тіл дамытуын жан-жақты дамытудың шешуші құралы. Мысалы: Мультимедиялық оқулықтарды балабақшада пайдаланар болсақ, оқу іс-әрекеттерін жоғарғы дәрежеде жүзеге асыруға болар еді. Мұндай жағдайда тәрбиеші бала тәрбиесімен айналысқанда әр түрлі шара, оқу іс-әрекеттер өткізер алдында жиі-жиі көрнекіліктер ауыстырмаған болар еді. Бұндай оқулықтар пайдалану алдымен балалардың қызығушылығын арттырып, оқу іс-әрекеттерге деген танымын, белсенділігін арттыра түсер еді.

Мультимедиялық оқулықтар болса балабақша бүлдіршіндеріне арналған таптырмас құрал еді.

Ақпараттық-технологияларды пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық, тіл дамыту белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастырады, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды.

Қазіргі қоғам алдында тұрған өзекті мәселелерді шешуде, яғни жан-жақты көп мәдениетті, шығармашылық, әлеуметті бейімделген тұлға қалыптастыру үшін ұстаз өзі де шығармашыл тұлға болуы тиіс.

Мен осы балабақшада балаларға тіл дамыту сабағын презентация арқылы көрсету, және мультимедиялық жағдайда көрсетемін. Балалардың тілін дамыту үшін ертегілер, электронды ойындар, сиқырлы қалам. Ғаламтордан баланың тілін дамытуда керекті жаңа материалдарды қолданып тұру балалардың білімін жаңарту болып табылады. Баланың тілін дамыту ақпараттық технологияның маңызы зор. Әр оқу іс әрекетінде қолданылып отырса балаладың тілінің дамуына көп әсерін тигізеді.

Әдебиеттер:

1. Ә.Иржанова. Жаңа стандарт негізінде бала танымын қалыптастыру. Республикалық ғылыми-педагогикалық журнал «Тәрбие құралы» №5, 2010 жыл. 39-41 б.
2. Р.Омарова. 12 жылдық мектепке оқушылардың оқу-танымдық іс-әрекетін ұйымдастыру. Оқу құралы. Ақтөбе. 2007 ж.
3. Е.Б.Моргунов. познавательные процессы и способности в обучении. М., 1990. 321 бет.
4. Формирование творческих способностей: сущность, условия, эффективность. Сб.науч. тр. Свердловчк. СИПИ 1990.
5. Сайт бетінен А. З. Сисенованың «Ақпараттық технология-бүгінгі күн талабы» атты мақаласы
6. Сайт бетінен Б. Жолмұханова «Ұрпақ тәрбиесі-ұлт болашағы» атты мақаласы.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП ҚАЗАҚ ТІЛІН ДАМУ

Жабагина Салтанат Ерханқызы,
№56 «Береке» балабақшасының қазақ тілі мұғалімі
Астана қаласы
bereke_gkkp@mail.ru

Қазіргі таңда білімге ерекше көңіл бөлінгендігі белгілі. Ол бүгінгі өмірдің талаптарына сай маңыздылығымен ерекшеленеді. Қазақ халқының көрнекті ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыров айтқандай:

«Сүйемін туған тілді анам тілін,
Бесікте жатқанымда-ақ берген білім.
Шыр етіп жерге түскен минөтіменен,
Құлағыма сіңірген таныс үнін».

Отанын, тілін шексіз сүйетіндей етіп дайындауға - әрбір ұстаздың міндеті. Елбасы жүргізіп отырған парасатты саясаттың арқасында мемлекеттік тіл – қазақ тілі де елімен бірге өзінің қайта өрлеуінің әрбір күні ғасыр жүгін арқалаған ауыр болса да – абыройлы, күрделі кезеңін жүріп өтті. Ендігі мақсат тәуелсіз Қазақстанның өсіп келе жатқан жас ұрпағын өз Отанының

мемлекеттігінің кепілі – мемлекеттік тілді құрметтеуге баулу, оны оқып үйренуге деген қызығушылықтарын арттыру болмақ.

Қазіргі таңда инновациялық технологиялардың көптеген түрлері бар. Атап айтсақ модульдік технология, сын тұрғысынан ойлау, тірек – сызба технологиясы, дамыта оқыту, проблемалық оқыту, деңгейлеп – саралап оқыту технологиясы және т.б.

Қазақ тілін оқыту – қиын жұмыс деп ойлаймын. Қазақ тілі пәні сабағын оқытуда жаңа технологиялардың элементерін қолдана отырып, деңгейлеп оқыту технологиясына ерекше көңіл бөлу қажет. Өйткені бұл технология баланың жеке мүмкіндігіне, жеке тұлғаның жан-жақты дамуына бағытталған.

Тіл дамыту – қазіргі балабақшаның оқу тәрбие ісіндегі басты проблема – тіл мен сөйлеу процесін жіктей оқыту, баланың дұрыс сөйлей білуіне көңіл бөлу. әрекетінде тіл дамыту жұмыстарын шығармашылықпен жүргізіп, дұрыс ұйымдастыра білсе, ол баланың күнделікті өмірдегі құбылысты жан-жақты түсіне білуіне, білген нәрселерін ауызекі сөздеріне қолдана білуіне жағдай жасайды. Баланың тілін дамыту жұмысы, ол баланың жалпы ойын дамыту деген сөз, өйткені бала пәнді оқып үйренсе де, өзінің істеген жұмысы, көрген-білгені туралы күнбе-күн сөйлеп, ойын қалыптастырып отырады, яғни балалардың тілін дамыту мәселесі олардың ойлау қабілетімен байланыстырылса, сондай-ақ, ойлау мен сөйлеу процесінің бірлігінде ұйымдастырылады. Балалардың ауызекі сөйлеу тілін, тіл мәдениетін арттыру мен дамыту, сапалы білім беру – қазіргі кезде балабақша мұғалімдерінің, тіл мамандарының алдынды тұрған басты міндеттердің бірі. Қазіргі заман талабына сай білім беру үрдісі білімді жеке тұлғаға қарай бағыттай отырып, тұлғаны жан-жақты дамытуға, шығармашылықпен айналыстыруға жол ашып отыр. Алайда, осы іс-шаралардың барлығы мұғалімнің ұйымдастыруы мен шеберлігінің нәтижесінде іске асырыларды. «Білім туралы Қазақстан Республикасының Заңында» «Жеке адамның шығармашылық, рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, жеке басының дамуы үшін жағдай жасау арқылы интеллектін байыту»-дейтін тұжырымдар бүгінгі білім берудің мақсаттары мен міндеттерін ғана емес, тіл дамытудағы өзекжарды мәселелерді де айқындайды. Қазақ тілі сабағында балаларды сөзді дұрыс қолдана білуге, өз ойын орнықты жеткізуге, еркін сөйлей білуге жетелейтін тәсілдің бірі – тіл дамыту жұмыстары. Тіл дамыту жұмыстарына ақпараттық технологияларда кіреді. Балабақшада ақпараттық технологияларды қолдану кеңінен қарастырылған оның ішінде:

1. Интерактивті мультимедиялық тақтасы
2. Теледидар
3. Сиқырлы қалам (қазақ тілін инерактивті үйрету)

Осы ақпараттық технологиялардың барлығы халықаралық білім стандартының шарттарымен үндес келеді. Американдық гуманитарлық психология қауымдастығының өкілі К. Роджерс жасаған әдістеменің төмендегідей бағыттары жаңа педагогикалық технологияда көрініс тапқан.

Яғни олар:

1. Оқушының дайындық деңгейін бақылай алу;
2. Оқу материалын сұрыптап ұсына алу;
3. Оқу әрекетін ұйымдастыра алу;
4. Диалог жүргізе алу;
5. Сабақ барысында жағымды эмоция сезімдерімен қанықтыра алу;
6. Мақсаттың нәтижеге ұласуын жоспарлау, жүзеге асыра алу.

Қазіргі кезде қазақ тілін оқытуға жаңа инновациялық технологиялық әдістерді қолдана отырып, сапалы білім беру. Олардың ойлау, есте сақтау, көру қабілеттерін жетілдіре отырып, оны танымдық күшін қалыптастыруға жағдай жасау, оқытушының жеке басының интелектісін, оқу әрекетін, өтетін тақырып мазмұнын аша білу. Білім негізінен пән арқылы берілгендіктен, әр пәнді заман талабына сай өз деңгейінде игерту, қай кезде болмасын, ең маңызды мәселе болып келгені даусыз. Әрине терең білім де, материалдың игеруге қолайлығы да, оқулық деңгейімен шектелу де мүлде нәтижесіз болды деп айта алмаймын. Ұстаз үшін ең басты мәселе – оқыту әдісін дұрыс таңдау. Жаңа педагогикалық технологиялар оқушының жеке тұлғалық күшін арттырып, шығармашылық ойының дамуында басты рөл атқарады. А. Андреева пікірі бойынша деңгейлеп оқытудағы диалогтық қарым-қатынас екі сипатқа ие, олар:

1. Коммуникативтік (балалардың бір-бірімен ақпарат алмасуы)
2. Интерактивтік (балалар білімдерімен ғана емес, сонымен бірге оқу әрекеттерімен де өзара алмасуы)

Баланың жан-жақты дамып, жетілуіне, шығармашылықта жұмыс істеуге бейімделуіне, топта, жұпта жұмыс істей алу қажеттілігіне жетелейтін бірден-бір әдіс. Жаңа технологияларды меңгеру мұғалімнің зияткерлік, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі.

Қазіргі кезде ғылым мен техниканың даму деңгейі әрбір балаға сапалы және терең білім беруіне жағдай жасап отыр. Мұғалім әңгімелейді, түсіндіреді, ал бала тыңдайды, қабылдайды, ойлайды, т.б. таным әрекеттерін жасайды.

“Жүз рет естігеннен, бір рет көрген артық” деген сөздерді ескере отырып, оқу іс-әрекеттерімде мүмкіншілігіне қарай мультимедиялық проекторды пайдаланып отырсақ сол мұғалімнің ұтары мол деп ойлаймын. Тек оларды тиімді, жүйелі түрде қолдану оқытушының шеберлігіне байланысты әрқилы жүзеге асырылуы мүмкін.

Осы технологияны пайдаланудың тиімді тұстары:

- оқушының пәнге деген жеке қызығушылығын оятады;
- танымдық қабілеттілігін қалыптастырады;
- баланы шығармашылық жұмысқа баулиды;
- мұғалімнің уақытын үнемдейді;
- қосымша мәліметтер береді.

Яғни, әр қазақ тілі сабақтарын слайдтар қолдану арқылы өткізсек, әр сабағымыздың өзінде балаларды тілге деген қызығушылығымызбен баурап алатынымыз сөзсіз.

Әр саланың өз жаңалық-жасампаздығы болса, біздің тіліміздегі тілдік талдауларға қажетті жаңалықтың бірі – ақпараттық оқыту технологиясы. Тіл білімінің қай саласы болмасын ақпаратты жеткізуге бағынады. Ақпараттық технологиялардың маңызы зор деп ойлаймын:

- Бала материалды қалай меңгергендігі байқалады;
- бала білімін тұрақтандыруға көмектеседі;
- ізденуге жетелейді, қызықтырады;
- талдау нәтижесінде балалардың ойлау, есте сақтау қабілеті артады;

Жаңа технологияларды сабақта қолданудың тиімділігін қашан да жолға қоярымыз анық. Соның бірі – “Оқу мен көрсету арқылы ойлауды дамыту” технологиясын сабақты жоспарлауды қолданудың тиімділігі. Мұнда әр баланың ойы шыңдалып, өз даму деңгейіне сай жетістіктерге жетуге болады.

Сын тұрғысынан ойлау жобасы мынандай үш құрылымнан тұрады:

- қызығушылықты ояту;
- мағынаны тану;
- ой-толғаныс.

Бұл технологияда бұрынғы білім мен жаңа ұғым ұштастырылады. Ал, соңғы кезеңде бала өз шығармашылығынан қабілетін таныта алады. Мұнда балаға ойланып-толғануға уақыт берілуі керек, ойын айтуға бала шығармашылығын қалыптастыратынын атап өту керек. Оқу іс-әрекетінің қай құрылымында болмасын бала осындай стратегияларды қолданғаны дұрыс “Мен не ұқтым?” және “Мен нені білгім келеді?” деген сұрақтарды есінен шығармауы керек.

“Мағынаны тану” кезеңінде балаларды топқа бөлу арқылы сұрақтар дайындап, оны мазмұны, стратегиясы арқылы жүзеге асыруға болады. Сұрақтар үш деңгейде әзірленеді. Дайындалған сұрақтарға балалар өз ойларымен жауап бере отырып, бұл сұрақтар балалардың деңгейіне сай топтастырылады немесе сұрақтардың өзін сұрыптауда “Үлкен және кіші сұрақтар” стратегиясын мұғалім жүзеге асырады. Осы кезең бойынша жұмыс жасау арқылы қорытынды шығаруға болады:

Бұл технологияның келесі бір кезеңі – ой-толғаныс. Мұнда “Венн” диаграммасын қолдану арқылы тақырыптардың ұқсастығы мен айырмашылығын көрсетуге болады. Осы кезеңде оқушылардың тілдік дағдыларын қалыптастыру мақсатында сабақ тақырыбына байланысты яғни, пікір-сайыс өткізуге немес “4 жолдық өлең” жаттатуға болады. Мұндағы мақсат – балалардың есте сақтау қабілетін қалыптастыру. Сол 4 жолдық өлеңді жаттағанда сабаққа қабілеті төмен деген балалардың өзі 3,4 сөз тіркестерін құрастырып өз ойын айтса, соның өзі баланы сабаққа тарта білгеніміз деп білемін.

Инновациялық білім беру – іскерліктің жаңа түрі. Инновациялық қызмет оқу ісін дамытуға, оқу іс-әрекеттердің мәнін тереңдетуге, мұғалімнің кәсіптік

шеберлігін арттыруға басқа жаңа технологияларды енгізуге, пайдалануға және шығармашылық жұмыстар жүргізуге бағытталған. Мұндай технологияларды қолдану - оқытушы ұтады, яғни ол оқу іс – әрекетін тиімді ұйымдастыруға көмектеседі, баланың оқу іс-әрекетіне деген қызығушылығы артады. Тіл дамыту мақсатындағы жүргізілетін жұмыстар баланың ойлау қабілетіне, сондай-ақ өз ойын жеткізе білуіне, шығармашылық ізденісіне жол ашады. Балалардың білімі ғана жетіліп қоймайды, қабілетінің, дарын көзінің ашылуына түрткі болады. «...барлық тапсырмалар балалардың тілін дамытуға бейімделе жүргізілуі тиіс. Тіл сабағы негізінен балаларымызға тілімізді меңгертуді мақсат етіп қойды. Олай болса, қазақ тілі оқу іс-әрекетінде әдеби тіліміздің нормаларын сақтау дағдысы бірдей дәрежеде берілуі қажет» - деген ұстанымды басшылыққа алсақ, тіл дамыту жұмыстарына балабақшада өзінде-ақ аса назар аударылып келді. Тіл дамытудың басты құралы сөздік қорда жатады. Баланың сөздік қорының неғұрлым көп болуы және оны тиімді қолдана білуі жүйелі еңбекті қажет етеді. Тіл дамыту жұмыстарында басшылыққа алатын басты мәселелердің бірі балалардың сөздік қорды, ауызекі сөйлеу тілін тиімді ережеге сәйкес құра білуінде жатыр. Қазақ тілі оқу іс-әрекетіндегі тіл ұстарту жұмыстарының негізгі мақсаты – дұрыс, сауатты айтуға, баланың ауызша ойын, грамматикасын және стилистикасы жағынан дұрыс сөйлеуге, жүйелі сөйлеуге үйрету. Мұғалім баланың ауызша тілін дұрыс дамытуда грамматикалық ережелерді жақсы білуге, тыныс белгілерін дұрыс қоюға үйретіп, көркем әдебиетті көп оқуға бағыт беріп, оның үлгісін көрсетіп отыруы тиіс. Әр мұғалім тіл ұстарту жұмыстарын шығармашылықпен жүргізіп, дұрыс ұйымдастыра білсе, ол баланың күнделікті өмірдегі құбылысты жан-жақты түсіне білуіне, білген нәрселерін ауызекі сөздерінде қолдана білуіне жағдай жасайды. Баланың сөздік қорын байытып, тілін ұстартуда шешуші рөл атқаратын жұмыстардың бірі – сөздік жұмысы. Сөздік жұмысы арқылы баланың тіл байлығын молайтумен қатар, дұрыс айтуға да дағдыландыра аламыз. Тіл дамытудағы өнімді тәсілдердің бірі – шығармашылық тапсырмалар. Шығармашылықтың түрі әр алуан, мәні біреу – ол жаңа мазмұн жасау. Озық педагогика: әріп бала өзінше талантты, әрқайсысы шығармашыл бола алады. Шығармашыл бала өзінің қабілетін, күш-қуатын, бейімділігін сезіне алатынын дәлелдейді.

Тамаша педагог В. Сухомлинский: «Шығармашылық арқылы тұлғаның рухани байығы қалыптасады, шығармашылық адамды адамға тартатын магнитпен тең. Сондықтан да балабақшаның, мұғалімнің, ата-ананың, тәрбиешілердің негізгі мақсаты баланы өмірге, еңбекке шығармашылықпен қарауға үйрету» - деп атап көрсеткен.

Балалардың ауызекі сөйлеу тілдерін тіл дамыту жұмыстарында бірлікте ала отырып жүргізудің тиімділігі зор. Балаларды тіл дамыту жұмыстарында шығармашылық жұмыстарға жетелеуде төмендегідей талаптарды басшылыққа алуға болады:

- Шығармашылық жұмыстар жеке тұлғаның қабілетін дамытуға бағытталды;
- Балалардың қызығушылығына түрткі жасалды;
- Модель, қысқаша жоба құруларына, ой еркіндіктеріне т.б. жол ашылды;
- есте сақтау қабілеттері арттады

Тұжырымдай келгенде, шығармашылық жұмыстар:

- баланың сөздік қорларын, көркем тілдерін байытады;
- сауатты айта білуге төселтіреді;
- теориялық білімді тәжірибеде қолдануға жол ашады;
- өз беттерімен ізденуге, шығармашылықпен айналысуға дағдыландырады.

Қорытындылай келгенде, тіл дамыту жұмыстары балалардың пәнге деген қызығушылығын, ауызекі сөйлеу дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін дамытады. Берілген тапсырмаларды өз беттерімен орындауларына жол ашады. Ең бастысы, сөйлеу тілдерінің көркеюіне, өз ойын еркін жеткізе білулеріне, сауаттылықтарының артуына да түрткі болады.

Әдебиеттер:

1. Ж.Дәулетбекова «Оқушылардың тілін дамыту жолдары» Алматы «Рауан» 2000 ж.
2. Т.Сабыров «Оқушылардың оқу белсенділігін арттыру жолдары» Алматы, 1998 ж.
3. Б.Тұрғынбаева «Дамыта оқыту технологиялары» Алматы, 2000 ж.
4. «Қазақ тілі мен әдебиеті» журналы. Алматы, 2004 ж. №7
5. «Қазақстан мектебі» Алматы, 2004 ж. №5
6. Б.Тұрғынбаева «Ұстаздық шеберлік» Алматы, 2006 ж.
8. «Қазақ тілі» Т.Ысқақов Алматы, 1998ж.
9. «Сөз өнері» З. Қабдолов 1998 ж.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ҚАРАПАЙЫМ МАТЕМАТИКАЛЫҚ ТҮСІНІКТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Ибрагимова Салтанат Бердибаевна,
тәрбиеші, білімі арнаулы орта
МҚКК № 55 «Қарақат» балабақшасы
Астана қаласы

*Есептеуді санамалап айтуды,
Үйрететін жаңа пәнің бар мұнда
Шабыт берер ойың менен санаңа
Талант көзін ашар барлық балаға.
Есептеуге жүйрік болсаң жасыңнан,
Математикаға орын берсең басыңнан
Барлық ғылым соған үйір болады
Досың солар - табылатын қасыңнан.*

Балалардың зейінін тұрақтандыру, қабылдауын және танымдық қабілетін жоғарылату. Оқу іс-әрекетіне, ойын әрекетіне белсенді қатысу шығармашылық ізденіске талпындыру жаңа әдіс- тәсілдерді қолдану. Сабақты қызықты өткізу үшін қосымша материалдар пайдаланамын, сол себепен мен өзімнің тәрбиелеп жүрген балаларыма оқу тәрбие үрдісінде болып жатқан жаңалықтарды

пайдаланып келемін. Мектеп жасына дейінгі балалар кішігірім математикалық терминдер, геометриялық пішіндердің атауларын (дөңгелек, үшбұрыш, төртбұрыш) және олардың элементтері (қыры, бұрышы) болатынын, қосу, алу тең ұғымдарын үйренеді. Сонымен қатар балалардың математикалық білімге деген қызығушылығы артады, берілген есепті шешуге өз күш (ерік), жігерін жұмсайды, Балада алғашқы түсініктер индуктивті және дедуктивті ойлау қалыптасады. Бала бір заттың құрылысына, қасиетіне (пішініне, түсі т.б.) қарай талдау, сараптау, салыстыруға, кеңістікті бағдарлап, салыстырмалы түрде ойлай алады. Әр шаңырақтың үміті болып өсіп келе жатырған алдындағы әрбір шәкіртімнің бабын таба білу, жүрегіне ел, ұлт деген ұғымды ұялатып, жан шырағын жаға білу. 3 жастан асқан, үйден келген балалар болғандықтан көпшілігі оң-сол, жоғары -төмен, алыс- жақын деген негізгі ұғымдарды меңгергенімен алыс- жақын, биік- аласа, көп - аз, үлкен - кіші ұғымдарын шатыстырып, 0- ден 5-ке дейінгі сандарды тура санағанымен кері санау және сандарды таңбасына қарай ажырату қиын болды. Ересек топқа келсек 0 – ден 10 - ға дейін тағы да кері санауда қиынсынды, кейбір балалар ауызша есептер шығарғанда көп қиналады. МАД тобында осы балалармен деңгейлік тапсырмалар орындату қиыншылық туғызды. Деңгейлік тапсырмалар 1, 2, 3, 4 деңгейде беріледі. Деңгейлік тапсырмаларды тексеріп, дұрыс болған жағдайда ғана келесі деңгейге көшу керек, осы кезде тәрбиешіге барлық баланы тексеріп шығу өте ауыр, сондықтан. Өзіме ыңғайлы болу үшін, 1-ші қатарға 3 деңгейді бірдей уақытта орындайтын балаларды отырғыздым, 2-ші қатарға 2 деңгейлі бірдей уақытта орындайтын балаларды, 3-ші қатарға 1 деңгейді ғана орындайтын балаларды отырғыздым. Бұл балалардың тапсырмаларды қызыға, ынталана орындап, кез- келген қиыншылыққа төзуге, жеңуге болады деп ойлаймын.

Осы тапсырмаларды өз бетімен орындау - шығармашылық жұмыс бастамасы Келесі 4 деңгейді орындайтын оқушылар бірте-бірте дараланып шыға бастайды. Ал, 4 деңгей тапсырмаларын үнемі жеке карточкалар арқылы беріп отырамын. Бүгінгі таңда адамзат қоғамына ғылыми жаңалықтар мен инновациялық технологиялар қаншалықты маңызды болса, мектепке дейінгі мекемелерде оқыту мәселесін де заман талабына сай, уақыт сұранысын қанағаттандыратын жаңа технологиялармен қамтамасыз ету қажеттігі туындап отыр, сондықтан әрбір педагогтың алдына оқытудың жаңа технологияларын оқыту үрдісіне енгізу мақсаты қойылып отыр. [1]

Балабақшаның басты міндеттерінің бірі бүлдіршіндердің ой-өрісін, іс-қимылын жан-жақты дамыту. Бұл кезең баланың іс әрекетінің қалыптасуымен дамуы қуаттылықпен жүретін ерекше құнды, қайталанбайтын мезгіл. Бұл мезгілде балаларға берілетін білім ең алдымен тәрбие мазмұны әлеуметтік сұранысқа сай жүзеге асырылуы тиіс. Таным ең алдымен сезім арқылы қабылдауы, бала өз тәжірибесінен бақылап, көріп тануынан тұрады. Сезіну үдерісі кезінде бала бір нәрсені немесе заттың қасиетін, құрылымын таниды, Баланың логикалық ойлау түсігіні ең алдымен оның сезінуімен байланысты. Баланың математикалық түсініктерді дұрыс меңгеруі, баланың дамуы жас

ерекшеліктеріне байланысты, бала заттың санын, затты салыстыру (көлемін) теңістіру, орналасуын, саны мен сыңарын белгілеріне қарай табу тәсілдерін меңгереді.

Дамыта оқыту технологиясы. Білім беру жүйесін қайта құру балабақшадан басталатыны белгілі. Ал, білім беруді жақсарту педагогқа байланысты екендігі сөзсіз. Соған орай білім берудің жаңа технологияларын мақсатқа сай қолдана білу қажет. Мысалы: ертегінің мазмұнын ашу барысында «Дамыта оқыту технологиясын» қолдансақ, онда Л. В. Занковтың дамыта оқыту жүйесінің негізгі мақсаты жеке адамның жоғарғы дәрежеде жан -жақты дамуы үшін негізін жасау. Дамыта оқытудың басты мақсаты - баланы оқыта отырып жан - жақты дамыту. Дамыта оқыту әдістемесіндегі ең басты нәрсе балаларды оқытуда шығармашылық әрекетін енгізу. Күнделікті сабаққа әзірленгенде осы дамыта оқытудың әдіс - тәсілдерін пайдаланамын. Балалардың сабаққа деген ынтасын, белсенділігін арттыруда сабақты түрлендіру, әр түрлі әдіс- тәсілдерді қолдана өткізудің де маңызы зор. [2]

Сын тұрғысынан ойлау технологиясы. Қазіргі балабақша тәжірибесінде қолданып жүрген сыни ойлауды дамыту технологиясының стратегиялары баланың ойлауына, шығармашылық ізденісіне, педагогтың шеберлігіне жол ашты. Технология әдістерін қолдануда педагогтар нәтижесінде: баланың ойлауына, бала белсенділігіне, сөздік қорын дамытуға, баланың өзіндік пікірінің қалыптасуына мүмкіндік жасайтындығын айтып жетістікке жетуде. Баланың өз ойын сын тұрғысынан ойлап, дәлелдеуге тырысады, ой- өрісін кеңейтеді, еркін ойлай отырып, бірте - бірте мұғалімнің түсіндіргеніне қарағанда өз ізденісімен қызығу танытып, шығармашылық қабілеті ұшталады. Оның ішінде ерекше бір жағдай: топта көп сөйлемейтін, ойлау дәрежелері төмен балалардың да қызығушылығы туып, олардың өз мүмкіндіктеріне қарай топтар бойынша сабаққа қатысуға тырысуы байқалды, сөйтіп жаңа әдіс - тәсілдерін қолдану арқылы баланың кішкентай кезінен дүниеге өзіндік көзқарасының қалыптасуына жол ашуда. Мектеп жасына дейінгі балаларды оқытуда ойын технологиясын пайдалану қажет. Өйткені мектеп жасына дейінгі балалардың негізгі әрекеті ойын болғандықтан, әрбір педагог ойын технологиясын жетік меңгеруі тиіс деп санаймын. Ойын барысында балалар тілдесу ережелерімен танысады. Біз балаларға әр түрлі тапсырмаларды береміз, тапсырмаларды орындау барысында мыналарды үйренеді :

- заттардың белгілерін сипаттау;
- берілген белгілері бойынша заттарды тану;
- заттардың бірдей және әр түрлі қасиеттерін анықтау;
- заттарды пішініне, түсіне, көлеміне қарай жіктеу дағдыларын қалыптастыру;
- іс -әрекеттердің бірізділігін анықтау;
- қарама -қарсы құбылыстар туралы мінеу;
- өз қызметінде уақытша жақтауларды көру;
- кеңістікте, қағаз бетінде бағдарлау;
- жалпылау, зейінді болу;

- есте сақтау қабілетін, қолдың кіші моторикасын дамыту;
- әр түрлі түсініктерге анықтама беру ;
- тапқырлықты және ұғымталдықты дамыту.

Мен өзімнің тобымдағы балалардың жас шамасы мен психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, іс - тәжірибесінің шеберлігіне байланысты интегралды оқу іс- әрекеттер өткізуі өте тиімді әдіс. Олай дейтініміз, оның ерекшелігі сабақтардың бір-бірімен байланыстылығында. Жана технологияларды күнделікті сабақ үрдісіне пайдалану үшін, әр тәрбиеші өзінің алдында отырған балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагогтық мақсат - мүддесіне, өзінің шеберлігіне байланысты таңдап алады. [5] Жана технологияны жүзеге асыруда тәрбиешінің белсенділігі, шығармашылық ізденісі, өз мамндығына деген сүйіспеншілігі, алдындағы шәкірттерін бағалауы ерекше орын алады. Шығармашылық қабілет әр баланың табиғатында болуы мүмкін. Біздің міндетіміз - балаға оның бойында жасырынып жатқан мүмкіндіктерін ашып көрсету. Кез - келген бала тәрбиешінің басшылығымен орындаған шығармашылық жұмысының нәтижесінде өзінің ішкі мүмкіндіктерін дамытады. Егер бала бойындағы қабілетті тәрбиеші байқамаса, ол бала басқа балалармен бірдей болып қалады, сондықтан қабілеттің дамуына түрткі бола білуі керек. Сабақты қызықты өткізу үшін, тәрбиешінің өзі даярлануы керек. Венн диаграммасы, деңгейлік тапсырмалар, ауызша логикалық есептер дайындауы қажет. Математика сабағында баланың ой еңбегі мен қабілетін арттыру және дамытудың тиімді әдістерін қалыптастыра білу керек:

- берілетін тапсырманың орындалуын білу және оны ұғыну керек ;
- есеп шығарудың әртүрлі жолдарын, тәсілдерін игеру керек;
- балалардың қызығушылығын арттыру мақсатында ойын түрлерін пайдалану керек.

Осы айтылған әдіс - тәсілдердің бәрін жүзеге асыру оңай шаруа емес. Оған шығармашылық тұрғыдан ізденіс, шыдамдылық, жүйелі жұмыс жасай білу қажет. Ең алдымен осы уақыт ішінде технология бойынша жұмыс істеудің тиімді жақтарын айтатын болсам:

1. Әр бала өздігінен жұмыс істеуге дағдыланады ;
2. Баланың жеке қабілеті айқындалады ;
3. Іштей бір - бірінен қалмауға тырысады;
4. Тапсырманың күрделену деңгейіне сәйкес, баланың ойлау қабілеті артады ;
5. Әр бала өз деңгейіне, қабілетіне қарай бағаланады ;
6. Бір сабақта есептің әр түрін шығарады.

Осындай жұмыстарды ойдағыдай атқару үшін тәрбиешінің балаға берер әсері болу керек. Мысалы: балаға сенім қалыптастыру үшін «сен білесің», «сенің қолыңнан келеді», « үйренесің» деген сөздер қажет. Баланың өз ойынан шыққан жетістігін жоғары бағалап, мадақтап, көтермелеп отыру керек.

Оқу іс - әрекетті түрлендіріп өткізуде пайдаланатын технологияларды пайдаланамын

1. Оқу іс-әрекетті түрлендіріп өткізу

2. Басқа сабақтармен ұштастыру
3. Жарыс-сайыс, оқу іс -әрекеттер
4. Көрнекіліктер арқылы
5. Венн диаграммасы, логикалық ойындар
6. Тірек сигналы
7. Кубизм әдісі

Оқу іс-әрекетті түрлендіріп өткізу деген тарауда мысалы: іс- әрекетінің кіріспе бөліміне сол бүгінгі өткізілетін математикалық ұғымдарды немесе санға байланысты тақпақтар, санамақтар, жаңылтпаштар айтамын. Жұмбақ, ауызша есептер шығарту арқылы балалардың ойлау қабілеттерін арттырамын. Сабақ ортасында балалар шаршамау үшін сергіту сәтін жүргіземін.

Басқа сабақтармен ұштастыру математика пәнін жапсыру, сурет, дене тәрбиесі, тіл дамыту пәндерімен байланыстыра өткізсе, тәрбиешінің балаларға және білім беру еңбегі нәтижелі болар еді. Балабақшада геометриялық фигуралармен таныстыру барысындағы ересектер тобы балаларының құрастырған есептеріне мән берейік:

1. Апай, менде квадрат, төрт үшбұрыш бар еді. Мен квадраттан үйдің қабырғасын, бір үшбұрыштан үйдің шатырын жасадым. Менде үш үшбұрыш қалды.
2. Алтай: менің басым сопақша, көздерім дөңгелек. Аузымды ашсам дөңгелек, жапсам сызықша.
3. Азамат: менің басым дөңгелек, бетім төртбұрыш.

Мысалы: дене тәрбиесі пәнін алсақ, математика сабағы арқылы тепе-теңдікті сақтайды, оңға, солға бұрылу, тақтай бөрене үстімен жүру, жүгіру, бәрі есеппен жүргізіледі. Тек қана математика сабағында емес, тіл дамыту, көркем әдебиет сабақтарында да санамақ, тақпақ, жаңылтпаштар пайдаланамын. Сабақтардың бір - бірімен байланыстырғаны соншалық балаға қызықты болар еді.

Жарыс-сайыс сабақтарды пайдалана отырып, түрлі ойындар өткізу балалардың ақыл -ой еңбегін ерекше қажет етеді. Математика сабақтарында балаларды екі топқа бөліп, жарыс-сайыс сабақтар өткіземін. Әр топқа ат қою. Әр топ ұпай жинаған сайын балаларға жұлдызшалар беру. Жылдың соңына қарай балалармен «Кім тапқыр», «Ойланғын, таппай қоймағын» атты жарыс сабағын өткіздім. Бұл сабаққа ата -аналарды да қатыстыруға болады. Мұндағы көздеген мақсатым: балада психикалық процестер мен психикалық қасиеттердің қалыптасуымен дамуын және сол жыл бойына алған білімдерінің деңгейін тексеру баланы оқытуда және тәрбиелеуде ата -аналардың шет қалмауын қамтамасыз ету. Мұндай сабақтар баланың қызығушылығын арттырып дүние заттары мен құбылыстарын танысам, көре білсем деген талабын арттыра түседі.

Көрнекілік арқылы деген тарауымда балаларға көрсететін көрнекілігім үлкен, әдемі, бояуы қанық, әрі балаға көрінетіндей етіп қабылдаймын. Іс - әрекетінің екінші бөлімінде балаға берілетін карточкалар эстетикалық талғамға

сай болуы керек. Көрнекілік қолдану кезеңінде мынадай қағидалар басты назарда болады:

1. Көрнекілікті көрсетер алдында мақсатын нақты айқындау ;
2. Көрнекілік оқытудың өзге де құралдарымен қоса пайдалану ;
3. Көрнекіліктің барлық балаға түгел жақсы көрінуі;
4. Көрнекілікті сабақтың тек қажетті кезеңінде қолдану.

Осы ережелерді сақтай отырып, сабақтарымда көрнекілік пайдаланамын. Мысалы: суретпен жұмыс, сөзжұмбақтар, т.б. көрнекіліктерді қолданып отырамын.

Іс әрекетінде логикалық ойындарды ойнағанда, балалардың ойлау қабілетін арттыру. Логикалық жаттығуларды орындау баланың ақыл -ойын, қиялын, ой ұшқырлығын дамытады.

Венн диаграммасы. Бір -біріне жуықтау термин сөздерді, ұқсастығы мен айырмашылығын талдау. (ересектер, мектепалды даярлық топта қолданады)

Тірек сызбасы деген тарауыда тақтаға іліп талдау жасау арқылы балаларды ойлау қабілетін одан әрі дамыту. Өткен тақырыптарды бүкіл балаға түсінікті болуы, олардың шығармашылық ойлауын дамытуға, уақытын үнемді пайдалануға мүмкіндік береді. Бұған шығармашылық ізденіс, оқу-тәрбие процесін оптималдандыру нәтижесінде қол жеткізуге болады. Бала білімінің тиянақты да сапалы болуы сабақтың шебер ұйымдастырылуына байланысты. [3]

Кубизм әдісі-текшенің алты қыры арқылы термин сөзді талдау, кубиктегі бейнеленген суретке қарап, өз ойларын жеткізу.

Қорытындылай келе: әр баланың жеке қабілетін анықтап, оны белгілі бір бағытқа жетелеу, ұстазпарызы. Шығармашылық жаттығулар балалардан тек қана математикадан білім емес күнделікті өмірде кездесетін әртүрлі жағдайға байланысты білімді талап ететін тапсырмалар. Балалардың байғақыштығын дамытуға негізделген логикалық ойлауды дамыта оқытуды негіздеу үшін логикалық ойлау ұғымын терең түсіну керек. «Ойлау-логиканың заңдылықтармен формаларына бағынады. Көптеген адамдар логикалық ойлайды, бірақ өздерінің ойлауы логика заңдылықтары мен формалары арқылы болып жатқанын білмейді.» В.Кириллова Бұл-өте қиын, аса жауапты, бірақ игілікті мол ардақты жұмыс. [4] Баланың логикалық танымдық қызметін арттырудың бір жолы берілген материалдың теориялық мәні мен өмірлік тәжірибеде қолданысын ашып беру болып табылады. Егер бала берілген материалдың өмірлік тәжірибеде кеңінен қолданып және әрбір іс-әрекетті өткен материалдармен байланысты екеніне көз жеткізсе білімге деген ынтасы артады. Бала бойында логикалық танымдық қызығушылықты арттыру үшін мына мәселелерді есте сақтау керек:

1. Алдын-ала дұрыс мәлімет беру.
2. Логикалық ойлау қабілеттерін қалыптастыру.
3. Баланы психологиялық тұрғыда дайындау.
4. Тәрбиешінің пәнге дұрыс көзқарас.

Қай оқу іс-әрекетте болсын балаларды танымдық, шығармашылық дамыта оқыту олардың қызығушылығын оятып, ойын ынтасын дамыта түседі.

Қорыта келе: күн әлемді жарықпен жылумен нұрландырса, өз еліміздің мәртебесінің биіктеуіне біздің жас ұрпағымыз өз үлесін қосамын деп сенемін.

1. Оқутудың қай түрін қолдансақ та ең бастысы – балаға деген сенім, баланың өз ісіне жауап беру мүмкіндігіне сүйене отырып, оған деген сенімді арттыру.

2. Жаңа технологияның талаптарына сай тәрбиешіге арналған әдістемелік кітаптар және балалардың жазылуына жаңа типтегі оқулықтар қажет.

3. Бұл айтылғандар жаңа технологияның барлық мүмкіндіктерін әлі толық ашпайды. Оның басқада талай тиімді тұстарын күнделікті ұстаздық тәжірибемізден анықтай беретінімізге сенемін.

Әдебиеттер:

1. Т. Кенжебаев, М. Абдиров «Мектепке дейінгі педагогика» Алматы, 1985ж
2. «Бала мен балабақша» журналы №1, 2011ж
3. «Отбасы және балабақша» №1, 2005ж
4. Мектепалды даярлық журнал №1, №2, №3 2004ж
5. «Балақай» республикалық журнал №1, 2009ж

ЕРТЕГІЛЕР АРҚЫЛЫ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ НЕГІЗГІ ҚҰЗІРІТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Карина Айнур Айтмухановна,
МҚКК № 55 «Қарақат» балабақшасы,
тәрбиеші, Астана қаласы

«Бала кезде үш жастан он екі жасқа дейінгі аралықта әр адам өзінің рухани дамуына қажетті нәрсеніңбәрінде ертегіден алады.»

Ы. Алтынсарин.

Ертегілер арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың негізгі құзіреттіліктерін білім салаларының өзара байланысы арқылы қалыптастыруды мақсат еткен бұл ғылыми жұмысымының негізгі міндеттері ертегілерді іріктеу және айлық оқу іс әрекеті тақырыптарына сай ертегі кейіпкерлерімен дамытушы ортаны жабдықтау, ертегі кейіпкерлерін білім салалар мазмұнына сай дидактикалық көрнекіліктер ретінде, ертегіні 5 білім беру саласы мазмұнына сай бөлімдерге бөлу, балалармен бірлесе отырып тақырып қою, білім саларының негізінде ұйымдастырылған оқу-іс әрекеттерінде СТО

стратегияларын тиімді қолдану, ертегілер арқылы балалардың құзіреттілігін қалыптастырудың білім салары бойынша нәтиже көрсеткіштерін шығару.

Алдымен «Ертегі дегеніміз не, оның құрлымы қандай?» - деп, ертегінің пайда болу тарихына талдау жасап көрейік.

Ертегі – фольклордың негізгі жанларының бірі.

Ертегі жанры халық прозасының дамыған ,көркемделген түрі яғни фольклорлық көркем прозасы.

Құзіреттілік-балалардың іс-әрекеттің әртүрлі тәсілдерін меңгеруден көрінетін білімнің нәтижесі оны өмірде қолдана алу қасиетті.Құзіреттілік адамдардың қарым-қатынас жүйесін игеріп,өзара іс әрекетке қосылу барысында қалыптасады. Сонымен қатар құзыреттіліктер арқылы жеке тұлғанын өмір байлығы ақыл тереңдігі, күйіну-сүйіну қалпы,қиялдау, ерік-жігері, икемділігімен мінез - құлық сипаты ашылады.

Жалпы құзыреттіліктердің негізгі мектепке дейінгі жаста қалыптасатын болғандықтан, тәрбиешілердің алдында тұрған басты міндеттерінің бірі-тұлғаның танымдылық құзыреттіліктерін қалыптастырудың теориялық практикалық шарттарын негіздеу болып табылады.

Танымдылық құзіреттілік – бұл жеке басына маңызы бар және әлеуметті қажетті танымдылық мәселерлерді шешудегі баланың өзі басқара алатын ,сол мәселені шешу барысында бала белгілі бір білім, білік дағдыларға ие болу.

Танымдылық құзіреттіліктерді қалыптастыруда ертегілердің алатын орны ерекше.

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерінде ертегілерді қолдану арқылы пәндік байланысты іске асыру. Барлық білім салаларында ертегілерді қолдану арқылы негізгі педагогикалық дәстүр пән аралық байланысты жүзеге асыруға болады.Пәндердің өзара байланыс деңгейі балалардың білімін зерттеу,талдау,жүйелеу сияқты негігі дидактикалық міндеттер арқылы шешіледі.

Балабақшада пәнаралық байланысты жүзеге асырудың бір жолы – білім салалары бойынша ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерін бір тәрбиеші арқылы жүрізіп,бірнеше пәндер бойынша білімнің жинақталуы яғни,әр түрлі пәндерден алған білімдерін синтездеу.Мақсатты жалпы мәселені алдымен жұпта,сосын ұжымда талқылау. Бұл стратегияны қолдану төмендегіше ұйымдастырылады. Балалар 5 баладан тұратын 5 топқа бөлінеді.Бұл «жанұя» топтар деп аталады. Содан кейін 1, 2, 3, 4, 5-ке санау арқылы 1 бөлек 2,3,4,5 өз алдына жұмыс тобы құралады. «Жыл басына таласқан хайуанаттар» ертегісі бойынша 5 топқа білім салары бойынша төмендегідей тапсырмалар берілді.Жұмысты бастамас бұрын балаларға жұмыс тобында тапсырманы жақсы орындау қажеттілігі ескертіледі.Келесі кезекте ұжым мүшелері бастапқы топтармен қайта табысып,өздерінің үйреніп келген бөліктеріндегі мазмұнды ортаға салады осылайша жанұя мүшелерінің жұмысы арқылы білім салаларының өзара байланысы орнады.

Ертегілер арқылы балалардың құзыреттілігін қалыптастырудың білім салалары бойынша нәтижесі

Денсаулық білім саласы бойынша.

- Сабақтың ұйымдастыру бөліміндегі аяқ-қол жаттығуларына ертегі кейіпкерлерінің жүрісін қолданады.

- Негізгі қимыл жаттығуларында берілген қимылға сәйкес аңдар тапсырмалары орындалады.

- Эстафетталық ойындар сайысын өткізуде аңдар кеуені ұйымдастырылады.

Қатынас білім саласы бойынша.

- Ертегілердің мазмұнына қарай :тұрмыс-салт,хайуанаттар,қиял-ғажайып ертегілері болып бөлінетінің ажыраттады.

- Сюжеттік суреттер арқылы ертегі кейіпкерлеріне мінездеме береді және ертегі мазмұнын құрастырады.

- Кейіпкерлендіретін ертегінің мазмұнымен мәтіннің толық менгереді.

Таным білім саласы бойынша.

- Ертегінің кейіпкерлерінің денелерінің көлемін салыстырып, «үлкен », «кіші» немесе «биік», «аласа» деген ұғымдарды қалыптастырады.

- Ертегі кейіпкерлеріне түр-түстері бойынша сипаттайды.

- Әртүрлі геометриялық денелер бойынша ертегілер кейіпкерлерін құрастырады.

Шығармашылық білім саласы бойынша.

- Жағымды немесе жағымсыз кейіпкерлерді жылы және суық түстермен дөңгелектер арқылы бейнелеп көрсетеді.

- Мүсіндеу арқылы ермексаздан ертегі кейіпкерлерін жапсырмалау арқылы театрландырылған кәніл-күйін,қимыл қозғалысын ноталық дыбысталу арқылы қайталатады.

Әлеуметтік білім саласы бойынша.

- Ертегілер мазмұны арқылы адамгершілікке,имандылыққа тәрбиеленеді.

- Ертегі кейіпкерлерінің жан-жақты мінез-құлықтарын айыра біліп,жақсы мен жаман іс-әрекеттерді ажыраттады.

- Айналадағы қоғамға өмір,өлі және тәрә табиғат арасындағы байланысты ажыраттады.

Қорта айтатын болсақ,ертегілер-мектеп жасына дейінгі балалардың ақыл-ойын,адамгершілік қасиеттерін,сана-сезімін қалыптастырушы құрал болып табылады.К.Д.Ушинскийдің сөзімен айтқанда,ертегі баланы халық қазынасына ендіреді,халық рухымен араластырады.

Әдебиеттер:

1. Ғабдуллин.М. «Қазақ халқының ауыз әдебиеті».-Алматы. 2011
2. Әбілова З. «Этнопедагогика». Алматы, 1997

АРТ-ТЕРАПИЯ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ДАМУ

Қазыбаева Айгуль Құдайбергенқызы,
тәрбиеші, білімі жоғары, Астана қаласы
МҚКК № 55 «Қарақат» балабақшасы

Арт - терапия – бұл мектеп жасына дейінгі балалардың ақыл – ес, ой-қиялын дамытады. Тұлғалық бейнесін қалыптастырады. Ол өзгелердің пікірімен санауға, ортақ тіл табысуға, шешім қабылдауға, үлкендермен қарым - қатынас жасауға, көптеген әлеуметтік өмірлік дағдыларға осы арттерапия негізінің қызметтері арқылы қол жеткізеді. Арт-терапия - латын тілінде өнер, грек тілінде – емдеу.

5-6 жастағы балалардың қабылдауымен ең алдымен сурет салу арқылы ішкі дүниесін, сыртқа шығаруға өнер қабілетін дамыту арқылы балалардың өз қабілетімен бір сеаныста өзі ойлау жүйесімен өз жетістігіне мамандардың көмегісіз жеңуге мүмкіндігі бар. Шын әдеби тілмен айтылғанда балалардың ой - өрісін дамуына сурет салу көп көмегін береді. Ішкі жан дүниесін қағаз бетіне түсіріп одан алған әсерін жанындағы адамдармен бөлісуге мүмкіндігі бар.

Арт-терапияның түрлерімен таныстырсақ, олар библия терапия, маска терапия, ертегі терапия, музыка терапия, түрлі - түсті терапия, бейне терапия, құмды терапия, ойын терапиясы, театр терапиясы, тіл терапиясы. Осы терапиялар күннен – күнге дамып келеді. Адам баласы ойлау жүйесі арқылы көңіл - күйінің жақсартуына, өзі шешім қабылдауына осы терапиялар арқылы жетуге тырысады. Арт-терапиямен айналысу үшін арнайы дайындық керегі жоқ.

Арт- терапияның тарихы

Арт-терапия – латын тілінде өнер, грек тілінде – емдеу. 20 –шы ғасырдың 40- жылдары британ дәрігері және суретші Анриан Хилл өзінің тәжірбиесін өкпе - құрты ауыруымен ауырған адамдарға арт – терапия арқылы өз тәжірбиесімен жеткізе білді. Арт-терапияның әдістерін қолдану арқылы өзінің наукас адамдарын емдеген. Біздің Қазақстанда соңғы жылдары бас жүйесінен зақымданған аурулар көп кездеседі, сол ауруларды емдеуге көптеген адамдардың өздерінің көмегі арқылы осы мамандықта дәрігер психологтар жұмыс жасауда. Арт-терапия – өзінің алдына қойған мақсатын жүйелі түрде шешуге мүмкіндік береді.

Арт-терапия әр адам өзінің жас ерекшелігіне қарамастан қолдануға мүмкінділігі бар. Бала өз шығармашылығын арт-терапия әдістерімен адамдардың түйсігіне жеткізе білуге тырысады .

Арт-терапия – адамдар арасындағы қарым- қатынасты жақсартады.

Арт-терапия - дүние тануға жәрдемділік жасайды.

Арт-терапия - арқылы адам өзіне деген сенімін, қорқынышын, көңіл - күйі, ұрысқан жағдайда өзіне деген сенімсіздігін байқауы мүмкін.

Арт-терапия – соңғы кезде балабақшаларда көп қолданады.

Арт-терапия элементтерін балабақшада енгізуде психологиялық – педагогикалық қолдау көрсету

Арт-терапия элементтерін балабақшада енгізу

а) Арт-терапияның көкейкестілігі негізгі ұстанымдары;

б) Арт-терапия элементтерінің құпиялары , тиімділігі;

в) «Ойын, би терапиясы»;

а) Арт-терапияның мазмұны мен формалары;

в) Миға шабуыл;

г) Топ тәрбиешілері жас ерекшеліктеріне байланысты арт-терапия элементтері күн тәртібінде, ұйымдастырылған оқу іс- әрекетінде іске асыру жолдары , (технологиялық карта, циклограмма);

д) Арт-терапия түрлері бойынша тәрбиешілердің презентациясы (слайд түрінде)

Нәтижесінде барлық топтарға арт-терапия элементтерін оқу жүйесінде тиімді пайдалануға арналған әлістемелік құрал жинақтап, презентациясын жасау.

«Сурет салудың дәстүрлі емес техникаларын» қолдануға болады.

Балаларға осы терапияларды қолдана отырып көп деген жетістіктерге жеткен балалар бар. Мен өз тәжірибиемде осы арт-терапияны қазіргі кезде көп қолданамын. Дәл бүгінгі күні біз білімді болып, биікке көтеріліп үлкен жетістіктерге қол жеткізуге ұмтыламыз. Ол адам ең алдымен, өзі неге қабілетті, өзінде жақсы не бар соны түсініп алу керек.

Әдебиеттер:

1. Самопознание, КЗ » № 2 февраль, 2010 (2)
2. Самопознание, КЗ » № 4 апрель, 2011 (6)
3. Самопознание, КЗ № 3 наурыз, 2013(36)

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫ АРҚЫЛЫ АДАМГЕРШІЛІККЕ ТӘРБИЕЛЕУ

Қонаева Индира Қонайқызы,
тәрбиеші, білімі арнаулы орта
МҚКК № 55 «Қарақат» балабақшасы,
Астана қаласы

Қазіргі күндері адамдар арасындағы қарым-қатынаста ізгілік, сыйласымдылық, жанашырлық, бір-біріне деген көмек сияқты адамгершілі асыл қасиеттердің тамшылығы жайлы көп айтылып жүр. Сол адамгершілік тәрбиенің аталмыш қасиеттерін бала бойына дарыту әдістерінің бірі қимыл-қозғалысты ойындар деп қарастырып, осы мәселеге тоқталғанды жөн көріп отырмын. Баршамызға белгілі, адамның тұлғалық қалыптасуы, қоршаған ортамен, болмыспен танысуы балалық шағында өте қауырт болады. Күннен күнге өсіп келе жатқан жас тәннің ең негізгі қажет ететіні қимыл-қозғалыстар, ойындар болып табылады. Өйткені ойын арқылы баланы адамгершілік қасиеттерге тәрбиелеуге болады. Ұлттық ойындарды қолдануың негізгі мақсаты бала бойындағы дене күшінің сапалық қасиеттерін дамытып жетілдірумен қатар, оның мінез-құлқы мен адамгершілік қабілеттерін сәби кезеңнен тәрбиелеуге ұлттық ойындардың пайдалы ықпалы бар екендігін көрсету тақырыптың өзектілігін айқындай түседі. Ойнамайтын бала жоқ, ойынға қызықпайтын адам, сауық құрмайтын халық жоқ. Үлкен де кіші де ойнап көңіл көтереді, бір нәрсеге беріле қызығады, әр жетістікпен қанағат табады. Қазақ халқының ұлттық ойындары ерлікті, өжеттілікті, батылдықты, шапшаңдықты шынығуын қажет етеді.

«Қазақ ұлты негізінен ұрпақ қамын басты мақсат етіп қойып, балалардың нағыз азамат болып қалыптасуына аса зор мән берген. Біз болашақ ұрпағымызға тілімізді ғана үйретіп қоймай, салт-санамызды, әдет-ғұрпымызды, дәстүрімізді мирас етіп қалдырып, ұрпақтан ұрпаққа жалғасуына жағдай жасау керек. Ал оның тиімділігі тәрбиешілердің балаларға жаңа қимыл-қозғалыстар, ойындар үйрету кезінде олардың физиологиялық және психологиялық ерекшеліктерін ескеріп, лайықты ойындар тағайындауына тікелей байланысты болады. Бұл ретте ойындардың, әсіресе ұлттық ойындардың мәні өте зор. Оларды қолдану негізінен дене тәрбиесі оқу іс-әрекетінде, спорттық жарыстар, серуендер кезінде жүзеге асады. Орайы келсе тіл дамыту мен көркем әдебиет оқу іс-әрекетінде пайдаланған жөн сияқты. Себебі нақ осы оқу іс-әрекеттерде санаға көбірек салмақ түседі. Сондай кезде өтетін тақырыпқа байланысты қимыл-қозғалыстар, жаттығулар, жаңылтпаштар, дене тәрбиесі, сергіту минуттарын ұйымдастырса, баланың денесі ширап, көңілі көтеріліп, тақырыптық материалдарды қабылдау сапасы да артады. Балалар ойын барысында еркін тапқырлық әрекет байқатады, сезіну, қабылдау, ойлау, қиялдау, зейін қою, ықылас, ерік және т.б. түрлі психикалық түйсік пен сезімділікке тәрбиеленеді. Ойын тәртібін бұлжытпай орындау баланы әділдікке,

бір-біріне деген көмекке, өз тобындағы балалармен бірлесіп қимыл жасауға, ұйымшылдыққа тәрбиелейді.

Сабақтан тыс уақытта ойналатын ұлттық ойын барысында Төзімділік, шыдамдылық пен ұстамдылық өзін-өзі тежеу сияқты қасиеттердің қажеттілігін алғаш сезіну осы ұлттық ойындардан басталады. Мысалы, сабақтан тыс уақытта балалармен ойнауға мынадай қазақтың ұлттық ойындарын ұсынуға болады. "Айгөлек", "Арқан тарту", "Белбеу тастау", "Соқыр теке", "Қойына қасқыр шапты", "Ат қума", "Жаяу көкпар", "Түйе-түйе", "Омпы", "Жала уалу", "Қасқыр мен ешкі", "Алшы", "Хан", "Хан жақсы ма?", "Күзетшілер", "Ұшты-ұшты", "Көрші-көрші", "Сақина жинау" т.б. Ойындарды өткізу арқылы тәрбиеші балаларды қазақ халқының дәстүрімен әдет-ғұрпын жоғалтпай, оны әрі қарай дамытуға, өз ұлтына деген сүйіспеншілікке жастайынан баулып, оны құрметтеуге тәрбиелейді. Қазақтың ұлттық ойындарын сабақта үзбей өткізу балалардың қозғалыс белсенділігін арттырады, денсаулығын нығайтып, денесінің шынығу дәңгейін көтереді. Бұл ақылойдың, мидың қабылдау процесіне де әсер етеді. Сабақтан тыс уақытта ұлттық ойындар өткізу мынадай кезеңдерден тұрады:

Сабақтан тыс уақытта балалармен ата-аналар да ойын ұйымдастырып ойнатуға болады. Мысалы, ата-аналар ұйымдастыратын ойын түрлері:

1. Жер, су, ауа
2. Кімнің астығы мол?
3. Саяхатшылар
4. Дүкен

5. Не өзгерді? Ойындарды баланың бос уақыттарында ойната отырып, тәрбиелейді.

Ұлттық ойындар - халықтық мол қазына. Сондықтан мұғалімнің міндеті - балаларды ойынға өз қызығушылығымен, ынтасымен қамтамасыз ету керек. Сонда ғана ойын мақсатына жетіп, тәрбиелік мәні арта түседі. Жас ұрпақты адамгершілік рухани тәрбиелеу дегеніміз – мінез-құлық дағдылы ережелерін үйрету.

Мектепке дейінгі балалардың адамгершілікке тәрбиелеу мәселесі И. С. Макаренко, Н. И. Болдыров, О. С. Боцанова, Н. И. Монахов, Р. М. Төлеубеков, Н. Е. Шуркова, Е. Д. Бондорева ғылымдарының ізденістерінде зерттеу объектісі болған. Халық педагогикасы дәстүрлі негізінде балаларды адамгершілікке тәрбиелеуде Ж. С. Хасанова, А. С. Могауов және т.б ғалымдардың еңбектерінде қарастырылған.[10]

Әдебиеттер:

1. Л. С. Выготский «История развития высших психических функций». Москва - 1983
2. А. Н. Леонтьев. Избранные психологические произведения: в 2 т. –М.: Педагогика, 1983

3. А. Б. Запорожец Значения последовательных возрастных периодов детство для общего хода формирования человеческой личности Избр.Псих.Труды. Психическое развития ребенка М.,1986,Т.1.
4. Ж. Пиаже Избранные психологические произведения .М., 1969

ИННОВАЦИОНАЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Мелибекова Сафура Уткуровна,
№56 «Береке» балабақшасы, Астана қаласы
tarbieshi, bereke_gkkp@mail.ru

Білім беру — аса күрделі әлеуметтік экономикалық механизм. Қазақстан Республикасындағы білім беру жүйесі білім беретін оқу бағдарламаларының үздіксіздігін және сабақтастығы принциптері негізінде ұйымдастыруды көздеп отыр. Оқытуда жаңаша әдісті қолдану білім берудің тиімділігін арттырады.

Жас ұрпақты тәрбиелеу жүйесі заман талабына сай қоғамдық өмірде болып жатқан ұлы өзгерістерге байланысты. Қазіргі қоғам жан — жақты үйлесімді жетілген жаңа адамды, жек тұлғаны тәрбиелеуді талап етіп отыр.

Жеке тұлғаның қалыптасуына ықпал ететін алғашқы тұлға — тәрбиеші тәрбие көзі.

Жеке тұлға ана тілін ерекше құрметтеп, жетік білетін, басқа тілде де жетік сөйлем алатын, дүние танымы, ақыл — ой парасаттылығы қалыптасқан, еңбекқор, өз ойын анық жеткізе алатын, салауатты, мәдениетті, өз Отанын сүйетін тұлға.

В.А. Сухомлинский: «Барлығы да балалық шақтан басталады, жас өспірімдердің моралдық бет бейнесі адамның балалық шақта қалай тәрбиелеуіне байланысты деп есептейді»

Балабақша балалары үшін тәрбиеші олардың еліктейтін, үлгі ететін абыройлы жан. Олар тәрбиешінің іс — қимылына, жүріс тұрысына, сөйлеу мәнеріне, адаммен қарым-қатынасына еліктейді. Сондықтан біз тәрбиеші педагогтар балабақшадан бастап, алдыңғы қатарлы тәжірибені жетілдіре отырып, оқыту мен білім беруде жаңа технологияларды енгізіп, балаларды жалпы дамуын қамтамасыз етуіміз керек.

Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларың меңгермейінше сауатты жан жақты маман болу мүмкін емес.

Иновациялық технологиялық педагогикалық негізгі қағидалары.

Балаға ізгілік тұрғысына қарау.

Оқыту мен тәрбиенің бірлігі

Баланың танымдық күшін қалыптастыру және дамыту

Баланың өз бетімен әрекеттену әдістерін меңгерту

Қазіргі ғылым, техникалық техникалық прогрестің дамуы өз алдына, біз мектеп жасына дейінгі балаларға білім нәрін себуде қандай технологияларды

қолданудамыз деген ойлар үнемі бізді мазаламай қоймайды екен. Осы тұрғыда балабақшада қолданып жүрген озық технологияларға тоқталып өтсек:

Іскерлік ойын жүргізу технологиясы

Бінтымастастық технологиясы

Ұжымдық оқыту технологиясы

Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы.

Ойын технологиясы жеке тұлғаның өзі-өзі дамытуға, шығармашылық танымдық қабілеттерін ашуға ұмтылдырады.

Зерттеу әдісі технологиясында баланың білуге құштарлығын, жаңа мәлімет жинауға, жан-жақты танымдық іс-әрекетін жетілдіреді.

Өз іс-тәжірибемде сыни тұрғыдан ойлау технологиясымен ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерінде класстер, мнемo таблица, Семантикалық карта, Венн диаграмма әдістерін қолданамын.

Қандай да болмасын бір технологияны нақты орындаушылардың қолында түрліше көрніс табады, жеткен нәтижесі де әр түрлі болады.

Иновациялық технологияларды қолдану, балалардың бойына оқу қызметін меңгерту, ол танымдық белсенділіктің дамытудың басты бағыты болып саналады. Балалардың танымдық әрекетін белсенділендіру, оны тиімді басқару және дамыту, әдістемелік, ұйымдастырушылық және моральдік психологиялық тұрғыдан қамтамасыз ету күрделі педагогикалық мәселе ғана емес, маңызды әлеуметтік мәселе болып табылады.

Танымдық белсенділік — баланың психологиялық денелік дамуының алғы шарты мен нәтижесі болып табылады. Осыған байланысты балалардың жоғары психикалық үрдісін қабылдау, зейін, ойлау ерекшеліктері анықтайды.

Ойлау қызметінің белсенділігін арттыру үшін балалардың танымдық қызметінің белсенділігін арттыру үшін балалардың танымдық қызметін дамытатындай өзіндік пікір, қортынды шығаруға түрткі болатын ойындай ұйымдастыру қажет.

Қорыта айтқанда жаңа ақпараттық технологияларды, иновациялық әдіс-тәсілдерді пайдалану білім сапасын арттырудың бірден бір жолы. Оқыту үрдісінде балалардың білім қорын молайтуға, белсенділігін арттыруға шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге көмегі бар. Балалардың шығармашылыққа, өз бетімен іс-әрекет етуге, өз пікірін айта алатын, жан-жақты жетілген жас ұрпақ өкілдерін дайындай аламыз.

Ол үшін жалықпай иновациялық технологияларды өз жұмысымызда пайдаланып, сонымен қатар балаларды мақтап, ынталандырып отырған орынды. Балалардың қиялын дамыта отырып, ойын дамытамыз. Ойы дамыған шәкірттеріміздің танымдық қызығушылығы жоғары деңгейге көтеріледі.

Әдебиеттер:

1. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2006.
2. Қабдықайыров Қ. Инновациялық технологияларды диагностикалау. – А., 2004

3. Жүнісбек Ә. Жаңа технология негізі – сапалы білім. – //Қазақстан мектебі, №4, 2008
4. Нағымжанова Қ. Инновациялық технологияның құрылымы. – А.:Өркен, 2007
5. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ДЕТСКОМ САДУ

Мустафаева В. А.,

*Методист детского сада №56 «Береке»,
г. Астана, bereke_gkkp@mail.ru*

Информационно-коммуникационные технологии прочно входят во все сферы жизни человека. Соответственно, система дошкольного образования предъявляет новые требования к воспитательно-образовательной работе, внедрению новых подходов, которые должны способствовать не замене традиционных методов, а расширению их возможностей.

Использование информационно-коммуникативных технологий в дошкольном образовании дает возможность расширить творческие способности педагога и оказывает положительное влияние на воспитание, обучение и развитие дошкольников.

Информационно-коммуникационные технологии в образовании - это комплекс учебно-методических материалов, технических и инструментальных средств вычислительной техники в учебном процессе, формах и методах их применения для совершенствования деятельности специалистов учреждений образования (администрации, воспитателей, специалистов), а также для образования (развития, диагностики, коррекции) детей.

Где же информационно-коммуникационные технологии могут помочь современному педагогу в его работе?

Подбор иллюстративного материала к совместной организованной деятельности педагога с детьми и для оформления стендов, группы, кабинетов (сканирование, интернет; принтер, презентация).

Подбор дополнительного познавательного материала.

Обмен опытом, знакомство с периодикой, наработками других педагогов.

Оформление групповой документации, отчетов. Компьютер позволит не писать их каждый раз, а достаточно набрать один раз схему и в дальнейшем только вносить изменения.

В нашем детском саду педагоги используют разнообразное оборудование:

- Телевизоры с DVD приставками,
- Компьютеры, ноутбуки, мультимедийный проектор, принтер, магнитофоны,
- видео и фотокамеру

Мы решили попробовать проводить часть занятий с использованием информационно-коммуникационных технологий, т.е. используем ноутбуки и телевизоры, которые есть во всех группах. Основная идея заключалась в соединении современных технологий с традиционными средствами развития ребёнка. Развивающие занятия с ее использованием становятся намного ярче и динамичнее. Применение информационно-коммуникационной техники позволяет сделать занятие привлекательным и по-настоящему современным, решать познавательные и творческие задачи с опорой на наглядность. Применение информационно-коммуникационных технологий возможно на различных занятиях не зависимо от темы, формы проведения и их содержания, а так же в разных возрастных группах.

Из интернет-ресурсов мы использовали презентации про правила дорожного движения, пожарную безопасность, «Прогулку в лес» и другие; знакомили детей с государственными и народными праздниками. Преподаватели казахского и английского языка так же используют мультимедийный проектор, телевизоры в своих занятиях.

В результате нашей работы по внедрению информационных технологий мы отметили их преимущества перед традиционными средствами обучения:

1. Информационно-коммуникационные технологии дают возможность расширения использования электронных средств обучения, так как они передают информацию быстрее;

2. Движения, звук, мультипликация надолго привлекает внимание детей и способствует повышению у них интереса к изучаемому материалу. Высокая динамика занятия способствует эффективному усвоению материала, развитию памяти, воображения, творчества детей;

3. Обеспечивает наглядность, которая способствует восприятию и лучшему запоминанию материала, что очень важно, учитывая наглядно-образное мышление детей дошкольного возраста. При этом включаются три вида памяти: зрительная, слуховая, моторная;

4. Слайд-шоу и видеофрагменты позволяет показать те моменты из окружающего мира, наблюдение которых вызывает затруднения: например, рост цветка, вращение планет вокруг Солнца, движение волн, вот идёт дождь;

5. Также можно смоделировать такие жизненные ситуации, которые нельзя или сложно показать и увидеть в повседневной жизни (например, воспроизведение звуков природы; работу транспорта и т.д.);

Спектр использования информационно-коммуникационных технологий в образовательном процессе достаточно широк. Одной из наиболее удачных форм подготовки и представления учебного материала к совместной организованной деятельности в нашем детском саду - это создание мультимедийных презентаций. Она облегчает процесс восприятия и запоминания информации с помощью ярких образов, т.к. сочетает в себе динамику, звук и изображение, т.е. те факторы, которые наиболее долго удерживают внимание ребенка. Одновременное воздействие на два важнейших органа восприятия (слух и зрение) позволяют достичь гораздо большего

эффекта. Английская пословица гласит: «Я услышал – и забыл, я увидел – и запомнил».

Использование информационно-коммуникационных технологий в детском саду являются обогащающими и преобразующими фактором развивающей предметной среды. Рекомендуется применять компьютерные игровые развивающие и обучающие программы, адекватные психическим и психофизиологическим возможностям ребенка.

В методической работе детского сада информационные технологии и мультимедийные средства используем на педагогических советах, семинарах, при аттестации педагогов.

Большое подспорье информационные технологии оказывают в исследовательской и проектной деятельности детей: это поиск информации по теме работы и подготовка презентации.

Признавая, что компьютер – новое мощное средство для развития детей, необходимо помнить заповедь «НЕ НАВРЕДИ!». Использование ИКТ в детском саду требует тщательной организации как самих занятий, так и всего режима в целом в соответствии с возрастом детей и требованиями Санитарных правил.

Как показывает практика, без информационных технологий уже невозможно представить себе современного образования. Использование ИКТ становится привычным для детей, а для педагогов становятся нормой работы – это, на мой взгляд, является одним из важных результатов инновационной работы в детском саду.

В заключение хочется отметить, что в условиях детского сада возможно, необходимо и целесообразно использовать ИКТ в различных видах образовательной деятельности. Совместная организованная деятельность педагога с детьми имеет свою специфику, она должна быть эмоциональной, яркой, с привлечением большого иллюстративного материала, с использованием звуковых и видеозаписей. Всё это может обеспечить нам компьютерная техника с её мультимедийными возможностями. Использование информационных технологий позволит сделать процесс обучения и развития ребёнка достаточно эффективным, откроет новые возможности образования не только для самого ребёнка, но и для педагога. Однако, какими бы положительным, огромным потенциалом не обладали информационно-коммуникационные технологии, но заменить живого общения педагога с ребёнком они не могут и не должны.

Литература:

1. Кораблёв А. А. Информационно-телекоммуникационные технологии в образовательном процессе// Школа. – 2006. - №2. – с. 37-39
2. Роберт И. В. Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы, перспективы использования. – М.: Школа-Пресс, 1994.- 204 с.

3. Шаехова Р.К. Предшкольное образование: актуальность, проблемы, стратегия развития /Р.К.Шаехова // Начальная школа плюс до и после.-2006.- №7.-С.54-57.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Сагадиева Айгуль Калиевна,
*учитель английского языка ясли
сада №56 «Береке»
г. Астана, bereke_gkkp@mail.ru*

Образование, ориентированное на перспективу, должно развиваться сообразно двум принципам: развитие у учащихся умений ориентироваться в условиях быстро меняющегося мира и находить нужное, осмысливать и применять полученную информацию. Современная ситуация требует применения новых образовательных технологий, которые призваны способствовать повышению эффективности обучения. Одна из таких технологий – технология критического мышления, на мой взгляд, оптимальнее других реализует интерактивный и личностно-ориентированный подходы в образовательной системе.

Применения технологий критического мышления помогает учителю активизировать как слабых, так и сильных учеников, настраивает их на воспроизведение изучаемого материала через мотивацию своей жизненной позиции. Считаю, что положительная мотивация использования данной технологии заключается в том, что она соединяет обучение и воспитание в целостные процесс развития творческой личности и делает возможным интерактивное включение учащихся в учебно – воспитательный процесс.

Приемы технологий критического мышления позволяют ученикам рассмотреть проблемы с разных точек зрения. Это помогает четко выражать свою мысль, запоминать и оценивать факты, формировать свою точку зрения, мнение, самостоятельно работая над новым материалом, уметь отстаивать свою позицию.

Представление системы учебных занятий по чтению, основанный на использовании графических организаторов. Использование графических организаторов позволяет максимально индивидуализировать и активизировать процесс формирования и развития умений и навыков всех видов речевой деятельности. Существует множество способов графической организации материалов: диаграмма Венна, кластеры, таблица «K-W-L» Chart и т.д.

Планируя каждый урок, тщательно продумываю его начало, так как считаю что удачное начало – это залог успеха основной его части и положительный результат в целом. В технологии критического мышления начало урока – это стадия вызова. Так, предъявляя учащимся новый текст,

предлагаю ответить на вопрос что вы знаете о том или ином факте, реалии, личности, заполнив «словесную паутину». Заготовки таких словесных паутинок могут быть разного вида. Например: цветок, пирамида, рука и другое. Предварительно учащихся делю на две группы. В течении двух-трех минут учащиеся заполняют таблицу, затем предъявляют ее устно. Результат этой стадии заключается в том, что происходит актуализация опыта, активизация знаний, формирование мотива. Так же на стадии вызова можно использовать таблицу «мозговой штурм ABC».

1. Сначала идет работа в группах: Каждый ученик вспоминает и записывает в таблице все слова касающиеся данной темы (строго индивидуальная работа, продолжительность 1-2 минуты).

2. Затем происходит обмен информацией в парах или группах. Ученики делятся друг с другом известным знанием (групповая работа) и дополняют таблицу.

Затем наступает стадия осмысления, когда ученики получают новые знания и систематизируют их. Графические формы организации материалов так же могут стать ведущим приемом на смысловой стадии. После прочтения текста практикуются заполнения таблицы: «K-W-L».

Результаты этой стадии: систематизация новых знаний, выполнение целей, поставленной на стадии вызова. Работа имеет следующие этапы: «на стадии вызова», заполняя первую часть таблицы KNOW, учащиеся составляют список того, что они знают и думают о данной теме. Через эту первичную деятельность ученик определяет уровень собственных знаний к которым постепенно добавляются новые знания. Вторая часть таблицы WANT TO KNOW – это определение того, что дети хотят узнать, пробуждение интереса к новой информации. Учащиеся заполняют кластер и сравнивают его с первоначальным вариантом, отмечая ту информацию, которая оказалась для них новой. После обсуждения текста учащиеся заполняют третью графу таблицы LEARNED. На следующем этапе работы предлагаю диаграмму Венна. Эта техника очень интересна потому, что мы используем не только устную информацию, но и наглядную. Эта диаграмма составляется с трех или более кругов, которые присущи сравниваемым понятиям, а в тех которые не пересекаются, мы пишем черты, не являющимися общими. Чтобы было понятно, приведу пример. Например при сравнении двух известных личностей, таких как Пикассо и Хэмингуэй, мы можем определить общее: как то, что они оба известные личности, тогда как разное отнесем в их происхождении. На следующем этапе диаграммы Вена используются как план для обсуждения при работе в группах. Опираясь на таблицу «K-W-L» заполняем следующую таблицу Time line, где учащиеся отображают извлеченную из текста информацию с указанием дат соответственно. Эта таблица систематизирует знания учащихся на данном этапе.

Compare and contrast

Different same different

Интерактивных технологии обучения – такая организация процесса обучения, в котором невозможно неучастие ученика в коллективном, взаимодополняющем, основанном на взаимодействии всех его участников процессе обучающего познания.

Интерактивное обучение – это обучение, погруженное в общение, оно сохраняет конечную цель и основное содержание предмета, но видоизменяет формы и приемы введения урока.

Технологии интерактивного обучения

- 1) Работа в парах
- 2) Ротационные (сменные) тройки
- 3) Карусель
- 4) Работа в малых группах
- 5) Аквариум
- 6) Незаконченное предложение
- 7) Мозговой штурм
- 8) Броуновское движение
- 9) Дерево решений
- 10) Суд от своего имени
- 11) Гражданские слушания
- 12) Ролевая (деловая) игра
- 13) Метод пресс
- 14) Займи позицию
- 15) Дискуссия
- 16) Дебаты

Технологий интерактивного обучения существует огромное количество.

Каждый учитель может самостоятельно придумать новые формы работы с классом. Часто используют на уроках работу в парах, когда ученики учатся задавать друг другу вопросы и отвечать на них.

Очень нравится детям такой вид работы, как Карусель, когда образуются два кольца: внутреннее и внешнее. Внутреннее кольцо – это сидящие неподвижно ученики, а внешнее – ученики через каждые 300 секунд меняются. Таким образом, они успевают проговорить за несколько минут несколько тем, стараясь убедить в своей правоте собеседника.

Технология Аквариум заключается в том, что несколько учеников разыгрывают ситуацию в круге, а остальные наблюдают и анализируют.

Броуновское движение предполагает движение учеников по всему классу с целью сбора информации по предложенной теме.

«Дерево решений» - класс делится на 3 или 4 группы с одинаковым количеством учеников. Каждая группа обсуждает вопрос и делает записи на своем «дереве» (лист ватмана), потом группы меняются местами и дописывают на деревьях соседей свои идеи. Часто используют и такую форму интеракции как «займи позицию». Зачитывается какое-нибудь утверждение и ученики должны подойти к плакату со словом ДА или НЕТ. Они должны объяснить свою позицию.

Интерактивное творчество учителя и ученика безгранично. Важно только умело направить его для достижения поставленных учебных целей. Интерактивное обучение – это, прежде всего, диалоговое обучение. В ходе которого осуществляется взаимодействие учителя и ученика. ИО – это специальная форма организации познавательной деятельности. Она имеет вполне конкретные и прогнозируемые цели. Одна из таких целей состоит в создании комфортных условий обучения, при которых ученик чувствует свою успешность, свою интеллектуальную состоятельность, что делает продуктивным сам процесс обучения.

Суть интерактивного обучения в том, что учебный процесс организован таким образом, что практически все учащиеся оказываются вовлеченными в процесс познания, они имеют возможность понимать и рефлексировать по поводу того, что они знают и думают. Совместная деятельность учащихся в процессе познания, освоение учебного материала означает, что каждый вносит свой особый индивидуальный вклад, идет обмен знаниями, идеями, способами деятельности. Причем происходит это в атмосфере доброжелательности и взаимной поддержки, что позволяет не только получать новые знания, но и развивает саму познавательную деятельность, переводит ее на более высокие формы кооперации и сотрудничества.

Литература:

1. Концепция 12-летнего среднего образования в Республике Казахстан.
2. Республиканский методико-педагогический журнал «Иностранный язык в школе», стр. 6-103. Национальный журнал о чтении и письме для критического мышления, стр.20-234. Методическое пособие: Формирование творческих способностей учащихся, стр.11-15.
3. Носачева Е.А. Билингвальное обучение и изучение иностранных языков на билингвальной основе. Ростов-на Дону,2004.-36с.

ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАНЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Садвокасова Гүлмира Нишанбековна,
тәрбиеші, білімі жоғары
МҚКК № 55 «Қарақат» балабақшасы,
Астана қаласы

Ұлы педагог В. А. Сухомлинский «Ойынсыз, музыкасыз, ертегісіз, творчествосыз, фантазиясыз толық мәніндегі ақыл – ой тәрбиесі болмайды» дейді. Демек, шәкірттің ақыл – ойы, парасаты ұлттық салт – сананы сіңіру арқылы байи түседі. Адамның жан дүниесінің дамып жетілуі, әлеуметтік өмірге бейімділік тіршілік етуі әр түрлі.

Іс – әрекеттермен шұғылдану барысында қалыптасады. Сондай әрекеттердің бір саласы – ойын әрекеті. Баланың психикалық даму үрдісінде ойын әрекетінің тағылымдылық және тәрбиелік маңызы осы заманғы тәлім – тәрбиелік психологиясында өзекті мәселе болып саналады. Ойын әрекетінде баланың денесі мен ақыл – ойы дамып, өзін қоршаған ортаны тани біледі.

Ойын – бұл қоғамдық тәсілді меңгеру мақсатында, ситуациялық жағдайда, бағытты түрде іскерлігін көрсететін, өзін – өзі басқаруын жетілдіретін іс – әрекет. Әр сабақтың алдына қойған міндет – мақсатына орай оның ішкі құрылысы да белгілі балаға әрдайым жаңалық білдіруге, жаңа материалды жеке түсіндіріп, саналы түрде меңгеруге, оны пысықтап, бекітуге бағытталуға тиіс.

Адам баласы қоршаған орта, ондағы құбылыстардың мән – мағынасы туралы шындықты өзінің белсенді іс – әрекетінің арқасында, іздеп, зерттеу нәтижесінде танып біледі. Балалар үшін ойын – ең маңызды және қызықты іс – әрекеттің бірі. Философиялық сөздікте «Әрекет дегеніміз – түрлі қажеттіліктерді өтеуге байланысты белгілі мақсатқа жетуге бағытталған үрдісі» деген анықтама берілген. Бала әрекетінің негізгі бір түрі – ойын болып табылады. Бала үшін «ойын» өмір сүрудің белсенді формасы, сол арқылы ересектерге еліктейді, ойыннан балалар қарым – қатынасты үйренеді, еңбектің мәнін түсінеді, адамгершілікті игереді. Мұны атақты А.С. Макаренко «Үлкендердің өмірі үшін – жұмыс, қызмет істеу, әрекет ету, қандай орын алатын болса, - деп жазады, - ойын балалар өмірінде сондай үлкен маңызды. Ойында бала қандай болса, өскенде де сондай болады». Тиімді қолданылған ойын элементтерінің материалы түсіндіруде маңызы зор. Ойынға әдістемелік талаптар қойылуы керек, ол материалды түсіндіруде баланың интеллектуалдық ойлауын, қызығушылығы мен белсенділігін арттыруға, сөйтіп ізденіс – танымдық, зерттеушілік бағытын қалыптастыруға мүдделі болуы тиіс.

Математика пәні сабағында баланың ойлау белсенділігін, танымдық үрдістерін жетілдіру және сабаққа деген қызығуын арттыруда ойынның рөлі зор. Ойын – оқу процесін ширатады, баланың оқуға деген ынтасын арттырады, сабақ қызықты өтеді. Сабақта қолданылатын әр ойынның тәрбиелік мәніне өз тәжірибемде зор. Баланың ой – өрісін дамытуға, логикалық ойлау қабілетін арттыруға оң әсерін тигізеді. Сонымен бірге, ойын берілген білімді кеңейтуге, ынтасын арттыруға, сабақта баланың зерікпеуіне көмектеседі.

Оқыту әдістерін түрлендіру – сабаққа қойылатын негізгі, басты шарттардың мақсаты мен мазмұнына орай туады, сабақты оқыту процесінде мұғалім қолданған әр түрлі озат әдістер баланың ақыл – ойын, ынтасын, зейінін дамытады. Мұғалімдердің басты мақсаттарының бірі – баланың оқу, таным белсенділігін арттыру болып табылады.

Баланың пәнге қызықтыру, ынталандыру мақсатында сабақтың дәстүрлі емес түрін жиі қолдану қажет. Сабақтың бұл түрі жеке балалармен жұмыс жүргізу, тапсырма беруде олардың қабілетін алуға мүмкіндік береді. Сабақта орынды қолданылатын ойын элементтері баланың ынтасын арттырып, білім дағдыларын игеріп, іскерліктерін шындауға өз септігін тигізеді.

Сабақта қолданылатын ойын түрлерінің осы ерекшеліктері іскерліктің шығармашылық жағын арттырады сабақ үстінде ойын тәсілдерін пайдалануға мынадай негізгі бағыттар ұстанылады.

1. Дидактикалық мақсат – тапсырма ойын түрлерінде беріледі.
2. Оқу барысы ойын шартына бағынады.
3. Оқу материалдары ойындағы жарыс элементіне кіріп, дидактикалық тапсырманы орындайды.

Ойын түрлерінің атқаратын қызметі:

1. Физикалық (қозғаушы)
2. Интеллектуалды (ойландыратын)
3. Еңбектендіруші
4. Әлеуметтік
5. Психологиялық

Осындай өткізу жолында ойын баланың көңілін сергітіп қана қоймай, сонымен қатар оның таным түсінігі артады және бір – бірімен тіл табысып, ұғынысады, ептілікті, тапқырлықты үйренеді. Ойын түрлерін сабақтың әр кезеңдерінде, тақырыбына қарай мұғалім өзі таңдап алып, қолданып отырады. Ойынды әр сабақта пайдалану міндетті емес. Ойын түрлері сабақты қызықты өткізуге, оқушылардың сабаққа ынтамен қатысуына, өз бетімен жұмыс істеуіне, өздігінен қорытынды жасауына жол ашады. Танымдық ойындардың кез – келген түрі балалар үшін пайдалы, олар ойын арқылы өз күшін, қабілетін тексере алады. Сабақтың үстінде ойынды қолдану мынадай негізгі шарттарға жүгінеді:

- Ойын балалардың алдына тапсырма ретінде қойылады;
- Балалардың оқу әрекеті ойын ережесіне бағынады;
- Оқу материалы ойын құралы ретінде қолданылады;
- Оқу әрекетіне ойын жұмыс элементі ретінде кіреді;
- Ойын нәтижесі бірден шығарылып отырады;
- Осындай дайындық кезінде сабақтағы ойын элементін қолдану үшін мына мәселелерді ескеру қажет:
- Тәрбиелік мақсаты;
- Қолданылатын көрнекіліктер;
- Уақытты үнемдеу;
- Ойын қызықты бола ма?
- Оқушылардың белсенділігін бақылау.

Ойын барысында орындалатын дидактикалық материалдар балаларға ыңғайлы, түсінікті болса, ойын нәтижелі болады. Балалар ойын бір – бірімен тез тіл табысып, жақсы ұғысады, бір – бірінен ептілікті, тапқырлықты үйренеді.

Ойын кезінде демократиялылықтың сақталуы, барлық баланың қалай нәтижеге жетемін деген ортақ мақсатқа жұмылдырады. Мен ойын элементтерін пайдаланудың тиімділігін, тәрбиелік мәні көп екеніне өз тәжірибемде көз жеткіздім. Әрине, ол үшін балалардың жас ерекшеліктерін, қабілеттерін, психологиялық және білім деңгейі мен дайындық дәрежесін ескере отырып, жоспарлау қажет. Ойын үстінде баланың сана – сезімі, өзін – өзі бақылауы,

тапсырылған іске жауапкершілігі, өз іс – әрекетін басқалармен салыстыра алуы, жолдастарының пікірін сыйлау, өз ойын дәлелдеуі, зейіні, ойлау қабілеті дамиды. Сабақтың тақырыбы, түрі, өтілетін материалдың ауыр – жеңілдігіне қарай қолданылатын ойынның түрлері көп.

Ойын – баланың бойында тұлғалық жақсы қасиеттерді қалыптастыруға, әлеуметтік өмірдегі процестерге өзінше баға беру мен пайымдай алушылыққа үйретіп, адамдармен қарым – қатынас жасауға тәрбиелейді, зейіндік пайда болады, есте сақтау қабілеті дамиды. Ж. Аймауытов «Еске түсіру өнері дегеніміз – ойлау өнері, байланыстардың мәнісін – ойлау» дейді. Ойын балаларды ұйымшылдыққа үйретеді, өзін ұстай білуге, жұпта, топта өзара сыйластықта жұмыс жасауға баулиды.

Еңбекпен өрнектелген өнер ойға тоқылса, Жайнар көңіл, жайнар өмір – ар ілімі оқылса – деген Ш.Құдайбердіұлының ұлағатты сөзі оқушының білімді меңгеріп қана қоймай, тереңіне бойлап, асылын теріп, кәусар бұлағына сусындауын талап етіп тұрғандай.

Әдебиеттер:

1. Идилова Т. Логика.- «Алматы-Кітап», 2005
2. Сансызбайқызы М., Рысбайқызы Б. Ойна да ойлан.
3. Байтокова Г.С. Әсем сөйлеп үйренейік. - Астана, 2003

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚТАРЫН ДАМУ

Тажикенова Алмагул Сейфуллиновна,
№56 «Береке» балабақшасы, Астана қаласы
тәрбиеші, bereke_gkkp@mail.ru

"Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет"

Н.Ә.Назарбаев.

Біздің қоғамымыз дамудың жаңа кезеңі-ақпараттық кезеңге толықтай көшіп келеді, бұл кезең, компьютерлік техника мен оған байланысты барлық ақпараттық коммуникациялық технологиялар педагог қызметінің барлық саласына кірігіп, оның табиғи ортасына айналып отыр. Қазіргі кезде білім кеңістігін заманға сай ақпараттық технологияларсыз елестету мүмкін емес.

Жаңа ақпараттық коммуникациялық технологияны пайдалану; білім мазмұнының заман талабына сай болуына, балалардың болашақта қажетті білімді, толығымен алуына өздігімен меңгеруіне, өзін-өзі бағалай алуына, өз күшіне сенімділіктің болуына бағыттайды. Қазіргі кезде толғандыратын мәселелердің ең негізгісі - еліміздің болашағы. Еліміздің өркен жайып кенге

сермеуі үшін басты мәселе жас ұрпақтың білімді де тәрбиелі болып жетілуі екені белгілі.

Балабақша -келешек ел басқарар, жер суына иелік етер, ел -халқын гүлдентер, мерейін өсіріп, мәртебесін биіктетер жасампаз жандарды шындап, өмірдің ең басты сатысын қалайтын киелі ұя. "Ауылына қарап, азаматын таны" дейді халық даналығы. Жас ұрпақтың иман жүзді білімдар азамат болып өсуі, ең алдымен ата-анасы, одан соң білім алар алтын ұясы және қоршаған ортасына байланысты.

Балабақша - бұл бала тұлғасы мен санасының қарқынды дамидың құнды, қайталанбайтын кезеңі. Сондықтан балабақша - баланы тұлға етіп қалыптастырудың алғашқы баспалдағы. Елбасымыздың жолдауында: "Ұлттық бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады" деген. Баланы, жеке адамның құндылығын арттыру, оны дайындайтын ұстаз жауапкершілігінің өсуі, тынымсыз еңбек, сапалы нәтиже деген ұғыммен егіз.

Тәуелсіз ел тірегі білімді ұрпақ. Қазіргі балабақша жағдайындағы білім берудің ұлттық модельіне өту оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, жаңа инновациялық педагогикалық технологияны игерген, психологиялық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық жұмыста қалыптасқан бұрынғы ескі сүрлеуден тез арада арылуға қабілетті және нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл тәрбиеші болуын қажет етеді.

Қазақстан Республикасының "Білім туралы" заңында оқыту формасын, әдістерін, технологиясын таңдауға көпнұсқалық қағидасы бекітілген, білім мекемелерінің педагогтарына өзіне оңтайлы нұсқаны тиімділігіне қарай пайдалану, педагогтан үлкен шеберлікті талап етеді. Сол себептен балабақша педагогтарының кәсіби дамып өсуі жаңа техниканы меңгеру, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқада көптеген адами қабілеттің қалыптасуы, өзін-өзі дамытатын оқу тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруда басты мақсаттардың бірі болуы тиіс.

Қазіргі педагогика ғылымының бір ерекшелігі жеке тұлғаға бағдарланған инновациялық оқыту технологиясының кең қолданысқа енуі. Қазіргі таңда мектепке дейінгі орындарда инновациялық технологияны ендіруге көптеген күш жұмсалады. Мектепке дейінгі ұйым педагогтарының негізгі міндеті: әдіс тәсілдерді дұрыс таңдау, жаңаша педагогикалық технологияларды дұрыс қолдана білу, жеке тұлғаның дұрыс дамып қалыптасуы үшін ыңғайлы жағдай жасау. XXI ғасырда білім мен ғылымды жаңа инновациялық технология бағытында дамыту маңызды мәселелердің бірі. Президент Н.Ә.Назарбаев "Қазақстан -2050" стратегиялық жолдауында "біз білім -ғылым-инновациялар үштігі билеген постиндустриялық әлемге қарай жылжып келеміз, біріншіден ,

бұл - уақыт, қазір инновация заманы, инновация ғасыры" деп атап көрсеткен болатын.

Э. Роджерс "Иновация-нақтылы бір адамға жаңа болып табылатын идея" десе, Мейлс "Иновация-арнайы жаңа өзгеріс. Біз одан жүйелі міндеттеріміздің жүзеге асуын, шешімдерін күтеміз" дейді. Яғни иновацияны жаңаны көру, жаңаға ену, жаңаға кіріспе деп түсінуіміз қажет.

Заман ағымына қарай ақпараттық технологияларды қолдану айтарлықтай оң нәтиже беруде. Кез келген ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде электрондық оқулықты пайдалану балалардың танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, қисынды ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуге жағдай жасайды. Педагогика ғылымында өзіндік категориясы болмаса да, зерттеуші ғалымдар білім беру жүйесінде жаңалық енгізу деп қолданып жүр. Сондықтан инновациялық технологияны оқу тәрбие үрдісіне енгізуді кезеңдерге бөліп қарастыру қажет.

Зерттеуші ғалым Ф. Янушкевич "Жаңа технологиялық сабақ педагогтың өз әдісін жаңартуға арналған емес, баланың пайдасына, қажеттіліне арналу қажет, сонда ғана сапа болады" - дейді. Қазіргі кезеңде білім берудің ұлттық моделіне өту оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, инновациялық педагогикалық технологияларды игерген, психологиялық, педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық жұмыста қалыптасқан бұрынғы ескі сұрлеуден тез арада арылуға қабілетті және нақты тәжірбиелік іс - әрекет үстінде өзіндік даңғыл жол салуға, икемді шығармашыл педагог-зерттеуші, ойышыл педагог болуын қажет етеді. Ұлы ойшыл ғұлама Әл-Фараби "...адам бойындағы ең үлкен қасиет-қабілет, өмірді түсіну, қанағат тұту, ұстанымдылық және өзгеге ұқсамайтын даралық" деген. Ғұламаның осы өмірлік ұстанымы бүгінгі білімнің басты үйлесімділігінде екеніне көз жеткізуге болады. Академик Т. Тәжібаев "Адамның жеке қасиеті-қабілет, қабілет-іс әрекеттің түпкі нәтижесі" деп жазады. Ендеше жеке тұлғаға бағытталған оқыту технологиясының мәні - нәтижеге бағытталған білім үлгісі.

Нәтижеге бағытталған білім-белгілі бір мақсатқа құрылған тәрбие, оқыту, білім беру, даму және қалыптасу арқылы жүзеге асады. Инновациялық үрдістің негізгі-жаңалықтары қалыптастыру, қолдану, жүзеге асырудың тұтастық қызметі. Кез келген жаңа әдіс жекелік, сондай ақ, уақытша жоспарға жатады. Бұл яғни, бір педагог үшін табылған жаңа әдіс. Бүгінгі күні білім беру жүйесі жаңа педагогикалық технологияға негізделуін және ақпараттық құралдардың кеңінен қолдануын қажет етеді. Осылайша оқу-тәрбие үрдісіндегі жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану заман талабынан туындап отыр. Бәсекеге қабілетті білім кеңістігін құруға бағытталған қазақстандық білім беру реформасының басты мақсаттарының бірі – инновациялық технологияларға

сүйене отырып, баланың бойында шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік жасау болып отыр. Мұндай күрделі міндеттерді шешуде мектепке дейінгі мекемелердің алатын орны ерекше. Бүлдіршіндердің білім берудің кейінгі сатыларында нәтижелі дамуын анықтайтын негіз – мектепке дейінгі кезеңде қаланатындығы баршамызға мәлім. Қазіргі кезеңде еліміздің білім беру ұйымдарында оқыту процесін ізгілендіру мақсатында көптеген жұмыстар жасалуда. Оларды ғылыми тілмен айтқанда «**инновациялық процесс**» немесе «**педагогикалық жаңалықтарды енгізу**» деп аталады. Инноватика ұғымының мәні латынның «*in-novus*» деген сөзінен шыққан, «жаңарту, өзгерту, жаңашылдық» деген мағынаны білдіреді. Яғни, педагогика ғылымында жаңа әдістерді, тәсілдерді, құралдарды, бағдарламаларды пайдалану. Инновациялық білім беру құралдарына: *аудио-видео құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет, компьютер – мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешен, инновациялық ақпараттық банк, инновациялық сайт* және тағы басқалары жатады. Сондықтан да қазіргі таңда көптеген интерактивтік бағдарламалық бөлімдер, қозғалмалы объектілер құруға мүмкіндік беретін векторлық және графикалық жабдықтар көптеп шығып, қолданыс табууда.

Осыған байланысты күнделікті сабаққа:

- мультимедия (видео, аудио қондырғылары мен теледидарды, электрондық оқулықтарды);
- зертханалық тәжірибелер;
- компьютер (компьютерлік бағдарламалар, интерактивті тақта);
- анықтамалық мәліметтер (сөздік, энциклопедия, карта, деректер қоры);
- интернет т.с.с. көрнекі материалдарды пайдалану айтарлықтай нәтиже береді. Мұндай қондырғылар балалардың қызығушылығын арттырып, зейін қойып тыңдауға және алған мәліметтерді нақтылауға мүмкіндік береді. Балалардың оқу іс- әрекетке деген қызығушылығын ояту тәірбиешінің оқу іс- әрекетті өткізу тәсіліне де байланысты. Қазіргі таңда оқудың интерактивті әдіс- тәсілдері өте көп. Педагогикалық ғалым мен озық тәжірибенің бүгінгі даму деңгейінде белгілі болған оқыту әдіс-тәсілдерінің бәрін де еркін игеріп, әрбір нақтылы жағдайларға орай ең тиімдісін таңдап алу және олардың бірнешеуінің жиынтығын түрлендіре тиімді, үйлесімді әрі шығармашылықпен қолдану- оқу іс- әрекеттің сәтті өтуінің кепілі. Ақпараттық коммуникативтік құралдардың бірі – мультимедиялық оқулықтарды кеңінен пайдалану оқу іс-әрекеттерін жоғары дәрежеде жүзеге асыруға мүмкіндік туғызары анық. Бұл жағдайда тәрбиеші әр оқу іс-әрекеттерін өткізер алдында жиі-жиі көрнекіліктер ауыстырмаған болар еді. Ал мультимедиялық оқулықтар арқылы тәрбиеші уақытты тиімді және ұтымды пайдаланары айқын.

Мультимедиялық оқулықтар балалардың

- қызығушылығын арттырады,
- зейін қойып көрумен қатар түсінбеген жерлерін қайта көруге, тыңдауға және алған мағлұматты нақтылауға мүмкіндік береді,
- балалардың білім алу кезеңінде оқу іс-әрекетіне белсенділігін арттыра түседі.

Мультимедиялық оқулықтар балаларға арналған таптырмас құрал. Себебі, бұл кезеңдегі балалардың зейіні әдемі түстерге, әдемі ойыншықтарға, әдемі суреттерге, яғни, әдемілікке, әсемдікке әуес болады. Кез келген оқу іс-әрекетте әр түрлі әдемі, ұнамды, жағымды суреттер, сызбалар, тәсілдер арқылы графикалық иллюстрациялар негізінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды.

«Қанша білсең, ізден тағы, тағы да, Білікті адам жетер тілек, бағына» деген ғұлама Баласағұнның сөздері менің өмірлік қағидам. Қазақстан Республикасының «Білім» туралы Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп атап көрсеткен. Сондықтан, қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр. Бүгінгі таңда ақпараттық бағдарламаларды меңгеріп, іс-тәжірибеде қолданып жүрмін.

Осыған орай өзім тәрбиешілік ететін мектепалды даярлау тобында оқу іс-әрекетіне ақпараттық технологияны көптеп қолданамын. Атап айтар болсам «Туған жерді сүйемін» тақырыбында өткізген оқу іс – әрекетімде ақпараттық технологияларды мейлінші пайдаланып, балалардың танымдық, шығармашылық қабілетін дамытуға ықпал еттім. Ең алдымен туған жерге деген балалардың сыни ойлауына мүмкіндік беру мақсатында *Power Point* бағдарламасын пайдалана отырып, табиғаттың әдемі көріністерін анимациялық тұрғыда көрсетіп өттім.

Балаларға шаттық шеңберін күнге сәлем бере отырып, интерактивті тақтаны пайдалана отырып, оқу іс – әрекеттің әсерлі бастауына ықпал еттім. Туған жердің керемет бейнесін, интерактивті тақтаны пайдалана отырып, көрсеттім. Әсем табиғаттың көрінісін құстардың сыңғырлаған үнін табиғат көрінісімен ұштастырдым. Балалардың визуальды қабілетін жақсарту мақсатында, суретке қарап «Әңгімелесу», «Туған жер туы», «Дәйексөз “Туған жер алтын бесігім”», «Дәптермен жұмыс «Ғажайып сөздер» т.б тапсырмаларды орындауға мүмкіндік алдық.

Оқу іс – әрекет соңында «Жүректен - жүрекке» тақырыбында жылулық шеңберін құра отырып, аяқтадық. «Туған жерді сүйемін» тақырыбында өткен оқу іс – әрекет өн бойына ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдаланғандықтан, балалар үшін өте тартымды, есте қаларлықтай және шығармашылық қабілетін, тілдік қарым – қатынас қабілеттерінің дамуына жол ашты. Сонымен қатар оқу іс – әрекет барысында балаларға ұйымдастырылған оқу іс – әрекеттерге қатысты мультфильмдерді көрсете отырып, балалардың ойлау , түсіну қабілеттерін тексеру мақсатында жетекші сұрақтар беру арқылы зейінін дамытуға ықпал етемін.

Мектепалды даярлау тобында жүргізілген оқу іс – әрекеттерді ұйымдастыруда ақпараттық – коммуникациялық технологияларды ақпаратты тұрғыда жасалған көрнекіліктер тартымды болса балалар қызыға қатысады. Оқу процесін ширатады, баланың оқуға деген ынтасын арттырады, оқу іс-әрекеті қызықты өтеді

Қорытындылай келе, балалардың белсенді іс – әрекеті дамытудағы ойындар, жаттығулар, еркін ойындар, танымдық тапсырмалар қазіргі таңда ақпараттық коммуникациялық тұрғыда берілсе , балалардың бастамашылығын, байқампаздығын, белсенділігін, даралығын, дарындылығын, қабілетін, шығармашылығын дамытамыз. Себебі жылдам өзгермелі ақпарат ғасырында бір сарынды дәстүрлі үрдістегі іс – әрекет балалардың жан – жақты дамуына кедергі келтіреді. Сондықтан қазіргі таңда қарыштап бара жатқан ақпаратты тез игеретін балалардың жылдамдығына ілесіп, олардың қажеттіліктерін өтей алуымыз қажет.

Әдебиеттер:

1. Н. Ә. Назарбаев «Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы».
2. К. С. Құдайбергенова Құзырлылық білім сапасының критерийі:әдіснамасы және ғылыми теориялық негізі. А.,2008.
3. Б. Р. Аймағанбетова, А. А. Бейсенбаева. Жеке адамның дамуы. Алматы 1991ж.
4. Жас ерекшеліктеп педагогикасы. Қ. Р. Б. және ғылым министірлігі С.А. Мусаева, Т. Б. Бегалиев «Фолиант» баспасы Астана-2006.
5. Тіл дамыту әдістемелік құрал. Алматы кітап 2008
6. Мектепалды даярлық. - №2, 2011

БАЛАЛАРДЫҢ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ЖАН ЖАҚТЫ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Ташаева Қ. С.,
*№56 «Береке» балабақшасының
тәрбиешісі, Астана қаласы*

Бүгінгі өскелең ұрпақ уақыт талабына сай білім беруді одан әрі жетілдіру мәселесі, толассыз күн сайын өзгеріп тұрған әлеммен бірге қатар жүрері анық. Балабақшада берілген тәрбие - барлық тәрбиенің бастамасы әрі жан - жақты тәрбиемен дамыту ісінің түпкі негізін қалайтын орын. Жеке тұлғаның қалыптасуында ең тиімді жол жаңа тұлғаны қамтитын, қабілет білім, икем, дағды, тәжірибе, көзқарас болып табылады. Балаларды жеке тұлға ретінде қалыптастыру, олардың ақыл - ойын жүйелеу, ойлау қабілетін жетілдіру, дәлдікке үйрету, шындыққа тәрбиелеу мақсатында сауаттылыққа баулу – бүгінгі күн талабы. Осыған орай мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың негізгі мазмұны білім беру қызметінің нәтижесі ретінде баланың құзіреттілігін қалыптастыруға бағытталған. Ол үшін құзіреттілікке бес білім саласын меңгерілуі қажет.

Денсаулық құзіреттілігі:

Баланың физикалық денсаулығын ойлау, қозғалыс дағдыларын меңгеру. Денсаулық сақтау негіздері мен жеке бас гигиенасының дағдыларын меңгеру.

Тілдік қатынас құзіреттілігі:

Тілдің дыбыстық мәдениеті. Сөздерді орынды қолдану, дыбыстарды дұрыс айту, ажырата білу. Байланыстыра сөйлеу, шығармашылық тілді меңгеру, қатынас мәдениетін сақтау.

Танымдық құзіреттілігі:

Заттардың қасиеттерін бағдарлау, қоршаған ортаны тану, құрастырылымдық дағдылар, қарапайым математикалық ұғымдар, іздеу және эксперименталды іс - әрекет.

Әлеуметтік құзіреттілігі:

Мінез - құлық дағдылары. Ересектер мен құрдастарының өзара іс – әрекеті. Адамгершілік шаралары туралы қазақ және Қазақстан Республикасында тұратын мәдени құндылықтарын түсінуге мүмкіндік беру.

Шығармашылық құзіреттілігі:

Музыка, өнер туралы білімдер негізіне қызығушылық таныту. Нәтижелі, көркемдік іс - әрекет, (түс, пішін, композиция, бейнелеу құралдар т. б.)

Қоршаған ортаны эстетикалық қабылдау. (эмоционалдық сезіммен)

Жаңа білім мазмұнын жүзеге асыру үшін оқытудың жаңа технологияларын пайдаланады.

СРЕДНЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАРТУДАҒЫ ДИАЛОГТЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Абдикадырова Гулиза Сарсембаевна,
Қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мұғалімі
№78 мектеп-гимназиясы,
Астана қаласы, abdikadyrova1967@mail.ru

Білім беру саласындағы мақсатты реформалар мұғалімдердің кәсіби шығармашылық дамуы үшін барынша жағдай жасауға мүмкіндік туғызған. Әлемдік үрдістер, қоғам мен уақыт қойып отырған талаптар Қазақстанның алдына педагогтардың біліктілігін жетілдіру жүйесін жаңарту қажеттілігі анықталды. Бұл мұғалімнің міндетін өзінің жеке тәжірибесін түсіну және жетілдірумен қатар, өзінің рефлексивтік зерттеу үрдісіне қызығушылықпен тартылуы, ұмтылуына негізделді.

Өткен заман ғалымдары оқытудың мақсаты ақиқатты іздеу және мінезді дамыту қарым-қатынас арқылы жүзеге асатынын бүгінгі күнге дейін өзекті екендігі маңызды болып табылады. Адамның бір-бірімен қарым-қатынаста болуы, ашық диалогта тіл табысуы, өз күшіне деген сенімді іздеуі және жер бетіндегі бастамаларды қолдауынан табады. Өз заманының жарқын өкілі И. Г. Песталоций, К. Д. Ушинский, В. А. Сухомлинский адамды толыққанды дамыту өмірде белсенді іс-әрекетке тарту арқылы жүзеге асады деп сендірді. Халқымыздың ұлы ағартушылары Әл-Фараби «белгілі бір көзқарастар мен әрекетін дәлелдеп шығуы адамның қабілеті», Абай Құнанбаев «өз ісіңе сұрақ беріп, ой толғаныс жасау», М. Жұмабаев «оқушылардың қиялын дамытуда пікірталастың маңыздылығына тоқталған». Айтылған пікірлерден мұғалімдердің де, оқушылардың да сыни ойлау деңгейлерін дамыту тәсілдерін жетілдірудің өзектілігі басым екендігі анықталды.

Диалогтық білім беру тілдің оқытудағы және білім алудағы басты рөлін зерттеуге, ғылыми зерттеулерге сәйкес сыныптағы оқушылармен қарым-қатынас жасау жөніндегі өзіндік тәсілді ойластыруға көмектеседі.

Сыни тұрғыдан ойлана алатын, өз ойын ашық, еркін білдіретін тұлға тәрбиелеуде, оқушылардың тілдік құзыреттілігін қалыптастыруда диалогтық оқыту тәсілі маңызды роль атқарады.

Диалогтық оқыту тәжірибеге қатысты қарсы пікір айтуға, проблема қою, деректер жинау, талдау және әрекет ету жөніндегі үздіксіз үдерістермен айналысуға бағытталады. Кэмис тұжырымдауы бойынша, тәжірибені өзгерту – бұл қалай ойлайтынымызды өзгерту, бір-бірімізге деген қарым-қатынасымызды өзгерту. Біз, мұғалімдер, оқушыларымыздың оқу ептілігін дамытуына аса назар аударуымыз керек. «Табысты оқу мен оқытудың мәні оқыту үдерісінде жеке тұлғалар өздерін еркін және қауіпсіз сезінуіне жағдай жасаудан тұрады» деген зерттеушілер тұжырымына сүйеніп, оқушылардың

сыныпта өздерін еркін сезініп, терең білім алуларына мүмкіндік жасауда бір-бірімен тіл арқылы қарым-қатынас жасайды дейтін болсақ, сол тіл диалогтық оқытумен өркендейді.

Диалогтық қарым-қатынасты жүзеге асыруда жұптық, топтық жұмыстар маңызды роль атқарады. Мұғалім мен оқушы әрекетінен гөрі оқушы мен оқушы әрекеті баланың ашылуына, оқуды меңгеруіне үлкен әсер ететінін коучингтерде өз басымыздан кешіре отырып түсіндік.

Диалогтық оқытуды жүзеге асыруда сұрақтар қоя білу стратегиясы маңызды роль атқарады. Оқушылардың диалектикалық ойлауын жүзеге асыруда Сократ қолданған сұрақтарды тәжірибеге енгізе отырып, диалогтық талқылау жүргізу жақсы нәтижеге қол жеткізеді.

Барлық идеялар мен көзқарастарды мынадай бағыттар бойынша зерттеуге мүмкіндік береді:

1) Шығу тегі:

Сен осы ойға қалай жеттің?

Бұл сенімді өз бойыңда қалыптастыруға қандай жағдай көмектескендігін есіңе түсіре аласың ба?

2) Сен неге (қандай ой негізіне) сүйеніп тұрсың:

Сен неліктен бұл пікірге (ойға, көзқарасқа, т.б.) сенесің?

Сенде осыны растау үшін қандай да бір дәлелің бар ма?

Адамдардың осыған сенуінің басқа да себептері бар ма?

Осыған сену арқылы оның ақиқат екендігін растай аласың ба?

Олай мүмкін бе?

Сен қалай ойлайсың, бұл жасалған болжам ақиқат па?

3) Басқа идеялар және пікірлермен өзара қайшылығы:

Кейбір адамдар саған қарсы шығуы мүмкін, мына сөздер арқылы...

Сен оларға қалай жауап берер едің?

Олардың қарама-қарсы көзқарастарына қалай қарайсың?

Сен қарсылыққа қалай жауап берер едің?

4) Олардың мән-мағынасы мен шынайы өмірдегі себеп-салдары:

Осыған сену, шынайы өмірде қандай салдарға әкелуі мүмкін?

Осыны жүзеге асыруымыз үшін біз не істеуіміз қажет?

Бұл көзқарастың салдары қандай болмақ, егер де... ?

Бір-бірімізге қарама-қарсы келмеуіміз үшін, біз қандай ойға келуіміз қажет?

Сен нені меңзеп (болжап) тұрсың?

5) Олардың маңыздылығы және практикалық салдары:

Егер де осындай ойға келсек, оның салдары қандай болмақ?

Біз осыны жүзеге асыру үшін не істеуіміз қажет?

Кейін оның арты неге алып келуі мүмкін?

Сіздің айтуыңызша, сонда...?

Сократтық талқылау тиімді әдістерді құрастыруға, олардың ойын бағалауға, басқа оқушылардың деңгейімен салыстыруға көмектеседі. Сократ сұрақтарына жауап беру барысында оқушылар өзінің көзқарасын білдіріп өзара талқылауға бірден көшеді, бұл өз кезегінде сұраққа байланысты жан-жақты

пікірлер мен көзқарастарды анықтауға септігін тигізеді. Оқу барысында қолданылатын негізгі сұрақтар мен негізгі идеяны анықтап қою арқылы оқушылар көптеген жаңа және әртүрлі көзқарастарын білдіруге мүмкіндік алады. Сократ сұрақтарын қолдану сыни тұрғыдан ойлауға бағыт бағдар бере отырып, «саналы тұлғаны» тәрбиелейміз. Саналы көзқарастың қалыптасуы өз кезегінде сезімдік немесе тұлғаның эмоционалдық күйін сыни тұрғыдан ойлауға бейімдейді. Нәтижесінде оқушылар соқраттық пікірталастарда интеллектуалдық тәртіпке және өз ойын түйіндеп жеткізуге, нақтылыққа үйренеді. Сұрақ қою арқылы мұғалім оқушыларды тақырып бойынша:

- сындарлы сөйлеуге ынталандырады;
- білімге деген құштарлығын дамытады және зерттеуге ынталандырады;
- білім алушылардың бір-бірінен үйренуіне, идеяларын құрметтеуіне және бағалауына ықпал етеді;
- оқытуды қиындататын мәселелерді, себептерді, түсінбестіктерді анықтайды.

Диалогтық оқыту кезінде Мерсер мен Литлтонның пайымдауынша, оқушының пәнге деген қызығушылығы артады, оның білім деңгейінің өсуіне әсер етеді, берілген тақырыпты тереңірек түсінуге, тақырыпты ашуға мүмкіндік береді. Яғни диалогқа түсу арқылы әлемнің байлығын білуге шақырып, әлемнің күрделі де қиын екендігін түсінуге үйретеді. Ал Барнс (1971) сыныпта тіл қаншалықты қолданылса, оқушылардың оқуына соншалықты әсер ететініне тоқталды. Бұл диалог арқылы оқытуда оқушылардың сыныптастарымен әңгімеге түсу кезінде белсенділіктерінің артып, өз ойларын қорытындылап, анық жеткізе алатындығынан көрінеді.

Сұрақ қоюдың түрткі болу, сынақтан өткізу, басқаға бағыттау сияқты түрлі тәсілдерін пайдалану сыни тұрғыдан ойлай алуға, ауызша өз ойларын ашық жеткізе білуін қадағалауға мүмкіндік туғызатындығы тәжірибеде дәлелденуде.

Сабақта диалог ең басты орында болатындығын түсінуге Л. С. Выготский де үлес қосты. Ол оқыту моделі оқушы диалог құру нәтижесінде білім алады деп жорамалдайды. Ұлы психологтың түйінді тұжырымдамалары жеке тұлға мен ортаның арасындағы өзара байланысты көрсетеді. Оның көпшілікке белгілі оқыту принципі – ЖАДА - білім әлеуметтік ортада немесе диалог арқылы қалыптасады. Сол себепті әрбір ұстаздың міндеті оқушыларға қолдау көрсетіп, оларға диалог жүргізуге мүмкіндік жасау.

Өзімнің іс-тәжірибемде диалогтық оқытуды жүзеге асыруда оқушылармен өткізілген сабақтарда және жас мамандармен өткізілген коучингтерде түрлі интерактивті тәсілдерді қолданамын.

«Оқушы мен оқушы» немесе «оқушы мен мұғалім» арасындағы диалогті дұрыс жолға бағыттау арқылы көп нәтижеге қол жеткізуге болады. Оқушылардың жарыса диалогтік әңгімеге түсуі, жаңа сабақты қызығушылықпен игеруі, белсенділігі төмен оқушылардың ашылуы мен үшін ерекше қуаныш болды.

Қазақ әдебиетінен 7 «А» класында Ж. Аймауытовтың «Әнші» әңгімесіндегі жазушының тіл шеберлігіне талдау жасауда Блум жүйесін қолдана өтілген сабақ жобасы:

1-кезең. Білу

Әр топтан бір оқушы өздері оқып келген бөлімнің мазмұнын (фабуласын) қысқаша айтады. Қосымша толықтырулар жасалады.

2-кезең. Түсіну

Әр топ өздеріне берілген әңгіме бөліміне мазмұндық жоспар құрады. Әңгімедегі кейіпкерлер бейнесін мінездемелік жоспар арқылы ашады.

3-кезең. Қолдану

Жазушының қандай тәсіл қолданғанын анықтау. Ол қай бөлімде кездеседі? Тауып оқып беру. Жазушының тілдік ерекшелігін зерттеу. Кесте толтыру.

4-кезең. Талдау

Қос жазба күнделігін толтыру.

Саған ұнаған эпизод.	Неліктен ұнады?

Қосымша сұрақтар:

- Прототип және типтік образ дегеніміз не?
- Әңгіме кейіпкерінің прототипі туралы не білесің?
- Басты кейіпкердің бейнесін ашуда жазушы қолданған тағы қандай тәсілді байқадыңдар?

5-кезең. Жинақтау

1-топ. Синквейн «Әмірхан»

2-топ. Жетіжолды өлең «Ән және Әнші»

3-топ. РАФТ бойынша жұмыс

Ұжымға сұрақ: Әңгіменің тақырыбы, идеясы не?

6-кезең. Бағалау

«Әнші – адамзаттың бұлбұлы» тақырыбына ой-толғау жазу.

Рефлексия жасау кезеңінде «Әнші» әңгімесін талдауда синквейн, жетіжолды өлең, РАФТ қолдансақ, «Көксеректе» монолог түрінде эссе жазады. Шығарманың идеясын анықтауда жуан сұрақтар қойылады. Мысалы, «Әңгімені автор неге кемпірдің қарғысымен аяқтаған?»

Диалогтік оқыту оқушыларды көшбасшылыққа да тарта бастайды. Оқушылар топ ішінде үнсіз отырған оқушылардың белсенді қатысуына қолдау жасап, түрткі болу арқылы мүмкіндіктерін аша біледі.

Сонымен, оқушылардың өзара бірлескен іс-әрекетін диалогтық оқыту арқылы ұйымдастырудың тиімділігі әр сабақ барысында дәлелденіп отыр. Оқушылар топтық жұмыстағы бірлескен іс-әрекетте: айтылған пікірлерді саралап сыни ойлауға, формативті бағалауда бір-біріне қолдау көрсету мақсатында сенім білдіруге, мадақтап уәж беруге, сыныптастарымен кеңесіп көшбасшылық қабілеттерін арттыруға икемделді.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курсының бақдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші деңгей. Астана, 2012.
2. Қазақстан Республикасының орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Астана, 2010.
3. Мерсер(2005), Әлеуметтік-мәдени сұхбат: сыныпта талқылауды талдау-ойлаудың әлеуметтік түрі.
4. Александер (2008), Диалогтік оқыту жолында: сыныпта талқылауға арналған жаңа тәсіл.
5. Выготский Л.С. Мышление и речь.

НӘТИЖЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУДЫ ӘДІСТЕМЕЛІК СҮЙЕМЕЛДЕУ

Абдуллаева Балзия Әбдікәрімқызы,
*Қызылорда облыстық №4 дарынды балаларға
арналған мектеп-интернат директоры*
Саянова Ағайша Нұрмағанбетқызы,
*Қызылорда облыстық №4 дарынды балаларға
арналған мектеп-интернат директорының оқу
ісі жөніндегі орынбасары*

Педагогтың кәсіби позициясының нақты болуы - педагогикалық мамандыққа қойылатын маңызды талаптардың бірі. Білім беру жүйесін одан әрі жетілдіру міндеттері мұғалімге қойылатын талаптардың өсуімен және сапасын дамытумен байланысты.

Қазақстан Республикасында Білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында: «Мектептегі білім сапасы сапалы даярланған педагогпен айқындалады. Олар бұл білімдерін әр түрлі әдістермен білім алушыларға береді», - деп кәсіби даярлықтың жоғары сапалы қол жетімділігінің болуын қадап айтқан. (1)

Даярлығы жоғары білікті, кәсіби құзырлы педагог жалпы орта білім беру нәтижесі ретіндегі құзіреттіліктерді - өзіндік менеджмент, ақпараттық, коммуникативтікті меңгерген жеке тұлға – оқушыны қалыптастыратыны белгілі.

Бұл міндетті шешудің бір жолы – оқу пәндерінде мотивациялық және бақылау әдістерін үйлесімді қолдану.

«Мотивация – оқушының белсенді танымдық іс – әрекетіне араласуына ықпал жасаушы үдерістер, әдістер», - деген педагогикалық анықтама бар. (2)

1) Ал, бақылау терминінің мәні турасында: «Бақылау - оқушылардың шығармашылық күшіне, қабілетіне сенім білдіру, ынталандыру, іске жұмылдыру», - деген тұжырым жасалған. (3)

2) Білім берудің оң нәтижесін, өнімін көру, одан ләззат алу – әр оқушының қуанышы. Осы қол жетімділікке бағыттаушы – мұғалім болса, оның құралы – мотив, мотивация. Түрлі мотивациялық әдістердің ықпалымен белсенді оқу – танымдық әрекетке енген оқушының әрбір қол жеткізген нәтижесін бақылай отырып, жағымды эмоция туғызу, қолдау көрсету, психологиялық жағымды орта құру – мұғалім қызметіндегі басты нысан. Өйткені, оқушының шығармашылық күшіне сенім білдіріп, әрекеттесе отырып, тұлғалық ішкі ресурстарын қадағалау, бақылау, бақылау дерегі негізінде іс – әрекетке бағыттау, іске жұмылдыру білім беруден күтілетін құзіреттіліктерді қалыптастыруға ықпал етеді.

Оқу пәндерінің қай – қайсысында болмасын, мотивациялық әдістермен бақылау әдістерін ұштастыра қолдану тұлғалық – бағдарлық оқыту міндеттерінің табыстылығына әкеліп, дамыта оқыту идеяларын іске асырады.

Мотивациялық және бақылау әдістерін сабақтың барлық кезеңдерінде, типтерінде, түрлерінде тиімді түрде қолдануға болады.

Сабақта оқушылардың оқу – танымдық әрекетіне түркі жасалып, қызығушылық тудыратын, белсенділігін көтеретін бірнеше мотивациялық әдістер қолдануға болады. Оқушылардың іс – әрекеттері бақыланып, нәтижелі табыстылыққа бағытталғаны тиімді. Жалпы оқыту үрдісінде мотивациялық әдіс тәсілдердің төмендегі түрлері жиі қолданылды. Олар –

- Психологиялық дайындық жаттығулары
- Ұнамды көңіл – күй, сезім тудыру тәсілдері
- Қызықты тапсырмалар, танымдық ойындар
- Эвристикалық және мәселелі ізденістер
- Жетістіктерді салыстыру, қолдану, мадақтау тәсілдері
- Бала тілегіне, қасиеттеріне негізделген тапсырмалар

Бақылау әдіс – тәсілдерінің төменгі түрлері:

- Ауызша, жазбаша сұрақ - жауап, сұхбат (топтық, шағын топтық, жекелей)
- Тәжірибелік, компьютерлік бақылау
- Өзін –өзі, бірін – бірі бақылау
-

Бала жақсы оқу үшін білімнің өмірде керек екенің түсіну және сол білімге қызығуы қажет. Оқу әрекетінің өзіне тән мотивтері болады. Тәрбиешіге не оқитын адамның өзіне осы мотивтерді білу оның әрекетінің мақсатын дұрыс анықтау үшін аса қажет. Оқу - таным әрекетіне түрткі (мотивация) жасау, әсер ету әдістері осы топқа балалардың қызығушылығын туғызу, зейінін жинақтау және оқуда борыш, жауапкершілік туғызу әдістері жатады. Дұрыс қолданған

бақылау әдісі оқушылардың байқағыштық, логикалық ойлау қабілеттерін дамытады.

Сабақ нәтижесінде кәсіби құзіреттіліктің сапалары: конструктивтік, ұйымдастырушылық, педагогикалық – психологиялық қабілеттілік, коммуникативтік, тұлғалық – іскерлік, ақпараттық – технологиялық, мәдени танымдық - оқушы бойында қалыптастырылады.

Қорыта айтқанда, оқу пәнінің білім мазмұны мен әдістемелік жүйесі негізінде жеке тұлғаға қойылатын көп деңгейлі сауаттылық шешімін табу керек. Өйткені, педагогке қажетті кәсіби құзіреттіліктерді толыққанды меңгерген маман оқушыларына білім алу нәтижесі ретіндегі құзіреттіліктерді сапалы меңгеретініне сөз жоқ. Бұл пікірімізді ағартушы – ғалым А. Байтұрсыновтың: «Бала оқытуын жақсы білейін деген адам әуелі балаға үйрететін нәрселерін өзі жақсы білуі керек», - деген түйінді дәлелдемесімен нақтыласақ жеткілікті.

Педагог іс-әрекетінің объектісі – оқушы. Ал мұғалім педагогикалық іс-әрекеттің объектісі ретінде көрінеді. Бұл тұрғыда, педагогтың жеке тұлғасына қойылатын кәсіби талаптарға назар аударған жөн.

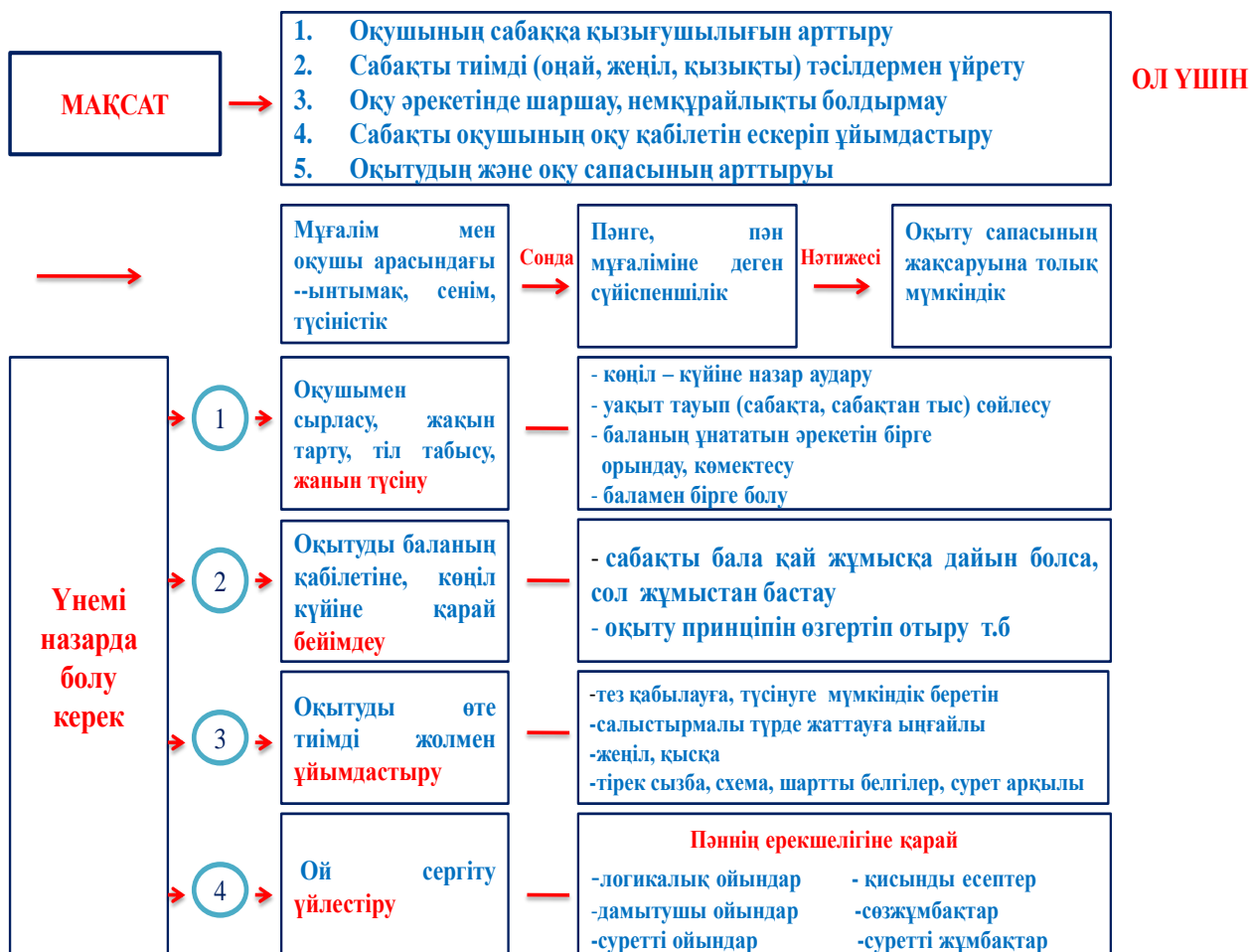
Педагогтың жеке тұлғасына қойылатын кәсіби талаптар жиынтығы педагогикалық іс-әрекетке кәсіби даярлық ретінде анықталады. Оның құрамында бір жағынан психологиялық дайындық болса, екінші жағынан ғылыми-теориялық, әдістемелік, практикалық жан-жақтылықты атауға болады.

Қызылорда облысында №4 облыстық дарынды балаларға арналған мектеп – интернат жұмыс жасайды.

Мектепке 6 - сыныптан кейін оқушылар конкурстық негізде қабылданады да, жаратылыстану- математика пәндерінен тереңдетілген білім алады. Осы орайда, педагогикалық ұжым алдында үлкен жауапкершілік тұр. Яғни, әрбір оқушысын тұлға ретінде оқытып – тәрбиелеу міндеті. Бір сөзбен айтқанда, әр оқушының жетістігі – мұғалімнің кәсіби жауапкершілігі. Оқыту да, оқу да инемен құдық қазғандай үлкен еңбекті, ұзақ уақытты, мол тәжірибені, асқан шеберлікті талап ететіні белгілі. Бірақ, алдында отырған оқушысының болашағын ойлаған, елдің ертеңіне алаңдаған, өз кәсібінің патриоты болам деген педагог оқыту үдерісіне бей – жай қарамайтыны белгілі.

Мектептің әкімшілік құрамы педагогтардың кәсіби білімінің жетілдіруіне, әдістемелік шеберлікке дағдылануына үздіксіз қолдау көрсетіп, мүмкіндік жасауға басымдық танытады. Биылғы оқу жылында педагог мамандарды әдістемелік сүйемелдеу моделі жасалып, оқыту үдерісінде басшылыққа алып келеміз.

НӘТИЖЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУДЫ ӘДІСТЕМЕЛІК СҮЙЕМЕЛДЕУ

Қазіргі әлемде болып жатқан қарқынды өзгерістер әлемдік білім беру жүйесін одан әрі дамытуды және жаңашылдықты талап етеді. Осыған сәйкес жалпы мектеп үшін де, соның ішінде мұғалімдер үшін де ең басты, маңызды мәселе болып отырғаны:

«XXI ғасырда қалай оқыту керек?» және «Оқытудағы тиімділік қандай?» деген келелі тұжырымдар. Оқу-білім бір жерде тұрмайтынын, өзгерістің болмауы өсудің тоқтағанын білдіргендіктен, инновациялық іс-әрекет пен заманауи білім беру – оқытудағы бірінші басымдылық.

Сондықтан, оқушылардың алған білімдерін жай ғана иеленіп қоймай, оны орынды жерде қолдана білуіне мән берген жөн. Мұғалімнің бұл іс-әрекеті қалай жүзеге асады? Яғни, мұғалім тиімді және дағдылы үш басымдық бойынша жұмыс жасағаны жөн деген қорытындыға келдік.

Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың «Қазақстан - 2050» стратегиялық бағдарламасында жан –жақты дамыған, дүние жүзіне әйгілі және сыйлы мемлекеттің патриоттарын тәрбиелеу – ұстаздар қауымының басты міндеті екендігін баса айтқан. Ендеше, мұғалім әрдайым ізденіс, жаңашылдық, және кәсіби жауапкершілік танытса, шәкірт жанына нұр құя алады. Жаңа технология мен жүйелі жұмыс - оқыту мақсатына жетудің тиімді жолы екенін естен шығармаған абзал.

Әдебиеттер:

1. ҚР Білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.
2. Ж. Қоянбаев. Педагогика, Астана, 1998.
3. Т.С.Сабыров. Оқыту теориясының негіздері, Алматы. 2003.
4. Қ. Жарықбаев. Психология, Алматы, 1993.
5. Әбиев Ж. Ә., Бабаев С. Б., Құдиярова А. М. Педагогика: Оқу құралы. Жалпы редакциясын басқарған Құдиярова А. М. – Алматы: Дарын, - 2004.
6. Дарын, - 2004.
7. Ұстаздың шеберлікке жету жолдары. Құрастырған Ж. Нұржанова. – Алматы, 1991.

БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІНІҢ ҚҰПИЯСЫ

Айбосынова Зулфия Исламовна,
*Бейнелеу өнері және сызу пәні мұғалімі,
«Абай атындағы орта мектебі»
ММ, Маңғыстау облысы, Бейнеу ауданы,
Бейнеу селосы, zulfia.islam@mail.ru*

*Жастарымыз салт-дәстүрімізді көздің қарашығындай бағып жүретін,
көптің көкейіне үміт отын жағып жүретін, адамзаттың озық ой көгінде
ағып жүретіндей болуы тиіс.*

Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев

«Қалауын тапсаң қар жанар», - дейді халқымыз. Кез - келген істің көзін таппасаң оны меңгере алмайсың. Яғни әрбір шаруаның өзіне тән қиындығы, қызығы сонымен бірге сырт көзге байқалмайтын сыры да болады. Сол сияқты бейнелеу өнерінің кішкене бір сырын сіздерге ашқалы отырмын.

Негізінен бесінші, алтыншы сыныптарда өтілетін бейнелеу өнері бағдарламасында «Перспектива» дейтін тақырып кездеседі. Бұл тақырыпты түрліше тәсілдермен өтуге болады. «Сикырлы таяқшалар» ойыны немесе ертегілер негізінде, т. б.

Мен солардың ішінде жай, қарапайым түрін ұсынғым келіп отыр.

Суреттеуді бастамастан бұрын тақырыпқа түсінік беріп өтемін.

Перспектива - бейнелеу өнерінде кеңістіктегі нәрсенің біздің көру нүктемізден алыстаған сайын кішіреюі менен түсіндіріледі. Бұл табиғи заңдылық. Яғни күнде өзіміз көзімізбен көріп жүрген құбылыс. Оны жай жағдайда байқамаймыз, мән де бермейміз. Ал бейнелеу сәтінде өте ұқыптылықты талап ететін тақырып.

Перспектива негізінен кеңістікте де, үй ішін бейнелеуде де (интерьер), үйдің сыртқы көрінісін бейнелеуде де (экстерьер) кездеседі. Оны балаларға ұғындыру үшін: «Балалар, мен бүгін сендерге бейнелеу өнерінің қызықты бір құпиясын ашпақпын. Ол құпияның кілті бүгінгі тақырыбымызда жатыр. Егер кімде - кім сол кілтті тауып, тақырыпты дұрыс түсінсе, оның жазған картинасы кәсіби суретшінің картинасынан кем болмайды.» -деп қызықтыра түсемін.

Ол үшін мені мұқият тыңдап, әрбір көрініске мән бере қарап, тақырыптың үйретер әдіс – тәсілдерін түсінсеңдер болғаны. Мысал үшін Ә. Қастеевтің мына бір картинасына қарайықшы... Үлкен жол алыстаған сайын бір сызыққа айналған. Ал телеграф бағандары барған сайын кішірейіп көрінбей де кеткен... Әйгілі «Турксиб» картинасындағы пойыздың вагондары ше?

Интерьер бейнелеуде бізге қарама – қарсы қабырға тік төртбұрыш болады да, келесі қабырғалар трапеция пішінде бейнеленуі тиіс. Қаптал қабырғадағы есік, терезе, картина т.б. нәрселер сол қисық күйінде бейнеленеді. Яғни арғы бұрышы қысқарып кетеді.

Кеңістіктегі перспектива да солай қысқару арқылы бейнеленеді. Ең әуелі көкжиек сызығын көлденең жүргізген соң, төменгі бөлігі жер беті болып есептеледі. Көз ұшындағы көкжиекпен астасқан ормандарды сызықтармен торлап (штрих) тастау керек. Ал, онда жол бейнелесек, бізге жақындаған сайын, яғни төмендеген сайын жол кеңейе түседі. Оны сызықтардың арасын алшақтату арқылы орындаймыз. Жақын маңда тал болса, оның бұталары, тіпті жапырақтары көрсетілуі мүмкін. Талдардың, бағандардың көлеңкелері де назардан тыс қалмауы тиіс. Бояу сәтінде де осы тәсілді қолданамыз. Алыстаған сайын көріністердің бояулары сұйық және боз мұнармен араластырылып беріледі.

Үй ішін бейнелеудегі перспектива балаларды көбірек қызықтырады, себебі олар өздерінің сабақ дайындайтын бөлмелерін бейнелегісі келеді. Егер бала өтілген сабақтан толық түсінік алып, перспектива заңдылықтарын дұрыс ұғынса, тақтада бейнеленген үй іші көрінісіне қосымша – кілем төсеу, картина ілу т.б. жұмыстарды сол сәтте орындап тастайды. Қапталдағы көріністерді бейнелеуде біршама қиындықтарға ұшырайды. Себебі қаптал қабырға қысылып көрінетіндіктен түсініксіздік туғызуы мүмкін. Бұл жағдайда есік, терезе жақтауларын бізге бұрышты көрсетіп тұрған вертикаль мен параллель жүргізуіміз керек.

Балаларға түсінікті болу үшін бірнеше мысалдар келтіруге болады. Мысалы: әрі қарай ашық тұрған есік, бері қарай ашық тұрған есік, үйдің бұрышынан қарағандағы көрініс, ұзын жол, телеграф бағандары т.б.

Бүгінгі сабағымыздың негізгі мақсаты: бала көзіне көрініп тұрған нәрсені қаз –қалпында өз орнына қоя білуді, нәрсенің біздің көру нүктемізден алыстаған сайын кішірейіп, ал жақын маңдағы көріністе ең кішкене деген бөлшектің өзіне мән беруді қаперіне беру.

Егер сабақ өз көздеген мақсатына жетіп, балалардың көркем өнерге деген қызығушылығын оятып, көңілдеріне ой салса, бұл балалардың қолынан шыққан картинаға бейжай қарай алмайсыз деп сенемін.

Бейнелеу өнері және оқушылардың танымдық белсенділігі.

Оқушылардың танымдық шығармашылығының дамуына бейнелеу өнері сабағының ықпал ететін үлкен мүмкіндігі бар. Бейнелеу өнері сабағы бір жағынан белсенділік, өз бетінше жұмыс істеу, қиял, оймен жұмыс істеу сияқты шығармашылық іс әрекетті талап етсе, екінші жағынан эстетикалық бағыт беру бейнелеу өнері сабағына тән қасиет.

Мектеп жасындағы балалардың танымдық шығармашылық белсенділігін тәрбиелеу, ең алдымен олардың әлемдітану қажеттілігімен және алған білімін өз шығармаларында пайдалануын дамытумен тығыз байланысты.

Атақты психолог Б. М. Теплов қажеттілік негізінде өмір процесінде сезім тәрбиеленеді, қызығушылық туындайды, көзқарастар, тұжырымдар және дүниетаным қалыптасады деген. Ал бұл жердегі сезімде, қызығушылықта, тұжырымда, адамның дүниетанымыда оқушы іс – әрекетінің мотиві ретінде көрінеді.

Бейнелеу өнерін оқыту барысында оқушылардың өз бетінше жұмыс жасау қабілеті, белсенділігі жақсы дамуы үшін бірнеше талаптарды ескеру керек. Мұндай талаптардың бірі - сурет салуды шебер түсіндіру, суреттің салыну кезеңдерін айқын көрсету. Оқушылар салынатын нұсқауға өз бетінше талдау жасап, оның ерекшеліктерін анықтайды.

Мектеп жасындағы балалар сәндік композициямен тақырыптық суреттерді өз бетінше шешкені маңызды. Балалардың зейінін сурет салуға мұндай тарту, олардың шығармашылық ойын белсендіруге алдын ала жасалатын жұмыстарға жұмылдыруға пәрменді ықпал жасайды. Мысалы: нобайлар, бақылау, эскиздер т.б.

Балаларға еркін тақырыпта сурет салуға көбірек тапсырма беру керек. Бұл тапсырма оқушыларда шығармашылықты, қайсарлықты, тапқырлықты, тұрақтылықты дамытуға жағдай жасайды. Балалардың бойында алға қойған мақсатқа қол жеткізе білу, соған жету үшін кездескен қиындықтарды жеңе білу сияқты қасиеттерді тәрбиелейді. Бұл жерде өз бетінше жұмыс жасауда шыдамдылық, қайсарлық шындалады.

Бейнелеу өнерінің өзіне тән ерекшелігі үнемі шыдамдылықпен сурет салу кезіндегі белсенділікті талап етеді. Баланың танымдық шығармашылық белсенділігі оның бақылауына негізделген, сонымен қатар бақылау тұлғаның қоршаған әлемді тануының белсенді формасы екендігі белгілі.

Әсіресе оймен жасалатын танымдық іс әрекет барысында теріс ықпал жасайды, себебі бала сурет салудың кезеңдерін, ережелерін толық ұқпайынша, оған қағаз бетіне сол суретті бейнелеу өте қиынға соғады. Бейнелеу өнері материалдарын игеріп, үйренуде сол материалдарды түсіндірмей, балалардың санасына әбден сіңірмей тұрып, оларды бейнелеуге көшіру немесе сурет салуға кірісу үлкен қателік.

Еліктеу арқылы салынған алғашқы суретті түсіну шараларын жасауға болды, бұған дейін репродукциялар, суреттер көрсетумен, оны мұқият түсіндіру мен қатар сыныптағы жақсы сурет салатын балалардың суреттерінде көмек көрсете алады. Бұл тәсілдерді қолдану кезінде суреттерді көрсету, түзетуді қалай жасаудың жемісті, табысты жолдарын таңдап алған жөн. Заттың суретін салудағы мысалы оның формасының дұрыс еместігін оқушы өзі түсініп түземесе немесе мұғалім өзі түзетіп берсе онда бейнелеу өнері материалдарын меңгерудің пәрменділігі мен нәтижелілігі азаяды.

Сондықтан натураға қарап сурет салғызудың, ондағы заттардың формасы, жарық пен көлеңке, сызықтарды түсіру, бояу түстерін таңдау, оларды пайдалану реті мен техникасын игеру сияқты іс әрекеттерді дамытудың маңызы ерекше. Суретті бейнелеуде негізгі талап саналылық әрі шынайылық болу тиіс. Бала алғаш қарындаш ұстаған сәттен бейнелеудің көлемдік, кеңістіктік, сол сияқты пішіндік, реңдік таным іс әрекеттерін жүргізу қажет. Оқушыға сурет дәптер парағын, парақ емес, оны кеңістіктегі терезе ретінде қабылдау өте көп көмегін тигізіп, бейнелеудің күрделі сатысына жол ашып береді.

Бейнелеу өнеріне үйретудің негізіне қойылымды зерттеу, қоршаған дүниені, өмірді тану жатады. Орыстың ұлы жазушысы М. Горький: «Адам

табиғатынан суреткер. Ол қайда да, қалай да болса өз өміріне сұлулық енгізуге ұмтылады», - демекші, біз әрқашанда әсемдікке құштармыз. [1]

Әдебиеттер:

1. Жарықбаев Қ. Ақылдың кені. (Ұлағатты сөздер)/ Қ. Жарықбаев. – Алматы: «Ана тілі» 2012. -216 бет.

ПЕДАГОГТАРДЫҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕРДІҢ ТИІМДІЛІГІ

Айтжанова Ардақ Нұржанқызы,
*Өмірлік орта мектебінің директоры және
орыс тілі және орыс әдебиеті пән мұғалімі
Ақмола облысы Жарқайың ауданының «Білім бөлімі» ММ
Державинск қаласы, Далабай ауылы*

Педагогтың кәсіби білігі оның практикалық қызметінде іске асырылады, сондықтан ол, оның жалпы педагогикалық, әдістемелік біліктілігімен, дағдысымен тығыз байланысты. Сондықтан қазіргі инновациялық технологияны оқу мен оқыту үрдісіне енгізуде педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру мәселесі өзекті мәселе ретінде қарастырылуда.

Әлемдік деңгейде озық тәжірибелерді үлгі ете отырып, бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеу үшін ұстаздар қауымы үлкен өзгерістерге дайын болуы керек.

Қазіргі таңда Қазақстанның білім беру жүйесі жылдан жылға дамып келеді. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы еліміздің білім жүйесі алдында, оның ішінде біліктілікті арттыру жүйесі алдындағы маңызды бағыттарының бірі – педагогтардың біліктілігін арттыру жүйесінің сапасын жетілдіру, педагог құрамының сапасын арттыру. Бұл, сапалы білім беруде әлемдік стандарттар деңгейіне қол жеткізу болып табылады. Сондықтан бүгінгі күн педагогтардың біліктілігін арттыруды жалпы қоғамдық мәселе ретінде қарастыру қажеттігі туды. Себебі білімді тереңдету, молайту, жетілдіру, арттыру жеке басы үшін ғана емес, қазіргі қоғамға қажет әрекет. Бұл педагогтың өз қызметінде табысқа жетуін ғана көздемейді, оның аясын одан әлдеқайда кеңірек қарастыруды көздейді.

Педагог кадрлардың біліктілігін арттырудың отандық мазмұнын жаңарту 12 жылдық оқыту моделіне көшу, ағылшын тілін ерте жастан оқыту мен көптілді оқыту бағдарламаларын меңгеру, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қамтамасыз ету секілді маңызды міндеттерді ескереді. Республикада жүйелі түрде электронды оқыту бағдарламасы ендірілуде, сондай-ақ инклюзивті білім беру мәселесі де өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

Өмірлік орта мектебінде 70% жас мұғалімдер жұмыс жасайды және соңғы көрсеткіш бойынша 71,4% біліктілік арттыру курстарынан өткен. Курстар бойынша СТО технологиясын меңгергендер 38,1% болса, Жобалау технологиясы бойынша 33,3%, АКТ технологиясы бойынша 80% біліктіліктерін арттырды.

Біздің Өмірлік орта мектебінің мұғалімдер ұжымының 70% жас мамандар. Ұжымның басым бөлігі жас мамандар болғандықтан ұжымымыз әдістемелік көмекті және пән бойынша біліктіліктерін арттыруды қажет етеді. Жас мамандарға біліктілікті арттыру үшін аудан әкімшілігі мен білім бөлімі қаржылай қамтамасыз етсе, ал әдістемелік жағынан дамуына және пән бойынша біліктілігін арттыруына «Өрлеу» біліктілікті арттыру институты мен Облыстық оқу-әдістемелік кабинеті үлкен мүмкіндік берді. Ал курстан өткен мұғалімдеріміз алған білімдерін мектеп ішінде ортаға салып бір-бірімен тәжірибе алмасып отырады. Осындай сапалы, берері мол курстардың арқасында бүгінгі таңда мектебіміз көптеген жетістіктерге жетуде. Атап айтсақ, облыстық «Ресурстық орталықтарға арқау болып отырған мектептердің білім беру үдерісінің үлгісі» атты онлайн байқауында 1-орынға ие болса, ҰБТ нәтижесі бойынша жыл сайын өсу байқалады. Мәселен, 2012-2013 оқу жылында-86%, 2013-2014 оқу жылында-88%, 2014-2015 оқу жылында-88,5% көрсетіп аудан бойынша 1-орынды иеленіп отыр.

Ұстаз – жүректің жылылығын, мейірімнің шуағын, адамгершіліктің ұлылығын біліммен қоса бала бойына дарыта алатын тұлға. Ұстаз қандай болу керек? - деген сұраққа өзімнің тәжірибем сүйене отырып, ұстаз-білімді, бала жанын түсіне алатын, әділ, еңбекқор және үздіксіз ізденіс үстінде бола алатын жан деп ойлаймын. Олай болса, ұстаз мамандығын таңдағандықтан, ең алдымен өзіңді-өзің танып, үздіксіз ізденіп, аяусыз еңбектенуің керек. Заман ағымына сай өз біліміңді үздіксіз жетілдіріп отырған жағдайда ғана, ХХІ ғасырдың талабына сәйкес менің ұжымымдағы мұғалімдер жаңа форматтағы ұстаз бола алатындарына көзім анық жетті.

Қазіргі кезде Өмірлік орта мектебінде жұмыс жасайтын 21 мұғалімнің 3-еуі ІІІ деңгейде, 1-еуі І деңгейдегі жаңа форматта оқыту курстарынан өтті. Бұл барлық мұғалімнің 14,2 пайызын ғана құрайды екен. Жаңа форматта сабақ берудің тиімді әдіс-тәсілдерін коучинг арқылы көрсетіп бағдарламаның негізін құрайтын жеті модульді сабақтарына кірістіруде, оқушылардың тақырыпты өзіне оңтайлы бірегей тәсілдермен меңгеретіндігін жете түсіну-мұғалім қызметіндегі маңызды дүние.

Биылғы оқу жылында оқушыларына білім бере жүріп, өзін-өзі жасампаздықпен қайта құра алатын, қоғамдық талаптар тұрғысынан өзіне сыни баға бере алатын, айналаны өзгерте алуға мүмкіндігі зор әріптестерімнің шабытының зор екендігін байқадым. Мектептегі әдістемелік жұмыстың жүйелі жүргізілуі, озат тәжірибелер жинақтаушы мектепшілік шеберлік мектептерінің және жас мамандармен жұмыс жоспарлы түрде ұйымдастырылуында біздің мектеп бірқатар жетістіктерге қол жеткізді. Әдістемелік бірлестіктер алдында қойылған мақсат: мұғалімдерге оқушыларды оқыту мен оқуда, оларды шығармашылық әрекетке баулуда білім беру саласындағы жаналықтарды, озық

педагогикалық тәжирибені зерттеп, жинақтап, таратуда, кәсіби біліктілігі мен үздіксіз даму деңгейін көтеру ісінде нақты ғылыми-әдістемелік көмек көрсету. Мұғалімдер жұмыстарына жеткілікті уақыт бөле білулері керек, оқушының білімі мен дағдыларын дамытуға ғана емес жалпы алғанда оның оқуын барынша жекешелендіру және баланың бойындағы метасананы – қалай оқу керектігін қалыптастыруға мән бере отырып оны тұлға ретінде дамытуға икемдік танытулары тиіс. [Нұсқаулық.4-бет]. Мұғалімдерге өздерінің қандай мұғалім екенін білу және оқыту мен оқу үдерісі туралы сын тұрғысынан ойлануына көмек беретін тәсіл-Lesson Studu (іс-әрекет арқылы зерттеу). Lesson Studu циклін өткізу кезінде мұғалімдер оқыту тәжирибесіне жаңа әдістер енгізеді немесе Шығармашыл топпен ақылдаса отырып Lesson Studu тәсілін түсіндіру мақсатында коучинг өткізуді жоспарладық. Мұғалімдер үлкен қызығушылықпен және жауапкершілікпен жұмыс істеді. Ақылдаса отырып, деңгейлік курстан өткен төрт мұғалімнен топ құрдық. Бірлесе отырып Lesson Studu сабағының жоспарын құрып, зерттейтін үш оқушыны анықтады. Зерттеу барысында мұғалімдермен бір емес, бірнеше рет кездесіп, түсінбеген жерлерін қайта талқыладық.

Жұмыс істейтін әр оқушының деңгейі анықталып, Lesson Studu – дің аяғында әр оқушыдан қандай нәтиже күтілетіні белгіленді.Сабақтың алдында олардан пәнге деген көзқарасы туралы интервью алынды. Зерттеуші мұғалімдер олардың оқудағы қажеттіліктері мен мінез-құлықтарына назар аударып жеткен нәтижелерін және қиындықтарын талқылап әр сабақтан кейін алдарына жаңа мақсат қойып отырды. Мұғалімдер сұхбаттасу кезінде «Оқушыларды зерттеу қызық бірақ көп уақыт кетеді»- деп өз пікірлерімен бөлісті. Сонымен қатар «Lesson Studu» сабақтары әріптестердің тәжирибесіне сүйеніп өз тәжирибесін жетілдіруге мол мүмкіндік алады.

Жұмыс жоспары бойынша облыстық, аудандық семинар, конференцияларда ашық сабақтар мен сыныптан тыс шаралар және «Диалогтық оқыту», «Сыни ойлау стратегиясының оқушылардың ойын дамытудағы алатын орны», «Жеті модуль - табысты оқытуға бағыт» атты коучинг сабақтар көрсетіп, «Оқу үдерісінде оқушының түйінді құзыреттілігін, оқу жетістігін бағалау жолдары» атты баяндама оқылып, кәсіби шеберліктерімен бөлісті.

Бастауыш сыныптарда «Табыс өлшемдері» арқылы бағалау барысында оқушылар өзін-өзі, өзінің жетістіктері мен кемшіліктерін бағалауға үйренуде. Жаңаша бағалау тәсілдері оқу үдерісіне елеулі өзгеріс әкелді, бастауыш сынып мұғалімдері осы баспалдақтың алғашқы сатыларын іске асыра бастады. Бастауыш сыныптарда «Табыс өлшемдері» сабақтың мақсатына негізделіп құрылады, мұғалім кіші жастағы оқушылардың назарын үнемі өлшемдерге аударып отырады.

Мұғалім қазіргі заман талабына сай өз пәні бойынша білімін оқушыға меңгерту үшін сабақта оқытудың жаңа технология әдіс-тәсілдерін, ғылым мен техника жаңалықтарын дұрыс пайдалана білуі қажет. Соңғы кездегі ақпараттық технологиялық өркениетінің дамуына байланысты, АҚТ-ны пайдалану мұғалім мен оқушыны маңызды кәсіптік және анықтамалық ақпараттармен қамтамасыз

етеді, мұғалім ұйымдастырушы, бақылаушы деңгейде болып, оқушының белсенділігі арта түседі, мұғалімнің уақыты үнемделеді. Сондықтан, интерактивті әдістерді өз шеберлігімен ұштастырып, сабақта тиімді пайдалана білген мұғалім ғана оқу үрдісінде көп жетістіктерге жетеріне көз жеткіздік. Осының бір дәлелі ҰБТ-ға дайындық. Мектепте ҰБТ-ға дайындық жүйесі құрылған.

Мақсаты – білім берудің сапасын жоғары деңгейге жеткізу, мазмұны мен құрылымын ақпараттық және жаңашыл технологиялар арқылы жаңарту.

Мектебімізде ҰБТ-ның барлық пәндері бойынша өз жұмыс жүйелеріне сәйкес электронды оқулық құрылған. Мұғалімдер дайындық барысында өз пәндері бойынша кеңінен қолданады. Электронды оқулық – бұл дидактикалық әдіс-тәсілдер мен ақпараттық технологияны қолдануға негізделген түбегейлі жүйе. Электронды оқулықтарды қолданғаннан бері оқушылардың сабаққа деген қызығушылығының күрт артқандығы байқалады. Тез арада бақылап, әділ бағасын беруге, оқушының қажетіне қарай кеңес беруге, сол жайында барынша мәлімет алуға мүмкіндік жасайды. Сонымен қатар, ҰБТ-ға дайындық барысында модульді оқыту технологиясы, СТО технологиясы, оқытудың интербелсенді әдіс-тәсілдері негізінде жұмыс жүргізіледі.

Осындай жүйелі жұмыс жүргізу нәтижесінде ҰБТ көрсеткішінің жыл сайынғы өсуі байқалады.

Осыған орай 2015 жылдың 25 қараша күні аудан көлемінде «ҰБТ-ға дайындық барысында заманауи әдістерді қолдану тақырыбында» семинар өткізілді. ҰБТ-ға дайындайтын 6 мұғалім тәжірибелерін таратты. 4 желтоқсан күні облыстық әдістемелік кабинеттің әдіскерлері келіп ҰБТ-ға дайындықтың жүргізілуі жан-жақты қаралып, мұғалімдерге әдістемелік көмек көрсетіліп, жұмыс жүйелеріне оң пікірлер айтылды.

Мұғалімдер әлемде, біздің елде болып жатқан өзгерістер туралы түсініктері бар. Олар өзгерістер мен жаңалықтарды оқып қана қоймай, өздері де қолданып көруге даяр. Білім беру барысында өз бетімен іздене алатын, сыни тұрғыдан ойлай алатын, мектепте алған білімін өмірде іске асыра алатын, өз бетімен шешім шығара алатын тұлға даярлау мақсатын ұстануда.

Демек, біздің алдымызда Smart-технологияларды қолдану бойынша мұғалімдердің АКТ-құзыреттіліктерін қалыптастыру, педагогикалық әдістерді игеру негізінде балалардың ерте дамуы бойынша педагогтардың кәсіби құзыреттілігін дамыту, білім беру үдерісінің тиімділігін арттыруда жаңа тәсілдерді қолдану, мектептерде жаңа форматта оқыту жүйесінің іске қосылуы бойынша халықаралық тәжірибелерді зерделеу, модульдік оқыту жүйесі, оқушылардың жобалық және зерттеу дағдыларын дамыту, отансүйгіштік және көшбасшылық қасиеттерге тәрбиелеу міндеттерін орындаудамыз. Оқушылардың әр түрлі интеллектуалды байқауларының сапалы көрсеткіштері 2014-2016 жылдар аралығында біршама көтерілді. Химия пәні бойынша Халықаралық қашықтық олимпиада байқауы (Инфоурок жобасы, Ресей), Мега Таланты халықаралық қашықтық олимпиадаларында (Ресей) оқушыларымыз жүлделі орындарды иеленіп жүр, Аудандық ғылыми жобалар конкурсында

оқушылар 100 пайыз I, II, III орындарды иеленіп мектебіміздің даңқын асқақтатуда. Білім беру және біліктілікті арттыру жүйесіндегі педагогикалық инновациялардың Халықаралық жәрмеңкелеріне біздің мектебіміздің 4 ұстазы қатысып жүлделі күміс, қола сертификаттарына ие болды. Республикалық «КИО» қашықтық олимпиадаларында оқушыларымыз бен мұғалімдеріміз әрдайым қатысып жүлделі I, II орындарды иеленіп жүр, айта кетсем, қазақ тілі және қазақ әдебиеті пәнінің мұғалімі Абишева Жанаргүл өте жақсы нәтижесімен Республика бойынша Алтын сертификатқа ие болса, пәндер бойынша аудан көлемінде нәтижелі бірінші орында тұрмыз. Қазақ тілі және қазақ әдебиеті пәні мұғалімі Жетпісбаева Г.Ж. «Тәуелсіздіктің 25 жылдығына ұйымдастырылған республикалық конкурс «Жаңашыл білім – қазіргі білім сұранысы»» номинациясы бойынша I дәрежелі дипломға ие болса, «Мәңгілік ел» идеясы Халықаралық конференциясында «Ә. Кекілбаев шығармаларындағы «Мәңгілік ел» идеясы» баяндамасы бойынша «үздік баяндама» сертификатымен марапатталды. «Қазақ тілі мен әдебиетті оқытуда инновациялық әдіс – тәсілдерді пайдалану» атты Республикалық деңгейде өткен семинарға Мурзабекова Жадыра қатысып тәжірибе алмасып келді. Республикалық ғылыми-танымдық педагогикалық «Химик анықтамалығы» атты журналында химия пәні мұғалімі Құрмашова Айгүлдің жаңа форматта өткізілген сабақтары «Үздік слайд - 2015» номинациясын иеленіп, журнал дискісіне жарияланған мазмұнды – таңымды слайд-презентациялары үшін алғыс хатпен марапатталды. Сонымен қатар оқушылары ғылыми – танымдық жарыстарға қатысып осы журналдың басты мұқабасына да шықты. Бастауыш сынып мұғалімі Мықтыбекова З.Қ. «Сындарлы оқыту жаңаша сабақ берудің іргетасы» атты әдістемелік нұсқау, сонымен қатар, «Менің жаңа форматтағы мұғалім ретінде қалыптасуым» атты эсселері облыстық деңгейде жарық көрді.

Сондықтан да қарапайым мектеп мұғалімі ретінде маған, менің әріптестеріме Қазақстанның болашағын қалыптастыру жолында үлкен міндеттер жүктелді. Ол міндеттерді жауапкершілікпен орындау үшін «өзімізді өзгертуімізге» тура келді. Өзімізді өзгерте отырып, өзгелерге ықпал ету, қауымдаса жүріп мектепті оған қоса жұртшылықты өзгерту міндеті қойылды. Шәкірттеріміздің биіктен көрінуіне күнделікті ісіміздегі жаңашылдығымыз арқылы, жан-жақты берген тәрбиеміз арқылы қол жеткізетіндігіміз түсінікті болды. Осылардың барлығын көре отырып, мен осы деңгейдің алғашқы бетпепет кезеңінде алған білімім мен түйген ойларымнан кейін әлем елдерінен артта қалмау үшін өзім де, әріптестерім де неліктен заман талабына сай ұстанымдарын өзгертпейді? Оны өзгертуге алған білімім арқылы мен неліктен күшімді салмаймын? – деп ойланудамын. Өйткені, менің мектебім білім беру саласында елімізде жүргізіліп жатырған өзгерістерге тартылған бір бөлшек – ол да өзгерістен шет қалмауы тиіс.

Болашақта жаңа әдіс-тәсілдерді қолданып, өзіне сенімсіз оқушыларды жеке тұлға ретінде сезінуге ұжым болып жұмыс жасауымыз керек. Елбасымыздың «Мәңгілік Елге» бастайтын ең абыройлы, ең мәртебелі мамандық жолында

білімді шәкірт дайындаудан шаршамайық. Әлемнің озық елдері арасында Қазақстанның білімді жастарының орны ерекше болып шарықтай берсін.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы
2. Нұсқаулық.4-бет.
3. Таубаева Ш.Т. «Исследовательская культура учителя: методология, теория и практика».-Алматы:Алем, 2004ж

ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА ИИНОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕРДІ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ

Альжанова Шугыла Орынбасаровна,
*Оңтүстік Қазақстан облысы , Бәйдібек ауданы,
"Жолғабас негізгі орта мектебі" мемлекеттік
коммуналдық мекемесі
орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
shugyla.alzhanova@mail.ru*

Мемлекетіміз тәуелсіздік алғаннан бері, елімізде көптеген өзгерістер болып жатыр. Білім мен ғылым саласының алдында жаңа талаптар пайда болды. Оның дәлелі - «Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы».

Онда Елбасы: «Біз барша қазақстандықтарды біріктірудің басты факторы болып табылатын қазақ тілінің одан әрі дамуы үшін барлық күш –жігерімізді салуымыз керек»-деген.

Оқу материалдарын оқушылардың дайындық деңгейлеріне қарай сұрыптап ұсыну, сабақтың типі мен түрін оқытудың әдіс-тәсілдерін таңдау,мақсаттарды және күтілетін нәтижені анықтау, оқу біліктілігін жетілдіру. Бұның өзі өз кезегінде қазіргі ұстаздардан шәкіртті оқытуда, білім беруде, тәрбиелеп өсіруде белгілі бір құзіреттіліктерді бойына сіңірген жеке тұлғаны қалыптастыруды талап етеді.

Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдары оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру мақсатымен коммуникативтік құзыреттіліктің негізін қалыптастырады.

Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдары үштілділік саясатын 1-сыныптан қазақ, орыс және ағылшын тілдерін оқыту арқылы жүзеге асырып отыр. Яғни, бұл үш тілді оқу сөйлеу әрекетінің төрт тілдік (тындалым, айтылым, оқылым және жазылым) дағдысын дамыту арқылы коммуникативтік дағдыларды қалыптастыруға бағытталған.

Орыс, ағылшын тілдерін қазақ сыныптарындағы оқушыларға меңгерту басты мәселесі екендігі жалпы баршамызға белгілі. Қазақ мектептерінде орыс,

ағылшын тілідерін оқытудың мақсаттары-оқушыларды дұрыс сөйлеу, сауатты жазу дағдыларын қалыптастырып, мемлекеттік тілді әр түрлі жаңа технологиялар арқылы игерту. Мұғалімінің негізгі міндеті — орыс, ағылшын тілі сабақтарын мазмұны мен форма жағынан қызықты, тиімді өткізу.

Жас ұрпаққа сапалы білім беру, мектептің оқу үрдісін жетілдіру үшін инновациялық білім беру технологияларын пайдаланудың тиімділігін өмірдің өзі дәлелдеп отыр. Сондықтан орыс, ағылшын, қазақ тілін үйретудегі бастапқы мақсат – коммуникативтік бағытта оқыту деп санаймын. Осының бәрі оқушының жеке тұлға ретінде қалыптасуына әсер етеді, оқушы үшін өз ойын жеткізуде қажетті құрал болып табылады.

Тілдің қызметі, сөйлесу қағидасы — оқушыларды жаңа сөздерді, сөз тіркестерін, грамматикалық ережелерді дұрыс қолдануға үйрету. Тиімді оқыту мен оқудағы жаңа әдіс - тәсілдерді пайдалана отырып, оқушы бойына тіл заңдылықтарын сіңіріп, қолдана білу, ауызекі сөйлеу, мәнерлеп оқу, логикалық ойлау қабілеттерін, сауатты жазу дағдысын тиімді меңгеруді талап етемін.

Көптілді және билингвалды білім беру үлгісін енгізудің идеялық негізіне Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың: "Бізге кейбір пәндерді мектепте оқыту бір мезгілде қазақ тілінде де, орыс тілінде де жүргізілуі туралы ойласуы керек. Бұл - біздің бүкіл білім беру жүйеміз үшін жаңа міндет",- деген сөздері басшылыққа алынған.

Билингвалды оқыту негізінде коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастырудағы есепке алынатын ең маңызды мәселе мәдениетаралық қарым-қатынастың нәтижесі ретінде болжауға келетін түсініспеушіліктер. Бұл мәселе оқушыда тілдік және мәдениетаралық компетенцияларды сабақтастыра қалыптастыруды көздеген лингвоәдістемелік міндеттердің шешімін талап етеді. Осы міндеттер екінші тілді меңгеру барысында ұлттық мәдениеттің заңдылықтары мен сөйлеу әрекетінің этномәдениеттік стереотиптерінің қалыптастыруын қарастырады.

Біз мектепте қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілі пәні мұғалімдері бірігіп, қазіргі таңда оқушылардың коммуникативті дамуына ықпал жасау мақсатында билингвт сабақты ұйымдастыруды жөн көрдік. Онда оқыту мен оқудағы жаңа әдіс -тәсілдерді пайдалануды іске асыра отырып, сабақта оқушыларды топтық жұмысқа дағдыландыру, өзіне сенімін нығайту, өз ойларын пікірлерін дәлелдеп айтуға үйрету, өзін-өзі шынайы бағалауға үйрету мақсатын негізге алдық. Осы сабақты мен сіздерге ұсынып отырмын. Және де сабақ барысында мынадай нәтижелерге қол жеткіздік. Нәтижесінде оқушылар топпен ынтымақтаса жұмыс істеді, өз ойларын ортаға салды, сыни ойлауға, тыңдай білуге, сөз сөйлеуге, диалогқа түсуге, шығармашылығын көрсете білуге, өзін-өзі реттеуге, бағалауға үйренді.

Мектепте қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілі пәндерінің мұғалімдері билингвт сабағында оқыту мен оқудағы жаңа әдіс - тәсілдерді пайдалана отырып, "Сын есім" тақырыбында сабақ өттік. Сабақ барысында ұйымдастыру кезеңіне "Менің көңіл күйім" кестесін толтырып, "Серіктес сағат" әдісімен топқа бөлінді.

"Серіктес сағат" әдісі арқылы топтастырғанда, оқушылардың сабаққа деген белсенділіктері артты. Бұл әдіс кезінде "А" деңгейлі оқушымен "В" деңгейлі оқушы жұптасып тапсырмаларды мұқият орындай білді және оқушылар сабақтың әр бөлімінде қозғалыста отырып, жұп алмасу арқылы белсенділіктері артты.

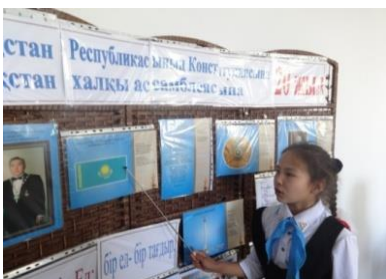
Үй тапсырмасында "Бұл мәлімет Шындық па, әлде Жалған ба" әдісін пайдаландым. Бұл әдіс уақытты үнемдеу үшін пайдалануға тиімді. Себебі оқушылар берілген тапсырманы жылдам әрі тез жауап берді, олардың жылдам ойлау қабілеттері артты.

Жаңа сабақ барысында "Сатылай кешенді талдау" әдісі бойынша оқушыларға тапсырмалар

бөлініп берілді және оны үш тілде тақтаға шығып оқушылар қорғап шықты. Жұптық жұмыс барысында ережені талқылап тақырыптың теориялық мағынасын ашты. Бұл тұста біз жұптар арасында қызу зерттеушілік әңгіменің орын алғанын байқадық. Ереже бойынша тақырып егжей -тегжейлі талқыланды. Оқушылар үш тілде жауап беруге дағдыланды.

Шығармашылық жұмыс барысында жұптар алмасып орыс тілінде жаттығулар, тапсырмалар орындады. Жұп шығармашылық жұмыстың мағынасын ашу мақсатында оқулықпен жұмыс жасай отырып қызу әңгіме талқылау барысында диалогты оқытудың жан-жақты мағынасы ашылды. Яғни, оқушылардың коммуникативті сөйлеу, сын тұрғысынан ойлау дағдылары артты.

Сергіту сәтінде жұптар алмасып, ағылшын тілінде сөздікпен жұмыс жасады. Оқушылар тақтаға ілінген ағылшын сөздерінің қазақша, орысша аудармаларын айтып, смайликтер жапсыру арқылы топтастырды. Бұл тұста оқушылардың сөздік қорының молайғаны, сыни ойлау дағдысы артқаны байқалды.

Әрбір тапсырманы орындау барысында оқушылар қарама-қарсы жұпты бағалап отырды. Бағалау критерийлерін оқушылар дұрыс түсіне білді және өзін-өзі бағалау іске асты.

2-жыл. Бағалау парағы

Оқушының аты	ІІ бағалаушы	Мәлімет беру	Бағалау критерийі "Смайликтер жапсыру"	Бағалаушы
1. Динар	5-қарай	5-қарай	5-қарай	4-қарай
2. Динар	5-қарай	5-қарай	5-қарай	4-қарай
3.				
4.				

Жайлы, бағалау.

5-топ Бағалау парағы

Оқушының аты	ІІ бағалаушы	Мәлімет беру	Бағалау критерийі "Смайликтер жапсыру"	Бағалаушы
Динар	5	5	4	4
Динар	4	4	3	4

Динар - Динар

Сабақты бекіту кезеңінде "Өрмекші торы" әдісі тиімді деп есептеймін. Бұл әдісті пайдаланғанда байқағаным оқушылардың бір-біріне ашық сұрақ қоюға дағдыланды, жылдам әрі тез ойланды. Оқушы мен оқушы арасындағы диалогтың жүру барысы іске асты.

"Ағаш өсіру" тәсілі бойынша сабақ сонындағы кері байланыс беру сәті. Мұнда олар өз кері байланыстарын бере отырып, оларды өзара талқылап өтті.

Осындай сабақтарды өту барысында оқушылардың коммуникативті оқу дағдылары артады деп ойлаймын.

Ойымызды қорыта келсек, коммуникативтік оқыту арқылы оқушылардың танымдылық қабілеттері, танымдық үрдістері дамып, сөздік қоры молаяды, оқытуда жағымды әрекет қалыптасады. Бұның бәрі дамығаннан кейін оқушының қиялы мен ойлауы, есі мен қабылдауы, зейіні дамып қалыптасады. Танымдық қабілеттер, технология барысында дамиды. Ал қажеттілікті қанағаттандыру әр түрлі әлеуметтік жағдайларда бағыт-бағдарды жоғалтпау, адамдардың эмоционалдық жағдайлары мен жеке тұлғаның ерекшеліктерін анықтау, олармен қарым-қатынастың теңбе-тең түрлерін таңдау, өзара іс-әрекет үрдісінде сол түрлерін іске асыру, зейіндерін қадағалау және айқындау, көпшілік алдындағы жағдайларда іс-қимылын білу, өзіне зейін аударту, психологиялық қатынас орнату, сөйлеу мәдениеті дамиды. Ал сөздік қорының дамуы мәтінмен жұмыс

істегенде, белгілі бір мәселені шешкенде дамиды. Осы технологияны қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілі сабақтарында қолдану көптеген жетістіктерге әкеледі.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. - Астана, /2007./
2. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпы орта білім беру стандарты, /2010./
3. Б. А. Әлмұхамбетова, М. А. Ғалымжанова «Білім беру жүйесі қызметкерлерінің біліктілігін арттыруда ақпараттық коммуникациялық технологиялардың қолданылуы»
4. "Мектеп" журналы- / 2012ж/
5. Мұғалімге арналған нұсқаулық ІІІ деңгей (базалық)

ОҚЫТУ МЕН ОҚУ ҮРДЕРІСІН ЖЕТІЛДІРУДЕ ДИАЛОГТЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Аманжолова М. К.,
*Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы,
Ембі қалалық №3 ОМ,
орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі*

«....Замануи әлемде елдің қуаты ең алдымен азаматтардың білімімен өлшенеді. Сол білімді тұрмыс игілігіне жарата алуымен бағаланады. Терең білім тәуелсіздігіміздің тірегі, ақыл ой азаматтығымыздың алдаспаны» деп атап көрсеткен еді ҚР президенті Н. Ә. Назарбаев өзінің «Назарбаев Университетінде» оқыған «Қазақстан білім қоғамы жолында» атты дәрісінде. Сонымен бірге осы дәріс сабағында: «Біз “БІЛІМ - ҒЫЛЫМ - ИННОВАЦИЯ» үштігі билеген постиндустриялық әлемге қарай жылжып келеміз деп атап көрсеткен. Бұл күрделі үдеріс болып табылатын оқыту шеберлігін толық игеріп шығу бүкіл ғұмыр еншісіндегі мәселе. Ғұлама ғалымдар оқытудың мақсаты ақиқатты іздеу және мінезді дамыту қарым - қатынас арқылы жүзеге асатынын бүгінгі күнге дейін өзекті екендігін дәлелдеген. Адамның бір-бірімен қарым-қатынаста болуы, ашық диалогта ортақ тіл табысуы, өз күшіне деген сенімді іздеуі және жер бетіндегі бастамаларды қолдауынан көрініс табады. Өз заманының жарқын өкілі И. Г. Песталоцци, К. Д. Ушинский, В. А. Сухомлинский адамды толыққанды дамыту өмірде белсенді іс-әрекетке тарту арқылы жүзеге асады деп сендірді. Халқымыздың ұлы ағартушылары Әл Фараби «белгілі бір көзқарастар мен әрекетін дәлелдеп шығуы адамның қабілеті», Абай Құнанбаев «өз ісіне сұрақ беріп, ой толғаныс жасау», М.Жұмабаев «оқушылардың қиялын дамытуда пікірталастың маңыздылығына тоқталған». Айтылған пікірлерден білім алушылардың сыни ойлау дағдыларын дамыту тәсілдерін жетілдірудің өзектілігі басым екендігін анықталды. Оқушылардың тілдік құзыреттіліктерін жетілдіру сыныпта қалыптасқан «іс-

әрекеттерге» немесе сыныптағы туындаған проблемаларға байланысты. Ол «іс-әрекеттерге» бірлескен топтық жұмыс, ортада жағымды атмосфера орнату, білім алушылардың алдына кездескен кедергілерін анықтау үшін мұғалімдер өзінің іс-тәжірибесін жақсарту мақсатында қайта қарап, өзгерістер енгізуі қажет. Диалог арқылы оқыту үдерісін жетілдіруде оқушылардың алдында кездесетін кедергілер **сыртқы, ішкі, танымдық, объективті** деп төртке бөліп қарастырамыз. Сыртқы кедергілер әлеуметтік және физиологиялық. Ал ішкі кедергілерді оқушының өзіне деген сенімсіздік, күмән, күдік, өзін жалғыз сезінуі. Танымдық кедергілер - есте сақтау, ойлау қабілеттері төмен. Объективті кедергілерге оқытудағы талап пен оқушы дағдысының ескерілмеуі, формативті бағалаудың тәжірибеде тиімді қолданылмауы сияқты кедергілер оқушылардың оқуға деген ынтасын жояды. Мұғалім аталған кедергілердің шешімін табудың ортасында болады. Мұғалімнің кәсіби шеберлігі, құзыреттілігі де тек қана кедергілерді жоя алуымен көрінеді. Маманның кәсіби сапасының нәтижелерінен болашаққа деген сенімі нығаяды. Әлеуметтік кедергілерді жоюға ықпал етеді... Сондықтан, құзыретті мұғалім шеберлігінің бастамасы білім алушылардың ішкі дүниесін түсінуден басталып, жағымды атмосфераны тек оқушылармен емес, олардың ата-аналарымен және өзін қоршаған ортамен құра білумен басталады. Оқытудың тиімділігін арттыру мақсатында өзгерген әрекеттеріміздің тиімді әсерін мына дәлелдемелер негізінде айқындадық: оқытуды нәтижелі жүргізу үшін бастапқы білім мен дағдыларды есепке ала отырып жетілдіру; білімді бірлесіп игеруге негізделген тәсілдерді қолдану; білім алушылардың бірін-бірі оқытуына ықпал ету өзіндік мүмкіндіктерінің артуына ықпал тигізді.

«Табысты оқу мен оқытудың мәні оқыту үдерісінде жеке тұлғалар өздерін еркін және қауіпсіз сезінуіне жағдай жасаудан тұрады» деген зерттеушілер тұжырымына сүйеніп, оқушылардың сыныпта өздерін еркін сезініп, терең білім алуларына мүмкіндік жасауда бір-бірімен тіл арқылы қарым-қатынас жасайды дейтін болсақ, сол тіл диалогтік оқытумен өркендейді. Сыныптағы диалогты дамытуда сөз жүйесіне қатаң талап қойылмайды. Дегенмен мұғалімдер диалогтық сөйлесудің табысты жүруі сөйлесетін серіктестерінің біліміне, тәрбиесіне, сөйлесе білу әдебіне, мінез-құлық мәдениетіне т.б. шарттарға байланысты екендіктеріне көздері жетеді. Сол арқылы өзін-өзі бағалап, сөйлеу мәдениеттерін жетілдіреді. Сұрақтар шұғыл және маңызды болып екіге бөлінеді. Сыныптағы проблемалар қоғамның бөлігі ретінде қарастырылып, сыныптастар арасындағы өзара қарым-қатынас шұғыл сұрақтар қатарына кіреді. Мұғалімнің миссиясы білім алушылардың дүниетануы мен оның проблемаларына деген көзқарасы маңызды сұрақтар ретінде өрбіп, оны шешу жолдарын іздестіруде сыни тұрғыдан ойлауын қалыптастыру болып табылады. Диалогтық оқыту арқылы балалардың өзара дамуын қалыптастыру, Бразилиялық педагог Фриери айтқандай әр адам оқу үрдісіне сыни тұрғыда ойлап, адамдармен диалогтық әңгімелесуге қатысуға қабілетті екендігіне негізделген білім теориясын әзірледі. Фриери теориясында диалогтық тәсілге жағымды энергияны енгізуге арналған «педагогиканың мүмкіндіктері» термині

жатыр. Фриери теориясы мұғалімдердің топтық жұмыстарда ынтымақтастық арқылы өзара дамуын көздейді. Бұл проблемалық тапсырмаларды шешуде диалогтың маңыздылығын танытты. Нәтижесінде талантты, дарынды оқушылар анықталып, табысты білімге қол жеткізуге мүмкіндік тудырды. Білім алушылардың «өзіндік мақсатты» қалыптастыруда Чиксентмихайдың оқушының өзін-өзі ынталандыра алуы мен үйренуге деген қызығушылықтың артуы диалогтық оқыту барысында да байқалады. Диалогтық оқыту кезінде Мерсер мен Литлтонның пайымдауынша, білім алушылар диалогқа түсу арқылы әлемнің байлығын білуге шақырып, әлемнің күрделі қиын екенін түсінуге үйретеді.

Зерттеушілердің диалогтық оқытудың теориялық алғышарттары төмендегідей:

- сыныптағы диалог оқушылардың тақырып бойынша өз ойларын білдіруіне мүмкіндік береді;
- оқушылардың өз идеяларын дәлелдеулеріне көмектеседі;
- мұғалімдердің өзінің жақын даму аймағында жұмыс жасау барысында танымдық дамуына жол ашу;
- қатысушылардың ойларын айта алмайтын, сөз табуға қиналатындарға түсіністікпен, сыйластықпен қарау;

Сонымен диалог арқылы оқытуды мен оқуды дамытуда мұғалім оқушыларды

- ✓ сындарлы сөйлеуге ынталандырады;
- ✓ білімге деген құштарлығын дамытады және зерттеуге ынталандырады;
- ✓ білім алушылардың бір-бірінен үйренуіне, идеяларын құрметтеуіне және бағалауына ықпал етеді;
- ✓ оқытуды қиындататын мәселелерді, себептерді, түсінбестіктерді анықтайды

Мұғалімдерді өзгермелі өмірге дайындығы үш маңызды мәселеге тіреледі.

Олар:

- Өз қызметтері аясында, оқыту мен оқу үдерісін дамытуда сарапшы болу үшін құзыретті мұғалім болу.
- Мұғалімдерге түрлі деңгейдегі оқушылар үшін тиімді оқу тәжірибесін ұсыну, оқушылардың идеялары туралы кері байланысты қамтамасыз ету, өзінің кәсіби тәжірибесін жетілдіру дағдылар қалыптасқан болу қажет.
- Әр баланың жеке тұлға, кәсіби ұжым мүшесі ретінде табысқа жетуіне, өз білімі мен дағдыларын дамытуды жалғастыруына көмектесу

Қорыта келе, Елбасы өзінің «Назарбаев Университетінде» оқыған дәрісінде «Кез келген кәсіп иесі өз шаруасын тың тәсілмен, жаңа әдіспен істеуге ұмтылса ғана ешкім жетпеген табысқа жете аламыз» деген қанатты сөзімен аяқтаймын.

Әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә.Қазақстан білім қоғамы жолында / Назарбаев Университетінде оқыған лекция/Егемен Қазақстан, 6 қыркүйек, 2012 жыл
2. ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жж.арналған мемлекеттік бағдарламасы Астана, 2010 жыл
3. «От педагогического опыта к педагогической рефлексии» Методические рекомендации по организации и проведению педагогических мастерских, Н. Задорожная, И.Низовская-Бишкек, 2011г
4. «Мұғалімге арналған нұсқаулық» Үшінші (базалық) деңгей, Астана, 2012ж

ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯ ӘДІСТЕРІ – САПАЛЫ ОҚЫТУ НЕГІЗІ

**Амиргалиева Нурсулу Сабитовна.,
Амангелдіұлы Ерназар,**

*Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдері,
А. Құсайынов атындағы ОЖББ мектеп-балабақшасы,
БҚО Бөкей ордасы ауданы Мұратсай ауылы
amirgalieba1969@mail.ru; ernazar21.08.94@mail.ru;*

Қазақстан егемендік алғаннан кейін білім беру жүйесін дүниежүзілік стандартқа сәйкестендіру мақсатында көптеген жұмыстар істелді. Білім берудің концепциясы жасалды, «Білім туралы» заң қабылданды. Білім берудің стандарттары енгізілді және т.б.

Мектептік білім беруге орта білім берудің мемлекеттік жалпы негізгі стандарттарын енгізу, нормативті құжат ретінде оның барлық талаптарын барлық білім беру ұйымдарының нақты орындауларын талап етеді. «Білім туралы» заңның 41- бабының 4-тармағында «педагог қызметкерлер білім алушылар мен тәрбиеленудің тиісті мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарында көзделген деңгейден төмен емес, білім, шеберлік және дағды алуын қамтамасыз етуге міндетті» делінген.

Олай болса, талаптар бойынша, біздер, педагог қызметкерлер оқушылардың білім алуын мемлекеттік жалпы стандарттан төмен қылмау үшін тырысуға міндеттіміз. Дегенмен, ғалымдардың зерттеуі дәстүрлі әдістеменің мұндай нәтижеге кепілдік бере алмайтынын көрсетеді. Нәтиже алу үшін білім беру оқытудың білім беру технологиясы деңгейіне дейін жетілдіруге тиіс. Осы мақсатта соңғы он жылдықта Қазақстанда білім беру жүйесінде қазақстандық авторлардың оқыту технологиялары кеңінен тарала бастады. Бұл технологияларға педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Акмеология ғылымдары академиясының (Санкт-Петербург қаласы) корреспондент мүшесі, Халықаралық педагогикалық білім беру академиясының академигі (Ресей) Қараев Жауымбай Амантұрлыұлының «Саралап деңгейлеп оқыту» технологиясы, химия ғылымдарының докторы, профессор Нұрахметов Немеребай Нұрахметұлы мен Әбдіғалиев Қасымбай Әбдіғалиұлының қосынды-

қарқынды оқыту технологиясы, педагогика ғылымдарының кандидаты Жанпейісова Марал Мәденқызының оқытудың модульдік технологиясы, т.б. жатады. Дәстүрлі оқыту шеше алмай келген дидактиканың үш мәселесі: оқу материалын логикалық жүйеде құру, білімді жүйелеу, кері байланысты педагогикалық технология шеше алады. Педагогикалық технологияның кәдуілгі әдістемеден басты айырмашылығы - оқу процесінің нәтижелі болуына кепілдік беруі. Сондықтан әлемдегі барлық дамыған елдердің педагогикасы кредиттік оқыту жүйесіне көшуде. Кредиттік оқу жүйесі, яғни нәтижеге бағытталған оқу жүйесі.

XXI ғасырдағы мектеп ұжымының басты міндеті – оқушыларға халықаралық деңгейге сай сапалы білім бере отырып, әлеуметтік ортаға бейімделген, адамгершілік қасиеті мол, туған жерге, Отанға деген сүйіспеншілігі ерекше дамыған жас жеткіншекті дайындау. Білімді ұрпақ – болашағымыздың кепілі. Егеменді еліміздің тағдыры- жас ұрпақтың қолында десек, ал жас ұрпақтың тағдыры - бүгінгі ұстаздардың қолында. Ертеңгі ел болашағы – жас буынды заманына лайықты жеке тұлға ретінде қалыптастыру ісі мемлекетіміз үшін маңызды болып отырған тұста бізге, мұғалімдер қауымына артылар жүк ауыр екені сөзсіз. Қоғамның дамуында білім берудің ең маңызды мәселе екендігі белгілі. Қазіргі кездегі білім берудің негізгі мақсаты – жан – жақты білімді, өмір сүруге бейім, ой өрісі кең, адамгершілігі жоғары, қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Бұл жөнінде «Келер ұрпақ алдында зор жауапкершілік жүгін арқалап келеміз», - деп Елбасы Н. Ә. Назарбаев бекер айтпаған.

Елдің болашағы көркейіп, өркениетті елдер қатарына қосылуы бүгінгі ұрпақ бейнесінен көрінеді. Осыдан барып жас ұрпаққа XXI ғасырда нені оқыту керектігі, ұстаздарымыздың оларды қалай дайындайтындығы, сондай-ақ оқушы бойындағы іскерлік қабілетін ашу және оларды шығармашылыққа баулу қажеттілігі туындайды. Бұл жерде қолданылатын әдіс-тәсілдердің ең негізгі ерекшелігі: оқушылардың жаңа білімді жай ғана игеріп қоймай, ол білімді қажетті жерде қолдана білуге үйрету басты мәселе болып табылады. Ендеше, бүгінгі күні білім саласында алдымызда тұрған мақсат- ұлттық инновациялық орта құру. Біздің еліміздегі білім берудегі қазіргі жағдайды оқытудың дәстүрлі түрінен инновациялық әдістерге ауысатын өтпелі кезең деп сипаттауға болады. «Инновация» сөзі латын тілінен аударғанда жаңалықты енгізу деген ұғымды білдіреді. Ал инновациялық оқыту дегеніміз- жаңалықты ашу, оны игеру және өмірге енгізу, қазіргі кезеңде әлеуметтік, мәдени ортадағы білім беру әрекетінің нәтижесі. Оқытудың тиімді әдіс-тәсілі мен қазіргі заманауи инновациялық технологияны меңгеру – әр ұстаздың басты міндеті.

Қазақ тілі – мемлекеттік мәртебемізді, ұлттық қабілетімізді, тәуелсіздігімізді танытатын басты тұғырымыз. Тіл тағдыры – қазақ ұлтының да тағдыры. Сондықтан бізді мақсатымыз – қазақ тілін жоғары деңгейде меңгерту, үйрету. Мамандығымыз қазақ тілі пәнінің оқытушысы болғандықтан педагогикалық тәжірибеде әр сабақта оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру мақсатында жаңа технологияларды пайдаланып отырамыз.

Уақыт талабы, бізге, ұстаздарға үшінші мыңжылдықтың азаматтарын ұлттық және жалпы азаматтық құндылықтар негізінде тәрбиелеуге, білімді, жоғары интеллектуалды адамды қалыптастыратыру міндеттерін қояды. Ал ол үшін мұғалім өз жұмысына жаңаша қарап, жаңа педагогикалық инновацияларды терең меңгеріп, оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерімен қарулануы керек. Білімнің жаңа үлгісі өзіне сай жаңа мұғалімдерді қажет етеді. Ол өзінің пәнін жетік меңгерген, шығармашылықпен жұмыс істей алатын жеке тұлға, педагогикалық жағдайды өзінің мәдениеті, іскерлігі, шеберлігі арқасында шеше алатын, оқу-тәрбие үрдісін жақсартуға ұмтылған мұғалім болуы керек. Сонымен бірге, мұғалім үшін тағы бір маңызды нәрсе- ол оның өздігінен жетілуі, өздігінен дамуы, өйткені К. Д. Ушинский айтқандай: «Ұстаз оқыса ғана өмір сүреді, қалай ол оқуын тастаса, солай оның ұстаздығы өледі».

Оқытудың жаңа технологияларын тандаған мұғалім оқушылардың жалпы білім деңгейлерін білуі керек. Жаңа педагогикалық технологиялар оқушының шығармашылық қабілеттерін арттыруға өз үлесін қосады. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясы-әлемдегі ең озық технологиялардың бірі болып табылады. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясы шығармашылық қабілеті жоғары жеке тұлға тәрбиелеуде маңызы зор. Бұл технологияны төмендегідей қағидаларға сүйене отырып жүргізу дұрыс болып табылады:

- Өмірлік тәжірибеге сүйену.
- Ойлау жүйесіне қозғау салу.
- Ынталандыру және белсендіру.
- Бірлесіп жұмыс жасау.

Үш кезенді құрылымды жүзеге асыру(қызығушылықты ояту, мағынаны тану, ой-толғаныс).

Бұл технология оқушылардың да, мұғалімдердің де сыни тұрғыдан ойлауды дамытуды саналы және оймен қабылдауын көздейді. Сыни тұрғыдан ойлау – бақылаудың, тәжірибенің, ойлау мен талқылаудың нәтижесінде алынған ақпаратты ойлауға, бағалауға, талдауға және синтездеуге бағытталған пәндік шешім. Ол болашақта әрекет жасауға негіз бола алады. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясы көбінесе қарсы пікір айтуға, баламалы шешімдерді қабылдауға, ойлау және іс - әрекетімізге жаңа немесе түрлендірілген тәсілдерді енгізуге дайын болуға, ұйымдастырылған қоғамдық әрекеттерге және басқаларды сын тұрғысынан ойлауға баулуды білдіреді. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясының маңызы зор, тиімді жақтары жоғары. Бұл технологияны қолданудан күтілетін нәтиже: әр түрлі жағдаяттарға байланысты ой – толғанысы болады; ойын дұрыс жеткізе білуді үйренеді; бірін-бірі тыңдай білуге үйренеді; оқушының шығармашылық қабілеті шыңдалады. Сыни тұрғыдан ойлаудың стратегиялары өте көп. Ол әрекеттер оқушыларға еркін ойлауға мүмкіндік береді, ақыл – ойын дамытады ұжымдық іс-әрекетке тәрбиелейді, тіл байлығы жетіледі, жан – жақты ізденеді, өз ойын жеткізеді.

Тақырыпты қаншалықты түсінгендігін анықтау үшін оқушыға «Өзін – өзі бағалау», «Бірін – бірі бағалау» әдістері өте тиімді: балалар өздерінің артықшылығын біле отырып жіберген қателіктерін анықтайды және бағалайды.

Болашақта жіберген қателіктерін жоюға тырысады. Үздіксіз жүргізілген жұмыстар нәтижесінде оқушылар оқу мен оқытуға шынайы түрде сыни тұрғыдан қарай білуге дағдыланады, үйренеді, қалыптасады.

Осы модульмен жұмыс барысында оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамытып және оймен қабылдауын меңгерту мақсатында Махамбет шығармашылығынан өткізілген сабақтарымызға тоқталмақшымыз.

«Махамбеттің есімі – өмірдегі қасіреттің синонимі, өнердегі қасиеттің символы. Махамбет өлеңі – қаза сөзінің қайталанбас құдіреті: әрбір буыны мен бунағы, тармағы мен шумағы мұншалық тап-таза қорғасыннан құйылған ап-ауыр асыл сөз қазақтан басқа жер бетіндегі ешбір елдің өлең – жырында жоқ, оның өзге тілге оңай аударылмайтыны да сондықтан» - деп академик – ғалым Зейнолла Қабдолов айтқандай, Махамбет өлеңдері – ереулі ерлік жырдың мәңгілік символы. «Қара қазан, сары бала үшін» ереулі атқа ер салған, алмас жырдың алдаспаны - Махамбет Өтемісұлының ерлік, елдік, батырлық тақырыбындағы жалынды, өршіл өлеңдері жалпы орта білім беретін мектептің 5-9- сыныптарына арналған «Тіл және әдебиет» білім саласы пәндерінің оқу бағдарламаларында (Астана, 2013, 177- бет) 5- сыныпта «Соғыс», «Қызғыш құс» өлеңдеріне 2 сағат, 7- сыныпта «Тарланым» өлеңіне 1 сағат, 8- сыныпта «Ереуіл атқа ер салмай», «Мұнар күн», «Мен құстан туған құмаймын», «Жалғыздық» өлеңдеріне 2 сағат, 9- сыныпта «Баймағанбет сұлтанға айтқаны», «Мен, мен, мен едім», «Арқаның қызыл изені-ай», «Бағаналы терек» өлеңдеріне 2 сағат, 10- сыныптың қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы қазақ әдебиетінде «Менің атым Махамбет», «Атадан туған аруақты ер», «Нарын», «Тайманның ұлы Исатай» өлеңдеріне 3 сағат беріген. Сонда мектеп бағдарламасында Махамбет шығармашылығына 10 сағат қана берілгенін аңғарамыз. Біздер өзіндік іс – тәжірибемізде Махамбет шығармашылығын оқытуда сыни тұрғыдан ойлау технологиясын қолданып келеміз. Нәтижеге қол жеткізуде білім беру мен оқудағы жаңа тәсілдердің орны ерекше. Сынып оқушыларын «молекула», «мозаика» т.б. әдістер арқылы топтарға бөліп, «Өтемісұлы кім?» деген ортақ сауал тастап, ассоциация құрып алдық. Сабақта М.Өтемісұлы туралы қандай ақпарат білесіздер деп. БҮҮ кестесін сызуға тапсырылады. Кестеге мәліметтер жазып, оны жұбымен бөлісіп, өз жазғандарынан мысалдар айтады. Берген мәліметтері нақты деректер көзінен алынған болуы керек. Сабақта бұдан басқа да тапсырма түрлері: сатылай кешенді талдау, РАФТ әдісі, Махамбетке хат т.б. әдістер қолданылды.

5-сыныпта Қадыр Мырза Әлінің «Ана» өлеңін өткен кезде ана сөзіне ассоциация жасалды. Өлеңді құрылысына талдау жасатып,

Бәрі де, Ана, / бір өзіңнен / басталды. (а)

Сен деп жаздым / алғаш өлең / дастанды. (а)

Қуандым ба, / өзің бар деп / қуандым. (б)

Жыладым ба, / өзің жоқ деп / жас тамды. (а)

Оқушылар өлеңнің 3 шумақты, 12 тармақты, 3 бунақты, 11 буынды қара өлең ұйқасы екендігін ажыратты. Сабақта 5 жолды өлең құрастыру, ана туралы мақал-мәтелдер айту, сергіту сәтінде «Анаға сәлем», «Жан ана» т.б. әндер

орындалды. Сабақ «Анаға тілек» тренингімен аяқталды. Оқушылар өз аналарына деген тілегін стикерлерге жазып тақтаға ілді.

Сондай сабақтарымыздың бірі 8 - сыныптың қазақ әдебиеті пәнінен М.Әуезовтың «Қараш-қараш оқиғасын» оқыту. Сабақтың түрін конференция сабақ ретінде алып, СТО технологиясының «Зерттеу шеберханасы» стратегиясы, АКТ технологиясы қолданылды. Сабақта сауалнама, тәуелсіз зерттеу, тікелей сұхбат, көрініс, жоба-плакт, аргументтік эссе, ассоциация әдістері жүзеге асырылды. Сабақтан күткен нәтиже: 1) зерттеу нәтижесін шығармашылық тұрғыда көрсете біледі; 2) ұсынылған проблема бойынша өз елестетуін таныстыра біледі; 3) таным әрекеті үдірісінде қарым-қатынас жасау шеберлігі артады; 4) проблема бойынша өз көзқарасында рефлексия жасай алады;

«Қызығушылықты ояту» кезеңінде оқушыларды «атом, молекула» әдісімен топтарға бөлдім. «Ассоциация» әдісі жүргізіліп, дәптерлеріне тақырыпқа байланысты өздері білетін ақпараттарды жеке жазып, нәтижесін жұпта талқылады. Барлық топтардың жазғандары бойынша презентация жасалды. «Мағынаны тану» кезеңінде 1-топтың тапсырмасы сауалнама алу болды, 2-топтың тапсырмасы тәуелсіз зерттеу (Хикаяттың тарихы, Бақтығұл-Рысқұл, Сейіт - Тұрар туралы) мәліметтер берді. 3-топтың тапсырмасы-тікелей сұхбат. Тарихшы мұғалімдермен сұхбаттасып, оқиғаға тарихи жағынан келді. 4-топтың тапсырмасы- қрйылым. «Әділдік іздеген Бақтығұл» көрінісін көрсетті. 5- топтың тапсырмасы- жоба-плакат. «Тарихты тұлғалар ғана жасайды» тақырыбында үйден дайындап келген жобаларын қорғады. 6-топтың тапсырмасы- аргументтік эссе. Тақырыбы: «Кек алу жолындағы Бақтығұл». Сабақта осындай әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, оқушыларды ізденіске, өз ойын жеткізе білуге, шығармашылықпен жұмыстана білуге баулып, адамгершілік қасиетке тәрбиеледік, жүйелі білім деңгейін қалыптастыруды мақсат тұттық. Сабақты тарих пәнімен байланыстыра отырып, эстетикалық талғамдарын арттыруға, әдеби тіл нормасын сақтауға, кейіпкердің өмірі туралы тың деректермен таныстыра отырып, қоғам қайраткері- Рысқұловқа деген оқушылардың сүйіспеншілігін арттыруға, шығармашылықпен жұмыстануға, бағыттауға күш салдық. Нәтижесінде оқушылар белсенділігі, қызығушылығы артып сабақ мақсаттары нәтижелі жүзеге асты. СТО технологиясының көптеген элементтерін, әдістерін күнделікті сабақта қолдану оқушылардың пәнге қызығушылығын арттырып қана қоймай, тұлғаны дамыта оқытуға мол мүмкіндіктер береді. Тақырыпқа сай әдіс-тәсілдерді сұрыптай талғаммен қолдана білу – басты назарда болуы шарт. Ол үшін мұғалім сабақта жаппай жұмыс әдісіне тек информациялық, ал жеке жұмыс әдісіне өз бетімен жұмыс, топтық, жұптық бірлескен жұмыстың барлық формаларын жатқызу керек. Бұл мұғалімнен сабақта оқушының танымдық, сонымен бірге эмоциялық-ерік мотивті қажеттілік ерекшеліктерінде есепке алып, оны көрсету мүмкіншіліктерін талап етеді.

Біздер өзіміз сабақ беретін сыныптарда осындай жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы жұмысымызда оң өзгерістер болғанын байқап жүрміз.

Жаңа технологияны пайдаланудың тиімді тұстары:

- Оқушының пәнге деген жеке қызығушылығын оятады;
- Танымдық қабілеттілігін қалыптастырады;
- Әлеуметтік мәдени тәрбие қалыптастырады;
- Оқушыны шығармашылық жұмысқа баулиды;
- Мұғалімнің уақытын үнемдейді;
- Қосымша мәліметтер береді;

Ұлы ағартушы Ахмет Байтұрсыновтың «Ұстаз үздіксіз ізденгенде ғана шәкірт жанына нұр құя алады», - деген сөзі ізденімпаз, жаңашыл ұстаздарға арналғандай.

Қорытынды жасай келе айтарымыз, өз іс- тәжірибемізден жана технологияларды қолданып өткізген дәрістердің, оқушының бойына білімнің нәрі болып сіңетініне және оқушының келесі сабаққа деген қызығушылығын, ізденіп, берілген тапсырмаларды ұстазбен қатынаста болып орындауларына куә болып та жүрміз.

Әдебиеттер:

1. Білім берудегі дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы 2010ж
2. Қ.А.Қараев «Қазіргі білім берудегі техникалар мен технологиялар» Алматы, 2010ж
3. К.Өстеміров «Қазіргі білім беру технологиясы» Алматы, 2004ж
4. Мұғалімге арналған нұсқаулық III (негізгі) деңгей // Үшінші басылым.

КОУЧИНГ - ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ПЕН НӘТИЖЕЛІКТІҢ КЕПІЛІ

Амиртаева М. Т.,
«Жолғабас негізгі орта мектебі»
 МКМ-сі, amirtaeva-68@mail.ru

Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасынан күтілетін нәтижелер оқушылардың қалай оқу керектігін үйретіп, соның нәтижесінде еркін, өз ойларын нанымды жеткізе алатын, ынталы, сенімді, сыни көзқарасы жүйелі дамыған, қазақ, орыс, ағылшын тілдерін еркін меңгере алатын, сандық технологияларда құзырлылық танытатын оқушы ретінде қалыптасуын көздейді. Қазіргі әлемде болып жатқан қарқынды өзгерістер әлемдік білім беру жүйесін қайта қарау қажет екендігін паш етті. Қарқынды өзгеріп жатқан әлемде білім саласындағы саясаткерлер үшін де, соның ішінде мұғалімдер үшін де ең басты, маңызды мәселе болып отырғаны: «XXI ғасырда нені оқыту керек?» және де «XXI ғасыр оқушысы қандай болу керек?» деген екі мәселе алдында тұр. Әлемдік өркениетке сай сапалы білім беру және ақпараттық интеллектуалдық ресурстарды өз бетімен ала алатын, талдай білетін, идея бере алатын, үнемі даму үстінде болатын, жауапты шешімдер қабылдауға қабілетті жеке тұлға

қалыптастыру болып отыр. Жаңа тәсілдер қолдану стратегияларын қамтитын бағдарламалар мұғалімдердің оқу үрдісінде нәтижеге жетуіне өз ықпалын тигізеді. Әлемдік білім алу деңгейіне жетудің негізгі мақсаты - оқушыларға білім беруде жаңа стратегияларды қолдану, сабақ берудің стереотипін өзгерту, сабақ өткізу арқылы зерттеу болып табылады. Білім беру үрдісін заман талабына сай жақсартудың тағы бір жолы-инновация яғни, білім алу жолындағы жаңалықтарды үйрету, қабылдау, бағалау және қолдану үрдісін басқару. Мұғалімге өз жұмысында жетістікке жетуіне мүмкіндік беретін іс-әрекеттегі талдау және ол туралы ойлануға арналған құралдарды ұсынуда жаңа тәсілдерді пәнге енгізу үшін мүмкіндік беретін коучинг және тәлімгерлік етудің ықпалы мол деп айтар едім.

Коучинг – бірге оқыту мен оқудың нақты саласындағы нақты тәжірибелік дағдыларды беруге бағыттаса, тәлімгерлік-тәлім алушылардың кәсіби дамуына бағытталған үрдіс деп айтуға болады. Осы тақырыпты өз тәжірибемнен айтар болсам: Мен жұмыс жасайтын "Жолғабас" негізгі орта мектебінде азғантай уақыт болса да, біршама жұмыстар жүргізілді деп айтуға болады. Бірінші әріптестеріме «Жеті модульге бағытталған бағдарламаның теориялық негізі туралы түсініктерін қалыптастыру арқылы сабақтарында осы бағдарламаны тиімді пайдалануға мұғалімдерді дайындау» мақсатын қойдым. Бірлесе отырып, жоспар құру, ой қозғау, пікір алмасу, ұсыныс айту арқылы оқыту тәжірибесін жақсартуға көмектесу барысында оқушыларымызға сапалы білім беріп, жаңа оқушыны қалыптастыру, яғни өзгертуге болатыны көздедім.

«Диалогтік оқыту дегеніміз не? Оқу сапасын жақсарту мақсатында сабақта әңгімелесуді пайдалану әдістемесі.» тақырыбында өтілген коучинг сабақтарын 4-сабаққа бөліп жоспарладым. Сабақтардың тақырыбына байланысты мен ең бірінші мақсатына көңіл бөлдім. Және соған сәйкес өзімнің күтетін нәтижелерімді жоспарладым. Жоспарлау барысында алынған әдістер мен тренингтерді тақырыптың әрбір мақсатты ашу үшін таңдап алдым. Яғни әрбір жасалатын мұғалімнің іс-әрекеті арқылы мақсатқа жетуді көздедім. Тақырыптың теориялық мағынасын ашу мақсатында ғалымдардың аттары бойынша топтастыра отырып, олардың еңбектерін топтық жұмыс барысында (1 тапсырма) талқылап тақырыптың теориялық мағынасын ашты

Бұл тұста мен топтар арасында қызу зерттеушілік әңгіменің орын алғанын байқадым. Осы тапсырманы пысықтау мақсатында төмендегі сұрақтармен пысықтауды жоспарладым.

1. Мерсер бізге әңгіменің қанша түрін көрсетті? Олар қандай?

2. Әңгіме –дебат оны қалай түсінесіздер?
3. Кумулятивті әңгіме оны қалай түсінесіз?
4. Зерттеушілік әңгіме оны қалай түсінесіз?
5. Осы әңгіме түрлері қандай іс-әрекеттерде орын алады? Осы әңгіме түрлерін қандай кезде жүргізе аламыз?

6. Диалогты оқытудың ең басты элементі қандай деп ойлайсыздар?- деген сұрақтар қоя отырып зерттеушілік әңгіме ұйымдастыруды қарастырдым.

Диалогты оқытудың жүретін аймақтарын көрсету үшін, мен тағы бір топтастыру түрін жоспарладым. Және осы тапсырманы пысықтау үшін №2 Сабақ барысында 2 адамнан тұратын 5 топқа топтастырдым. Әр топқа суреттер арқылы тапсырмалар бердім.

(2 тапсырма) Әңгіме туралы әңгіме. Яғни, 22 Наурыз, 8 наурыз, 16-желтоқсан, 1 мамыр, 1 маусым мерекелеріне арналған түсті суреттерді таңдату арқылы әңгіме құру. Сол топтарда жүргізілген әңгімелердің ерекшелігін анықтап баяндады.

№3 Сабақ барысында: Тәлім алушылар "Түртіп алу", "Сынақтан өткізу", "Басқаға бағыттау" кеспе қағаздары бойынша үш топқа бөлінді.

Сұрақ қою. Сұрақтың түрлері. бөлімдері бойынша нұсқаулықпен жұмыс жасай отырып оны талдап «Ашық сұрақтар» бейнежазбасын бақылады. Мұнда олар мұғалімнің оқушыларға сұрақ қою арқылы диалог орнатқан тұстарын талқылап айтып өтті. Оқушы мен мұғалімнің арасындағы диалогтың жүру барысын және мұғалімнің іс-әрекеті бойынша диалогты оқыту үдерісін талдап өтті

№4 Сабақ барысында: Сұрақ қоюдың басты мақсаты қандай? Сұрақ қою қалай бөлінеді?-деген сұрақтарға жауап беру арқылы сыныптағы сұхбат жүргізу үшін жоспарлауды үйренді. Сыныптағы сұрақ қоюдың 12 стратегиясымен танысып.Топтық жұмыс арқылы, зерттеушілік әңгіме жүргізіп постер жасап тақырыпқа ой түйіндеді.

Теория мен практиканы талқылауға, өзіндік ой пікірін бөлісуге, шешім шығаруға, зерттеу жүргізуге дағдыланды.

Сын тұрғысынан ойлауды, әдетте, білім берудің кейінгі кезеңдерімен – орта мектептің жоғары сыныптары мен жоғары оқу орындарындағы

оқушылармен байланыстырады. Алайда сын тұрғысынан ойлаудың негіздерін кішкентай балалармен жұмыс барысында, қажетті дағдыларды дамыту мақсатында білім берудің ерте кезеңінен дамытуға болады. Бұл жолдағы ең оңтайлы тәсіл – балалардың жеке басының тәжірибесіндегі дәлелдерге мән беруге ынталандыру. Бізде балалардың қызығушылығын оятып, олардың сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту үшін қолдануға болатын, әлемнің түрлі бөліктеріндегі және тарихтың түрлі кезеңдеріндегі тұрмыс салты туралы мысалдар жеткілікті. Сын тұрғысынан ойлау мәнмәтінді есепке ала отырып, бақылау мен тыңдау арқылы дәлелдер жинастыру және шешім қабылдау үшін талапқа сай өлшемдерді қолдану сияқты дағдыларды дамытуды қарастырады. Оқушыларға бақылау, талдау, қорытынды жасау және интерпретациялау дағдыларын дамытуға мүмкіндік жасау керек. Сондықтан сабақтың соңғы бөлігінде, мозайка әдісі арқылы «Автомобиль» түрлері таратылды. Берілген автомобиль суреттерінен диалог құрастыру тапсырмасын жоспарладым.

1. Жеңіл автокөлік түрлері
2. Маркаларына қарай
3. ерекшеліктері
4. Көліктердің класстары
5. Адам өміріндегі қызметі
6. Адам өміріне зияны.

Осы тапсырмалар бойынша топтар зерттеуін жүргізіп,оны баяндады. Әдіс түрін ашып,тапсырмалар бойынша зерттеу жасады

Мұғалімдер оқуды бағалаумен (жиынтық бағалау) қатар, оқыту үшін бағалауды (қалыптастырушы бағалауды) пайдаланғанда, бағалау оқудағы аса пайдалы құралға айналады. Оқыту үшін бағалау – оқушылар уақыт кезеңінің ішінде өз білімдерінің деңгейін өздері бағалайтын, кейін мұғалімдермен бірге өзін-өзі жетілдіру жолындағы келесі қадамдарын айқындайтын үдеріс. Ашық сауалдар, оқыту міндеттерімен алмасу сияқты әдістер оқушылардың өз біліміне белсенді қатысу қабілетіне қатты әсер етеді. Егер бұл тиімді іске асырылса, оқушыларда

рефлексия жасауға жеткілікті уақыт қалады. "Желкенді қайық" тәсілі бойынша сабақ сонындағы кері байланыс беру сәті. Мұнда олар өз кері байланыстарын бере отырып, оларды өзара талқылап өтті. Осы тұста кері байланыс арқылы олар көптеген сыни пікірлер мен ұсыныстар алды. Және осы кері байланыстарын талқылау арқылы мен өз іс-тәжірибеме көптеген ұсыныстар алдым. Келешекте соны ескере отырып, өзгерістер енгізуді көздедім. Енді осы әдіс-тәсілдерді және сұрақ қою техникаларын тиімді пайдалануды, мұғалімдердің практикада қолдануы, коучингтерден кейінгі күтілетін нәтиженің дәлелі ретінді бағаладым. Суреттерде қазқ тілі пәнінің мұғалімі К. Сарыбаеваның 6-сыныптағы «Сын есім», ағылшын тілі мұғалімі Ж.Ақтанбердінің «Сын есім», география пәнінің мұғалімі М.Қалдарованың 6-сыныптағы «"Глобустағы және георафиялық картадағы градус торы"», тарих пәнінің мұғалімі П.Қабылбековның 8-сыныптағы «Қазақстанда хандық биліктің жойылуы», бастауыш сынып мұғалімі Г.Бекманованың математика 3-сыныптағы «7 санын көбейту және бөлу кестесі» тақырыптарында өтілген сабақтарынан көріністер

Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уорд: Жай мұғалім хабарлайды, Жақсы мұғалім түсіндіреді, Керемет мұғалім көрсетеді, Ұлы мұғалім шабыттандырады,- дейді. Білім беру жүйесі мамандардан кәсіби икемділік пен ұтқырлықты, сан қырлы шығармашылық қызмет пен өзін-өзі басқару, өзін-өзі ұйымдастыру жағдайындағы біліктілікті қажет етеді. Өйткені қазіргі жас буын - еліміздің келер күнгі келбеті. Бұл жөнінде Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев: «Ғасырлар мақсаты – саяси-экономикалық және рухани дағдарыстарды жеңіп шыға алатын, ізгіленген ХХІ ғасырды құрушы іскер, өмірге икемделген, жан-жақты жеке тұлғаны тәрбиелеп қалыптастыру», - деген тұжырым жасады. Ол үшін бүгінгі оқу үрдісіне сай педагогикалық шеберлік қажет. «Педагогтік шеберлік – дарынды талант емес, үйрену, ізденудің нәтижесі.

Бүгінгі ұстаз шәкіртіне мәлімет беріп қана қоймай, оны дүниежүзілік білім, ақпарат, экономика кеңістігіне шығуға, яғни қатаң бәсеке жағдайында өмір сүруге тәрбиелеу керек. Ол нағыз ұстаздың, яғни жаңашыл мұғалімнің қолынан келеді дегім келеді.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық II негізгі деңгей
2. Үлестірме материалдар. Екінші (негізгі) деңгей. Үшінші басылым.
3. Ажибекова А. Д «Оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдері арқылы табысты оқытуға қол жеткізу»

ТИІМДІ ЖҰМЫСТЫҢ КЕПІЛІ-СЕНІМДІЛІК

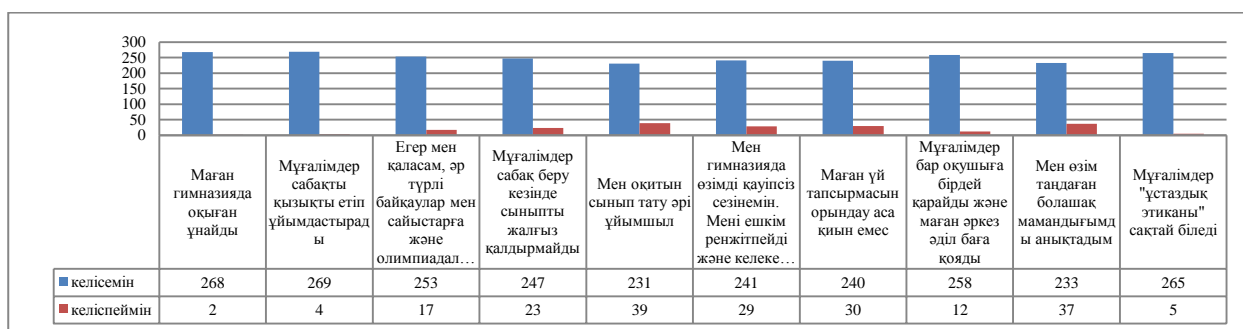
Балгараева Нургуль Аяпбергеновна,
Қызылорда облысы Қазалы ауданы Әйтеке би кенті
Б.К.Мергенбаев атындағы № 226 гимназия
nukan@mail.ru

Өсіп келе жатқан ұрпақ-адамзаттың болашағы, жалғасы. Бүгінгі мектептің басты міндеті-өзіндік-ой-көзқарасын ашық айта алатын, өмірге бейім тұлға қалыптастыру болса, оған мұғалімнің шәкіртіне деген сүйіспеншілігі, оны тұлға ретінде бағалауы баланың адамдық қасиеттерінің дамуына басты кепіл бола алады. Әлемдік бәсекелестіктің жылдам дамуына ілесе алатындай білімді де тапқыр дара тұлғаның тағдыры біздің қолымыздағы аманат ретінде тапсырылып отыр. Қазіргі таңдағы мұғалім оқушылардың оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыра алуға қабілетті болып, оның нәтижелерін алдын –ала болжамдап көре білуі тиіс.

Басшылардың біліктілігін арттыру бағдарламасы бойынша курсынан білімімді жетілдіріп мектептегі қызметіме кіріскенімде маған келген ең бірінші сауал «Өзгерісті әрі қалай, қай бағыттан бастауым қажет?» деген сауалды өзіме қойдым. «Гимназиядағы бар оң өзгерісті ең әуелі әдістемелік бағыттан

бастауым қажет» деген тоқтамға келдім. «Өзгеріс» деген ұғымның гимназия ұжымына, ұстанымдары мен көзқарастарында біртіндеп енгізу қажеттігін түсіндім. «Өзгеріс» белгілі бір уақытта болмайды. Мұғалімнің өзгеруіне әсер болатын факторлар қажет. Көшбасшы мұғалімдер анықтала басталды. Олар өздерінің істерімен, ойларымен іздерінен мұғалім ерте ала бастады. Мұғалімдер арасындағы пікірлер: «Ол көшбасшы бола алды, менде қалмаймын. Өзімді көрсетіп, көшбасшы болғым келеді», «Оның қолынан келген іс-әрекет, менің бойымда да табылады» деген ой қозғау мұғалімдерді жетеледі. Мұғалімге қозғаушы фактор әсер етсе, тұлға ретінде ойлары, көзқарастары өзгереді.

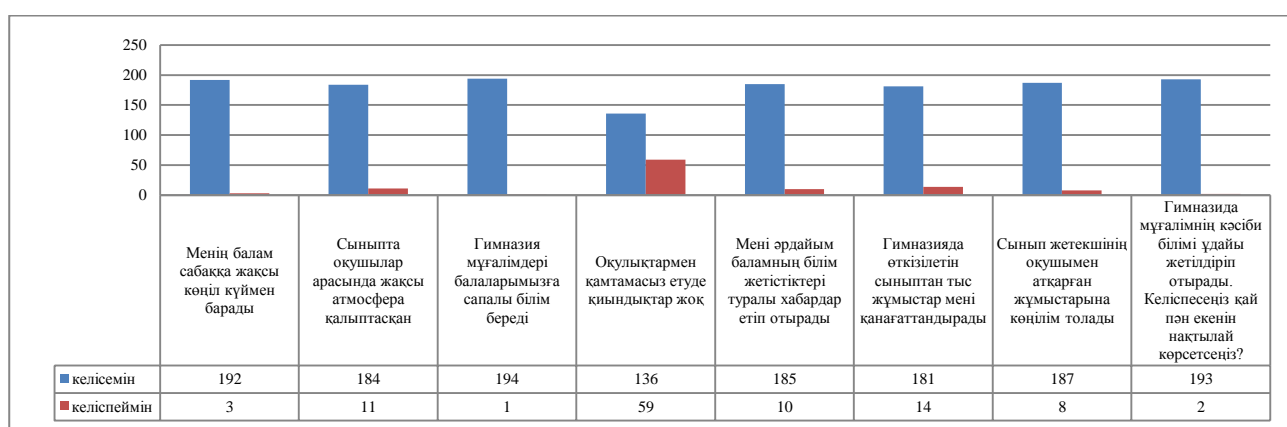
«Серпін» дамыту тобы гимназияның оқушыларынан оқушы-мұғалім-ата-ана арасындағы ахуалға талдау жасау мақсатында сауалнама алынып, талдау жасалынды. Сауалнамаға - 41% оқушы қатысты.

Сауалнама қорытындысы бойынша «Мұғалімдер сабақты қызықты етіп ұйымдастырады» сұраққа «келіспеймін» 4 - оқушы жауап берген. 4 - оқушы болса да бұл ойландыратын мәселе. Яғни, кейбір пән мұғалімдері оқушыларды толық қызығушылықтарын оятатын, жоғары деңгейде сабақты ұйымдастыруда кемшін тұстар орын алады деген сөз. «Егер мен қаласам, әртүрлі байқаулар мен сайыстарға және олимпиадаларға қатыса аламын» деген жауапқа 17 - оқушы «келіспеймін» деп жауап берген. «Мұғалімдер сабақ беру кезінде сыныпты жалғыз қалдырмайды» 23 - оқушы «келіспейді». Бұл жауап өте маңызды, өйткені пән мұғалімі сабақ беру үрдісінде берілген 45 минутты қысқа мерзімді жоспар бойынша толық орындамайды, қойған мақсатына толық жете алмайды. Бұл жауап та мұғалімдердің кәсіби этикаларына немқұрайлы қарайтындарын білдіріп тұр. Осы жауаптар негізінде гимназия психологының жұмысы қажет екені нақтыланып тренингтер өткізуге сұраныс жасалынды. «Мен оқитын сынып тату әрі ұйымшыл» «келіспеймін» деген жауапты 39 - оқушы белгілеген. Тәрбие саласы бойынша коммуникативті бағыты бойынша әлсіз болып тұр. Сынып жетекші мен оқушылар арасында коллаборативті орта құрылмаған. «Мен гимназияда өзімді қауіпсіз сезінемін. Мені ешкім ренжітпейді және келеке қылмайды» деген сауалдың жауабына «келіспеймін» 29 - оқушы бар. Бұл сауалдың жауабын талдау арқылы, тәрбие бағыты бойынша жіберілген кемшіліктер аясында профилактикалық жұмыстар жасалу керектігі нақтыланып, жұмыс жоспарларына енгізілді. Қағидатты әр мұғалім есте ұстаса, оқушы өзін бақытты сезінеді, егер орта жақсы болса. «Маған үй тапсырмасын орындау аса қиын емес» сұраққа «келіспеймін» 30 - оқушы. Пән

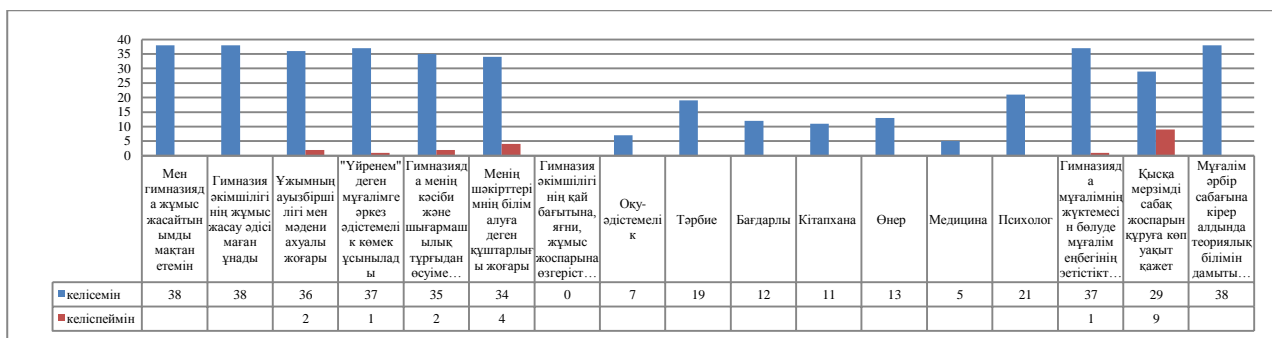
мұғалімдердің тарапынан оқыту процессінде үй тапсырмасын толық бағыт-бағдар, әрі деңгейлік тапсырма берілсе. «Мұғалімдер бар оқушыға бірдей қарайды және маған әркез әділ баға қояды» «келіспеймін» деп 12 - оқушы сауалнамаға жауап берді. Оқушыларды толық бағалау барысында критериалдық және дескрипторлық бағалау қолдану қажет. «Мен өзім таңдаған мамандығымды анықтадым» 37 - оқушы «келіспеймін» деп өз көзқарастарын білдірген. Кәсіби бағыт бағдар толық қамтылмағаны. «Мұғалімдер «ұстаздық этиканы» сақтай біледі» сұраққа 5 - оқушы «келіспеймін» деген жауап таңдаған. Бұл жауапты талдау барысында, мұғалімдер өз мамандығын сүйіп, ұстаздық этиканы әрдайым ұстау керек. Бұл тақырыптар коучинг- сессияларда талқыланып оң нәтижелерге қол жеткізу мақсатты жоспарланды.

Ата-аналардың пікірін білу үшін сауалнама жүргізілді. Гимназия бойынша - 31% қамтылды.

«Менің балам сабаққа жақсы көңіл күймен барады» сауалнамадағы сұраққа 3 - ата-ана «келіспеймін» деген жауапты таңдаған. «Сыныпта оқушылар арасында жақсы атмосфера қалыптасқан» сұраққа 11 - ата-ана «келіспеймін» деп жауап берген. Оқушылар арасында коммуникативті тәрбие дұрыс қалыптаспағанын ата-ана өз көзқарасы арқылы білдіріп отыр. «Оқулықтармен қамтамасыз етуде қиындықтар жоқ» 59 - ата-ана «келіспеймін» деп жауап берген. Кітап жетіспеуі оқу процесіне қиындық келтіреді. Оқушылар өткен тақырыпты қайталауға, үй тапсырмасын орындауға қиындық болады». Гимназияда өткізілетін сыныптан тыс жұмыстар мені қанағаттандырмайды» сұраққа 14 - ата-ана «келіспеймін» деп жауап берген. «Сынып жетекшінің оқушымен атқарған жұмыстарына көңілім толады» 8 - ата-ана «келіспеймін» деп жауап берген. Сынып жетекші оқушы, пән мұғалімі, ата-анамен тығыз байланыста жұмыс жасау керектігі және сынып жетекші жұмыстарының әлсіздігі сапалы білімге қол жеткізуге де өз әсерін тигізері сөзсіз.

Мұғалімдердің кәсіби-педагогикалық қажеттілігін анықтау мақсатында, олармен әңгімелесу, сауалнама алу жұмыстары жүргізілді. Сауалнамаға - 56% қамтылды.

Мұғалімдерден алынған сауалнама қорытындысы олармен қосымша әңгімелесу қажет болды. Әңгімелесу барысында олар өздері сауалнамаға жауап беру кезінде жауапкершілікпен қарамағандарын білдірді. Егер кейбір пән мұғалімдері осылай сауалнамаға жауап берсе, онда олардан «қандай өзгеріс?», «қандай талап?» қоюға болады?! «Ұжымның ауызбіршілігі мен мәдени ахуалы жоғары» деген сұраққа 2 - мұғалім «келіспеймін» деп жауап берген. «Гимназияда менің кәсіби және шығармашылық тұрғыдан өсуіме жағдай жасалынған» деген сұраққа 2 - мұғалім «келіспеймін» деп жауап жазған. «Менің шәкірттерімнің білім алуға деген құштарлығы жоғары» деген сұраққа 4 - мұғалім «келіспеймін» деген жауап таңдаған. Пән мұғалімі сыныпта көшбасшы бола білу керек. Көшбасшы болған мұғалім өз оқушыларының қызығушылықтарын толық жоғарылата алады. Оларға мониторинг жасау арқылы, жеке оқушылармен, ата-анамен жұмыс жасайды. Ол өз ісіне толық жауапкершілікпен қарайды. «Гимназия әкімшілігінің қай бағытына, яғни, жұмыс жоспарына өзгерістер мен тынымсыз еңбек қажет деп санайсыз? Атап көрсетіңіз:» сұрақтың жауабы өте ойландыратын болды. Пән мұғалімдерімен сұхбатасу арқылы олар бұл сұраққа «толық түсінбедік» деп жауап бергені өте қиын болды. Мұғалім, жоғары білікті маман, сауалнамадағы сұраққа түсінбегені өте қиын. Дегенменде сұрыптай келе басымдылық психологтың жұмысына келіспейтіндер болды. «Қысқа мерзімді сабақ жоспарын құруға көп уақыт қажет» деген сұраққа «келіспеймін» деп 9 - мұғалім жауап берген. Пән мұғалімі қысқа мерзімді жоспар құру кезінде бір жоспарға бір немесе екі сағат жұмсауы мүмкін. Сонда, кейбір пән мұғалімі қысқа мерзімді жоспарды жазуда аса маңызды деп санамайды. Сауалнаманың қорытындысына талдау жасай отырып, мұғалімдермен жасалатын алгоритм құру керек екені анықталды:

- кәсіби құзыреттіліктерін дамыту;
- басымдылықтарды анықтап, коучинг-сессияларды өткізу;
- менторинг үдерісін жүргізу;
- Lesson Study, action research жұмысын кеңейту;
- әр оқушыға мониторинг жасау;
- қысқа мерзімді жоспарға «өтілген сабақты талдау» өрісін қосу.

«Құзыреттілік талаптары» сауалнама пән бірлестіктерге беріліп, олар өз бірлестіктеріндегі мұғалімдермен әңгімелесу арқылы сауалнама жауап алды. Мұғалімдер сауалнамаға - 74% қамтылды.

«Психологиялық-педагогикалық құзыреттілігі» бағытында «Оқушылардың оқудағы қиындықтарын себебін анықтау, оларды жоюға көмектесу қабілеті» сұрақта 7 - мұғалім «С» деңгейді таңдаған.

«Қарым-қатынастық құзыреттілігі» бағытында «Оқушылардың сөз саптауына түсіністікпен қарау, тілдік кедергілерді жоюға көмектесу қабілеті» сұрақта 1 - мұғалім «С» деңгейді таңдаған.

«Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану құзыреттілігі» бағытындағы «Сабаққа дайындалуға компьютерді қолдана білуі. Сабаққа қатысты таныстырылым мен ресурстар дайындауда бағдарламаларды қолдану» сұраққа «С» деңгейді 10 - мұғалім таңдаса, 10 - мұғалім «Д» деңгейді таңдаған. Бұл көрсеткіш өте төмен. Ақпараттық-коммуникациялық технологияны толық меңгере алмауы, пайдаланбауы қиын. «Интернет жаһандық желісін қолдануы» сұраққа «С» деңгейді 7 - мұғалім таңдаса, 3 - мұғалім «Д» деңгейді таңдаған. «Электронды пошта қарым-қатынас бағдарламаларын оқушылармен, әріптестерімен қарым-қатынаста пайдалана білуі» сұраққа «С» деңгейді 12 - мұғалім таңдаса, 8 - мұғалім «Д» деңгейді таңдаған. «Сабақ үдерісінде мультимедианы қолдану» сұраққа «С» деңгейді 23 - мұғалім таңдаса, 4 - мұғалім «Д» деңгейді таңдаған. Пән мұғалімдері оқыту процесінде оқушылардың қызығушылықтарын ресурстар арқылы жоғарлайтынына мән бермеуі анықталды.

«Сабақ барысын басқарудағы құзыреттілігі» бағытындағы «сабақты жоспарлау қабілеті» 2 - мұғалім «С» деңгейді таңдаған. «Оқушының топтағы нәтижелі жұмыс істеуін ұйымдастыру қабілеті» сұраққа 2 - мұғалім «С» деңгейді, 1 - мұғалім «Д» деңгейді таңдаған. «Оқушылардың мүмкіндіктеріне сәйкес жұмысты саралау қабілеті» сұраққа 3 -мұғалім «С» деңгейді таңдаған.

«Оқу үдерісін бағалау мен талдау құзыреттілігі» бағытындағы «Оқушылардың жұппен, топпен жұмыс істеу бағалау критерийін дайындау қабілеті» деген сұраққа «А» 15 - мұғалім, 26 - мұғалім «В» деңгейді таңдаған. II деңгейді игерген мұғалімдердің өткізілген коучинг, менторинг әсері деуге болады, дегенменде ата-ана, оқушылар тарапынан мұғалімдердің қойған бағаларымен келіспейтіндер кездеседі. «Оқушылардың оқудағы кемшіліктерінің себебін зерттей білу қабілеті» «В» деңгейді 26 мұғалім, «С» деңгейді 3 мұғалім таңдаған.

Сауалнамаларды талдауда мұғалімдермен әлде де қысқа мерзімді, орта мерзімді жоспар құруға, ақпараттық-коммуникацияны өз сабақтарында қолдануларына көмек беру керек екені анықталды. Сыныпта көшбасшы болуларына, әр оқушымен, ата-атамен тығыз жұмыс жасаулары, оқу үрдісінде дұрыс бағалау жүргізуді қадағалау керек. Ата-ана тарапынан математика, тарих физика, ағылшын пәндеріне көңілдері толмайтындығын білдірген. Оқушылар тарапынан пән мұғалімдері оқушылармен қарым-қатынастары төмен екенін білдірген.

Сауалнамалардың жауаптарына сараптамалау арқылы басымдылықтар анықталды. Басымдылық: Оқушы мен мұғалімдердің арасындағы қарым-қатынастар. Дарынды оқушылармен жұмыс жасау қажеттілігі, мұғалімдердің

кәсіби дамуы. Басымдылықты анықтау арқылы мектептің даму жоспарының тақырыбы: «Жаңа білім беру мазмұны жағдайында дарынды оқушылардың функциональды сауаттылығын дамыту». Мақсаты: «Дарынды оқушылармен жұмыс жүйесінде оқушы бойындағы дарындылық, ғылымилық қабілетін ашу, жақсы танымдық қасиеттерін зерттеу бағытындағы жұмыстарды ұйымдастыру арқылы кәсіби мұғалім тұлғасын қалыптастыру». Мектептің даму жоспары Іс-әрекет жоспары, іске асыру жоспары, эвалюация жоспары бөлімдерден тұрады.

Әдістемелік бағытта оң өзгерістер болған сәтте оқу мен оқыту үдерісінде алға жылжу көріністері байқалатынын расымен дәлелденді. Гимназия мұғалімдерінің табыс критерийлерінде кәсіби байқауларында сәл болса да тоқтау бары байқалды, алайда көзге елене қоймайтын бірақ күнделікті атқарылған жаңа форматты жұмыстардың нәтижелері көріне бастады. Кәсіби байқаудан мұғалімдер жүлделі бірінші орындарға ие болып гимназия мәртебесінің өзге мектептерден озық екенін дәлелдей түсті. Аудандық «Үздік пән мұғалімі» байқауында қатысқан пән мұғалімдерінің бәрі І орынға ие болды. Мұғалімдердің өзара байланысы, бірлесіп бір-бірімен жұмыс жасаулары, идеяларымен толықтырулары, іс-әрекеттері жоғары болды.

Мұғалімдер бойында жеке оқушымен жұмыс жасау іс-әрекеттері жолға қойылып, білім сапасын жоғарылату, кемшін тұстармен ұдайы жұмыс кері байланыс жасап, оқушы пікірлерімен жұмыс жасауда алға жылжушылық көрінді. Сонымен қатар мұғалімдер бөлінген көшбасшылықпен жақсы жұмыстарды бірлесе атқаруда. Lesson Study сабақтарының талдау отырыстары шынайы әрі мұғалімдердің іс-тәжірибиелерін бірлесе отырып құруының мол пайдасын сезіне білуде. Және сынып оқушылары да сабақтағы мұғалімдердің зерттеу іс-әрекеттеріне де қалыпты көзқараспен қарауға дағдыланды. Өздерінен алынған сұхбат жұмыстарында балалар еркін пікірлерін жеткізіп және болған жұмыстарға өз көзқарасын шынайы суреттеуге немесе сипаттама беруге машықтанғаны расымен де мұғалімдерді қуантуда.

Барлық мүмкіндіктерге жол бар екеніне көзім жетті. Гимназиядағы оң өзгерістердің қалыптасуына бар әріптестерімнің мүмкіншілігін өзгерістердің бірі деп айта аламын. «Бірлесіп ойлау» мақсатында топтық жұмыстарды пайдалану арқылы ауқымды жұмыстардың нәтижелі болатынына сенімдімін. Бөлінген көшбасшылықты ұтымды пайдалану арқылы мұғалімдердің тұлғалық, көшбасшылық құзыреттіліктерін артады. Ал сенімділік арқылы оқу мен оқыту үдерісіндегі мұғалімнің кәсіби дамуындағы ілгерілеушілік жоғарылайды.

Мектептегі өзгерістерді енгізу барысында менің ең бірінші ұстанымым: «Тиімді жұмыстың кепілі-сенімділік», «Ұстаз ойшыл болмаса, шәкірт ұшқыр болмайды» деген халық даналығын әсте назарымызда ұстауымыз қажет.

Әдебиеттер:

1. С. Мирсеитова «Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде» Қарағанды, 2011
2. Басшыға арналған нұсқаулық
3. Үлестірме материалдар алтыншы апта
4. Мектептегі тәжірибе кезеңінде орындауға арналған тапсырмалар

ПЕДАГОГТЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Бисенгалиева Ульяна Салимжановна,
химия және биология пәндері мұғалімі, биология бойынша жаратылыстану ғылымдарының магистрі.
Батыс Қазақстан облысы, Теректі ауданы,
Жайық ауылы. Жайық негізгі орта білім беретін мектебі,
ulya.bisengalieva84@mail.ru

«Қазақстан - 2030» стратегиялық бағдарламасының басым бағыттарының бірі – ұлттық білім моделін қалыптастыру тенденциясымен және Қазақстан білім беру жүйесін бүкіл әлемдік білім кеңістігіне кіріктіруіне сипатталатын білім беру саласы болып табылады [1]. Қазір бүкіл әлемде индустриялық қоғамнан интербелсенді қатынас жасауға, оны жүзеге асыратын техникалық мүмкіндіктерді дамытып отыра алатын ақпарттық қоғамға, негізгі рөлді ақпартты алу, өңдеу, сақтау, тасымалдау, тарату және пайдалану істерін атқаратын қоғамға көшу үрдісі жатыр.

Сондай-ақ қазіргі кезде елімізде болып жатқан түрлі өзгерістер, білім беру саласындағы халықаралық қатынастардың дамуы, баламалы оқу орындарының пайда болуы студенттер мен оқушылардың танымдық әрекеттерін белсенді түрде атқаруға үлкен мүмкіндіктер алып келді. Білім беру саласының сапасын арттыруда инновациялық технологияларды жиі, тиімді қолданып отырудың маңызы ерекше.

Инновация (латын сөзі *in – в, novis - жаңа*) – жаңа, жаңалық, жаңарту.

С.И Ожегов сөздігі бойынша: инновация – бірінші рет шыққан, жасалған, жуық арада пайда болған, бұрынғының орнын басатын, алғаш ашылған, бұрыннан таныс емес енгізілген жаңалық. В. И Днепров, Зогвизинский, Лазареваның еңбектерінде: «инновация – білім беру жүйесінде жаңалықтарды жасап шығару, игеру, қолдану, тарату іс-әрекеті». Т. И Шамова мен П.И Третьяковалардың еңбегінде «инновация – жаңа мазмұнды ұйымдастыру, ал жаңалық дегеніміз – тек қана жаңалық енгізу, ұйымдастыру, қалыптастыру» [2].

Инновациялық білім беру үрдісінің негізінде педагогиканың екі басты мәселесі жатыр:

- Педагогикалық тәжірибені зерттеу мәселесі;
- Психология мен педагогика ғылымының жетістіктерін тәжірибеге жеткізу мәселесі.

Білім берудегі инновациялық үрдістің нәтижесі теориялық және тәжірибелік жағынан жаңалықтарды қолдану болып табылады. Білім беру жүйесінде инновация білім беру мақсатында жаңалықтар енгізу, жаңа мазмұнды жаңа тәсілдер мен тәжірибелер және білім беру формаларын қайта жасауды, жаңа педагогикалық жүйені енгізуді және таратуды, мектепті басқарудың жаңа технологияларын жасауды және дамытуды, мектеп жаңа білім

беру бағытын ұстанғанда, оның мақсаты, мазмұны мен әдістерінің жаңа талаптарға сай болуын жобалайды.

Олардың дамуын екіге бөліп қарастырамыз:

- Объективті факторлар – инновациялық әрекеттің қарқынды дамуына жағдай жасау және оның нәтижелерін қабылдауды қамтамасыз ету;

- Субъективті факторлар – инновациялық үрдіс субъектісімен тығыз байланысты. Инновациялық үрдіс субъектілеріне ғалым-педагогтар, мұғалімдер және білім беру саласында инновацияға бағытталған әрекеттің басқа қызметкерлері жатады [3].

Педагогтың кәсіби құзыреттілігіне мыналарды жатқызуға болады:

- Тұрмыстық – әлеуметтік құзырлығы:
 - Анкеталық мәлімет
 - Денсаулық туралы мәлімет
 - Эмоционалды тонус
 - Эмоционалды байсалдылық
- Басқару құзырлығы:
 - Жеке – дара, ұжымдық жұмыс түрлерінің перспективалық жоспарларын ұйымдастыру біліктілігі.
 - Жаңа технологияларды жетілдіру.
 - Осы жұмысты жүзеге асырудың тиімді әдістерін таңдай білу біліктілігі.
- Кәсіптік құзырлығы:
 - Жобалық-құрылымдық шығармашылығы.
 - Ұйымдастыру шығармашылығы.
 - Эмоционалды.
- Тұлғалық құзырлығы:
 - Еңбекке қатынастығы.
 - Өзіне – өзі қатынастығы.
 - Қоғамдық белсенділік
 - Инициативтік
 - Педагогикалық такт [4].

Кәсіби құзыретті педагог озық педагогикалық тәжірибені білетін, меңгерген, іс-тәжірибенің жаңа бағытын білетін, жаңашылдықпен жұмыс жасайтын, өз жұмысына эксперимент енгізуге үнемі дайын, жұмысқа қызығушылығы мен кәсіптік шеберлігі жоғары тұлға.

Ахмет Байтұрсынов: «Бала оқытуды жақсы білейін деген адам әуелі балаларға үйрететін нәрселерін өзі жақсы білуі керек», - деген тұжырымында: «Шығармашыл мұғалім шығармашыл шәкірт дайындайды» деген ой айқын аңғарылады. Тұлға құзырлығын қалыптастыруға тиісті құзыреттіліктерді жүзеге асыруда оқушының жеке даралық ерекшеліктеріне айрықша мән бере отырып, білімді баланың еркін игеруін жүзеге асыру мұғалімдерден тиімді әдіс-тәсілдерді жетілдіре отырып, тың әдістемелік негіздерді қалыптастыруды қажет етеді. Құзыреттілікті білім мен тәрбиенің біртұтастығын сақтай отырып, өмір

сүруге қажетті өзіндік дамуын жүзеге асырып, өзіндік бағдарын айқындауға мүмкіндік беретін құзырлылыққа жеткізуде күтілетін түпкі нәтиже деп түсінуге болады.

Бүгінгі заман талабы – білімді, білікті, өздігінен тығырықтан шығар жол таба білетін іскер адам тәрбиелеуді қажет етіп отырғандықтан мұғалімнің мақсаты – мектеп қабырғасында жеткіншектердің жеке тұлға ретінде қалыптасуына жағдай жасау. Бәсекеге қабілетті, өзгерістерге бейім жеке тұлға тәрбиелеу ізденіске толы шығармашылық жұмыстардың нәтижесінде ғана мүмкін екені белгілі.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 8 тарауында көрсетілгендей, білім беру жүйесіндегі маңызды мәселелердің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, халықаралық ғалами коммуникациялық байланысқа шығу, білім беруді ақпараттандыру болып табылады. Қазіргі таңда жаңа білім беру технологиялары кең қолданыла бастады, олар уақыт пен қоғамдық сұраныстарды жоғары деңгейде қанағаттандыруға бағытталған [6].

П. Эрдниевтің дидактикалық бірліктерді ірілендіру технологиясы, Д.Эльконин мен В. Давыдовтың дамыта оқыту технологиясы, В. Шаталовтың оқу материалдарының белгі және сызба үлгілері негізінде қарқынды оқыту технологиясы, М. Чошановтың проблемалық оқыту технологиясы, М.Жанпейсованың модульді оқыту технологиясы, В. Монаховтың, В. Беспальконың және басқа да көптеген ғалымдардың технологиялары қолданылуда. Осы технологиялардағы негізгі идеялар – оқушының жеке тұлғалық күшін дамыту, ой-өрісін өсіру, өзіндік дүниетанымын қалыптастыру және шығармашылықпен жұмыс істей алатындай жағдай туғызу [5].

Қазіргі таңда ұстаздардан жаңа әдістерді қолдануды, шығармашылықпен, ізденіспен жұмыс істеуді талап етеді. Әрбір мұғалімнің негізгі міндеті – оқушыларға терең де тиянақты білім беру, олардың өзіндік жұмыс жасау қабілетін жетілдіру. Қазіргі заман талабына сай білім беру мен ғылыми танымның әдістерін меңгерту оқу үрдісін технологияландыруға негіздегенде ғана жүзеге асады. Когнитивтік оқыту технологиясының негізі теориялық білімді меңгертудің жолдарын ашып көрсете отырып, оқушылардың өз бетімен білім алуына мүмкіндік береді. Оқыту үрдісі технологияларының когнитивтік үлгісі алға қойылған мақсаттарға жету үшін оқушылар өздеріне жасалатын ынталандыруға жауап ретінде жоспарланған біліммен іскерлік дағдыларды меңгерту түріндегі іс-әрекеттер жүйесі ұсынылады. Жоспарланған іс-әрекеттердің дұрыс орындалуы оқушылардың алға қойған мақсатқа жеткендігін көрсетеді. Когнитивті оқыту барысында танымның ғылыми әдістерін меңгерту мақсатында оқу үрдісін жоспарлау бірнеше кезеңге бөлінеді. Жоғарыда берілген деректерге сәйкес когнитивті оқыту барысында оқушыларға таныс емес жаңа ақпараттарды енгізгенде сабақты өзекті ойды жеткізу әдісіне негізделген лекция түрінде өткізген тиімді. Егер оқыту әдістемесінің құрылымы мен мазмұны оқушыларға таныс және білімді меңгеру тәсілін іс-жүзінде пайдалану деңгейінде болса, сабата эвристикалық әңгімелесу немесе ішінара ізденіс барысындағы жеке оқушылардың өз бетімен жұмыс істету формалары

қолданылады. Өздік жұмыстарды орындау барысында балалар меңгеретін жаңа ақпараттардың мөлшері біртіндеп арта түседі[7].

Қорыта айтқанда, қазіргі заманғы педагог жаңашыл, жаңа форматтағы мұғалім болуы тиіс. Білім беру қызметкерлерінің алдына қойылып отырған басты міндеттемелерінің бірі – оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіру.

Әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә «Қазақстан 2030» Ел Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. – Алматы: Республикалық «Кітап» өндірістік бірлестігі, 1998ж [1].
2. Бұзаубақова К. Жаңа педагогикалық технологиялар. Бастауыш мектеп. 2004№10,13-16б [2].
3. Айтбекова М. Бағытты білім беруде жаңа технологияларды енгізудің жеке тұлға дамуына әсері. Қазақ тілі мен әдебиеті журналы.2005ж,№3,37б [3].
4. Смайлова З. Тиімді технология. Қазақстан мектебі журналы. 2004ж,№11, 38б [4].
5. Тастанова А.Ж. Білім беру жүйесінде инновациялық технологияның маңызы. Педагогика мәселелері журналы.2011ж, №4,34-36бб [5].
6. Аубакенова Г. Жаңа мазмұнды білім беру жүйесіндегі педагогикалық технологиялардың алатын орны. Педагогика мәселелері журналы.2011ж, №5, 53-55бб [6].
7. Нұршанова Д. Когнитивті оқыту технологиясының тиімділігі. Педагогика мәселелері журналы.2010ж, №3,50-51бб [7].

СЫН ЕСІМНІҢ ШЫРАЙЛАРЫН ҮЙРЕТУДІҢ ӘДІСТЕРІ

Дайрова Айжан Асқарбайқызы,
Ағылшын тілі пәнінің I санатты мұғалімі
№126 орта мектебі, Қызылорда облысы
Сырдария ауданы aizhand@mail.ru

Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Қазір біз балаларымыз қазақ тілімен қатар орыс және ағылшын тілдерін де белсенді меңгеру үшін жағдай жасауға шаралар қабылдап жатырмыз. Үштілділік мемлекеттік деңгейде ынталандырылуы керек.

Біз ағылшын тілін игеруде серпіліс жасауымыз керек. Қазіргі әлемнің осы «лингва франкасын» меңгеру біздің еліміздің әрбір азаматына өмірдегі шексіз жаңа мүмкіндіктерді ашады» делінген.[1]

Қазіргі таңда ағылшын тілін білу – заман талабы екені әр адам қазір өте жақсы түсінеді. Қазіргі ақпараттық технология ғасырында оқушыға меңгерілуі тиісті оқу материалының көлемі өте көп.

Мемлекеттік стандарттың талабына сай ағылшын тілін (шетел тілі есебінде) үйрену сол тілдің грамматикасын ғана игеру болып саналмайды. Грамматикалық материалдарды оқып үйрену оқушының коммуникативтік жолмен тіл үйренуімен, сауатты жаза алуымен тығыз байланысты. Демек оқушының білімі үш бағытта анықталады.

1. оның коммуникативтік (қарым - қатынастық) маңызына;
2. грамматикалық сауаттылығына;
3. өлкетанушылық материалдарды игеру деңгейіне қарай.

Ағылшын тілін үйренуде грамматика маңызды рөл атқарады. Әр адам өз ойын жекізу үшін, грамматикалық дағдыны жақсы білу керек. Қандай тілді үйренсек те сол тілдің грамматикасын толық игеру үлкен білімді қажет етеді.[2]

Оқу барысында кейбір оқушылар грамматикалық материалды компьютер арқылы жасағанды жөн көреді, ал кейбіреулері оқулықтарда берілген жазбаша жаттығуларды орындағанын ұнатады. Үйретудің әдіс-тәсілдері өте көп, сондықтан өз тәжірибемнен алынған әдістерді ұсынудамын.

Грамматикалық тапсырмаларды орындау барысында оқушылардың ойлау қабілеті дамиды. Әр оқушы берілген грамматикалық тақырыпты жақсы меңгерсе, жеке іскерліктер мен дағдылар, ойлауға үйрену, берілген тапсырмаларды дұрыс жетілдіруге мүмкіндік береді.[3]

Мысалы, сын есімді оқыту – оқушылардың күнделікті өмірде дұрыс қолдана білуге үйрету. Ағылшын тілінде берілген білімді ұштастырып отыру, оқушыны өз ойын еркін жеткізуге дағдыландырады. Ал мұғалімдерден жана әдістерді, шығармашылық ізденістерді талап етеді. Әрбір мұғалімнің негізгі міндеті-оқушыларға терең де, тиянақты білім беру.

Сабақтағы білімді тапсырмаларды орындау арқылы ұштастыра отырып, оның берілу түріне, тәрбиелік, білімділік мазұнына ерекше көңіл бөлу керек. Себебі, оқушылар бойында белсенділік, мақсат көздеушілік, жауапкершілікті сезіне білу сияқты саналы көзқарас, жақсы қасиет қалыптасатыны белгілі.

Сабақта грамматикалық тапсырмаларды орындағанда, қарапайым тілде сөйлеуге мүмкіндік береді. Грамматикалық тапсырмалардан басқа шағын мәтіндермен де жұмыс жасауға болады. Оларды түсініп, аудару арқылы тіл дамыту, байланыстырып сөйлеуді жетілдіру мәселесі шешіледі.

Мысалы, сын есімнің шырайларын түсіндірген кезде грамматикалық мәліметін беріп, тақырыпты бекіту үшін арнайы тапсырма беріледі:

Write the comparative form of the adjectives (Сын есімдердің салыстармалы шырайларын жаз): cheap, dirty, fast, safe, friendly, big, hot, noisy, healthy және т.б.

Мысалы:

cheap-cheaper

dirty-dirtier

fast-faster

safe-safer

friendly-friendlier

big-bigger

hot-hotter

noisy-noisier

healthy-healthier [4]

Task: Drawing dictation

Read the text and draw a picture (Текстті оқып, сурет сал)

There is a boy and a girl in the picture. They live in a small red house, it has three windows. The door is blue. Near the house there is a big tree. There is a black cat under the tree. The boy is shorter than the girl. The girl is wearing a green dress and white shoes, the boy is wearing a yellow T-shirt and blue jeans.

Task: Put the words in the correct order to make sentences or questions (Сөздерді дұрыс орнына қойып, сөйлем құрастыр)

a. sister me my than younger is

My sister is younger than me

b. family the is the in father oldest my

My father is the oldest in the family.

c. book interesting than my your more is book

My book is more interesting than your book.

d. class who the oldest the in is

Who is the oldest in the class? [5]

Ағылшын тіліндегі сын есімнің шырайларын оқытуда сын есімнің шырайларының жасалу жолдарын ережені жазбаша бермей, тірек сызбалар арқылы үйретудемін. Тірек сызбаларды беріп, оқушыларға дәптерлеріне көшіртіп, түсіндіру кезеңіне кірісемін. Ережені жаттап алғаннан гөрі сызбалар көп есте қалатын болады. Бұндай тәсілдер біраз жақсы нәтиже береді.

Сын есімнің шырайларына байланысты тапсырмаларды орындаған сайын оқушылар үнемі тірек сызбаларды бірте-бірте естерінде сақтап, тіпті жаттап алатын болады.

Өзімнің жұмыс тәжірибемде ағылшын тілі сабақтарында ұсынылған тірек сызбаларды үнемі пайдаланып отырамын. Оқушылар ережені жаттап алмай, тек қана тірек сызбаларға қарап, сөйлемдерді құрастырып, өз ойларын еркін түрде жеткізе алады. Ережені жаттап алғаннан көрі, оқушылар, біріншіден, көзбен көріп, еске сақтау қабілеттерін арттырып; екіншіден, білімге деген құштарлығын, ынтасын дамытады.

Сабақ барысында көп сөйлемей-ақ сабақ негіздерін қысқа да нұсқа ұсынып, шығармашылық ой-өріс жүйесін арттыруға жағдай жасалады.

The theme of the lesson: Who is taller? The Comparison of adjectives

The aim of the lesson:

Сын есімнің шырайлары туралы мағлұмат беру және қолданылуын меңгерту. Заттар жайлы жеке ойды айта білуге дағдыландыру.

1. Оқушыларға сын есімнің шырайларының жасалуын, түсіндіру. Лексикалық және грамматикалық материалды меңгерту

2. Оқушылардың ағылшын тіліне деген қызығушылығын арттыру, есте сақтау, ойлау, сөйлеу қабілеттерін дамыту.

3. Оқушыларды адамгершілікке, жолдастыққа және ұжымшылдыққа тәрбиелеу.

Type of the lesson:

жаңа сабақты меңгерту

Equipments:

интерактивтік тақта, слайдтар, суреттер, оқулық, жұмбақтар

Methods of teaching:

иллюстративті, түсіндірмелі, сұрақ-жауап

The procedure of the lesson

1. Organization moment. Greeting.

Good afternoon children! Sit down, please.

Who is on duty today?

What day is it today?

What date is it today?

What is the weather like today?

What season is it now?

2. Phonetic drill.

We'll begin our lesson with doing phonetic drill.

Some children are naughty.

Some children are dirty.

Some children are nice.

All children are wise.

3. Warm up

Translate into English “балмұздақ”

Name Demonstrative Pronouns

Translate into Kazakh “strawberry”

How many types of nouns do you know?

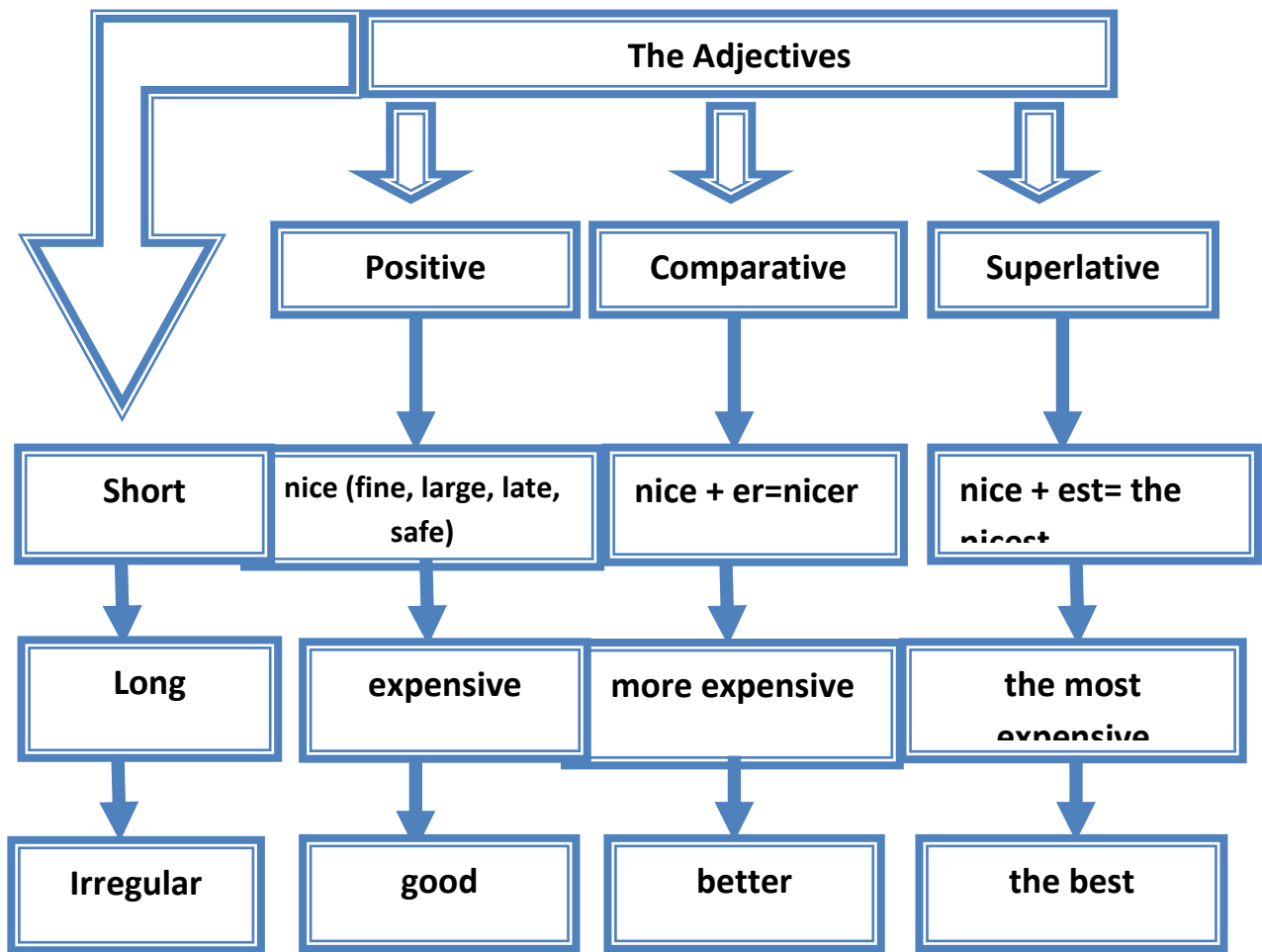
Find unnecessary word: apples, tea, oranges, bananas

4. New theme. Grammar.

We are going to speak about the comparison of adjectives.

Comparative and Superlative Adjectives

(Сын есімнің салыстырмалы және күшейтпелі шырайлары)

5. Compare animals and transports

Transports

The car is fast.

The train is faster than car.

The plane is the fastest.

6. Practice

Omar is tall.

Victor is taller than Omar.

Dmitry is the tallest.

Victor is shorter than Dmitry.

Omar is shorter than Victor.

Omar is the shortest.

7. Writing

Ex 8 Match an adjective with its opposite.

A	B
fast	cheap
small	slow
clean	unfriendly
safe	dirty
quiet	noisy

old	modern
friendly	dangerous
interesting	boring
expensive	big

8. Riddles

Let's play the game polyglot.

I am grey. My tail is long. My nose is short.

I am very little. What am I? (mouse, мышь, тышқан)

I am the biggest animal. I am grey.

My nose is the longest. My tail is short.

What am I? (elephant, слон, піл)

I have two legs and I am the fastest of all animal.

I have a pocket. What am I? (kangaroo, кенгуру, кенгуру)

8. Conclusion Complete the chart

tall	taller	the tallest
strong		
low		
short		
slow		
fast		

10. Homework Ex 9

Make sentences comparing life in the city and country.

Сабақ барысында менің ұсынып отырған тапсырмаларым жиі қолданылатын жұмыс түрлері. Ағылшын тілінің грамматикасы бойынша одан ары бекітуге берілген материалдарды пайдалануға болады.

Әдебиеттер:

1. Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы
2. Е. Нурсипбаев. //Методика обучения иностранному языку. - № 3., 2011- 22-27б.
3. К.Есмамбетова. Ағылшын тілі грамматикасын үйретудің оңтайлы әдіс-тәсілдері. //Методика обучения иностранному языку. - № 3., 2011- 6-7 б.
4. Ағылшын тілі оқыту әдістемесі 6 сынып 2011 ж
5. Ағылшын тілі оқу кітабы 6 сынып 2011 ж
6. Ғаламтор желісі

ДЕҢГЕЙЛЕП ОҚЫТУДЫҢ ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Дуйсенбаева Индира Женисовна,
№226 гимназия
Indira19_83@mail.ru

Педагогикалық іс-әрекеттің ең маңызды жағы – іс-әрекетте педагогтың өзін-өзі жетілдіру мен оқытуға бағытталған білімділігі, тәртіптілігі, дамытушылық қабілеті.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына «Қазақстан-2050 стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Жолдауында жастарға білім беруді жетілдіруге айрықша көңіл бөлінген. Елбасы: «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек. Қазіргі әлемде жай ғана жаппай сауаттылық жеткіліксіз болып қалғалы қашан. Біздің азаматтарымыз үнемі ең озық жабдықтармен және ең заманауи өндірістерде жұмыс жасау машығын меңгеруге дайын болуға тиіс. Сондай-ақ, балаларымыздың, жалпы барлық жеткіншек ұрпақтың функционалдық сауаттылығына да зор көңіл бөлу қажет. Балаларымыз қазіргі заманға бейімделген болуы аса маңызды» - деп атап көрсеткен болатын [1].

Жалпы білім беретін мектептерде саралап оқытуда әртүрлі әдістер қолданылады. Соның ішінде саралаудың маңызды түрі – деңгейлеп саралап оқыту. Бұның басты ерекшелігі – оқушыларға берілетін тапсырмалардың деңгейлерге бөлінуі және олардың меңгерген білімі мен іскерліктеріне қойылатын талаптардың саралануы.

Профессор Ж.Қараевтың деңгейлеп-саралап оқыту технологиясы жаңаша өзгерген мақсатпен оқушылардың өздігінен танып, іздену іс-әрекеттерін меңгертуді талап етеді. Бұл технологияда бірінші орында оқушы тұрады және өз бетімен білім алуға белсенділігіне аса назар аударылды.

Деңгейлеп оқытудың ерекшелігі:

1. Деңгейлеп оқыту әр оқушыға өз мүмкіндіктерін барынша пайдалана отырып білім алуына жағдай жасап, мүмкіндік береді.

2. Деңгейлеп оқыту әртүрлі категориядағы балаларға бірдей зейін аударып, олармен саралай жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

3. Деңгейлеп-саралап оқыту құрылымында білімді игерудің негізгі үш деңгейі қарастырылады: ең төменгі деңгей (минималдық базалық), бағдарламалық, күрделенген деңгей. Базалық деңгей – мемлекеттік стандарт бойынша анықталған ең төменгі шек. Сондықтан оны әрбір оқушы меңгеруі тиіс. Бұл деңгей оқушыға өзінің қызығушылығы мен қабілетін ескере отырып, уақыты мен күшін дұрыс пайдалануына мүмкіндік береді.

4. Оқушының жеке тәжірибесіне негізделген оқыту технологиясы тиімді де нәтижелі болуы үшін: — жеке тұлға ерекшеліктеріне; — психикалық даму ерекшеліктеріне (есте сақтау, қабілетінің ерекшелігіне, ойлау, қабылдау, зейін

ерекшелігіне,өзінің эмоциясын басқара білуіне); — пән бойынша білімді игеру деңгейіне/оқушының білімімен іс-әрекет тәсіліне назар аударып,көңіл бөлуі керек.

Деңгейлеп оқытудың тиімді жақтары:

- әр оқушы өздігінен жұмыс істеуге дағдыланады;
- оқушының жеке қабілеті айқындалады;
- іштей бір-бірінен қалмауға тырысады;
- тапсырманың күрделену деңгейіне сәйкес оқушының ойлау қабілеті артады;
- әр бала өз деңгейіне, қабілетіне қарай бағаланады;

Педагогика ғылымының докторы, Ж.Қараевтың деңгейлік оқыту жүйесі туралы іліміне сүйеніп,әр пән бойынша деңгейлік тапсырмалар дайындауға болады [2].

Жұмысымдағы негізгі бағытым: география пәні сабақтарында саралап деңгейлеп оқыту технологиясын қолдану, ал мақсатым: оқушылардың шығармашылықпен іздене жұмыс істеу қабілеттерін нәтижелі дамыту.

6 сыныптарға «Жел өрнегін сызу, климат картасын оқу» тақырыбында бекіту тапсырмаларын төрт деңгейде ұсындым.

1-деңгей тапсырмасы: бриз және муссон желдерінің ұқсастықтары мен айырмашылықтарын Венн диаграммасына түсіру.

2-деңгей- жаңа мәліметтерді пысықтап бекіту, желдің адам өміріндегі алатын орны туралы оқушы өз пікірін айтып береді.

3- деңгей - Қабылдаған білімді тұжырымдап, жел өрнегін салады.

4-деңгей – Оқушы алған білімін, сабақтың мәнін түсіндіре білу, басқа фактілермен салыстыра отырып, жергілікті жердегі желдің бағыты мен климаттық картаны еркін оқи алады.

Тапсырмаларды деңгейге бөліп бергендегі мақсатым-сынып оқушыларын «қабілетті» және «қабілетсіз» деп жасанды түрде әр түрлі жіктерге бөлуді болдырмау; бірінші деңгейдің тапсырмаларын орындап үлгерген оқушылар екінші деңгейдің тапсырмаларын; екінші деңгейдің тапсырмаларын орындаған оқушылар үшінші деңгейлердің тапсырмаларын орындайды; үшінші деңгей шығармашылықты қажет ететін тапсырмаларды, әрине дарынды да, еңбекқор оқушы орындай алады. Қандай оқушы болмасын, мысалы өзінің жақсы оқитындығына қарамастан жұмысын «оқушылық», «міндетті», бірінші деңгейдің, ол үшін жеңіл болса да тапсырмаларын орындаудан бастайды. Барлық оқушылар жұмысын бір мезгілде бастап, әр қайсысы, білім игерудегі өз қабілетіне қарай, өз биігіне жетеді.

Бір деңгейдің тапсырмаларын толық және дұрыс орындап, өткізбегенінше, келесі деңгейге көшпейді. «Міндетті» деңгейді толық меңгергеннен кейін оқушы әрі қарай ілгері ұмтылады, өзіне-өзі сенімі артады. Олардың әрқайсысы бірінші деңгейлік тапсырмаларды орындауға міндетті және жоғары деңгейлік тапсырмаларды орындауға құқылы. Осылайша, бір деңгейден бір деңгейге,өз білімін біртіндеп толықтыра отырып, өз қабілетін де жетілдіреді.

Бұл жағдайда жоғары деңгейлік тапсырмаларды орындау әр оқушының күнделікті мақсатына айналады [3].

Қорыта келгенде деңгейлік тапсырмалар орындау негізінде оқытудың оң нәтижелеріне көз жеткіздім. Сабақты деңгейлік тапсырмалар арқылы оқытудың тиімділігі яғни сабақтың мазмұны мен сапасы артады, оқушы өз бетімен жұмыс жасауға дағдыланып, шеберлігі шыңдалады және де жауапкершілігі артып, шығармашылығы қалыптасады сонымен қатар жүйелі оқыту принциптері арқылы оқушы өзін-өзі дамытып, өзін-өзі бағалап, білім деңгейін өсіреді, Оқушы өз қызметіне талдау жасайды, қорытынды шығарады, жаңалыққа ұмтылады.

Әдебиеттер:

1. Н. Ә. Назарбаев. Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту - Қазақстан дамуының басты бағыты. - 2012 ж. «Ана тілі» газеті, № 5. – 7-8 бет.
2. Қараев Ж.А. «Саралап деңгейлеп оқыту технологиясы».
3. Жұмабекова А.Л. «Деңгейлік тапсырмалар арқылы дамыта оқыту».

БАСТАУЫШ СЫНЫПТЫ ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ – КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

**Ешмағамбетова Алмагүл Қуанышбайқызы,
Құрақбаева Кенжегүл Ермекбайқызы,
*Бастауыш сынып мұғалімдері,
Ақшат бастауыш мектебі.,
Ақтөбе қаласы, sandi.k.88@mail.ru***

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан - 2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек. Қазіргі әлемде жай ғана жаппай сауаттылық жеткіліксіз болып қалғалы қашан. Біздің азаматтарымыз үнемі ең озық жабдықтармен және ең заманауи өндірістерде жұмыс жасау машығын меңгеруге дайын болуға тиіс. Сондай-ақ балаларымыздың, жалпы барлық жеткіншек ұрпақтың функционалдық сауаттылығына да зор көңіл бөлу қажет. Балаларымыз қазіргі заманға бейімделген болуы үшін бұл аса маңызды», - деген болатын.[1] Сондықтан жоғары қарқынмен дамып келе жатқан ақпараттық қоғамда өмір сүре алатын, мемлекетімізді алға жетелеп, биік белестерден көрсете алатын жастарды оқыту, тәрбиелеу бүгінгі білім беру салаларының алдында тұрған басты міндет.

Қазіргі мұғалім - мектеп жағдайындағы білім берудің ұлттық моделіне өтуде оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс – тәсілдерін меңгерген, жаңа инновациялық педагогикалық технологияны игерген, психологиялық –

педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, шығармашыл, зерттеуші, ойшыл болуы қажет.

Бүгінде дамыған елдер инновациялық идеяларымен дүние жүзін жаулап келеді. Бүгінгі күні өмірімізге дендеп еніп, қолданысы кеңейе бастаған «инновация» термині ауыз екі тілде ғана емес, қоғамдық қарым-қатынаста кеңінен қанат жайып келеді. «Инновация» ағылшын тілінен аударғанда «жаңалық енгізу, жаңашылдық» деген ұғымды білдіреді.

Басты мәні бұрын болмаған жаңалық, қоғамдық қажеттіліктерді қанағаттандырудың жаңа әдісі деген түсініктеменің жиынтығы [2].

Мұғалімдердің инновациялық іс - әрекеттің ғылыми - педагогикалық негіздерін меңгеруі мақсат етіледі. Ал жаңа технологияны пайдалану міндетті деңгейдегі білімді қалыптастыра отырып мүмкіндік деңгейге жеткізеді. Сондықтан бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін көтеру мен шығармашылық, педагогикалық әрекетін ұйымдастыруда қазіргі педагогикалық технологияларды меңгерудің маңызы зор. Оқытудың жаңа технологиясы дегенде, ең алдымен, педагогикалық технология деген ұғымды түсіну керек. Оқыту, білім беру тәжірибесі педагогикалық үрдістің сапасын үнемі арттырып отыруды талап етеді. Осыған байланысты ғылым мен тәжірибеде педагогикалық үрдістің сапасын көтерудің бай тәжірибесі жинақталған.

Бастауыш білім – үздіксіз білім берудің баспалдағы. Мұғалім білім берудің жаңа үлгісін жасап, белгілі бір көлемдегі білім мен білік дағдыларын меңгерту, оқу мен тәрбие үрдісін ұйымдастырудың сан түрлі жаңа әдіс - тәсілдерін іздестіру, жаңа технологияларды сабақта тиімді пайдалана білуі, бір сөзбен айтқанда - оқу үрдісін жаңартуы қажет. Ал, бүгінгі білім берудің мақсаты – тек білім, білік дағдыларын меңгерту ғана емес, өзін - өзі дамытуға ұмтылатын, ақылды, алғыр, ой - өрісі кең, ақпарат көздерін өз бетімен қолдана алатын, қабілетті де талантты, жастарды тәрбиелеу. Үнемі дамып, өзгеріп отыратын баланың ішкі болмысы мен табиғатын қалыптастыруда мұғалімнің ықпалы ерекше.

Жаңа технологияны тиімділігіне қарай пайдалану үшін, әр мұғалім өзінің алдында отырған оқушыларының жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагогикалық мақсат - мүддесіне байланысты, өзінің шеберлігіне байланысты таңдап алады. Жаңа технологияны жүзеге асыруда мұғалім белсенділігі, шығармашылық ізденісі, өз мамандығына деген сүйіспеншілігі, алдындағы шәкірттерін бағалауы ерекше орын алады.

Қазіргі заман мұғалімінен тек өз пәнінің терең білгірі болу емес, тарихи танымдық, педагогикалық-психологиялық сауаттылық, саяси экономикалық білімділік және ақпараттық сауаттылық талап етілуде. Ол заман талабына сай білім беруде жаңалыққа жаны құмар, шығармашылықпен жұмыс істеп, оқу мен тәрбие ісіне еніп, оқытудың жаңа технологиясын шебер меңгерген жан болғанда ғана білігі мен білімі жоғары жетекші тұлға ретінде ұлағатты саналады.

Білім беруде ақпараттандыру процесі мұғалімнің дайындық деңгейі мен мамандық сапасына үлкен талап қояды. Ол мұғалімнің өзін-өзі дамуына, өзіндік

білім алуына және шығармашылық пен жұмыс жасауға мүмкіндік туғызады. Оқушының шектеусіз қабілетін дамыта алатындай білім берудің әлемдік кеңістігін құруға қабілетті бола білуі шарт.

Оқушы тұлғасының дамуына, қабілетінің артуына жаңа технологиялар айтарлықтай ықпал жасайтыны сөзсіз және бұл қазіргі таңдағы білім беру жүйесінің дамуындағы елеулі бағыт. Сондықтан да болар қазіргі кезде ұстаздар жана технологияларды өздерінің тәжірибелерінде пайдаланып жүр. Қазіргі таңда жаңа технологияның бірнеше түрі қолданыста жүргені белгілі. Соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларын қолдана отырып оқыту бастауыш сынып оқушыларының дамуына көп көмегін тигізеді. Оқытудың ақпараттық-коммуникациялық технологиясын оқу үрдісінде тиімді қолдану барысында бастауыш сынып оқушыларының оқу іс-әрекеті, психологиялық, тұлғалық, әлеуметтік және физиологиялық даму ерекшеліктерін есепке алу керек. Аталған технологияны қолдана оқыту бастауыш сынып оқушыларының оқу материаларын жеңіл меңгеруін, компьютерде жұмыс істеу дағдыларымен қарулануын жүзеге асырады. Ақпараттық - коммуникациялық технология оқушылардың білуге, оқуға құштарлығын, танымдық қызығушылығын, қиялын, логикалық ойлауы мен есте сақтау қабілеттерінің дамуына үлкен септігін тигізеді.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияны бастауыш сыныпта қолдану барысында оқушылардың оқу икемділігі дамиды. Шығармашылық оқу икемділігі, өзіндік жұмыс жасауды жоспарлау, бақылау, бағалау икемділіктері дамып, өзіндік ойлау икемділігі өрбіп, компьютер арқылы оқу материалдарын, оқыту және бақылау бағдарламаларын іске қосу, орындау дағдылары қалыптасып, компьютерлік стандартты бағдарламалармен, электрондық оқу басылымымен жұмыс жасау икемділіктері жетіле түседі. Ақпараттық - коммуникациялық технологияны сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Заманауи АКТ құралдарымен жұмыс істеу оқушыларды ұқыптылыққа, нақтылыққа, берілген тапсырмалардың нәтижелі орындалуына, басты мәселеге назар аудара білуге баулиды, сондай - ақ, ақпараттық - коммуникациялық технологиямен жұмыс жасау барысында оқушылар өзінің жеке іс - әрекетін дұрыс жоспарлауға, дұрыс шешім қабылдай алуға үйренеді.

Әрбір ұстаздың алдына келген бала да әртүрлі ойлау қабілетінде болады, мысалы кейбірі шапшаң ойлап, тез жұмыс істесе, кейбірі тақырыпты баяу қабылдап, оған тапсырманы қайтадан қарап шығу тиімді болып табылады. Осы орайда АКТ құралдарын пайдалана отырып презентация құралдары арқылы сипаттап, артынан осы материалдарды флеш - карталарына салып беру тиімді болып табылады.

Ақпараттық технологиялар мен инновациялық педагогикалық әдістерді біріктіру білім беру сапасы мен тиімділігін арттырып, білім саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі қағидаларының бірі болып саналатын білім беру

жүйесінің білім алушылардың деңгейі мен даму ерекшеліктеріне сәйкестігін күшейтуге мүмкіндік туғызады.

Әдебиеттер:

1. ҚР Президентінің «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы Астана, Ақорда, 2012 жыл.
2. Жаңа ақпараттық технологиялардың тиімділігі. Г. Бейсенова, Қазақстан мектебі №6 - 2006ж.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Әбдіғаппарова Гүлмира Қанжарбайқызы,
орыс тілі мен әдебиет пәнінің мұғалімі
№126 орта мектеп, Қызылорда облысы, Сырдария ауданы,
Қалжан ахун ауылы, gimi-1970@mail.ru

По рзелультам илссеовадний одонго англигйсокго унвиертисета, не иеemt занчнейя, в кокам пряокде реапожолены бкувы в солве. Галвоне, чотбы преавя и пслоендняя блыи на мсете. Осатьлыне бкувы мгоут селдовтаь в плоонм беспордяке, все рвано ткест чтаитсея без побрелм. Пичрионий эгото ялвятеся то, что мы чиатем кдаужю бкуву по отдльености, а все солво цликеем.

Если вы поняли, о чем речь в первом абзаце, это означает не только, что английские ученые правы, а главное другое-вы умеете читать, т.е вы грамотный человек.

Генеральный секретарь ООН Пан Ги Мун назвал грамотность «основопалагающим аспектом человеческого достоинства, а генеральный директор ЮНЕСКО Ирина Быкова подчеркивает: «Грамотность представляет собой одно из необходимых условий мира, поскольку она несет в себе многочисленные преимущества, затрагивающие гуманитарную, культурную, социальную, политическую и экономическую сферы». [1]

В нашем обществе инвестирование в программы распространения грамотности является ключевым компонентом стратегий по содействию устойчивому развитию. В стране проводится модернизация национальной системы образования.

Глава государства во время интерактивной лекции «Казахстан на пути к обществу знаний» в Назарбаев Университете отметил, что в последние три года Казахстан находится в четверке лидеров по Индексу развития образования ЮНЕСКО среди 129 стран мира.

В своем выступлении Нурсултан Назарбаев процитировал и один из постулатов Гарвардского университета: «Обучение в течение всей жизни уже не альтернатива, а насущная необходимость». [2]

Сегодня миром правит триада «образование-наука-инновация». Это нацеливает нас, педагогов, на внедрение и реализацию инновационного подхода, исследовательской деятельности, профессионально - педагогической компетентности.

А для этого в школах нужно не просто учить, а создавать условия для успешного учения. И тогда наши дети будут оперативно развитыми, компетентными, мобильными личностями. Одной из главных целей современного образования, обеспечивающий эффективную интеграцию ребенка в общество, является формирование установки на творческую деятельность. Поэтому одной из социально значимых целей современной школы является развитие творческой личности в процессе обучения и воспитания.

А как достичь этих целей? Что делать? Как привить детям любовь к русскому языку?

Чтобы достичь поставленных целей в своей педагогической деятельности, я осуществляю комплексный подход к обучению русскому языку. А для этого использую различные инновационные технологии: технологии критического мышления, методы диалогового обучения, самооценивания, взаимооценивания, виды формативного оценивания, также для совершенствования знаний и умений применяю информационно-компьютерную технологию.

Информационно-компьютерная технология помогает совершенствовать орфографические и пунктуационные умения при выполнении заданий как групповой, так и парной и индивидуальной работы. ИКТ очень полезна на уроках русской литературы, так как способствует использованию различных видео-аудио материалов, также иллюстративного материала по теории языка.

Я считаю, что эти технологии способствуют повышению грамотности учащихся.

Во-первых, использование инновационных технологий позволяет учителю контролировать деятельность каждого ученика, способствует активизации творческих и познавательных способностей учащихся на уроке.

Это приводит к росту качественной успеваемости по русскому языку и сохраняет устойчивый интерес к предмету.

Во-вторых, в центре образовательного процесса должен стоять ребенок. Ученик уже в школе должен научиться делать выбор, отвечать за свою деятельность, планировать и достигать поставленной цели. Чтобы сформировать такие качества, необходимо чтобы ребенок умел выявлять ошибки в суждениях, отвергать ненужную и неверную информацию, отбирать и сопоставлять уже имеющиеся знания в контексте новых.

Этому способствуют стратегии критического мышления. На уроках литературы мои ученики пишут эссе, составляют пятистишья, тонкие и толстые вопросы по тексту, размышляют по стратегии «Шесть шляп мышления Эдварда де Боно».

Для систематизации уже имеющихся знаний применяю прием кластера, который способствует свободно и открыто думать по поводу какой-либо темы.

Также при изучении теоретического материала применяю методический прием, известный как инсерт. Этот прием является средством, позволяющим ученику отслеживать свое понимание прочитанного задания, текста. Технически он достаточно прост. Учеников надо познакомить с рядом маркировочных знаков и предложить им по мере чтения ставить их карандашом на полях специально подобранного и распечатанного текста.

Нужно отметить, что все инновационные технологии тесно связаны друг с другом, и в какой-то мере взаимодополняются.

Использование стратегии критического мышления возможна на уроках при сочетании индивидуальной, парной и групповой формы работы. Известно, что работа в группах способствует созданию атмосферы взаимопомощи, комфорта, уверенности в себе и в своих знаниях.

Групповая работа способствует систематизации полученной информации, развитию мыслительной деятельности каждого ученика, повышает мотивацию. Все это ведет к достижению определенных результатов.

Эффективным методом повышения качества знания и умений является, бесспорно, оценивание.

Оценивание – это также отражение процесса взаимодействия между государством и школой, учителем и учеником, школой и родителями. Только в том случае, когда система оценивания соответствует целям и задачам образовательного процесса, она становится эффективным механизмом повышения его качества. Поэтому считаю, что настало время пересмотра оценивания знаний и умений наших учеников и применения формативного оценивания.

Целью формативного оценивания является корректировка деятельности учителя и учащихся в процессе обучения на основе промежуточных результатов, полученных в процессе обучения.

Корректировка деятельности предполагает постановку задач учителем совместно с учащимися для улучшения результатов обучения.

Компоненты формативного оценивания

- 1. Обеспечение учителем эффективной обратной связи с учащимися.*
- 2. Активное участие учащихся в процессе собственного учения.*
- 3. Корректировка процесса обучения с учетом результатов оценивания.*
- 4. Признание глубокого влияния оценивания на мотивацию и самоуважение учащихся, которые, в свою очередь, оказывают важное влияние на учебу.*
- 5. Умение учащихся оценивать свои знания самостоятельно.*

Особенность техник формативного оценивания заключается в том, что это оценивание, которое используется в повседневной практике на каждом уроке, а это означает, что учитель и ученики могут влиять на качество образования на самых ранних этапах обучения. Кроме того, формативное оценивание применяется в таком виде, который приемлем как для учащихся, так и для учителя. [2]

Подводя определенные итоги своей работы, хочу обратить внимание на следующее: вся моя деятельность как учителя направлена на развитие

самостоятельной, активно развивающейся творческой личности, способной к самореализации в обществе. Для достижения этой серьезной цели стараюсь создать на своих уроках нужные условия для самовыражения учащихся, использовать различные педагогические технологии и приемы для развития творческого и интеллектуального потенциала учащихся. И хочу отметить, что только в тесном сотрудничестве учителя и ученика можно добиться стабильных результатов, повысить мотивацию ученика на получение знаний. Чтобы добиться поставленных целей каждый учитель должен безустанно трудиться и всегда помнить, что только знание может возвысить престиж страны. Поэтому надо использовать все приемлемые методы и технологии. И хочу сказать: «Все в наших руках!».

Литература:

1. «Казахстанская правда». - 06.09.2012. - с.2,8.
2. Формативное оценивание на уроках математики. Практическое пособие для учителя/ Сост. Р.Х.Шакиров, М.Ф.Кыдыралиева, Г.Н.Сахарова, А.А.Буркитова. – «Билим» - с.4

ГЕОГРАФИЯ ПӘНІНЕН ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Жакей Фарида Мәлікқызы,
№170 орта мектеп
fenu_91@mail.ru

Елбасы Н.Ә.Назарбаев 2012 жылғы 27 қаңтардағы «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту - Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша ұлттық жоспарды қабылдау жөнінде нақты міндет қойды. Аталған міндет Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына кіруі барысында маңызды қадам болып табылады. Мұндай стратегиялық міндетті шешу жағдайында белсенділігі жоғары, шығармашыл тұрғыда ойлауға және шешім қабылдай алуға, кәсіби жолын таңдай алу қабілеттілігін, өмір бойы білім алуға дайын тұратын тұлғаның ең басты функциялық сапаларын қалыптастыру орта білім беру жүйесіне жүктеліп отыр.

Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаевтың бастамасымен өмірге келген функционалдық сауаттылықтың мақсаты – оқушылардың білімдерін өмірде тиімді қолдануға үйрету. Сонымен қатар, ол орта білім жүйесінің парадигмасын түбегейлі өзгертудің негізі болып табылады.

«Функционалдық сауаттылық» ұғымы алғаш рет өткен ғасырдың 60 жылдары ЮНЕСКО құжаттарында пайда болды және кейіннен зерттеушілердің қолдануына енді. Функционалдық сауаттылық, кеңінен алғанда, білім берудің

(бірінші кезекте жалпы білім беруді) көп жоспарлы адамзат қызметімен байланысын біріктіретін тұлғаның әлеуметтік бағдарлану тәсілі ретінде түсіндіріледі. Қазіргі тез құбылмалы әлемде функционалдық сауаттылық адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсенді қатысуына, сондай-ақ өмір бойы білім алуына ықпал ететін базалық факторлардың біріне айналады.

Сауаттылық тұлғаның тұрақты қасиеті болып табылатындықтан, функционалдық сауаттылық сол тұлға меңгерген белгілі бір білім-біліктерден көрініс табады. Өйткені функционалдық сауаттылыққа адам нақты білім алу кезеңдерінен өткеннен кейін қол жеткізеді. Сондықтан білім белгілі бір сауаттылық деңгейін қамтамасыз ететін құрал және нақты іс-әрекеттердің нәтижесі ретінде қарастырылады. Ендеше, еліміздің болашағы – жас ұрпақты оқытуда білімнің түпкі нәтижесі деп саналатын құзіреттіліктердің біртұтас бірлігі ретіндегі функционалдық сауаттылықтың мәнін, рөлін айқындау, оны мектеп тәжірибесіне ендіру уақыт талабына сай келеді. [1, 7-8 б.]

Функционалдық сауаттылық – адамның сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым-қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады.

XXI ғасырдың жан-жақты, зерделі, дарынды, талантты адамдарды қалыптастыруда білім беру мәселесі, оның оқыту жүйесін заман талабына сай үйлестіре алу міндеті туындап, жаға талаптар қойылуда. Соған орай ұстаздардың алдында тұрған міндет: табысты және әрекетке дайын қабілетті, әлеуметтік рөлін сезінетін құзырлы тұлғаны қалыптастыру. Мақсатқа жету оқушының өзі арқылы іске асады. Мұғалім -бағыт беруші, ұйымдастырушы. Функционалдық сауаттылық тұжырымдамасына негізделген анағұрлым танымал халықаралық бағалау зерттемелерінің бірі Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының (ЭЫДҰ) қолдауымен өткізілетін 15 жастағы оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың халықаралық бағдарламасы (Programme for International Student Assessment – PISA) болып табылады. PISA 15 жастағы жасөспірімдердің мектепте алған білімдерін, іскерлігі мен дағдыларын адами іс-әрекеттердің әртүрлі салаларында, сондай-ақ тұлғааралық қарым-қатынас пен әлеуметтік қатынастарда өмірлік міндеттерді шешу үшін пайдалана алу қабілеттерін бағалайды.

Функционалдық сауаттылықтың тағы бір тетігі-ата-аналардың балаларды оқыту мен тәрбиелеуге белсенді қатысуын қамтамасыз ету. Ата-анасы баланы жас кезінен адами құндылықтар дарытып, саналы өмір сүруге баулуға борышты. Ата-ананың бала тәрбиелеуде функционалдық сауаттылығын көтеру

мектеп мұғалімдерімен олардың тығыз байланыс жасап, екі жақты әріптестік әрекетінің негізінде қалыптасады. Яғни ата-ананың баласының ерекше қасиетін тануы, оны түрлі жағдаятта түсініп, қол ұшын беруі, олардың қабілетін дамытуға, бойына рухани құндылықтарды қалыптастыруға, жағымсыз мәнез-кұлық, әдеттерден арылуға көмек беретін функционалдық сауаттылық ата-ана бойында да болуға тиіс. [2, 2-4 б.]

Қай ұстаз болмасын қазіргі күн талабына сай оқытудың ең тиімді жаңа әдіс – тәсілдерін қолдану арқылы оқушылардың білімін тереңдетіп, оны практикада қолдана білуге таным белсенділігін арттыруға тырысатыны анық. География пәні – өзіндік ерекшелігі бар пән. Ол жалпы құрлық – жер бетін, планетамызды, ондағы тіршілік ететін өсімдік – жануарлар дүниесін, жер бедерін, байлығын және өмір сүріп отырған бірнеше мыңдаған ұлттар мен ұлыстардың тіршілігін зерттеп үйрететін ғылым. Сондықтан, география пәні мұғалімі болу деген сөз – кең көлемді, терең білімді, есте сақтау қабілеті күшті, мазмұн – табиғаты терең ұстаз мұғалімдерді талап етуі, әрі осыны қажет етеді. Сабақтың мазмұны, түрі және әдіс – тәсілі оқыту жүйесінде біртұтас бірімен – бірі тығыз байланысты. География пәнінің басқа пәндерден ерекшелігі – мұнда оқушылар өздігінен ізденіп, білім дағдысын толықтыруға әр түрлі суреттер, сызбанұсқалар, карталармен көп жұмыстар жүргізуге ерекше назар аударылады. Олардың пәнге қызығуын арттырудың бір жолы – сабақта жаңа білімді меңгертуде оқушалардың өздерін белсенді қатыстысу. Сабақты жалықпай тыңдап көңілді отыруына, білім алуға ынталандыра түсуге жағдай жасау үшін сабақты түрлендіре, жаңа технологияларды пайдаланып өткізу қажет. Ол үшін мұғалім өз пәнін әр – түрлі әдіс – тәсілдермен өткізуге көңіл бөледі. Оқу нормативі вариативті болуы ықтимал, ол әр мұғалім өз әрекетінде мүмкіндігіне қарай сабақ үрдісінде түрлі әдіс – тәсілдерді қолдануы қажет. Бұл жерде шығармашылық мүмкіндігінде шек жоқ, әр ұстаздың өзінің жеке қабілеті, оның жеке тұлға сапасы, өзінің әдістемесі өзінше болуы мүмкін. Бірақ жұмыс бағытында барлық мұғалімдердің жалпы бағдарлама бойынша берілген нормативті сақтауы қажет. Қазіргі жаңа педагогикалық технология географияны оқытуда Шаталовтың ұсынған әдісі негізінде тірек – конспект, диаграмма, график, логикалық тірек – сызбасы қолданылады. Әсіресе, көп назар топтық және жеке оқушылармен жұмыс істеуге аударылады, бұл жерде жаңа технология жүйесінде мәнді ойындардың, семинар, дискуссия, баспасөз – конференциясы, лекция, сынақ, топ серуендері, практикалық жұмыстардың маңызы зор. [3, 4-17 б.]

Бүгінгі таңда СТО әдістерінің тиімділігі – сенімділікке тәрбиелейді

- Оқушының сабаққа белсенділігі артады
- Топтық тапсырмалар орындауға үйренеді
- Өзара сыйластыққа тәрбиелейді
- Өз пікірін ашық айтады
- Бірін – бірі тыңдауға үйренеді
- Негізгі жауапты айтуға үйренеді.

Бұл технологияны сабақта үнемі қолдану барысында бұрын сәтсіздіктен қашып, оқуға талаптанбайтын, ғылымның маңызын төмен санап, білімнің қажетін ескермейтін, құнды ақпараттарды енжар қабылдайтын оқушылар, әсіресе, үлгірімі орташа деңгейдегі балалардың сабаққа қатысы өзгереді. Осы технологиямен өткізілген сабақ үлгілерін ұсынып отырмын. Қазіргі оқытудың талабына сай компьютерлік технологияны пайдаланып «Аустралия Одағы» тақырыбына өткізген ашық сабағымды ұсынамын. Негізгі мақсатым – оқушыларға Аустралия Одағы халқы, олардың саны мен елдің тұрмыс – тіршілігі, шаруашылықтары туралы кең мағлұмат бере отырып, елдің дамуы мен таралуы ерекшеліктерін, тілдік және ұлттық атаулары арасындағы себеп — салдар байланыстарды анықтай білуге үйрету.

I. Қызығушылықты ояту.

Оқушылардың оқитын тақырыбына деген қызығушылығын туғызу. Оқушылардан сұрақтар жиналады. Нені білгісі келетіні туралы себептер айтылады. Немесе белгілі бір алынып отырған тақырып мәселе төңірегінде не білгенінді жинақтап тізім жасау. Сосын топпен ой алмасу. Оқушылардың өздері таңдап алған белгілердің түріне қарай оқушылар 3 топқа бөлініп отырады.

Мысал. 1. Аустралия материгінде қандай табиғат зоналары орналасқан?

2 «Вили - вили», «криктер», «скрэб», ұғымдарын түсіндір.

3 Неге Орталық Аустралияда криктер көп таралған?

Оқушы Мұғалім

Әр оқушы өз білетіндерін еркін айтады

Өз лидерін анықтайды

Әр оқушы жеке – жеке белгілеп, лидерге ұсынады

Өздерін – өздері бағалайды. Оқушылардың топқа дұрыс бөлінуін қадағалайды.

II. Мағынаны ашу.

Бұл кезеңде оқушы жаңа ақпараттармен, пікірлермен таныса бастайды. Бұл қадамда әр топ өздеріне берілген мәтінді оқиды. Тақырыпқа байланысты видео көру, лекция тыңдау, тәжірибе немесе эксперимент жасауға болады. Оқушы өз бетімен осы тақырып бойынша жұмыс жасау керек.

Мәтінмен жұмыс. Түртіп алу.

Тақырыбы: «Аустралия Одағы». Мәтіннің жоспары:

1. Аустралия Одағы.

2. Байырғы және келімсек халықтары

3. Шаруашылықтары.

Мәтінді оқи отырып, бұрыннан білетін және жаңалықтармен таныса отырып, күдікті дәлелдей алмайтын және түсініксіз, әлі де тереңірек білгісі келетін белгілерді қояды. Осыдан кейін әр топ өздерінің ойларын біріктіре отырып талдау жасайды. Бір – біріне сұрақтар қояды. Бұл кездегі оқушы мен мұғалімнің әрекеттері.

Оқушы Мұғалім

Мәтінді оқиды.

Топта жеке, бәрі бірігіп шартты белгілер қойып, талдау жасайды.

Әр топтан біреуі жауап береді.

Негізгі жауапты таңдауға үйренеді.

Бір – бірін тыңдауға үйренеді. Мәтінді оқуға 10 минут уақыт береді. Ойлануға, пікір айтуға уақыт береді. Әр топтың тапсырмасын мұқият орындауын қадағалайды. Жолдастарының жауаптарын тыңдауын, толықтыруын, дұрыс жауап беруін қадағалайды.

III. Ой толғаныс. Соңғы маңызды бөлім. Алған білімдерін қорытындылайтын кезең. Бұрын не білетінін, қазір не білгенін салыстырады. Өздері қойған сұрақтарына қаншалықты жауап алғанын бағалайды. Алған білімдерінің ұнағанын ортаға салады. Аустралияның ашылуы жақсы болды ма? 3 дәлелмен жауап береді. Иә Бейтарап Жоқ1. Жаңа материк ашылды. 2. Эндемик өсімдіктер мен жануарлар белгілі болды. 3. Жаңа жердің табиғаты, халқы, шаруашылығы жөніндегі деректер белгілі болды.

1. Еуропалықтар келгеннен кейін жергілікті халықты аяусыз құлдыққа салып, олардың өркениеті мен мәдениетін жойды.

2. Бағынбаған аборигендердің көпшілігі қырғынға ұшырады.

3. Байырғы халықтар тіршілікке қолайсыз аудандарға көшірілді.

Бұл кезеңде оқушы мен мұғалімнің әрекеттері.

Оқушы еркін сөйлейді.

3 дәлел келтіріп, сөзін дәлелдеп айтады. Уақыт береді

Нақты жауаппен дәлелдеуін талап етеді.

Үйге тапсырма: «Егер мен саяхатшы болсам» (эссе)

Мұғалімнің қол жеткен жетістіктері:

— Оқушылардың қызығушылығы артты.

— Оқушылар тапсырманы орындауда сыни ойлай білді.

— Бір – бірін сыйлауға, құрметтеуге үйренеді.

— Топ алдына шығып, еркін өз ойын айтуға дағдыланады.

Қорыта келер болсақ, Жас ұрпақтың жаңаша ойлануына, олардың біртұтас дүниетанымының қалыптасуында әлемдік сапа деңгейіндегі білім, білік негіздерін меңгеруіне ықпал ететін жанаша білім мазмұнын құру жалпы білім беру жүйесіндегі өзекті мәселе. Өйткені бізді дамудың жаңа кезеңі күтіп тұр. Сол кезеңге лайық ұлттық санасы жаңғырған жаңа ұрпақ тәрбиелеу міндеті мойынымызда. Сондықтан да біз бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыруға міндеттіміз. Барлық кедергілерді жеңу табысқа талпыну өз қолымызда деп білемін. «Оқусыз – білім жоқ, білімсіз күнің жоқ» деген халық даналығы ешқашан мәнін жоғалтпайды.

Әдебиеттер:

1. Н. Ә. Назарбаев. Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту - Қазақстан дамуының басты бағыты. - 2012 ж. «Ана тілі» газеті, № 5. – 7-8 бет.

2. Исакова Р., Ерназарова З. «Жаңа технологияны пайдалану әдістері». Қызылорда, 2004 жыл 2-4 бет.

3. «Қазақстан мектебі» ғылыми – педагогикалық журналы. № 8, 2013ж. 4-17 бет.

ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ДАМУЫН БАҒАЛАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Жакилина Тогжан Тиебалдиевна,
*директорының ғылыми- әдістемелік
жөніндегі орынбасары*
Астана қаласы №34 орта мектеп,
email: zhakilina@bk.ru

Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың «Еліміздің ертеңі бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақ тағдыры ұстаздардың қолында», - деген сөзінен мектеп қабырғасындағы әр оқушының болашағы үшін ұстаздардың алдында үлкен жауапкершілік тұрғандығы белгілі. Өйткені бүгінгі алған білім болашақ жастардың мамандығының, кәсібінің негізі. Ұлы Абайдың: «Тегінде, адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озады», - деген сөздерінен де ұстаздық мамандықтың болмысы нақты ашылып тұрғандай. Ойы жүйрік, ақылы терең, бәсекеге қабілетті, өзгерістерге бейім, шығармашылығы биік, кәсіби шеберлігі жетілген, ізденуші, зерттеуші, жасампаз, жаңашыл ұстаз – бүгінгі қоғамның тапсырысы. Демек, мемлекетіміздің болашағы құзыретті тұлға қалыптастыруда кәсіби шеберлігі шыңдалған, құзырлығы жоғары, өз ісінің шебері болу үшін ұстаздан нені талап етеді десек, ол мұғалімнің шығармашылық іс-әрекетінің мазмұны зерттеушілік қызметтен, жеке ізденістерден тұратындығын айту керек.

Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында қазіргі мектептің міндеті «білімді, тәрбиелі, сыни тұрғыдан ойлай білетін, физикалық және рухани дүниесі бай, өзін-өзі дамытуға және шығармашылыққа қабілетті азаматты қалыптастырудың құзыреттіліктерін дамыту» болып табылатындығына баса назар аударылған.

Нәтижеге бағытталған білім берудің жаңа жүйесіне көшу мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыруда да жаңа көзқарасты қалыптастыруды, құзырлықтарын үнемі дамытуды талап етеді. Жоғары мәдениетті адам ғана осы қажеттіліктерді шешудің жолдарын іздейді.

Сондықтан мектеп мұғалімдерінің кәсіби дамуын зерделеу - мұғалімнің білім беру қызметіндегі сапалық өзгерістерін анықтау болып табылады. Осы негізде мұғалім қызметіне диагностика жүргізіліп, рейтингтік бағалау жасаудың қажеттілігі бар. Рейтингтік бағалау жүргізудегі мақсат – педагог қызметкерлер жұмысының сапасы туралы объективті ақпарат алу. Бұл үдеріс жариялылық пен ашықтық түрінде болуы маңызды.

Рейтинг педагог кадрларға психологиялық әсер етеді, оларды үнемі өзінің кәсіптік деңгейін көтерумен жұмыс жасауына мәжбүрлейді және ұжымда бәсекелестік қалыптастырады. Сонымен бірге әр мұғалім туралы нақты ақпараттың болуы мектеп басшылығы мен әдістемелік бірлестік жетекшілері үшін ары қарай жұмыс жоспарлауға мүмкіндік береді.

Рейтингтік бағалау жүйесі картасы оқу жылы басындағы бірінші педагогикалық кеңеспен бекітіледі. Мектепте оқу жылының бірінші және екінші

жарты жылдығы бойынша әр мұғалім қызметіне 6 бөлім бойынша талдаулар жасалынады. [Рейтингтік бағалау жүйесі. Т.А. Леванова]

1. Оқу қызметі;
2. Ғылыми- әдістемелік жұмыстары;
3. Қоғамдық жұмыс;
4. Құжаттармен жұмыс;
5. Еңбек тәртібі;
6. Қауіпсіздік техникасы және оқушылардың өмірін және денсаулығын қорғау.

Әрбір бөлімдегі нақты параметрлер арқылы мұғалім қызметінің сапасына толық талдау жасалынады.

Оқу қызметі, мұнда мұғалімдердің беретін сыныптарының білім сапасы және қалалық, республикалық деңгейдегі сайыстарда (пәндік олимпиадалар, ғылыми жоба, әртүрлі интеллектуалдық сайыстар, марафондар) оқушыларының нәтижелі жетістіктерінің көрсеткіштері анықталды.

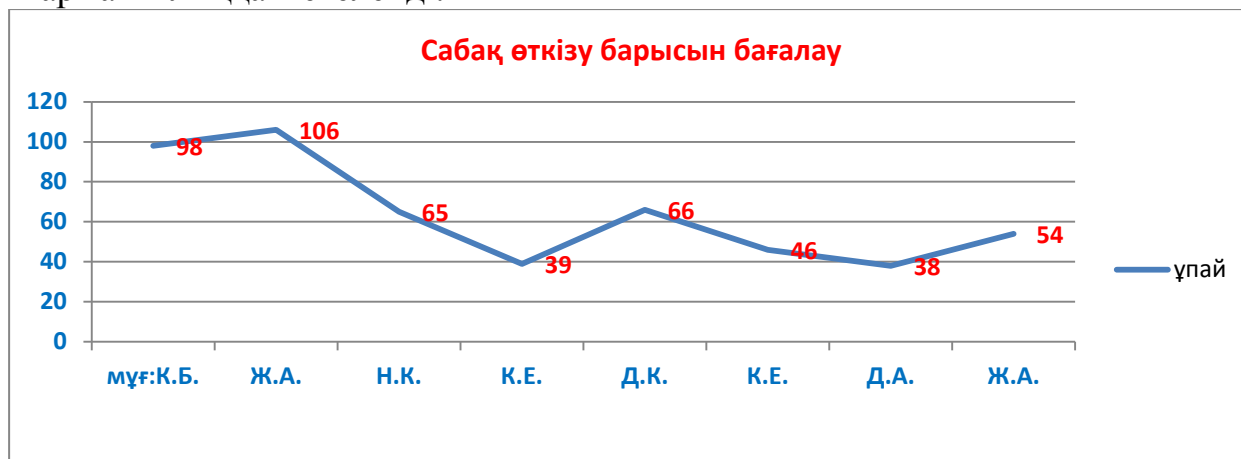
Мұғалімдердің кәсіби біліктілігі мен іскерлігін анықтауда мұғалімнің кәсіби байқауларға қатысуы, озат іс-тәжірибені таратуы, БАҚ-та материалдар жариялауы, берілген ашық сабақтарының нәтижелілігі, ӘБ мен педагогикалық кеңестерде баяндамалар жасауы және қалалық конференциялар мен семинарларға қатысуы, біліктілігін арттыру курстарынан өтуі.

Мектепшілік семинар, конференцияларды және оқушылардың өзін-өзі басқару ұйымының отырыстарын өткізу, педагогикалық кеңестер мен әдістемелік бірлестіктердегі хатшылық, ұжымының кештерін ұйымдастыру, рейдтер өткізуге басшылық мұғалімдер қызметіндегі қоғамдық жұмыстарға қатысуына байланысты бағаланады.

Мұғалім жұмысының мұқияттылығы мен сапалылығының көсеткіші мемлекеттік қатаң есепкептегі құжаттардың (сынып журналдары, сынып табельдері) дұрыс толтырылуы мен рәсімделуі, баға қорының сақталуы, тоқсандық есептерді уақытында орындауы, тапсыруы және құжаттармен жұмысы анықталады. Мұғалімнің сабақты уақытында бастап, аяқтауы, әріптестермен араласуы, киіну мәдениеті және этикасы, оқушылардың өмір қауіпсіздігі мен денсаулығын сақтау, жазатайым оқиғаларды болдырмауын есепке алуы мектеп әкімшілігі тарапынан бағаланады. Мұнда мұғалім этикасын анықтауда оқушылардан және әріптестерінен алынған сауалнама негізге алынады. Мысалы: Әр бірлестіктер бойынша, содан кейін жалпы мектеп бойынша көрсеткіштер шығарылады:

Мұғалім қызметін зерделеуде сонымен бірге өткізілген ашық сабақтарына жүргізілген талдаулар мен бағалау да мұғалім қызметін ізденушілік пен шығармашылыққа жетелейді.

Дарынды ұстаз К.Д. Ушинский «Қызығушылығын туғызбайтын оқу бірте-бірте оқушының білімге деген құмарлығын жояды, ал тек қызығушылыққа негізделген оқу оқушының еркін, күш жігерін тәрбиелемесе мәнін жояды» деген екен.

Ендеше, білім беру үдерісіне инновациялық технологияларды енгізудің қазіргі кезеңде қажеттілігі өте жоғары, себебі, интернетпен жете таныс, ақпараттарды өздігінен ғаламтор арқылы тауып ала алатын оқушыларды ескірген көрнекіліктермен, монологтік сабақтармен қызықтыра алмайтынымыз анық. Сондықтан бүгінгі күнде мектептерде оқу үдерісінде оқушылардың сабаққа ынтасын арттыру мен шығармашылығын дамытуда инновациялық технологияларды енгізу басымдылық алуда және сонымен бірге қазіргі ұстаздарға өмір бойы оқумен қатар, озық жаңалықтармен уақытында танысып отыруы мен әр сабағына тиянақты дайындықта болуы қажет.

Білім саласындағы өзгерістерге сай оқушылардың шығармашылық ойлауын, жеке тұлға ретіндегі жан - жақты дамуын жетілдіруде мұғалімнің сабақ үдерісіндегі кәсіби шеберлілігінің жоғары болуы маңызды. Мұғалімнің кәсіби шеберлігі - оның өзін-өзі үнемі дамытып отыруға тікелей байланысты екені анық. Кәсіби даму педагогтың өзіндік тұлға ретінде белсенділігінен, іскерлілігінен және педагогикалық талап деңгейінен байқалады.

Бүгінгі күнде мектептерде сабақ беру үдерісіне өзгерістер енгізілген. Сабақтың құрылымы оқушылардың іс- әрекетіне негізделген. Соның негізінде оқушылардың еркіндігі, өз ойларын жеткізе білуі мен қабілеттерінің ашылуына мүмкіндік жасалынған. Деңгейлік курс бағдарламасы негізінде біліктілігін арттырған мұғалімдер әр сабағында оқушылардың ізденушілігін дамытуға және зерттеуге негізделген әр түрлі әдіс-тәсілдерді тиімді пайдаланауды мақсат ете отырып, күтілетін нәтижеге жетуді жоспарлайды.

Мектепте осындай I, II, III деңгейлік курс бағдарламасы бойынша сертификатталған мұғалімдердің іс- тәжірибесімен танысуда жүйелі тәжірибе алмасу жұмыстары жүргізілуде. Соның негізінде сабақта оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын арттыруда топтық, жұптық жұмыстар, оқушыларды

зерттеуге бағытталған «Lesson study» сабақтары және мұғалімдердің өзара тәжірибе алмасуын қамтамасыз етуге болатын коучингтер өткізу жолға қойылды. Мұғалімдердің іс-тәжірибелері қалалық деңгейде өтілген семинарларда көрсетіліп, сабақ үдерісінде оқушылардың шығармашылығын дамытудағы сабақ кезеңдерін ұйымдастыруда тиімді әдіс-тәсілдер мен жеті модульді қолданудың мүмкіндіктері анықталып, бағаланды. Сонымен қатар жыл бойы сабақ үдерісі аясында оқушыларды зерттеу, сауалнамалар жүргізу, рефлексия жасау арқылы күтілетін нәтиженің орындалуын анықтау негізіндегі жұмыстар жолға қойылды.

Сонымен бірге мектепке 2013 жылдан «Биоақпараттану және синергетика» сапаны басқару» технологиясы негізінде де оқушылардың білім сапасын арттыру мақсатында жұмыстар енгізілді. Бұл технологияның негізі келесі сапа көрсеткіштері бойынша тұтынушылардың талаптарын қанағаттандыруға бағыт алады;

Біріншіден, мектеп оқушысы тұлғасының кем дегенде 63%-ын мектептің басқару жұмысына қатыстыру жолымен бүгінгі өмірдің моральдық-этикалық нормасына сай тәрбиелеу;

Екіншіден, білім берудің мемлекеттік стандарты талабына және технологияның нормативтік базасына сай 63%-ы деңгейінде оқыту.

«БжС» инновациялық технологиясы негізінде басқару, оқыту, тәрбиелеу және дамыту үдерістерін қатар ала отырып, жүйелі түрде жүргізу керек. Соның негізінде білім сапасын көтеру, оқушылардың көшбасшылығын дамыту, сыныптардың оқу үдерісіндегі бәсекелестігін дамытуға мүмкіндік туады.

Мектепте сабақ үдерісінде жаратылыстану-математикалық бағыттағы пәндерге осы технологияның «Жаттықтырғыш», «Алгоритм», «Биоинтернет» карталары, қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы пәндерге «Ауызша сабақ-1», «Ауызша сабақ-2» карталары тиімді қолданылады.

Технологиялық карталар және түсіндіру жолдары көрсетілген (ОӘЖА) визуалды схемалар негізінде оқушылардың сабақ бойы қызығушылықтарының жоғары деңгейде болуы қарастырылған. Сонымен бірге есте сақтау, ойлау жылдамдығы, ауызша, жазбаша санау, жазу, оқу сауаттылығы, логикалық және сын тұрғысынан ойлауға байланысты функционалды базалық дағды қалыптасады.

Осы технологияның бес картасын меңгеріп, іс-тәжірибелері қалалық деңгейде таратылған ұстаздар «эталон» ретінде арнайы белгілермен марапатталған.

Қорыта келгенде, білім берудің маңызды міндеттері, яғни әр педагог кадрлардың кәсіби біліктілігін үздіксіз арттыруы, оқытудың озық әдіс-тәсілдерімен қарулануы, теориялық білім мен әдістемелік біліктілікті үнемі жетілдіріп отыруы және сол мақсатта шығармашылықпен жұмыс жасауына үнемі қорытынды талдаулар жасалынып, зерделеп отыру қажет. Сол арқылы мектептегі оқыту және тәрбиелеу үдерісін жетілдіруге болады.

Әдебиеттер:

1. Интернет материалы «Мұғалімнің кәсіби кұзыреттілігі - нәтижелі білім берудің негізі» А. К. Жапарова
2. «Білім беру мекемесі басшыларының анықтамалылығы» журналы. «Рейтингтік бағалау жүйесі» Т. А. Леванова №3 (99)-2015
3. «Білімдегі жаңалықтар» ақпараттық-әдістемелік журналы. «Білім беру ісіндегі жаңа мазмұн мен жанаша көзқарас» Дюсенбинова Б.С №1 2013 (41)

СОЗДАНИЕ КОЛЛАБОРАТИВНОЙ СРЕДЫ - ОДНО ЭФФЕКТИВНЫХ ФОРМ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

Жантасова А. К.,

учитель русского языка и литературы

*Средняя общеобразовательная школа №2 им М. Ауэзова,
Западно-Казахстанская область, Акжаикский район*

Свое выступление я хочу начать словами известного педагога и психолога Ш. А. Амонашвили: "Если хочешь воспитать в детях силу ума, интерес к серьёзной интеллектуальной работе, самостоятельность как личностную черту, вселить в них радость сотворчества, то создавай такие условия, чтобы искорки их мыслей образовали царство мыслей, дай им возможность проявить себя." И я согласна с ним, потому что весь урок, его ход, зависят от того, как ты настроишь детей к нему.

Мне посчастливилось пройти обучение на курсах повышения квалификации нового формата - это уровневые курсы, которые проводятся в сотрудничестве с Кембриджем.

За небольшой промежуток времени для полноценного обучения по новым подходам, можно увидеть в своих учащихся положительные изменения в процессе обучения. Но для этого нужен:

- ✚ Системный подход к изучению материала;
- ✚ Использование индивидуальной, парной и групповой работы;
- ✚ Увеличение доли самостоятельной работы учащихся по добыванию и осмыслению.

Успешность обучения и преподавания заключается в создании атмосферы, позволяющей личности чувствовать себя свободно и безопасно в процессе обучения. На своих уроках я использую разнообразные методы рассадки детей в группы: по жребью, по цветам, по названиям групп и т.д. Конечно же, это одно из условий создания коллаборативной среды обучения, безопасного и спокойного климата в классе, которую мы формируем совместно с учениками на различных этапах урока.

Что же такое Коллаборативная среда? Это атмосфера, позволяющая личности чувствовать себя свободно и безопасно в процессе обучения.

Коллаборативное обучение является стратегией и структурой обучения, которое адаптируется через различные занятия и активную деятельность. Есть много разных моделей коллаборативного обучения, но основными характеристиками этих моделей являются:

- ✚ учащиеся работают лицом к лицу в группах
- ✚ каждый член группы имеет определенную роль и индивидуальность
- ✚ каждый член группы вносит важный вклад для достижения учебной цели.

Совместная работа в коллаборативной среде это отличный способ развития активности учащихся, изменения способа их мышления, воспитания социальных и моральных навыков: способности работать в команде, принимать групповое решение и нести ответственность за него, стремиться получить новые знания. В развитии коллаборативной среды большую роль играет учитель: он способствует, содействует, создает благоприятные условия. Как фасилитатор учитель может помочь учащимся создать межличностные отношения, которые устанавливаются как между членами групп, также фасилитатором и учеником.

Проведение уроков с использованием новых подходов в обучении и преподавании, уроки на которых я попыталась апробировать стратегии и подходы, внедрить инновации в обучение, вызвали большой интерес, как среди учителей, учащихся, так и среди родителей. Существует множество методов применимых к коллаборативному обучению:

- ✚ обучающиеся усваивают новую информацию, обрабатывают и обобщают ее; слушают разные мнения и различные идеи;
- ✚ задают друг другу вопросы, где развивается диалог между участниками.

При образовании различных групп, необходимо знать, что любой вновь сформированный группе людей требуется время для привыкания и приспособления особенностям характера, навыкам и стилям работы друг друга. Для успешной групповой работы установленные задания и деятельность должны быть построены стратегически, чтобы развивать эффективную работу в группах, применяться для развития обучения, мышления и понимания высокого уровня. Для того, чтобы получить максимальные преимущества от групповой работы, учителям и учащимся важно соблюдать правила групповой работы:

- ✚ культура честности – быть честным
- ✚ уметь работать с каждым
- ✚ ответственность каждого за работу группы
- ✚ умение слушать
- ✚ уметь принимать активное участие в работе
- ✚ распределять задачи внутри группы по своей полезности
- ✚ использовать сильные стороны каждого
- ✚ помогать друг другу
- ✚ соблюдать регламент работы
- ✚ подчинять личные потребности целям группы
- ✚ ведение отчетности (делать записи)
- ✚ оценивать творческую работу группы

- ✚ самопожертвование
- ✚ соблюдать (вышеизложенные) правила групповой работы.

Группы подбираются различными способами: случайный подбор, с конкретными сильными сторонами личностей.

Развитие коллаборативной среды в классе зависит от тренингов на сплочение коллектива, от деления на группы, от психологического настроения на урок или физминутки, от игр-бодрячков.

Делить детей на группы можно

- ✚ По выбору педагога
- ✚ По желанию учащихся
- ✚ По набору лидеров
- ✚ По определенному признаку
- ✚ По стилю интеллектуальной деятельности (эрудит, критик, скептик, генератор идей)
- ✚ Случайным образом

В любом случае учитель должен обладать достаточной компетентностью в работе с межличностными конфликтами.

Сколько человек должно быть в группе?

Группа из четырех человек в большей мере склонна к обсуждению, чем группа из восьми человек. Деятельность группы из четырех учащихся более продуктивна, чем работа пары. Кроме того, целесообразнее создавать группу с нечетным составом. Таким образом, группа из пяти человек является самой оптимальной.

Какие условия необходимо соблюдать для того, чтобы работа в группе была эффективной? Бывает такое, что даже когда разделишь детей на группы, проведешь какой-нибудь тренинг, все равно возникают конфликты между некоторыми детьми. Поэтому нужно сразу же постараться провести что-нибудь интересное, для создания коллаборативной среды, т.е. создать хорошую атмосферу для дальнейшей работы, что мы сейчас и сделаем. **Поиграем в игру «Эхо»**

Играющие повторяют слова ведущего не полностью, а только последний слог (можно добавлять жесты). Играть надо активно и живее-

Собирайся, детвора! (-ра, -ра)

Начинается игра (-ра, -ра)

Да ладошек не жалей (-лей, -лей)

Бей в ладоши веселей (-лей, -лей)

Сколько времени сейчас (-час, -час)

Сколько будет через час (-час, -час)

И не правда: будет два (-два, -два)

Думай, думай, голова (-ва, -ва)

Как поет в селе петух (-ух, -ух)

Да не филин, а петух (-ух, -ух)

Вы уверены, что так? (-так, -так)

А на самом деле как? (-как, -как)

Сколько будет дважды два? (-два, - два)

Ходит кругом голова (-ва, - ва)

Это ухо или нос? (-нос, - нос) - *показывает на ухо*

Или, может, сена воз? (-воз, - воз)

Это локоть или глаз? (-глаз, - глаз) – *показывает на локоть*

А вот это что у нас? (- нас, - нас) - *показывает на нос*

Вы хорошие всегда? (- да, - да)

Или только иногда? (- да, - да)

Не устали отвечать? (- чать, - чать)

Разрешаю помолчать.

В результате тренингов дети:

✚ научатся действовать сообща

✚ научатся слушать и слышать друг друга

✚ научатся достигать совместными усилиями общего результата

✚ станут сплоченной командой

✚ научатся дружить

✚ станут более ответственными и дисциплинированными

Для формирования конкурентоспособного, успешного, активного, творческого выпускника необходим учитель, обладающий такими же качествами. На мой взгляд, формирование личности будущего выпускника происходит в большей степени через урок. Поэтому, от того, как построен урок, какими приемами владеет учитель, зависит будущее наших учеников.

Таким образом, при создании коллаборативной среды, применяя групповую работу на своих уроках, хотелось бы отметить, что повышается учебная и познавательная мотивация учеников, снижается уровень тревожности, страха оказаться неуспешным, некомпетентным в решении каких-то задач, в группе выше обучаемость (взаимообучение- сильные-слабые), эффективность усвоения и актуализации знаний, при совместном выполнении задания происходит взаимообучение, поскольку каждый ученик вносит свой вклад в общую работу, групповая работа способствует улучшению психологического климата в классе, развитию взаимоуважения, умению вести диалог и аргументировать свою точку зрения. Создание коллаборативной среды на уроке способствует комфортному взаимодействованию каждого члена коллектива. Но, используя групповую работу, мы должны исходить из её целесообразности.

И свое выступление я хочу закончить следующими словами:

Учитель не должен предоставлять готовый материал на уроках, а должен научить детей учиться. Успешное обучение учеников зависит от учителя. Задача учителя - помочь ученикам найти свое предназначение в жизни. Нужно развивать то, что заложено в человеке природой. Учение – это очень тяжелый умственный труд – понять, запомнить, научиться решать, усвоить. И этот труд должен быть радостным! Совсем не обязательно, чтобы каждый урок был занимательным и развлекательным. Необходимо, чтобы ребенок видел свой рост (вчера не понимал – сегодня понял, вчера не умел – сегодня научился) –

вот в чем радость! Важно разбудить мысль ребенка, дать ему возможность гордиться собой. А для этого, мы – учителя должны быть профессионалами, шагать в ногу со временем, никогда не останавливаться на достигнутом, искать свою формулу успеха, используя весь арсенал педагогических знаний.

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ДИАЛОГТІК ОҚЫТУДЫ ҚОЛДАНУ

С. Ә. Жаңабатырова,

ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

№126 орта мектебі, Қызылорда облысы,

Сырдария ауданы, Қалжан ахун ауылы,

zhanabatyrova80@mail.ru

Қазіргі таңда шетел тілі ретінде ағылшын тілін оқытуды жаңа сатыға көтеру-педагогикадағы іргелі міндеттердің бірі. Елбасы бастамасымен «Үштұғырлы тіл» мәдени жобасын дамыту басымдыққа айналып, соның ішінде жаңғыру жағдайында әлемдік интеграцияға кірігу тілі ретінде ағылшын тіліне мән беріліп отыр. Әлемдік білім алу кеңістігінде интеграциялық үрдістердің тереңдеп кең қанат жайған жағдайында шетел тілін оқыту өзекті болып отыр.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев «Қазіргі заманғы қазақстандық үшін үш тілді білу - әркімнің дербес табыстылығының міндетті шарты. Сонымен қатар бұл шетел тілінің еліміздің оқу жүйесінде айырықша мәртебеге ие болғандығын айқындайды. Шетел тілін, соның ішінде ағылшын тілін мектеп қабырғасынан бастап жоғарғы оқу орындарында оқыту жаңа әдістемелердің қажеттілігін тудырады. Көптілді меңгеру – мемлекетіміздің халықаралық байланыстарын дамытуға мүмкіндік беретін тұлғааралық және мәдени қарым - қатынастардың аса маңызды құралы. Мемлекеттің халықаралық байланыстарының сапалық өзгерістері адамның тәжірибелік және зияткерлік іс-әрекетінде көптілдік сұранысқа ие болу қажеттілігін туғызып отыр. Еліміздің басқа мемлекеттермен қарым - қатынасы артып отырған шақта көптілді еркін меңгерген, келешекте білімін түрлі саладағы қарым - қатынас жағдайында пайдалана алатын адамды мектеп қабырғасынан оқытып шығару – біздің міндетіміз. Қазақстанның тәуелсіз елге айналып, әлемдік өркениеттің даму жолына түсуі көптілді жетік меңгеруді талап етеді. Осыған орай, білім беру жүйесінде мұғалімдерге қойылатын талаптардың бірі — өмірден өз орнын таңдай алатын, өзара қарым - қатынаста өзін еркін ұстап, кез келген ортаға тез бейімделетін, белгілі бір ғылым саласынан білімі мен білігін көрсете алатын, өз ойы мен пікірін айта білетін полимәдениетті жеке тұлға қалыптастырып, бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеу. Бұл шетел тілі пән мұғалімдеріне үлкен жауапкершілік жүктейді. Қазіргі заман талабына сай мұғалім үлкен дайындықпен, жаңаша әдіс-тәсілдермен, түрлі тапсырмалармен ізденіс үстінде сабақты түрлендіріп отыруы қажет. Болашақ ұрпақтың дамуы ұстаздардың белсенділігіне, білім деңгейіне, шығармашылық іс-әрекетіне байланысты болмақ.

Мұғалім-психологиялық даярлықты, педагогикалық сапасы, қоғамдық белсенділікті, өз мамандығына деген сүйіспеншілікті, жан-жақты алдыңғы қатардағы адам. Негізінен, сабақ үстінде белгілі дағды мен қабілет қалыптасу арқылы танымдық қызығу пайда болады. Оқушыларға әр түрлі тәсілдерді қолдану арқылы сабақты жаңаша әдістемелікпен өткізу керек. Пән мұғалімі ретінде менің алдыма қойған мақсатым-халықаралық қатынастар мен бизнес, әлемдік экономика мен саясат, мәдениет салаларының халықаралық аренадағы негізгі қолданыстағы маңызды орынды иеленіп тұрған ағылшын тілінің қажеттілігін оқушыларға жан - жақты түсіндіріп, ауызекі тілде еркін сөйлеуге үйрету. Осы мақсатқа жету үшін талмай іздемпаздықпен еңбекету ұстаз қауымының негізгі міндеті мен мақсат мүддесі болмақ. Тілді оқытудың түрлі әдіс-тәсілдерін ұтымды пайдалану арқылы оқушылардың білім алуға ынта-ықыласын оятып, жауапкершілігін күшейту көзделеді.

Сондықтан әр оқушының бойына жаңа, тың серпеліс туғызатындай әдістерін тауып, әрқилы әрекеттер арқылы олардың ақыл-ойын ұштау, жетілдіру көзқарасын, сенімділігін, жауапкершілігін дамыту жолдарын іздестіру-әр оқытушының міндеті.

Шетел тілін оқушыларға үйретудегі негізгі қағидалар: олардың сөйлеу, оқу, жазу, тыңдау дағдыларын дамыту, қалыптастыру, оқушылардың белгілі бір дәрежеде шетел тілінде сөйлеуге, өз ойын басқаға жеткізе алатын, біреудің сөйлеген сөзін, жазғанын түсіне алатын дәрежеге жеткізу үшін ағылшын тілі сабағында жаңа технологиялардың тиімді тәсілдерін пайдаланып жүрмін.

Бағдарламаға сай, сабақ барысында «Сабақ беру мен оқытудағы жаңа тәсілдерді» - қолдануда «диалогтік оқыту» тәсілін басшылыққа алдым. Ағылшын тілі сабағында диалог үлкен рөл атқарады. Сабақты ұйымдастыру, жаңа материалды меңгерту, жаңа сабақты бекіту, қорытынды рефлексия, эссе барлығы диалог арқылы жүзеге асады. Сонымен қатар, диалог сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырады, сабақтың жоғары дәрежеде өтуіне әсер етеді.

Диалог әдісін қолдана отырып, атап айтар болсам жұп аралық топ аралық талқылаулар, өзіндік идеялар ұсынуда, баға беруде, түсіну дағдыларын қалыптастыруда оқушылардың білім сапасын жетілдірдім. Диалогтік оқыту арқылы мұғалім баланың өсіп-өнуіне бағыт беріп қана қоймай, жан-жақты ойлауына, дамуына үлес қосады. Өз пәнім бойынша диалогтік оқытуды пайдаланудың маңызы зор екенін білемін, бірақ бұрын дәстүрлі сабақтарымда диалог барысында оқушыларыма тек жабық сұрақтар мен ғана шектелетінмін, оқулықтан асып кете алмайтынмын, яғни оқулықтағы материалды ғана қамтитынмын. Осы сындарлы оқыту курсының бір айын оқып тәжірибе өткізуге мектепке барған кезде, сабақтарымда оқуда қолданылатын әңгімелесу түрлерін пайдаландым. *Мерсердің зерттеуіне сәйкес, әңгімелесу оқушылардың оқуының ажырамас бөлшегі болып табылады және әңгімелесудің үш түрі бар.*

Әңгіме –дебат

Топтық әңгіме

Зерттеушілік әңгіме (МАН 40 б)

Әрбір сабақта оқушыларға сұрақтар қою арқылы, тақырып бойынша өз ойларын айтуға мүмкіндік бердім. Өзара талқылау арқылы, түрлі ойлардың болатындығын, бір - бірінің түсінуіне көмектесетінін көрсетті. Сұхбаттасу арқылы өз ойларын дәлелдеуге тырысты. Оқушылардың қандай деңгейде екенін түсінуге көмектесті. Диалогтік тәсілдің оқушылардың ашылуына, ойын жеткізуіне, сөздік қорының молаюына көмектесетінін түсіндім. Оқушылардың көбірек білуіне, басқа адамдармен диалог жүргізуіне көмектесетін сыныптастары мен мұғалімі болып табылады. Мұғалім мен оқушылар бірін-бірі тыңдап, өз ойларын ортаға салады. Тәжірибе кезінде сабақтарымда оқушылардың бір-бірімен еркін ойлау қабілетін дамытып, бір-бірімен пікірлесуге, тиянақты ой түюге, ашық сұрақтар арқылы диалогты қолдандым. Диалогтік оқыту әдісінің менің сабақтарымда өз дәрежесінде өтілуі өте зор көмектесті.

Диалогтың маңыздылығы мен қажеттілігін түсініп, оны дамыта түсуге тырыстым.

Осы тақырып төңірегінде балалар «Өкіл» әдісі арқылы топтық әңгіме жүргізді. Оқулық бойынша «Колин, Омар, Асель, Дмитри демалыс күндеріне қандай жоспарлары бар екен?» тақырыбында әр топ бір кейіпкерді зерттеп топта талқылау жұмысы орын алды. Осы кезде топта зерттеушілік әңгіме жүрді. Бір жағынан бұл жерде әңгіме-дебат барысы да жүрді деп ойлаймын, себебі интернеттен тапқан сөздері әр түрлі мағынада қолданылады, сол кезде жоқ бұл сөздің аудармасы «ия бұл солай», «жоқ олай емес» деген бағытта болып жатты.

«Демалыс күндеріңізді қай жерлерде өткізесіздер?», «Where are you going to spend your holidays?» сабақ негізінде ой түрткі және қайта бағыттау сұрақ түрлерін пайдалана отырып, оқушылардың өзіндік ой пікірлерін айту арқылы диалогті қалыптастыра алдым.

-Қай жерлерде демалыс күндеріңді өткізесіңдер?

Оқушылар көптеген керемет жерлерді айтып жатты. Present Perfect шағын пайдаланып оқушыларға ашық, жабық сұрақтар беру арқылы диалог барысы жүрді.

Teacher: Have you ever been to Ireland?

Madina: I have never been to Ireland.

Teacher: Have you ever been to Astana?

Nurken: Yes, I have been to Astana?

Teacher: What kind of city is Astana?

Nurken: Astana is the modern and beautiful city.

Teacher: Are you going with somebody?

Aruna: I'm going with my friends.

Teacher: Have you ever been to Scotland?

Erbol: No, I haven't.

Teacher: Have you ever been to Kyzylorda?

Suleimen: Yes, I been to Kyzylorda. Kyzylorda my native town.

Teacher: Do you love your native town?

Suleimen: I love my native town very much.

Диалогтік оқыту сыни ойлауды үйрету модулімен тығыз байланысты. Себебі «ия», «жоқ» деген жауаптар диалогты әрі қарай дамыта алмайды, ал оқушының жоғары деңгейде ойлауды қамтамасыз ететін ашық сұрақтар, қалың - жұқа, түрткі болу, сынақтан өткізу, қайта бағыттау арқылы әңгіме –дебат, топтық әңгіме, зерттеушілік әңгіме түрлерін жандандырады.

Ғылыми зерттеу нәтижелері сабақта диалогтың маңызды рөл атқаратынын көрсетті. Мерсер мен Литлтон (2007) өз еңбектерінде диалог сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар олардың білім деңгейінің өсуіне үлес қосатынын атап көрсетті. Зерттеулерде ересектермен интерактивті қарым - қатынас пен достарымен бірігіп жүргізілген жұмыстың балалардың оқуына және когнитивті дамуына әсер ететіндігі айтылған.

Пікір алмасу оқушылармен диалог құру арқылы жүзеге асады деп сипаттайды Мерсер (2000) (МАН 40 б). Мысалы, мен оқушыларға «going to» құрылымына байланысты жұп болып дайындап, сосын топ болып талқылап диалог құрындар деп тапсырма бердім. Оқушылар топ болып құрған диалогтарын топта талқылап оқыды.

-Erbol: Have you ever been to Mexico?

-Nurken: No, I haven't

-Erbol: Have you ever been to Spain?

-Nurken: Yes, I have.

-Erbol: When did you go?

-Nurken: Two years ago.

Сабақ барысында мұғалімнің сұрақ қоюы маңызды болып табылады, себебі сұрақ дұрыс қойылған жағдайда сабақ берудің тиімді құралына айналады, оқушылардың білім алуына қолдау көрсетіп, оны жақсартады және кеңейте алады. Оқушылардың тақырыпты түсінуіне қол жеткізуі үшін мұғалімдер қолданатын сұрақтардың екі түрі бар: төмен дәрежелі сұрақтар және жоғары дәрежелі сұрақтар. Сұрақтарды оқушылардың қабілетіне қарай құру керек. Қойылған төменгі дәрежелі сұрақтарға қабілеті жоғары оқушылар оңай, әрі тез жауап беріп жатты, ал кейбір деңгейі төмен оқушылар ағылшын тілінде жауап бере алмай қиналып қалды. Оқушылардың жауаптарын тыңдауда менде біраз кемшіліктер, қателіктер болды, әсіресе білмей қалып жатса шыдамай басқа балаға бағыттап немесе өзім айтып қойған кездерім болды. Келешекте мен өтетін сабақтарымда ең алдымен шыдамдылық танытуым керек деген ойға келдім.

Бастама-жауап –әрекет бойынша мына сұрақтарды қойдым.

Teacher: Have you ever heard about Disneyland?

Aruna: Yes, I have heard about Disneyland.

Teacher: Really !

Teacher: Where are you heard about Disneyland?

Aruna: I heard on television.

Teacher: Oh , Excellent !

Teacher: Have you ever been to Disneyland?

Erbol: I have never been to Disneyland.

Teacher: Yes, me too.

Teacher: Do you want to go there ?

Nurbahit: Yes, I want to go to Disneyland.

Teacher: Yes, I agree with you. It's everybody's dream.

(БЖӘ) Бастама-жауап-әрекетін қортындылап, бағалап жібердік. Оқушылар бірін-бірі қол сигналдары арқылы бағалады. Келесі тапсырма текстерді аудару болатын, «Диснейлендке қош келдіңіздер!», «Астана қаласындағы Хан Шатыр» тақырыптарын ЖИГСО әдісі бойынша бердім. Топтарға екі тексті бөліп бердім. Топтың ішіндегі баяндамашы басқа топқа баяндап және сол топтан мәліметтер жинақтап тобына оралды. Тапсырма орындау кезінде тексті аудару барысында зерттеушілік әңгіме жүргізілді. Бұл жолы да оқулықта таппаған сөздіктің аудармасын интернет арқылы тауып отырды. Балалар тексті аудару арқылы Диснейлендтің қай жылы ашылғанын, кім ашқаны туралы білді, мультфильмдегі сүйікті кейіпкерлерімен кездескендей болды.

Барнс пен Мерсер зерттеушілік әңгіме - мұғалімнің оқушыларды әңгімеге тарту кезінде өзара дамыту қажет болып табылатын әңгіменің түрі деп айтқан. Көптеген талқылаулар, әдетте, әртүрліәңгіме түрлерінен құралады. Мерсердің айтуынша, ұжымдық түсіну мен білім беруге қол жеткізу аясындағы табысты талқылауларда әңгімелесудің зерттеушілік түрі басымдыққа ие болады.

Келесі тапсырманы оқушыларыма «конверт-сұрақ» әдісі арқылы бердім. Бұл жерде оқушы стикерге өзінің атын және сұрақтың жауабын жазды, содан кейін конверт келесі оқушыға берілді, осылай бұл 2-3 сұраққа барлығы жауап берді. Стикерлерді жинап, бірнеше жауапты оқып, топ белгілі бір сұрақтың қаншалықты дұрыс болғанын оқып берді

Диалогті тек жекелеген тапсырмаларда ғана емес, жаңа тақырыпты ашуда, топтық жұмыстарда, талқыланған тақырыпты бекітуде тиімді қолдану жақсы нәтиже беріп отырды.

Қорыта айтқанда, диалог оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыра отырып жұмыс жасау, білімді жақсы игеретіндігімен қатар, оларды жан – жақты дамыта түсетіндігін байқадым.

Сабақтарымда диалогты дамыта түсуге оқушыларыма қиындық туғызғанымен, алдағы уақытта осы бағытта жұмыс жасауды жалғастырсақ, ол белестен де өтетінімізге сенімдімін. Сабақ барысында оқушы мен оқушы арасында диалог болғаны оқушының білімінің тереңдеуіне көп септігін тигізді. Диалогтік оқыту арқылы оқытудағы қиындықтарды жеңіп, оқушыларымнан сыни тұрғыда ойлайтын, қабілетті жеке тұлғалар шығатынына көз жеткіздім.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық.
2. Т. Аяпова, З. Әбілдаева, Ж. Тұтбаева. Ағылшын тілі оқулығы. 6-сынып
3. Интернет желісі

4. Қазақстан мектебі: Шетел тілінің маманының кәсіби ерекшелігі, №5,2013
5. «Ағылшын тілі мектепте» № 6 2012, 22- бет

ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ - ЗАМАН ТАЛАБЫ

**Жилкешина Урынша Урынбасаровна.,
Умбетова Катира Жардемғалиевна,
Бастауыш сынып мұғалімдері,
Ақшат бастауыш мектебі, Ақтөбе қаласы.**

Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы: «Білім беру жүйесінің басты міндеті- ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау; оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу», - деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттерін айқындап беріп отыр. [1] Қазіргі кезде білім беру саласында болып жатқан ауқымды өзгерістер түрлі ынталы бастамалар мен түрлендірулерге кеңінен жол ашуда. Осы жайттарды ескере отырып қазіргідей жаһандану дәуірінде сабақ үдерісінде жаңа инновациялық технологияларды қолдана отырып сабақ өткізу оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады. Қазіргі таңда үздіксіз білім беру жүйесінде білім беруді дамыту, дүниежүзілік білім беру кеңістігіне кіру мақсатында елімізде білім берудің жаңа жүйесі құрылуда. Ол үшін мұғалімдердің инновациялық іс - әрекеттің ғылыми - педагогикалық негіздерін меңгеруі мақсат етіледі. Ал жаңа технологияны пайдалану міндетті деңгейдегі білімді қалыптастыра отырып мүмкіндік деңгейге жеткізеді. Сондықтан, бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін көтеру мен шығармашылық, педагогикалық әрекетін ұйымдастыруда қазіргі педагогикалық технологияларды меңгерудің маңызы зор. Оқытудың жаңа технологиясы дегенде, ең алдымен, педагогикалық технология деген ұғымды түсіну керек. Қай салада болмасын технология – ғылым мен практика арасындағы аралық құрылым болып есептеледі. Оқыту теориясы мұғалімнің шығармашылығының негізі болса, ал педагогикалық технология – оқыту теориясын мұғалім мен оқушы әрекеті түрінде жобалау, қойылған нақты мақсаттарға сәйкес оқыту үрдісін тиімді құрып, жүзеге асыру болып табылады. Мақсаты дұрыс қойылған, нәтижесі интуитивті түрде жобаланған, оқушының өзінің дамуының іргелес аймағында, асқан қызығушылықпен еңбек етуге әкелетін сабақ жоспарын құру, ұйымдастырып өткізе алу – сөзсіз шығармашылықтың нәтижесі.

Ғылыми – теориялық әдебиеттерде педагогикалық технологияларға әртүрлі анықтамалар беріледі. Технология – қайсы бір істе, өнерде, шеберлікте қолданылатын тәсілдер жиынтығы. [2]

Педагогикалық технологиялардың негізіне байланысты В.П.Беспальконың ұстанымының орны бөлек. Ол технологияларда негізгі психологиялық тұжырымдамалар мен ақпараттық тәсіл, оқытудың негізгі элементтері (мақсаттары, мазмұны, әдістері) тиімді ұштастырылады деген ой айтады. Ғалым педагогикалық технологияны – оқыту үрдісін жүзеге асырудың мазмұндық техникасы, практикада іске асатын нақты педагогикалық жүйе, жоба ретінде қарастырады. [3]

Сонымен, жаңа педагогикалық технологиялар педагогика ғылымының жаңа бір саласы.

Қазіргі таңда оқытушылар инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.

Бүгінде инновация деп көбінесе жаңа технологияларды, әдістер мен құралдарды жасау және қолдануды айтса, сонымен бірге жаңа идеяларды, процестерді бірлікте жетілдірудің де жүйесі. Сондықтан оқыту мен тәрбиедегі жаңа технология инновациялық идеяларды енгізу, жаңарту нысаны болып табылады.

Инновациялық үрдістің негізі – жаңалықтарды қалыптастыру, қолдану, жүзеге асырудың тұтастық қызметі. Инновация білім деңгейінің көтерілуіне жағдай жасайды. Инновацияны «жаңалық», «жаңа әдіс», «өзгеріс», «әдістеме», «жаңашылдық», ал инновациялық үрдісті «жаңа әдістеме құралы» деп атауға болады.

Инновацияны қолдану дегеніміз, инновацияны шаблон, трафарет ретінде пайдалану емес, өйткені әр мұғалімнің өз іс тәжірибесі бар. К.Д.Ушинский айтқандай, «Іс тәжірибе толық көшіріліп алынбайды, тек оның негізгі ойы ғана алынуы мүмкін. Осы негізгі ойды түсініп оларға шығармашылық көзқараспен қараған мұғалім технология бойынша жұмыс атқара алады»- деген.

Жаңа педагогикалық технологияны меңгеру оқытушының зейін-зерделік, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген ұстаздық келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін жүйелі ұйымдастыруына көмектеседі. Қандай сабақтың болмасын қызықты өтуі оқытушының үнемі іздену, ұтымды әдіс – тәсілдерді қолдану, оқыту әдістемесін жаңартып отыруына байланысты.

Жалпы, біздің өзекті мәселеміз бастауыш сыныпта оқытудың жаңа технологияларын қолдана отырып, сабақтың тиімділігін арттыру. Сонымен қатар, оқушыларды өз бетімен жұмыс жасауға үйрету, шығармашылық қабілетін дамыту болып табылады. Жаңа педагогикалық технологиялардың бастауыш сынып оқушыларына білім беруде тигізер пайдасы зор. Бастауыш сынып оқушыларының пәнге қызығушылықтарын арттыру оңай емес. Сондықтан, жаңа педагогикалық технологияларды пайдалана отырып оқыту, ол оқушының ойлауын, елестету мен есте сақтауын белсенділігін, дағдысын, білім деңгейін арттырады.

Мұғалімнің және оқушының шығармашылық жұмыстарының ғылыми деңгейін қалыптастыруда, жаңа құндылықтар, ізденістер жасау, үздіксіз

процесс болу қажет. Мұғалім үшін нәтижеге жету шәкіртінің білімді болуы ғана емес, білімді өздігінен алуы және алған білімдерін қажетіне қолдану болып табылады. Заман талабына сай оқытудың жаңа технологиясының әдістерін тиімді пайдалану әр мұғалімнің міндеті. Осы үдеріспен бәсекеге қабілетті дамыған елдердің қатарына ену мұғалімдер қауымына зор міндеттер жүктейтінін ұмытпауымыз керек.

Оқушыға білім беруде жаңа педагогикалық технологияны қолдана отырып оқыту - заман талабы. Осы аталған талапты орындау әрбір мұғалімінің міндеті деп білеміз.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы.
2. қазақ тілі терминдерінің салалық ғылыми түсіндірме сөздігі. Педагогика және психология. А.: Мектеп, 2002-252-б
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. М.: Педагогика, 1989-192.

БІЛІМ АРТТЫРУ ЖҮЙЕСİNДЕГІ МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ЖАҢАШЫЛДЫҒЫ

Жөлекеш Мирамкүл Жеткербайқызы,
*Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, Б. К. Мергенбаев
атындағы №226 гимназия,
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы*

*«Мен ерекше ойлаймын, яғни өмір
сүремін деген сөз»*

Клэр Симмонс

Кейде мұғалім өз тәжірибесі жөнінде айтпаса, қаншалықты пайдалы нәрсе істегенін сезінбейді.

Кез келген үдеріске қатысты сізде көптеген болжамдар туындап жатады, сондықтан өз құндылықтарыңыз туралы нақты түсінігіңіз болып, бар идеяларға күмәнмен қарау керек. Өзіңіз біліп тұрғандықтан, өз болжамдарыңызды талдау қиын екені сөзсіз, ал әлі анықтап үлгермеген нәрсеңіз туралы айту одан да қиын. Сондықтан сыншы доспен немесе бірлескен топпен жұмыс істеу маңызды, әрі үнемі өзіңізден сұрап отырыңыз: «Менің сыныбымда не болып жатыр? Не маңызды?» және «Не болып жатқанын қалайша түсіне аламын?» Мен деңгейлік оқудың ең алғашқы сессиясында қозғалған «Мұғалімдер неге өзгеруі керек?» деген сауалға сыңаржақты қарағанмын. Ал тәжірибе барысында және зерттеу жүргізу арқылы мектеп мұғалімдерінің өзгеруі қажеттілігі туралы пікірім өзгерді. Оған не әсер етті? Себебі: мұғалім өзгерсе, оқушыға қалай оқу керектігі анықталып, сол арқылы оқушылардың білімді меңгеру дағдылары яғни өзін реттеуі, метатаным дағдылары

қалыптасатыны анық. Метатаным дегеніміз не? Метатаным –оқушылардың өздігінен оқу және проблемаларды шешу стратегияларын түйсінуі, ашып айтар болсам алдына мақсат қойып оны оқып ,біліп,талдап,ұғынудың жолдарын қарастырып,тиімді әрі қолжетімділігін пайдалану.

Білім көтеру, білім арттыру жүйесі мұғалімнің әркезде де шығармашылықпен жылдам ұтымды ойлау білу қажеттігін талап етеді. Оқу мен оқыту үдерісі барысында өзімнің және гимназия мұғалімдерінің кәсіби даму траекторияларының кеңейту мақсатында атқарылатын және жоспарланған жұмыс мазмұндары-мұғалімнің көшбасшылығын арттыра отырып оқушының тұлғалық қабілеттерін ашу мүмкіндіктерін арттыру.Гимназиядағы «Серпін»кәсіби қоғамдастықтың жұмысы негізінде мұғалімдермен бірлесе «Үздік мұғалім-2016», Шебер сынып, идеялар аукционы, Тәжірибе алаңы, Ойбөліс және оқушылар арасында тұрақты байқаулар мен логикалық марафондар өткізу арқылы мұғалімдердің кәсіби даму аймағын кеңейту көзделеді.

Ұдайы жасалынған жұмыстардың нәтижесі-мұғалімдер кәсіби өсудің қажеттілігін түсінді себебі; коучинг пен тәлімгерлік үдерістеріне шынайы қатысады,әрбір сессия сайын белгілі бір жаңалықты өз тәжірибелеріне қолданғылары келетінін және ұтымды тиімді жақтарын саралай алатын болды.Бұрын лезде шығармашылық сабақ беру тек жоғары санатты немесе тәжірибелі мұғалімдерге ғана тән дағды еді,ал қазір деңгейлік оқуды меңгерген мұғалімдер өз сабақтарын шебер құрылымдай алып,сапалы оқытуға бағыттала бастады. Алғашқы кездерде өз тәжірибемізде әдіс-тәсілдерді сараптамай қолдану, кез келген сабақты постер қорғаумен әрлеу қажеттігі немесе сергіту сәтін тек би – әнмен шектеу үрдіске айналған. Ал қазіргі кезде мұғалімдер ақпаратты өз сабақтарына қолдану аясын яғни бағдарламалардың тың нұсқаларын қолдануға машықтана бастады. Әріптестер арасындағы кәсіби сұхбаттар да өзгерістерге толы деуге болады.себебі мұғалімдердің сөздік қорында жаңа терминдер ,ұғымдар мен атрибуттар қалыптаса бастады.Зерттеу топтары Лессон Стади, бірлесіп жоспарлау арқылы сыныпты жіті бақылау,барлық мұғалімдердің бірдей жауапкершілікте болуы ,нәтижесін талдау,дыбыс, бейне жазбаларын жасау арқылы талдау мұғалімдердің кәсіби біліктіліктерінің артуына оң ықпал етуде.

Ғұлама ғалым әл - Фараби «Адам мақсатына өзін - өзі жетілдіру арқылы жетеді және адамның басына қонған бақтың тұрақты болуы жақсы мінез - құлыққа байланысты» деп ой түйген екен. Ғалымның бұл пікірі оқушы мен мұғалімге тікелей қатысты деуге болады. Шынымен де, мұғалімнің жақсы мінез құлқы оқушыға дариды және әсер етеді. Мұғалім оны оқыту үрдісінде, қолданған әдіс-тәсілдерінің барысында және іс-әрекетінің нәтижесінде байқатуы мүмкін. Оқу барысында оқушы оны бойына сіңіреді. Егер оқушыда жақсы мінез - құлық болса, ол онда өзінің оқудағы жетістігін тұрақты ұстап тұра алады және өзін - өзі жетілдіреді. Яғни, нәтижелі оқу жақсы мінез - құлыққа тікелей байланысты.Көрнекті ғалымдар Ш. А. Амонашвили, В. И. Загвязинский т.б. педагогикалық рефлексияны жанаша ойлау стиліне

жатқызады. В. А. Кан-Калик, А. В. Мурдик, Н.Д.Хмель т.б. маманның педагогикалық әрекетке дайындығының құрамына даралық, шығармашылық, авторлық ізденістер мен қатар жетілген педагогикалық рефлексияны да жатқызады. «Рефлексия – адамның өз істерінің мәнін түсіну, олар туралы ойлану барысында өзіне өзінің нені, қалай жасағаны туралы толық және анық есеп беруі немесе өзі әрекет барысында басшылыққа алған ережелер мен кестелерді мойындауы не жоққа шығаруы» .[1, 236]

Гимназия мұғалімдерінің кәсіби біліктіліктерінің арттыру бағытындағы жұмыстар арқылы байқалған өзгерістер траекториясы:

1. Мұғалімдердің кәсіби-әдістемелік сауаттылықтарының артуына өзіндік құлшыныстарының жоғарылауы;ағылшын тілін игеруге ұмтылыс ;

2. Республикалық,халықаралық байқауларға қатысуы артты;

3. Оқушылар арасында логикалық,онлайн бағытындағы сайыстарға белсене қатысу көрсеткіші жоғарылады;

4. Мұғалімдер ресурстың қажеттігі және білім сапасына тигізер әсерін сараптай алады;

5. Желілік қоғамдастық аясындағы іс шаралар мазмұнына қызығушылықпен қарау,қатысу арқылы өздернің құзіреттіліктерін таныту қадамдары қалыптаса бастады,дегенмен де кей мұғалімдер арасында сыңаржақтылық пікірдің болуы кездеседі;

6. Әр түрлі мазмұндағы, ойлануға ,қолдануға мүмкіндігі жоғары ресурстарды коучтармен талқылай отырып ұсыну қалыпты үдеріске айнала басталды

7. Мұғалімдер арасында бөлінген көшбасшылықтың тиімді ұйымдастыру арқылы сапалы жұмыстар атқарылып оң нәтижелер беруде;

8. Интернет сайт ашып өз тәжірибелерін тарату,бақылаушы әріптестердің пікірін алу мүмкіндігі,қарым-қатынас мүмкіндіктері артуда,

8. Әдістемелік талқылаулар ,зерттеу топтарының жазбалары мұғалімдердің кәсіби дамуына оң септігін тигізгені жұмыстар барысында көрінуде.

Өз тәжірибеңізде орын алған өзгеріс туралы ойлану пайдалы болуы мүмкін.Сіз жаңа тәсілді және оны пайдалану әдістерін толық ұғынғанша дейін , қаншама қателер мен сынақтардан ,түсінбеушіліктен ,қиындықтар мен қуаныштан өтесіз. Бірте-бірте сіздің өзіңізге деген ,өз күшіңізге деген сеніміңіз арта береді. Уақыт өте келе осы тәжірибе және оның қағидаттары сіздің бойыңызға дарып,ойлау мен тәжірибемен байланысып,сіңісіп кетеді.

Мүмкін,сіз өзіңіздің даму жөніндегі жұмысыңызды мардымсыз деп санайтын шығарсыз. Алайда,оның ықпалы бәрін тегіс қамтуы мүмкін .Өзенге лақтырылған тастың әсерін елестетіп көріңіз. Толқындар алысқа жан-жаққа шашырайды.Сіздің дамыту жөніндегі жұмысыңыздың көптеген бағыттарда ықпалы болуы мүмкін

Әдебиеттер:

1. Б. З. Вульфов, В. И. Харькин. Педагогика рефлексии. М.: Наука, 1997

2. Білім беру қызметкерлерінің Бірінші Республикалық Педагогикалық оқулары «Педагогтің кәсіби өсуі - білім берудің жаңа сапасын қамтамасыз етудің шарты» баяндамалар жинағы, Алматы, 2013 ж., I бөлім, 482 б.

3. Мұғалімнің педагогикалық шеберлігі. // Білім әлемі. Алматы., 2004 ж. №6.

ПЕДАГОГ МАМАНДАРДЫ АҚПАРАТТЫҚ ҚҰЗЫРЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Жұматаева А. С.,
математика пәнінің мұғалімі
Б.Алтынсарин атындағы
№49 мектеп-гимназия,
Тараз қаласы, akmaral1264@mail.ru

Білім беруді ақпараттандыру жағдайында педагог мамандардың біліктілігін көтеру – бүгінгі күннің негізгі міндеттерінің біріне айналып отыр. Білім беруді ақпараттандыру жағдайында педагог мамандардың ақпараттық сауаттылығын, ақпараттық мәдениетін және ақпараттық құзырлығы сияқты қабілеттіліктерді қалыптастыру мәселесі бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналып отыр.

Білім беруді ақпараттандыру - бұл ақпараттық-коммуникациялық технологияның құралдарын білім беру саласына қолданудың методологиялық және тәжірибелік құндылықтарын зерттеп, оқыту мен тәрбиелеудің психологиялық және педагогикалық мақсаттарына бағыттап қамтамасыз ету процесі. Бұл процесс мына бағыттар бойынша жетілдіріледі:

- білім беру жүйесінің басқару механизміндегі ғылыми-педагогикалық ақпараттар мен ақпараттық-әдістемелік материалдарды автоматтандыру арқылы оның қолданылу аясын жетілдіру және басқару ісіне коммуникациялық желілерді қолдану;

- ақпараттық қоғам жағдайында жеке тұлғаның даму бағыттарының міндеттерін негізге ала отырып, оқытудың мазмұнын, әдістері мен оны ұйымдастыру формаларын таңдау мен оның методологиясын жетілдіру;

- үйренушінің интеллектуальдық қабілетін дамытуға, өздігінен білім алуға, түрлі ақпараттарды өздігінен өңдеу сияқты әрекеттерге бағытталған оқытудың әдістемелік жүйесін ақпараттық-коммуникациялық технология арқылы құру;

- үйренушінің білім деңгейін бағалау мен бақылау әдістерін талдау бағытында компьютерлік тестілеуді құру мен оны қолдану.

Білім беруді ақпараттандыру процесі жағдайында жеке тұлғаның интеллектуальдық, қоғамдық, экономикалық, коммуникациялық және ақпараттық сияқты іс-әрекеттерін түрлі салаларға қолдану арқылы құзырлықтарын қалыптастыру негізгі талаптардың біріне айналады.

Ақпараттық-коммуникациялық құзырлық дегеніміз бұл күнделікті өмірдің нақты жағдайларында пайда болатын проблемалар мен міндеттерді тиімді түрде шешуге мүмкіндік беретін қабілеттілік.

Ақпараттық құзырлық – бұл оқу, тұрмыс және кәсіби бағыттағы міндеттерді шешуде ақпараттық-коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан-жақты қолдану қабілеті.

Ақпараттық қоғам жағдайында педагог мамандардың ақпараттық-коммуникациялық құзырлығын қалыптастыру көрсеткіштері төмендегідей:

- білім беру жүйесінің әлемдік ақпараттық кеңістікке саналы түрде енуін қамтамасыз ету;
- ақпараттардың шексіз көлемі мен осы ақпараттарды аналитикалық түрде өңдеуді қамтамасыз етуге даярлау;
- ақпараттық ортада жеке тұлғаның шығармашылық сапасын дамыту мен қалыптастыру және өзіндік ақпараттық ортаны құру дағдыларын қалыптастыру;
- ақпараттық ортада коммуникативтік мәдениетті қалыптастыру;
- ақпараттық ортада өзара байланыс қызметтерін қалыптастыру;
- ақпараттық ортада ақпаратты алу, таңдау, сақтау, қабылдау, түрлендіру, жіберу және бір-бірімен сабақтастыру мәдениеттерін қалыптастыру;
- интерактивтік телекоммуникациялық технологияларды (Интернет, қашықтықтан оқыту және т.б.) қолдануға даярлау;
- ақпараттық-білімдік ортаны модельдеу мен жобалау қабілетін қалыптастыру және осы дағдыны өзіндік кәсіби қызметтеріне қолдануға даярлау.

Соңғы кезде білім беруде АКТ пайдалану бағыттары табысты дамып келеді. Оқыту үрдісінде ақпараттық технологияның инновациялық құралдарын қолдану, оқытудың тек қана формасы мен әдісін өзгеріп қана қоймайды, сонымен бірге оқу үрдісін жаңаша басқару және қадағалау әдістерінің пайда болуына мүмкіндік туғызады.

И. В. Роберт ақпараттық технологиялар орталарын пайдаланудың келесі педагогикалық мақсаттарын анықтайды [1]:

1. Ақпараттық технологияларды қолдану негізінде оқу-тәрбие үрдісінің барлық деңгейін жетілдіру:

- оқыту үрдісінің ықпалы мен сапасын арттыру;
- танымдық қызметтің екпінділігін арттыру;
- пәнаралық байланысты тереңдету;
- қажетті ақпаратты іздеуді оңтайландыру және көлемін ұлғайту.

2. Оқушы тұлғасын дамыту, ақпараттық қоғам шартында өмір сүруге даярлау:

- ойлардың түрлі формаларын дамыту;
- коммуникативтік қабілеттерді дамыту;
- күрделі жағдайда оңтайлы шешім немесе шешу нұсқаларын қабылдау дағдыларын қалыптастыру;
- компьютерлік графика, мультимедиа технологиясын пайдалану арқылы эстетикалық тәрбие беру;

- ақпараттық мәдениетті қалыптастыру, мәселені немесе жағдайды модельдеу біліктілігін дамыту, ақпаратты өңдей білу;
- экспериментальдық-зерттеушілік қызметті іске асыра білуді қалыптастыру.

3. Қоғамның әлеуметтік тапсырысын орындау:

- ақпараттық сауаты бар тұлғаны даярлау;
- компьютерлік орталарды пайдаланушыны даярлау.

Оқыту үрдісінде компьютерлік технологияларды пайдалану келесі мақсаттарға бағытталады:

- компьютерлік технологиялардың мүмкіндіктерін іске асыру арқылы оқыту үрдісінің ықпалдығы мен сапасының деңгейін көтеру;
- танымдық әрекеттердің белсенділігін арттыратын ынталарды қамтамасыз ету;
- қазіргі заманғы ақпарат өңдеу орталарын пайдалану негізінде пәнаралық байланысты тереңдету.

Оқыту үрдісінде АКТ пайдалануда келесі дидактикалық мақсаттарды іске асыруды міндет ету қажет [2]:

1. Оқу еңбегін рационалды ұйымдастыру дағдыларын қалыптастыру.
2. Оқылатын пәнге қызығушылық қалыптастыру.
3. Ойлау әрекеттерін жалпылау тәсілдерін мақсатқа бағдарлауды қалыптастыру.
4. Оқушының өз беттерінше жұмыс істеулерін дамыту.
5. Оқушыны шығармашыл түрлендіруші әрекеттерге баулу.
6. Алған білімдерін пайдалану біліктерін қалыптастыру және оны өз бетінше іздену арқылы кеңейту.

АКТ оқытуда қолдану – оқытудың ғылыми, жүйелік тәсілді және көрнекілік сияқты маңызды дидактикалық принциптерін іске асырып, оның түрлі құралдары мен әдістерін оңтайлы үйлестіреді.

Педагог мамандарды даярлауда ақпараттық құзырлығын қалыптастыруда инновациялық технологияны пайдаланудың орны өте зор. АКТ оқытуда қолдану – оқытудың ғылыми, жүйелік тәсілді және көрнекілік сияқты маңызды дидактикалық принциптерін іске асырып, оның түрлі құралдары мен әдістерін оңтайлы үйлестіреді.

Оқушылардың пәнді жақсы игеруінің басты шарты оқытушының осы сабаққа деген қызығушылықты тудыра білуінен басталады. АКТ – педагогтың мүмкіндігін күшейтетін құрал, бірақ ол оқытушыны алмастыра алмайды. АКТ қолдану мақсаты - сабақты компьютермен сүйемелдеу ісін жүзеге асыру:

- компьютер арқылы оқу сапасының артуына ықпал жасау;
- оқыту аймағының кеңеюіне байланысты оқушының білім деңгейінің қоғамның әлеуметтік талабына сай болуы;
- компьютерлік технологияның бұрынғы дәстүрлі пәндерге енгізілуі, оны игеру мүмкіншіліктерін арттыру.

Оқушылардың әртүрлі компьютерлік техникалық құралдарды игеріп, соларды тұтыну тәсілдерінің қалыптасуы, яғни оларды игеру оқушыларды

инновациялық білім ортасына жылдам енгізеді. Компьютермен оқытудың өз мақсаты, мазмұны, формасы және ерекше өткізу тәсілі бар екені белгілі. Осындай сабақтар жасаудың мынадай негізгі кезеңдері болады:

- оқыту мақсатын анықтау;
- өтілетін тақырыптың, бөлімнің материалдарын талдау керектілерін таңдап алу және оның сценарийін құрастыру;
- сабақты жүргізудің бағдарламсын жасау;
- оқу үрдісінде компьютерлік сүйемелдеуі бар сабақтарды кіргізу.

Компьютерлік сүйемелдеуі бар сабақтарды жасаудың алғашқы кезеңін таңдап алынған тақырып бойынша оқыту мақсаттарын анықтаудан басталады. Білім беру мақсатын жүзеге асыру нәтижесінде оқушылар оқу материалының жаңа көлемін игереді, оның сапасын арттырады, деңгейін өсіреді. Бұл мақсат екі топқа бөлінеді:

- оқушыларды білім негіздерімен, нақты фактілермен түсініктермен заңдармен, теориямен таныстыру;
- жалпы әлеуметтік пәндік және пәнаралық біліктілікті, соларды игеруді қалыптастыру, яғни алдыңғы білімді қолдану тәсілдерін меңгеру.

Оқыту үрдісінің маңызды компоненттерінің бірі – бақылау және баға қою. Бақылау – бұл педагогикалық басшылықтың және оқушылардың танымдық іс-әрекетін меңгертудің функциясы. Бақылаусыз жеке адамның дамуы мен қалыптасуын басқаруға болмайды. Бақылаудың психологиялық педагогикалық мәні оқушыларға дер кезінде көмек көрсету. Сабақтың барлық кезеңдерінде бақылаудың мазмұны оқушылардың іс-әрекетіне ынталандыру және олардың белсенділігін дамыту тиіс. Бақылау үрдісінде оқушылардың алған білімді игеруі және баянды етуі бойынша оқу жұмысының сапасы туралы толық хабар алу өте қажет.

Әдебиеттер:

1. Нургалиева Г.К., Тажигулова А.И., и др. Педагогические технологии информатизации образования. Алматы: РЦИО. 2002, -269 с.
2. Доллинер Л. Ақпараттық коммуникациялық оқыту технологияларының мәселелері және болашағы Информатика негіздері ғылыми-әдістемелік журналы, 2008 ж. №1 2-4 б.

ОҚУ ҮРДІСІНДЕ ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ

М. С. Жұматаева,
*М. Әуезов атындағы мектеп,
Жамбыл облысы aktaral1264@mail.ru*

Қазір бүкіл әлемде индустриялық қоғамнан интерактивті қатынас жасауға, оны жүзеге асыратын техникалық мүмкіндіктерді дамытып отыра алатын ақпараттық қоғамға көшуде. Бүгінгі күні инновациялық әдістермен ақпараттық технологияларды қолдану арқылы оқушының ойлау қабілетін

арттырып, ізденушілігін дамытып, қызығушылығын тудыру, белсенділігін арттыру ең негізгі мақсат болып айқындалады.

Оқушылардың танымдық көзқарасын байыту, ақыл-ой қабілетін жетілдіру, өзіндік ойлау және өмірлік ұстанымын қалыптастыру оқытушының шеберлігіне, шығармашылық қабілетіне байланысты. Теориялық білімді игерту мен жаңғырту және жаңа жағдайға іс жүзінде лайықтап қолдануға үйреткенде ғана оқушылардың алған білімі мен біліктілігі шынайы да нақтылы қалыптасады. Осындай жолмен қалыптасқан білім мен біліктіліктің танымдық маңызы да зор болады. [1]

Бүгінгі күні ақпараттық және педагогикалық технологиялар негізінде оқытушының рөлін түбегейлі өзгертуге мүмкіндік туды, оқытушы тек қана білімді алып жүруші ғана емес, сонымен қатар оқушының өзіндік шығармашылық жұмысының жетекшісі және бағыт берушісі болып анықталды. Осыған орай, қазіргі күннің сабақ беру үрдісінде инновациялық әдістерді оқыту интерактивті оқыту моделі болып табылады. Инновациялық әдістердің ең негізгісінің бірі – «Интерактивті оқыту әдісі». Оның негізгі қағидасы – педагогикалық қарым-қатынас пен қарым-қатынас диалогы арқылы жеке тұлғаны қалыптастырып, дамыту.

Оқытудың тәжірибелерді дамытуға бағытталуы. Елде болып жатқан саяси, әлеуметтік, экономикалық және басқадай өзгерістер білім беру жүйесіне де әсерін тигізді. Бұл өзгерістер оқу орындарында жаңа пәндер енгізіп қана қоймай, дәріс беру әдістемесінің өзін өзгерту қажеттігін туғызды. Біздің еліміз дамудың демократиялық жолын таңдап алғандықтан, қазіргі кезде шешім қабылдауға халықты тартудың да маңызы зор. Бұл аудиториядағы жұмысқа да қатысты: оқушылар сабақ кезінде мейлінше белсенділік танытуға тиіс. Оқушылардың осындай белсенділігін арттыруға мүмкіндік жасайтын әдістемелік амалдарды интерактивті деп атайды.

«Интерактивті оқыту әдістемесі». Егер де сабақ үстінде оқушылар мен оқытушылардың арасында тығыз қарым-қатынас байқалса, онда мұндай оқытуды интерактивті деп атайды. Әдетте мұндай қарым-қатынас оқушылар әлдебір мәселені талқылап, соның шешімін табуға тырысқан кезде байқалады. Бұл жерде оқушылардың жауаптарынан гөрі мәселенің шешімін табуға талпынғаны маңыздырақ. Себебі интерактивті оқытудың басты мақсатының өзі - оқушыларды өз бетінше ой қорытып, жауап таратуға үйрету. Интерактивті оқыту оқушының оқу процесіне белсенді қатысып отыруына жағдай жасайды. Оқушы мұнда пассивті қабылдаушы ғана емес, шығармашылық ойлау қабілетін үнемі жетілдіруге тырысатын креативті (шығармашыл) тұлға.

Интерактивті әдістеме өзара қарым-қатынастың мол ауқымын қамтиды. Оқу үрдісінің барысында оқушылар мыналармен қарым-қатынасқа түседі:

- оқытушымен (оқушылар оқытушының сұрағына жауап берген кезде);
- шақырылған адамдармен (немесе топ оқушыларының өздері әлдебір
- ұйымдар мен адамдарға баруы мүмкін);
- өзге оқушылармен (бірігіп жұмыс істеу барысында);
- шағын топтармен (3-5 оқушымен);

- оқушылардың үлкен тобымен (көбіне пікірталас, топ болып әлдебір мәселені талқылау барысында);
- оқушылардың тобымен және халықпен (топ әлеуметтік сауалнама жүргізеді);
- кейбір техника түрлерімен (мысалға компьютермен).

Топтың сандық құрамы оқудың немесе өзара қарым-қатынастың сапасын айқындамайды. «Өзара қарым-қатынас» әдісінің ерекшелігі - оқушы өзгелермен араласу барысында ашыла түседі.

Интерактивті әдістерге:

- Проблемалық шығарма әдістері;
- Презентациялар;
- Пікір-таластар;
- Кейс-стадийлер;
- Топпен жұмыс;
- Миға шабуыл әдісі;
- Сын тұрғысынан ойлау әдісі;
- Викториналар;
- Мини зерттеулер;
- Іскерлік ойындар;
- Рөлдік ойындар;
- Инсерт әдісі;
- Блиц-сұрақтар әдісі;
- Анкета алу әдісі т.б. жатады.

Оқыту үрдісін жоғары деңгейге көтерудің негізгі әдісі проблемалық шығармашылық әдіс болып саналады. Бұл әдісті қолдану барысында өтілген әрбір сабақ сұхбат болып өтіп, сабақ беру барысында зерттеушілік үрдісі жетекшілік етеді. Бұл әдістің ерекшелігі оқушыны оқыту үрдісіне қызықтырады. Сабақтың белгілі бір тақырыбын бастау барысында оқушыларға проблемалық сұрақ немесе проблемалық тапсырма беріледі. Проблеманы шешу барысында оқушының біліміне қойылатын талаптар мен оны түсінуі арасындағы қарама-қайшылықты оқытушы болдыртпауға тырысады. Оның үстіне негізгі проблемалар оқушылардың өздерімен көтеріліп, сол проблемаларды шешу оқушылардың өздеріне жүктеледі. Проблемалық оқыту әдістерін ұйымдастыру өте күрделі болып табылады, өйткені оқытушының өте терең, жан-жақты дайындалуын талап етеді. Бірақ, бастапқы кезеңде бұл әдісті бұрын өтіліп кеткен сабақтардың құрылымына қосымша ретінде пайдалануға болады.

Келесі құнды әдістің бірі – кейс-стадий әдістері немесе «оқытудың нақты жағдайлары». Бұл әдістің ең негізгісі - жағдай ұғымы, яғни жағдайларды таңдау барысындағы ең соңғы нәтижеге әсер ететіні анықталады. Бұл әдісті қолдану барысында бір ғана дұрыс шешімнің бар болуы міндетті емес. Оқытудың бұл әдісінің негізінде оқушы өздігінен шешім қабылдап, сол шешімін дәлелдеп беруі тиіс.

Кейс-стадий әдісі құқықтану мен медицина саласында ХХ ғасырдың басында қолданыла бастады. Оқытудың бұл әдісіне жетекшілік ететін Гарвард университеті. Өйткені, ең алғашқы кейс жағдайлары бизнес мамандығында оқытын студенттер сынамаларынан өткен. Кейс-стадий әдістерінің авторларының айтуынша, оқушылар мен оқытушылар әрбір іскерлік жағдайлар мен мәселелерді талдауға қатысады. Мұндай кейс-стадий жазбаша түрде құрылып, шынайы деректермен негізделіп, оқушылардың оқуға және сол мәселе бойынша сұхбаттасуына арналған. Бұл әдістің ең басты жетістігі - белгілі бір жағдайларға талдау жасай білу, баламаны бағалай білу, тәжірибелік мәселелерді шешуге дағдылану.

Кейс-стадийлердің ерекшелігі:

1. Белгісіз бір жағдайларда ең дұрыс шешім қабылдау;
2. Шешім қабылдаудың жолдарын іздестіру, соларды жоспарлау;
3. Белгілі бір жағдайларды зерттеу дағдыларын қалыптастыру;
4. Жоспарларды құра білу;
5. Теориялық алған білімдерді тәжірибеде қолдана білу;
6. Басқа да мамандардың көзқарастарын ескеру.

«Оқытудағы нақты жағдайлар» әдісін пайдаланудың жалпы технологиясы:

- а) оқытушы кейсті таңдайды;
- б) негізгі және қосымша материалдарды нақтылайды;
- в) сценарий жазады.

Оқушының міндеті кейсті, қосымша әдебиеттер тізімін алып сабаққа дайындалу. Сабақ барысында оқытушы:

- а) кейсті алдын-ала пікір-таласқа салуды ұйымдастырады;
- б) топтарды шағын топтарға бөледі;
- в) кейсті талдау барысында сұхбаттасуға жетекшілік етеді.

Оқушы:

- а) сұрақтар қояды;
- б) шешім қабылдаудың жолдарын ұсынады;
- в) шешім қабылдайды;
- г) осы жұмыс туралы жазбаша есеп құрастырады.

Ақпаратты беру оқытушы мен оқушының қарым-қатынастық принципіне негізделген. Жоғарыда көрсетілген әдістер оқушының қызығушылығы мен белсенділігін арттырып, алынған мәліметтерді шығармашылық тұрғыдан қайта өңдеу болып табылады.

Оқытудың интерактивтік моделінің негізгі критерийлері:

1. Емін-еркін пікір-таласқа түсу мүмкіндігі;
2. Белгілі бір материалды емін-еркін баяндау;
3. Топтық тапсырмалардың қолданылуы және сол арқылы ұжымдық іс-әрекеттерді дамыту;
4. Жазбаша жұмыстарды орындау.

Мемлекеттік білім стандарты деңгейіне оқыту үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді. Сондықтан оқу-тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу оқушылардың білімге деген

қызығушылығын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол ашады.

Интерактивті оқыту әдістерін қолдана отырып, келесі нәтижелерге қол жеткіземіз:

1. Уақыт үнемделеді;
2. Сабақтың сапасы көтеріледі;
3. Оқу әдісі мен құралдарын таңдауға мүмкіндік туады;
4. Оқушылардың белсенділігі мен қызығушылығы артады, сондықтан оқу үлгерімі көтеріледі.

Интерактивті оқыту әдістері дәстүрлі оқыту әдістерінен оқу үрдісінде оқушылардың өзінің өмірлік тәжірибелерін пайдалану арқылы есте берік сақтауымен, мәліметтерді талдап, жинақтау арқылы жеке және кәсіптік қабілеттерін аша алуымен ерекшеленеді. Интерактивті оқытудың тиімді жақтарының бірі оқушылар ақпарат алумен қатар өздерінің белгілі бір мәселені шешу жолын қисынды түсіндіреді және де оқушылар ойларының тереңдігіне талпынады, мұғалімнің жетешілігі арқылы білімдерін әрі қарай дамытады.

Қорыта келе мұғалім ізденісі білім кепілі. Демек жаңа технологиямен қаруланған мұғалім ғана, өркениетті ел болашағын тәрбиелей алады.

Жаңа технологияларды білім беру саласында тиімді пайдалану арқылы оқушылардың өзіндік жұмысының сапасын арттыруға көмектеседі. Тәуелсіз Қазақстанның келешегі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақ – ұлттың ұлт болып қалуының кепілі.

Әдебиеттер:

1. Мұхаметжанова С.Т. Жартынова Ж.Ә. «Интерактивті жабдықтармен жұмыс жасаудың әдіс-тәсілдері», Алматы, 2008 ж.
2. Құдайбергенева К.С. Инновациялық тәжірибе орталығы-педагогикалық технология көзі. Алматы, 2001 ж.
3. «Қазақстан мұғалімі» газеті, 2008 ж., 5 наурыз.
4. «Информатика негіздері» 2006-2014 ж.

ВНЕДРЕНИЕ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Ибраимова Ж. Е.,

*учитель русского языка, средняя школа
Кишишиган, Панфиловский район,
Алматинская область, djuta_70@mail.ru*

Современные экономические и социальные условия развития общества выдвигают проблему совершенствования образования. Качество образования характеризует связь сферы образования и других сфер деятельности человека, которые рассматривается на разных уровнях педагогической системы, имеет

универсальный характер. Социальный характер этой актуальной проблемы проявляется в соответствии качества образования требованиям государства, запросам общества, и потребностям людей. Современная школа должна обеспечивать возможность успешного применения полученных знаний на практике с учетом их образовательных и индивидуальных возможностей. Для достижения нового уровня качества общего образования необходимо изменить подходы к образовательной деятельности, которая должна быть оптимальной технологией.

С проблемой обновления качества образования тесно связано «Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан», ожидаемыми результатами, которой является сформированность у учащихся, обучение тому, как обучаться. Новое качество должно отражать процессы информатизации науки и производства, современные средства коммуникации требует и новых способов мышления, его конечного результата. При организации образовательного процесса требуется общее образование нового качества, нового творческого подхода, переосмысления отношений между субъектами образования, а также материально-технических затрат. Новые перспективные перемены отражают интересы не только участников образовательного процесса, но и запросы современного общества и требование государства, которому нужны способные профессионально подготовленные выпускники, готовые к трудовой и общественной деятельности, к успешной социализации.

«Программа курсов повышения квалификации педагогических работников РК» значительно пополнила сведения учителей о более удобном и практичном построении учебного процесса, понимание способов интегрирования новых идей в современном образовании.

Использование на уроках семи модулей является тем инструментом, с помощью которого учителя могут обучать всех учащихся качественно и эффективно. Задача учителя – организовать обучение таким образом, чтобы использовать в качестве стимула природные качества детей и их психофизические качества.

Эффективность технологии достигается за счет использования наиболее передовых методов и средств современной дидактики, организации обучения, компьютеризации образовательного процесса. Одним из способов повышения эффективности познавательной деятельности учащихся является дифференцированный подход в обучении.

При использовании такой формы обучения можно гарантировать возможность обучения в соответствии с потребностями, возможностями интересами, склонностями каждого ученика. Ведущей идеей такой формы обучения является идея педагогики сотрудничества, т.е. принятие любого ученика таким, какой есть. Эти новые подходы в преподавании и обучении имеют одно несравненное преимущество, данная модель позволяет четко планировать и отслеживать процесс развития учащихся. Акцент, присутствующий на каждом уроке, делается на самосознание,

самоопределение, самовыражение, саморегуляцию, учащихся в процессе обучения.

Еще одной основой данной теории является переход в процессе обучения умственного развития ученика из зоны «актуального развития» к зоне «ближайшего развития», которое может быть осуществлено на основе деятельности, переходящей от репродуктивного к продуктивному. Эти уровни деятельности обеспечивают разные уровни усвоения учебного материала учащимися. Ученический уровень обеспечивает только такое качество знаний, как правильность – это правильное выполнение аналогичных заданий, не требующих трансформирования полученных знаний, пересказа текста правил.

Алгоритмический уровень усвоения обеспечивает такое качество знаний, как полнота и действенность, т.е. ученик, может перечислить все ведущие элементы знаний, дать определение каждому из них, охарактеризовать основные их признаки, а также выполнить задание по теме с применением полученных знаний и умений.

Заданий ученического и алгоритмического уровня в действующих на сегодняшний день учебниках русского языка достаточно, а вот заданий эвристического и творческого хотелось бы увидеть больше. Эвристический и творческий уровни обеспечивают, кроме перечисленных качеств знаний также их сознательность, системность и прочность.

Таким образом, начиная только с эвристического уровня усвоения, мы можем удостовериться в том, что учащиеся обеспечены всеми компонентами качеств знания. Естественно, что только в этом случае ученик должен получить отлично. Чем интересна эта технология для учащихся? У них всегда есть цель, к которой нужна стремиться.

Традиционное обучение не позволяет так четко отслеживать и оценивать уровни ЗУН по деятельным характеристикам, т.е. насколько ученик усвоил материал; осознанно, прочно, системно, полно. Традиционно также не учитывается тот фактор, насколько применяется учеником приемы мыслительной деятельности – анализ, синтез сравнение выделение главного, рефлексия.

При уровне дифференциации усвоения для организации процесса обучения разрабатываются уровневые задания для самостоятельной и контрольной работы по каждой теме, соответственно требованиям уровней. Ученический уровень представляет «обязательный» уровень, а остальные уровни – возможность выбора соответствующих знаний, умений навыков по индивидуальному опросу учеников. Таким образом, организация учебного процесса на основе уровневой дифференциации позволяет организовать «все углубляющее движение» мышления вокруг объекта мышления, и тем самым обеспечивать содержательную индивидуализацию обучения, покрывать не только уровень актуального развития обучаемого, но и зону его ближайшего развития. Такое обучение обеспечивает свою динамику развития.

При выполнении самостоятельной работы все ученики начинают свою деятельность с выполнения заданий ученического уровня, даже для сильных

учащихся вводится для того, чтобы в классе не происходило искусственного деления на способных и неспособных учащихся. Все ученики берут старт одновременно, каждый из них, по мере своих индивидуальных способностей достигает своей вершины в усвоении знаний. Это обеспечивает опорными знаниями в классе – а главное гарантированным выполнением заданий обязательного уровня даже слабыми учениками. Каждый учащийся обязан выполнить задание первого уровня, и имеет полное право выполнить задание повышенной трудности сложности тем самым, развивая свои способности и повышая уровень своих знаний.

При этом выполнение заданий более сложных уровней становится целью ученика, так как по мере правильного выполнения заданий каждого из уровней ученики получают соответствующие этим уровням оценки. Использование новых подходов в преподавании дает не только качественных результат, но и повышает мотивацию учащихся, путем развития также критического мышления, а также развивает творческую деятельность, как учащихся, так и учителей. Ведь для того что бы спланировать план урока учитель должен подойти к работе не только с научной или теоретической точки зрения но и с творческой. Как говорил известный русский историк профессор В.О. Ключевский «Что бы быть хорошим преподавателем, нужно любить то, что преподаешь, и любить тех, кому преподаешь»

Мне кажется, что главный вопрос педагогических технологий заключается в следующем; как получить гарантированный результат? Уровень результативности деятельности напрямую связан с уровнем профессионализма, наивысшим проявлением которого является его технологичность. Сегодня быть грамотным специалистом нельзя без изучения всего обширного арсенала образовательных технологий.

Поэтому каждый учитель должен все время совершенствоваться в своей деятельности и не использовать постоянно лишь традиционный метод работы. Он должен искать новые пути реализации той или иной информации в своей работе. По моему мнению, каждый учитель всегда задумывается над тем «как создать урок интересным? как увлечь учеников к своему предмету? Как создать на уроке ситуацию успеха для каждого ученика? Как провести лучше, интереснее урок и как добиться успешных результатов в своей работе? Так вот можно сказать что, как раз таки новые подходы в обучении, и дифференциация в обучении рассматривают эту проблему. Вся суть инновации состоит в том, что учитель все время обучения является лишь направляющим, который наблюдает за процессом самостоятельного обучения учащихся. Использовать такую методику на своих уроках постаралась и я, создав коллаборативную среду в классе. Дав возможность учащимся изучать, новый материал, самостоятельно используя новую методику преподавания. В послании Президента отмечается «Чтобы стать развитым конкурентоспособным государством, мы должны стать высокообразованной нацией.

Необходимо уделить большое внимание функциональной грамотности наших детей, в целом всего подрастающего поколения. Это важно, чтобы наши

дети были адаптированы к современной жизни» этом заключается актуальность данной темы мы очень много говорим об индивидуализации учебного процесса, повышения учебной самостоятельности учащихся в учебном процессе.

И как раз таки формативное оценивание является механизмом наиболее соответствующим требованиям современного общества, учитывающего индивидуальные способности учащихся и их возрастные особенности. Понимание обучения с точки зрения социоконструктивисткой лежит на основе Новых подходов в преподавании и обучении изложенный, в Программе. Дети являются активными обучающимися, которые формируют свое мышление на основе личных размышлений и социального взаимодействия. Педагогические подходы известные, как преподавание и обучение на основе диалога (Мерсер, 1995,) Несмотря на то, что идеи, рассматриваемые на всех семи модулях, по сути, являются новыми подходами в преподавании и обучении. «Обучение через диалог» «обучение тому, как обучаться»

Делая вывод о результативности данной работы, следует отметить что семь модулей Программы достаточно высоко повысил уровень мотивации детей.

Мы общество, должны прививать в наших детях лучшие человеческие качества, а также интерес к познаниям. Ведь подрастающее поколение должно вырасти компетентными людьми. Семь модулей программы Кембриджского университете как раз и является стержнем в развитии мировоззрения человека 21 века.

Литература:

1. Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы, 2012г.»

ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА ПАЙДАЛАНУ ТИІМДІЛІГІ

**Кадирбаев Ондаш Жалгасбаевич,
Жумагулова Мурзагуль Ахетовна,**
*Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Бозкөл ауылы,
№ 96 Қарасақал Ерімбет атындағы қазақ
орта мектебінің физика пәнінің мұғалімдері mirzagul96@mail.ru*

Болашақтың бүгінгіден де нұрлы болуына ықпал етіп, адамзат қоғамын алға сүйрейтін күш тек білімде ғана десек қателеспейміз. Қай елдің болмасын өсіп өркендеуі, өркениетті дүниеде өзіндік орын алуы, оның ұлттық білім жүйесі деңгейінің даму бағытына байланысты болып келеді. Білім берудегі ескі мазмұнының орнына жаңасы келуде.

Әлем елдерінің біразы бұдан 45-55 жыл бұрын игерген әдіс-тәсілдер мен технология бұл күнде әрбір мұғалімнің басты құралы болып отыр. Ал, осы технология дегеніміз не, осының мағынасын түсініп алайық. “Техно” латын тілінен алғанда “шеберлік, іскерлік әдіс” деген мағынаны білдіреді. Яғни, технология – бір істі орындағанда қолданылатын тәсілдер жиынтығы жүйесі.

Ал, инновация деген сөздің қазақша аудармасы “жаңару, жаңалық” деген мағынаны білдіреді. Яғни, тәрбиелеу жұмысына жаңалықты енгізу, жаңа әдіс-тәсілдерді, амалдарды, құралдарды, жаңа тұжырымдамаларды жасап, оларды қолдану деп анықтаған. Педагогикалық технология:

1-ден, білім беру үрдісінде оқушының өз әрекетінің құрылымы мен мазмұны;

2-ден, алға қойған мақсатты диагностика арқылы айқындап, мақсатты орындап отыру жолын қадағалап отыру.

3-ден, оқыту ісінің тұтастығы, оқушының ынта-ықыласынан, қабілетінен, өзі бетімен ізденуінен және танымдық қызметін басқарудан тұрады.

Жаңа педагогикалық технологияны меңгеру мұғалімнің кәсіптік адамгершілік рухани және тағы басқа көптеген ұстаздық келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді [1]. Сонымен, жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері - өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан-жақты дамыту. Инновациялық білімді дамыту, өзгеріс енгізу, жаңа педагогикалық идеялар мен жаңалықтарды өмірге әкелу.

Білім саласындағы міндеттерді жүзеге асыру үшін, мектеп ұжымында әр мұғалім күнделікті ізденіс арқылы барлық жаңалықтар мен өзгерістерді сабақтарында енгізіп отырады. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше жан-жақты сауатты маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік және көптеген адами қабілеттің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Оқыту мен тәрбиелеуге тың әдіс-тәсілдер енгізілді. Нәтижесінде тұтас педагогикалық үрдістер өзгертіліп, білім берудің тиімді деп танылған жаңа технологиялары дүниеге келеді. Кез-келген оқыту технологиясы мұғалімнен терең теориялық, психологиялық, педагогикалық, әдістемелік білімді, үлкен педагогикалық шеберлікті, шәкірттердің жан дүниесіне терең үңіліп, оны ұғына білуді талап етеді. Сондықтан оқушының рухани өсуіне жағдай туғыза алатын, жаңалықтарды қабылдауға даяр, өз әрекетіне өзгеріс енгізе алатын педагогтар ғана бүгінгі қоғамның мүддесі мен әр баланың үрдісінен шыға алады. Ойы жүйрік, ақылы жетік, бәсекеге қабілетті, өзгерістерге бейім, жеке тұлғаны тек қана педагог қалыптастыра алады [2].

Оқытудың жаңа ақпараттық – коммуникациялық технологияларын меңгеру – қазіргі заман талабы. XXI ғасыр ақпараттық технология ғасыры. Қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда ақпараттық – коммуникациялық технологиялардың маңызы зор. Білім беруді ақпараттандыру және пәндерді ғылыми – технологиялық негізде оқыту мақсаттары алға қойылуда. Ақпараттандыру технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді,

әрі білікті мамандарын даярлау оқытушының басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан – жақты технологияны жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңның 11-бабының 9-тармағында оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қасиеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, қашықтан оқыту, ақпараттық – коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану міндеті қойылған.

Жаңа ақпараттық технологияларының ішінде ең тиімді технологияларға: оқытудың компьютерлік технологиясы, мультимедиялық технологиялар, презентациялық технологиялар, қашықтықтан оқыту технологиясы кіреді.

Оқытудың компьютерлік технологиясы – ақпаратты бейнелеу, тасымалдау және жинақтау, оқушының танымдық әрекетін бақылау және басқару сияқты педагогтың кейбір функцияларын модельдейтін компьютерлік техника, телекоммуникациялық байланыс құралдары және интерактивтік программалық өнім негізінде жұмыстың педагогикалық шарттарын жасау тәсілдері, әдістері, құралдар жиыны.

Физика сабағында бұл технологияны «Функцияның графигін қарапайым түрлендіру» тақырыбын түсіндірген кезде, Интернет желісін пайдалана отырып, On-line түрде функция графигіне қарапайым түрлендірулерді көрсетуге болады.

Сабақтың бекіту бөлімінде оқушыларға өзіндік жұмыстарын ұйымдастырған кезде жаңа материалды Интернет желісін пайдалану арқылы толықтыруларына мүмкіндік жасалады. Мұндай әдістерді сабақ үрдісінде қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығы мен ақпараттық мәдениеттілігін дамытады.

Мультимедиялық технологиялар – бейнелік және аудиоэффектілік, әртүрлі мультипрограммалық мүмкіндіктерді интерактивтік программалық жабдықтың басқарумен орындата алатын электрондық құжаттарды дайындау тәсілдері.

Қазіргі таңда қолға алынып отырған компьютерлік оқу үрдісінде «интерактивтік тақтамен» жұмыс істеу.

Бұл тақтаның тиімділігі мынады:

- тез арада қайтарым байланыс болуын қамтамасыз етеді;
- қажетті ақпараттық материалдарды жылдам тауып алуға мүмкіндік береді;
- әрбір жеке тұлғаның, білімін, білік іскерлігін әрбір тараулар бойынша тексеруге, бағалауға болады;
- геометрияда стереометрия фигураларын салуда құрылғылардың тиімділігі.

Интерактивтік программаларды немесе әр түрлі анимация құрастыру программаларын «Кеңістіктегі координаталар және векторлар» тарауын өткен кезде векторлардың қозғалыстарын, кеңістіктегі координаталардың бейнеленуін көрсетуге болады. Геометрия пәнін оқыту барысында кеңістікте

фигуралардың салыну жолдарын, жазықтықтардың түзумен қиылысу белгілерін, т.б. тақырыптар бойынша бейнелі түрде көрсету мүмкіндігін пайдалануға болады. Сабақты мультимедиялық кабинетте өткізу барысында Net Control 2 сыныпты басқару бағдарламасын пайдалану, білім алушының пәнді жетік меңгеруге, физалогиялық мәдениеттің дамытуға үлкен көмегін тигізеді.

Презентациялық технологиялар. Бұл технология, бір жағынан, оқушыларға жаңа материалдарды көрнекі түрде көрсету құралы болатын болса, екінші жағынан, мұғалімдерге осы материалдарды дайындауды және оларды қолдану процесін де жеңілдетеді. Алдын ала жүргізілген тәжірбиелер презентациялар технологиясын пайдалану білім алушылардың оқуға деген ынталылығын арттырып, сабақтың қызықты өтуін қамтамасыз етіп, оған дайындау мерзімін қысқартады, ең бастысы – оқытушыларды жаңа ақпараттық технологияларды пайдалануға дағдыландырады.

Презентациялық технологияларды физика пәнін меңгерту барысында MS Office қолданбалы бағдарламалар пакетінде MS Office Power Point, MS Office FrontPage, MS Office Publisher бағдарламаларын пайдаланып иллюстрациялар, фотографияларды, бейнелік, дидактикалық материалдарды салып жасалған презентациялар оқушылардың пәнге деген қызығушылығын туғызады.

Қашықтықтан оқыту технологиясы – ақпараттық коммуникациялық технологиялық құралдар және ғылыми негізделген тәсілдер арқылы білім алу формасы. Бүгінгі таңда осы технология жетілген елдерде өте көп тараған. Қашықтықтан оқытудың артықшылығы:

А) компьютерлік телекоммуникациялар оқу материалдарын тыңдаушыларға жылдам жеткізеді.

Ә) ақпараттық коммуникациялық технологиялардың барлық қуатын оқытуға да, әрі білім алушылармен кері байланыс жасауға да пайдалануға болады [3].

«Бұл технология елімізде әлі кең таралған жоқ, өйткені толыққанды қашықтықтан оқыту туралы айту үшін оқу орындарында және оқушының үйінде де жақсы техникалық және программалық құралдар болу қажет» деген пікірлер айтылады.

Қазіргі тәуелсіз еліміздің экономикасы қарқынды даму үстінде, сондықтан компьютер техникасына қол жеткізуге болады. Және оны Интернет желісіне қосып, әлеуметтік желілерді пайдалану арқылы видео сабақтарды салуға, Веб-чат арқылы есептерді талқылауға, Skype арқылы оқушыларға сабақ жүргізуге болады. Оқулықты электронды кітап түрінде жасап, әрбір оқушының ұялы телефондарына жүктеп беруге де мүмкіндік жасалынады. Осындай әдістерді жасау қашықтықтан оқытуды толық пайдалану деген сөз емес, бұл қолда барды пайдаланып білім беруді үзбей жалғастыру деген сөз.

«E-Learning» электрондық оқыту жүйесі қашықтықтан оқыту технологиясын пайдаланып білім беруге мүмкіндік жасайды. Мысалы, Әртүрлі себептермен сабаққа келмей қалған оқушылардың өтілген материалды компьютерден оқып, ізденіс жасауына, білім алуына мүмкіншілік жасайды [4].

Физика сабағында ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы оқушылардың ақпараттық күзiреттiлiгiн қалыптастыру атты баяндамада қазiргi заман талабына сай ақпараттық технологияларды, электрондық оқулықтарды және Интернет ресурстарды пайдалану оқушының бiлiм беру үрдiсiнде шығармашылық қабiлетiн дамытуға мүмкiндiк беретiнi туралы баяндалады.

Оқушылардың ақпараттық құзырлылығы мен ақпараттық мәдениетiн қалыптастыру қазiргi таңда үздiксiз педагогикалық бiлiм беру жүйесiндегi ең көкейтестi мәселелердiң бiрiне айналып отыр.

Физика сабақтарында ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдаланудың тиiмдiлiгi:

- Оқушының өз бетiмен жұмысы;
- Аз уақытты көп бiлiм алып, уақытты үнемдеу;
- Бiлiм – бiлiк дағдыларын тест тапсырмалары арқылы тексеру;
- Шығармашылық есептер шығару кезiнде физикалық құбылыстарды түсiндiру арқылы жүзеге асыру;
- Қажеттi ақпаратты жедел түрде алу мүмкiндiгi;
- Қарапайым көзбен көрiп, қолмен ұстау сезiну немесе құлақ пен есту мүмкiндiктерi болмайтын табиғаттың таңғажайып процестерiмен әр түрлi тәжiрибе нәтижелерiн көрiп, сезiну мүмкiндiгi;
- Оқушының ой-өрiсiн дүниетанымын кеңейтуге де ықпалы зор [5].

Оқытушы сабағында ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы оның тиiмдiлiгiн жүйелi түрде көрсете бiледi. Ақпараттық – коммуникациялық технологияны пайдалану оқытудың тиiмдi әдiстерiнiң бiрi деп ойлаймын.

Сонымен, физика – оқушылардың ойлау қабiлетiн қалыптастыратын және дамытатын негiзгi буын. Ол оқушылардың интеллектiн, логикалық ойлауын және шығармашылық қабiлеттерiн дамытуға, табиғат заңдылықтарын толығымен түсiнуге ықпал жасайды. Физика пәнiнде ақпараттық технологияларды қолдану пәндi оқытуда дүниенiң заңдарын терең меңгертiп қоймай, оқушының ойын дамытып, эмоциясына, сезiмiне қозғау салады. Өзiне қажеттi мазмұны мен мәлiметтi ақпарат көзiнен таңдап өз бетiнше ойланып, шешiм қабылдауға дағдыландырады. Сондай-ақ сабақ өтуде интерактивтi тақтаны қолдану да сабақ тиiмдiлiгiн арттырады. Компьютердегi интернет жүйесiндегi ақпараттық мәлiметтердi сабақ тақырыбына байланысты қажеттiсiн таңдап тiкелей қолдануға болады [6].

Электрондық оқулықтың тиiмдiлiгi зор. Электрондық оқу құралы – бұл оқу курсының ең маңызды бөлiмдерiн, сонымен бiрге есептер жинағы, анықтамалар, энциклопедиялар, карталар, атластар, оқу эксперименттерiн жүргiзу нұсқаулары, практикумға, курстық және дипломдық жобаларға нұсқау және т.б. бiлiм берудi басқаратын мемлекеттiк органдар тағайындаған арнайы статусы бар берiлген түрдегi баспаларды қамтитын электрондық оқу басылымы.

Оқытушы үшiн электрондық оқулық – бұл күнбе - күн дамытылып отыратын ашық түрдегi әдiстемелiк жүйе, оны әрбiр оқытушы өз

педагогикалық тәжірибесіндегі материалдармен толықтыра отырып, әрі қарай жетілдіре алады. Электрондық оқулық арқылы үй тапсырмасын, жаңа сабақты түсіндіруге және тест тапсырмаларын орындауға болады [7].

Физика курсының механика, динамика, статика, молекула кинетикалық теория электродинамика, термодинамика, оптика, салыстырмалы теория негізі, кванттық механика, астрономиядағы жалпылау мәліметтер бөлімдерінде қарастырылатын заңдар мен формула құбылыстарды оқытуда иллюстративті, демонстрациялық материалдарды пайдалану оқушының логикалық ойлау қабілеті мен пәнге деген қызығушылықтарын арттырады, сыныпта білім алушылардың белсенділігін арттырады. Оқытушылар мен білім алушылар өзіндік жұмыстар жасау нәтижесінде интернет ресурсын пайдалануды, презентация жасауды интерактивті тақтаны пайдалану барысында ACTIVboard, ACTIVstudio программасы, қосымша құралдары активті қалам, ACTIVwand указкасы және ACTIVpanelpro, ACTIVpanel-pro, ACTIVslate, ACTIVslateXR, ACTIVtablet, ACTIVstudio2 немесе ACTIVprimary тақтасыз (ACTIVboard көмегенсіз) компьютерде дайындауға мүмкіндік беретін құрылғыларды, флипчарт - негізгі жұмыс аймағымен жұмыс жүргізуді үйренеді.

Физика пәнін оқытудың тиімділігін арттыру үшін ұсыныстар:

1. Физиканы оқытушы жақсы меңгеруі тиіс;
2. Компьютер мен оның бағдарламаларын меңгеруі тиіс;
3. Физикаға бейімі бар оқушылармен жеке өзіндік жұмыстар жүргізу;
4. Физиканы оқыту барысында ақпараттық-коммуникациялық технология құралдарын пайдалануды;
5. Оқытудың бұрынғы және жаңа әдіс-тәсілдерінің элементтерін пайдалануға;
6. Физика кітабын оқытуды және одан мағлұматты алып көрсете білуге;
7. Үнемі оқытушы өзінің білім деңгейін жетілдіріп отыруы тиіс [8].

Физика сабағында оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту тұрғысынан тиімділігін арттыру - бүгінгі жоғары және орта мектепте физиканы оқыту теориясы мен әдістеменің педагогикалық зәру мәселесінің бірі. Оқушы қабілеті дегеніміз - оның педагогикалық ықпал аясындағы білім алу әрекеті, жеке тұлғаны дамыта оқыту әдістері, оның шығармашылық қабілетінің дамуына әсерін тигізеді. «Қазақстан-2050» атты еліміздің стратегиялық бағдарламасында ұзақ мерзімді басылымдардың ең негізгілерінің бір жоғары интеллектуальды жастарды жан-жақтылыққа тәрбиелеу, олардың потенциалдық деңгейінің көтерілуіне үлес қосу.

Сондықтан, ұстаз-мұғалімдер қауымының алдында өте үлкен міндет жүктеледі. Әрбір өскелең жастың ішкі резервін, талант, дарын деп аталатын үлкен бір психологиялық міндетті, орындау жолында, мұғалімнің жанашылдығы, патриоттығы, іскерлік т.б. қасиеттеріне байланысты болады. Бүгінгі таңда ұрпаққа пәнді тиімді ұғындырудың бірі - жаңа технология негіздері болып табылады. Жаңа технологияларды күнделікті сабақ үстінде пайдалану үшін, әрбір мұғалім өзінің алдында отырған оқушыларының жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагогтың мақсат-мүддесіне байланысты,

өзінің шеберлігіне байланысты таңдап алады. Жаңа әдістерді жүзеге асыруда мұғалім белсенділігі, шығармашылық ізденісі, өз мамандығына деген сүйіспеншілігі, алдындағы шәкірттерін бағалау ерекше орын алады.

Әдебиеттер:

1. Омарбекова Ш.О. Жаңа инновациялық технологияның тиімділігі. // Инновации в образовании: развитие научно-методологического потенциала высшей школы: мат-лы респ.науч.-метод.конф. – Алматы, 30 марта 2012 г., - Ун. Междунар.бизнеса, Алматы, 2012. – С. 209-210.
2. Нурбекова А.К. Білім беру үрдісінде жаңа технологияларды қолдану. – 05.12.2012 // <http://bilimsite.kz>
3. Л.Доллинер «Ақпараттық коммуникациялық технологияларының мәселелері және болашағы». Информатика негіздері, №3, 2010 ж.
4. Жұмашев Ж.Қ. Ақпараттық-коммуникативтік технологияларды математика пәнін оқытуда қолдану тиімділігі. – 08.09.2015 // <http://sabaqtar.kz/>
5. Рахметуллаева Р.К. Электрондық оқулықтың ақпараттық-коммуникациялық технологиядағы алатын орны / Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университетінің ХАБАРШЫСЫ. - №6 (38) 2012. – Б.24-27.
6. «Физика және астрономия» республикалық ғылыми - әдістемелік педагогикалық журналы. 2012ж. №2.
7. Кембридж университеті бағдарламасының негізінде тренерлердің тәжірибе алмасу мастер-кластары. Алматы, 2014.
8. Бұзаубақова К.Ж. Физика сабақтарындағы оқытудың инновациялық технологиялары: Оқу-әдістемелік құрал. - Алматы: Жазушы, 2005.

ЗАМАНАУИ БІЛІМ КЕҢІСТІГІН ІЗГІЛЕНДІРУДІҢ ЖАҢА ТӘСІЛІМДЕРІ

**Казахова Алтынай Есмырзаевна,
Казахова Латипа Есмырзаевна,**
*Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Ембі қалалық №3 ОМ,
орыс тілі мен әдебиеті және география пәні мұғалімдері*

Елбасымыз «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты атты Жолдауында «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек деген болатын. Қазіргі әлемдік білім кеңістігіндегі халықаралық стандарт талаптарына сай оқыту үдерісінің орталық тұлғасы білім алушы субъект, ал ол субъектінің алған білімінің түпкі нәтижесі құзыреттіліктер болып белгіленуі білім беру жүйесінде «функционалдық сауаттылықты» қалыптастыру мәселесін негізге алудың өзектілігін арттырып отыр. ҚР-сы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы №832 қаулысымен «Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған Ұлттық іс-қимыл жоспары» бекітілді.

Бұл Ұлттық жоспар – білім сапасын жетілдірудің негізгі бағдары. Ал функционалдық сауаттылық дегеніміз – адамның өзін қоршаған ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға мүмкіндігінше жылдам бейімделе білуі мен әрекеттесе алу деңгейінің көрсеткіші. «Жақсыда жаттық жоқ», «Өзі жақсы жігітке екі адамдық орын бар», «Жақсы – Ай мен Күндей, әмбеге бірдей» деп даналық байлам жасаған бабаларымыз ұлан-ғайыр даланы мұраға алған ұрпағы кез келген ортаға бейімделе білуіне, қандай да бір жұмысты қиналмай атқаруына ерекше ден қойған. Адамзаттың данышпаны Абай да: «Зар арынан қашық болуға, пайдасына ортақ болуға тілін, оқуын, ғылымын білмек керек». Оның үшін олар дүниенің тілін білді, мұндай болды. Сен оның тілін білсең, көкірек көзің ашылады деген. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады. Заманауи мектептің ең басты міндеті оқушы өмірінің барлық белендерінде білім алуға деген құлшынысын қалыптастыру үшін, оған әрбір қадамының маңыздылығын түсінуге мүмкіндік беруден, тәсілдер мен таным көздерін таңдауда бағдар ұстай білуге үйретуден тұрады.

Білім беру жүйесінде білім алушылардың оқу қажеттіліктері нақты білімнің мәнін түсінуге, соның нәтижесінде өзіндік іс- әрекетке еруге және жеке өміріндегі тәжірибені жетілдіру мақсаттарына байланысты қалыптасады. Осы заманғы мұғалім оқуға үлкен әлеуеттік мүмкіндіктермен келеді. Сондықтан олардың функционалдық ересектерге арналған, жалпы және кәсіби білімнің қажеттілігін дамыту, ғылым, білім мен мәдениет жетістіктері арқылы адамдардың жалпы мәдениеті мен әлеуметтік белсенділікті дамытуға бағытталған танымдық іс-әрекетке ынталандыру үшін білім беру. Қазіргі білім беру парадигмасы «білікті адамға» бағытталған білімнен «мәдениетті адамына» бағытталған білімге көшуді көздейді. Сондықтан да білім беру жүйесінің жаңа форматының басты мақсатының бірі – білім алушылардың еркіндігін, белсенділігін қалыптастыру, өз бетінде шешім қабылдауға дағдыландыру. Деңгейлік оқыту бағдарламасы аясында оқыту нәтижелеріне қол жеткізуді, алған білімдерін тәжірибеде қолдана білумен қамтамасыз ететін сындарлы ойлау және логикалық ойлауды дамыту үшін жаңаша әдістер қарастырылған. Бұл оқыту теориясы оқыту үрдісінде функционалдық сауаттылықты дамытудың негізгі механизмдерін жүзеге асыруда. Ол – оқыту әдістемесі мен мазмұнын түбегейлі жаңарту, яғни, мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жалпы білім беретін орта мектептің Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартын жаңартудан бастау алуға тиіс. Ол үшін мұғалім білім алушының бойына алған білімін практикалық жағдайда тиімді және әлеуметтік бейімделу үдерісінде пайдалана алатындай негізгі

құзыреттіліктерді сіңіруі керек. Олар: басқарушылық (проблеманы шешу қабілеті); ақпараттық (өз бетінше ақпараттар көздер арқылы үнемі білімін көтеріп отыруы); коммуникативтік (қазақ, орыс, ағылшын тілінде ауызша, жазбаша қарым-қатынас жасау); әлеуметтік (қоғамда, өзі өмір сүрген ортада іс-әрекет жасай алу қабілеті); тұлғалық (өзін жеке тұлға ретінде қалыптастыруға қажетті білім, білік, дағдыларды игеру); азаматтық (қазақ халқының салт-дәстүрі, тарихы, мәдениеті, ділі, тілін терең меңгеріп, өзінің азаматтық парызын түсінуі); технологиялық (түрлітехнологияларды сауатты пайдалануы). Білім алушы осы айтылған негізгі құзыреттіліктермен қатар пәндік құзыреттіліктерді меңгеруі тиіс. Тұлға құзіреттілігін дамыту – ұстаздың құзіретті тәсілдерді меңгертуі, білім беру мазмұнын жетілдіруінде. Оның бастысы – оқу үрдісін жаңаша ұйымдастыру, оқушының оқудағы іс-әрекеті арқылы ойлау дағдыларын жетілдіру, өз бетінше білім алу, әрекет ету.

Білім алушылардың функционалдық сауаттылығын арттырудағы, сындарлы ойлантудағы – оқу нәтижелерін бағалау жүйесін жаңарту маңызды рөлді атқарады. Яғни функционалдық сауаттылықты дамыту білім-түсіну-қолдану-жүйелеу жинақтау сияқты өлшемдер бойынша оқу жетістіктерін бағалаудың жаңа тәсілдерін біртіндеп білім беру ұйымдарына енгізу. Білім алушының оқу үрдісінде алған білімдерін келешекте қолдану үшін олардың қандай деңгейде екендігін, яғни өзінің біліміне өзі сындарлы баға беруге көмектесіп қана қоймай, өз проблемасымен жеке қалмай, қолдау арқылы шешімін табуда маңызды. Адамның өзінің өзіне беретін бағасы әрекетке ынталандырады және оның тиімділігін арттырады. Өзіндік бағаның мотивациялық - психологиялық тұжырымдамасы жетістіктерге деген қызығушылықты өзіндік бағалаудың жүйесі ретінде қарастырады. Өзіндік бағалау адамның көңіл - күйіне, оның секемшілдіктен бастап жұмыста өзін - өзі ұмытуына байланысты.

Ал оқыту үдерісіндегі кері байланыс білім алушылардың өз істерінің мәнін түсіну, олар туралы ойлану барысында өзіне өзінің нені, қалай жасағаны туралы толық және анық есеп беруі немесе өзі әрекет барысында басшылыққа алған ережелер мен кестелерді мойындауы не жоққа шығаруы. Оқыту барысында білім алушылардың жас ерекшеліктеріне қарай рефлексияның да әр түрлі формаларын жиі қолдануды мақсат ету, ол сабақ соңында асығыс атқарыла салмай, білім алушыларға байыппен ойлануға мүмкіндік беретіндей етіп ұйымдастырылуы шарт.

Рефлексивті орталық тұлғаның шығармашылық еркіндігі, ол - дамытушылық қарым - қатынас жүйесі. Мұндай ортаның барлық қатысушылары ашық бірлескен әрекетті бірлесе талдау арқылы өздерінің ішкі «қорларын» ашуға мүмкіндік алады. Рефлексиялық орта дамытушылық, дамушылық қарым - қатынастар жүйесі болып табылады. Рефлексиялық мәдениетті дамытудың қазіргі кездегі мәнінің артуы әр түрлі инновациялық - гуманистік әдістердің пайда болуына әкелді. Дегенмен олардың ішіндегі екі негізгі түрін бөліп қарауды жөн көрдім. Олар: ойын және тренинг әдістері. Ойын әдістеріне инновациялық ойындар, ұйымдастыру - әрекеттік ойындар,

ұйымдастырушылық - білімдік ойындар жатады. Қазіргі білімдік мақсаттарға сай білім алушыны рефлексия жасауға дағдыландыру білім алушылардың басты міндеттерінің бірі болғандықтан, ол - сабақтың да негізгі компоненттерінің бірі болуы тиіс. Рефлексивтік іс - әрекет оқушыға өзіндік талдау кезінде ғана байқалатын өзіндік жеке дара ерекшеліктерін тануына мүмкіндік туғызады. Білімді саналы түрде өзіндік қорыту, яғни рефлексия нәтижесінде ғана жүзеге асады. Рефлексия нәтижесі дегеніміз - міндеттерді шешу тәсілдерін түсіну.

Сондықтан да оқушылардың функционалдық сауаттылығын жетілдіруде білім алушылардың сыни ойлай білу және өзіндік жұмыс істей білу қабілеттілігі мұғалімнің жаңа идеяларды тудыруға, сабақ үдерісін одан әрі дамытуда маңызы зор болып табылады. Осылардың бәрі – тұлғаның кәсіби тұрғыда өзін-өзі анықтауына мүмкіндік береді.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Назарбаевтің 2012 жылғы 14 желтоқсандағы «Қазақстан-2050» Стратегиясы- қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы.
2. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 – 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары.
3. «От педагогического опыта к педагогической рефлексии» Методические рекомендации по организации и проведению педагогических мастерских, Н.Задорожная, И.Низовская-*Бишкек, 2011г*
4. «Мұғалімге арналған нұсқаулық» Үшінші (базалық) деңгей, «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Астана, 2012.

ПЕДАГОГТЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ЖҮЙЕСİNДЕ ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ

Казиева Жаркын Борсыкбаевна,
*Арал қаласы Шәмші елді мекені
№ 263 орта мектебі*

*Сабақ беру - үйреншікті жәй ғана
шеберлік емес», ол-жаңадан жаңаны табатын өнер»*

Ж. Аймауытов

Әрбір білім беру мекемелеріндегі жұмыс жасайтын педагогтар Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы-қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты қазақстан халқына Жолдауында айтылған міндеттерді орындауға белсенді түрде еңбек етіп, өз үлестерін қосуда. Әйтседе Елбасы халықты жарқын болашаққа жол бастайтын, ерік-жігер мен еңбексүйгіштік мақсаткерлік қасиеттерді бойға сіңіруге шақырады. Әр педагогтың кәсіби

құзыреттілігін арттыру мақсатында ғана өз елімізді қазақ мемлекеті деп айтатын боламыз. Ол үшін дүниеге көзқарас мәдениеті мен санасы дамыған, ұрпағын оқытып тәрбиелейтін педагогикалық кәсіби құзыреттілігін, біліктілігін арттыру жүйесі қолға алынып отыр. Психологиялық-педагогикалық әдебиеттердегі ғалымдардың зерттеулеріне қарағанда кәсіби шеберліктің қалыптасып дамуы екі ұғымнан тұрады. Яғни құзыреттілік және құзырет ұғымдары пайдаланылып келеді. Педагогтың кәсіби құзыреттілігі дегеніміз не? Педагогтың кәсіби құзыреттілігі мәселесіне боса назар аударар болсақ В.А.Сластенин ұсынған кәсіби құзыреттілігіне сүйене отырып, кәсіби құзыреттілік-жеке тұлға қалыптастыру. Әрбір педагогтың кәсіби құзыреттілігі өз мамандығына байланысты теориялық пен практиканы тең меңгеруі. Педагогтың кәсіби құзыреттілік ұғымына барлық қасиеттер педагогке тән қабілеттер болу керек.

1. Білім – білік дағдысы
2. Өз мамандығына қатысты білімдер жүйесі
3. Жұмыс жасау шеберлігі
4. Мәдениеті
5. Психологиялық қасиет
6. Қарым-қатынас стилі
7. Педагогикалық такт
8. Әдеп жатады

Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігіне байланысты зерттеген ғалымдардың еңбектеріндегі анықтамаларды саралай отырып, мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі төмендегідей деп танып отырмын. Олар: субъектілік, нысандық және пәндік компоненттер. Аталған компоненттерге жеке-жеке тоқталып кетер болсақ, менің түсінігім бірінші субъектілік компонентке мұғалімнің мақсат қоя білушілігі өз ісіне талдау жасай білу өзіне сыни тұрғыдан қарай алу шеберлігі нысандық компонентке мұғалімнің алдына қойған міндеттерін алдын ала жоспарлау. Пәндік компонентке барлық пәндерді жетік, терең білу педагог өз ісіне талдау жасай отырып, сонымен қатар оқушылар мен сыныптан тыс тәрбие жұмыстарына қатар жүргізу қажет. Осы кезде ойыма ұлы ғалымның мына бір сөзі орала кетті. В.А.Сухомлинский: барлығыда балалық шақтан басталады, жасөспірімдердің моралдық бет – бейнесі адамның балалық шақта қалай тәрбиеленуіне байланысты деп есептейді.

Бала оқытуды білейін деген адам әйелі балаларға үйрететін қай нәрселерін өзі жақсы білу керек. Ұлы ағартушы А.Байтұрсынұлының тұжырымына сүйенсек, әрбір кәсіби құзыреттілікті меңгерген педагог шығармашыл шәкірт дайындауға даяр деп есептеймін. Әр педагог өз маманының шебері болуы үшін, қазіргі заман талабына сай, оқушының өздігінен білім алуға құштарлығын дамыту және шығармашылық іс-әрекеттерге байлу болып табылады. Әр оқушының қабылдау мүмкіндігі әртүрлі болады. Өткізілген әрбір сабақ оқушының жүрегінен орын алуы қажет. Сондықтан жас ерекшеліктері мен әр оқушының жеке дара ерекшеліктеріне сай материалдарын игеру педагогтың кәсіби құзыреттілігі нәтижесінде ғана оқудың сапасы артады. Математика

сабақтарына берілген тапсырмалар мен жұмыс жүргізе отырып, білім алу кеңестігін кеңейту қосымша тапсырмалар бала қызығушылығын арттырарлықтай, ізденіске итермелейтіндей сұрақ тапсырмалар арқылы шығармашылыққа баулимын. Математика сабағында есеп шығарып қана қоймай бірнеше «Миға шабуыл», «Есеп-жұмбақ» математикалық зерттеу арқылы және бірнеше үлестірмелі қағаздар таратып, бала ойын жетілдіру қажет. Соған оқушыны машықтандырамын. Сол уақытта оқыту процесі сапалы және оқушының дамыту сипатыда көрініс табады. Тез есеп шығару маңызды емес, шығарған есебіне түсініп отырғаны маңызды. Өз сыныбымдағы оқушыларды тәрбиелеу барысында әр баланың жеке басына құрметпен қараймын. Үлгермеуші оқушыларға сынып белсенділері тарапынан көмек ұйымдастырамын. Оқушылардың бір-бірімен тіл табысуына ықпал етемін. Оқушылардың шығармашылықтарын дамытып, интеллектуалды деңгейін көтеру арқылы құзіреттіліктерін қалыптастырудамын.

Өзінің сабақ беріп жүрген пәндеріне жаңалық енгізіп отырса нұр үстіне нұр болар еді. Ол арқылы өзін жаңа саладағы жаңашыл педагог болып есептеледі. Әр педагог кәсіби құзыреттілігін шыңға жеткізу үшін, шығармашылықпен айналысу қажет. Дегенмен ізденімпаз өзіне талап қоя білетін кәсіби деңгейі жоғары, рухы биік, даралық сапалары жетілген педагогтың шығар тауының биік болары әбден мүмкін. Үйретуден үйренерім көп деп жүрген педагогтардың егер болашақ маман өзінің кәсіби өсу жобасын дұрыс жолға қоя отырып, өзінің кәсіптік қызметіне нақты берілуі арқылы тұлғаның алған білімін өмірде қолдана білетіндей тапсырмалар жүйесін ұсына алатын жағдайда ғана педагог өз кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға мүмкіндік алады.

Бір сөзбен айтқанда тұлғаға бағытталған білімділер жүйесі білім стандартына сай тұлғанның жан-жақты дамуына негізделген, алған білім өмірдің қандай бір жағдаяттарына қолдана алатындай дәрежеге де ұсыну болашақ кәсіби маманның құзыреттілігіне байланысты болады деп есептеймін.

Баланың дұрыс тәрбиеленуі үшін оының тәрбиесін жүзеге асыратын педагог. Педагогтың кәсіби құзыреттілігіне негізгі сабағын нәтижелі өткізу. Мынадай ережелерді ұстанған жөн.

1. Өте жинақы болу
2. Өз алдына мақсатына жету
3. Оқушыларға жөнді – жөнсіз ұрыспау
4. Білмей қалғанына ренжімеу, мейірімді болу!

Егер педагог сынып мұғалімі жоғарыда аталған өзін-өзі жетілдіруге арналған мүмкіндіктерді дұрыс пайдаланса, өз жұмысының нағыз шебері болатыны даусыз. Қазіргі қоғамға сәйкес жеке тұлғаны қалыптастыру үшін педагогтың кәсіби құзыреттілігі де сай болар еді.

Әдебиеттер:

- 1) Бастауыш мектеп №1-2, 2013 ж
- 2) Бастауыш мектеп №1 2008 ж

3) Бастауыш мектеп №7-8, 2015ж

4) Исаев И.Ф. Бастауыш сынып мұғалімінің кұзыреттілік деңгейлері// «Бастауыш мектеп», Алматы, 2010, №4

СПЕЦИФИКА СИСТЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ

Каламов Ж. А.,

*учитель истории и географии, ГУ
«Абайская средняя общеобразовательная
школа» с. Голубовка, Иртышский район,
Павлодарская область. E-mail: zhorabek_k@mail.ru*

Успешная реализация государственной программы развития образования Республики Казахстана на 2011-2020 годы и в целом работа, проводимая по модернизации образования в Республике, прежде всего, зависит от готовности к изменениям управленческих и педагогических кадров[1].

Критерием успешности главного показателя модели современного педагога и руководителя выступает готовность к изменениям.

Поступательно изменяющаяся система непрерывного образования в Республике включает в себя подсистемы воспитания и обучения, уровня подготовки, переподготовки, повышения квалификации и аттестации педагогических кадров.

В связи с этим возникает вопрос, какая же из данных подсистем направлена на развитие готовности к изменениям педагогических кадров в большей степени (не вдаваясь в детали).

Главное целью современного воспитания и обучения является формирование развитой личности и функциональной грамотности – как способности применять усвоенные знания вне школы в социуме.

Здесь основной целью и результатом профессиональной подготовки выступает – формирование человека стремящегося к самообразованию, профессионализму. Если говорить по отношению к педагогическим кадрам – формирование профессиональной компетентности педагога, то есть владение педагогом необходимой базой знаний, умений и навыков, определяющих готовность его к педагогической деятельности, социокультурного общения и личности как носителя определенных ценностей, идеалов и педагогического сознания.

Использование педагогом знания как средства решения актуальных проблем и задач образования является целью повышения квалификации. В связи с этим главной функцией этой системы становится формирование и развитие интеллектуального потенциала личности педагога, способной не только теоретически работать, разрабатывать новые педагогические знания и технологии, но и применять их на практике. Таким образом, педагог новой

формации, это не только искусный педагог и руководитель умеющий решать задачи определенного уровня сложности, но и реально желающий и способный увидеть и понять современные тенденции в развитии мышления и деятельности. Педагог, который способен на основе собственных размышлений и опыта внести рефлексивные изменения в свою профессиональную деятельность в контексте этих тенденций педагогики.

Именно в этом и заключается сущность и специфика системы повышения квалификации педагогических кадров. Она находится на пересечении двух сфер: научных исследований устанавливающих закономерности развития систем социума, реализующих непрерывность образования и в частности совершенствующейся педагогической и управленческой деятельности.

Данное положение устанавливает новые требования к системе подготовки и переподготовки педагогических кадров, соотношение повышения квалификации, образовательной теории, практики и науки.

Бесспорно что, традиционно теоретическая наука добывает новые знания, а педагог преобразует их в учебный материал, апробирует на практике в условиях своей формации и передает своему подопечному. В данной традиционной системе содержание обучения отражает прежние советские социально-педагогические явления, имеющие весьма слабую связь с ситуациями современной развивающейся педагогической практики. Если в среднем и высшем образовании вышеуказанная система может быть в какой-то степени оправдана, то в системе повышения квалификации педагогических кадров она приводит к необратимым негативным последствиям. Данное обстоятельство нуждается, чтобы система повышения квалификации брала на себя часть функций научных дисциплин по формированию новых целей, добыванию новых знаний, ценностей и приемов и методов профессиональной педагогической и управленческой деятельности [2,с.122].

Данное положение системы повышения квалификации предъявляет особые требования к ее содержанию, структуре, технологиям обучения и организации в целом. Здесь повышение квалификации педагогических кадров является наиболее изменяющейся и прогрессивно развивающейся подсистемой непрерывного образования Республики Казахстан.

Действовавшая еще с советских времен практика институтов повышения квалификации (ИПК) учителей в основном сводилась к необходимости совершенствования специалиста по узкому профилю или направлению, к профессиональному росту и углублению специализации. Таким образом, главной целью работы ИПК было закрепление (усовершенствование) квалификации за счет расширения и углубления уже имеющихся знаний в решении профессиональных задач стоящих перед педагогами. В данном случае “повышение квалификации” реализовалось в традиционной форме за счет простой схемы передачи суммы знаний сверху вниз.

С 2012 года система работы по повышению квалификации педагогических кадров (подготовки и переподготовки) изменила свою работу с введением новой модели повышения квалификации (курсы повышения квалификации

педагогических работников Республики Казахстан по уровневим программам), ведущим принципом которых является принцип личностного развития. Курсы повышения квалификации педагогических кадров по программе первого (продвинутого), второго (основного) и третьего (базового) уровня в рамках уровневых программ, а также краткосрочных курсов повышения квалификации. Основной задачей, которых является развитие отечественной системы образования, адаптация и передача лучшего международного опыта учителям. Филиалами АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» проводится огромная работа по подготовке учителей по программе уровневых курсов, разработанной АО «НИШ» совместно с Кембриджским университетом, которая обеспечивает качественную подготовку учителей новой формации.

Основная идея данной Программы – совершенствование процессов преподавания и обучения на основе внедрения в школьную практику концептуальных идей уровневых программ, внедрения новых стратегий и технологий обучения, информатизации образовательной деятельности педагогов, обеспечения доступа к мировым банкам знаний и библиотекам, что существенно повлияет на повышение качества образования и развития профессиональной компетенции учителя. В процессе повышения квалификации учитель планирует свое собственное развитие как личности и профессионала, усовершенствует практическую деятельность и осуществляет активное вовлечение в процесс обучения всех субъектов образовательной среды.

В таких моделях педагоги и руководители образования учатся технологии процесса, механизму действия и мышления. Ими приобретаются способности действовать, строить знания о действии, создавать проекты действий, использовать интеллектуальные средства самоорганизации деятельности. Ведущей формой при этом выступает моделирование/проектирование индивидуальной деятельности и деятельности организаций образования.

Мне импонирует предложенная англичанами программа обучения для повышения квалификации педагогов тем, что она ориентирована на исследование, на постоянное взаимодействие учеников и учителя в учебном процессе. Здесь важно, чтобы педагоги и ученики научились тому, как учиться. А в результате они смогут стать внутренне мотивированными, саморегулируемыми, самостоятельными, независимыми, свободными в своих мыслях. Как говорил Эдвард Эверетт «Образование — лучший страж свободы, чем развернутая армия».

Переход от целей усовершенствования традиционной практики образования к целям качественного ее изменения, от разовых воздействий на практику — к устойчивому и постоянному взаимодействию с ней, от удовлетворения отдельных потребностей практики — к системному обеспечению целостных ее участков потребовал создания новой системы методической работы с педагогами и руководителями образования.

Основным в деятельности методических объединений или сообществ педагогов становится внедрение в практику новых педагогических стратегий,

наблюдение и анализ результатов. Результатом здесь являются педагогические проекты сообществ, которые проходят практическую проверку, обобщаются и используются на практике. Главной целью сообществ педагогов прошедших уровневые курсы является не только внедрение и деление опытом работы, но и разработка стратегий перевода обучаемых в режим самообразования «учить учиться», опыт работы.

Немаловажное значение в процессе повышения квалификации играет посткурсовая поддержка педагогических работников, направленная на:

создание единого информационного пространства сетевого взаимодействия учителей и коллективов организаций образования;

дальнейшее усовершенствование знаний и навыков учителей и активизацию их деятельности по улучшению школьной практики;

гибкое реагирование на проблемы учителей и новые потребности казахстанской школы;

организацию и проведение посткурсового мониторинга результативности внедрения ключевых идей программ в школьную практику в целях достижения успешности обучения и конкурентоспособности учеников казахстанских школ [3].

Таким образом, уже многое сделано для того, чтобы система повышения квалификации стала центром инновационного движения. Накапливается значительный опыт социального проектирования, сопровождающийся приобщением его участников к научным и методическим знаниям, формирующий способности к исследованию и проектированию процессов развития личности и организаций.

По существу система повышения квалификации Республики выходит на новую парадигму (методологию, логику, образец) деятельности – научно-методическое и кадровое сопровождение развития образования через научно-методическое и кадровое обеспечение компонента образования.

Я думаю, что новая модель повышения квалификации педагогических кадров, способна создать необходимые условия для перехода к тому уровню, при котором мы сможем поднять качество образования. Здесь, по моему мнению, важен аспект не только качества, но и количества. Поэтому важно как можно шире охватить аудиторию учителей по повышению квалификации по уровневым программам. Пока большая часть педагогов не пройдет курсов нового формата, учителям на уровне своей школы придется биться в одиночку над решением актуальных проблем и задач образования. Особенно это актуально в сельских школах. Поживем - увидим.

Литература:

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 гг., Государственная программа развития и функционирования языков в Республике Казахстан на 2011-2020 годы. Утверждена Указом Президента Республики Казахстан от 29 июня 2011 года №110 – Астана, 2011.

2. Концепция повышения квалификации педагогических кадров школы.- СПб.: ИОВ РАО, 1996.- 122 с.
3. Трансляция опыта: Курсы повышения квалификации [Электронный ресурс] <http://edu.gov.kz/ru/experience/povyshenie-kvalifikacii>

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ УЧИТЕЛЯ БИОЛОГИИ

Каравайская Н. А.,
учитель биологии и географии
МБОУ «Горьковская СОШ № 1»
Горьковского муниципального района
Омской области, Россия, natascha1961@mail.ru

В системе образования в последние годы происходят серьезные изменения, которые существенно влияют на содержание труда учителя, его профессиональный статус.

Специфика педагогической деятельности такова, что для эффективной деятельности, учитель должен владеть знанием собственного предмета, методиками его преподавания, психологией и педагогикой, иметь общий высокий уровень культуры, знать приемы риторики, основы мониторинга, обладать большой эрудицией. Уровень подготовки педагогов должен постоянно расти и немалую роль здесь играет самообразование учителя.

Переход на новые образовательные стандарты требует более тщательной подготовки учителя к каждому уроку. Учитель тот – кто сам постоянно учится. Именно этими обстоятельствами обусловлена необходимость непрерывного самообразования, которое приобретает особое значение, так как в практику работы активно внедряются новые нетрадиционные формы обучения и воспитания, педагогического общения. Это значит, что необходимо наличие не столько знаний и умений, сколько способности по-новому решать уже известные задачи и проявлять творческий подход к образовательному процессу. Самообразование может осуществляться в форме изучения теоретических вопросов, освоения методик, технологий, разработки авторских программ, выполнения педагогических проектов, проведения научных и экспериментальных исследований по утвержденным программам, написания статей, подготовки докладов, конкурсных материалов, обучение на курсах повышения квалификации, обобщение и распространение опыта через районное и школьное методические объединения по вопросам выбранной темы, участие в конкурсах различного уровня, изучение специализированной литературы, Интернет; медиа- информация на различных носителях, семинары, конференции, лектории, мероприятия по обмену опытом, мастер-классы, курсы повышения квалификации.

На заседаниях школьного методического объединения учителей естественных наук неоднократно рассматривали вопросы повышения качества

преподавания учебных предметов, внедрение в учебный процесс новых технологий обучения, изучали структуру уроков по ФГОС. Был проведен открытый урок географии в 6 классе «Равнины суши» в соответствии с требованиями ФГОС.

Участие в нескольких проектах, проводимых Институтом развития образования Омской области, а также в проекте «Развитие навыков смыслового чтения на уроках биологии и географии», применение технологии критического мышления через чтение и письмо, на мой взгляд, способствовало эффективному развитию навыков смыслового чтения. Технология развития критического мышления предлагает различные приемы работы с текстом: бортовые журналы, дневники, концептуальные таблицы, кластеры, эйдос-конспекты, чтение с остановками и др. Ребятам 5–7 классов больше нравятся такие виды работы с текстом, как «толстые и тонкие вопросы», «верные и неверные утверждения», чтение с остановками. Текст в этом случае не просто прочитывается, а перерабатывается, осмысливается.

На уроках биологии и географии учащиеся учатся вести диалог с текстом, использовать смысловую догадку в процессе чтения, анализировать логическую структуру текста, составлять план текста, выделять в нем ключевые, опорные слова, работать с заголовком, а также структурировать текст, используя для этого компрессию, моделировать в виде различных схем, вырабатывать систему понятий. Технологии смыслового чтения позволяют обеспечить успешное проведение уроков биологии и географии. Участие в проекте показало, что проблема обучения смысловому чтению и работы с текстом на уроках биологии и географии действительно актуальна и требует особого внимания.

Большое внимание уделяется проектной деятельности. Работая над проблемой формирования умений и навыков организации самостоятельной работы учащихся, направленной на поиск информации, убеждаешься в том, что особую значимость при этом на уроках биологии приобретает проектная деятельность с элементами исследования.

Ученик при работе над проектом не только воспринимает информацию, но у него возникают сомнения, вопросы, предположения. В 5 и 6 классах учащиеся выполнили несколько исследовательских работ, такие как «Разнообразие чешуекрылых в окрестностях рабочего поселка Горьковское» (первое место в конкурсе исследовательских проектов «Мир вокруг нас», «Летопись сибирских деревень»), «Растения и животные в символике Омской области», «Влияние газообразных выделений растений на прорастание семян гороха», в 8 классе «Влияние громкого прослушивания музыки через наушники на остроту слуха», «Фенотипические особенности учащихся Горьковской СОШ №1».

Ребята 5-6 класса разработали несколько проектов: «Разнообразие декоративных кустарников поселка Горьковское»; «Разнообразие видоизменений органов растений»; коллекции рисунков декоративных кустарников и плодов; кроссворды «Растения и животные моего края»; проект «Прорастание семян в зависимости от разной температуры воздуха». Провели

наблюдение за развитием почек, оформили плакаты на тему охраны растений и животных родного края, провели эксперимент по наблюдению за вегетативным размножением бегонии и за размножением мукора, дрожжей, различных видов зелёных тканей растений, разработали несколько презентаций по итогам наблюдений. Сейчас ученики 6 класса работают над проектом «Растения нашего края» (межпредметный информационный проект). Результаты участия в педагогическом марафоне на тему «Формирование читательской грамотности обучающихся на уроках биологии и географии» также были использованы на уроках.

Принимая участие в проекте ИРООО «Развитие рефлексивных умений школьников на уроках географии, биологии, технологии в 6-7 классах », так же как и у других участников проекта у меня возникли затруднения с разработкой и использованием учебно-познавательных и учебно-практических задач, направленных на развитие рефлексивных умений школьников. Просмотр дополнительной литературы по проблеме, поиск новых идей для применения на уроке, обмен опытом практической работы эффективно повлиял на результативность проекта.

Активизация деятельности по проектам особо привлекает учащихся в изучении природного и культурного наследия на школьном курсе «География России», который занимает центральное место в системе отечественной школьной географии. Курс предполагает раскрытие особенностей природы, населения и хозяйства нашей Родины, что создает объективные основания для взаимосвязанного изучения природного и культурного наследия в русле культурно-экологического подхода. Он имеет особую значимость в формировании культуры личности, развитии таких качеств как патриотизм, гражданственность, чувство любви к Родине, гордости за ее уникальную природу и культурное созидание предков. Используя различные типы проектов, учитель совместно с учеником решает разные педагогические задачи: учебные, развивающие, воспитательные. Проекты вовсе не обязательно должны быть долгосрочными и объемными, главное – вовлечения ребенка в увлекательный процесс познания и созидания. Следует отметить, что описанные проекты, были реализованы в течение полутора лет. Кроме проектов, необходимо прохождение курсов повышения квалификации вне школы «Актуальные проблемы и современные подходы к преподаванию биологии в условиях внедрения ФГОС». В современных условиях повышение профессионального мастерства поможет учителю научить детей думать, чувствовать и действовать самостоятельно; планировать своё будущее, оценивать свою деятельность, брать на себя ответственность и участвовать в принятии решений. Так, реализуя задачи учебно-воспитательного процесса, учитель развивается в личностном и профессиональном плане. Систематизируя свой педагогический опыт, активно принимая участие в проектах, повышая квалификацию на курсах, а также в других видах межкурсовой работы, учитель имеет возможность определить основные направления своего профессионального роста.

Литература:

1. Профессиональный стандарт. Педагог (педагогическая деятельность в дошкольном, начальном общем, основном общем, среднем общем образовании) (воспитатель, учитель). Утвержден приказом Министерства труда и социальной защиты Российской Федерации от «18» октября 2013 г. № 544н. Зарегистрировано в Минюсте 6 декабря 2013, № 30550.

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА «ҮШ ӨЛШЕМДІ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҮЙЕ» ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫ БІЛІМІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Каримов Ерқанат Қамысбайұлы,
*IT магистрі Б. Алтынсарин атындағы
жалпы білім беретін орта мектебінің
математика пәні мұғалімі
Қостанай облысы, Амангелді ауданы,
«Б. Алтынсарин атындағы жалпы
білім беретін орта мектебі» КММ
e-mail: eroha89kz@mail.ru*

Қазақстан Республикасы білім беру саласындағы бүгінгі басты міндеттердің бірі-жастарға терең білім мен тәрбие беру. Ал оның негізі жалпы білім беретін мектептердің оқыту үрдісін жақсарту болып табылады. Дәстүрлі оқыту әдістемесінің заман талабына сай толық білім беруге, меңгертуге кепілдік бермейтінін мектеп тәжірибесі көрсетіп отыр. Сондықтан жаңартылған әдістемелік жүйенің оқыту үрдісінде іске асуы үшін оны технологияландыру қажеттігі туады.

Бүгінгі таңдағы өзекті мәселе оқушылардың дара ерекшеліктерін ескере отырып, өз бетімен жұмыс істеу қабілеттерін дамыту және әр оқушыны дара тұлға ретінде қарастыру, қиыншылықтан жол тауып шығу, сыныпта, әрбір сабақта психологиялық ахуалды жақсарту, оқуға құштарлықты ояту және оқу мен тәрбиені ұштастыра білуде педагогикалық технологиялардың тиімділігі жоғары екені даусыз.

Педагогикалық технология – мұғалімнің кәсіби қызметін жаңартушы және сатыланып жоспарланған нәтижеге жетуге мүмкіндік беретін іс-әрекеттер жиынтығы.

Ғалым академик В.М.Монаховтың пікірінше «Технология – оқушы мен ұстазға бірдей қолайлы жағдай тудырушы оқу процесін ұйымдастыру және жүргізу, бірлескен педагогикалық әрекетті жобалаудың жан-жақты ойластырылған үлгісі». Олай болса осындай технологиялардың бірі «Үш өлшемді әдістемелік жүйе» технологиясы.

Үш өлшемді әдістемелік жүйе технологиясы дегеніміз – оқушының туа біткен ақыл-ой қабілетінің жеке даму жан-жақтылығына негізделген білім беру

жүйесі. Бұл технология үш деңгейде берілген. Деңгейлеп оқыту оқылатын ақпараттың азаюы арқылы емес, оқушыларға қойылатын талаптардың әр түрлілігі арқылы жүзеге асырылады. Бұл технологияда бірінші орында оқушы тұрады және оның өз бетімен білім алуындағы белсенділігіне баса назар аударылады.

Деңгейлеп оқыту әр оқушыға өз мүмкіндіктерін барынша пайдалана отырып, білім алуына жағдай жасайды. Әр түрлі деңгейдегі балаларға бірдей зейін аударып, олармен саралай жұмыс істеуге мүмкіндік туады.

Сонымен қатар дамыта оқыту идеясын жүзеге асыруға толық мүмкіндік береді. Өйткені ол оқушының ойлау, елестету мен есте сақтау қабілеттерін, ынтасын, белсенділігін білім сапасын дамытуға көмектеседі. Осыған орай сабақ барысында әр оқушының қабілетіне, мүмкіндігіне қарай міндетті 3 деңгейлік тапсырмалар арқылы жұмыс жасаймын. Тапсырмаларға төмендегідей талаптар қойылады.

1. Оқушылық деңгей:

- 1) Жаттап алуға лайықты болу керек.
- 2) Өткен сабақта меңгерген білімді қайталап пысықтау
- 3) Жаңа тақырыптағы тапсырмалар өмірмен байланысты болуы керек

Мұндай тапсырмаларды құрастырған кезде олардың танымдылығы мен қызығушылық жақтарына көңіл бөлу керек.

2. Алгоритмдік деңгей:

1) Өткен сабақтағы оқу материалдарын жүйелеуге берілген тапсырмалар, яғни бұрынғы тапсырмаларға ұқсас, бірақ оларды орындау үшін алғашқы алған білімдерін түрлендіріп пайдаланады.

2) Оқушылардың ойлау қабілетін жетілдіруге берілетін тапсырмалар. Бұлар логикалық есептер, ребустар, сөзжұмбақтар.

3. Эвристикалық деңгей:

Мұндай есептерді шешу барысында оқушылар жаңа есептерге тап болады да, проблемалық жағдай туындайды. Оны шешу үшін оқушы жаңа әдістер іздеуі керек.

1) Өздігінен мысалдар мен есептер құрастыру және оны өздігінен шығаруға берілетін тапсырмалар

2) Оқушылардың белсенді ой еңбегінің нәтижесінде жаңаша, икемділігін байқататын дүние жасауы (теорема дәлелдеп, заңдылықтарды қорытып шығарады).

4. Шығармашылық деңгей:

- 1) Олимпиада есептерін шығару
- 2) Берілген тақырыпқа өз бетімен реферат, баяндамалар дайындайды.

Демек, бұл тапсырмалар оқушылардың біліктілігі мен дағдысын қалыптастыру және оны бағалау деңгейі болады.

Күнделікті сабақ жоспарының барысын төмендегідей үлгіде жасаған тиімдірек.

Кезеңдері	Оқушыларға берілетін тапсырмалар
1-ұйымдастыру кезеңі	
«Көпір» тапсырмалары	<p>Мақсаты:</p> <p>а) Ұйымдастыру сәтін өткізу</p> <p>ә) Өткен тақырып бойынша деңгейлік тапсырмаларды кім қаншалықты аяқтап келгенін тексеру әдісі.</p> <p>б) жаңа тақырыпты меңгеруге қажет болатын өткен материалдарды қайталау</p> <p>Әдісі: сұрақ – жауап</p> <p>Формасы: жекеше, фронталды.</p>
II кезең (топтық жұмыс) Жаңа сабақты өз бетімен меңгерту тапсырмалары	
«Білу» тапсырмалары	<p>Мақсаты:</p> <p>а) Жаңа тақырыпты өз бетімен меңгеріп көруге мүмкіндік туғызу. Мазмұнын жұмыс дәптерінен қарау.</p> <p>ә) Мұғалімнің көмегімен а) пунктіінде берілген жұмыс дәптеріндегі тапсырмаларды бірге талқылап, оқушылардың өзіне ереже, анықтамаларды қорытып шығарту.</p>
«Түсіну» тапсырмалары	<p>Меңгерген теориялық білімдерін қарапайым мысалдармен бекіту сәті, яғни жаттығулар орындау, мысал-есептер шығару.</p>
III кезең (жеке жұмыс) Деңгейлік тапсырмаларды орындап, балл жинау кезеңі	
«Кері байланыс» Теория «Білу»	I деңгейдің есептері
Практика	Оқулықтағы тапсырмаларды орындайды.
2 деңгей (5 балл + 4 балл = 9 балл)	
«Түсіну» тапсырмалары	II деңгейдің есептері
Практика	Оқулықтағы тапсырмаларды орындайды.
3 деңгей (9 балл + 3 балл = 12 балл)	
«Жинақтау» тапсырмалары	III деңгейдің есептері
Бағалау	<p>Жаңа тақырып бойынша дұрыс орындаған деңгейлік тапсырмаларды мұғалімнің тексеруінен кейін оқушылардың өзіне тақтадағы «ашық журналға» белгілетіп отыру, сабақтың соңында</p>

жинаған ұпайларын қорыту, оларды оқушылардың жеке журналына тіркеу, қалған тапсырмаларды үйде орындап келуге беру.
--

Бұл технологияны пайдаланудың нәтижесінде оқушылардың табиғи қабілеттері мен дарындылық қасиеттері ашылады.

Бұл әдіс оқушының өз бетінше жұмыс істеуіне, сөйлеу шеберлігінің артуына оқушының өз бетімен жұмыс жасауына үлкен ықпал етеді және оқушының өзіне деген сенімі артады, үлгермей қалу үрейі жойылады.

— Әр оқушыға үй тапсырмасын саралап беру проблемасы шешіледі.

— Оқушыны бағалаудағы әділетсіздікке жол берілмейді.

— Оқушыға табиғи жолмен кәсіптік бағдар беру мүмкіндігі туады.

— Оқушылардың мемлекеттік стандартқа сай білім алуы қамтамасыз етіледі.

Математика сабағында «Оқытудың үш өлшемді әдістемелік жүйесі» әдісін қолдану жайлы мынадай қорытынды жасауға болады.

Қорытынды:

1) Өз тәжірибемнен үлгерімі нашар оқушылардың өзі ең болмағанда «Оқушылық» деңгейге сәйкес білімді толық меңгеретініне көз жеткіздім.

Себебі, кез келген оқушы «оқушылық» деңгейдің тапсырмаларын толық, дұрыс орындамаса келесі деңгейге көшпейді. «Міндетті» деңгейді толық меңгергеннен кейін оқушы әрі қарай ілгері ұмтылады, өзіне-өзінің сенімі артады.

2) Оқушының даму бағдары анықталып, өздігінен дұрыс шешім қабылдай алатын өзін-өзі жетілдіріп, өзін-өзі тәрбиелеуші тұлға қалыптасады.

3) Саралап деңгейлеп оқыта отырып оқушылардың орындаған тапсырмалары арқылы олардың оқудағы жетістіктері мен кемшіліктерін анықтауға мүмкіндік береді. Мұғалім оқу материалының оқушы үшін қай жері қиындық туғызғанын анықтап, қосымша тапсырмалар арқылы білім деңгейін арттыруға жағдай жасайды.

Қорытындылай келе айтарым:

1) Оқытудың қай түрін қолдансақ та ең бастысы – оқушыға деген сенім, сондықтан оқушының өз ісіне жауап беру мүмкіндігіне сүйене отырып, оған деген сенімді арттыру.

2) Жаңа технологияның талаптарына сай жаңа оқулықтар буынын жазу болып табылады, сондықтан оқушылардың өз бетімен білім алуына аса бейімделген жаңа типтегі оқулықтар қажет.

Бұл айтылғандар жаңа педагогикалық технологияның барлық мүмкіндіктерін әлі толық ашпайды. Оның басқа да талай тиімді тұстарын күнделікті ұстаздық тәжірибемізден анықтай беретінімізге сенеміз.

Әдебиеттер:

1. Ж.У.Кобдикова. Орта мектепте білім алуды технологияландыру (саралап деңгейлеп оқыту)

2. Ж.Қараев Ж.Кобдикова. Технология негізінде педагогикалық жүйені модернизациялау мәселелері.
3. «Математика және Физика» журналы №2. 2015 жыл

ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОМУ ПРОИЗНОШЕНИЮ В КАЗАХСКОЙ ШКОЛЕ

Кдырбаева З. О.,
*учитель английского языка,
ГУ «Атамекенская средняя школа»
Мангистауская обл, село Бейнеу
zulfiya.kdirbaeva@mail.ru*

Теория обучения иноязычному произношению в условиях билингвизма является очень трудным явлением. Для общего развития науки указывает Р.Ю.Барсук введения общих законов для улучшения обучения иностранным языкам в условиях национальной школы недостаточно, так как наряду с общими в ней имеются свои закономерности, свои специфические трудности. [1]

Если учесть специфику казахской школы то обучения иноязычному произношению в условиях билингвизма является очень актуальной.

А. Васильев указывает на существования двух видов иноязычного произношения, усваиваемого в результате обучения: 1) орфоэпическое произношение и 2) аппроксимированное произношение, т. е. произношение, приближенное в той или иной степени к орфоэпическому произношению. Иноязычное орфоэпическое произношение — это такое произношение, которое практически совпадает с литературным (стандартным, образцовым) произношением образованных естественных носителей изучаемого языка. Приобретают орфоэпическое произношение обычно учащиеся специальных языковых (преимущественно высших) учебных заведений, причем далеко не все, а только те, которые усиленно работают над своим иноязычным произношением и обладают хорошими фонетическими способностями. Однако владение орфоэпическим произношением совершенно необязательно для понимания других лиц, говорящих с орфоэпическим произношением (как естественных носителей данного языка, так и владеющих им в качестве неродного языка). Не обязательно владение орфоэпическим произношением и для того, чтобы сделать свою устную речь и чтение вслух на неродном языке понятными для других лиц, владеющих этим языком. Для всех этих целей достаточно владение аппроксимированным произношением.

Аппроксимированное произношение является таким произношением, в котором, как и в литературном произношении, отсутствуют так называемые фонологические ошибки, но которое отличается от последнего наличием

нефонологических ошибок такого качества и в таком количестве, которые все же позволяют понимать устную речь и чтение вслух на данном языке.

Здесь же достаточно сказать, что к фонологическим ошибкам относят замену одной фонемы (смыслоразличительного звука) другой, в результате чего одно слово принимается слушающими за другое, ср., например, table[t] — *стол*, но cable [к] — *кабель*. К нефонологическим же ошибкам относится замена одного аллофона (оттенка, варианта) какой-либо фонемы другим аллофоном этой же фонемы, например замена альвеолярного оттенка фонемы [t] в слове table зубным оттенком этой же фонемы. Нефонологические ошибки не приводят к смешению слов, но слишком большое их количество сильно затрудняет, а иногда делает вообще невозможным понимание устной речи и чтения вслух.[2]

Я согласно с мнением А.Васильева в том, что мы полностью тонкостями литературного произношения иностранного языка обучать не сможем, но аппроксимированное произношение нам более доступно. И этих навыков нам достаточно, чтобы речь была понятной. Чтобы красиво окрашивать свою речь нам необходимо правильное произношение. Основные навыки правильного произношения начинаются с обучения фонетики в средней школе.

Неправильное произношение предложений — ошибки в фразовом ударении и мелодике — значительно затрудняет понимание текста. Эти ошибки приводят к неправильному пониманию смысловых связей слов и частей предложения и даже к непониманию целых предложений, если неправильная интонация приводит к смешению приказаний с просьбами, вопросов с утверждениями и т. д. [2]

Исходя из специфики нашего казахского региона и менталитета народа, нужно отметить, что у нас национальным языком является казахский язык, а второй — русский. Владеть вторым языком для нерусского учащегося означает научиться «перебазировать» свое мышление, научиться оформлять свои мысли с помощью иной языковой системы, отличной не только по звучанию, но и по семантике» ...на родном языке [3].

Необходимость создания механизма для билингов при обучении иностранному языку объясняется тем, что под влиянием среды родного языка притупляются не только произносительные навыки в иностранном языке, но и слуховые представления, что создает своеобразную замкнутую двустороннюю связь этих аспектов, так называемые слухо-произносительные автоматизмы, которые не осознаются говорящим при пользовании родным языком. Слух билингвального говорящего настроен на волну родного языка, улавливая в звуках двух языков лишь общее и отбрасывая то, что отличает их друг от друга. Постепенно усиливается акцент в иностранном языке. Проявление иноязычного акцента не носит случайный характер. Этого можно избежать, если сознательно использовать опору на родной. Вот почему надо рассмотреть эту проблему и осуществить постановку иноязычного коммуникативного произношения на основе наших непосредственных наблюдений в процессе обучения иноязычного произношения в казахской школе.

Литература:

1. Р.Ю.Барсук. «Основы обучения иностранному языку в условиях двуязычия»- М., 1970.-176с
2. Васильев. «обучение английскому произношению в средней школе» - М.,1979.-144с
3. Л. З. Шакирова, Л. Г. Саяхова, К. З. Закирьянов и др. «Методика преподавания русского языка в национальной школе»-Л.,1990.-416с

ИНТЕГРАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ

Кожухметов К. Д.,

учитель русского языка и литературы

ГУ «ШЛ №48» г Астана

kalkaman59.59.59@mail.ru

Основная цель обучения в школе – готовить к жизни, а не набору знаний по разным предметам, знания должны стать средством будущей жизни. Ученики получают достаточный багаж знаний, но часто эти знания, умения и навыки по разным предметам они не могут осмыслить как единое целое. Помочь в этом может интеграция, которая означает взаимодействие.

Интегрированный урок - это особый тип урока, объединяющего в себе обучение одновременно по нескольким дисциплинам при изучении одного понятия, темы или явления. Интеграция может быть самой разной: от глубокой до небольших вкраплений в урок. Такая форма работы помогает учащимся осознать практическую значимость предмета и вызвать к нему интерес.

Необходимо заметить, что урок с любым уровнем интеграции требует очень серьёзной и глубокой подготовки, даже если эта интеграция занимает пять минут.

Формы интегрированных уроков нестандартны и увлекательны.

Урок обмена знаниями, учащиеся делятся на группы и каждая из них сообщает другим о своих изысканиях на заданную тему.

Урок взаимопроверки. Учащиеся работают в группах и парах. При всех видах деятельности необходимы объективные и точные критерии оценки, чтобы, проверяя знания одноклассников, ученик имел критерии для оценки.

Урок творческого поиска: ученики самостоятельно ищут решение поставленной проблемы.

Урок-издание газеты или альманаха. Группам учащихся и отдельным ученикам даются задания творческого поискового характера.

Уроки, основанные на имитации деятельности или организации: «Суд», «Следствие», «Патентное бюро», «Учёный совет» и др.

Уроки, основанные на формах, методах работы, известных в общественной практике: исследование, изобретательство, анализ первоисточников, комментарий, мозговая атака, интервью, репортаж, рецензия.

Уроки, напоминающие публичные формы общения – «Пресс-конференция», «Аукцион», «Бенефис», «Митинг», «Панорама», «Телемост», «Рапорт», «Живая газета», «Устный журнал» и др.

Уроки, с использованием традиционных форм внеклассной работы: КВН, «Поле чудес», «Клуб знатоков» и др.

Уроки, трансформирующие традиционные способы организации урока: урок-зачёт, урок-консультация, урок-практикум, урок-семинар.

Уроки, опирающиеся на фантазию: урок-сказка, урок-сюрприз и др.

Огромное эстетического воздействия на учащихся оказывают произведения живописи. Использование на уроках картин, иллюстраций вырабатывает у учеников ассоциативное мышление, развивает целенаправленное суждение на основе составления кластеров, мозгового штурма. Союз предметов литературы – русского языка и изобразительного искусства открывает возможность установить постоянные плодотворные связи.

На уроке русского языка по теме "Словосочетание. Связь слов в словосочетании и предложении" ученикам предлагается работа в группах: исследователи, творцы, корректоры, лингвисты, художники. Ребята в группах составляют устойчивые словосочетания (1 группа), иллюстрируют их (2 группа), исправляют ошибки (3 группа), работают с художественным текстом (4 группа), составляют миниатюру по опорным словосочетаниям (5 группа). Работа в группах позволяет раскрыться каждому ученику, проявить свой творческий потенциал.

На уроке закрепления знаний о главных и второстепенных членах предложения в 11 классе по теме "Второстепенные члены предложения. Н.Назарбаев "Слово о Независимости", повторение второстепенных членов можно провести на основе анализа эссе Н.Назарбаева "Слово о независимости". Обсуждение выступления Президента 14 декабря 2014 года. Что такое «независимость», «независимость Казахстана», «толерантность», «гражданственность», «патриотизм».

С целью формирования казахстанского патриотизма и развития критического мышления учащихся, можно использовать проблемный вопрос: «Что значит быть патриотом своей страны?».

Учащиеся с большим интересом занимаются «исследованием» текста. Со временем у них вырабатывается достаточно устойчивый навык к данной работе. «Исследование» текста – поиск особенностей именно этого текста в единстве формы и содержания, идеи и стиля.

Связь литературы и истории прослеживается при знакомстве с биографией писателя, с определенной эпохой и при анализе стихотворений.

Так, в 11 классе по теме «Сергей Есенин. Жизнь и творчество» разговор о С. Есенине уместно будет начать с музыкальности его произведений. Многие поэт берёт от песни, даже частушки, всё пронизано духом народной песни. Его

стихи словно созданы для музыки. Некоторые стихи Есенина стали песнями. Вместе с учащимися можно прослушать песни, романсы на стихи Есенина, можно даже напеть их. Далее учащиеся составляют кластер, заполняют таблицу ЗХУ, работая в творческих группах, что позволит им погрузиться в историко-литературную атмосферу того времени. Группа архивариусов знакомится с биографическими данными поэта. Текстологи читают и анализируют несколько стихотворений С. Есенина, знакомятся с тематикой его творчества. Литературоведы знакомятся с перепиской поэта, с воспоминаниями о нем современников.

В конце урока ученики дают письменный ответ на вопрос: «Что же дала вам встреча с поэзией С.Есенина? Что вы узнали нового? Ещё что хотели бы узнать?»

На основе произведений В. Распутина, В.Шукшина единство человека и природы можно показать через ассоциацию между ними.

На уроках по изучению творчества В.М.Шукшина, применяя стратегию чтение с остановками, учитель предлагает для чтения блоки рассказа, формирует творческое чтение. Учащиеся пишут логические связи между ключевыми словами. Учащиеся припоминают особенности стилистической манеры В. М. Шукшина. Пытаются выстроить сюжет рассказа по опорным словам, записывают свой вариант сюжета, озвучивают его в группе, продумывая обоснование. Пишут эссе, рефлексию, составляют синквейн.

Интегрированный урок по литературе (А. П. Платонов «Песчаная учительница») и самопознанию («Человек и его место в жизни») в 11 классе. Цель: Раскрывая идейное содержание рассказа, показать смысл жизни человека. Задачи по литературе : учиться читать А.П. Платонова, писателя-философа, мыслителя, постигая его стиль; давать оценку поступкам героев; обучать характеристике литературного героя через работу с понятиями « смысл жизни», «нравственный выбор», отрабатывать умение анализировать замысел автора.

Задачи по самопознанию: расширить представление о личностных качествах, необходимых для освоения желаемой профессии. Способствовать выявлению личных интересов и склонностей в профориентации в ходе опроса подростков. Помочь учащимся сделать выводы: правильный выбор профессии - необходимое условие профессионального и социального роста личности; работа должна человеку нравиться, приносить радость.

В подготовке и проведении интегрированных уроков могут принять участие два учителя или более. Такой урок традиционно называется бинарным. Например, урок в 10 классе по теме «Имя числительное». В процессе работы учащиеся не только обобщают знания, полученные на уроках русского языка и математики по данной теме, но и знакомятся с историей числительного 40, с древнерусскими именами, со старинными русскими мерами длины, с историей марафонской дистанции, почему число «13» считается несчастливym.

Интегрированный урок не самоцель, и он не может проводиться часто, надо помнить о том, что это нестандартные подходы в обучении.

ФОРМИРОВАНИЕ ПОЛИЯЗЫЧНОЙ ЛИЧНОСТИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Кожихметова А. З.,

*учитель русского языка и
литературы ГУ «ШЛ №15»*

asytaskz@mail.ru

Сегодня, в век технологизации и глобализации, наблюдается активизация процесса поиска эффективных условий, механизмов воспитания и обучения подрастающего поколения, способной к диалогу с другими культурами. История общества показывает, что процветание общества зависит не только от экономики и техники и даже не от общей культуры, а от культуры слова. В этой связи обновляются общечеловеческие понятия, принципы образования в формировании интеллектуальных способностей и роль образования. В общеобразовательной школе в процессе обучения каждого предмета по отдельности основной целью становится не только в совершенствование личности ученика, но и развитие его творческого потенциала. Современный учитель не просто передает имеющиеся у него знания по какому-то предмету, а обучает детей мыслить, рассуждать, отстаивать свое мнение и уважать мнение других людей, используя знания, полученные на занятиях в школе, владеть несколькими языками. Не вооруженным глазом можно заметить, что сегодня, во времена глобализации и развития технологий идет интенсивный поиск внедрения нового процесса поликультурной личности подрастающего поколения. Одним из методов воспитания у учеников конкурентноспособности является воспитание полиязычной личности [1]. Языковой плюрализм в Казахстане рассматривается сегодня как следствие осуществленных общественно – политических и экономических реформ. К данным реформам относятся следующие преобразования: казахстанское общество становится более открытым, наше государство входит в мировое сообщество, развитие и укрепление межгосударственных политических, экономических и культурных связей. Все вышеназванное способствует тому, что иностранные языки в настоящий момент востребованы обществом. Владение иностранными языками расширяет профессиональную компетентность специалиста, открывает доступ к ресурсам мирового значения, делает специалиста конкурентноспособным не только в национальном, но и в мировом масштабе.

Важнейшей стратегической задачей образования Казахстана является, с одной стороны, сохранение лучших казахстанских образовательных традиций, с другой, обеспечение выпускников школ международными квалификационными качествами, развитие их лингвистического сознания, в основе которого – овладение государственным, родным и иностранными языками.

«Казахстан должен восприниматься во всем мире как высокообразованная страна, - неоднократно подчеркивал Президент, - население которой пользуется

тремя языками. Это: казахский язык -государственный язык, русский язык - как язык межнационального общения и английский язык - язык успешной интеграции в глобальную экономику» [2]. Для казахстанцев идея триединства языков особенно важна, поскольку сформулирована была Главой государства как ответ на вызов времени, как решение насущной жизненной потребности общества, активно интегрирующегося в глобальный мир. Интеграция Казахстана в мировое сообщество зависит сегодня от осознания и реализации простой истины: мир открыт тому, кто сможет овладеть новыми знаниями через овладение доминирующими языками. Благодаря инициативе Президента наше государство приступило к реализации концепции полиязычия в образовании, потому что именно полиязычие послужит укреплению конкурентоспособности Казахстана.

В условиях глобализации языковая сфера общественной жизни оказывается наиболее подверженной значительным изменениям. Это объясняется тем, что темп и характер трансформации политической, экономической и культурной систем во многом зависят от языковых, этнокультурных, социальных и иных конкретно-исторических условий, специфичных для каждой отдельно взятой страны.

Согласно Государственной программе развития и функционирования языков в Республике Казахстан на 2011-2020 годы и культурной программе «Триединство языков», государственной программе развития образования в Республике Казахстан к 2020 году: «казахстанцы должны овладеть казахским и русским языками на 95% и на 25 % - английским языком» [3]. Концепция языковой политики Республики Казахстан определяет русский язык как основной источник информации по разным областям науки и техники, как средство коммуникации с ближним и дальним зарубежьем. Он имеет статус официального, остаётся языком межнационального общения, продолжает выполнять важные социальные и гуманитарные функции. Вместе с тем русский язык является одним из официальных языков ООН. В современном укладе жизни в воспитательном процессе уважение и знание иностранной культуры, понимание особенностей играют важную роль [4]. Казахский народ всегда чтит и гордился своим родным языком. Язык – душа народа. А душа казахского народа – это казахский язык. Видный казахский поэт, мыслитель, ученый Машхур Жусуп Копеев высоко ценил казахский язык и отметил, что «Нет богаче, дороже и краше языка, чем казахский язык».

Годы развития суверенного Казахстана показывают, полиязычие в обществе не только не ущемляет права и достоинства казахского языка, но и создаёт все необходимые условия для его развития и прогресса. Казахский язык обрел статус государственного языка, это означает, что он призван объединять всех граждан страны и выполнять консолидирующую функцию в социуме. Русский язык в силу массового владения им, является фактором расширения информационных горизонтов в современном мире. Английский язык на сегодня представляет собой одно из необходимых условий подлинной конкурентоспособности нации.

Владея другими языками, мы должны уважать и владеть государственным языком и через государственный язык научиться владеть другими языками, чему способствует формирование толерантной, поликультурной личности.

Полиязычие – «употребление нескольких языков в пределах определенной социальной общности (прежде всего государства); употребление индивидуумом (группой людей) нескольких языков, каждый из которых выбирается в соответствии с конкретной коммуникативной ситуацией».

Полиязычие – основа формирования поликультурной личности. Полиязычным можно назвать человека, говорящего, понимающего и умеющего в различных ситуациях общения пользоваться иностранными языками. Изучение иностранного языка еще не говорит о получении образования. О полиязычном образовании можно говорить в тех случаях, когда на изучаемом иностранном языке преподаются еще другие учебные дисциплины, например, литература изучаемого языка, страноведение и т.п.

Модернизация нужна всем казахстанцам. Только при таком понимании может быть достигнут широкий общественный консенсус и успех. В первую очередь, казахстакие выпускники должны быть конкурентноспособными, для чего необходимо повысить качество их обучения. На сегодняшний день можно заявить, что современная языковая ситуация в Казахстане позволяет говорить о триединстве языков как о существенном факторе укрепления общественного согласия. Многообразие культур и языков, их равное сосуществование являются безусловным достоянием нашей страны, а проводимая языковая политика как обеспечивает соблюдение языковых прав всех этносов, так и предоставляет свободный выбор языка для общения, получения образования, реализации творческих потребностей. Позитивность развития трехязычия для казахстанского сообщества возможна при условии единой политической, идеологической, культурной платформы.

Полиязычное образование – основа формирования поликультурной личности. Для казахстанцев идея триединства языков особенно важна, поскольку сформулирована была Главой государства как ответ на вызов времени, как решение насущной жизненной потребности общества, активно интегрирующегося в глобальный мир. Интеграция Казахстана в мировое сообщество зависит сегодня от осознания и реализации простой истины: мир открыт тому, кто сможет овладеть новыми знаниями через овладение доминирующими языками. Специалист владея иностранными языками может свободно вести себя в любой иностранной среде и дает возможность владеть профессиональной информацией или адаптироваться в общем информационном пространстве интернета. При этом достижения могут быть разными и человек не может ограничиваться в профессиональной среде, параллельно идет изучение языка, то есть «жизненные закономерности» иностранного языка, так как это необходимо для коммуникативных отношений при конкретных обстоятельствах [5]. Именно поэтому для эффективного изучения иностранного языка в школах изучение вводится начиная с начальных классов. Как показали многолетние исследования, изучение иностранного языка в начальных классах

у учащихся регулирует языковое развитие, повышает значимость образования, учит детей уважать культуру других национальностей. Как показала результаты исследования, дети быстрее обучаются английскому языку, чем люди старшего возраста. Тем не менее подрастая, заинтересованность к изучению английского языка у ребенка становится меньше. Однако, основа полиязычия должен быть основан на родном языке. Например, как у японцев. Они обучают своих детей для полного освоения японского языка и обучают только на японском, только после этого начинают обучать другим иностранным языкам [4]. Почему бы и нам не перенять лучшие традиции обучения языкам развитых стран? Разве возможно формировать патриотические чувства, любовь к стране у ребенка, который не владеет своим родным языком? Видный писатель Бауыржан Момышулы в свое время говорил, что «ребенок не знающий своего родного языка, равен сироте, который не пробовал материнского молока».

Сегодня перед преподавателями и учениками стоит главная цель: развитие поликультурной личности владеющий несколькими языками, знающий историю, традиции и обряды своего народа, при любой ситуации сумеющий быть коммуникабельным и вести общение на трех языках, стремящийся к самообразованию [4]. Поэтому в нашей стране особое внимание уделяется подготовке англоязычных кадров. Вместе с тем имеются и ряд недостатков в обучении на английском языке. Нужны конкретные шаги, о чем говорилось не раз. Основная задача в вузах подготовка квалифицированных специалистов, которые по международным стандартам должен владеть тремя языками казахским, русским, английским.

Гармонично войдя в процесс духовного развития народа, языковая политика неотделима от общей политики масштабной социальной модернизации.

Литература:

1. Национальная Академия им.И.Алтынсарина. Проблемы развития полиязычия в учебном процессе средней школы. Методическое пособие. – Астана 2013. – 3 стр.
2. http://www.akorda.kz/kz/category/poslaniya_narody. официальный сайт Президента Республики Казахстан
3. http://baq.kz/kk/regional_media/post/45590. Газета Пульс университета. Состояние и проблемы полиязычного 17 января, 2014 г.
4. <http://www.group-global.org/ru/publication/view/3526>. Сулейменова Г. М.
5. www.45minut.kz. Тусипова Н. М. Основы формирования полиязычной интеллектуальной личности / газета «45minut.kz».
<http://kazatu.kz/?id=1103&lang=kz>.

ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Койбагарова Р. М.,
учитель английского языка,
средняя школа №17 г. Кокшетау
r.m.koibagarova@mail.ru

«Педагог должен создавать ситуации, в которых он спрашивает, действует, совместно с другими приобретает способности, позволяющие преобразовывать в знание то, что изначально составляло проблему или препятствие».

О.Бассис.

Образование - условие развития личности каждого ребенка обеспечивающие проявление его активности, самостоятельности, инициативности на основе подлинного уважения к его индивидуальным интересам и потребностям, стремлению к творчеству и успеху в современном быстро меняющемся мире. По словам Якиманской И.С., основная его функция – раскрыть индивидуальность каждого ребенка, создать условия для его развития, обеспечить становление средствами образования критичности, самостоятельности, инициативы, творчества их проявление в мышлении, поведении. Мысль – обучение должно строиться по-другому, иначе, таким образом, чтобы все учащиеся были вовлечены в процесс обучения, всегда меня беспокоила. И один из вариантов организации вовлечения всех учащихся в процесс обучения – использование методов интерактивного обучения. Стратегию интерактивного обучения – организация педагогом с помощью определенной системы способов, приемов, методов образовательного процесса, основанного на:

- субъектных отношениях педагога и учащегося (паритетности);
- многосторонней коммуникации;
- конструировании знаний учащимся;
- использовании самооценки и обратной связи;
- активности учащегося;

Традиционное обучение ставит перед собой цель: передача учащимся и усвоение ими как можно большего объема знаний. Педагог транслирует уже осмысленную им самим информацию, определяет навыки, которые необходимо с его точки зрения, выработать у учащихся. В отличие от традиционного обучения интерактивное обучение приобретает иные формы, когда информацией является то, что учащийся получает ее не в виде уже готовой системы от педагога. А в процессе собственной активности и взаимодействия. Хотелось бы уточнить само понятие «интерактивный метод», слово «интерактив» пришло к нам из английского слова «inter» – «взаимный», «act» -

«действовать». Интерактивный означает способность взаимодействовать или находиться в режиме беседы. Интерактивное обучение – это специальная форма организации познавательной деятельности. Она имеет конкретные и прогнозируемые цели. Одна из таких целей состоит в создании комфортных условий обучения, таких при которых ученик чувствует свою успешность, свою интеллектуальную самостоятельность, что делает продуктивным сам процесс обучения. Суть интерактивного обучения состоит в том, что учебный процесс организован таким образом, что практически все учащиеся оказываются вовлеченными в процесс познания, они имеют возможность понимать и рефлексировать по поводу того, что они знают и думают. Совместная деятельность учащихся в процессе познания, освоения учебного материала означает. Что каждый вносит свой особый индивидуальный вклад, идет обмен знаниями, идеями, способами деятельности. Причем, происходит это в атмосфере доброжелательности и взаимной поддержки, что позволяет не только получать новые знания, но и развивать саму познавательную деятельность, переводит его на более высокие формы кооперации и сотрудничества. Интерактив исключает доминирование как одного выступающего, так и одного мнения над другим. В ходе интерактивного метода обучения учащиеся учатся критически мыслить, решать сложные проблемы на основе анализа обстоятельств и соответствующей информации, взвешивать альтернативные мнения, принимать продуманные решения, участвовать в дискуссиях. Для этого на уроках организуются индивидуальная, парная. И групповая работа, применяются исследовательские проекты, работа с различными источниками информации, ролевые игры. Место учителя в интерактивных уроках сводится к направлению деятельности учащихся на достижение целей урока.

Таким образом, цель интерактивного обучения - это создание педагогом условий, в которых учащийся сам будет открывать, приобретать и конструировать знания через общение. Для того, чтобы добиться продуктивного условия с целью последовательного активного общения использую интерактивный метод обучения, то есть разнообразные методы и элементы для качественного и эффективного обучения с применением методических основ технологий урока. Интерактивное обучение реализуется через приёмов работы коммуникативного характера на основе свободного общения. При организации и подготовки к урокам использую задания, требующие групповой формы работы. Это прием **«Brainstorming»** – **«Мозговой штурм»**. Путём мозговой атаки учащиеся называют всё, что они знают и думают по озвученной теме. Все идеи принимаются, независимо от того, правильно или нет. Роль учителя–роль проводника, направляющий учащихся размышлять, при этом внимательно выслушивать их соображения. Обучение чтению, говорению, аудированию включает разнообразные формы работы: **извлечение нужной информации и полной понимании информации**. Предлагая текст учащимся прошу прочитать его, делая пометки с помощью следующих знаков. Знаком(v) отметить в тексте информацию,

которая уже известна ему; знаком(+) отметить новую информацию для него; знаком(-) отметить то, что идет вразрез с имеющимися у ученика представлениями, о чем он думал иначе; знаком(?) отметить то, что осталось непонятным ученику и требует дополнительных сведений. (Приложение 1)

V известно,знаю	+ новая информация	- несовпадение, противоречие	? это интересно
(факты по тексту)	1.	1.	1.
1.	2.	2.	2.
2.	3.	3.	3.
3.			

Работа в малых группах - это прием который дает всем учащимся (в том числе и стеснительным) возможность участвовать в работе, практиковать навыки сотрудничества, межличностные общения (в частности умение активно слушать, вырабатывать общее мнение, разрешать возникающие разногласия). При организации групповой работы на уроках английского языка, следует обращать внимание на следующие аспекты:

- убедиться, что учащиеся обладают знаниями и умениями, необходимыми для выполнения задания;
- стараться сделать свои инструкции четкими, записывать инструкции на карточках;
- предоставлять группе достаточного времени на выполнение задания.

Творческие задания – этот приём который требует от учащихся не простого воспроизводства информации, а творчества, поскольку задания содержат большой или меньший элемент неизвестности. Творческие задания составляют содержание любого интерактивного метода, мотивирует учащихся. Неизвестность ответа и возможность найти своё собственное « правильное» решение, основанное на своём опыте и опыте своего друга, позволяют создать фундамент для сотрудничества, общения всех участников образовательного процесса, включая педагога. Критерии творческого задания:

- не имеет однозначного ответа или решения;
- является практическим и полезным для учащихся;
- связано с жизнью учащихся;
- вызывает интерес у учащихся.

Прием «Синквейн» в переводе с французского слова означает «стихотворение». Этот прием работы состоит из пяти строк, которое пишется по определенным правилам. В чем смысл этого методического приема? Составление синквейна требует от ученика в кратких выражениях резюмировать учебный материал, информацию, что позволяет рефлексировать по какому-либо поводу. Это форма свободного творчества.

На первой строчке записываются слова – существительные

На второй - записываются слова – прилагательные (раскрывающие тему синквейна)

На третьей - записываются слова – глаголы (описывающие действия, относящиеся к теме синквейна)

На четвертой - размещается целая фраза, предложение, состоящее из нескольких слов, выражающее свое отношение к теме.

На пятой строчке –это синоним из одного слова, который повторяет суть темы.

«Синквейн» является быстрым и мощным инструментом для рефлексирования, синтеза и обобщения понятий и информации.

Например: Тема «Seasons»

1 строка – spring, sky, day

2 строка – fine, bright, blue

3 строка – to shine, to flow, to sing

4 строка – Spring is a fine season

The day is bright

The sky is blue.....

Такой прием работы как «Кластер» использую при введении новой темы, при опросе лексики. Технология составления «кластера» - ключевое слово и запись слов вокруг основного слова. Каждое новое слово образует собой новое ядро, которое вызывает дальнейшие ассоциации. Например по теме: « Save the Nature». Учащиеся должны написать слова вокруг ключевого слова, которое они ассоциируют с данной темой.

air To destroy oil

water - **Save the Nature** - to die

animals pollution to kill

Следующий прием работы я провожу с текстом, когда учащиеся, ознакомившись с текстом, составляют сравнительную диаграмму « **Venn Diagram**» (учебник Т.Аяпова , по которому я работаю предусматривает эту стратегию интерактивного метода). Например, по теме: « Schools in England and in Kazakhstan». Учащиеся сравнивают системы образования в Англии и Казахстане, заполняют диаграмму по данным странам и находят сходство между странами.

What is common?

Schools in England Both Schools in Kazakhstan

Моя цель - не передавать фактические знания, а мотивировать, организовывать и помогать. Я пришла к выводу, что педагог может воздействовать на мотивацию ученика при изменении технологии урока, когда обучение проходит в форме интерактива, взаимодействия, когда учащийся является в роли активного участника в образовательном процессе»чем больше степень участия обучаемого в образовательном процессе познания, тем больше информации усваивается ими.

Приём - **I know / I want to know / I have known**

Знаю / Хотим узнать / Узнали (дневник тройного действия)

Этот приём используется для чтения или аудирования. В колонку «Знаю» записываются главные сведения по теме. В колонку «Хотим узнать» записываются спорные идеи и вопросы. В колонку «Узнали» записываются всё что они узнали впервые из текста, новая информация. В результате использования методов интерактивного обучения, я отмечаю положительные

стороны: - значительно повысилась мотивация, особенно это отразилось на слабых

учащихся;

- более высокий уровень усвоения нового материала;

- учащийся не имеет возможность отсидеться, ему надо думать самому, не полагаясь на других, появляется интерес к изучаемому материалу;

- организованы и включены в работу все учащиеся, хорошо развивается устная речь;

- развивается умение работать в группе.

Литература:

1. Л. Абдикаримова. Современные инновационные технологии обучения
г. Караганда. 2000г.

2. Н.Байназарова. Новая технология и английский язык. г. Караганда.2004г.

3. А.А.Алхазишвили. Основы овладения устной иностранной речью.
Москва. 2000 г.

4. В.Л. Скалкин. Коммуникативные упражнения на иностранном
языке.1999г.

5. В.А.Бухвалов. Развитие учащихся в процессе творчества и сотрудничества.
«Педагогический поиск» 2000г.

6. И.С. Якиманская. Развивающее обучение

7. Журнал «Иностранный язык в школе», №2,5-1998г. №3,4,5-2004г.

8. Журнал. Учитель. «Интерактивные методы обучения». №1, 2001г.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА АКТ-НЫ ПАЙДАЛАНУ ТИІМДІЛІГІ

Куватова Меирамгул Кабибуллиевна,

Орал қаласы, Ж.Молдағалиев

атындағы № 2 ОЖББМ-нің

бастауыш сынып мұғалімі

XXI ғасыр табалдырығында тұрып, білім мен ғылым, техниканың қарыштап дамығаны сонша тіпті кіші жастағы баланы ештеңемен таңқалдыра алмайсың. Ал бастауыш мектепте оқитын пән қаншалықты бағалы болса да, мұғалімнің шеберлігі қандай жоғары болса да, мұғалім оқушының өз белсенділігін, қызығушылығын туғыза алмаса, берген білімнің нәтижесі болмайтыны анық.

Қолдауды қажет ететін бүгінгі күні елімізді алға тартатын, жастарымызды дұрыс жолға бағыттайтын инновациялық білім керек. Инновациялық білім беру құралдарына:

-аудио-видео құралдар

- компьютер

- интер белсенді тақта

- ғаламтор

- компьютер – мультимедиялық құрал

- электрондық оқулықтар мен инновациялық сайт және тағы басқалары жатады бұны бір сөзбен айтқанда оқу үдерісі мен сабақтарда ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдалану деп атауға болады.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және азаматтық құндылықтар мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желіге шығу» - делінген.

Осыған орай бүгінгі ұстаздардың алдында оқушыға білім, білік, дағдыларын игертіп қана қоймай, қабылдауын, ойлауын, қиялын, сезімдерін, ерік-жігерлерін, яғни жан-жақты, азат, шығармашыл, өз бетімен жұмыс жасай білетін, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны дамыту міндеттері де тұр.

Жалпы білім берудің мақсаты – терең білімнің, кәсіби дағдылардың негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі дамытудағы адамгершілік тұрғысынан жауапты шешімдерді қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру, яғни жеке тұлғаны қалыптастыруға негізделген, ақпаратты технологияны терең меңгерген, жылдам өзгеріп жататын бүгінгі заманға лайықты, жаңашыл тұлғаны қалыптастыру.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың(АКТ) дамуы білімді бағалау және пайдалану жүйесін де уақтылы өзгертіп отыруды талап етеді. Осыған байланысты білім беруде қолданылатын, әдістемелер, технологиялар жаңартылып отырады. Бүгінгі таңда, мектеп пәндерін компьютер көмегімен оқыту нәтижелілігін жоғарылату проблемасын қарастыру ең басты орын алды. Әлемдік оқу үдерісінің өзегі-жаңа технологиялар екені мәлім. Әрбір технология өзіндік әдіс-тәсілдермен ерекшеленеді. Әдіс-тәсілдерді мұғалім ізденіс арқылы оқушы қабілетіне, қабылдау деңгейіне қарай іріктеп қолданады. Бастауыш сынып сабақтарында АКТ мүмкіндіктерін қолдану арқылы, интерактивті модульдік технология қағидаларын іске асыру барысында оқушылардың танымдық белсенділіктерін, білім сапасын, оқуға қызығушылығын жоғарылатуға көмектеседі. Интерактивті тақтаны пайдалану арқылы оқушылардың білімін тексеру үшін әр тарауды аяқтаған кезде немесе жаңа сабақты бекіткен уақытта «сұрақ-жауапты» қолдануға болады. Барлық оқушылардан бір уақытта жауап алуға мүмкіндік береді. Ол үшін интерактивті тақталардың арнайы activate құралдары қолданылады. Тестілеудің нәтижелерін құрылған график арқылы тексеріп, сол уақытта бағалауға болады. Бұл жүйе тұйық оқушылардың ойын білдіріп, білімі нашар оқушылардың қызығушылығын арттырады. Оқушылар жауаптарын құпия түрде бере алады. Осы аталған бағдармалардың мүмкіндіктерін сабақта қолдану мұғалімнің уақытың үнемдеп, оқушыларды ізденуге қызықтыра түседі. Сонымен қатар нәтижелерімен сол сәтте таныстыруға болады. Барлық мұғалімдер балаларға білім беруде барынша жоғары жетістікке қол жеткізу үшін қолайлы орта жасауға тырысады.

Бастауыш сыныптарды оқытуда да ақпараттық технологияларды қолданудың мүмкіндіктері өте мол. Мәселен, 3-4 сыныптарда ана тілі пәні бойынша оқушыларға әуелі слайд көрсету арқылы өлең авторының өмір жолымен таныстырып, осы өлеңнің шығу тарихына ерекше тоқталып, мазмұнын меңгертіп, тапсырмаларды орындатамын. Әрі қарай оқушы автордың өмірбаяны туралы мәліметтерді интернеттен іздеп, тауып, жинақтап өз білімдерін толықтырады. Үй тапсырмасы ретінде шығармашылыққа қабілетті балаларға, сол әңгіме немесе шығармаға байланысты презентация жасап әкеліп, келесі сабақта интерактивті тақта арқылы сыныпқа көрсетуге болады. Міне, осындай ақпарат құралдарының көмегімен сабаққа қатысу белсенділігі төмен оқушылардың да қызығушылығын арттыруға болады.

Осындай өзгеше жұмыс түрлерін өткізу арқылы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, олардың пәнге деген қызығушылығын оятуға, дарынды тұлғаны қалыптастыруға әбден болады.

Қазақ тілі сабағында логикалық жүйеге құрылған бағдарламаларды пайдалану арқылы өтілген тақырыптардан қайталау, пысықтау, мәтінді оқыту барысында талдау сияқты тапсырмаларды орындатуға болады. Ережелер туралы кестеге қарай отырып, оқушы сөз және сөйлемдерді талдап, жіктей алады.

Ақпараттық технологияның мұғалім жұмысына ең тиімдісі – оқушылардың білім олқылықтарына үнемі зерттеу жасап, түзету жұмыстарын жүргізуге пайдасы бар.

Қазіргі заманның даму қарқыны мұғалімдерден шығармашылығын жаңаша, ғылыми-зерттеу бағытында құруды талап етеді. Сондықтан, ХХІ ғасырдың информатика ғасыры, яғни ақпараттандыру технологиясы дамыған заманда мемлекетіміздің болашағы – жас ұрпаққа заман талабына сай білім беріп, жан-жақты дамуына ықпал ету мұғалімнен шығармашылық ізденісті, үлкен сұранысты талап етеді.

Компьютер және ақпараттық технологиялар арқылы жасалып жатқан оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итеріп, нәтижесінде - өздерінің кәсіби потенциалдарының қалыптасуына жол ашады.

Бүгінгі таңдағы ақпараттық қоғам аймағындағы оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын және компьютерлік оқыту ісін дамытатын жалпы заңдылықтардан тарайтын педагогикалық технологиялардың тиімділігі жоғары деп есептейміз. Кіші сынып оқушыларының АКТ -ға қызығушылықтары өте басым болғандықтан визуальды қабылдаулары өте жоғары еске сақталады.

Әдебиеттік оқу сабақтарында тақырыпты ашатын бейнероликтерді қолданған кезде, сабақтың нәтижелілігін байқаймын. Өйткені бейнероликті оқушы аса қызығушылықпен қарайды, зерделейді. Сабақ тақырыбына сай білімін толықтырады, күнделікті өмірмен байланыстырады. Дүниетану пәнінде бақылау жүргізгенде фотокамера немесе телефондарға түсіру тапсырылады. Ол оқушының бақылау арқылы зерттеу жұмыстарына қарай ұмтылғанын байқаймыз. «Жануарлардың алуан түрлілігі» тақырыбында өткізілген сабақта

оқушыларға топта ұжымдаса отырып, бірнеше жануарлардың фото суреттерін түсірген. Енді топаралық жұмыста олар жануарлардың айырмашылығы мен ұқсастығына назар аудару ұсынылғанда фотосуреттерді алмастыра отырып бақылап, нәтижелерін қорыта айтқан оқушыларда табылды.

АКТ - ның негізгі мақсаты – оқушыны қазіргі қоғам сұранысына сай, өзінің өмірлік іс - әрекетінде дербес компьютердің құралдарын қажетті деңгейде пайдаланатын жан - жақты дара тұлға ретінде тәрбиелеу. Білім беруде АКТ - ны пайдалану мен оқушылардың құзіреттілігін қалыптастыру, қазіргі заман талабына сай АКТ - ны, электрондық оқулықтарды және Интернет ресурстарды пайдалану оқушының білім беру үрдісінде шығармашылық қабілетін дамытуға мүмкіндік береді. АКТ - ны сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Сонымен қатар АКТ құралдарымен жұмыс істеу барысында мектеп оқушыларының оқуға, білім алуға деген ұмтылысының артуы АКТ құралдарымен жұмыс істей алу жаңалығымен ғана емес, сонымен берілетін оқу тапсырмаларын қиындық деңгейі бойынша реттей алу мүмкіндігінен, тапсырманың дұрыс нәтижесі үшін марапаттай алу қызметінен де байқалады. Заманауи АКТ құралдарымен жұмыс істеу оқушыларды ұқыптылыққа, нақтылыққа, берілген тапсырмалардың нәтижелі орындалуына, басты мәселеге назар аудару білуге баулиды, сондай - ақ, АКТ құралдарымен жұмыс істеу барысында оқушылардың өзінің жеке іс - әрекетін дұрыс жоспарлауға, дұрыс шешім қабылдай алуға тәрбиелейді. Әрбір ұстаздың алдына келген бала да әртүрлі ойлау қабілетінде болады, мысалы кейбірі шапшаң ойлап, тез жұмыс істесе, кейбірі тақырыпты баяу қабылдап, оған тапсырманы (тақырыпты) қайтадан қарап шығу тиімді болып табылады. Осы орайда АКТ құралдарын пайдалана отырып презентация құралдары арқылы сипаттап, артынан осы материалдарды флеш - карталарына салып берудің тиімділігін білеміз. Нәтижеге бағытталған білім моделі мен басқарудың жаңа парадигмасы аясында жекелеген ұғымдар мен нормаларды және тиімді педагогикалық технологияларды меңгеру үшін педагогтардың кәсіби мәдениетін дамытуға бағытталған оқу қажеттіліктері туындылап отыр. Мұғалімдерге қойылатын талаптардың бірі – оқытудың жаңа технологияларын меңгеру. Осындай аса қажетті технологиялардың бірі – ақпараттық - коммуникациялық технологияларды (бұдан кейін АКТ) пайдалану. АКТ - ны игеру қазіргі заманда әрбір жеке тұлға үшін қажетті шартқа айналды. АКТ - ның дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді шәкірт тәрбиелеу мұғалімнің басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан - жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді. Компьютерлік технологияны пайдалана отырып дарынды, орташа және үлгерімі төмен оқушыға сабақты ойдағыдай меңгеруіне мүмкіндік туғызу; Оқушының есте сақтау қабілетін ескеру (жедел, қысқа мерзімді және ұзақ уақыттық есте сақтау). Оң мотивацияларды қалыптастыру – мұғалімнің кәсіби міндеті. Мотив оқушының танымдық қызығушылықтары, жаңа білім, іскерлік, дағдыны меңгерудегі қажеттіліктерімен тығыз

байланысты. Жағымды жағдай туғызу үшін оқушыны коммуникативтілікке бағыттап, сабақта оқушы іс - әрекетін ынталандыратын ерекше сабақ формаларын таңдау керек. Мұғалімдердің тәжірибесі көрсеткендей, дәстүрлі емес сабақтарды ұйымдастыру оқушылардың сабаққа деген ынтасын арттырады. Бүгінгі күнде мұғалімдер оқушылардың жемісті және тиімді іс - әрекетін ұйымдастыру үшін белсенді түрде дәстүрлі емес сабақтарды пайдалануда. Дәстүрлі емес сабақ түрлеріне видеосабақтар, интернет сабақ, спектакль - сабақ, саяхат - сабақ және т. б. жатқызуға болады.

Жаңа АКТ - ны сабақта пайдаланудың тиімділігі:

Оқушының еркін ойлауына мүмкіндік береді;

Ақыл - ойын дамытады;

Шығармашылық белсендігін арттырады;

Тіл байлығын жетілдіреді;

Жан - жақты ізденушілігін арттырады.

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, Елбасы атап көрсеткендей, оқушылар ақпаратты теледидар, компьютер және т. б. техникалық құралдардың көмегімен жақсы қабылдайтынын жақсы білеміз.

Қорыта келе, бастауыш сыныптарда жас ерекшелігіне сай АКТ-ны қолдануда оқу материалдарының сапасы артады, оқушылар өз бетінше ізденуге, еркін ойлануына топтасып жұмыстануға, эксперименттік тапсырмаларды шапшаң, әрі нақты орындай алады. Ұжымдық іс - әрекетке тәрбиелейтініне көзім жетті.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін дамыту тұжырымдамасы
2. Роберт И.В. Новые информационные технологии в обучении: дидактическая проблема, перспектива использования//Информатика и образование.
3. Еслямов С.Г. Компьютерные технологии обучения: современное состояние и перспективы. Павлодар, 2000

САРАЛАП ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ ОҚУШЫНЫ ҚАБІЛЕТТІ ТҰЛҒА ЕТІП ҚАЛЫПТАСТЫРАДЫ

Кувондикова Гулсим Кувондиковна,

Қарасай ауданы, Үшқоныр ауылы,

М. Әуезов атындағы орта мектеп, математика пән мұғалімі

«Қазақстан-2030» атты еліміздің стратегиялық бағдарламасында ең негізділерінің бірі - жоғары интеллектуальды жастарды жан-жақтылыққа тәрбиелеу, олардың потенциалдық деңгейінің көтерілуіне үлес қосу. Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың: ХХІ ғасырда білімін дамыта алмаған елдің тығырыққа тірелері анық. Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер бүгінгі мектеп оқушылары, Мұғалім оларды қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде

болады», деген ұлағатты қағидалы сөздері мектеп ұстаздарына үлкен жауапкершілік жүктейді. «Келер ұрпақ алдында зор жауапкершілік жүгін арқалап келеміз» деген Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың сөзі ұстаз қауымына үлкен тапсырыстарды артып отыр. Еліміздің болашағы көркейіп, өркениетті елдер қатарына қосылуы, бүгінгі ұрпақ бейнесімен көрінеді. Дүниежүзілік озық тәжірибелерге сүйеніп, жаңа типті оқыту, яғни әр баланың табиғи қабілетін дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасай отырып, оны жан-жақты дамыту керек. Қазіргі білім беру мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас пайда болып, оқытудың жаңа технологиясы өмірге келді. Яғни педагогикалық технология ұғымы іс-әрекетімізге кеңінен еніп, қолданылуда.

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін 2016 жылға дейін дамыту тұжырымдамасында орта білім берудің мақсаты – жылдам өзгеріп отыратын дүние жағдайында алынған терең білімнің, кәсіби дағдылардың негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі дамытуға және өз бетінше дұрыс, адамгершілік тұлғасынан жауапты шешімдер қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Орта мектеп бағдарламасындағы ең негізгі пәндердің бірі математика. Математика сабағында оқушылардың осы пәнге деген қызығушылығын, құштарлығын арттыру, алдына қойылған есеп шешімін өз бетінше табуын жетілдіру, ойлау деңгейін, қабілетін жоғарылату ұстаздың басты міндеті.

Жаңа заман ағымына сай білім саласында инновациялық технологиялар қолданудың, мәдени дамудың жоғарғы деңгейі мен білімін қамтамасыз етуге бағытталған тәрбие беру мен оқытудың үздіксіз үрдісі десек, оның тиімділігі мен сапасын арттыру мұғалімнен оқу процесінің ғылыми теорияға негізделген және оқушының қабілеті мен бейіміне негізделген оқытудың таңдамалы, белсенді, қарқынды әдістеріне көшуді талап етеді.

Ондағы негізгі мақсат - оқушының барлығын және әр біреуін жақсы оқыту болып табылады. Осы мақсатты жүзеге асыру барысында педагогика саласында бірнеше инновациялық технологиялар жүйесі жинақталған. Инновация латын тілінде аударғанда “жаналықты енгізу” деген мағынасын білдіреді. Ал инновациялық оқыту дегеніміз – жаңалықты ашу, оны игеру және өмірге енгізу.

Инновация – жаңа практикалық әдісті тарату және қолдануды құрудың комплекстік үрдісі немесе ғылыми-техникалық шешімнің, адамдардың, ұсыныстапдың, жаңа идеялардың тәжірибеге енуі, іске асырылуы және де соңында қолданылуы. Инновация туралы осындай көптеген түсініктемелер беруге болады. Инновациялық технологияның мақсаты - **технологияға бейімдеп, шығармашылық,** ізденіс қабілетін дамыту, жеке тұлғаны қалыптастыру.

Инновациялық технологиялар:

- Деңгейлеп саралап оқыту
- Сыни тұрғысынан ойлау
- Дамыта оқыту
- Модульдік оқыту және т.б.

Менің сабақта қолданатын технологияларым:

1. Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы. Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы 1998 оқу жылынан бастап мектептің барлық сатысына, барлық пәндерге еніп, оқу үрдісін жандандыруға үлкен үлес қосып келеді.

Профессор Ж. Қараевтың деңгейлеп-саралап оқыту технологиясы жаңаша өзгерген мақсатпен оқушылардың өздігінен танып, іздену іс-әрекеттерін меңгертуді талап етеді. Бұл технологияда бірінші орында оқушытұрады және өз бетімен білім алуудағы белсенділігіне аса назар аударылды. Сондықтан білім беру жүйесінде жеке тұлғаны дамытып білімді азамат ретінде қалыптастыру үшін, жаңа педагогикалық технологиялардың рөлі зор. Оқушының білім деңгейі, білімді меңгеру дағдысы барлығын да бірдей болуы мүмкін емес жағдай. Сондықтан мен өзімнің сабақтарымда профессор Ж. Қараев насихаттап жүрген деңгейлеп оқыту технологиясын пайдаланамын және бұл тиімді.

Оның басты мақсаты – сынып оқушыларын «қабілетті», «қабілетсіз» деген жіктерге бөлуді болдырмау. Сабақта қандай оқушы болмасын, жақсы оқитынына қарамастан жұмысты әр деңгейден орындайды. Әрбір оқушы І деңгейді орындауға міндетті және одан жоғарғы деңгейдегі тапсырмаларды орындауға құқылы. Осы тұрғыдан алғанда «үлгерімі төмен, баяу» оқушы жақсы оқитын оқушыға ілесе алмай жатса не істеуге болады? – деген сұрақ туады. І деңгейден аса алмай жатқан жағдайда қалған тапсырмаларды үйде орындауға беру керек.

1-деңгей. Оқытушылық деңгей-оқушылар жаңа тақырыптан алған білімдерін бекіту, практикада қолдана білуге жаттықтыру. Мұнда заңдылықтарды, ережелерді, формулаларды білуі қажет етіледі. Тапсырмаларды үлгі бойынша орындайды.

2- деңгей. Алгоритмдік деңгей – үйренушілік деңгейдегі білімін толықтыру күрделі материалдарды жүйелей алуы, алған білімдерін басқа тапсырмаларды орындағанда пайдалана алуы, сол тақырыпты еркін меңгергені ескеріледі.

3- деңгей. Эвристикалық деңгей – материалдысаналытүрде меңгеру. Бұл деңгейде оқушылардың меңгерген білімдерін тереңдету үшін танымдық ізденіс, әр-түрлі логикалық есептерді талдай, жинақтай алатын және салыстыра білуді қажет етеді.

4- деңгей. Шығармашылық деңгей - өзбетімен оқуматериалдарын меңгеру. Құбылысты өз бетімен талдай келіп, шағын шығармашылық тұрғыдан зерттеу жұмысын жүргізуге баулу.

Жаңа технологияны қолдануда:

«Мұғалім нені білу керек?»

Жаңа технология көмегімен шешілетін мәселені анықтау.

Жаңа технологияны қолдану арқылы алынатын нәтижелерді.

Жаңа технология мәнінен алынатын нәтижелердің теориялық негізін.

Жаңа технологияда мұғалім қолданылатын әдіс-тәсілдерді білуі керек.

Оқушыларды жаңа технологияда жұмыс істеуге үйрету әдісін таңдауы.

«Не істей алу керек ?»

Оқу бағдарламасының түрлендірілген нұсқаларын құрастыру.

Күнтізбелік тақырыптық жоспар жасау.

Әр сабақты жоспарлау.

Жаңа технология бойынша жүргізілетін әртүрлі типтегі сабақ жоспарларын жасау.

Оқу модулын құрастыру.

Оқу жобасының мазмұнын анықтау.

Оқу жобалары бойынша оқушыларға арналған тапсырмаларды құрастыру.

«Қандай іс-әрекеттерді дұрыс ұйымдастыруы қажет?»

Жаңа технологияда пайдаланылатын жекелеген әдістер мен тәсілдер.

Әр түрлі типтегі сабақтарды өткізу.

Өткізілген сабақтарға талдау жасау, жіберілген кемшіліктердің жасырын себептерін анықтау.

Жаңа технологияда қолданылатын оқу әрекетінің әдістерін оқушыларға үйрету.

Жаңа технологиялар:

Ойын технологиясы.

Проблемалы оқыту технологиясы.

Сын тұрғысынан ойлау технологиясы.

Деңгейлік саралау технологиясы.

Жекелеп оқыту технологиясы.

Оқытудың компьютерлік технологиясы.

Презентациялар технологиясы.

Кезеңдеп оқыту технологиясы.

Жеке пәндік педагогикалық технология.

Альтернативті технологиялар.

Өзіндік дамыту технологиясы

Дамыта оқыту технологиялары

Авторлық мектептер педагогикалық технологиялары.

Модульдік оқыту технологиясы.

Педагогика ғылымдарының докторы, профессор Ж. А. Қараевтың деңгейлеп оқыту педагогикалық технологиясының мақсаты – жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыру.

Саралап оқыту технологиясы, оқыту процесінің белгілі бөлігін қамтып, ұйымдастырудың шешімдері, оны оқыту құралдарының жиынтығы түрінде көрінеді. Сыныпты, топтарды оқытуға әртүрлі қолайлы жағдай туғызуды қажет етеді; әдістемелік педагогикалық-психологиялық және ұйымдастыру-басқару шаралары біріктіріледі.

Деңгейлеп оқыту технологиясының мақсаты: әрбір оқушы өзінің даму деңгейінде оқу материалын меңгергенін қамтамасыз етеді.

1) Деңгейлеп оқыту әр оқушыға өз мүмкіндіктерін пайдалана отырып, білім алуына жағдай жасауға мүмкіндік береді;

2) Деңгейлеп оқыту әр түрлі категориядағы балаларға, олармен саралай жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

3) Деңгейлеп-саралап оқыту құрылымында білімді игерудің бірнеше деңгейі қарастырылады: ең төменгі деңгей (базалық), бағдарламалық, күрделенген деңгей сондықтан әрбір оқушы меңгеруі тиіс.

Міндеттері:

1. Ақпараттық және деңгейлеп оқыту технологиясының тиімді әдістерін пайдалану арқылы білімге деген қызығушылығын арттырып, танымдық қабілеттерін дамытуға жағдай жасау. Деңгейлеп оқыту технологиясын қолдану нәтижесінде дарынды оқушыларды анықтау және олармен жұмыс істеу.

2. Оқушы жүрегіне жол табу арқылы сабақтардың әрбір сәтін қызықты, ұтымды өткізу. Оқушыларды тек берілген мәліметті тыңдаушы емес ізденуші, зерттеуші өз ойын еркін дәлелдей алатын, пікірін ортаға сала білетін жеке тұлғаны қалыптастыру. Оқушының бойындағы ынта-ықыласын жойып алмай, жеке дара қабілетінің дамуына мүмкіндік жасай отырып, қабілетін дамытып, шығармашылығын шыңдау...

3. Оқытудың жаңа технологияларын қолдана отырып, жеке, жұпта, топта жұмыс істеу барысында мұғалім мен оқушының ынтымақтастығын қалыптастыру, оқушылардың ойына ерекше құрметпен қарау. Оқушыларды өзін-өзі қадағалай алатын, іс-әрекетін ретімен орындап, өзін - өзі жетілдіретін шығармашыл, ізденімпаз тұлға қалыптастыру.

Ж.Қараевтің деңгейлеп саралап оқыту технологиясында төмендегідей 4 деңгей көрсетілген:

Бірінші деңгей-«үйренушілік».(Репродуктивтік) Оқушылардың жаңа тақырыптан алған білімдерін бекіту үшін, еске түсіріп, қайталау үшін және алған білімдерін практикада қолдана білуге жаттықтырады. Берілген есептер мен тапсырмалар өмірмен, қоршаған ортамен байланыстырылған болуы керек. Мұнда оқушының қызығушылығына, таным бірлігіне назар аударылады.

Екінші деңгей-«алгоритмдік». Мұнда кері байланысқан функцияларды орындау үшін тексеру тапсырмалары, іріленген материалдарды жүйеге келтіруге, реттеуге арналған, мазмұны өзгертілген жағдайға тапсырмалар беріледі. Сонымен қатар ұлттық негізде құрылған, көбінесе танымдық және үйренушілік мәні бар тапсырмалар, мысалы, сөзтізбектер, ребустар, ойлауға арналған тапсырмалар беріледі.

Үшінші деңгей - «эвристикалық». Бұл деңгейде оқушылар тақырып бойынша меңгерген білімдерін жетілдіріп, тереңдетумен қатар, ой қорытуға арналған, дағды қалыптастыратын, әртүрлі әдіс-тәсілдермен орындалатын тапсырмалар орындайды. Оқушы өзі ізденіп, материалды саналы түрде меңгеруі керек.

Төртінші деңгей-«шығармашылық», Оқушы өзіндік шығармашылық деңгейін көрсетеді. Шығармашылық тапсырмалар – оқушылардың білімділігі мен дағдысын қалыптастыру және оны бағалау деңгейі болады. Өз бетімен талдау жасау арқылы шығармашылық тұрғыдан зерттеу жұмысын жүргізуге баулу.

Осылай бір деңгейден келесі деңгейге өту үшін өз білімін, білік пен дағдысын толықтырып отырады. Нәтижесінде жоғары деңгейлік тапсырмаларды орындау әр оқушының мақсатына айналады.

Жетістіктерге жету үшін ең алдымен оқушылардың білім дәрежесін, ынтасын, ақыл–ой, еңбек дағдысын, өз жұмысына деген жауапкершілігін ескеру қажет. Деңгейлік тапсырмаларды қандай дәрежеде орындай алса баға біліміне қарай қойылады.

Сабақ барысында топтағы барлық оқушылардың білім деңгейі анықталады. Бұл әдістің тағы бір тиімді жағы–оқушы өзінің білім деңгейін, нені оқу керектігін анықтап, өзінің ізденуіне болады. Өйткені ол білім сапасының дамуын қамтамасыз етеді. Білім сапасы білім, біліктілік, дағды және тұлғаның қасиеттері мен қабілеттерімен бағаланады.

Сабақта оқушыларға өз ойларын талдауға, айтуға, қорытындылауға көп көңіл бөлу қажет. Сабақ барысында өздігінен еңбектенуге, шығармашылықпен ізденуге, қорытынды жасауға машықтанады. Тапсырманы орындау барысында жіберілген қателер мен кемшіліктерді уақытында анықтап түзетуге мүмкіндік беру керек. Оқытушы білімі төмендерге көмек беріп, қабілеттілермен жұмыс ұйымдастырып отыру арқылы ирформатика пәнін оқуға деген қызығушылығын, белсендігін арттырады. Тақырыпты толық меңгере алмаған оқушылармен қосымша сабақтар, сыныптан тыс жұмыстар жүргізуі керек.

Сонымен жалпылап айтқанда оқу үрдісінде оқушының тұлғасының дамуына, ықпал жасайтын жаңа технология түріндегі сабақтар үлгісінің бәріне жүктелетін міндеттер жүйесі төмендегідей:

Жаңа технологияны қолдануда оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, үлкен ізденіспен, шығармашылыққа жетелеуге де болады. Нәтижесінде оқушы:

Математикалық тақырыптарды еркін меңгере алады;

Оқыту процесінде жаңа технологияларды қолдана отырып білімін шыңдайды;

Жаңа оқыту үрдісін қалыптастырады;

Өздігінен ізденімпаздық қабілеті артады;

Оқушылар тақырып бойынша пікірін еркін жеткізе алады.

Әр тарау бойынша берілген деңгейлік тапсырмалардың тиімділігі сол тоқсан аяғында жақсы көрсеткішке жетті. Әрине тиімді де орынды пайдаланылған педагогикалық технология сапалы білім негізі бола алады.

Деңгейлеп-саралап оқыту технологиясы:

- оқушының өз қабілетіне, болашағына сенуіне;

- оқушының ынталандыруға;

- оқушы мен оқытушының ынтымақтастық қарым-қатынас достығына;

- оқушының өз білімін өз бағалай білуіне;

- баға әділдігіне;

- білім көрсетудің әділ сайысына мүмкіндік береді.

- деңгейлік тапсырмалар мен жұмыс жасау оқушылардың іскерліктерін жүзеге асырады.

Осыған байланысты деңгейлік тапсырмалар беруде оқытушы ең алдымен тапсырмалардың мазмұндық жүйелігіне аса назар аударуы қажет. Сонымен, аталмыш технологияны жүзеге асыруда оқытушы белсенділігі, шығармашылық ізденісі артып, өз мамандығына деген сүйіспеншілігі, оқушыларын жеке тұлға ретінде бағалауы ерекше орын алады. саралап, деңгейлеп оқыту технологиясының принциптері-оқытуды ізгілендіру мен демократияландыру жағдайында, өздігімен даму бағдарын анықтап, дамитын және өздігімен дұрыс шешім қабылдай алатын, өзін-өзі жетілдіріп өсіруші, өзін-өзі тәрбиелеуші тұлға қалыптастыруға болады.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІРЛЕСКЕН ІС-ӘРЕКЕТІН ТОПТЫҚ ЖҰМЫС АРҚЫЛЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

**Куздыбаева Бану Сериковна,
Ахметова Газиза Аскарровна,
Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы,
Ембі қалалық №3 ОМ,
ағылшын тілі пәні мұғалімдері**

Қазіргі таңда білім берудің негізгі талаптарының бірі білімді үздіксіз жетілдіру және оқыту үрдісін интенсифтендіру болып табылады. Мұның нәтижесі білімдерді терең және жоғары мәдениетті, ғылым мен техниканың жаңа жетістіктерін игерген азаматтарды тәрбиелеумен тығыз байланысты. Осы деңгейлерді жоғарылатудың бір түрі мектеп тәжірибесіндегі топтық, ұжымдық оқыту түрлерін енгізу. Топтық жұмыс арқылы оқушылардың үйренуге деген мотивациясын жетілдіру бүгінгі күннің проблемасы емес. Классикалық педагогиканың негізгі проблеманы шешудегі оқушы мен оқуды бір-бірінен ажырамайтындай «үйлестіру», оларды оқуға жақындату, олар білімді өздерінің қалаулары, қажеттілігін сезінулері арқылы алғанда ғана жан-жақты жарасымды тұлға қалыптасады. Ұжымдық танымдық іс-әрекеттердің әртүрлі формаларын мен түрлері жүйесінде топтық жұмыс және оның әртүрлілігі маңызды орын алады. Топтық жұмыс өзінің барлық белгілері көрініс табатын оқу ынтымақтастығының идеалды моделі болып табылады. Топтық жұмыстардың пайдасы мен оның тиімділігі бойынша зерттеулер әртүрлі бағытта жүргізілуде. Психологтар тұлғаның жетілуі үшін топтық жұмыстар қолайлы жағдай туғызатынын ашып көрсетеді. Яғни сыныптағы тұлғаралық қатынас топтағы микроклиматқа байланысты. Ол топтың әрбір мүшесінің көңіл күйін, топпен қанағаттанушылығын, қолайлылығын анықтайды. Сыныптағы психологиялық ахуалдың қалыпты болуы білім алушылардың құндылығы мен мінез құлықтарының дұрыс қалыптасуына мүмкіндік береді. Ким Истон және Рон Руни зерттеулерімен таныса отырып, сыныптағы психологиялық ахуал мұғалім мен оқушының қарым - қатынасындағы ынтымақтастыққа, оқушылармен кеңесе отырып, ынталандыруға байланысты екендігіне көзіміз жетті.

Зерттеушілердің ойынша, топтық жұмыс оқыту процесін байыта түседі, оқу жұмыстарын жетілдіреді. Дидактиканың негізін салушы ұлы педагог Ян Амос Коменский құрғақ жаттау мен догматизмге қарсы болып, оқытудың бала табиғатына, оның мүмкіншіліктеріне сәйкес болуын талап етті. Коменскийдің ойынша, мектеп оқушылардың «адамгершілігін», «ақылын» жетілдіретін орталық. Ол адамның өсіп жетілуіндегі жас ерекшеліктеріне қарай бір-бірімен байланысты құрылған мектеп оқуының жүйесін ұсынды. Олар: «Ана мектебі», «Ана тілі мектебі», «Латын мектебінің (гимназия т.б)», «академия». Коменскийдің «Ұлы дидактика» еңбегінде төмендегі дидактикалық сұрақтарды шешу жолдарын іздестірді. Қалай жақсы оқытып, оқуға болады? Оқыту мен оқудың жеңілдетуге болады? Оқыту мен оқудың негізділігі. Тиімді оқыту ережелері мен тәсілдер. Сындалы оқыту идеясын жүзеге асыруда біздің ойыма Ұлы педагогты толғандырған сұрақтар түсті.

Джон Лок «Оқытудың мақсаты білім, ал білімнің мақсаты тәжірибе немесе басқалармен бірлесе білім алу» дей келе оқушыны білімді өз бетінше ойлау дағдыларын жетілдіру арқылы үйрету керектігін меңзеген. Оның ұсынған қағидасы оқушылардың үйренуге деген ынтасы мен сүйіспеншілігін дамыту. Яғни, баланың дұрыс мінез - құлқын қалыптастыру, қабілеттілігімен өз бетінше ойлауын дамыту. Адамға қажетті сапа мінез-құлықтағы мәдениеттілік. Ол оқушыларды зерттеп білудің негізінде олардың табиғи ерекшеліктерін, талаптары мен талғамдарын, қызығушылықтарын дер кезінде аша білу қажеттілігіне тоқталған. Ал Ж. Ж. Руссоның ойы қызығушылық баланың өмірдегі «тапқан» әлемге табиғи жақындығы. Яғни үрдіс пен әрекеттерді үйренуі. Дж.Дьюи білім берудің біртұтас мақсаты даму деп есептей келе, даму өзгеріп жатқан өмірге бейімделуге жеке өміріңді бағыттауға қолайлы жолдарды таңдау. Ол оқушылардың өз тәжірибелерін бір-бірімен, мұғаліммен, оқу жоспарымен қарым-қатынас жасау арқылы жүзеге асырылады. Сыныптағы бірлесе әрекеттенген қарым-қатынас өмірдегі ең қажетті проблемалар жаңа арақашықтарын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Ол әр оқушының пікірін тыңдау, сынау, жинақтау және талдау арқылы толықтырып отырғанда ерекше және сыни баға беру дами алады. Сондықтан да оқушыларды бірлесе отырып білім алуда қызығушылықтары арта отырып, өзіндік күш жігерлерін салады. Топтық жұмыстың басты міндеттерінің бірі алмасу және соған социумның әрбір мүшесінің үлес қосуы болып табылады, сыныптың барлық мүшесі тең дәрежеде болып, нәтиже алуға мүдделі болып келетін білім алушылар социумын құрылуы керек екендігін (Дж.Дьюи, 2000) меңзеген.

Л.Выготский оқушылардың (метакогнитивті) өздігінен реттелетін оқуын дамытуды әлеуметпен байланыстыра отырып «Жақын Арадағы Даму Аймағы» әлеуетінің даму мөлшері ақылды жан-жақты дамыған бала арқылы жетілетіндігін дәлелдеген. Ал оларға қолдау көрсететін үлкен адамның көмегі «рефлексивті агент» ретінде оқушының реттелуін бақылайды деп есептеген (Л.С.Выготский, 2000)

Сыныпта ұйымдастырылытанды диалог сәтті шығуы осы социум мүшелерінің ұстанатын ережелеріне байланысты. М.Жұмабаевтің идеяларына

сүйене отырып, топтық жұмыстағы диалогта қарастырылатын мәселелер барлық оқушыларды қызықтыратындай болуы; қарама-қайшы пікірлерді дұрыс қабылдайтындай болуы; талқылауға социумның барлық мүшелері қатысуын ынталандырып отыру қажеттігін тәжірибеде дәлелдеген.

Талқыланатын мәселе білім алушылардың осыған дейінгі тәжірибесімен байланыстырылса, қызығушылық пайда болады. (Д. Дью) Сонымен қатар сыныптағы жайлы атмосфера, мадақтау мен моральдық ынталандырушы орта диалогқа қатысушылардың белсенді болуына әсер етеді.

Ғалымдардың зерттеулерімен таныса отырып, бағдарламаның идеясын жүзеге асыруда білім алушылардың социум деген ұғымды түсінді;

Топта жұмыс жасау дағдылары дамытылды;

Дамытушы орта қалыптастырудың негізгі категориясын таңдауға үйренді;

Өз әрекетінің және басқа топ мүшелерінің әрекет түрлерінің мониторингінің формалары мен форматтарын анықтау;

Оқушылардың қажеттілігін және баланың ЖАДА анықтау, қолдау жасауға үйренді;

Білім алушылардың жеке психологиялық ерекшеліктерін анықтай алу дағдыларын жетілдіруді көздедік. Олар:

класс оқушыларының өз бетімен білім алу мотивациясын анықтау;

өз бетімен білім алуға деген мотивациясын жетілдіруде ынталандырушы стратегияларды анықтау;

топтық жұмыс арқылы үйренуге деген мотивациясын жетілдіру тәсілдерін тәжірибеге енгізу.

Егер, оқушыларының топтық жұмыс арқылы үйренуге деген мотивациясын жетілдіруді жүзеге асыруға жағдай жасалса, оқушылар оқу үрдісін өздері басқарып қана қоймай, жеке жұмыстың көлемі азайып, ұжымдық іс - әрекет білім игеруде орта қарым-қатынас құралына айналады, балалардың деңгейіне қарап сараланып, ерекшелігіне қарап даралануы мұғалім емес, балалардың өз еркімен жүзеге аса бастайды. Білім беру саласында үнемі жаңарып отыратын өзгерістерге икемделеді.

Топтық жұмыс арқылы оқуға деген мотивациясын жетілдіру идеясы оқушылардың әлеуеті мен ресурстарының түпкі нәтижеге бағдарлануы. Ол нәтиженің мәні – оқушы белгілі бір қажетті біліктер мен дағдылардың иесі, оқу әрекетінің субъектісі, әр түрлі мәдениеттер мен өз көзқарасы тұрғысынан білімді, сауатты, өз ойын және пікірін басқалардан тәуелсіз құра алады.

Үйренуге деген мотивациясы қалыптасқан білім алушының өзінің мақсатын құру мен қандай да бір басталған істі аяқтау, қиындықпен шешілетін, бірақ шындықты айқындаушы міндеттерді алға қою, мақсатқа жету прогресіндегі динамика түрінде «кері байланысты» беретін мақсатқа ұмтылуға болжам жасайды. Өзіндік даму процесінде келесі комбинациялар айқындалуы мүмкін: жоғары мотивация мен жоғары деңгейдегі мақсатты сезіну: *«Мен осы іске барғым келеді және оны толық білемін, сонымен қатар қайда бару керектігін, қандай әрекет ету керектігін білемін»*; өзіндік даму мен өзіндік жетілудегі мағыналы өзектілікпен сипатталатын жоғары мотивация, бірақ мақсатты

сезінудің төмендігі: *«Мен осы іске барғым келеді, бірақ оны қалай орындайтынымды білмеймін»*; төменгі деңгейдегі мотивация, бірақ мақсатты сезінушілік жоғары: *«Мен ол іске барғым келмейді, мен ештеңені орындай алмаймын»*; төменгі мотивация және мақсатты сезінушіліктің төмендігі: *«Мен ешқандай іске де барғым келмейді»* .

А. Н. Леонтьев «Мақсаттан мотивтің айырмашылығы субъект арқылы айқындалмайды: біз қандай да бір әрекетті орындауда өзімізге себеп-салдар болатын түрткілерімізге есеп бере алмаймыз» деп көрсетеді. «Егер мақсат пен әрекетке жауап берушілік саналы түрде мойындалса, оның мотивке деген саналы әрекеті туралы, яғни нақты мақсаттардың не үшін қойылатындығы туралы жұмыстар атқарылады. Мотив санада әрекетке талдау жасау жолымен, оның динамикасымен анықталады. Олар субъективті түрде тек жанама түрде ғана, қалау, мақсатқа жетуге ұмтылу, ынталану формасындағы түрінде орындалады».

Мотивті саналы түрде сезіну объективтілікті талап етеді және «сыртқы көзқарас» тұрғысынан болжам жасайды. Мотивтен мақсатқа қарай қозғалыс және оны сезіну жаңа бейнелі жоғарғы дәрежедегі мотивтердің дүниеге келу процесі мен осыған сәйкес жаңа спецификалық қажеттіліктердің туындауында жүзеге асады.

Дегенмен, адамның ішкі жан дүниесінің психологиялық жағынан пайда болуы, өмір сүру бағыты мен оның мағынасын құрайды, шынайы өмір мен адам арасындағы мағыналы құбылыстарды тоғыстыратын, мотив-мақсаттылықты құруға деген қабілетті көрсетеді.

Біздің көзқарасымыз бойынша, белгілі мотив-мақсаттардың мазмұны болмасын, олардың алғашқы басқышында жетістіктің түрткісі орын алуы тиіс. Өзіндік даму мен өзіндік жетілуге деген қажеттіліктерден туындайтын түрткі саналылыққа ауысып, адамның әрекет ету ортасын кеңейтіп отыратын себептерін оятады (теориялық тұрғыдан қарастырған жағдайда да) тұлғаның әлеммен байланысын кеңейтіп, қорытындысында оқушыны өзіндік кемелденуге жетелейді.

Білім алушыларға бірлесе әрекет ете отырып, өзіндік әлеуетін жетілдіруде тиімді әдістер арқылы сыныптың ерекшелігіне қарай пайдалану нәтижелі білім алуға жетуге мүмкіндік берді.

Әдебиеттер:

1. Мұғалім философиясының қалыптасуы мен дамуы, 16-бет
2. Қазіргі дидактика. Садыкова Т.С., Абылқасымова А.Е., Алматы: Ғылым, 2007ж., 41-бет
3. Қ. Жарықбаев. Ақылдың кені. Алматы. «Қазақстан»-1991 ж.-244б.
4. С.Мирсейтова мен Ә.Іргенбаева. Әрекеттегі философиясы мен әдістері. Редакциялаған, - Алматы. Издатмаркет, - 2004ж., -261б.
5. Москаленко О.В. Развитие профессионального самосознания рук. Обр. Учреж. –М.2000

ҚАЗАҚ ТІЛІ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Кузенова Айнагул Жанабергеновна,
Арал ауданы, Шөміш елді мекені
№263 орта мектеп

Егеменді еліміздің еңсесі көтеріліп, тәуелсіз ел атанып әлемге атымызды танытып жатқан кезеңде ұлттың, елдің болашағы-жас ұрпақ тәрбиесіне де, біліміне де мықты көңіл бөлу қажет-ақ. Осы тұста «мұғалім – дамыту жұмысының көшбасшысы бола білуі керек». Оқушылардың креативтілігін дұрыс түсініп, шығармашылық, зияткерлік қабілетін дамытып отыру қажет. Балалардың ішкі уәжін дұрыс ұғына отырып, алған мәліметтерді интерпритациялау, сыңаржақтылықты сыртта қалдырып, өз пайымын ортада ашық жеткізуге жағдай туғызу-ол менің басты мақсатым. Барнс сыныпта тіл қаншалықты қолданылса, оқушылардың оқуына соншалықты әсер ететіндігін айтады (МАН,39 б) Сол себепті мен де өз пәнімде коммуникативтік дағдыларды дамытуға көп күш саламын.

Коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру жұмысын негізінен мынадай мақсаттарға бөліп қарастыруға болады:

1. Оқушылардың бақылағыштық, ойлау қабілеттері мен тілін, дүниетанымын дамыту, әр нәрсені салыстыра талдап, жинақтап, нақтылап, салыстыру негізінде өз беттерімен қорытынды шығара білуге үйрету;

2. Оқушыларға қазақ тілі нормасына сай, өз сезімін, ойын дұрыс айтып, жазып бере алатындай дағдылар беру. Сөйлеу-әрекет, адамның әрекеті, яғни, қарым-қатынас жасау үшін, ойын, білімін, сезімін екінші біреуге жеткізу үшін тілді қолдану болып табылады;

3. Оқушыларға ана тілін сүюге, оның алтын қорын, тамаша сырлы, нәзік сөз байлығын қолдана білуге және оны сезініп, құрметтей білуге тәрбиелеу;

4. Қазақтың тіл білімі ғылымының табысы негізінде оқушылардың ауызша және жазбаша тілін дамытуға септігі тиетін жұмыстардың оңай да тиімді түрлерін іріктеп алып ұсыну.

Оқушылардың коммуникативтік дағдысын қалыптастыруымыз үшін біз мына сияқты негізгі мәселелерді үйретуіміз қажет: белгілі бір тақырыпты оқыта отырып, жаңа сөздер жасайтын баланың сөздік қорын дамыту; сөздерді үйрете отырып жаңа сөздер жасайтын формаларды меңгерту барысында оларды байланыстырып, сөз тіркесі мен сөйлем құрауға, сондай-ақ ойларын ауызша сауатты, жүйелі, дұрыс жеткізуге, сөйлей білуге үйрету. Сонда осы үшеуі (сөздік жұмыс, сөз тіркесі мен сөйлем құрау, байланыстырып сөйлеуге үйрету) күнделікті өтетін сабақпен байланысты, біртұтас жүргізіліп отырса, қарым-қатынас дағдысын қалыптастыру жұмысы да біршама жүйелі өткізіледі деуге болады. Қарым-қатынас дағдысын қалыптастыру осы негізгі үш бағытта қатар жүреді, өйткені сөздік жұмыс сөйлем құрау үшін де, байланыстырып сөйлеу

үшін де негіз болады: ал әңгіме айтуға дайындық жасау сөз бен сөйлемсіз іске асуы мүмкін емес.

Сөйлеу – адамзаттың даму эволюциясынада қол жеткізген жетістіктерінің бірі. Адамдарды басқа дүниеден ерекшелеп тұратын да осы-қарым–қатынас. Сондықтан сабағымда диалогтік оқытуға баса назар аударамын. Себебі диалогтік оқыту оқушы-оқушы, мұғалім-оқушы, оқушы-мұғалім түрінде диалогтар құрылады. Диалогтік тілдесім барысында оқушылар жұп болып та, топ болып та, ұжым болып та бір – бірімен қарым –қатынасқа түседі. Бұл-диалогтық сөйлеудің өзіндік белгілері. Диалогтік оқытудың амал-тәсілі оқушыларды сөйлеуге, белсенділікке, өзара пікір алмасуға итермелейді, сөйлеу жағдаяттарын туғызып, оқушылардың ауызекі сөйлеуіне, пікірлесуіне әсер етеді. Бір-бірімен қарым –қатынасты арттыру үшін диалогтық оқытудың маңызы зор деп білем. Диалогтық сөйлеудің негізгі ерекшеліктерін, оның жүзеге асу жолдарын С.Әбдіғалиев, С.Нұрғали, Р.К.Миньяр-Белоручев, Я.Яноушек т.б ғалымдар айқындап, диалогтік сөйлеудің мынадай басты белгілерін атап көрсетті. «Олар: біріншіден, диалогтың некі немесе оданда көп адамның арасында өрбуі; екіншіден, диалогқа қатысушы адамдардың бірде тыңдаушы, бірде сөйлеуші болып, кезекпе-кезек олардың арасындағы рөлдердің алмасып отыруы; үшіншіден, диалог барысындағы ақпараттардың жеткізілу жағдайы және оларды қабылдау ерекшеліктері; төртіншіден, пікір алмасушылардың алынған ақпаратқа, хабарға деген көзқарастары, реакциясы және оны жеткізудегі бет-әлпеті, қимыл-қозғалысы» Сонымен қатар жеткізілетін ақпараттық хабардың аяқ асты туындап, тілдік қатынасқа түсуі диалогтық сөйлеудің негізгі белгілерінің біріне жатады.

Осы тұрғыдан оқушы-белгілі мәліметті қабылдаушы ғана емес, сонымен бірге терең ой иесі. Оқушының үніне құлақ сала отырып, ішкі уәжін ұғынуға тырысамын. Ол дербес ойланып, өз көзқарастарын дәлелдей алуы керек. Әр оқушының еркін ойлауына, дәлелдер келтіруіне сабақ барысында түрлі әдістер арқылы қолайлы жағдай жасауға тырысамын. Айталық, «Атаулар көмегімен болжау жасау», «Елеспен жетелеу» стратегиялары оқушының ой ұшқырлығын бақылауда, стандартты емес шешім жасауда тиімді пайдаланып жүрмін. Қазіргі кезде оқушыларды кең ауқымды көркем әдебиетті оқытуға баулу оңай іс емес. Бұл жолдағы қиындықты шешуге «Жигсо» әдісі көп көмегін тигізді. Оқушы өзіне жүктелген міндеттерге жауапкершілікпен қарап, басқа топ мүшелеріне түсіндіру үшін сурет те салады, сахналық көріністер де қояды, сабақтың осы кезеңі оқушыларды бей-жай қалдырмайды.

Коммуникативтік дағды қалыптастырудың тағы себебі –сұрақтың дұрыс қойылуы. Оқушылардың ойлау деңгейіне сай әр сабақта сұрақ қою үшін Блумның сұрақ қою өлшемін пайдаланамын. Сұрақтар қарапайымнан терең ойлауға дейін жалғасады. Мұндағы мақсат-оқушы ойын ең төмен деңгейден терең ойлауға дейін жеткізу. Топтық тапсырмалар ынтымақтастық қарым-қатынас орнатуға, шығармашылық жұмысқа, тақырыпты өмірмен байланыстыруға мүмкіндік туғызады.

Сабақта жаңашыл тәсілдерді қолдану арқылы жеткен нәтижелерім мынадай: оқушының білім деңгейін түсінуден басталады, алған білімін қолданып, қорытындылауға дейін жоғарылайды. Қабылданған жаңа ақпаратты саралап, мәселені өзі шеше алуға мүмкіндігі болады.

Әдебиет сабағында оқушының тілдік компоненттілігін қалыптастыру мақсатында жиі қолданып жүрген «Оқырман семинары» тәсілі бойынша сызба түрінде талдау жасадым. Сабақта көркем шығарма мынадай топтардың көмегімен меңертіліп жүзеге асады:

1. **Сұрақ қоюшылар.** Блумның сұрақ қою өлшемі бойынша қарапайым сұрақтан шығармашылық сұрақтарға дейін қамтылады. Оқушы өз бетімен шығармашылық қабілетін дамытады.

2. **Сөз тапқыштар.** Алдынан шыққан сұрақтарға нақты дәлелді жауап беру үшін өз бетінше ізденеді, дағдыланады.

3. **Сілтемешілер.** Мәтін бойынша түсініксіз сөздер тізбегін жасайды, айшықты, бейнелі тіркестерді анықтап жазады.

4. **Жазушылар.** Поэзиялық шығарма болған жағдайда оны прозаға айналдырып жазады, мәтін бойынша жоспар құрады, сабақ барысындағы ерекше сәттерге сараптама жасайды.

5. **Суретшілер.** Мәтін кейіпкерлерінен, белгілі бір эпизодтарынан сурет салады.

6. **Кейіпкерлерді сөзбен суреттеушілер.** Кейіпкерлердің, оқиғаның суретін сөзбен салады.

Оқушыларды іздендіру үшін сұрақ қоя білуде оның саналы ойлауы, жан-жақтылығы, білім мен біліктілігі қалыптасады. Сонымен қатар жоспарлы түрде жұмыс істеуге машықтану үшін мәтін бойынша жоспар құру әдетін қолдануға болады. Нәтижесінде оқушы мәтін бөлімдеріне қысқаша тұжырымдама жасап, әрбір оқиғаға ат қойып, өзіндік ізденуі мен білім дағдысын берік қалыптастырады. Мәтін бойынша түсініксіз сөздіктер тізбеген жасау, поэзиялық шығармаларды прозаға айналдыру тәсілдері де оқушының жан-жақты дамуына үлкен ықпал етеді. Бұл әдіс-тәсілдердің барлығы коммуникативтік дағды дамуының бір жолы деп білемін.

Сонымен қатар бағдарламаның «Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту және оқу» модулін тиімді пайдалануға тырысамын. Жеңілден ауыр принципі бойынша 7-8 сыныптарға осы технологияны қолданамын.

Әр жаңа тақырып бойынша мәтінді меңгеру кезінде балалар топқа бөлініп, әрбіріне бес міндет беремін:

- Мәнерлеп оқу
- Түсіну
- Сұрақтар қою немесе диалог құрау
- Сызба арқылы өз ойларын айту
- Грамматика

Мысалы, «Әміре Қашаубаев» мәтінін меңгеру кезінде топ ішінде бес міндетті бөлісіп алады. Грамматикалық тақырып: «Төл сөз» Дайындыққа 10 минут беріледі.

Уақыт өткеннен кейін 1 оқушы мәтінді мәнерлеп оқыса, енді бірінші бойынша түсінгенін айтады, үшіншісі-мәтін бойынша сұрақ қояды, топ ішіндегі оқушылар соларға жауап береді немесе екі оқушы диалог құрайды, келесі оқушы мәтінбойынша сызба құрайды,мысалы:

Әміре Қашаубаев

Белгілі әнші

дарынды актер

1925 жылы Парижде 1927 жылы Майндегі Франкфуртте өнер көрсетті

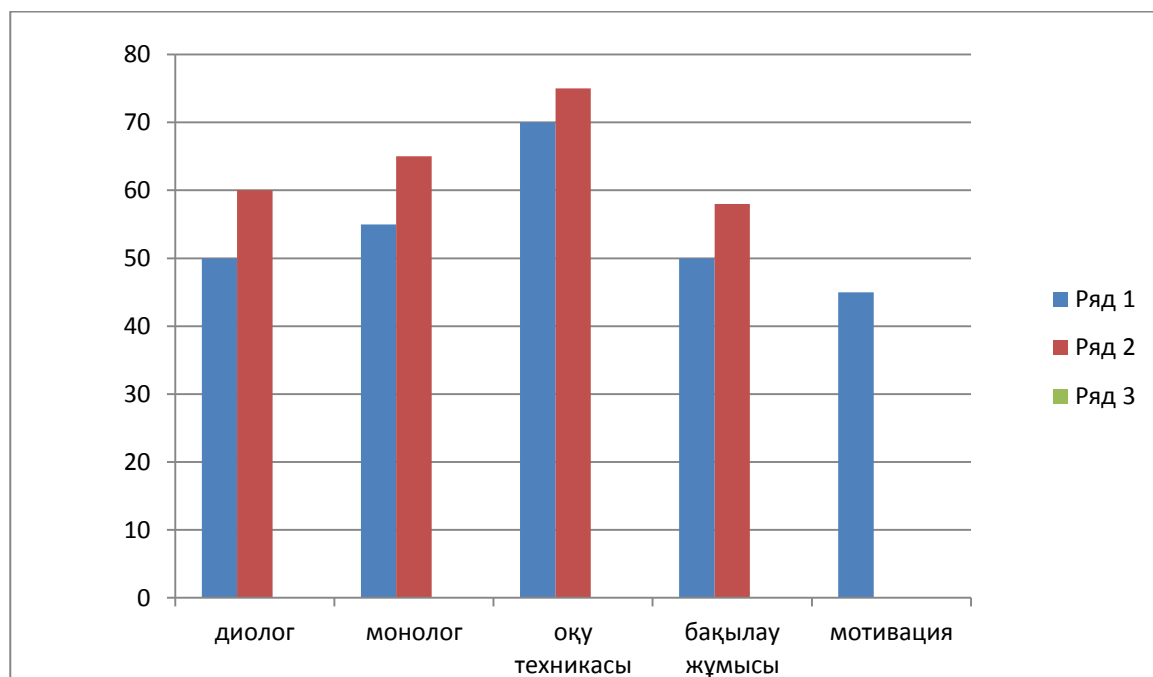
Дауысы екі октаваға жеткен Дауысы сирек кездесетін құбылыс болған Соңғысы төл сөздің ережесін айтып мысал келтіреді.Сөйтіп топтағы оқушылар түгел қамтылып, сабаққа белсенді араласады.

Осы уақыт ішінде мен оқушыларды мынадай кесте арқылы қадағалап отырдым:

Диалог құрау	Монолог	Оқу техникасы	Бақылау жұмыстары	Мотивация (психологтар зерттеуі бойынша)
--------------	---------	---------------	-------------------	--

Мысалды диаграмма түрінде берудіде жөн көрдім.

1. Диаграмма 3 тоқсандағы коммуникативтік дағдыларының қалыптасуы

2014-2015 оқу жылы III-IV тоқсан 2015-2016 оқу жылы I тоқсан

Қорыта келе, коммуникативтік оқыту арқылы оқушылардың танымдық қабілеттері, танымдық үрдістері дамып, сөздік қоры молаяды, оқуда жағымды әрекет қалыптасады. Бұның бірі дамығаннан кейін оқушының қиялы мен ойлауы, есі мен қабылдауы, зейіні дамып қалыптасады. Танымдық қабілеттер, танымдық үрдістер әрбір технология барысында дамиды. Ал сөздік қорының дамуы мәтінмен жұмыс істегенде, белгілі бір мәселені шешкенде дамиды.

Осындай технологияларды пайдалану арқылы көптеген жетістіктер әкелетініне көзім жетуде

Әдебиеттер:

1. С.Әбдіғалиев (5-сыныпта неміс тілін оқыту. А., «Рауан», 1993, 108-б)
2. Қазақ тілі әдебиеті (№8 2013 жыл)
3. Қазақ тілі мен әдебиеті оқулығы 8-сынып

ЖАҢАША ОҚЫТУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ

Кулбатырова Т. Б.,
Бастауыш сынып мұғалімі
Орал қаласы, Ж.Молдағалиев
атындағы № 2 ОЖББМ

Әлемдік білім беру жүйесі уақыт өткен сайын жылдам дамуда. Білім беруде мұғалімдердің басты нысаны-оқушы. Ендеше алдымыздан білім нәрімен сусындаған оқушыларымыз қандай болу керек? Менің ойымша өзінің және қоғамның көзқарасын барша жұртқа білдіре алатын, білімді, бәсекеге қабілетті, шығармашыл, құзырлы жеке тұлға болу шарт. Ал оқушыларымызды осы деңгейге жеткізу үшін біз сабақтарымызды қалай түрлендірер едік? Оқушының оқуға қызығушылығын, мүмкіндігін қалай арттыра аламыз?

Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға – мұғалім (Strong, Ward & Grant, 2011) [2, 15-бет]. Стронгтің бұл тұжырымымен мен келісемін, себебі мұғалім оқу үрдісін ұйымдастырушы, оқушының дамуына өз септігін тигізіп, бағыттаушы. Деңгейлік бағдарламаны игеру барысында «Қалай оқу керектігіне үйрену» арқылы оқушылардың оқуға деген қызығушылықтарын арттыруды көздедім. Оқыту – мұғалімдердің оқушыларға жасаған сыйы емес, бұл құзыреттіліктер білім алу үшін оқушылардың өздері де оқу үдерісіне белсенді қатысуын талап етеді [2, 25-бет]. Сондықтан да өз тәжірибиемде негізінен деңгейлік бағдарламалардан алған теорияға сүйенемін. Оқытудың әлеуметтік-мәдени теориясын дамыту барысында Выготский оқушының өз бетімен қол жеткізе алмайтын оқу деңгейін ересек немесе «маңызды» (ықпалды) адамның көмегімен қамтамасыз етудегі рөлі туралы жазады [2, 24-бет]. Яғни оқушы көп білетін адамдармен қарым-қатынас жасайды. Бұл арада курс кезінде алған әдіс-тәсілдерді қолдана отырып бір-бірін үйретіп, «бағдаршам», «автор орындығы», т.б. тәсілдермен оқыту қажет деп

білемін. Мұғалімге жеткізе алмаған ойын оқушы өз сыныптасына айта алады. Сол себепті топпен, жұппен қарым-қатынас жасау арқылы сол ортаға бейімделе бастайды. Оқушылар толығымен жаңа мәліметтерді бірін-бірі оқыту, толықтыру арқылы игереді. Деңгейлік бағдарлама аясында оқушыларға қалай оқу керектігін оқыту мен оқуда қолдану қажеттігін түсініп, жан-жақты игеріп, өзімнің іс-тәжірбиеме енгізудемін. Осыған дейін барлық ақпаратты мұғалім өзі оқушы санасына жеткізгісі келсе, баланың пікірін ескермей, уақыттың жетегіне кетіп, «мен» деген сөздің аясында жұмыс істесе, ал қазір қарым-қатынасты нығайту арқылы жаңа өмірге деген көзқарасы күрт өзгереді. Мұғалім аз сөйлеп, қажетті ақпараттарды оқушының өз бетімен қабылдауына жол ашылды. Мұғалім – бақылаушы, оқушының қандай бағытта жұмыс жасап жатқанын қадағалап, кей жағдайда ғана өз ықпалын жасайды. Выготский танымдық қабілетті дамытудағы әлеуметтік өзара әрекеттестіктің маңызын бәрінен бірінші етіп қояды. Зерттеуші Хоу мен Мерсер (2010) бірлескен іс- шаралар ақыл-ой дамуы мен оқуды, сондай-ақ қарым-қатынас жасау дағдыларын арттыратынын көрсетті. Пиаженің танымдық өзгерістер балалар ересектердің емес, өздерінің құрбы-құдастарының идеяларымен және көзқарастарымен қарсы келіп қалған жағдайда орын алады деген болжамы бұл құбылыстың бірнеше түсініктемесін ұсынады [2, 24-бет]. Жоғарыдағы аталған ғалымдардың ой-пікірлері менің өткізген сабақтарымда қолданыс тапты және басшылыққа ала отырып, көптеген жетістіктерге қолым жетті. Оқушылар үшін бағалауда табыс критерийлерінің орны зор екендігіне көзім жетті. Екінші сабақты бастамас бұрын табысқа жету қадамдарын алдын ала берген болатынмын. Ол оқушының ізденіп, өз бетінше тапсырманы орындауын көп әсерін тигізді. Үй тапсырмасына берілген бағалау критерий бойынша нақты жауап беріп отырған оқушыларды формативті бағалап отыруды іске асырдым. Сол кезде жанында отырған оқушының көзінен, менде смайлик, жұлдызша алсам дегендей ұшқынды көрдім. Әр топта талдау жүргізу үшін «Кемпірқосақ» стратегиясын пайдалануды ұйғардым. Әр түрлі түстер арқылы жаңа топ құрып, өз тобында шығарылған есептің тиімді жолын жаңа топта талқылап, қайтадан өз топтарына оралды. Енді өз топтарыңда «Микрокалькулятормен шығарылатын есептер құрастырасындар» деген тапсырманы ести сала, үлкен құлшыныспен кірісіп кетті. Алдымен бастамас бұрын бағалау критериймен танысындар, жақсы баға алғыларың келе ме?, ол үшін критерийді басшылыққа алуларыңыз керек, өйткені топ аралық бағалау болады деп нұсқау бердім. Оқушылар өздерінің құрастырған мысалдарын дәлелдей отырып, бірін-бірі әділ бағалауларына итермелеуді көздедім. Дайын болған әр топтан бір оқушы шығып мысалдарды қалай құрастырғанын айтып берді. Қандай мысалдар құрастырған? Олардың жұмысын қалай бағалайсындар? - деген сұрақтарыма «басбармақ» (жест) көрсету арқылы бағалады. Оқыту үшін бағалауда білім алушылар өз білімін арттыру үшін де бағалауды үйренуі қажет дегендей, кері байланыс арқылы алынған ақпаратқа сәйкес өз оқуын да жақсартса деген ойым іске асты деп ойлаймын. Оқу үрдісіне оқушылардың барлығы белсенді жұмыс жасауын қамтамасыз ету үшін белсенді оқыту әдістерін кеңінен қолдану керек. Мысалы:

рөлдік ойындар, кадамды сұхбат, постер т.б. Бұл әдістер сыныптағы барлық оқушыларды әрекетке тартып, ұжымда жұмыс жасауға үйретіп, тілдік қарым-қатынас орнатуға септігін тигізеді. Осы орайда кейбір ұстанымдарға сүйену маңызды болып табылады. Сонымен қатар бағалау модулі мені қызықтырды. Сондықтан да өзімнің іс-тәжірибеме оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында сабақтарымда критериалды бағалауды енгіздім. Себебі критериалды бағалау жүйесі оқушы мен мұғалім арасындағы байланысты орнатып, оқу үдерісі барысында қателіктерді дұрыстауға мүмкіндік береді, оқушының оқуға деген ішкі уәжін оятып, дамытатын құрал болып табылады. Критериалды бағалау / Оценивание критериальное / Criteria assessment - оқушының оқу нәтижелерін білім беру мақсаттары мен мазмұнына сәйкес келетін, білім беру үдерісіне қатысушылардың (оқушылар, мек-теп әкімшілігі, ата-аналар, заңды тұлғалар және т.б.) барлығына алдын ала таныс, ұжым талқысынан өткен, нақты анықталған өлшемдер арқылы оқушылардың оқу жетістіктерін салыстыруға негізделген үдеріс [1, 9-бет].

Критериалды бағалауды енгізудің мақсаты:

- Мектепте оқыту сапасын жоғарлату;
- Мектеп бітірушілердің білімін халықаралық стандартқа сәйкестендіру.

Критериалды бағалау жүйесінің тиімділігі мынада:

- Мұғалімге оқушының оқу үрдісіндегі іс-әрекетін объективті түрде бағалауына мүмкіндік береді;

- Оқушыларға оқу үдерісі барысында туындаған қиындықтарды түсінуге, шынайы бағаланғандығына көзі жетеді;

- Ата-аналар тарапынан түсінбеушіліктер орын алмайды. Себебі өз баласының объективті бағаланғандығы туралы дәлелдемелермен қамтамасыз етіледі. Осыған байланысты оқушылар арасында өзара түсіністік және ұжымдық қарым-қатынас орнатылады. Оқушылардың өздеріне сенімсіздігі жойылады. Критериалды бағалаудың арқасында оқуға деген мүмкіндіктерінің арттады. Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалауда бірқатар дағдылар қолданылады. Олар: білу, түсіну, қолдану, анализ, синтез, бағалау.

Сабақта Блум бойынша оқушыларға бағалау шкаласы беріледі, оқушылар топта өздерін-өздері бағалайды. Егер балаға оның белгілі бір деңгейге жеткендігін айтса, онда бұл оған үздік нәтижеге жету үшін не істеу керектігін түсінуге көмектеспейді; бұл ретте егер баламен бірге оның жұмысында мұндай бағалауға не әкелгенін және бағалау өлшемдерін түсіндіруге талдау жасаса, онда бұл балаға өзінің нәтижесін жақсарту үшін кейін не істеу керектігін түсінуге мүмкіндік береді. [3,107- бет] Сабақ барысында мен нені өзгерттім? Оқушылардың өздігінен білім алу дағдысын, әр сабақта өз түйгендерін жазуды қалыптастырдым. Бұл жақсы жұмыс түрі, жақсы бағалау әдісі. Өз тәжірибемде оқушылардың еркін сөйлеуі, ойын ашық айтуы, бір-бірінің пікірін құрметтеуі үшін әрекет жасай отырып, сөз байлығын және ой өрісін кеңейту үшін шығармашылық қабілетін арттыру және пәнге қызығушылығын арттыру үшін жұмыстар ұйымдастырдым, әрі қарай алдағы уақытта да жалғастыруды басты міндеттерімнің бірі деп ойлаймын. Барлық сабақ барысында оқушылар дәл

осылай жұмыс жасағанын, пәнге деген қызығушылықтарын әлі де арттыру, сабақ барысында жұмыс түрлерін өзгертіп отыруды мақсат етемін, осы курста алған бар білімімді, күш жігерімді салуға тырысамын. Өз тәжірибемде нені дамыттым? Оқушылардың сабақта еркін отырып, өздігінен білім алуларын, сыныптың ұйымшылдығын, мәтінмен мозайкалық әдіс арқылы жұмыс жасауды дамыттым. Видеоға, фотоларға түсірген кезде оқушылар бас кезінде қобалжығанмен, артынан өздерін еркін ұстады. Жұппен, топпен жұмыс жасаған кезде сабақта жіберген қателіктерін өз араларында түзеп отырды, жақсы түсініп, талдап, бағалай білді. Әсіресе бір-біріне қолдау жасап, ойларын ашық айтқаны, кері байланыс жасағаны ұнады. Олар топқа бөлініп, жаттығуларды орындау барысында, жетістіктеріне жеткендеріне және сол топтағы нашар оқитын баланың өзі белсенділік танытып, жақсы көрінгеніне, ортаға шығып дұрыс жауап айтқанына өте қуанды. Өздерінің жетістіктерін өздері көріп, бағалады. Дәл осындай қарқынмен өткен сабақтарымда үндемей отырған оқушылар болған жоқ. Менің алдағы уақытқа қойған жоспарым: мектепішінде, мектепаралық, желелік қоғамдастықта ұстаздармен тәжірибе алмасу. Сонымен қатар болашақта барлық сабақтарымда оқушылардың мүмкіндігін арттыру мақсатында критериалды бағалауды енгізу. Сонымен қатар тәлімгермен/мұғалімнен кеңес / өздігімен талдау/жоғарыдан көмек және өзімнің қасымдағы әріптестерімнің, сынып жетекшілерінің, ата - аналардың көмегін күтемін. Себебі мектеп-мұғалім - оқушы-ата-ана бірлескенде ғана жұмыс сапалы болады, әрі нәтижеге жету байқалады. Блум таксономиясымен сабақ жоспарлауды әлі де жалғастырып, курста алған білімімді әр сабағымда қолданып, балалардың білімін тереңдетіп, жақсы жетістіктерге жетуді мақсат етемін. Білім саласындағы қазіргі проблемалардың бірі өскелең ұрпақта, өзіндік даму, нәтижеге бағытталған білім беру. Оқушылардың өзін-өзі тануға, дамытылуына жағдай жасау кез келген мұғалімнің қолынан келе бермейді. Тәжірибе көрсеткендей көптеген ұстаздардың санасы бүгінгі күн талабына қарай ояна қоймаған. Оқу процесінде әлі күнге дейін оқушыларға Вербальді монологикалы әсер ету сақталған. Жас ұрпақтың бойында дамуға деген танымдық мақсатын қызметі тек оқушының өзіндік ойлау белсенділігі негізінде ғана іске асады. Ол процесс сабақты инноватикалық тәсілдермен түрлендіргенде ғана жүзеге асады. Алайда, кез келген білім мекемелеріндегі инноватикалық процестер түрлі объективті себептерге байланысты бірден пайда болып, іске асып, дамып және өзінің нәтижесін бермейді. Ол үшін оқу процесінің басқару құрылымын модернизациялау қажет. Озық тәжірибені ендіру және қарқындату түрлі инновациялық инициациялауға байланысты. Мектеп үшін білім мазмұнының жаңартудағы инновациялық және педагогикалық технологияларды ендіру, мониторинг бағдарламалары мен оқулықтардағы әдістемелік аппаратты эксперттеу күнделікті жағдайға айналды. Қорыта айтқанда, заман талабына сай оқушыларымызды білім нәрімен сусындату. Озық елдегі білім беру жүйесінің қаймағын өзіміздің білім беру реформасына енгізу. Деңгейлік бағдарламалар бойынша алған білімізді орынды қолдану. Сөзімнің соңында егер мектеп алдында әр баланың қабілетін дамыту

сияқты әлеуметтік міндет тұрса, барлық пәндерде жаңа технологияны тиімді пайдалану арқылы білім алушының өз белсенділігін ояту, біліктілікті арттыру жағдайында рефлексивті кері байланыс орнату сияқты мәселелердің орындалуы тиіс дегім келеді.

Әдебиеттер:

1. Педагогикалық шеберлік орталығы Кембридж Университетінің білім беру Факультетімен бірселіп әзірлеген Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының деңгейлі бағдарламасына арналған глоссарий. Оқу-әдістемелік құрал – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектетері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы. – 2012 ж
2. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық. Үшінші деңгей . Үшінші басылым. 2014ж

КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖЕТІСТІКТЕРІН БАҒАЛАУДЫҢ НЕГІЗІ

**Куптлеуова Райса Ибрагимовна,
Кадырова Нурсая Жолмурзаевна,
Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы,
Ембі қалалық №3 ОМ мұғалімдері**

Халықаралық бағалаулық зерттеудің бірі ретінде Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы жүргізетін 15 жастағы оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың халықаралық бағдарламасын (PISA) қарастыруға болады. PISA 15 жастағы жасөспірімдердің мектепте алған білімін, іскерлігін және дағдыларын адамзаттың әртүрлі қызметінде өмірде кездесетін мәселелерді шешуге, сонымен қатар оларды тұлғааралық қатынаста және әлеуметтік қатынастарда қолдана білу қабілеттерін бағалайды.

PISA зерттеуі мынадай бағыттарда жүргізіледі: мәтін оқу, математикалық сауаттылық, ғылыми жаратылыстану сауаттылығы, әртүрлі мәселелерді шешудегі құзыреттілік. Мәселені шешудегі құзыреттілік – бір қарағанда, шешу жолдары көрінбейтін пәнаралық мәселелерді шешу үшін ептілікті қолдану қабілеті. Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау мәселелері: оқушылардың оқу материалдарын меңгеру деңгейін анықтау, күтілетін нәтижелерге оқытудың нәтижелерінің сәйкестігін анықтау, оқушылардың білімінде ақаулықтардың бар екендігі анықталған жағдайда түзету жұмыстарын жүргізу, оқушылардың оқуға уәждемесін арттыру, сындарлы ойлау және өзіндік бағалау қабілетін арттыру болып табылады. Орта білім жүйесінде құзыреттілікті қалыптастыру жағдайында білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау жүйесі мынадай ұстанымдар ескерілуі керек: білімді меңгеру деңгейін саралау, бағалаудың критериялылығы, объективтілігі, жариялылығы, бағалауды жекелендіру, баллдарды жинақтау.

Білім алушылардың оқу материалдарын меңгеру деңгейін саралау ұстанымы бағалау шкаласының критериалдық-бағалау базасын жасауға мүмкіндік береді, соның арқасында оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың объективтілігіне қол жеткізіледі. Бағалау жариялылығы психологиялық кейбір мәселелерді: мұғалімдер, оқушылар және олардың ата-аналарының арасындағы араздасушылықты, өзара түсінбеушілікті шешуге мүмкіндік туғызады. Баллдарды жинақтау бағалауды жекелендіріп қарауға, білім алушылардың өздерін дамытудың жеке траекториясын қабылдауына және өздерінің мүмкіндіктеріне қарай білімдірін, ептіліктерін және дағдыларын жинақтауға мүмкіндік береді. Оқушылар, олардың ата-аналары және мұғалімдер әр оқушының даму өзгерісін (тоқсанда, жарты жылдықта, оқу жылында) тұрақты бақылауға мүмкіндік алады.

Сонымен, жоғарыда көрсетілген ұстанымдарды ескере отырып, оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау жүйесін жасау мектеп практикасына қажеттілік пен жаңа білім парадигмасы мен бағалау құралдарының арасындағы қарама-қайшылықты жоюға және білім алуға жауапкершілікпен қарай отырып, сапаны арттыруға мүмкіндік береді.

«Адамзат табиғатының терең қасиеттерінің бірі адамдардың өз дәрежесінде бағалануына деген құштарлық болып табылады» деп У.Джеймс айтқандай бағалау оқушыларды ынталандыру құралының бірі екенін айта кету артық болмасы сөзсіз. Мектеп жұмысы мен оқушылардың жетістіктерін өрістетуде маңызды рөл атқаратын ұстаз. Мұғалімнің шығармашылық белсенділігі ең алдымен өзінің өткізген сабағынан, іс-әрекеттерінен көрініс табады. Әрине алға жылжу үшін, алған мәліметтер мен істеген жұмыстарды саралап, қортындылап, бағалау керек. Оқушы жетістігін нақты бағалау мәселесі — білім беру жүйесіндегі өзекті мәселелердің бірі. Оқушыны бағалау— ол білімнің нәтижесі болып есептеледі. Оқушылардың сабаққа даярлығы мен қабілетілігі бағамен есептеледі. Дәстүрлі сабақтарда оқушылар білімін тек мұғалім бағалады. Кейбір оқушылардың қойған бағамен келіспейтін кездері де болды. Кейбір жағдайларда оқушының жауабын бағалау үшін қиналған сәттер де болды. Баланың ынтасын көргенде жақсы баға қойғың келеді, бірақ ол оқу материалын дұрыс меңгере алмағанын оның білімі әлсіздеу болып көрініп тұрады, қандай баға қоятынын өзің де білмей қаласың. Бағалаудың басты мақсаты - оқушының іс-әрекеттерін, туындаған қиындықтарды жеңе білуін, мұғалімдер мен оқушылардың жетістіктері мен дамуы, айталық алынған ақпаратты түсіну және дағды туралы хабарлама беру болып табылады. Оқушылардың оқып алған білімдерін өздерінің түсініктерімен жеткізе алатын оқушы болса, мұғалімдер үшін де, оқушылар үшін де осы түсініктің мәнін білу аса маңызды, өйткені ол оқыту барысында ілгерілеу қадамдарын айқындау мен оған қолдау көрсету үшін қажет. Іс-тәжірибеде көбінесе оқушыларды өзін-өзі, өзара, топтық өзара бағалау әдістерін жүйелі қолдануды мақсат етіп алдым. Өйткені оқушы өзін-өзі реттей отырып, өз білім деңгейін анықтайды, өз білімін басқалармен салыстыруды үйренеді. Қате кеткен жерлерін түсініп, әділ бағалауды үйренеді, дағдыланады. Түрлі бағалау әдістерін қолданудағы

мақсатым, оқыту үшін бағалауда қайсысы ыңғайлы. Алғашында бағалау кездерінде қиындықтар болды, оқушылар өздеріне жоғары баға беріп, бірін-бірі көтермелеп қойды. Сабақ барысында оқушылар бағалаудың маңыздылығын түсінді. Бағалағанда сөз мәнері, идеялары, өз ойларын дұрыс жеткізе алуы, тәртіптері, ережені сақтауы т.б. қарастырылса, бірін-бірі бағалағанда дәптерде жазылған жауаптарының дұрыстығына, қатесіз жазылуына, яғни критерийлерге сүйене отырып бағаланса, өзін-өзі бағалағанда оқушыда әртүрлі сұрақтар туындайды. «Мен өз ойымды жеткізе алдым ба?», «жауабымның дұрыстығына нақты дәлелдер келтіре алдым ба?», «мен жаңа тақырыпты қалай меңгердім?», «қаншалықты белсенділік таныттым?», «өзгелердің пікірін тыңдай алдым ба?», «неге үй тапсырмасын орындауда салғырттық таныттым?». Осының нәтижесінде бала жауапкершілікті сезінеді, өз білімін жетілдіру қажеттігін түсінеді, талдау жасауды, өз білімін басқалармен салыстыруды, білім алу барысында шешімдерді қабылдай білуді үйренеді, дағдыланады. Білімін жақсарту үшін бағалауды түсінді. Бұл алға қарай өзінің нәтижесін, білім деңгейін көтеру үшін не істеу қажеттігін түсінуіне мүмкіндік береді. Мысалы: кейбір оқушылар: «Мен бүгінгі сабақта сұрақтарға дұрыс жауап бере алмадым», келесі сабаққа әдіс- тәсілдерін тандаған кезде сол оқушыға жауап беруге жағдай жасайсың, сонда ғана қолжетімді білімге мүмкіншілік болады. Сөйтіп оқушының ашылуына, сабақта белсенділік танытуға мұғалім көмектеседі. Тапсырмаларын орындаған кезде оқушының терең ойы, сен күтпеген пікірі, көзқарасы таңқалдырып, қуантады.

Сабақтың негізгі бөлімінде оқушылар жұмыс жасаған кезде және сұрақтар қою кезінде мен оқушыларды әртүрлі ынталандырушы сөздер «сен керемет қорғадың», «жарайсың» «жақсы айттың» сөздер айта отырып, сабаққа деген қызығушылықтарын арттырып отыруды қолдану. Сонымен бірге ой толғаныс бөлімінде мәтінмен жұмыс жасауда екі топ мәтін бойынша оқып, есептер шығарып, осы тапсырма бойынша бір бірін «Бағдаршам» бойынша бағалау да оқушыларыма ұнайды. Екі топ бір біріне жасыл түспен бағалайды. Жасыл түс тапсырманың өте жақсы орындалғандығын көрсетеді. Сонымен бірге топты бағалауда топ басшысы мүшелерін түрлі фигуралармен бағалайды, Осы бағалау оқушыларға өте қатты ұнайды. Сабақ соңында оқушылар осы сабақтан не білгенін, не үйренгенін, не үйренгісі келетіні жөнінде Білдім, Білгім келеді, Үйрендім (дұрыс жаздым) стратегиясы арқылы сабақты бағалап, сабақта қандай көңіл күйде болғандарын түрлі смайликтермен бағаласа, ал сабақтың қалай болғанын бас бармақтар арқылы бағалайды. Оқушы оқыту үшін бағалау арқылы бала өз жұмысын ғана емес, басқаның жұмысын саралап, талдап, бағалай алады. Ең бастысы, алдағы жұмысының бағытын анықтай алады. Оқушының жұмысын өлшемдер арқылы бағалау нәтижесін жақсартуға, не істеу керектігін түсінуге мүмкіндік берсе, жетістігі үшін мадақтап, қолдау көрсету бойына сенім ұялатады. Оқушы өзін- өзі бағалау арқылы оқуын қалай жақсартуға болатындығын көре алады. Қызығушылығы артып, белсенді жұмыс жасайтынына осы тәжірибе барысында көз жеткіздім.

Бағалаудың нақты шығатын ұтымды жері бағалау критериілері бойынша бағалау болып табылды. Алдағы уақытта сабақтарымда бұданда басқа бағалаудың түрлерін іздестіріп пайдалана білу, оқушының қызығушылығын арттыру деп алдыма мақсат қойдым. Осы мақсатқа жету үшін ізденіп, оқып, әріптестеріммен кеңесе отырып, әлі де болса мен білмейтін, оқушы үшін қызықты, нақты баға беретін бағалаудың жолдарын қарастырып, тәжірибемде іске асыруға тырыстым. Әсіресе критериалды бағалау оқушы жетістігін шынайы бағалауға көмектесетінін түсіндім. Оқушылар белгіленген критерийлерге сәйкес жұмыс жасайды, алған жиынтық бағасына риза болады. Ол өз мүмкіндігінше алған білімін өзі арттыруына мүмкіндік алады, оқушы алдағы қадамдарын өзі анықтайды. Оқушының өзін-өзі реттеп бағалаудың оқыту үшін екендігін түсініп, білім алуда жоғары деңгейге қол жеткізеді. Сонымен бірге оқушылар мынадай жетістіктерге қол жеткізеді:

- оқушылар өзін-өзі бағалайды;
- ішкі мотивациясы жоғарылайды;
- қызығушылығы мен белсенділігі артады;
- өздерінің оқуын қалай жақсартуға болатынын түсінеді;
- сыныптасын бағалайды;
- кері байланыс жасауға дағдыланады.

Оқушыларды бағалау арқылы мұғалім мынадай жетістігі жетеді:

- кері байланысты қамтамасыз ету;
- оқуға қолайлы атмосфера жасау;
- бақылайды;
- болжайды;
- өзін бағалайды;
- интерпретация;
- қорытындылайды.

Мұғалім үшін бұл ұзақ та, күрделі процесс, алайда, ұстаздар қауымы әрқашан игі істердің бастамасында жүретіндіктен, жаңа бастамалар кең қолдауға ие болады деп айта аламын.

КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІК – МҰҒАЛІМНІҢ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУДЫҢ КЕПІЛІ

Күнпейісова Салтанат Жұмаханқызы,
Астана қаласы №1 мектеп- лицейі
ҒӘЖ директорының орынбасары
Saltan_kunpeisova @ mail.ru

Қазақ елінде болып жатқан қарқынды экономикалық-әлеуметтік өзгерістер мен прогрессивті ілгері басушылық мемлекетіміздің елеулі өсуін қамтамасыздандырып, жаһандық қауымдастық ортада әрекеттесуге мүмкіндік жасап отыр. Білім жүйесіне енгізіліп жатқан жаңартулар мен сол

жанартулардың беріп жатқан нәтижелері білім саласын дамытудағы мемлекеттің стратегиялық бағыттарын айқындай түсуде.

Бүгінгі тіршілік өркениетінің сақталуы, қоғамның даму сатысы халқымыздың әлеуметтік-экономикалық қуат-күшінің, ұлттық тұтастық болып өсуіміздің шарты – білім беру жүйесі, мәдени-рухани қуаттылық рөлі мен маңызы артуда. Әлеуметтік-қоғамдық қарым-қатынастар жүйесіндегі тың өзгерістер де еліміздің білім саласына ықпал етеді. Заманауи нарық сұранысы мен еліміздің экономикасы ілгері дамуының қажетсінуіне қарай білім деңгейі жан-жақты, тұғыры биік болуы қажет.

Н. Ә. Назарбаев Қазақстан халқына жолдауында ХХІ ғасырдағы білімді дамыған ел болу үшін біз келешекте жоғары технологиялық, ғылыми ауқымды өндірістер үшін кең көлемде, жаңаша ойлайтын мамандарды қалыптастыруға тиіс екенімізді, сондықтан, инновациялық экономиканы құру үшін заманауи білім беру жүйесі мен менеджерді даярлаудың қажеттілігін айтты.

Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңының 8-бабында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар: оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу», - деп қарастырады [1].

Қоғамның қарқынды дамуы ғылым мен білім деңгейінің дамуына тәуелді. Президент Н.Ә.Назарбаев «Біз білім беруді жаңғыртуды одан әрі жалғастыруға тиіспіз. Өмір бойы білім алу, әрбір қазақстандықтың кредосына айналуы тиіс. Біз... білім берудің мазмұнын толық жаңартпақ ниеттеміз» - деп білім берудің сапасын арттыруда білім беретін мекемелердің инновациялық қызметке көшуін қалыптастыруға баса назар аударды [2].

Елімізде сапалы білім берудің стратегиялы міндеттерін іске асыруда педагог-мұғалімдердің кәсіби құзіреттілігін дамыту маңызды орын алады. Білім беру жүйесінде сапалы білім берудің халықтық үлгісіне ауысу жолымен білім беру дәрежесін ұлтаралық деңгейге көтеретін, әлемдік озық педагогикалық үлгілерін жаңаша түрде дамытатын құзіретті педагог.

Бүгінгі күннің мұғалімі білім жүйесіндегі білім алушы балалардың өз бетімен білім қабылдауының, жаңаруының қажеттілігіне, өз-өзін ілгері дамыту мен өз-өзін жетілдіру жолында батылдықпен еңбектенуді түсінетіндей етіп бағдарлауы керек.

Педагог жоғары дәрежедегі құзіретті маман болуымен бірге келесі талаптарға сай іс-әрекеттер жасауы міндетті:

- білім берудің мазмұндық нұсқалығын сақтау;
- білім алушылардың жеке білім беру аймағын жоспарлай алу;
- болашақ кәсібилік іс-әрекетіне сай ортада білім алуын әрі қарай жалғастыру үшін керекті құзіреттіліктерді қалыптастыру;
- білім беру аясына интербелсенді, әрекеттілікті енгізуге дайын болуы, зерттеушілік және қарым-қатынастық тәсілдермен әрекеттесуі.

Қазіргі педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыратын курстардың бағыттары анықталып отыр, олар:

- Үштұғырлы тіл;
- Инклюзивті білім беру;
- Дарынды балаларды оқыту мен тәрбиелеу;
- Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту;
- Жаратылыстану-математикалық пәндерінің мазмұны мен оқыту әдістемесі;
- Қоғамдық-гуманитарлық пәндерінің мазмұны мен оқыту әдістемесі;
- АКТ;
- Оқушылардың жан-жақты қызығушылығы мен қабілеттіліктерін арттыруда қосымша білім беру.

Бүгінгі білім беру саласында мұғалім біліктілігіне қойылған шарттарды негізге алып, білім беруші педагог меңгеруі қажет маңызды құзіреттер анықталған, олар:

- 1) өзіндік мәселелерді шеше алу құзіреттілігі;
- 2) ақпараттық құзіреттілік;
- 3) коммуникативтік құзіреттілік.

Бұл құзіреттерді білім алушы баланың бойында да қалыптастыру қажет. Осы құзіреттерді істеуге қабілетті мұғалімдерге басқа да көптеген сапалар қажет. Бірақ, алдымен мұғалім өзінің күнделікті тәжірибесіне қажетті назар аударуы тиіс. Құзыреттілік – оқу нәтижесінде меңгерген білім, дағдыны тәжірибеде қолдана алу, проблеманы шеше білу, оқушылар дайындығы сапасының құрылымдық сипатын анықтайтын жаңа сапа [3].

Педагог үздіксіз ізденіс үстінде бола жүріп, инновациялық жаңа білім беруді жүзеге асыру барысында әрқилы жаңашыл технологиялардың әдістерін өзіндік ізденістері жолымен білім алушы баланың қабілеттілігіне қарай, қабылдай алу дәрежесіне сай іріктеп пайдаланады. Сонымен бірге педагогикалық білімін жетілдірумен қатар, алған білімін өз тәжірибесінде кез келген проблемалық ситуацияларға төтеп бере алуға даяр болуы тиіс.

Әлеуметтік құзыреттілік – ұжымдасқан кәсіптік іспен айналысуға қабілетті, бірлескен топта жұмыс жасай алу, кәсіби коммуникативтік әдіс-тәсілдерін пайдалана білу. Демек, мұғалім оқушылармен қарым-қатынас тәсілін баланың жасы, рухани өсуіне байланысты өзгертіп отыруы керек. Оқушыларды жекелік, жұптық, топтық жұмыстар өткізе алуға, оның ішінде жеке тұлғаның дамуына назар аудару керек.

Пәндік құзыреттілік – білім беру ісінде өзіндік пәндері асына қатысты білімі, біліктілігі мен іс-әрекеті қасиеттерінің жиынтығы. Педагогикалық пен психологияның негіздерін пайдалана білу шеберлігі болуы шарт.

Ақпараттық құзыреттілік – ерекше назар аударушылықты керек етеді. Өйткені, ақпараттық коммуникациялық технологияларын меңгере алу әрбір мамандықтан талап етілетін нәрсе. Ақпараттық маңыз – ақпарат көздерін мультимедия, электрондық, жалпы инновациялық технологияларды меңгеруі қажет [4].

Мұғалім өзін жоғары дәрежеде қалыптастыра алудың мұндай құзыреттіліктерін меңгеруі арқылы білім беру үдерісін ұйымдастыра алатын негізгі міндеттері:

- білім аясын кеңейту, тілін дамыту жолымен креативтілікке баулу;
- білім берудің міндеттерін анықтап, ұжымдастық қарым-қатынас мәдениеттерін жетілдіру;
- баланы қолдай алу, оңтайлы психологиялық кеңістік жасай алу және баланың ізденушілік белсенділігі мен қызығушылығын арттыру;
- балаға ақпараттық бағыт-бағдар беру, танымдық-ізденушілік коучингтерге қатыстыру арқылы ақыл-ойы мен шұғыл шешім қабылдай алуын дамыту.

Педагогтың ең негізгі міндеттемесі – оқушы тұлғаны білім алуға өз бетімен ізденушілік пен шығармашылық әрекеттерге тарту, баулу. Мұғалімнің іс-әрекетіндегі нәтижелеріне зерттеушілік жұмысына сүйене келе, бүгінгі таңдағы ұстаз-тұлға төменде көрсетілген сипаттарға сай болу қажеттілігі аталып отыр:

- білім беру теориясын жете меңгерген, үнемі ізденіс үстінде жүретін, жеке пәндік, психолого-педагогикалық пен тәсідік біліктілігін, мәдени деңгейін биікке көтеруші тұлға болуы;
- қарым-қатынасқа оңай түсуші, әлеуметтік ортада мәртебелі тұлға болуы;
- өз кәсібін ұнататын, білімі жетілген, кәсіби шеберлігі үнемі ғылым бағытына нұсқай отырып қалыптастыратын тұлға болуы;
- педагогикалық технологиялардың әдістемелерін жете меңгеріп, ғылым салаларынан азды-көпті хабары бар тұлға болуы;
- оқушыларының жеке ерекшеліктерін тани білетін педагог-психолог болуы қажет [4].

Ұстаз өзіндік жұмысының маманы болумен бірге, өз бойында балаға деген сезімталдығы, оның жеке пікірі мен өзіндік көзқарасын құрметтеушілігі болуы керек, өз пәнінен басқа өмірде өтіп ағымды өзгерістер аясында хабардар болатын, жан-жақты пікірлер айта алатын, талдаулар жасай білетін маман болуы тиіс. Шығармашыл мұғалім шығармашыл тұлғалы шәкірт дайындайды дей келе, ілгеріде сөз етілген құзыреттерді жете меңгерген мұғалім ғана шығармашыл шәкірт дайындай алмақ.

Әдебиеттер:

1. Н. Ә. Назарбаев. «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам». //Егеменді Қазақстан. 10.07.2012.
2. Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаевтың Жолдауы «Қазақстан жолы – 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ».
3. К. Қ. Найманбаева «Кәсіби біліктілікті көтеру жағдайында мұғалімнің кәсіби құзыреттерін дамыту» <http://orley-kost.kz/index.php/ru/>
4. Сегізбаева О. А. Қазақ философиясының тарихы. – Алматы, Ғылым, 1999ж

КЕЙБІР АЛГЕБРАЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ШЫҒАРУДА ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ

Қабиден Гүлсая Қабиденқызы ,
Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университетінің магистранты
Астана қаласы №25 орта мектеп,
математика пәнінің мұғалімі
ufaya_92_28@mail.ru

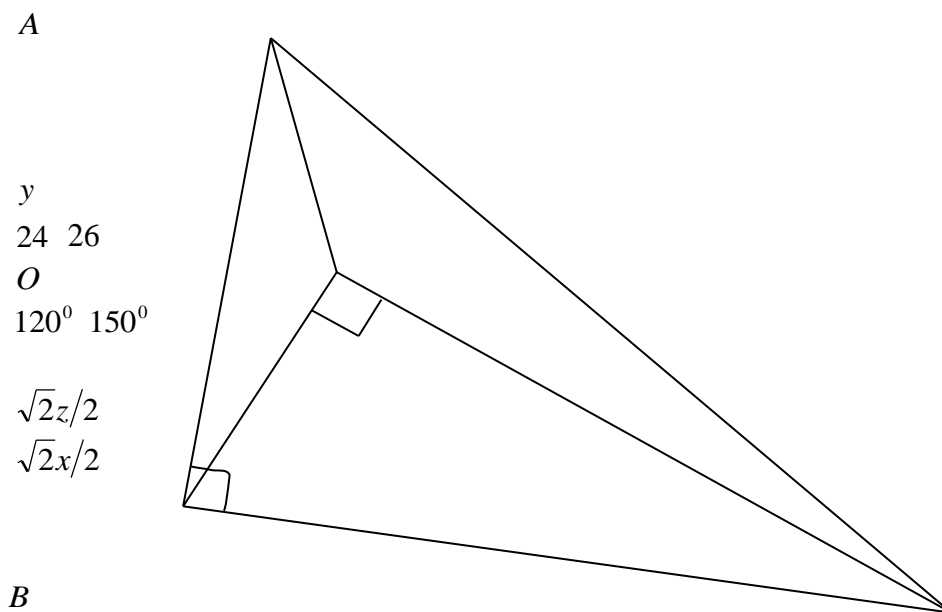
Көптеген математикалық тапсырмалардың бірнеше шығарылу жолдары бар. Алгебралық тапсырмалардың шешімдерін табудың ең бір қажетті әдісі ол геометриялық әдіс. Геометрия — логикалық ойлауға, кеңістікті қиялмен елестетуге деген мүмкіндіктерге бай бірегей мектеп пәні. Ендеше неге бұл әлеуетті, ереже ретінде алгебра сабағында қолданбасқа.

Осы орайда алгебралық мазмұнда берілген есептердің геометриялық әдістермен шығарылуына бірнеше мысалдарды қарастырып өтейік.

1-мысал.
$$\begin{cases} y^2 + \frac{\sqrt{6}}{2}yz + \frac{z^2}{2} = 676 \\ \frac{x^2}{2} + \frac{z^2}{2} = 100 \\ y^2 + \frac{\sqrt{2}}{2}yx + \frac{x^2}{2} = 576 \end{cases}, \quad x, y, z > 0$$
 теңдеулер жүйесі берілген.

$\sqrt{6}xy + 2xz + \sqrt{2}zy$ өрнегінің мәнін табыңдар.

Шешімі. Алгебрада біз бұл өрнектің мәнін анықтау үшін мәндетті түрде x, y, z мәндерін жеке-жеке табуға тура келеді. Ал оның мәнін есептеп табу оқушыларға қиын соғу әбден мүмкін. Сол себептен біз бұл есепті геометриялық әдіспен шығаруды қарастырмақпыз.

10

C

Берілген жүйені келесі түрде жазайық:

$$\begin{cases} 26^2 = y^2 + \frac{1}{2}z^2 - 2y \cdot \frac{\sqrt{2}}{2}z \cdot \left(-\frac{\sqrt{3}}{2}\right) \\ 10^2 = \left(\frac{\sqrt{2}}{2}x\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{2}}{2}z\right)^2 \\ 24^2 = y^2 + \frac{1}{2}x^2 - 2y \cdot \frac{\sqrt{2}}{2}x \cdot \left(-\frac{1}{2}\right) \end{cases} .$$

Бұл жүйедегі әрбір теңдік косинустар теоремасының формуласын беріп отыр. Осыған сәйкес $\triangle AOC$, $\triangle BOC$, $\triangle AOB$ үшбұрыштарын қарастырамыз.

Осы үшбұрыштардан құралған тікбұрышты $\triangle ABC$ үшбұрышышықты, себебі Пифагор үштіктері орындалады. Енді осы үшбұрыштардың аудандарын есептейік.

$$\begin{aligned} S_{ABC} &= S_{ABO} + S_{BOC} + S_{AOC} \\ \frac{1}{2} \cdot 24 \cdot 10 &= \frac{1}{2} \cdot y \cdot \frac{\sqrt{2}}{2}x \cdot \frac{\sqrt{3}}{2} + \frac{1}{2} \cdot \frac{\sqrt{2}}{2}x \cdot \frac{\sqrt{2}}{2}z + \frac{1}{2}y \cdot \frac{\sqrt{2}}{2}z \cdot \frac{1}{2} \\ 120 &= \frac{\sqrt{6}}{8}xy + \frac{2}{8}xz + \frac{\sqrt{2}}{8}zy \end{aligned}$$

Сонда, $\sqrt{6}xy + 2xz + \sqrt{2}zy = 960$.

Осы тәрізді теңдеулер жүйесін өзіміз құрастыруымызға да болады. Ол үшін біз мынадай алгоритмді ұсынамыз:

1. $\triangle ABC$ тікбұрышты үшбұрышын тұрғызамыз, оның қабырғалары Пифагор үштіктері болсын;

2. $\triangle ABC$ үшбұрышының ішінен O нүктесін белгілеп тандаймыз. $\angle AOC$, $\angle BOC$, $\angle AOB$ бұрыштарының қосындысы 360° болғандықтан, оларды тригонометриялық кестеден аламыз. Мысалы, $135^\circ, 135^\circ, 90^\circ$ немесе $120^\circ, 120^\circ, 120^\circ$ т.с.с.

3. пайда болған $\triangle AOC$, $\triangle BOC$, $\triangle AOB$ үшбұрыштарының қабырғаларын $x, y, z > 0$ болатындай өрнектейміз;

4. $\triangle AOC$, $\triangle BOC$, $\triangle AOB$ үшбұрыштардың әрбіреуіне косинустар формуласын қолданып теңдеулер жүйесін құрамыз.

5. $S_{ABC} = S_{ABO} + S_{BOC} + S_{AOC}$ аудандарды есептеу барысында пайда болған өрнектің мәнін есепте деп құрастырған жүйемізге шарт қоямыз.

Мысалды қарастыра келе мынадай тұжырымға келеміз. Яғни, жоғары сыныптарда немесе олимпиадалық тапсырмаларда кездесетін қиындатылған есептерді шешуді оқушылар 9-сынып геометрия курсынан өткеннен кейін-ақ, осы түрде берілген есептерді шығаруға икемі қалыптасады. Мұндай есептерді 9-сынып оқушылары үш айнымалысы бар теңдеулер жүйесі тақырыбын алгебра курсынан өтпесе де еш қиындықсыз шығарар еді. Олай дейтініміз бұл есепте

бар жоғы косинустар теоремасы мен үшбұрыштың ауданын есептеу формуласын білсе жеткілікті.

Енді төмендегі бір жүйені орындау тіпті қиын сияқты. Иә, бұл есепті алгебралық жолмен шығару күрделі. Және бұл есепті алгебра курсына шығарып, есептеу көп уақытты алғаннан бұрын шыдамдылықты талап етеді, сонымен қатар микроесептеуіш калькулятордың да көмегіне жүгінетін есептеулері бар. Көп жағдайда оқушылар есептің шығарылуы ұзап кетсе, не біршама қиындықтар туындаса, олар орта жолдан есепті орындауды доғаруы мүмкін. Сол себептен оқушыларға оңай әрі жеңіл түрін ұсынып, олардың қызығушылығын оятудың әдістерін ойлап табуға тура келеді. Осы орайда тағы да геометриялық әдістің көмегі өте зор әрі жеңіл [1].

2-мысал.
$$\begin{cases} 3x + 4y = 26 \\ \sqrt{(x-2)^2 + (y+1)^2} + \sqrt{(x-10)^2 + (y-5)^2} = 10 \end{cases}$$
 теңдеулер жүйесін

шешіндер.

Шешімі. Бұл есепті алгебралық әдіспен және геометриялық әдіспен шығаруға болады. Алгебралық әдіспен шығарайық. Ол үшін бірінші теңдеуден x айнымалысын өрнектеп аламызда екінші теңдеуге қойып оны шешеміз. Сонда,

$$x = \frac{26 - 4y}{3}$$

$$\sqrt{\left(\frac{26 - 4y}{3} - 2\right)^2 + (y + 1)^2} + \sqrt{\left(\frac{26 - 4y}{3} - 10\right)^2 + (y - 5)^2} = 10$$

Осы теңдеуді түрлендіре келесі теңдеуге келеміз $y^2 - 4y + 4 = 0$. Сонда, $y = 2$, $x = 6$ болады.

Енді осы есепті геометриялық әдіспен қарастырайық. Берілген жүйедегі екінші теңдеуден екі қосылғыш екі шеңбердің радиустарының қосындысын беріп тұрғаны айқын көрініп тұр. Ендеше, осы шеңберлердің центрлерін тауып, арақашықтықтарын есептейік:

$$R_1 = \sqrt{(x-2)^2 + (y+1)^2}, O_1(2; -1) \quad R_2 = \sqrt{(x-10)^2 + (y-5)^2}, O_2(10; 5)$$

$$R_1 + R_2 = 10 \text{ және } O_1O_2 = \sqrt{64 + 36} = 10.$$

Сонда, $R_1 + R_2 = O_1O_2$.

Бұл дегеніміз, жүйедегі екінші теңдеуді қанағаттандыратын нүктелер O_1O_2 кесіндінің бойында жатыр.

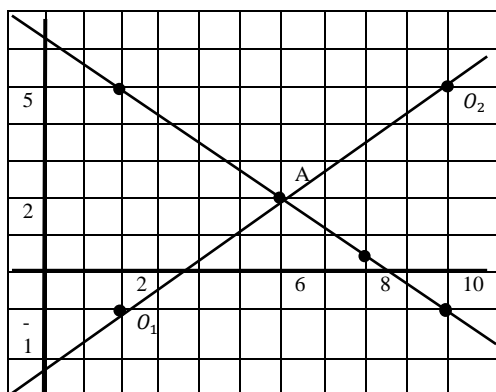
Сондықтан, шеңберлердің центрлерін қосатын түзудің теңдеуін жазсақ болғаны, жүйедегі екінші күрделі теңдеуіміз жай сызықты теңдеуге келеді. Яғни,

$$\frac{y+1}{x-2} = \frac{5+1}{10-2}.$$

Бұдан, $3x - 4y = 10$ теңдеуін аламыз. Сонымен, берілген теңдеулер жүйесі келесі жүйеге келді:

$$\begin{cases} 3x + 4y = 26 \\ 3x - 4y = 10 \end{cases}$$

Жауап: $y = 2$, $x = 6$. Бұл шешу жолы төменгі суретте бейнеленген.

Осындай есептердің шығарылу жолын білумен қатар, сол сынды есептерді құра білуді оқушыларға үйретсек, оқушының санасы одан әрі дамып, есептің қайдан шыққанын, қалай құрастырылғанын көзі жетер еді. Олай болса, біз келтіріп кеткен мысалдарды басшылыққа ала отырып, Пифагор үштіктерін пайдаланып бірнеше жүйе түрлерін құра аламыз.

3-мысал. $\arctg 5 + \arctg \frac{3}{2}$ өрнектің мәнін табыңдар.

Шешімі. Енді осы есепті шығару жолының жалпы түрін көрсетейік.

1-жағдай: $\arctg a + \arctg \frac{b+1}{b} = \frac{3\pi}{4}$, $a, b \in N$. Нақты мәні $\frac{3\pi}{4}$ -ке тең болатын мұндағы $\arctg a$ -дағы a – саны тақ сан және $\arctg \frac{b+1}{b}$ – да алымы бөлімінен 1-ге артық болуы керек деген шартты тұжырымдап шығардық. Бұл формуланы жалпы жағдайда былай берсек болады:

$a = 2b + 1$, болса $b = n \in N$, болсын

$$\arctg(2n + 1) + \arctg \frac{n+1}{n} = \frac{3\pi}{4}, (1)$$

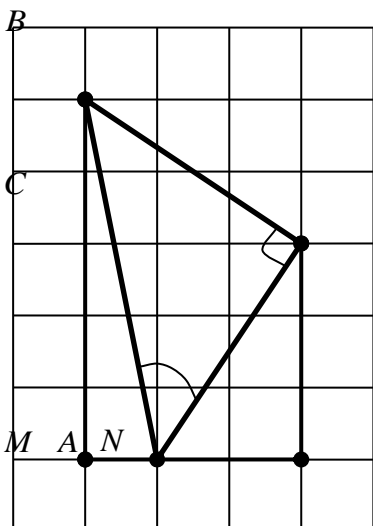
2-жағдай: $\arctg a - \arctg \frac{b}{b+1} = \frac{\pi}{4}$, $a, b \in N$. Нақты мәні $\frac{\pi}{4}$ -ке тең болатын мұндағы $\arctg a$ -дағы a – саны тақ сан және $\arctg \frac{b}{b+1}$ – да алымы бөлімінен 1-ге кем болуы керек деген шартты тұжырымдап шығарып, бұл формуланы жалпы жағдайда былай берсек болады:

$a = 2b + 1$, болса $b = n \in N$, болсын

$$\arctg(2n + 1) - \arctg \frac{n}{n+1} = \frac{\pi}{4}, (2)$$

Суреттеторкөздердің көмегімен теңбүйірлі тікбұрышты ABC үшбұрышы тұрғызылғын. Осы суретте $\arctg 5 = \angle MAB$, $\arctg \frac{3}{2} = \angle NAC$. $\angle BAC$ – ABC теңбүйірлі тікбұрышты үшбұрыштың сүйір бұрышы және ол 45° болады[2].

Сондықтан, $\arctg 5 + \arctg \frac{3}{2} = \frac{3\pi}{4}$.

Сонымен:

- оқушыларда осы формуланы қолданып бірнеше есептерді өздері құра алу мүмкіндігі пайда болады;
- осы формулаларды құрастыру әдісі арқылы оқушылар өз-өзімен басқада формулаларды қортып шығара алады;
- осы түрде берілген есептердің шешімін табу оқушыларға қиындық тудырмайды.

Және синус, косинус өрнектерін пайдаланып бірнеше есептерді құрастырып,

қарастыруға мүмкіндік туады. $\cos\left(\arctg 9 + \arctg \frac{5}{4}\right) = \cos \frac{3\pi}{4} = \frac{\sqrt{2}}{2}$

$$\sin\left(\arctg 13 - \arctg \frac{6}{7}\right) = \sin \frac{\pi}{4} = \frac{\sqrt{2}}{2}, \quad \operatorname{tg}\left(\operatorname{arccctg} \frac{1}{15} + \arctg \frac{8}{7}\right) = \operatorname{tg} \frac{3\pi}{4} = -1$$

Есептердің геометриялық жолмен шығаудың артықшылықтары:

- Есепті бұл жолмен шығару бастапқы іс – әрекетті нақты айқындайды;
- Графиктік сурет - теңдеулерді құрастыруда, есептердің бірнеше шығару жолдарын қарастырғанда талдау жасауды жеңілдетеді;
- Графиктерді қолдану аймағын кеңейтеді және оқушылардың графикті салу мәдениетін қалыптастырады;
- Теңдеулерді шешудің жаңа технологиясын көрсетеді;
- Пәндер ішіндегі (алгебра мен геометрия) байланыс және пәнаралық (математика және физика) байланысты көрсетеді.

Әдебиеттер:

1. Куликова Л. В., Литвинова С. А. За страницами учебника математики. – М.: Глобус, 2008.
2. Генкин Г.З. Геометрические решения геометрических задач. – М.: Просвещение, 2007.

ҚҰЗІРЕТТІЛІКKE БАҒЫТТАЛҒАН БІЛІМ БЕРУ

Матенова Жадыра Ғалиқызы,
тарих пәні мұғалімі, №54 м/л
Астана қаласы

«Құзіретті болу үшін құзырды игеру қажет»

С. И .Ожегов

Құзыреттілік (компетенция) ұғымы қандай да сала болмасын маманның білімділігі мен тәрбиелілігін көрсетеді. Жас ұрпақтың алдымен білім мен тәрбие алатындығы, сонан соң сол білімдерін тәжірибеде қолданатынын ескерсек, оқушыларда біліктілік пен дағдыны қалыптастыру негізгі шарт болып табылады. Өзінің іс - әрекетін жүзеге асыра алатын, адамзаттық құндылықтардың, сана – сезімдердің иесі ретінде біліктілік пен дағдыны игерген тұлға даярлау. «Нарықтық экономика – күштілердің бәсекесі» деп атап көрсетті Н.Назарбаев «Жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсім, реформалар, даму» атты Қазақстан халқына жолдауында. (30.11. 2016 жыл).

Сондықтан , күштілік – білім алушының құзыреттілігімен өлшенеді. Құзіреттіліктің негізгі бағыттары:

1. Білімділік
2. Әлеуметтік – этникалық
3. Экономикалық
4. Психологиялық.

Бағыттардың жұмыс барысында жүйелілігі сақталатын болса, болашақ мамандарда кәсіби құзіреттілік қалыптасады. Білім беру тұрғысына қатысты Еуропа кеңесі құзыреттіліктің бес түрлі бағыттын атап көрсетеді:

1. Саяси - әлеуметтік құзіреттілік
2. Мәдениет аралық құзіреттілік
3. Ауызша және жазбаша қатынасты игеру құзіреттілігі
4. Ақпараттық құзіреттілік
5. Үздіксіз білім алу құзіреттілігі

Бәсекеге қабілетті маман даярлау - шын мәнісінде маманның әлемдік деңгейде қойылатын талаптарға сай болуы, білім берушілерге тікелей қатысты. Бүгінгі оқушы –ертеңгі маманның бойында құзыреттілікті қалыптастыру үшін ұстаз да жоғары құзыретті болуы шарт және әрбір ұстаз үздіксіз ізденісте болуы қажеттілігінен ХХІ ғасыр ұстазының бейнесін жасау мәселесі туындауы заңдылық. Болашақ маманның кәсіби құзіреттілігін қалыптастыруда мынадай 5 бағытты ұстану қажет:

1. Әкімшілік
2. Педагогикалық
3. Кәсіптік
4. Тәрбиелік
5. Ақпараттық

Осы бағыттардың ішінде ең негізгісі де ең күрделісі - кәсіптік бағыт. Оны жүзеге асыру үшін педагогтардың атқаратын функцияларын айқын көрсететін әдістемелік нұсқаулар болуы қажет. Әдістемелік нұсқаларды басшылыққа ала отырып, жүйелі жұмыстар жүргізілген кезде күтілетін нәтиже:

1. Білім сапасының жоғарылау тенденциясы.
2. Оқушыларда құзыреттіліктің үздіксіз және жүйелі қалыптасуы.
3. Жұмыс беруші жоғары білім мен дағдылары қалыптасқан маманға ие болады.

Оқушылардың кәсіби құзыреттілігін арттыруда жеке тұлғаны дамыту бағытындағы іс – шараларды ұйымдастыруда біліктілікті көтеру және қайта даярлау орталығының мамандарымен бірлесіп жұмыс жасау қажет. Оқу әдістемелік кешеннің ең жоғарғы формасы ретінде авторлық бағдарлама, модульдер жүйесін, ситуациялар жүйесін, терминологиялық сөздік, іс - әрекет алгоритмі жүйесін, оқушылар дамуын бағалаудың жаңа критериилері, рейтинг жүйесі жұмыстарын ұйымдастыру қажет.

Аталған іс - әрекеттер негізінде кәсіби құзыретті қалыптастырудың жүйесі құрылады. Кәсіби құзыретті тұлғаны даярлау жұмыстары нәтижелі болған кезде оқытушылардың алға қойған мәселелері жүзеге асып, өзіндік бағытты ұстанған, мемлекеттің жаңа өміріндегі дұрыс стратегиялық жолды таңдай білетін құзыретті маман даярланады.

Бүгінгі таңда білім алып жатқан оқушыларға үлгі-өнеге болатын еңбек адамдары өте көп. Жоғарыда аталып өткен жолдауда Елбасының айтқан сөздері жастар үшін жол көрсетерлік бағыт болмақ. « Қазақстанның жас азаматтары!

Білімді, еңбекқор, бастамашыл, белсенді болуға қазірден бас-тап дағдыланыңдар. Жұмыс пен сұраныс бар өңірге батыл барыңдар. Шеберліктің шыңына жете білсеңдер мамандықтың бәрі жақсы. Қазір техникалық мамандықтардың, ғылым мен инновацияның күні туған заман. Ерінбей еңбек еткен, талмай ғылым іздеген, жалықпай техника меңгерген адам озады. Тұрмысы жақсы, абыройы асқақ болады. Біз жүзеге асырып жатқан түбегейлі реформалар мен атқарып жатқан қыруар істердің бәрі сендер үшін, болашақ үшін жасалуда.

Мен жастарымызды жұмысшы мамандығын белсенді меңгеруге шақырамын. Жұмысшы мамандықтарын меңгеру керек. Кезінде мен де жұмысшы киімін киюден бастадым, домна пеші от-жалынының жанында тұрдым. Үлгі алыңдар! Жылдар өтеді, бірақ, осы өмірлік тәжірибелерің, сендер қандай өмір жолын таңдап алсаңдар да міндетті түрде кәделеріңе жарайды» Н. Назарбаев.

Әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә. “Қазақстан Халқының әл – ауқатын арттыру – мемлекеттік саясаттың басты мақсаты” Жолдауы. 2008ж.
2. Н.Назарбаев «Жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсім, реформалар, даму» атты Қазақстан халқына жолдауында. (30.11. 2016 жыл).
3. Педагогика және психология. Алматы: Мектеп, ЖАҚ, 2002.- 256.

4. Жұмабаев М. Педагогика. Алматы: Ана тілі, 1992.-160.
5. Қозыбаев М. Өркениет және ұлт. Алматы: Сөздік-Словарь, 2001.-369.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ-ЗАМАН ТАЛАБЫ

Ниетбаева Кульбаршин Батырхановна,
Тарих пәнінің мұғалімі
«Кішішыған орта мектебі мектепке
дейінгі шағын орталығымен»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
knietbaeva@list.ru

Еліміз тәуелсіздік алғалы білім саласына көп өзгерістер енгізілді. Заман талабына сай жас ұрпаққа сапалы білім беру жолдары да жетіле түсті. «Сапалы білім» мәселесі адамзат баласының ең алдыңғы қатарлы ойшылдарын қай кезде де толғандырған. Х.А.Дюсебаев өз мақаласында атап өткеніндей Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың білім беру жүйесін реформалауды бастауға тікелей қолдау көрсетуінің нәтижесінде елімізде білім беруді қарқынды дамыту мен жаңғырту мүмкін болып отыр. [//Ізгілік 2013ж. 2 қыркүйек №9(106) 1-бет.]

Еліміздегі бүгінгі жалпы білім берудің бастауы Кеңес дәуірінің 30-жылдары қолға алынды. Оған дейін сауатсыздықты жою мектептері мен бастауыш білім беретін оқу орындары бар еді.

80 - жылдары «Білім берудің реформасы» қабылданды. Реформа бойынша жаңа пәндер енгізілді. Орта білім он бір жылдық болып өзгертілді. [Қ.А.Қараев Қазіргі білім берудегі техникалар мен технологиялар. Астана: «Арман-ПВ» баспасы, 2010ж.] Осы он бір жылдық білімді 12 жылдық білім беруге көшіру мәселесі де қарастырылуда. Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаевтың бес институттық реформасын жүзеге асыруға бағытталған «100 нақты қадамның» 76- қадамында «ЭЫДҰ елдері стандарттарының негізінде адам капиталының сапасын көтеру, 12 жылдық білім беруді кезең-кезеңімен енгізу, функциялық сауаттылықты дамыту үшін мектептегі оқыту стандарттарын жаңарту. Жоғары сыныптарда жанбасылық қаржыландыруды енгізу, табысты мектептерді ынталандыру жүйесін құру керектігін» атап өтті. Әлемдік тәжірибеге сәйкес

12 жылдық оқытуға есептелген жалпы орта білім берудің бағдарламасын қазір біздің оқушыларымыз 11 жыл ішінде меңгереді. 11 жылдық мектепті

12 жылдық орта мектепке айналдыру, бұл тек оқу жылының санын бір жылға арттыру ғана емес, сонымен қатар орта мектептің жалпы құрылымын, мақсатын ғана өзгерту емес, ең бастысы мектеп түлегіне беретін білім нәтижесін өзгерту болып есептеледі. 12 жылдық білім беру жүйесіндегі басты артықшылық- баланың тек білім алып қана қоймай, бейімі мен икемділігіне, таңдайтын мамандығына қарай алғашқы кәсіби бағдар алып шығуында жатыр.

[А.Тынышбаева, Г.Айқынбаева 11 жылдықтан 12 жылдық мектептің несі артық //Қазақ тарихы 2008ж. №2 87-88 бет.] 12 жылдық білім беру жүйесіне

көшу- әлемдік білім кеңістігіне еркін енуді көздейтін, заман талабынан туындаған мәселе. 12 жылдық мектептің басты ерекшелігі- баланың жан-жақты дамуына, өз пікірі мен ойын ашық жеткізуіне, әр адамға табиғатынан берілген шығармашылық әлеуетін толық іске асыруына ықпал ететін, өзін-өзі танып, келешегін айқындауға саналы түрде дайын болуға, қоғамның экономикалық, мәдени, саяси өміріне белсенді араласуға мүмкіндік беретін психологиялық-педагогикалық институт ретінде қалыптасуында болып отыр деп көрсеткен болатын өзінің берген сұхбатында А.Мәстекова.[А.Мәстекова 12 жылдық жүйеге көшу- әлемдік кеңістікке еркін ену //Қазақ тарихы 2008ж. №5-6 87-бет.] Аслан Сәрінжіповтің мақаласында 45 селолық және 59 қалалық мектептерде 12 жылдық білім беруге көшу бойынша дайындық жұмыстарының жүргізіліп жатқанын, 2020 жылға дейін оқытудың осы моделіне толық көшу күтіліп отырғаны айтылған. Әлемнің бәсекеге қабілетті 30 мемлекетінің қатарына еруге деген өз ұмтылысында отандық білім беру жүйесі бәсекеге қабілеттілік рейтингінде, соның ішінде адами капиталды дамыту көрсеткіштері бойынша да жоғары позицияларға ие елдердің мысалдарына бағдар ұстанып отырғаны аса маңызды. 12 жылдық білім беру моделі 136 елде тәжірибеленеді, олардың қатарында Ұлыбритания, Жапония, Канада, АҚШ, Швейцария, Франция және басқалар бар. [Аслан Сәрінжіпов //Білім шапағаты 2015ж. 25 желтоқсан №52(323)]

2012 жылғы 14 желтоқсандағы Елбасының халыққа жолдауында бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керектігі айтылды. Қазіргі әлемде жай ғана жаппай сауаттылық жеткіліксіз болып қалғалы қашан. Біздің азаматтарымыз үнемі ең озық жабдықтармен және ең заманауи өндірістерде жұмыс жасау машығын меңгеруге дайын болуға тиіс. Сондай-ақ балаларымыздың, жалпы барлық жеткіншек ұрпақтың функционалдық сауаттылығына да зор көңіл бөлу қажет. Балаларымыз қазіргі заманға бейімделген болуы үшін бұл аса маңызды. [Қазақстан Республикасының Президенті- Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан-2050»: Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты Астана 2012ж.]

Балалардың қазіргі заманға бейімделген болуы үшін сындарлы оқытудың маңызы зор. Сындарлы оқытудың мақсаты- оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету. [Мұғалімге арналған нұсқаулық Үшінші (негізгі) деңгей «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012. 6-бет.]

«Кембридж университеті мен Назарбаев Зияткерлік мектебі» бірігіп жасаған бағдарлама бойынша Қазақстан мұғалімдерінің біліктілігін арттыру курстары өз жұмыстарын жалғастыруда.

Оқыту барысында жеті модульдің ішінде «Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету» әдіс-тәсілдерін қолдануда оқушылар еркін ойлауға мүмкіндік алады, ақыл-ойын дамытады, шығармашылық белсенділігі артады, ұжымды іс-әрекетке тәрбиелейді, тіл байлығы жетіледі, жан-жақты ізденеді, өз ойын жеткізіп айта

білуге үйренеді. [З.З.Асемжанова Жаңа білім жүйесімен- жарқын болашаққа //Ізгілік 2013ж. 1 қараша №11(108) 1-бет.]

Мемлекетіміз осы бағдарлама бойынша арнайы үш айлық курстар ұйымдастырып, ұстаздардың білім беруге деген көзқарастарына жаңашылдық енгізуде. Әлем өзгереді, біз де өзгерістердің талаптарына сай өмірге бейімделген жас ұрпақтың қалыптасуына ықпал етуіміз керек.

Халық даналығы да осыны растап тұр: «Тісі шыққан балаға шайнап берген ас болмас!» Екі жарым мың жыл бұрын Қытай ғұламасы Конфуций былай деген екен: «Маған айтып берсең- ұмытып қаламын, көрсетсең- есімде сақтаймын, өзіме жасатсаң- үйренемін!» Бұл идеяны ХХ ғасыр басында Мария Монтессори өзінің тамаша үйрету жүйесінің негізгі қағидасы ретінде қайталаған: «Менің өзім жасауым үшін маған көмектес!» [А.Қ.Әлімов Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері.Оқу құралы. Алматы 2013ж. 6-бет.] Конфуцийдің осы дана сөздерін қазіргі білім саласында да негізге алуға болады. Бұған дейін мұғалім оқушыларға бар мәліметтерді өзі беріп, оларды тек өзі бағалап келсе, енді бәрі өзгерген. «Аш адамға балық берме, қармақ бер!» дегендей білім алуға ұмтылған жас ұрпаққа дайын мәліметтерді бермей, олардың ізденіп өздерінің қол жеткізулеріне мүмкіндіктер жасап, қолдап, бағыт беріп отыруымыз керек. Оқушылардың бірін-бірі және өзін-өзі шынайы бағалауының, өз ойларын ашық айтып, пікірлерін қорғай білуінің маңызы зор. С. Мирсеитованың «Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде: Оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту нысандары мен әдістері» оқу құралында мұғалімдерге жаңаша оқыту жолдары берілген. Оқу құралы мұғалімдерге және келешек мұғалімдердің оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту көзқарасында өз пәнін оқыту жолдары, әдістері және нысандары туралы кәсіби ойлауының қалыптасуына бағытталған курс ретінде жазылған. Бүгінгі күні білімді дайын қалпында қабылдамай, оны өздігінен құрастырудың тұлғаны дамытатындығы, өздігімен құрастырылған білімнің есте ұзақ мерзімде сақталатындығы дәлелденіп отыр. Қайталау мен жаттауға негізделген білім тек есте сақтау дәрежесінде болса, құрастырылған білім үйренушіден түсіну, қолдану, талдау, ақпарат негізінде жаңа мазмұн құрастыру және бағалау секілді белсенді әрекеттерді талап етеді.

Жастардың жаңалыққа, өмірге құштарлығы, күнделікті хабарларға әуестігі болуы және әуестік білімқұмарлыққа ауысып жатуы керек. Осы жерде тілдердің үштұғырлылығы туралы айтуға болады. Елімізде қазақ тілінен кейін, орыс тілі мен ағылшын тілін игеруге көп мән берілуде. «100 нақты қадамның» 79-қадамында: Білім беру жүйесінде- жоғары сыныптар мен ЖОО-ларда ағылшын тілінде оқытуға кезең-кезеңмен көшу туралы, басты мақсаты- даярланатын кадрлардың бәсекелестік қабілетін арттыру және білім беру секторының экспорттық әлеуетін көтеру екендігі айтылған. Елбасы халыққа жолдауында «2050 жылғы қазақстандықтар- үш тілде сөйлейтін білімді, еркін адамдардың қоғамы екеніне толық сенімдімін» деген еді.

Елімізде заманға қажетті мамандықтар беретін оқу орындары көп. Дарынды студенттердің бірқатары білім алуға шетелдерге жіберіледі.

«Болашақ» бағдарламасы бойынша білім алған жастарымыз елімізге қызмет етуде. Сонымен қатар ең үздік шетел мамандарын тартуға, оларды елімізге жұмысқа шақыруға да мүмкіндіктер жасалған.

Н. Ә. Назарбаев өз сөзінде бізге техникалық кадрлар дайындау жүйесін барынша дамыту қажеттігін айтты. Техникалық және кәсіби білім беру инвестициялық саясаттың негізгі бағыттарының бірі болуы тиіс.

Бұл үшін Германиямен, Канадамен, Австралиямен және Сингапурмен кадрлар дайындау орталығын бірлесіп құру керек. Олар бүкіл еліміз үшін техникалық және кәсіби білім беру жүйесінің моделі болады. [Қазақстан жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсу, реформалар, даму Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы 2015ж.]

Қазақстан Республикасының Президенті- Елбасы Н.Ә.Назарбаев 2012 жылғы Қазақстан халқына «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту-Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Жолдауында «оқыту жүйесіне заманауи әдістемелер мен технологияларды ендіру керек» деп айтқан болатын. Мұғалімдердің сабақтарын ұйымдастыруларына, оқушыларға дұрыс бағытты көрсетулеріне Асхат Әлімовтың «Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері», «Интербелсенді әдістемені мектепте қолдану» атты оқу құралдары жақсы көмекші бола алады. Сабақты түрлендіріп өтіп, өзін «ұйымдастырушы», «бағыт-бағдар беруші», «жөн сілтеуші» ретінде көрсетіп, оқушыларға өмір сүруге, ойландыра білуге, алған білімдерін өмірмен байланыстырып, өз орнын таба білуге ықпал етуіміз керек. Жас ұрпақтың бойында қазақстандық патриотизммен бірге ұлттық мақтаныш, ұлттық құндылықтарды бойына сіңіріп, «Мәңгілік ел»- Қазақ елі атануымызға үлес қосу ұстаздардың басты мақсаты болуы керек.

Әдебиеттер:

1. //Ізгілік 2013ж. 2 қыркүйек №9(106) 1-бет.
2. Қ.А.Қараев Қазіргі білім берудегі техникалар мен технологиялар. Астана: «Арман-ПВ» баспасы, 2010ж.
3. А.Тынышбаева, Г.Айқынбаева 11 жылдықтан 12 жылдық мектептің несі артық //Қазақ тарихы 2008ж. №2 87-88 бет.
4. А.Мәстекова 12 жылдық жүйеге көшу- әлемдік кеңістікке еркін ену //Қазақ тарихы 2008ж. №5-6 87-бет.
5. Аслан Сәрінжіпов //Білім шапағаты 2015ж. 25 желтоқсан №52(323)
6. Қазақстан Республикасының Президенті- Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан-2050»: Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты Астана 2012ж.
7. Мұғалімге арналған нұсқаулық Үшінші (негізгі) деңгей «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012. 6-бет.
8. З.З.Асемжанова Жаңа білім жүйесімен- жарқын болашаққа //Ізгілік 2013ж. 1 қараша №11(108) 1-бет.
9. А.Қ.Әлімов Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері. Оқу құралы. Алматы 2013ж. 6-бет.

10. С.Мирсеитова Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде: Оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту нысандары мен әдістері. Қазақстан Оқу Ассоциациясы.- Қарағанды: 2011- «Кәсіби даму мектебі» сериясы

11. Қазақстан жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсу, реформалар, даму Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы 2015ж.

12. Асхат Әлімов Интербелсенді әдістемені мектепте қолдану: Оқу құралы- Алматы, 2015ж.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ УРОКА – РЕЗУЛЬТАТ ИНИЦИАТИВЫ УЧИТЕЛЯ И УЧЕНИКА

Олжакеш А. А.,

учитель истории

Гимназия №226 имени Б. К. Мергенбаева,

Казалинского района, Кызылординской области

«Плохой учитель преподносит истину, хороший учит ее находить.

Самым важным явлением в школе, самым поучительным предметом, самым живым примером для ученика является сам учитель»

Адольф Дистервег

Педагогическая деятельность - это тот вид деятельности, на результат которой оказывает влияние характер отношений между ее участниками. Успешное решение сложных и ответственных задач обучения и воспитания учащихся в решающей степени зависит от личности учителя, его нравственной позиции, профессионального мастерства, эрудиции и культуры.

Учитель и ученик ... две основные фигуры в школе. Личности, чьи взаимоотношения на уроке и вне его непосредственно и решающе влияют на весь учебно-воспитательный процесс, определяют его успех. Не случайно так важно создание в школе атмосферы глубокого взаимопонимания, доброжелательности, уважения, сотрудничества. Наверное, нет такого педагога, который бы не задумывался о том, какими средствами вооружить учащихся, для того чтобы они могли улучшить свои учебные показатели, чтобы материал каждого урока был усвоен, а ученик не только расширил горизонты познаний, но и максимально раскрыл свой интеллектуальный и личностный потенциал. В качестве одного из самых эффективных способов решения этой важной задачи можно назвать целенаправленное и систематичное развитие у школьников учебных навыков. Весьма продуктивным может быть освоение и применение обсуждаемых приемов и методов непосредственно на уроке, или при подготовке учащимися домашних заданий.

Ключевой проблемой в решении задачи повышения эффективности и качества учебного процесса является активизация познавательной деятельности учащихся. Знания, полученные в готовом виде, как правило, вызывают затруднения учащихся в их применении к объяснению наблюдаемых явлений и решению конкретных задач. Одним из существенных недостатков знаний учащихся остается формализм, который проявляется в отрыве заученных учащимися теоретических положений от умения применить их на практике.

Активизация познавательной деятельности учащихся была и остаётся одной из вечных проблем педагогики. Всё большее значение в жизни приобретают коммуникативные умения, способность к моделированию ситуаций, приобретению опыта ведения диалога, дискуссий, приобщению к творческой деятельности. В то же время наблюдается снижение интереса к учёбе, интеллектуальная пассивность. Поэтому объясняется особое внимание учителя к использованию методов и приёмов, требующих активной мыслительной деятельности, с помощью которых формируются умения сравнивать, обобщать, видеть проблему, формировать гипотезу, искать средства решения, корректировать полученные результаты.[1]

Желание каждого учителя – привить любовь и интерес к своему предмету. Лучшему усвоению учебного предмета, развитию научного интереса, активизации учебной деятельности учащихся, повышению уровня практической направленности способствуют наиболее активные формы, средства и методы обучения. Активизация познавательной деятельности способствует развитию познавательного интереса.

Аспекты методики познавательного интереса включают три момента:

привлечение учащихся к целям и задачам урока; возбуждение интереса к содержанию повторяемого и вновь изучаемого материала; включение учащихся в интересную для них форму работы.[2]

Эти аспекты могут быть реализованы путем внедрения педагогических технологий. Педагогические технологии должны отвечать следующим требованиям:

- четкая постановка цели обучения, его научная обоснованность, высокое качество образовательного процесса;
- наличие возможности полного восприятия учебного материала;
- свобода взаимоотношений в учебном процессе;
- наличие возможности постоянного совершенствования процесса не только со стороны учителя, но и со стороны ученика. [2]

Принципами современных технологий являются гуманизация образования, формирование личности, имеющей навыки самостоятельного поиска путей в освоении учебного материала, принимающий правильные решения, умеющий применять полученные знания в жизни. При использовании современных технологий ученик должен воспитать в себе универсальные навыки в поиске и использовании необходимой информации. Этим же принципам отвечают и семь модулей нового подхода в обучении. Только тот учитель, кто учитывая требования к современному уроку систематически использует новое в процессе

обучения, может добиться развития творческой активности и конкурентоспособности от учащихся. Главная цель учителя – это привитие навыков у учащихся самостоятельно получать глубокие знания и развитию нестандартного мышления в решении заданий урока. Из опыта работы с детьми по усвоению тех или иных знаний, умений и навыков замечено, что некоторые понятия и умения труднее усвоить и запомнить непосредственно, чем остальные. Например, при выполнении задания типа «Дать характеристику тому или иному историческому событию» учащиеся должны связать предыдущие и последующие события и дать оценку историческому событию. Даже если ученик выучит хронологию событий, то это не гарантирует правильность оценки. Также надо уделить внимание правильному составлению кластеров, постеров и т.д. Сталкиваясь с затруднением подобного рода, возникает необходимость нахождения такого алгоритма объяснения и усвоения данных, которые помогли бы активизировать мыслительную деятельность учащихся так, чтобы детям было доступно и понятно. Активизация мыслительной деятельности учащихся на уроках - одна из самых актуальных проблем. Важно прививать умение самостоятельно пополнять свои знания, ориентироваться в стремительном потоке научной информации.[3] Что здесь требуется? Необходимо научить школьников учиться, подготовить их к самообразованию, к самостоятельному овладению знаниями, чтобы воспитать творцов, критически мыслящего человека. Для этого необходимо начать работу с учителей. И это является важным звеном в образовательном процессе. Учитель, на начальном этапе внедрения новых подходов в обучении, является главным звеном и от умения учителей быстро приспособиваться к изменениям зависит и активизация познавательной деятельности учащихся. Активизируя деятельность учащихся нельзя забывать о роли учителя и о связи учитель – ученик. Чтобы добиться этого необходимо создать коллаборативную среду среди педагогического коллектива школы, начиная с начальных классов. С этой целью у нас в гимназии вместе с завучами начальных классов, завучем по учебной части, учителем первого уровня выработали анкеты для учителей, учеников и родителей. Путем анкетирования выявили приоритеты и выработали план работы гимназии. Приоритетными направлениями плана стали, работа с учителями по привлечению их в процесс коучинга, менторинга и LESSONSTUDY. При внедрении новых подходов возникли проблемы с непониманием и нежеланием что-либо менять в своей педагогической практике. Проведение коучингов в начале выявил проблему разобщенности учителей. К сожалению не было коллектива единомышленников. Проведение коучингов способствовало пониманию современных требований предъявляемых учителю в рамках новых подходов в обучении. Учителя начали применять новые подходы в проведении уроков. Появилась заинтересованность учителей в посещении коучингов, начали обращаться с вопросами по разъяснению модулей. На коучингах начали вырабатываться у учителей навыки по применению 7 модулей на уроках. При подготовке коучинга учитывалось мнение учителей, их пожелания. План коучинга готовился совместно

учителями 1 и 2 уровня. Старались составлять задания таким образом, что участники коучинга почувствовали себя учениками и испытали те чувства, которые испытывают ученики во время выполнения заданий. Это в свою очередь позволило инициативной группе привлечь на свою сторону значительное количество учителей. Учителя заинтересовались процессом менторинга. В процессе менторинга учителями 2 уровня удалось включить 4-х молодых учителей. В их деятельности появилась новизна, они больше внимания начали уделять взаимоотношению учитель-ученик, включению семи модулей в свою практику. Составление рефлексии урока позволило им, по их мнению, по-новому взглянуть на себя, как на учителя. Но к сожалению все еще есть скептики. И с ними предстоит большая работа.

На совещании инициативной группы, созданной из учителей первого, второго и третьего уровня, приняли решение проводить LESSONSTUDY каждый месяц в одном классе по основным предметам. Что это нам дало? Учитель в течение месяца до проведения урока LESSONSTUDY выработывал, на своих уроках навыки, необходимые для успешной работы учащихся. При исследовании было выявлено, что на различных уроках учащиеся по-разному проявляют себя. Определили склонность учащихся к гуманитарным и естественным наукам. При анализе действий учителей на уроках, наблюдатели брали и внедряли в практику позитивные моменты урока, то есть методику своего коллеги, которая способствовала активизации познавательной деятельности учащихся.

При проведении LESSONSTUDY я заметил, что учителя ограничивая себя подготовкой задания и активизации работы групп, мало внимания уделяют или не знают, что должен делать учитель при самостоятельной работе групп. Об этом неоднократно говорили при анализе проведенного урока. Но ошибки повторялись. Я сам избежал этой ошибки. При групповой работе деление проходили в свободном варианте, группы были смешанными. Я ограничивался направлением работы учащихся при подготовке ответа к заданию. Серьезные затруднения дети испытывают при переходе от яркой, доступной наглядности к более серьезному материалу, когда на основе хорошо усвоенных выводов надо строить свои суждения. А это часто у некоторых учеников не получается. Они не могут ни понять с первого урока, ни быстро усвоить. Это и обуславливает проявление, а затем и нарастание пассивности.

Я понял, что при такой форме работы говорить о коллаборативной среде не стоит. Включить каждого ученика в активную деятельность на всех уроках, довести представления по изучаемой теме до формирования понятий, устойчивых навыков — вот цель. Помогают достичь составление постеров, кластеров, презентаций. Инструменты, используемые учениками — это выводы, которые рождаются на глазах у учащихся в момент объяснения и оформляются в виде таблиц, карточек, постера, кластера, рисунка.

При видимости активности групп, всю работу по выполнению задания в группе брали на себя ученики А. Поэтому пробовал разные варианты. При делении на группы я нашел для себя оптимальным, деление по уровню АВС и

смешанная группа непостоянного состава. Учеников А в одну группу и так далее. Результаты были неожиданными. В группе с учениками А появилась конкурентная среда, в группе В стремление пройти в группу А, трудности были в группе С. Эти трудности заключались в пассивном отношении к выполнению задания. Через два-три урока начали понимать, что кроме них никто не будет выполнять задание. В начале при ответе было много ошибок, которые подправляли ученики А, В. Затем было они начали внимательно изучать ресурсы и стали меньше допускать ошибок. Из группы В наиболее активно проявивших себя учеников перевожу в смешанную группу.

Порой и опытному, квалифицированному педагогу нелегко признать себя неправым перед лицом своих же собственных учеников, заставить себя выступать в роли отчитывающегося перед ними как перед равными. Трудно всегда и во всем самому полностью соответствовать тем требованиям, которые мы предъявляем детям. Мешают и возрастная дистанция, и боязнь потерять свой авторитет, а порой и учительский снобизм, представление о самой роли педагога как о твердой гарантии от любых ошибок. [3] Но если учителю удалось переступить эти препятствия, преодолеть себя, педагогический успех не заставит долго ждать.

Очевидно, что рассмотренные вопросы - это только ориентиры, намётки для педагогического творчества. Главное, продолжить начатую работу, охватывая все большее количество учителей. Заинтересовать их, показать на практике перспективы новых подходов в обучении. Ориентировать их на внедрение нового в свою педагогическую деятельность. И только тогда они помогут устанавливать некоторые точки опоры. Готовить на уроке субъект, творчески активную личность, заинтересованную во всё более самостоятельном познании, можно. Однако для этого необходимо изменить отношение учителя к смыслу его учебной деятельности. Технология обучение в сотрудничестве способна решать разные задачи обучения, но совокупность личностно - ориентированных методик и технологий (новые подходы к обучению, групповая работа) с чётким определением дидактической роли каждого позволяет добиваться более высоких результатов. Любые технологии, и педагогические в том числе, сами по себе — еще не гарантия успеха. Необходимо органичное соединение прогрессивных технологий и личности педагога. Поэтому, когда говорится о новых подходах в обучении, надо все время иметь в виду, что применять их следует творчески, базируясь на основных принципах и положениях, характеризующих данную программу, но одновременно ориентируясь на культурную ситуацию, с которой приходится сталкиваться педагогу, а также особенности собственной личности и личностей своих учеников.

Литература:

1. Осницкий, А.К. Саморегуляция деятельности школьников и формирование активной личности. - М.: Знание, 1986.

2. Балабанова О.А. Формирование педагогически правильных взаимоотношений между педагогом и учащимися. По материалам сайта <http://festival.1september.ru/articles/569904/>
3. Личностно-ориентированный урок: планирование и технология проведения по материалам сайта <http://www.uroki.net/docdir>
4. Руководство для учителя. (Второй основной уровень) – АО «НИШ» 2012 год.

ЖАҢА БІЛІМ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ, ИННОВАЦИЯЛАР ЖӘНЕ ҚҰЗІРЕТТІЛІК ТӘСІЛДЕМЕ - ТАБЫСТЫ МЕКТЕП ҚАДАМЫ

Рамазанова Айгуль Есеновна,
Экономика ғылымдарының магистрі
Батыс Қазақстан облысы,
Орал қаласы, қалалық білім беру бөлімі

«Беталысы күнде өзгерген алмағайып дүниеде адамзат үшін ешқашан өзгермеген, өзгермейтін темірқазықтар бар. Ол - білім! Ол - еңбек! Ел болашағының баянды болмағы баста бұлықсыған білім мен қолда ойнаған еңбекке байланысты» деп көреген Елбасымыз атап көрсеткендей, ел игілігі мен гүлденуі үшін қазіргі заман талабына сай білім, тәрбие берудің қажеттілігін, маңыздылығын ұғына отырып, оны абыроймен орындау - әрбір педагогтың борышы. Бұл тұрғыда мұғалімге артылар – жүк, қойылар – талап жоғары.

Білім беру жүйесін жаңғыртудың маңызды міндеттердің бірі- өкілдері бәсекеге қабілетті білімді меңгерген, ой-өрісі дамыған ғана емес, жоғары азаматтық және адамгершілік ұстанымы, отансүйгіштік сезімі мен әлеуметтік жауапкершілігі қалыптасқан зияткер ұлтты қалыптастыру болып табылады.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының басты бағыттары – сапалы білім беруді қамтамасыз етуге бағытталған қаржыландырудың жаңа тетіктерін әзірлеу, кадрлармен қамтамасыз ету, педагог қызметкерлердің мәртебесін көтеру, білім берудегі менеджментті жетілдіру және жоғары білікті ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлау болып табылады. Орал қаласы білім беру бөлімінің кәсіби құзыреттілікті арттыру жүйесін дамытудағы инновациялық жұмыстары негізінде білім беру бөлімі көптеген жетістіктерге жетті.

Білім берудің күрделі міндеттерін рухани бай, педагогикалық дарыны бар, шығармашыл, кәсіби тәсілдерді жетік меңгерген және жаңалыққа құштар жан-жақты тұлға, яғни ұрпақтың ұлы мұраты жолында талмай еңбек етіп жүрген ұстаздар ғана шеше алады.

Елбасы тапсырмасы бойынша 2014-2016 жылдарға арналған стратегиялық жоспарды жүзеге асыруда білім берудің барлық деңгейіндегі мазмұнды жаңарту, педагогтардың біліктілігін арттыру басты міндетке айналып отыр.

Орал қалалық білім беру бөлімінің әдістемелік кабинеті «**Білім берудегі басшылық пен басқаруды модернизациялау-оқыту мен тәрбие үдерісінің**

тиімділік негізі» проблемалық тақырыбы бойынша жұмыстанады. 2014-2015 оқу жылы қалалық білім беру бөлімінде «Жас мұғалімдер мектебі» әр пән бойынша барлығы 374 жас мұғалімді қамтыған 17 бірлестік, «Озат тәжірибе мектебі» барлық пән бойынша құрамында 392 озат мұғалімдері бар 13 бірлестік жұмыс жасады. Жыл сайын құрылатын барлық бағыттағы 39 шығармашылық топтың жұмысы білім сапасы мен тәрбие үдерісін күшейту тақырыптарында жүйелі жұмыс атқарып келді.

Қалалық білім беру бөлімінде 2014 жылғы 29 қыркүйектегі №623 Ө бұйрығы негізінде жас орынбасарлар, жас мұғалімдер, озат тәжірибе мектептері және шығармашылық топтар құрылып бекітілді. Басшылар мектебінде 18 семинар оздырылып, қажетті деп тапқан тақырыптарды қамтып, үлкен әдістемелік көмек көрсетілді.

2013 жылдан бері жолға қойылған қала мектептерінің басшыларына арналған «Директорлық диалог» жобасының жұмысы барысында тәжірибе алмасып заңдылық- нормативтік құжаттар талқыланып басшылар қызметіне оң әсерін беріп келеді.

Осы орайда, қала педагогтарына 617, мектеп директорларының орынбасарларына 322, оқу-әдістемелік директордың орынбасарларына - 9, оқу-тәрбие орынбасарларына 7 оқыту-практикалық семинарлар және пән мұғалімдеріне 297 қала, 31 облыс, 3 республика көлемінде семинар, шеберлік сыныптар, коучингтер оздырылып, әдістемелік көмек берілді.

Қалада жалпы орта білім беру ұйымдарында барлығы 3129 мұғалімнің жоғары санаттысы-495, I санаттысы-1039, қала мұғалімдерінің сапалық құрамы - 49,02 пайызды құрап отыр.

Педагог қызметкерлердің педагогикалық білімін, әдістемелік шеберлігін айқындау мақсатында, 2014-2015 оқу жылы ұйымдастырылған пәндік олимпиада және байқаулар қорытындысына келсек республикалық деңгейде 6 мұғалім, облыстық деңгейде 16 мұғалім жеңімпаз атанды.

ҚР Білім және Ғылым министрілігінің 10.04.01 жылғы №240 бұйрығын іске асыру мақсатында және педагогтық бастамаларды экспертиза және лицензиялаудан, педагогтердің жұмыстарының сапасын бағалау бағытында қалалық эксперттік кеңесі жұмыс жасап келеді.

Биылғы жылы 150 мұғалімнің тәжірибесі облыстық деңгейде, 355 қала деңгейінде таратылды. Осындай көрсеткіштерден қала педагогтарының өз іс-тәжірибесімен жаппай бөлісуге бет алғандарын байқауға болады, ал ол сапа көрсеткіштерін көтеру деген сөз. Оған дәлел – дарынды шәкірттеріміздің халықаралық, республикалық, облыстық білім, өнер, спорт додаларындағы жетістіктері.

Пәндер бойынша 9-10 сыныптар арасында облыстық олимпиадаға қала мектептерінің 79 оқушысы қатыстырылды. Олимпиаданың облыстық кезеңіне қатысқан Орал қаласының мектептер үлесінде 56 жүлделі орын, бұл көрсеткіш өткен жылмен салыстырғанда 11-ге артты.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша республикалық олимпиадаға 29 оқушы қатысты. Жаратылыстану-математикалық бағыты бойынша 14 оқушы, гуманитарлық пәндер бойынша 15 оқушы.

«Сабақ беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол – үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер» деп бір ғасыр бұрын Жүсіпбек Аймауытов көрегендікпен мұғалім қоғамның қозғаушы генераторы екендігін айтқан. Осындай дарынды оқушылардың жетістіктеріне үлес қосқан қаланың тәжірибелі ұстаздарының еңбектері ұшан теңіз.

Қалалық білім беру бөлімінің жұмыс жоспарына сәйкес, қаланың интеллектуалдық потенциалын қалыптастыру үшін, оқушылардың ғылыми-зерттеу іс-әрекетін ынталандыру және дамыту, қабілетті жастарды анықтау және қолдау мақсатында сәуір айында №19 жалпы орта білім беретін мектебінің базасында оқушылардың Республикалық ғылыми жобалар жарысының қалалық кезеңі өткізілді.

Жарыс нәтижесінде 89 жұмыс жүлделі орынға және алғыс хатқа ие болса оның ішінен облыстық деңгейде 40 жұмыс жүлдегер, ал 3 оқушы Республикалық кезеңнің жүлдегері атанды.

Мұғалімнің әлеуметтік мәртебесі мен беделін арттыру — білім беру жүйесінің басты бағыттарының бірі. Материалдық ынталандырумен қатар педагогтердің біліктілігін арттыру жүйесі жетілдірілді. Педагогтердің біліктілігін арттырудың Назарбаев интеллектуалдық мектептерінің жанынан педагогикалық шеберлік орталықтары ашылып, онда озық әлемдік тәжірибе негізінде жасалған бағдарламалар мен әдістемелер бойынша 2012-2015 жылдар аралығында қала бойынша 546 ұстаз білігі мен білімін көтерді. Ал , 2014-2015 оқу жылы қала мектептері бойынша 136 мұғалім сертификатталды .

Сертификатталған мұғалімдер өз сабақтарында жеті модульді ықпалдастыра алады, белсенді әдіс-тәсілдерді тиімді қолдануы және топтық жұмыстар жүргізуі нәтижесінде оқушылардың білім сапасын арттыра білді. Оқу жылы қорытындысын талдай отырып, білім сапасы артуына жағдайлар жасалып, пән мұғалімдерінің оқушылармен жекелей, өз бетімен жұмыстануларына мүмкіндік беруі, оқыту үдерісінде тиімді әдіс-тәсілдерді таңдай білуі барлық пәндер бойынша білім сапасы артуына ықпал етті.

Қала бойынша педагогтардың кәсіби құзыреттілігін біліктілікті арттыру жүйесінде дамыту бойынша жаңаша жолдарының бірі кәсіби қауымдастықтардың құрылуы. 2014-2015 оқу жылында 4 тірек мектеп 12 магниттік мектептерімен желілік қоғамдастық құрылып, өзара тәжірибе алмасып, кәсіби шыңдалуына мүмкіндік жасалды. Қалалық тірек мектебі ретінде құрылған №6 жалпы орта білім беретін мектебінде «Лик», №43 жалпы орта білім беретін мектебінде «Бірлік», №42 «Ақ ниет» мектеп гимназиясында «Болашақ», №34 мектеп-гимназиясында «Өркен» желілік қауымдастықтарының ұйымдастыруымен 177 мұғалім оқыту семинарларына белсене қатысып, өзара тәжірибе алмасты.

Желілік педагогикалық қауымдастықтың мақсаты - мұғалімнің кәсіби қызметіне қолдау көрсету, жаңа білім беру бастамаларын жасау және қолдау,

бірлескен желілік практикалық қызмет арқылы өзін-өзі іске асыру мүмкіндігін беру, бірыңғай ақпараттық педагогикалық ресурс құру, мұғалімдердің желідегі практикалық қызметін ұйымдастыру, құрылатын жобаларға қатысушылардың шығармашылық қабілетін дамыту және іске асыру, мектепті басқарудың жаңа бастамаларын игеру.

Тірек мектептердегі мұғалімдердің үлгілі орта және қысқа мерзімді жоспарлары, коучинг жоспарлары, ашық сабақтары жинақталып, жинақ болып шығарылуға дайындалу үстінде.

Қаланың тірек мектептер мектеп базасында Бастыс Қазақстан облысы педагог кадрларының білімін арттыру институты тренерлерінің облыстық семинарына 19 мұғалімі әріптестерімен өз тәжірибелерімен бөлісіп 384 ашық сабақтары берілді. Өткен бұл шараларда тренерлер тарапынан үнемі әдістемелік көмек көрсетіліп отырды. Мұғалімдердің кәсіби байқауларына тоқталар болсақ, қалалық мұғалімдер шығармашылық байқауына қатысып, 60 ұстаз жеңімпаз атанды. Жоғарыда айтылған дардың барлығы ұстаз мәртебесін көтерудегі игі істердің дәлелі.

«Жоғарғы оқу орыны - қалалық білім беру бөлімі - жалпы орта білім беретін мектеп байланысы арқылы мектептегі білім беруді модернизациялау» жобасының мақсаты - білім беру мекемелері басшылары мен мұғалімдерінің біліктілігін көтеру, әдістемелік шеберлігін жетілдіру, шығармашылық әлеуетін дамыту, озық педагогикалық технологияларды тарату, пәндер бойынша дарынды балалардан олимпиада, ғылыми жоба резервтерін дайындау, мектеп оқушыларына кәсіптік бағдар беру.

Дарынды балалармен жұмыс түрлерін жетілдіру, оқушылардың функционалдық білімін арттыру мақсатында университеттің оқытушылары математика, физика, информатика пәндері бойынша элективтік курстар жүргізді.

Қалалық білім беру бөлімінде 2013 жылдың қаңтар айынан бастап «Әріптес мектептер» жобасын жүзеге асыру мақсатында жұмыстар жүргізіліп келеді. Жобаның басты мақсаты - педагогикалық шеберлікті дамыту мен мектептер арасындағы серіктестік жұмысты жетілдіру барысында әдістемелік құндылықтарды нығайту.

Жыл бойы мектеп мұғалімдері арасында іс-тәжірибе алмасу мақсатында сындарлы оқытуға негізделген шеберлік сыныптары, коучингтер, әдістемелік іс-шаралар мен байқаулар ұйымдастырылды. Сондай-ақ, сәуір айында «Үздік панорамалық сабақтар» байқауы өткізілсе, мектеп әкімшілігі отырыстарында мұғалімдердің кәсіби қызметінің диагностикасын бақылау мақсатында ұйымдастырылған сауалнамалардың қорытындысына сараптама жасалып, әр түрлі тақырыпта директордың әдістемелік ісі- жөніндегі орынбасарларымен

өткізілсе, география пәні мұғалімдеріне арналған шеберлік сыныбына мұғалімдердің қатысуымен ұйымдастырылды.

Барлық мектептердің бірлескен жоспарында оқушылардың ұлттық бірыңғай тестіге даярлығын жақсарту мақсатында пән мұғалімдері бірлесе отырып, онлайн жүйесінде мастер - класс, әдістемелік десанттар ұйымдастырылды. Барлық әріптес мектептер алдағы оқу жылына ұсыныстар қабылдап, жаңаша үлгіде қалалық білім беруіндегі жаңа жоба - «Олимп» клубын құрып, қала бойынша қосымша кеңес-сабақтар жүргізілуде.

Қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесіндегі реформалар мен сындарлы саясаттар, өзгерістер мен жаңалықтар әрбір педагог қауымының ойлауына, өткені мен бүгіні, келешегі мен болашағы жайлы толғануына, жаңа идеялармен жаңа жүйелермен жұмыс жасауына негіз болары анық.

2015 жылдың қаңтар айында қалалық білім беру бөлімінде «Жаратылыстану-математика бағытындағы ұстаздар қауымдастығы» құрылды. Қауымдастық деңгейлік бағдарламадан өткен пән мұғалімдердің басын біріктірді. Қалалық білім беру бөлімінің www.oral-bilimbb.kz сайтының әдістемелік қобдиша бөлімі оқу жылы бойы әр пән бойынша жаңа форматтағы сабақ үлгілерімен, слайдтық көрнекіліктермен толықтырылып отырады.

Жоғарыда айтылған ауқымды жұмыс нәтижесінде қала бойынша білім көрсеткіші - 59,02 пайызға, ҰБТ бойынша - 84,74 орташа баллға жетіп, 1,11 баллға көтерілді. Жылдың жылға олимпиада бойынша республикалық жеңімпаздардың көрсеткіші артып келеді. Халықаралық олимпиада мен ғылыми жоба бойынша биылғы жылы 18 түлек жоғарғы оқу орнына мемлекеттік грантты иеленді. Ал, мұғалімдер болса әртүрлі олимпиада мен байқауларда 6 республикалық, 16 облыстық жүлделі орындарды қанжығаларына байлады.

Елбасы тапсырмасы бойынша 2014-2016 жылдарға арналған стратегиялық жоспарды жүзеге асыруда білім берудің барлық деңгейіндегі мазмұнды жаңарту, педагогтардың біліктілігін арттыру басты міндетке айналмақ.

2014 жылы қалалық білім беру бөлімінің басшысы және қала мектептерінің үш ұстазы халықаралық «Болашақ» бағдарламасы шеңберінде Англия және Финляндия елдерінде тағылымдамадан өтіп келді. Білім бөлімінің басшысы шетелдік іс-тәжірибенің ұтымды жақтарын қала мектептерінде қолдануды ардагер ұстаздармен кездесіп, ата-аналармен жұмысты жаңартудан бастап кетті.

Қалалық білім беру бөлімінің ұйымдастыруымен 2015 жылғы 20 наурызда оздырылған Ақтөбе, Атырау білім беру бөлімдерінің өкілдері, Батыс Қазақстан облыстық білім басқармасы, Назарбаев зияткерлік мектебінің өкілдері, қалалық мектеп, мектепке дейінгі ұйымдар және қосымша білім беру мекемелерінің басшылары мен орынбасарларынан құралған 320 басшы кадрларының қатысуымен «Білім берудегі басшылық пен басқаруды модернизациялау-оқыту мен тәрбие үдерісінің тиімділік негізі» тақырыбындағы екі бөлімнен құралған ғылыми –әдістемелік Форумның алар орыны, басшыларға берер көмегі зор болды.

Біз өзгереміз, себебі біз білім алғанды,білім бергенді жақсы көреміз, балаларды сүйеміз және оларға мына жылдам өзгеретін әлемде бағыт беріп отыратын Ұстаздың қажет ететіндігін білеміз. Себебі басынан мұғалім болу ақшадан, мәртебеден және танымалдықтан да артық екенін ұғынып, саналы шешім қабылдағанбыз... Сондықтан Біз де, Сіз де өзгеруіміз қажет. Біз әлемдік өзгеріске дайынбыз!

Әр педагогикалық ұжымға тың жаңа идеялар, толағай табыстар тілеймін. Ертеңгі мемлекеттің болмысы - мемлекет пен қоғам арасындағы алтын көпір тәріздес болған ұстаздың бүгінгі тәлімінде. Б.Момышұлы; «Ұстаздық - ұлы құрмет, себебі ұрпақтарды ұстаздар тәрбиелейді. Болашақтың басшысын да, данасын да, ғалымын да, еңбекқор егіншісін де, кеншісін де ұстаз өсіреді. Өмірге ұрпақ берген аналарды қалай ардақтасақ, сол ұрпақты тәрбиелейтін ұстаздарды да сондай ардақтауға міндеттіміз» - деген болатын. Жаңа оқу жылында білім әлеміндегі асқар асуларды бағындырған, толағай табыстарға шығармашылықпен жеткен дарынды да, қарымды шәкірттердің құрметтеуіне лайық ұлағатты ұстаз болады деп, ҰСТАЗДАРҒА сенемін!...

Әдебиеттер:

1. Елбасының Назарбаев Университеті студенттері алдында сөйлеген сөздерінен. 2012 жыл, бқыркүйек.
2. Ұстаз мәртебесі,13.01.2016 ж.
3. Sabaktar.kz , Әлем елдері білім беру саласындағы өзгерістер Қазақстан үшін қаншалықты тиімді?

ПРИМЕНЕНИЕ НОВЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ

Рамазанова Жанар Ермековна,
*учитель информатики, школа-гимназия
№ 65, г. Астана, rama7731@mail.ru*

*Чтобы быть хорошим преподавателем,
нужно любить то, что преподаешь,
и любить тех, кому преподаешь.*

В. Ключевский.

Современное информационное общество предъявляет ко всем типам образовательных учреждений новые требования к подготовке выпускников. Учащиеся должны иметь необходимые знания, умения и навыки, адаптационные, мыслительные и коммуникативные способности, а также владеть способами работы с информацией:

- собирать необходимые для решения имеющихся проблем факты,

- анализировать их, предлагать гипотезы решения проблем,
- обобщать факты, сопоставлять решения, устанавливать статистические закономерности, аргументировать свои выводы и применять их для решения новых проблем,
- применять современные средства получения, хранения, преобразования информации и др.

Исследователи называют важное направление решения названной задачи - интеграцию средств информационных технологий в образовательный процесс. Эта интеграция предполагает применение в учебном процессе компьютера, который используется как эффективное средство поддержки обучения школьников. Данная поддержка возможна и целесообразна как на этапе проектирования, так и при осуществлении учебного процесса.

Новая эпоха ставит перед школьным образованием важную задачу - подготовить учеников к жизни и профессиональной деятельности в высокоразвитой информационной среде, к возможности получения дальнейшего образования с использованием информационных технологий обучения.

Обучение - это передача информации ученику. По определению академика В. Н. Глушкова, информационные технологии - процессы, связанные с переработкой информации, следовательно, в обучении информационные технологии использовались всегда. Более того, любые методики или педагогические технологии описывают, как переработать и передать информацию, чтобы она была наилучшим образом усвоена учащимися, то есть любая педагогическая технология - это информационная технология. Когда же компьютеры стали настолько широко использоваться в образовании, что появилась необходимость говорить об информационных технологиях обучения. Выяснилось, что они давно фактически реализуются в процессах обучения, и тогда появился термин «новая информационная технология обучения».

Таким образом, появление такого понятия «**новая информационная технология (НИТ)**» связано с появлением и широким внедрением компьютеров в образовании.

Информационные технологии включают программированное обучение, интеллектуальное обучение, экспертные системы, гипертекст и мультимедиа, микромиры, имитационное обучение, демонстрации. Эти частные методики должны применяться в зависимости от учебных целей и учебных ситуаций. В одних случаях необходимо глубже понять потребности учащегося, в других - анализировать знания в предметной области, в третьих - учитывать психологические принципы обучения.

Главное в НИТ - это компьютер с соответствующим техническим и программным обеспечением, а новые информационные технологии обучения - это процесс подготовки и передачи информации обучаемому, с помощью компьютера.

Таким образом, основой является процесс обучения со своими особенностями, а компьютер - это мощный инструмент, позволяющий решать новые, ранее не решенные, дидактические задачи.

Использование компьютера не достаточно для того, чтобы считать информационные технологии новыми. Абсолютное большинство таких технологий опирается на известные педагогические идеи. Более того, они вообще не удовлетворяют основным требованиям понятия «технологии». Используемые современные обучающие средства и инструментальные среды создают прекрасно оформленные программные продукты, не вносящие ничего нового в развитие теории обучения. Поэтому можно говорить только об автоматизации тех или иных сторон процесса обучения, о переносе информации с бумажных носителей на магнитные и т.д. Говорить же о новой информационной технологии обучения, можно только в том случае, если:

- она удовлетворяет основным принципам педагогической технологии (предварительное проектирование, воспроизводимость, целеобразование, целостность);
- она решает задачи, которые ранее в дидактике не были теоретически и/или практически решены;
- основным средством подготовки и передачи информации обучаемому является компьютер.

Структура управления качеством образования с использованием НИТ может быть представлена в виде следующей последовательности действий:

1. Формирование цели.
2. Конкретизация цели.
3. Создание педагогической системы контроля.
4. Создание психологической системы контроля.
5. Создание системы педагогического мониторинга.
6. Создание системы психологического мониторинга.
7. Определение начального состояния ученика (педагогическое, психологическое).
8. Выработка прогноза по ученику (педагогическая траектория, психологическая траектория).
9. Формулировка цели для ученика (педагогическая, психологическая).
10. Анализ полученных результатов процесса обучения.
11. Корректировка целеполагания и деятельности на всех уровнях.

В школе сейчас наблюдается снижение исходной мотивации школьников к изучению научно-ориентированных предметов и успеваемость по ним. Это коснулось и предмета «Информатика и ИКТ». Однако явно проявляется социальный запрос, направленный на бизнес-ориентированное применение информационных технологий, пользовательские навыки работы на персональных компьютерах для подготовки и печати документов, бухгалтерских расчетов и т.д.

На самом деле содержание обучения информатике не ограничивается только информационными технологиями, а несет в себе значительный мировоззренческий потенциал, присущий именно этому предмету.

Таким образом, моей задачей на уроках информатики является сформировать у ученика информационную компетентность, которая включает в себя целостное миропонимание и научное мировоззрение, основанное на понимании возможности математического описания единства основных информационных законов в природе и обществе, и преобразование в практике информационных объектов с помощью средств информационных технологий, и этические, правовые нормы поведения людей в информационной среде. Овладение информационными технологиями позволяет выпускникам лицея в перспективе найти свое место в жизни в новых экономических условиях.

Применяемая классно-урочная система делает неизбежной принадлежностью каждого урока переход от фронтальной работы, от объяснения учителя к индивидуальной работе ученика, завершить которую нужно обсуждением итогов работы, вследствие чего увеличивается объем информации как прямой (от учителя), так и обратный (от ученика). При этом обмене информацией большую помощь оказывают компьютеры. Они позволяют учителю контролировать и степень усвоения материала учеником, и скорость его изложения для каждого конкретного ученика в зависимости от уровня подготовки.

Мой опыт работы заключается в создании собственной системы уроков, разработке системы их проведения, разработке дидактических, контролирующих материалов (в том числе и электронных) и методики их применения в учебном процессе. Все полученные навыки учащиеся применяют для создания проектов по различным темам по информатике, а также и по другим предметам (химии, физики, математики, литературы и т.д.) с использованием исследовательской деятельности.

Данным опытом разрешаются противоречия между:

1. требованиями к качеству образования выпускника по информатике и отношением учащихся к информатике;
2. интересом учащихся к информатике как к игровой дисциплине и требованиями, предъявляемыми к профессиям, связанными с ИКТ;
3. запросами родителей на изучение дисциплины только в пользовательском аспекте и требованием минимального стандарта содержания образования по информатике;
4. возрастающим объемом необходимой информации и временем, отведенным для ее усвоения.

Содержание учебной работы строится на основе Стандарта по «Информатике и информационно-коммуникационным технологиям».

Теоретически каждый учитель и ученик должны

1. знать о существовании общедоступных источников информации и уметь ими пользоваться;

2. уметь понимать и сознательно использовать различные формы и способы представления данных в вербальной, графической и числовой формах;

3. уметь оценивать достоверность и практическую полезность имеющихся данных с различных точек зрения, использовать их для решения конкретных практических задач.

Однако не все учебные программы отвечают этим требованиям. В современной образовательной практике предполагается совместное создание информационных блоков учителем и учеником.

При создании проекта изучения темы учитель может использовать компьютер в качестве

- источника информации, связанной с новейшими научными открытиями и техническими достижениями, в этом случае желательно подключение компьютера к сети Интернет;

- устройства, с помощью которого можно просмотреть и отобразить для учебных занятий компьютерные демонстрации опытов и явлений, учебные программы для моделирования процессов (это возможно при наличии CD-ROM, программного обеспечения);

- средства отбора и составления обучающих программ для отработки учебных умений учащихся и подготовки тестов для диагностического входного, выходного, промежуточного и тематического контроля (самоконтроля) учебных достижений школьников.

Учащимся Интернет предоставляет информационное поле для поиска материала, который не входит в содержание школьного курса. Учащиеся получают поисковые задания для подготовки уроков, а также непосредственно на уроках информатики.

Поэтому важно не само по себе использование ИКТ, так как соответствующие технологии могут быть недоступны или ограниченно доступны в школе. Важно, чтобы на уроке присутствовали необходимые элементы содержания (целенаправленное обучение наблюдению и сбору данных). И как показывает практика, соответствующие средства ИКТ по мере роста их доступности быстро и легко становятся естественной частью таких уроков.

В Стандарте по «Информатике и ИКТ» конкретно не указывается, с помощью какого программного обеспечения изучать те или иные темы, лишь оговариваются знания, умения и навыки, которыми должны овладеть выпускники. Поэтому выбор программного обеспечения остается за учителем. В своей работе я использую стандартный набор программного обеспечения, а также дополнительно программное обеспечение, позволяющее выполнить требования Стандарта (среда программирования - MS Visual Basic, различные графические редакторы, тестовую оболочку Test Runner и др.).

Главным признаком того, что данная работа стремится решить задачи обучения школьников телекоммуникационным навыкам, может служить тот факт, что приобретенные навыки учащиеся применяют во внеклассной, общешкольной деятельности. Например, учащиеся

- создают презентации для проведения общешкольных (конкурсы «Презентация моего класса», «Конкурс клипов» и др.) и классных мероприятий (традиционные праздники класса и школы);
- создают презентации для портфолио учащегося и участия в индивидуальных конкурсах (школьных, районных, городских, областных);
- помогают преподавателям в создании презентаций уроков (поиск материала в книгах или Интернете);
- записывают различные звуковые оформления к праздникам, показам презентаций;
- создают видеофильмы о классах;
- участвуют в проектной и исследовательской деятельности и т.д.

Такое коммуникационное пространство существует и эффективно используется, оно естественным образом «втягивает» в себя вновь появляющиеся средства ИКТ. Например, мультимедиа-проектор и электронная мультимедийная доска делают средства презентационной графики обязательным инструментом при подготовке выступлений учителей и учащихся.

Учащимся интересно выполнять задания учителя-предметника (создавать проекты), используя для этого какие-либо знания программы обработки информации. Примерами таких работ являются презентации по литературе, географии, химии, в которые ученики включают информационный, иллюстративный и проверочный материал. Эти проекты учителя совместно с учеником-автором используют на своих уроках в других классах.

Использование мультимедиа позволяет учащимся научиться переносить исследовательские навыки на реализацию творческих проектов. Учащиеся применяют полученные знания на практике, вырабатывают такие необходимые в жизни качества, как инициативность, самостоятельность, собранность.

В своей работе я использую различные дидактические средства обучения и контроля учебной деятельности:

- фронтальные демонстрации уроков, специально созданные по различным темам;
- индивидуальные демонстрации уроков, специально созданные по различным темам;
- готовые демонстрации некоторых частей уроков с использованием CD-ROM;
- видеоролики по различным темам;
- практические работы, в виде раздаточных материалов;
- практические работы в электронном виде;
- тестовые электронные задания для промежуточной проверки знаний по различным темам;
- контрольные тестовые электронные задания по различным темам.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОҚЫТУ – САПАЛЫ БІЛІМ БЕРУДІҢ КЕПІЛІ

**Саркулова Айгуль Жаксылыковна,
Длимова Алмаш Жолдығалиевна,**
*Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Ембі қалалық №3 ОМ,
қазақ тілі мен әдебиеті және тарих пәндерінің мұғалімдері*

Заман талабына сай оқыту мен тәрбиенің соңғы түрлерін жедел игеріп, кәсіби шеберлікті ұштап отыру - ұстаздың басты парызы. Елбасының «Қазақстан-2050» стратегиясы-қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек», - деген еді. Демек, ұлттық бәсекелестік қабілеті бірінші кезекте оның білімділік деңгейімен айқындалады

Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған бағдарламасында білім беру саласына «заманауи технологияларын енгізу үшін оқу орындарының педагог кадрларының біліктілігін арттыру және қайта даярлау тұрақты түрде іске асырылатын болады» деп атап көрсетілген. Сондықтан бүгінгі таңда педагогтардың алдында білім беруде түйінді құзыреттілікті меңгеру қажеттілігі туындап отыр. Екінші жағынан, еліміздің халықаралық экономикалық қауымдастыққа енуі білім беру саласындағы өзгерістерге байланысты жаңа жағдайда жұмыс істеуге қабілетті педагог қызметкерлердің кәсіби құзыреттіліктерін дамытуға бағытталған.

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына арнаған Жолдауында «Біздің болашақтағы жоғары технологиялық және ғылыми қарқынды өндірістер үшін кадрлар қорын жасақтауымыз керек» деген сөздері бар. Демек, оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту, қазіргі технологияны тиімді пайдалану мәдениетіне тәрбиелеу – мұғалімнің басты міндетінің бірі болып отыр.

Қай ұстаз болсын қазіргі күн талабына сай оқытудың ең тиімді жаңа әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы оқушылардың білімін тереңдетіп, оны практикада қолдана білуге, таным белсенділігін арттыруға тырысатыны анық.

Бүгінгі таңда В.П.Беспальконың және басқа да көптеген ғалымдардың технологиялары кеңінен танымал. Қазақстанда педагогика ғылымының докторы, профессор Ж.Қараевтың деңгейлік оқыту жүйесі, филология ғылымының докторы Ә. Жүнісбектің, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Т. Жұмажанованың және т.б. ғалымдардың оқыту технологиялары белсенді түрде қолданылуда. Бұл оқыту технологиясының бір ерекшелігі – оның білімді меңгеруге емес, тұлғаның танымдық қабілеттерін және танымдық процестерді: яғни, жадының алуан түрлерін (есту, көру, қимыл және т.б.), ойлауды, ынтаны, қабылдау қабілетін арнайы жасалған оқу және танымдық жағдайлар арқылы дамытуға, сондай-ақ тұлғаның қауіпсіздігін, өзін-өзі өзектілендіру, өзін-өзі бекіту, қарым-қатынас, ойын, танымдық және шығармашылық қажеттіліктерін қанағаттандыруға; белсенді сөздік қорын

(ауызша және жазба тілінде) дамытуға бағытталуы. Оқушылардың оқу материалын қайта жаңғырту деңгейін, қарапайым білік пен дағдыларды және білімін іс жүзінде бірнеше рет қайта қолдануы сөйлесу бөлімі сабақтарында жүзеге асырылады. Тақырып мазмұнына (тұтас тақырып немесе тарау бойынша) «өсу» бағытымен – қарапайымнан күрделіге, репродуктивтік тапсырмалардан шығармашылық сипаттағы тапсырмаларға, зерттеушілік қызмет элементтеріне қарай бірнеше мәрте қайта оралып отыру әр тілді үйренушіге оқу материалымен жұмыс істей отырып, өз қабілеттерін, жадын, ынтасын, ойлауын, ауызша және жазбаша тілін дамытуға мүмкіндік береді. Сөйлесу бөлімінде танымдық процесс топты 2-6 адамнан шағын топтарға бөлу арқылы негізінен оқушылардың өзара әрекет етуіне құрылған. Оқушылардың танымдық қызметі әрбір оқушының әр сабақта үш күрделілік деңгейде берілген оқу материалын түсіну, талдау және бағалау мүмкіндігі болатындай етіп құрылған. Оқытуды ойын түрінде ұйымдастыру және әр түрлі белсенді формаларды (топтық, топтық-жеке және жұлпыпен жұмыс, пікірталастар) қолдану оқытудың міндетті шарты болып табылады.

Бұл технологияның негізгі шарты – оқушылардың кез келген ғылыми көздерді, оқулықтарды, оқу құралдарын пайдалануына болатындығы, сондай-ақ ұйымдастырушы, көмекші, кеңесші ретінде мұғалімнен жедел кеңес ала алатындығы. Сөйлесу бөлімі сабақтарының ережелері, құрылысы және жүру барысы алдын-ала таныстырылады. Егер оқушы қандай да бір себептермен оқу модулінің сөйлесу бөліміндегі сабақтарда болмаған болса, оған осы сабақтарда қолданылған барлық деңгейдегі тапсырмалар жеке беріледі. Оны оқушы сабақтан тыс уақытта орындауы тиіс. Тапсырмаларды орындаған соң оқушыға өзін-өзі тексеруі үшін жауап үлгілерін беруге немесе мұғалімнің өзіне, не болмаса осы топ оқушыларының біреуіне тексеруге болады. Тек сонан кейін ғана оқу модулінің қорытынды бөлімінің тапсырмалары берілуге тиіс, ал ол тапсырмалардың орындалуын мұғалім өз бақылауына алуы қажет.

Оқу модулінің қорытынды бөлімі – бақылау, оқушылардың сөйлесу бөліміндегі танымдық қызметі барысында қалыптасқан білім, білік, дағдыларын бақылауға, тексеруге және бағалауға арналған бөлім. Егер сөйлесу бөлімінің барлық сабақтарында оқушылардың бір-біріне көмегі, бірін-бірі оқытуы, түрлі ғылыми көздерді пайдалануы құпталынып келсе, енді қорытынды бөлімде оқушы өзінің сөйлесу бөлімінде алған білімін, білігі мен дағдыларын ешкімнің көмегінсіз көрсетуі тиіс. Білімді бақылау формалары ретінде тестілік тапсырмалар, бақылау жұмыстары, сынақ, шығарма немесе диктант оқытылатын пәннің ерекшелігіне орай қолданылып, оқу модулінің осы қорытынды бөлімінде беріледі.

Сыни ойлау қабілеті дамыған, ұғынғанын тәжірибемен ұштастыра білетін белсенді тұлға қалыптастыру оқыту үрдісінде жүргізілетін барлық жұмыстың негізі болып табылады. Оқу үрдісі барысында көзделетін басты мақсаттардың бірі – сыни тұрғыда ойлай білуге үйрету, нәтижелі білімге қол жеткізу. Оқушылардың сыни ойлау мүмкіндігінің жетілуімен бірге оқыту ісінде де

өзгерістер жүреді. Сыни ойлауды дамытуға негізделген әдістер оқушының өз ойын жеткізуге мүмкіндік жасайтындай дәрежеде болуы керек.

Оқушылардың сыни ойлауын дамытуда сабақ үрдісін үш кезеңнен құруға болады:

- 1) ізденіс;
- 2) жаңа білімді игеру;
- 3) тәжірибелік дағды қалыптастыру.

Бірінші кезеңде - белсенді оқу әрекеттеріне деген оқушылардың ынта-ықыласын туғызу, қызығушылығын ояту, өткен материалды қайталау; жаңа тақырып төңірегіндегі бастапқы білім деңгейлерін анықтап, өзара ұштастыру; белсенді ойлау әрекетін ұйымдастырып, жаңа білім жөнінде болжау жасау;

екінші кезеңде – тілдік тақырыптың өзіндік белгілері мен ерекшеліктерін талдау арқылы көп деңгейлі ойлауға қол жеткізу; салыстыру, зерттеу, бақылау арқылы гипотезаны дәлелдеу; ой түйін жасап, белгісіз сұрақтарға жауап табу, анықтаманы айқындау;

үшінші кезеңде жаңа білімді қолдану, өнімді ойлау әрекеттеріне, нәтижеге қол жеткізу; тілдік тапсырмалар, жаттығулар, өзіндік жұмыстар орындау арқылы ой алмасу, ой түйістіру; танылған жаңа түсінік, ой-толғауларының нәтижесін байқау мақсаттары белгіленеді.

Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына игі әсерін тигізеді, сондай-ақ тілді оқыту үрдісінде оқушылардың білім қорын молайтуға, белсенділіктерін арттыруға, шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге көмектеседі. Оқушылар өз тәжірибелерін бір-бірімен, мұғаліммен қарым-қатынас жасау арқылы толықтырады.

Халқымыздың рухани көсемі Ахмет Байтұрсынұлы «Мұғалім әдісті көп білуге тырысу керек, оларды өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдану керек», - дегені әр мұғалімнің жадында болуға тиіс.

Әдебиеттер:

1. Беспалько В.П. Слагаемое педагогической технологии. - М.: «Педагогика», 1989.
2. Выготский Л. Образование. – Москва, 2000.
3. Жанпейісова М.М. Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде. - Алматы, 2002.
4. Мирсеитова С.С. Әрекеттегі RWCT философиясы мен әдістері. – Алматы: ИздатМаркет, 2004.
5. Мирсеитова С.С., Бахишева С. Идеи Дьюи и наша практика. – Алматы: Верена, 2005.
6. Мирсеитова С.С. Сыртқы әлем: күнделікті академиялықта қолдану. – Алматы: Верена, 2007.
7. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка. – Москва: Педагогика-пресс, 1994.

СЫНДАРЛЫ ОҚЫТУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Сейделханов Б. В.,

№127 Т. Бердияров атындағы жалпы орта мектебі,
ОҚО, Сарыағаш ауданы, Ұшқын ауылы округі,
bauyrjan_1978@mail.ru

Білімнің негізі орта білім жүйесінде, жалпы білім беретін мектептерде қаланатыны баршаға белгілі. Мемлекетімізді дамыған елдермен теңестіретін, бәсекеге қабілетті болар білімді ұрпақ тәрбиелеудегі негізгі фактор – мұғалімнің біліктілігі мен білімі. Өзі тәжірибемнен айтар болсам, III-деңгей оқу барысында бағдарламаның жеті модулімен таныс болып тиімділігін білдім. Солардың бірі АКТ-ны пайдалану, оқушылардың жас ерекшелігіне сәйкес оқыту.

Сындарлы оқыту оқушылардың күнделікті қарым-қатынасын, ол қарым-қатынасты оқушы өзіне қалай елестететінін және оларды қалай өзгертуге болатынын анықтауға мүмкіндік береді. Сындарлы оқыту бұл қазіргі жастардың біліміне дұрыс бағыт беретін және де қызығушылықтарын оятып, өз бетінше білім алып талпынуға, жаңа инновацияларға қол жеткізуге жол аштыны анық. Мұнда әр оқушыны жеке зерттеп, оның ойлау деңгейін анықтап, сын тұрғысынан ойлантып өз білімі қай дәрежеде екенін түсіндіріп ұғындыруы тиіс. Егерде әр оқушы өзін-өзі бағалап үйренсе, ол біздің жетістігіміз. Өз білімдерін қалай және не себепті жетілдіру керектігін ұғынса, оқушының өз бетінше білім алуға деген қызығушылығы арта түседі.

Келешегі зор Қазақ елінің жастары білімді де, тәрбиелі болуы сөзсіз. Осы білімді беретін мұғалімдер әр қашанда білімге бай тәжірибесі мол, мейірімді, ізденуші болуы керек. Жұмыстың нәтижелі болуы үшін ең бірінші өзіміздің өзгергенім маңызды екен. Әр адамның бойында адамгершілік қасиеттердің болуы керек екендігін ұғындым.

Сабақ оқушылардың бір-біріне деген сенімімен басталса, ол сабақ сәтті өтетініне көзім жетті. Әрбір мұғалім өз сабақтарын қызықты, тартымды, есте қалатындай болғанын қалайды. Сындарлы оқытудың тиімді әдісі топтық жұмыс. Топтық жұмыс ұтымды, тиімді болуы үшін белгіленген тапсырмалар мен топтың қызметі стратегиялық тұрғыдан дұрыс құрылуы тиіс. Оларды топта тиімді жұмыс істеуге ынталандырып, жоғары деңгейдегі оқытуды қамтамасыз етеді. Біз дайын білімді емес оқушылардың ойлау қабілетін арттыру мақсатында әртүрлі әдістер арқылы меңгерту дұрыс екен. Мысылы; «Балық қаңқасы», «Шеңбер», «Суреттер сөйлейді», «Миға шабуыл» т.б. Осы кезде А, В, С деңгейлі оқушылардың бойынан ерекше өзгерістер қызығушылық, ұйымшылдық, ауызбіршілікті байқадым. Осы кездерде оқушылардың мінез құлықтарында үлкен өзгерістер жүрді.

Ұяң оқушының бойынан талпыныс байқалды. Сабаққа қызығушылық танытпайтын оқушыларым әр сабақ сайын топпен жұмыс жасайықшы деп ойын еркін айтты. Олар бір-біріне ойларын қысылмай айтады және тыңдай

білді. Сабақ барысында оқушылар Мерсердің үш түрлі әңгімесі қалыптасты: Әңгіме- дебат, комулятивті әңгіме, зерттушілік әңгіме. Топтық жұмыста өзгелерді оқыту арқылы, талқылау жұмыстары жүргізілді. Топтық жұмыс арқылы сабақ өткен тиімді екенін білдім. Әр сабақ соңында оқушылардан кері байланыс алып отырдым. Біз алдыңғы сабақтарымызда кері байланыс жүргізбейтінбіз. Осы кері байланыс арқылы оқушылардың өз ойын, білімін байқап отырудың ең тиімді жолы екеніне көзім жетті.

Оқушылардың бойындағы өзгерістер: оқушылар топпен жұмыс істеді, бір-бірін тыңдай білді, диалогтік қарым – қатынасқа түсті. Сабаққа толығымен қатыса білді. Өз ойын, пікірін дәлелді түрде жеткізе білді. Көшбасшылыққа деген қызығушылығы арта түсті. Оқушылар берілген уақыт ішінде бір-бірімен жұптасып әңгіме өрбіту арқылы өздерінің маған беймәлім қырларын ашып таныстырып өтті. Мұғалім ретінде мен олардың пәнді оқу үдерісіндегі қажеттіліктерінен басқа, өзгеде қызығушылықтарын қаншалықты жақсы біле бермейтініне көзім жетті. Мен енді сабақ барысында танымдық қабілетті дамытатын тапсырмалар құрастыруды қолға аламын. Себебі кейін оқушылар сыныптағы өзге қатарласынан тапсырманы тез орындап болады. Сондай жағдайда уақытты бос жібермес үшін ондай балаларға жеке тапсырмалар дайындап әкеліп отырдым. Тіпті кей кездері мұндай оқушылар өздері ынталанып үлгерімі төмен сыныптастарына көмектесісте жатты. Өзара әрекеттесу кезінде оқушылар бір-бірін оқытуға, тыңдауға үйренді.

Сұрақ қоюдың сынақтан өткізу, түрткі сұрақтар сияқты түрлерін оқушылар өздері бір-біріне немесе топ мүшелері қарсы топқа сұрақтар қойғанда белсенді қолданып отырды. Оқушылардың бір-біріне сұрақ қойып, оған жауап беруі өздеріне де ұнайтындықтарын аңғардым. Бұл маған сабақ барысында тақырыпты талдап ашуға, оқушылар өздерін еркін сезініп ойларын білдіруіне көмектесті. Сондай – ақ сабақ барысында сұрақ қоюмен жауап беру әдістерін меңгерту кезінде белсенділігі төмен оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін қайта бағыттау сұрақтарын қойдым. Олар бастапқыда өз ойын айтып жауап беруге қиналды.

Сондықтан жұмыс барысында мұндай оқушыларды зерттеуіме тура келді. Ондай оқушыларға жауапкершілік жүктеп көрмек болдым.

Осы кезде сыныптастарынан көмек сұрап жан – жақты ізденетінін байқадым. Көп жағдайда оқушылардың сабаққа ынтасыз белсенділігі төмен болатын себебі өзіне деген сенімінің аздығынан болатынын түсіндім.

Бағалау кезеңінде бұрынғы сабақтарымды мұғалім ретінде оқушы білімін өзім бағалаған болсам, бұл жолғы сабақтарымда оқушылардың өздері бір-бірін немесе өзін-өзі бағалауына мүмкіндік берді. Сол себепті критерийлер арқылы, бағдаршам әдісі арқылы бағалауды қолдандым.

Топ басшысы алдын ала берілген бағалау парақшасына балдық жүйемен топ мүшелерінің жинаған ұпайына сәйкес бағалап шықты. Критерийлер арқылы бағалау әділ болғандықтан оқушылар бағалауға риза болып жақсы баға алу үшін белсенділік таныту керектігін ұғынды.

Меніңше бұдан оқушылардың білім алуға деген құлшынысы артып, қажеттілік деңгейі де өседі. Балдық жүйе әділ бағалауға, таза еңбегіне, қабілетіне қарай жинаған еңбегін бағалауға, өзін-өзі реттеуге мүмкіндіктер ашып береді.

Менің мұғалімдік тәжірибемде әлі көп нәрсені үйреніп, ізденіс жасап талпынуым керек. Сындарлы оқыту теориясы бойынша өтілген сабақтар оқушыға тек білім негізін беріп қана қоймай, сонымен қатар заман талабына сай қабілетті тұлға ретінде қалыптастыруға көмектеседі.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық.
2. Бастауыш сыныпта оқыту әдістемесі. № 5-6
3. Мектептегі тәжірибе кезіндегі орындауға арналған тапсырмалардан.

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАРТУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ МҰҒАЛІМНІҢ ІШКІ УӘЖІ -КӘСІБИ ДАМУ НЕГІЗІ

Сейлханова Г. С., Нурмагамбетова Р. Г.,
*Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Ембі қалалық №3 ОМ,
тарих және өзін-өзі тану пәндерінің мұғалімдері*

Мұғалім – мектептің айнасы, бәйтерегі. Мұғалім еңбегінің әлеуметтік мәніне, елдің мәдени өміріндегі белсенді рөліне кезінде қазақ зиялылары көп көңіл бөлген. Ахмет Байтұрсынұлы “Жақсы мұғалім мектепке жан кіргізеді...” – деген болатын. Мұғалім білім нәрін себуші. Өсіп келе жатқан ұрпақ – адамзаттың болашағы, жалғасы.

Мұғалімнің өмірлік дағдысында ішкі уәждің әсерін анықтау және оны дамыту, ішкі уәжін дамыта отырып белсенділігін ояту. Мұғалімдердің бейнесін жоғары дәрежеде ұстау, оларды жоғары деңгейге жетелеу үшін өзін-өзі дамыту жұмыстарын жүргізу. Өзіне деген сенімділікті дамыта отырып, ішкі және сыртқы уәжді тындай білуге және оны дұрыс қабылдап, өзін реттеп дамытуға итермелеу.

Тәуелсіз ел атанып, төбемізге ту тігіп, тіліміздің мәртебесі артып, әлемге атымызды танытып жатқан кезеңде ұлттың, елдің болашағы – жас ұрпақ тәрбиесіне де мықты көңіл бөлінуі қажет. Осы егеменді, тәуелсіз Қазақстанда өркениетке бастар жолдың бастауы – мектеп десек, мектептің басты тұлғасы, жүрегі – МҰҒАЛІМ. Адамның адам болып қалыптасуына ата-аналармен қатар, мұғалімнің де рөлі зор. Мұғалім қашан да оқушы үшін, оның шынайы өмірге бейімделуі үшін, шәкіртінің бойына бар жақсы қасиеттерді сіндіру үшін еңбек етіп келеді. Дегенмен де, оның да өмірінде эмоционалдық, шығармашылық, физиологиялық тоқырауы болады. Бұл мәселеге мұнша көп көңіл бөліне бермейді. Себебі, мұғалімнің өзі де жанкештілікпен жұмысын жалғастыра береді. Бірақ бұл мәселелерге көңіл бөлмеу ұстаздардың жұмыс белсенділігінің

төмендеуіне, өз ісіне атүсті қарауға, жұмыс өнімінің шалалығана әкеп соғады. Бір сөзбен айтар болсақ, мұғалімнің ішкі уәжінің төмендеуіне әкеп соғады. Мұғалімдердің ішкі уәжін дамыту арқылы белсенділігін дамыту тарапына бағытталып қаралмауында. «Ішкі уәж - белгілі бір жұмысты соған қазыққандықтан, оның субъектілік құндылықтарын сезгендіктен жасау. Адам өзінің ішкі уәжінің үнімен жасаған әрекетінен тыныштық, қанағат және жан рақатын табады, уақыт қалай өткені байқалмайды, артық нәрсе жоғалып, тек жұмыс қалады – ағынмен жүзгендей сезім пайда болады».(Михай Чиксенмихай) Э.Эриксон өз көзқарасы бойынша адамның өміріне сегіз психо-элеуметтік стадияны енгізді. Олар: сенім – сенімсіздік; автономды күдіктену және ұялу; еңбекқорлық – жеткіліксіздік; өнімділік инерттілік. Ал осыларды дамыту үшін ең бірінші –уәждің дамуы.

Уәж бұл - тұғаның бағытын айқындайтын, белсенділікті тудыратын түрткілер. Адамның әрекеті әрқашанда уәжге негізделген. Ішкі уәж сыртқы талап пен қолдаусыз-ақ әрекетке еркін қатынас. Уәж еліктеуге негізделмейді, оның қуаты ағзамыздың табиғатынан шығады деп болжанады. «Ішкі уәж белсенді, зерттеушілік, ізденіс үстіндегі міндеттерге негізделеді, олар өз кезегінде жүйелі құрылымның дамуында шешуші рөлге ие».

Адамның мінез-құлық детерминациясын түсіндіру үшін мотивацияның көптеген психологиялық теориялары қолданылады. Мотивацияны оқу - бұл адам белсенділігін арттырып отыратын себептер мен факторларды талдау. Мотивациялық теориялардың көбінде мінез-құлық белсенділігінің 3 негізгі параметрі талданады. Сондай-ақ, себебі бар мінез - құлық жекелік және ситуациялы деп аталатын екі фактор әрекетінің нәтижесі:

1. Жекелік фактор - жеке адамның мотивациялық диспозициясы (қажеттілік, мотив, дағды, бағыттылық);
2. Ситуациялы фактор - сыртқы, яғни, адамның айналасындағы жағдайлар (басқа адамның мінез-құлқы, бағасы, қатынасы, физикалық жағдайлары және т.с.с.);
3. Адам мінез-құлқының себептері америкалық психологтары Эдвард, Лиси, Ричард және Руян "өзіндік детерминация және ішкі мотивация" теориялары мен түсіндіреді. Ол бойынша, мотивацияның екі типі және оған сай мінез-құлықтың да екі типі бар:

Сыртқы мотивация және оған сай мотиві бар немесе себебі бар мінез-құлық. Ішкі мотивация және оған сай мотиві бар немесе себебі бар мінез-құлық. Бихевиористік теорияларда мінез-құлық детерминациясындағы негізгі акцент белгілі-бір мінез-құлықтың орындаудан кейінгі пайда болатын жағымды немесе жағымсыз жағдайларға негізделеді. Ішкі уәж бен сыртқы уәждегі айырмашылық жасалған әрекет үшін алынған сыйлығында. Сыртқы уәжде сый да сыртқы болады, ал ішкі уәжде ол өзіндік белсенділіктің артуы ретінде орын алады. Кез-келген адам ішкі уәжін дамыта отырып, өзіндік «мен», «менің қолымнан келеді», «мен осылай істегенім дұрыс па?» деген сұрақтарды назарына алады.

Зерттеуші В. И. Чирков (1996) өзінің көптеген зерттеулерін негізге ала отырып, ішкі және сыртқы уәждің ерекшеліктерін салыстырған. Нәтижесінде, ішкі уәжде сыртқы уәжге қарағанда, жұмысты орындауға деген мүдде тұрақты және ұзағырақ болады екен, адамдар өздеріне қиын мақсаттар таңдайды, дәстүрлі емес тәсілдерді қажет ететін шығармашылық жұмыстарды жақсы орындайды. Ішкі уәжі жоғары адамдардың әрекеттері жоғары кретивтілікпен сипатталып, қанағат және қуаныш сезімдерімен сүйемелденеді.

«Ішкі уәж - белгілі бір жұмысты соған қазыққандықтан, оның субъектілік құндылықтарын сезгендіктен жасау. Адам өзінің ішкі уәжінің үнімен жасаған әрекетінен тыныштық, қанағат және жан рақатын табады, уақыт қалай өткені байқалмайды, артық нәрсе жоғалып, тек жұмыс қалады – ағынмен жүзгендей сезім пайда болады».(Михай Чиксенмихай)

М.Чиксенмихай ең көп тараған «ағысты сезінулерді» ерекшелеп атап көрсеткен:

- Іс- әрекетке толық қосылу (сана және физикалық тұрғыда);
- Зейіннің, ойдың, сезімнің іс – әрекетке бағытталып, санадан бөтен ойлардың ығысуы;
- Белгілі бір уақытта не істеу керектігін анық түсіну, іс – әрекеттің мақсатын білуі, әрекетке жетелейтін талаптарға мойынсыну;
- Жұмыстың қаншалықты сәтті орындалып жатқанын толық түсіну, анық және нақты кері байланыс;
- Мүмкін болған сәтсіздіктер және кемшіліктер жайлы уайымның болмауы;
- Уақыттың субъектілік тұрғыда тоқтап қалуы;
- Іске толықтай «сіңіп» кету.

Ішкі уәж қалай пайда болады? Ішкі уәж туралы ойларды дамыта отырып, Э.Дици алғашында Р.Уайт пен Р.де Чармсон көрсеткен сезімнің екі түрін пайдаланған – өз – өзіне деген сенімділік және өзін – өзі тану. Сенімділік сезімі – өз мүмкіндіктеріне деген сенімділік, «мен білемін, мен істей аламын» деген сезім. Өзін өз кәсібінің маманы ретінде сезіну. Өзін – өзі тану сезімі – өзін барлық іс – әрекеттердің себепшісі ретінде сезіну. Р.де Чармсонның ойынша барлық сыртқы талаптар адамның осы сезімін әлсіретеді, ал адам осы талаптарға қарсы тұруға тырысады. Егер ол адамның қолынан келсе, оның бойында қанағат, дербестік және өз – өзін әрекеттің себепшісі ретінде сезіну сезімдері пайда болады. Ал егер адам бұл талаптарды жеңіп шыға алмаса, оларға мойынсұнса, өз өмірін бақылаудан жіберіп алады, келешегіне сескеніп қарап, өз – өзіне деген сенімділік жойылады және өмірін өз бетінше құрудан қорқыныш сезімдері пайда болады.

Э. Дици келесі болжамды алып, кейін соны дәлелдеп шықты. Адамның негізгі қажеттіліктері – өз –өзіне деген сенімділік және өзін – өзі тану. Негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру арқылы ішкі уәжі пайда болады. Көп ұзамай зерттеушілер оған тағы бір маңызды қажеттілікті қосу керек деп тапқан ол қарым – қатынасқа деген қажеттілік.

Педагог – бәсекелестікті тұлға. Жоғары кәсіби шеберлікті меңгеру үшін нарық жағдайында өзінің жетістіктері мен кемшіліктерін біліп, өзінің басым тұстарына сүйене отырып, әлсіз жақтарын жетілдіріп отыру керек. Озық педогогикалық тәжірибелерді оқып, танып өз ой елегінен өткізе отырып, шығармашылықпен қолдана білу керек. Бәсекелестікті тұлға болу үшін тек өз елімізде емес, білім кеңістігінде болып жатқан жаңалықтардан хабардар болады, жоғары еңбек нәтижесіне жетуге ұмтылады. Сол бәсекелестікке қол жеткізу үшін, мұғалім өзін өзі таныту үшін ішкі уәжін дамытады.

Мұғалім деңгейінің көтерілуін қандай уәждік механизмнің көмегімен жүзеге асыруға болады? Ішкі уәж теориясы персоналды басқарудың шебер құралы болып табылады. Ішкі уәжді дамытудың 2 бағыты бар:

1) білім алушылардың ішкі уәжін дамыту;

2) мұғалімдердің ішкі уәжін арттыру дағдыларын қалыптастыру.

Мұғалімдердің ішкі уәжін дамытуға арналған келесі жаттығуларды орындатуға болады: әңгіме; талқылау; сенім атмосферасын қалыптастыру; проблемалық тапсырмаларды шешу; рольдік ойындар;

Білім алушылардың ішкі уәжін арттыру дағдыларын қалыптастыру арналған нұсқаулар: сәтті тәжірибе жинауды қамтамасыз ету. Жетістік сенімділік сезімін оятады, бұл ішкі уәжге қатысты маңызды қажеттілік болып табылады; жұмыстың қиындығына сай бағалау. Жұмысты қалай орындағандықтарына сай көтермелеп, мадақтау. Барлығын тең дәрежеде бағалау, істеген жұмыс көлеміне сай әділ бағалау; психологтармен тығыз қарым – қатынаста болып, олардан кеңес сұрау.

Б. Ю. Сербинскийдің пікірінше: «Мотивация - адамдарды әрекет етуге ынталандыру». Дегенмен, уәждің барлық анықтамалары қалай болғанда да, бір жерінде ұқсас: Уәж деп тірі жандардың тәлімін анықтайтын белсенді қозғалтқыш күштер саналады. Бір жағынан –сырттан күштелген ынталандыру, басқа жағынан - өзін-өзі ынталандыру. Адам тәлімі әркезде мотивацияланатындығын айтып кету қажет. Мұғалімдердің ішкі уәжін қалыптастыру олардың маңызды мүдделерін, бір нәрсеге деген қажеттіліктерін қозғайды.

«Өзіңе сен» кредосын пайдалана отырып, оларға «менің қолымнан келеді, мен білемін, менің білуге мүмкіншілігім бар, мен барлығына дайынмын» деген сенімділік сөздерін айтқызып, білім алушылардың ішкі даусын дамыту, яғни ішкі уәжі арқылы өзінің қандай екенін, неден қиналатын екенін және өзіне-өзі сендіру жұмыстары жүргізіледі.

«Мінсіздіктің қасиеттерін сұрыптау» тапсырмасында да әр топ ұйымшылдықпен қасиеттер тізбесін орналастырып, талдау жасайды.

«Мен кімін?» флеш тренингі арқылы өздерін тани түсуге уақыт беріліп, өзін өзі бағалауы жоғарылай түсті.

«Оқыту және уәж» таныстырылымы білім алушының сыртқы және ішкі уәжін анықтап, оған әсер ету жолын көрсету, адамның қажеттіліктерін ескеру бағытында ұтымды болды.

Бейнероликтер білім алушылардың қызығушылығын арттырып, қызу пікірлесуге, өзара талқылауға ықпал етті. Осы көріністер ішкі, сыртқы уәж, оны дамыту, шетелдік көзқарасты анықтап, бүгінгі негізгі ойдың түйінін келтіруге таптырмас құрал болды. Бейнекөрсетілімдер білім алушылардың қызығушылығын арттыруға және талдау жасауға көп көмегін тигізеді. Топтаынтымақтастық атмосферасы қалыптасқан.

«*Өз жартыңды тап*» тренингі өзіне жақын тартатын адамын таңдап, неге сол кісіні таңдағаны туралы, бір-бірі туралы ойларын айтты. Осы жұмыс арқылы өзгелердің сыртқы ойды қалай қабылдай алатындығын, өзгенің ойын яғни сыртқы уәжді қалай қабылдай алатындығын байқадым. «*Мен кіммін?*» топ мүшелері барлық ұжымның алдында өз топтарының мүшелерін кезектесе отырып (аты-жөні, жұмыс орны, жетістігі, ерекше қасиеттері т.б.) таныстырды. Тыңдаушылар таныстыруды кез-келген формада келтірді.

«*Мекенім*» тренингі *Шарты*: тыңдаушылар өз аттарын келген ауданы, мектебіне қатысты белгі арқылы картаға жапсырып, себебін таныстырды. Ол үшін дайындалуға 3 минут уақыт берілді. Дайындалып болған соң әрқайсысы өзін таныстырды да, ойынды жалғастыруға кезекті топ мүшелеріне берді. Бұл жерде ескеретін жайт: басқаларының есінде қалатындай етіп таныстыру көзделді.

«*Шеңберге орналастыр*» тренингі үшбұрыш, төртбұрыш, дөңгелек пішінде қиылған түрлі-түсті қағаздар мен дөңгелектің ширек бөлігі таратылып беріледі. Әрбір қатысушы әртүрлі пішіндегі түрлі қағаздың бірін таңдап, оған бір сөйлеммен өзінің сабаққа қандай мақсатпен келгендігін және сабақ барысында не білгісі келетіндігін жазады. Топ мүшелері толық орындағаннан кейін дөңгелектің бөлігіне өз қалаулары бойынша жапсырады. Фигуралардағы сөйлемдерді оқып шығып, ортақ мақсат шығарылады.

Білім алушылардың ішкі уәжінің белсенділігіне зерттеу нәтижесінде келесі қорытынды жасадық. Білім алушылардың ішкі уәжін дамытуға болатындығы анықталған. Ішкі уәждің адамға әсерлері (психосоматикалық себептер, терең эмоциялар, депрививті жағдайларда); өзін-өзі реттеуі- еркін сөйлеуге;

- өзін-өзі бағалауға;
- өз ісіне жауап бере алатындығына;
- ойын ашық жеткізуге.

3. оқыту барысында үнемі ішкі уәжді дамытуға арналған жаттығулар мен тренингтер, анкеталар мен ойын әдістерін қолдануға болатындығы анықталды.

4. ішкі уәж бен белсенділіктің арасындағы байланыс анықталды.

Білім алушылардың ішкі уәжі арқылы белсенділікті арттыруға болатындығын және сонымен қоса ішкі уәжбен белсенділігі дамыған білім алушылардың ары қарай шығармашылыққа, жаңашылдыққа дамытуға болатындығын байқадым.

Шығармашыл мұғалім – мәдениет адамы. Ол белгілі әлеуметтік мәдени ортада өмір сүріп, еңбек етіп жатқандықтан сол ортаның өнерін тұрмыс салтын, мәдениетін бойына сіңірумен қатар оны құрметтеп басшылыққа алады. Өзінің жалпы мәдениетін көтеру оның айнымас өмірлік қағидаларының бірі.

СЫНДАРЛЫ ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ БЕЛСЕНДІЛІКТЕРІН АРТТЫРУ

Секерова Гүлжан Еркінқызы,
биология пәнінің мұғалімі
№34 орта мектеп Астана қаласы
sekerovag@mail.ru

Ғылымды күшті меңгерген және оны сүйетін мұғалім ғана өз шәкірттерінің бәріне жемісті ықпал жасайтын болады.

Д. И. Менделеев

«Халық пен халықты теңестіретін-білім» - деп қазақтың заңғар жазушысы М. Әуезов айтқандай, білім бәсекесіне бейім шәкірт тәрбиелеу-біздің мақсатымыз. Сондықтан жаңа жаңалықтардан қалмай жаңалық жаршысы болуымыз керек. Бұл мақсаттарға жету үшін мұғалімнің ізденісі, жаңа тәжірибе, жаңа технологиялар қолдану қажеттілігі туындайды.

«Инновация» ұғымын қарастырсақ, ғалымдардың көбі оған әртүрлі анықтамалар берген. Мысалы, Э.Раджерс инновацияны былайша түсіндіреді: «Инновация-нақтылы бір адамға жаңа болып табылатын идея». Майлс «Инновация-арнайы жаңа өзгеріс. Біз одан жүйелі міндеттеріміздің жүзеге асуын, шешімдерін күтеміз», - дейді [3]

Кембридж бағдарламасының мақсаты–қазақстандық мұғалімдерге педагогикалық тәжірибелерін жетілдіру мен бағалауға көмектесу болса, курсты тыңдаушыларының мақсаты аталған бағдарлама бойынша оқыған курс шеңберінде оқып-үйренген теориялық білімдерін қолданып, біріншіден, оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру, екіншіден, білімін жетілдіру, үшіншіден, ізденімпаздық қабілеттерін ашу, төртіншіден, сыни ойлай отырып проблемалық жағдаяттарды шешу дағдыларын дамыту болады. Атақты жазушы М.Әуезов «Өзінің уақытын аямай, өзгенің бақытын аялайтын» әрбір ұстаз өзінің күнделікті сабағында осыған дейінгі қолданып келген дәстүрлі сабақтардың бір сарынды қатып қалған қағидаларынан арылып, оқыту мен білім беру үрдісінде сабақтың белгілі бір кезеңдеріне жаңаша бір әдіс-тәсілдер енгізіп, әр сабақты түрлендіріп өткізуі, кез келген оқушының осы пәнге деген қызығушылығы мен ынтасының артуына себеп болары даусыз, - деп атап көрсеткен. Сондықтан оқушының өз сабағыма деген қызығушылығы мен ынтасын арттырып, білімін толықтырып қана қоймай, сол білімін күнделікті өмірде қолдануына білу дағдыларын қалыптастыруды алдымызға мақсат етіп қою керек.

Дайын білім беруге негізделген «дәстүрлі» білім беру кезінде оқушыларда механикалық есте сақтау, үстірт білім алу жағдайлары орын алады. Дәстүрлі оқыту кезінде мәліметтердің мән-мағынасы терең меңгерілмей жай ғана жатталғандықтан, тақырыпты оқыту керексіз болып қалады және оны оқушы өмірде пайдалана алмайды. Сындарлы оқытудың мақсаты – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез

келген жерде тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету (Мұғалімге арналған нұсқаулық, 6-бет). Осы мақсатқа жету үшін, біліктілікті арттыру бағдарламасының негізгі мазмұны жеке жеті модуль түрінде берілген.

Кез келген пән мұғалімі сабақтың жоспарын құрған кезде ең бірінші балалардың жас ерекшелігін, білім деңгейін ескеруі керек. Сабақта көп сөйлей қоймайтын оқушылардың сабақта белсенділік танытуларына және де басқа да қырынан танылуларына жағдай жасау керек. Соған сүйене отырып сауалдар қою барасында бағалау жүргізген кезде, жекелеген оқушылардың қажеттілігін ескеріп, жоғары деңгейде ойлануларын қалыптастыру мақсатымен құрылуы керек деп ойлаймын.

Ең бірінші сабақта ынтымақтастық атмосферасын орнату мақсатымен, топқа біріктірудің қызықты тәсілін қолдануға болады. Бұл тапсырманы оқушыларға берген кездегі негізгі ұстаным, осы рәсімді өткізудің өзектілігі, бұрын сабақта белсенділік танытпай отыратын оқушылардың қатысуына, нашар оқитын оқушылардың сыртта қалмауына, сабаққа деген қызуғушылықтарының оянуына, білімдерін көтеруге, оқушылар арасында болатын кедергіні жоюға, әлеуметтік жағдайларының көрінбей кетуіне, баланың өзін-өзі жеке тұлға ретінде сезінуіне үлкен көмек беретініне тәжірибе барысында таңқаларлықтай көзіміз жетіп отыр. Оқушылар мұндай тапсырма барысында ойлана бастайды, өзара қарым-қатынасқа түседі, зерттеу жұмысын жүргізеді және де іс-әрекетке барады екен. Өзара әңгімелесе жүріп, бір-бірімен байланыс орнатуға үйренеді. Сабаққа деген зейіндері жинақталып, бірден сабаққа кірісіп кетуге үлкен жәрдем болады.

Өткен сабақтардың кері байланыстарынан алынған ақпаратқа талдау жасай отырып, мынандай қорытынды шыққан жағдайлар да кездеесті. Кей оқушылар үй жұмысын тереңінен зерттеп, ғылымилығына барып, неліктен сол жағдай солай болды, не себепті солай болу керектігін, не үшін және қандай себептермен деген сұрақтарға жауап бере отырып, сол тақырып туралы қызықты мағлұмат жинап әкелуге шамалары толығымен жететіндіктерін дәлелдеп берді. Сұрақтарды қоюлары, оны дәлелдей алулары, қорытынды шығарулары, салыстырулары, ажыратулары, бүгінгі күнгі дәлелдермен сәйкестендірулері осы өмірмен байланыстырулары қуантарлық жағдай болып отыр. Енді үй жұмысының өзіне осылайша ізденіп келетін оқушыны, біз, бұл қандай оқушы деген сұрақпен өзімізге ой түйеміз? Яғни менің түсінуімше, егерде үйге оқушыларымызға осындай мәні терең тапсырмаларды беретін болсақ, оқушы өзі болып, досы болып, отбасымен зерттеу жасап, яғни іздену барысында ерекше дарындылығын ашып, ғылымилыққа бара алатындығы қабілеті ашылады. Енді пән мұғалімдеріне келешекте осы баламен тереңдетілген, жұмыстарды жүргізу арқылы, ғылыми жоба алу, олимпиадаларға дайындауға мүмкіндіктер туады.

Сындарлы оқыту барысында бүгінгі күні әрине әлі де оқушыларамыздың сұрақтарды дұрыс қоя білмейтіндіктері байқалып жатады, жаңашыл идеялар мен мағынаны анықтаудағы стратегияларды қолдана алмаулары дәстүрлі сабақтардағы бір сарынды сұрақтар мен сыни ойлауға жетелеуді әдіс-

тәсілдерінің жеткіліксіздігінен деген қорытындыға келесін. Кез келген сабақта оқушыларға проблемалық сұрақ тарды қою арқылы, әр бала өз ойын дәлелдеуге тырысады, олардың талқылау жасаулары, бір-біріне қарсы шығуы, яғни тақырыптың ашылуына үлкен серпіліс беріп, естерінде ұзақ уақыт сақтауларына себепкер болады. (ұзақ мерзімді жады Эндель Тульвинг). Осыдан көретініміз әр оқушының түйсігі, қабылдауы, тапсырманы жеткізуі, ойлау деңгейі әртүрлі болады екен. Оқушылардың сыни ойлауын дамытудағы жолында көп жұмыс істеу керектігін түсінеміз. Диалог арқылы оқушылардың өзіндік ойлауын жетілдіру әсіресе биология сабағында мәтінді талқылау барысында маңызы зор екендігі аңғарылады. Дәстүрлі сабақтарда берілген мазмұнын тек екі-үш оқушының айтуымен шектелсек, деңгейлікпен өткізілетін сабақтарда дәйектеу мен талқылау арқылы оқушының өзіндік ойлауы мен пікірінің дамуына зор ықпал етеді, топтық жұмыста тақырыпты барлық оқушылар бірлесе отырып талқылайды. Алғашқы сабақта талқылау барысында топтарды бақылай жүріп, кейбір оқушылардың мәтінді талқылау барысында сыни тұрғыдан емес, әлі де баяндау түрінде талдап отырғандықтарын байқауға болады. Сондықтан топтарға постер жұмысын жасату өте тиімді. Ондағы мақсат біріншіден, шығармашылықпен жұмыс жасағанда қаншалықты өздерін көрсете алатындықтарын байқау, екіншіден қорғау кезінде сыныптастарының алдарында ойларын қалай жеткізетіндерін анықтау. Одан басқа сол тақырып төңірегінде туралы сыни ойлатып, миға шабуыл жасатып, тақырып туралы ақпарат жинатып, бір-біріне сұрақ қою арқылы өткен тақырыпты еске түсіріп, әр топқа проблемалық сұрақтар бере отырып, тақырыптың түйінді идеясын ашуға болады. Өйткені оқушыларға осы сұрақтарды қою мақсатымен Мерсердің зерттеушілік, кумулятивтік әңгімелері диалог барасында айқын көрінеді. Кейбір оқушылардың бойында көрініс тауып жүрген ұйымдастырушы көшбасшылардың қасиеттерін шындап, Шанк пен Циммерман (1994ж) айтқандай балалардың өз оқуын бақылау, өз бетінше жұмыс істеу және даму ниетін авторлар метатанудың маңызды аспектісі ретінде тануды деп дәлелдеп кеткен. (нұсқаулық 45 бет).

Сабақта АКТ мен жұмыс жасау оқушылардың қызығушылығына оң әсер береді. Өйткені балалар ғаламтордан мысалға қызықты ақпаратты тауып жазып алып, қалған оқушылардың назарын өздеріне аудара алса, осыдан шығатын нәтиже, егерде сабақ барысында заман ағымына сай оқушылар алған ақпараттарын технологиялық қосалқы құралдармен жұмыс жасаса, сабаққа деген зейіндері шоғырлана түседі.

Выгодскийдың айтуынша когнитивті даму үшін оқушылар өздерінің ЖАДА жұмыс істесе, жақсаратындығын атап көрсеткен (нұсқаулық 39 бет). Яғни егерде сабақ барысында оқушыларға проблемалық сұрақтарды қоятын болсақ, оқушылардың терең ойлануына, сөздің қорларының баюына, бірін-бірі дебатқа, зерттеу жұмыстарын жасауларына мүмкіндік туындайды екен және өткен үй тапсырмасына апаратын жолдары айқындалып, механикалық есте сақтау, ұзақ мерзімді жады көрініс табатынына тағы бір рет куәгері бола аламыз. Мерсер нақты сабақта оқушылардың қызығушылықтарын артырумен

қатар олардың білім дегейін, өзіне үлес қоса дамытындығы туралы айтқан, тұжырымдамасы дәлелденіп отыр. Одан басқа Барнс (1971) сыныпта тіл қаншалықты қолданылса, оқушылардың оқуына соншалықты әсер ететінін айтады (нұсқаулық 39 бет).

Сабақ барысында оқушылардың танымдық белсенділіктерін дамыту үшін тақырыпқа қатысты өтіп жатқан кез келген тірі ағзаның, заттың, құбылыстың бейнесін білмегендіктен, танымдық процестері жоқ боп есептеледі. Сол себепті осы мәселені келешекке жою үшін тақырыптың бейнелерін үлестірмелі түрлі-түсті суреттерді көрсету арқылы оқушылардың әлі де терең зерттеу жұмысын жүргізе алатындығына мән беріп, келешекте осындай жұмыстарды жиі жоспарлап, сабаққа қызықтыру мақсатымен танымдық мәнісінде үйлеріндегі салыстырмалы түрде суреттерді іздестіру арқылы, өздерінің білмеген ақпараттары туралы мағлұматты, жан-жақты ізденіп келіп, оқып келіндер деп дағдыға айналдыру керек. Осының арқасында сабақты түрлендіріп отыру арқылы, жаңа нәрсені кіргізіп отырғандықтан оқушының ғылымилығы, қызығушылығы да арта түседі.

Сыни тұрғыда ойлауда оқушылар ізденумен қатар зерттеу жұмыстарына бастама ала алады. Жұмыс барысында оқушыларға дәстүрлі сабақтарға қарағанда өзгертілген сабақтар көбірек ұнайтындығын аңғарылады. Олар үшін бірін-бірі бағалауы, өздерінің сабақ түсіндірулері, бір-бірімен әңгімелесуі, пікір бөлісулері сабақты тартымды, әрі қызықты болуын қамтамасыз етеді екен. Сондықтан мен болашақта оқушылардың барлық жақтан нәтижеге жетулері үшін олардың талап-тілектерін бірінші орынға қоймақпын. Осыған орай мен өзімді мұғалім ретінде әлі де жетілдіріп, толықтыруға тиіспін деген ойдамын.

Армандар орындалып жатса оқушының да, мұғалімнің де, мектептің де, тіпті мемлекеттің болашағы жарқын болмақ. Елбасы Н.Ә.Назарбаев білім саласына ерекше көңіл бөле отырып, «Қазақстанның болашағы бүгінгі жастар, Сіздер оларға қалай білім берсеңіздер Қазақстан сол деңгейде болады» - деген. Олай болса, жоғарыда Елбасы айтқандай, білім сапасын өзгертуге оң нәтижесін беретін біліктілікті арттыру бағдарламасының Қазақстан мұғалімдеріне көмек көрсету мақсатында ашылған курсының көздеген мақсаты орындалмақ.

Әдебиеттер:

1. «Қазақстан-2050» стратегиясы-қалыптасқан мемлекеттің саяси бағыты, ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жодауы, Астана, Ақорда, 2012ж.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы. Үшінші (негізгі) деңгей 2012 ж.
3. Интернет желісінен алынған мәліметтер

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА «СЫН ТҰРҒЫСЫНАН ОЙЛАУ МЕН ЖАЗУ» ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

**Таңатарова Дәметкен Капишевна,
Омарадинова Сандуғаш Кабиевна,
Бастауыш сынып мұғалімдері., Ақшат
бастауыш мектебі, Ақтөбе қаласы.**

Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді акпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу», - деп атап көрсетілген. [1]

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев Қазақстан халқына Жолдауында: «Болашақта өркениетті дамыған елдердің қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет. Қазақстанды дамыған 50 елдің қатарына жеткізетін, терезесін тең ететін – білім»,- деген болатын. [2] Сондықтан, қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісінің технологияландыру мәселесін қойып отыр. Бүгінде оқытудың әртүрлі технологиялары сарапталып, жаңашыл педагогтардың іс – тәжірибесі зерттеліп, мектепте қолданылуда.

Жаңа педагогикалық технологияларды қолданып оқытуды, бастауыш білім беруді дамыту мен жетілдірудің негізгі құралы ретінде қарастырған жөн. Әр баланың кейінгі және болашақтағы білімі бастауыш буындағы білімнің сапалылығына тікелей байланысты екені баршаға аян. Кіші мектеп жасындағы оқушының негізгі ерекшелігі – білімді қызығушылықпен алуы. Ол үшін оқу үрдісін әр оқушының жеке және жас ерекшеліктерін ескере отырып, бала талпынатындай және қызығатындай етіп ұйымдастыру керек. Білім беруде тиімді нәтижеге жету үшін, оқыту әдістері мен құралдарын іріктеу, оқу үрдісін құру – мұғалімнің тікелей міндеті. [3] Осыған байланысты әр мұғалім инновациялық технологияларды меңгерген болуы қажет. Жаңа инновациялық педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Бұрынғы оқушы тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі оқушы – өздігінен білім алуға ұмтылатын жеке тұлға екендігін естен шығармаған абзал.

Бастауыш сыныптарға арналған бағдарламалар педагогикалық үрдісті жанаша қарауды талап ететіні белгілі. Педагогика ғылымында баланы оқыту мен тәрбиелеудің мақсаты – жан-жақты дамыған жеке тұлға қалыптастыру болса, оқытудағы негізгі мақсат - өздігінен дамуға ұмтылатын жеке тұлға қалыптастыру. «Адамды бірнәрсені қайталауға үйреткеннен гөрі, оған жаңалық ашуға көмектескен жөн»,- дейді итальян философы Г.Галилей.

Мұғалім сабақта әр түрлі әдіс - тәсілдерді пайдалана отырып оқытса, бастауыш сынып оқушыларына ұсыныс - пікірлерін еркін айтқызуға, ойларын ұштауға және өздеріне деген сенімін арттыруға мүмкіндік туғыза алады. Жаңа әдіс – тәсілдер арқылы өткізілген әрбір сабақ оқушылардың ойлануына және қиялына негізделіп келіп, оқушының тереңде жатқан ойын дамытып, оларды

дұрыс сөйлеуге үйретеді. Білім беруде жаңа инновациялық технологиялар өте көп. Әр мұғалім өзінің шеберлігіне, сыныбының деңгейіне қарай технологияларды таңдап алады. Соның ішінде, бастауыш сынып оқушыларын өз ойларын еркін айтуға, сыни тұрғыдан ойлай білуге үйрету мақсатында сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолдану арқылы оқыту тиімді. Сыни ойлау – өзіндік және жеке ойлау. Өйткені, бұл ойлау барысында әркім өз ойын және пікірін басқалардан тәуелсіз құра алады. Сыни ойлау екінші жағынан – әлеуметтік ойлау болып табылады. Себебі бұл деңгейде ойлау үшін белгілі әлеуметтік қатынастар орындалуы тиіс. Мысалы: пікірді ашық айту, сынамау, шыдамдылық, бірлесе ойланып, бірігіп шешім қабылдау, т.б. Сонымен, сыни ойлауды дамыту технологиясының дәстүрлі оқытудан басты айырмашылығы – білімнің дайын күйінде берілмеуі. Мұнда оқушының шығармашылық ойлауының орын алуына мүмкіндік беру, шешім қабылдауға үйрету, жауапкершілігін арттыруында.

Сабақтың әр кезеңінде оқушылардың сабаққа белсенділігін арттыру мақсатында олардың өз ойларын жазбаша жеткізуін, логикалық ойлауын үнемі қадағалап отырамыз. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясымен жұмыс жасау арқылы төмендегідей нәтижеге қол жеткізуге болады:

- Оқушылардың білім деңгейі мен білім сапасының артуына;
- Логикалық ойлау деңгейі мен тілдік қарым-қатынас деңгейлерін арттыруға;
- кез-келген ортада өзін-өзі ұстау мәдениетінің жоғарлауына;
- Өз ойларын еркін, бүкпесіз айттыруға, т.б
- Сабаққа қызығушылығы арттыруға;
- Оқушылар нақты өз деңгейінде бағалануына;
- Оқушының жеке қабілеті айқындалуына;
- Өз бетімен жұмыс істеуге үйретуге;
- Даму мониторингі айқын көрсетуге; т.б.

Сын тұрғысынан ойлау сынау емес, шыңдалған, бірін – бірі толықтырған ойлау. Ең бастысы жекелей, топта, сыныпта оқушылардың білім деңгейін көтеруге ретімен сұрыптап қолданған стратегиялардың қай – қайсысы болсын оқушының білім сапасын арттыруға қосар үлесі зор. Жаңа білімді қабылдау, бекіту, іскерлік пен дағдыға тәрбиелеу барысында жұмыс жүйесін, оқушылардың дербес белсенді әрекетін дамытуда, өздік жұмысының тиімділігін арттыруда аталған технологияның тиімділігін тәжірибе көрсетті.

Қорыта айтқанда, ойлау мен білім алуды байланыстыра бағыттайтын оқыту технологиясы – оқу мен жазу арқылы сыни тұрғыдан ойлауды дамыту екендігіне көзіміз жетті. Өйткені, белгілі тақырыптағы ойды сыни тұрғыдан қарай отырып, ой-толғау, суреттей алу, еске түсіру, болжау оқушыны білім алуға бағыттайды, білімнің биік белестеріне көтерілуіне жол ашады. Сондай – ақ, бастауыш сынып оқушыларын әрі қарай ойларын, шығармашылық қабілеттерін еркін көрсетуге ынталандырады.

Әр сабақта оқушының жан-дүниесіне еніп, бар білімді сан түрлі тәсілдер арқылы оқушы бойына дарытқан жөн. Өйткені, бала – өміріміздің болашағы.

Оларды білім нәрімен сусындатып, өмірге деген көзқарасын қалыптастырып, саналы азамат етіп тәрбиелеу – барша ұстаздың қасиетті парызы деп білеміз.

Әдебиеттер:

1. ҚР Білім туралы Заңы. 2014ж.
2. ҚР Президентінің «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы Астана, Ақорда, 2012 жыл.
3. Ұстаздық шығармашылық. Б.А.Тұрғынбаева. Алматы, 2007ж

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И МЕТОДЫ В ПОВЫШЕНИИ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ

Тасеменова Гульмира Сырымовна,
*учитель русского языка и литературы,
заместитель директора по
научно- методической работе СОШ № 21
г. Уральск, ЗКО*

«Первостепенная задача современной системы образования – это подготовка людей, обладающих критическим мышлением и способных ориентироваться в информационных потоках», - говорит Президент страны Н. А. Назарбаев. Современный учитель должен быть не только методически грамотным, он должен уметь работать с коллегами, быть эмоциональным, любить детей и свое дело, проявлять инициативу и заниматься самообразованием. Нам предстоит большая работа по улучшению качества всех звеньев национального образования», - сказал в Послании Глава государства. Миссия педагогического образования- подготовка универсального учителя, готового к самосовершенствованию в течение всей жизни, обладающего широким спектром профессионально-педагогических компетенций, способного к восприятию и реализации инноваций сказал Президент страны в послании «Казахстанский путь-2050: единая цель, единые интересы, единое будущее». Современное образование выходит на более высокий технологический уровень. Ведется поиск новых педагогических технологий. Одна из главных задач школьного образования сегодня- подготовить учащегося к быстрому восприятию и обработке больших объемов информации, вооружить его современными средствами и технологиями работы, сформировать у него информационную культуру. (Из Государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2011 –2020 годы).

В средней общеобразовательной школе № 21 города Уральска методическая тема школы «Повышение мотивации к обучению через развитие

критического мышления и диалоговое обучение» была выявлена благодаря изучению стартовых возможностей школы: анкетированию среди учителей, учащихся, родителей, анализу посещённых уроков.

Хочу рассказать о сообществе учителей. Наше школьное сообщество, в котором плодотворно работают 16 учителей, обученных по Кембриджской программе, вошло в состав городского сетевого сообщества «Профессиональный диалог». Ежемесячно проводятся встречи с коллегами города. Такие встречи необходимы всем учителям для профессионального роста, обмена опытом, мы совместно решаем вопросы, профессиональные проблемы, находим пути решения. Маргарет Мид когда-то сказала: «Многие сомневаются в том, что небольшая группа думающих людей, преданных своему делу, способна изменить мир. В действительности, как показывает история, именно так всегда и происходит». Не нужно забывать, что в центре учебного процесса находится ученик, наша главная цель- стремиться к тому, чтобы ученику было интересно на наших уроках, чтобы у него не пропадала мотивация, чтобы способствовать развитию знаний, идей, навыков у учеников, воспитание конкурентоспособного гражданина страны. Все мероприятия этого учебного года: коучинги, открытые уроки-способствуют достижению ожидаемых целей. На каждом уроке идёт постоянный диалог между учителем и учащимися, учениками друг с другом. На коучингах учителя решают проблему, как с помощью диалогового обучения и стратегий критического мышления повысить мотивацию к обучению у учащихся, что мешает пробуждению у ребёнка интереса к учебе и не дает ему полноценно использовать свои возможности. Вопросы актуальные.

Каждый ребёнок идёт в школу с огромным желанием и удовольствием, каждый родитель, приводя ребёнка в школу, возлагает большие надежды на то, что ребенок получит крепкие знания, станет конкурентоспособным человеком, учителя раскроют все способности ребёнка. В центре учебного процесса должен находиться ученик. Безусловно, внедрение любых преобразований в практику - сложный процесс, особенно если эти преобразования необходимы в школе. Применяя в своей работе разнообразные формы обучения, педагогический коллектив школы работает над созданием необходимых условий для реализации обучения детей с разными способностями, с разной степенью усвоения учебного материала, но в некоторых классах, параллелях, по некоторым предметам происходит снижение качества знаний, у детей отсутствует мотивация. Как учителю сформировать у ребенка мотивацию к обучению? Сначала нужно понять, что мешает пробуждению у ребёнка интереса к учебе и не дает ему полноценно использовать свои возможности, то есть сначала выявить проблемы. Выявив это, учитель-профессионал должен с помощью различных приёмов, методов работать над устранением проблем. Результат обучения зависит от того, как он сумел организовать эту деятельность. Если мотивация будет сильной, ученикам становится интересен материал, они эффективнее воспринимают информацию, появляются успехи, родителей устраивает уровень знаний детей, гордость за достижения.

Учителям-предметникам через различные методы, формы, стратегии необходимо активизировать работу учащихся, особое внимание обратить на преемственность в обучении, повышение мотивации к обучению. Мною был составлен План лидера, где пошагово отразилась последовательность действий в рамках проведения преобразований в школе. Весь коллектив был разделен на 3 большие группы: в руководящую группу вошли члены администрации и учителя школы, обучившиеся по Программе 2 уровня в рамках уровневых программ, в координирующую группу- учителя 3 уровня, в группу развития- не обучившиеся в рамках уровневых программ молодые и опытные учителя школы, готовые к переменам в работе, а также социально- психологическая служба школы. Все активно участвовали в работе по исследованию в действии, рефлексировав на своём опыте для преобразования собственной практики. Такие группы учителей- единомышленников в школе необходимы, все учителя с удовольствием работают в своих группах, в школе выявляются учителя- лидеры, которые раньше боялись проявить себя. Реализация намеченных планов осуществлялась через коучинги, менторинг, Lesson Study и работу в сетевом сообществе. Взяв за основу проблему исследования в действии, я разработала тематику коуч-сессий. Последовательность коучингов, по моему мнению, вполне логична. Вначале мы познакомили учителей школы с преимуществами нового подхода в образовании. Затем предложили формы, методы и приёмы активизации деятельности через развитие критического мышления, диалоговое обучение. Знание учителей о видах и методах обратной связи позволит мне провести саморефлексию, выявить степень понимания для дальнейшего применения на практике. Коуч- сессии необходимы школе, это– эффективный способ обучения учителей новым подходам в преподавании, они не только развивают профессиональные качества учителей и понимание процессов обучения, но и позволяют побывать учителям в роли ученика, посмотреть на преподавание его глазами. Выявили критерии успешности коучинга: непринуждённая обстановка, разнообразие видов деятельности в процессе обучения, коллаборативная среда, способствующая тесному взаимодействию и сотрудничеству в малых группах, раскрывающая личность каждого учителя. Если коучинги, как уже убедились все учителя школы, дают хорошие теоретические методические знания, то менторинг дал возможность работать с учителем индивидуально. Поэтому, задача ментора состояла в создании доверительных взаимоотношений с менти, направленных на решение трудностей через изменение практики. Работая с менти, я пришла к выводу, что учителя школы, действительно, нуждаются в постоянной поддержке и консультациях. Общение, доверительные отношения, индивидуальные беседы позволяют находить точки соприкосновения общих проблем и достижений. Совместно с менти- учителем, мною был разработан план менторинга, включающий взаимопосещение уроков, беседы, методы оказания методической помощи при подготовке уроков с использованием новых подходов. Работа предстоит большая, вместе мы справимся. Работая с менти-коучем и менти-

учителем, я поняла, как важно верить в своих подопечных и создавать для них благоприятную обстановку для деятельности.

Большой интерес у педагогов школы вызвал процесс Lesson Study. На заседании фокус- группы мы подробно изучили суть, особенности и назначение Lesson Study, обратили внимание на то, насколько важно через наблюдение за учениками категории А,В,С определить эффективность используемых методов и приёмов для активизации их включённости в урок. Заполнение листов наблюдения и интервью с наблюдаемым учеником после урока расширило рамки анализа, помогло глубже исследовать проблему. Для исследования мы решили взять 6- 7 классы. Предварительно с группой участников исследования обсудили предстоящие уроки в классе, определили учеников А, В, С. После урока наблюдатели отметили, что, отслеживая деятельность одного ученика, получаешь совсем другой эффект от урока, нежели, когда наблюдаешь за всем классом. Интересно было видеть, как меняется поведение и настроение ученика на каждом этапе урока. Педагоги, присутствовавшие на уроке, отметили позитивный настрой, высокий уровень познавательного интереса учащихся на разных этапах урока, креативный характер заданий. Помогли Листы наблюдения, которые показали эффективность методов обучения для активизации деятельности учащихся категории А.В.С. «Голос ученика» после каждого Lesson Study позволял внести заключительный штрих в процесс наблюдения. Ребята откровенно говорили о своих успехах и неудачах, переживали, что в какие- то моменты подводили своих учителей. Наблюдения показали, насколько грамотнее становились вопросы, которые ученики задавали друг другу, решая поставленную перед ними проблему, какая интересная давалась самооценка. Удивительным стало то, что «неговорящие» ученики с удовольствием работали на уроках, ученик группы С был приглашён на передачу «Инновационное Приуралье», этот ученик самостоятельно начал работу над инновационным проектом, учителя и одноклассники не знали о его увлечении, ораторском мастерстве. В рамках LS во время интервью этот ученик поделился с учителем физики своими открытиями в области кибернетики, рассказал о начальном этапе работы, учитель «загорелась» темой его проекта, в данное время идёт работа по подготовке к конкурсу научных проектов. За короткое время ученик группы С смог раскрыться и достичь определенных успехов, исчез страх перед публикой, неуверенность в себе, поднялась самооценка, теперь на уроках этот ребенок не будет отмалчиваться. Это наш совместный большой успех, я как лидер школы очень этому рада. За такой короткий промежуток времени результатом стала видимая заинтересованность учащихся учебным процессом и отсутствие равнодушия на уроках. В наших планах продолжить деятельность по поддержке профессионального развития учителей школы, повышения их компетентности, обучение учителей новым подходам в образовании на основе использования семи модулей через процессы коучинга и менторинга, процесса Lesson Study. Главное теперь - не останавливаться на достигнутом, закрепляя полученные результаты, расширяя внедрение в практику новых методов преподавания и обучения, проводя

мониторинг происходящих изменений. Своевременно и систематически знакомить учителей с результатами, учитывать мнения учителей, учеников, родителей, администрации школы. Благодаря теме исследования нам удалось не только отметить проблемы и успех реализации преобразований, но и увидеть необходимость в коррекции, учитывая и оценивая промежуточные результаты при внедрении новых подходов в преподавании и обучении. Исследование в действии – это слагаемые успешных преобразований, нацеленных на компетентное обучение и преподавание, которое начато в школе через внедрение новых подходов. Предстоит большая теоретическая подготовка и практическая деятельность каждого педагога по реализации темы школы «Повышение мотивации к обучению у учащихся через развитие критического мышления и диалоговое обучение». Темы работы методических объединений, творческих групп определены в соответствии с темой школы, наша главная цель: повышение мотивации к обучению у учащихся. Учителя в совместной деятельности решают проблемы организации и проведения учебных занятий, воспитательной работы, анализируют результаты деятельности. Поэтому приоритетные направления развития школы следующие: 1. Применение новых подходов в обучении: а именно, развитие критического мышления, формирование лидерских качеств у учащихся и учителей школы, развитие внутренней мотивации у всех участников образовательного процесса. 2. Непрерывное развитие учителей через разные формы работы: коучинги, менторинг, сетевое сообщество. Верит ли человек в успех, который его ждёт, если он будет заниматься определённым видом деятельности с удовольствием? Я верю, что тема моего исследования в действии заложит хороший фундамент творческого роста коллектива школы, изменит их взгляды на процесс обучения, ожидаемые результаты будут достигнуты.

О системе работы школы.

Благодаря выбранной теме исследования нам в школе удалось не только отметить проблемы и успех реализации преобразований, но и увидеть необходимость в коррекции, учитывая и оценивая промежуточные результаты при внедрении новых подходов в преподавании и обучении. Все запланированные в этом году коучинги и открытые уроки для учителей школы направлены на решение темы исследования в действии: Что и Как мы должны изменить в своей практике, чтобы повысить мотивацию к обучению у учащихся? Если мотивация будет сильной, ученикам становится интересен материал, они эффективнее воспринимают информацию, появляются успехи, родителей устраивает уровень знаний детей, гордость за достижения. Учащиеся приобретают в творческом и исследовательском процессах добычи знаний навыки самостоятельной работы с различными видами источниками информации. Учащиеся получают возможность для раскрытия своего творческого потенциала и реализуют свои способности и таланты. В моих планах продолжить деятельность по поддержке профессионального развития учителей школы, повышения их компетентности, обучение учителей новым подходам в обучении, в совместной деятельности решение проблемы

организации и проведения учебных занятий, воспитательной работы, анализ результатов деятельности. Высокие требования, предъявляемые к личности учителя и его профессиональной компетентности, предполагают серьезную программу модернизации образования. Каждый педагог должен понимать ту роль, которую он может сыграть в формировании личности ученика.

Литература:

1. Руководство для учителя ЦМП НИШ, 1 уровень, 3 издание, 2015 год.

ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ -САБАҚ НӘТИЖЕЛІГІН АРТТЫРУ КЕПІЛІ

Телишова Гүлбану Шыбынтайқызы,
№115 негізгі мектеп мұғалімі
Қызылорда облысы, Жалағаш ауданы,
Далдабай ауылы, gtelishova@mail.ru

Егеменді еліміздің дамыған елдердің қатарына қосылуы үшін ұстаздар қауымының қосар үлесі зор. Ең алдымен жас ұрпақты заман талабына сай оқытып, алған білімдерін өмірде өз қажеттілігіне пайдаланып, болашаққа сенімді, бірнеше тілді қатар меңгерген бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеу. Әр ұстаздың балалармен жұмыс жасаудағы өзіндік жолдары бар. Алайда заман талабына сай заманауи технологияны пайдалану-әрдайым ізденіс, үнемі алға жылжу, терең білімге ұмтылу деген сөз. Оқушының мағлұматтар, идеяларды өз бетімен тәуелсіз меңгеріп, осы мәліметтерді пайдалы болатындай ойланып, ізденуі мен зерттеу дағдыларын қалыптастыра отырып, пәнге деген қызығушылығын арттыруда қолданылатын технология-сын тұрғысынан ойлау технологиясы. Сыни тұрғыдан ойлау мұғалімнің көзқарасы, ұстанымы, оның жеке қасиеттерінің жиынтығы, оның оқыту құралы, мұғалімнің сыныптағы іс-әрекеті, пәнді оқыту тәсілі оның білімінен гөрі ұстанымына байланысты.

Заманауи тәсілдерді, тиімді әдісті, өздігінен білім алатын бағытты енгізуде мұғалімдердің өз жұмысына жауапкершілікпен қарауы үлкен рөл атқарады. Сыни тұрғыдан ойлауда идеяның ерекше болуы міндетті емес, сонымен қатар ойлау өзіндік сипатқа ие болғанда ғана сыни тұрғыдан ойлағандық болып есептеледі. Ұстаз өз біліктілігін тәжірибесімен ұштастырып, оқушының бойында жасырынып жатқан мүмкіндіктерін аша білсе, көздерінен «үйренсем» деген талабын көрсе, жан-жақты жетілген жеке тұлға тәрбиеленеді. Құзіретті мұғалім жұмыс жасау барысында оқушының өзін ізденуге жетелейді, ойлауға үйретеді. Оқытудың тиімді әдістерін тәжірибеге енгізу ақылы білім беруде нәтижеге жеткізетінін байқауға болады. Жәй сабақта екі –үш бала ойын ортаға

салып, сабаққа белсене қатысса, қазір үлгерімі төмен оқушы да өз пікірін айтып, ортаға салып, пәнге деген қызығушылығы мен белсенділігі артты, өз сабақтарымда қолданған тиімді әдіс-тәсілдер маған барлық өткізілген сабақтарымда сын тұрғысынан ойлау модулі және басқа модульдермен кіріктірілудің арқасында дарынды, талантты балаларды анықтауға себебін тигізіп, оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес танымдық білім беру арқылы өз білімдерін сыни тұрғыда ойланып, бағалауда өз нәтижесін көрсетті. Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалауда оқушы сыни тұрғыдан өзін-өзі бағалауды үйренді, сондай ақ өзара және топты бағалайды. Кез келген сабақта ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану арқылы оқушының пәнге деген қызығушылық қабілеті артып, шығармашылыққа жол ашылатыны анықталады. Сын тұрғысынан ойлау –шыңдалған ойлау, яғни оқу мен үйренуге арналған құрылым.

Оқушы білгенін еске түсіреді, тақырып мазмұнын түсінуге талпынады, белсенділігі артады, мағынаны таниды, ми қыртысы іске қосылады, ойлау қабілеті кеңейеді, не түсінгенін анықтайды. Ал ұстаз болса оқушымен бірлесе жұмыс жасап, ақылын айтып, ой қосады, қолдау көрсетеді. Оқытуда жаңа әдіс-тәсілді тиімді қолдана отырып, әр жастағы баланың өз жасына лайық сыни ойы болатынын, оған дұрыс бағыт берсе өз нәтижесін беретіндігіне, сонымен қатар сөйлеумен бірге жазу арқылы да сыни ойлауға болатындығы байқалады, ең бастысы-өз бетімен жұмыс жүргізе білгені. Айтылған ой-пікірлеріне алғыс алған оқушының қызығушылығы жоғарылап, ынталана қатысады. Оқушы оқу үрдісінің басты өзегі болғандықтан назардың барлығы сыни ойлануына, өз бетінше ізденуіне, зерттеу жүргізуіне, білім алуына, оның ойлау қабілетіне аударылады. Дұрыс сыни тұрғыдан қойылған сұраққа оқушы да сыни түрде жауап береді.

Ғылыми зерттеу нәтижелері сабақта диалогтың маңызды роль атқаратынын көрсетті. Оқушыларға әр түрлі және кеңейтілген сыныпта жүргізілген диалогтерге қатысу мүмкіндіктері берілгенде, жеке түсініктерін кеңейтіп, зерттей алды. Оқушы өз көзқарасын дәлелдеп, оған терең бойлап, ой елегінен өткізіп, шешімін табуды іздесе онда сабақтың мақсатының орындалғаны

Еліміздің білім жетілдіру саласының көкжиегі күн сайын кеңейе түсуде. Ендеше біздің қасиетті еліміздің келешегі де кемел. Сондықтан болашақ ұрпақ үшін білім беру мен тәрбиелеудегі тиімді ізденістер және әр елдің озық тәжірибелерін жүзеге асырып, әлемді педагогиканың озық үлгілерін жаңашылдықпен дамыту әр ұстаздың міндеті. Үлгілі ұстаз ғана қабілетті, жан-жақты шәкірт тәрбиелей алады

РОЛЬ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Туленова А. А.,
учитель физической культуры
в Крупской средней школе Акмолинская
область Жаркаинский район г. Державинск
tulenova.alma@mail.ru

«Учитель должен обладать максимальным авторитетом и минимальной властью».

Томас Сас

Каждый учитель – это стратег, который должен анализировать свою практику, отмечать положительные и отрицательные стороны своей деятельности, постоянно работать над самообразованием сегодня. Настольной книгой для большинства учителей является «Руководство для учителя».

Инклюзивное образование – процесс развития общего образования, который подразумевает доступность образования для всех, в плане приспособления к различным нуждам всех детей, что обеспечивает доступ к образованию для детей с особыми потребностями.

Восемь принципов инклюзивного образования:

1. Ценность человека не зависит от его способностей и достижений;
2. Каждый человек способен чувствовать и думать;
3. Каждый человек имеет право на общение и на то, чтобы быть услышанным;
4. Все люди нуждаются друг в друге;
5. Подлинное образование может осуществляться только в контексте реальных взаимоотношений;
6. Все люди нуждаются в поддержке и дружбе ровесников;
7. Для всех обучающихся достижение прогресса скорее может быть в том, что они могут делать, чем в том, что не могут;
8. Разнообразие усиливает все стороны жизни человека.

И наконец, инклюзивное образование, воспринимая ребенка таким, какой он есть, подстраивает под него систему образования.

Работая с детьми из года в год, понимаешь, что чего-то не хватает, чтобы оживить детей, дать им стимул, повысить их мотивацию к обучению. Мы – учителя, чего там греха таить, все свое внимание уделяем лучшим ученикам. Слабые и неуспевающие всегда оставались в тени, мы были ими недовольны и не знали, как их расшевелить. В моем предмете «физическая культура» силовые упражнения – подтягивание на высокой перекладине из положения в висе, многим ученикам дается с большим трудом, некоторые дети вообще не могут подтягиваться. И, если ученик не умеет подтягиваться и не желает, это очень большая проблема для учителя. Просьбы, требования, домашние задания не

приносили результатов. Пока я не решила к этой проблеме подойти с другой стороны.

«Оценка в долг». Оценивание представляет собой действие, осуществляемое после преподавания и обучения. Практика показала, что учащиеся добросовестно выполняют домашнее задание, когда их оценивают не с точки зрения нормативов. При работе с отстающими учащимися лучше оценивать не по показателям, а по величине приростов результатов самого ученика. На уроке недостаточно времени на полноценное развитие физических качеств, поэтому единственный путь к успеху – домашнее задание с учетом ближайшей перспективы. Я убедилась в том, что, если ученик получил хорошую оценку за минимальный успех, он, как правило, будет добросовестно выполнять домашние задания. Если ученик, который не умеет подтягиваться, самостоятельно позанимался и подтягивается хотя бы один раз, я ставлю оценку «5». Но нельзя останавливаться на том, что ученик получил хорошую оценку. Нужно, чтобы был прирост результатов. Например: ученик через две или три недели уже подтягивается два раза. Я опять оцениваю на отлично, то есть это стимул для ученика, естественно, у ребенка повышается самооценка. Ученику самому уже интересно так работать, потому что я повысила мотивацию к самостоятельным занятиям. При использовании завышенной отметки особую роль играет учет, который я веду в ежедневнике. Ученик видит это и знает. Он понимает, что должен оправдать доверие и оценку. Для большей интенсивности подключаю родителей, получается тройственный союз: учитель – ученик - родители. Например: родители поставят турник во дворе или дома, проверят подтягивания, подбодрят словом. При выполнении задания и при постоянном контроле решается несколько задач:

- учащийся привыкает к самостоятельным занятиям;
- обучение строится на основе индивидуального подхода;
- заинтересованность родителей, которые становятся помощниками ребенка и учителя;
- работа без спешки дает положительные результаты;
- ученик к концу учебного года успешно сдает норматив по подтягиванию.

Детям необходима обратная связь и поощрение для комфортного обучения, поэтому оценивание должно быть гуманным. Через формативное оценивание, я создаю ситуацию успеха и мотивирую учащихся к дальнейшему целенаправленному обучению. При формативном оценивании, я не скуплюсь на похвалу, ободрение, радуюсь его достижениям и говорю это при всем классе. Единственное, чего я боялась, что возможно, одноклассники будут возмущаться: вот я подтягиваюсь десять раз, получаю пять, а он всего лишь один раз и тоже оценка пять. Но этого не было, наоборот, товарищи радовались за одноклассника, предлагали вместе ходить на стадион и заниматься – создание коллаборативной среды. Я предоставляю ученикам возможность взаимообучаться - работа в группах, где я понимаю, и меня понимают.

Использовала оценочный лист, где отражается результат подтягиваний по месяцам, в котором видно, как работает над собой ученик. Результаты по

месяцам, чтобы узнать есть достижения или нет? Этот лист оценивания имеет огромное влияние на учеников, так как его видит вся школа (он висит для обозрения в спортзале). Оценивание для обучения представляет собой процесс, в ходе которого ученики сами оценивают уровень своих знаний за определенный период времени, а затем вместе с учителями определяют следующие шаги на пути самосовершенствования.

Инклюзивное обучение – индивидуальное включение всех в учебный процесс. Чтобы дети, которые имеют отклонения по состоянию здоровья, не чувствовали себя оторванными от социума и, глядя на здоровых детей, не ощущали себя неполноценными. Есть в 7 «Б» классе девочка Т. Ангелина – инвалид детства. Ангелина могла бы спокойно сидеть на гимнастической лавочке, но мы с ней решили, что этому не быть. Она очень активно занимается на моем уроке. Норматив, прыжки через скакалку сдаем вместе, мы становимся лицом друг к другу, я вращаю скакалку и вместе синхронно прыгаем. Положительным эмоциям нет предела и у меня, и у Ангелины. Нам так хорошо от того, что мы друг другу помогаем: я принимаю зачет, она сдает. Ангелина метает теннисные мячи, бежит на короткие и длинные дистанции, прыгает в длину с места и с разбега. Играет в баскетбол, волейбол. Я заметила, как она заметно оживилась, настроена позитивно, воодушевлена. Все задания выполняет в меру своих сил и настойчиво, даже лучше, чем некоторые одноклассницы. Если какое-нибудь упражнение она не может сделать, стоит в сторонке и смотрит на всех тихо и печально. Я знаю, что она желает выполнить, но не может. В таком случае, я предлагаю заменить это упражнение другим, более доступным для нее. Лишь тот, кто учится, способен научиться, и в этой связи для того, чтобы усовершенствовать свое обучение, необходимо реагировать на информацию, получаемую в результате обратной связи, что требует понимания, мотивации и желания действовать.

Особого подхода требуют ученики с избыточным весом и пассивные дети. Обращаюсь к ним и говорю, что оценки буду ставить не по выполненным нормативам, а по активности работы на уроке. Если по нормативам оценивать, то многие получают «2». Дети это знают и особого стремления нет работать. Активность – это когда выполняешь все в меру своих сил, двигаешься, стараешься. И на глазах происходит веселое оживление. Я даю стимул получить среднюю оценку, повышаю мотивацию к занятиям. Формативное оценивание – хвалю, ободряю при всем классе. Если получилась подача в волейболе, забили мяч в кольцо, я предлагаю всем поаплодировать ребятам. Девочки в 9 «А» классе А. Татьяна и П. Елизавета не могут переносить длительные физические нагрузки, но желают получить оценку, и не какую –нибудь, а хорошую. Мы вместе решили поработать над этим. Баскетбол – очень активная подвижная игра, Таня и Лиза не могут долго бегать и играть, но зато хорошо знают правила и могут судить игру своих одноклассников. На уроке помогают судить, объясняют, какие ошибки они допустили и как их устранить. Выполняют приемы, передачи, ведение мяча разными способами. Также я привлекаю их при проведении соревнований. Закрепила за начальными

классами 4 «А» , 4 «Б», которые занимаются во вторую смену. На большой перемене организуют игры с детьми. Проводят спортивные мероприятия. Так мы преодолеваем препятствия и учимся творчески подходить к решению любых заданий.

Инклюзивное образование стремится развить методологию, направленную на детей и признающую, что все дети — индивидуумы с различными потребностями в обучении. Инклюзивное образование старается разработать подход к преподаванию и обучению, который будет более гибким для удовлетворения различных потребностей в обучении.

Среди проблем, обращающих на себя внимание, все большее значение приобретают те, которые связаны с поисками путей повышения эффективности процесса обучения. Хорошо, если эти поиски совершенствуются совместно с учащимися. Благодаря этим курсам, я чувствую, как повышается уровень собственной методической значимости, как учителя.

Литература:

1. Руководство для учителя. Изд. Алматы. 2014 год.
2. Интернет ресурсы:
<http://nsportal.ru/shkola/korreksionnaya-pedagogika>
<http://kopilkaurokov.ru/prochee/prochee/vniedrieniie-inkliuzivnogho>

ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ – КӘСІБИ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ КӨЗІ

**Туретова Гакку Айбековна,
Бурханова Ильмира Тлеубайқызы,**
*Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Ембі қалалық №3 ОМ,
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдері*

Қазіргі таңда егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі, білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Болашақ ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі [1].

Қазақстан Республикасының «Білім беру туралы» Заңында: «Білім беру жүйесінің басты мақсаты – ұлттық және жалпыадамзаттық мәдени құндылықтар негізінде жеке тұлғаның қалыптасуына қажетті жағдай жасау» делінген. Осы міндеттерді жүзеге асыруда басты нысана – білім сапасы. Сапалы білім беру педагогтардың шеберлігі мен іскерлігіне байланысты. Ал

педагогикалық шеберлік пен іскерлікті дамытуда жаңа технологияны қолданудың маңыздылығы зор. [2]

Соған орай, оқытудың жаңа технологиясы – оқытудың тиімді әдіс – тәсілдерін қолдануды, оқытудың әр түрлі әдістері мен формаларын біріктіруді, оқу материалын тиімді пайдалануды, оқудың сапасына білім мен біліктілікті жүйелеуді жүзеге асырады. Сонымен қатар, оқытудың жаңа педагогикалық технологиялары – өзін-өзі дамытып, тәрбиелей білетін, заман ағымына ілесе алатын кәсіби, білікті, жан-жақты жеке тұлға қалыптастыруды мақсат етеді. Оқушылардың білім сапасын арттырумен бірге өз қабілетіне қарап, өзін-өзі дамыта отырып, өзіне сын көзбен қарауға мүмкіндік береді. Танымдық белсенділігін арттырып, шығармашылық қабілетін дамытуға үлкен үлес қосады. Педагогикалық жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, дамыту міндеттерін көздейді. Оқытушының жеке тұлғаны зерттеуіне, оны толық танып, білуге және оқытудың мақсатына жетуге тиімді, әрі нақты жол ашады. Болашақ маман иелерінің бойында білімділік, біліктілік, саналылық, жауапкершілік қасиеттерін сіңіруде, яғни кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруда жаңа технологияны қолданудың ролі зор. Сонымен қатар технологияны тиімді пайдалана білу оқытушының шеберлігі мен іскерлігін және кәсіби құзыреттілігін шыңдауға әсерін тигізеді.

Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік рухани азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Кейбір ғалымдардың еңбектерінде «Жаңа», жаңалық енгіз – деп көрсетілсе, кейбіреулер оны өзгеріс деген терминмен анықтайды.

«Технология – дегеніміз қандай да болсын істегі, шеберліктегі, өнердегі амалдардың, педагогикалық технология – педагогикалық мақсатқа қол жетудегі қолданылатын барлық қисынды ілім амалдары мен әдістемелік құралдардың жүйелі жиынтығы», - деп түсіндіреді В.Кларин. Жаңа педагогикалық технологияларды қолдану оқытушының шеберлігі мен қабілетіне де сын. Педагогикалық технологияның әртүрлі әдіс-тәсілдерін оқытушы өзінің ізденісі арқылы оқушылардың қабылдау деңгейі мен қабілетіне сәйкес іріктеп алады. Инновациялық оқыту дегеніміз – оқушылардың мүмкіндігі мен шамасына қарай мәселенің байыбына барып, керектісін алып, қажетті жолдарын қабылдау, оған сын көзбен қарай отырып, шығармашылық тұрғыдан ойлауға үйрету.

Жаңа технологиялардың мақсаты мен тиімділігі:

- шығармашылықпен жұмыс істей алатын жеке тұлға қалыптастыру;
- демократиялық білім беру;
- білім берудің ұлттық үлгісін қалыптастыру;
- білім сапасын көтеру;
- өзін бағалай білу және өзгелердің ой-пікірімен санасуға, құрметтеуге басқаны баулу;
- әр оқушы өз мүмкіндігінше дамиды;
- жауапкершілігі, қызығушылығы артады;

- пікір айтуға, жаңаша ойлауға жағдай туғызады;

«Мен шәкірттерімді ешқашан да үйретпеймін; мен тек олардың үйренуіне тиімді жағдайлар жасауға тырысамын», - деп ұлы ғалым А.Эйнштейн айтқандай интербелсенді оқыту іскерлік пен ынтымақтастықты, оқушылардың мүдделері мен қызығушылығын, өзара сыйласымдылығын, бірлескен іс-әрекеттерге негізделеді. Сондықтан интербелсенді әдістердің мақсаты мен шарттарын үнемі қадағалау міндетті:

1. Жағымды психологиялық орта орнату;
2. Білімді игеруге деген қызығушылықты (мотивация, ынта, ұмтылыс) тудыру;
3. Білім игеруде үйренушілерді сәттілікке бағыттау;
4. Білім игеру процесін коммуникативтік процесс деп түсініп, бірлескен әрекеттерді қолдану.

I. Жағымды психологиялық климат құру – әр сабақтың және жалпылама алғанда бүкіл білім игеру процесінің басты мақсаты, яғни:

- үйрену процесіне қатынасусылардың әрқайсымен өзара сыйластық пен сенімге негізделген жеке қарым-қатынас орнатуға мүдделі болу;
- қарым-қатынаста қысымнан бас тартып, «жұмсақ» әдістерді қолдану;
- әрбір оқушы мен бүкіл топ жұмысына көмек пен жәрдем жасау, қол ұшын беруге дайындық, әрбір пікірді тыңдай білу, оны сыйлау және онымен санасу;
- жағымды (позитивті) және конструктивтік көзқарас ұстану, ешкімді де, ешнәрсені де (өзгенің пікірі мен көзқарасы) сөкпеу, даттамау;
- жұмысқа әртүрлі тәсілдер мен құралдарды қолдану арқылы үнемі жаңалықтар енгізіп отыру;
- шығармашылыққа негізделу, шығармашылық тұрғыдан қатысушылардың ашылуына мүмкіндік беру;

Жағымды психологиялық орта орнату – жақсылық пен ізгілік нышаны.

2. Мотивация тудыру және қызығушылықты ояту түсінігі:

Мотивация - әр үйренушінің білімге деген қажеттілігі мен мұқтажы, құлшынысы мен ұмтылысы, ынтасы мен көңілі, қызығушылығы мен құмартушылығы, оның білім процесінде алдына қойған мақсаттары мен мүдделері.

✓ мотивацияны тудырмай, қызығушылықты оятпай тақырыпты терең игеру мақсатына жету екіталай. Сол себепті қызығушылық тудырып, оны үнемі қолдап, қыздырып отыру керек;

✓ әр тақырыптың басында «мен осы тақырып бойынша не білемін? Не білгім келеді? Бұл білім маған қалайша және қаншалықты қажет болады?» деген сұрақтарға жауап іздеу орынды;

✓ сабақта алған білімдердің практикалық маңызына ерекше көңіл бөлу керек. Әр сабақ прагматикалық (пайда тұрғысынан) сипат алуы керек;

✓ оқушыларды үнемі мақтап, қолпаштап, қолдап отыру керек;

✓ мұғалім өзі де шабыттанып, сол көтеріңкі күйін оқушыларға көрсетуі керек;

✓ сабақ барысында тұлға аралық қатынастардың дамуына ықпал жасау керек;

3. Сәттілікке бағытталу - өмірге оптимистік көзқарас қалыптастыру.

- басты назарды жұмыстың сәтті шыққан жерлеріне аудару;
- жіберген қателерді кемшілік ретінде қабылдамай, оларды үйренудің заңды көрінісі деп түсіну, қателерді түзетуді оқушылардың өздеріне тапсыру;
- «сөйлеу» ұғымын «әңгімелесу» ұғымымен алмастыру, «ұстамды», «сабырлы» қарым-қатынастық тәсілдерді қолдану;
- Әр оқушының атқарған жұмыстарының қорытынды нәтижелерінің сәтті шығатындығына сендіру, оларды өздеріне жеңімпаз сезімін қалыптастыруға ынталандыру;

4. Бірлескен топтық жұмыс – әрекеттесу, қарым-қатынас, бірлесе жұмыс істеу. Қарым-қатынас дегеніміз- өзімізді басқаларға бейімдеу, яғни өзгенің пікіріне, идеяларына, көзқарасына, мінезіне бейімделу.

- ✓ қарым-қатынас жасау және өзара әрекет ету машығын дамытады;
- ✓ топтың бағалық-бағыттаушылық бірлігін қалыптастырады;
- ✓ жағдайға байланысты әлеуметтік рөлдер сменасының икемділігін кеңейтеді;
- ✓ әр оқушыға өзінің қабілеттері мен ерекшеліктерін ашуға (көрсете білуге) жағдай жасалады;
- ✓ оқушылар арасында еркіндік және сенім атмосферасы қалыптасады;
- ✓ оқушылар топ жұмысында позитивтік, конструктивтік, шығармашылық қағидаларды ұстанады;

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытуда қазіргі күні жиі қолданылып жүрген стратегияларға тоқталар болсақ, «Ой қозғау», «Ой шақыру», «Миға шабуыл» стратегиясы — сабақ барысында оқушының есте сақтау және жадыларының қабілетін сұрыптап, байқау үшін арналған стратегия. Жалпы жаңа сабаққа ой шақыру мақсатында сабақтың оқу мақсаты мен міндеттерін айқындау үшін қолданылады. Мысалы, тақырыпқа байланысты мақал - мәтелдер, афоризмдер, өлең жолдары т.б. еске түсіру. Не болмаса, сұрақтар мен тапсырмалардайындату, сөзжұмбақтар шешу.

«Топтастыру» стратегиясы, мұны «кластер», «жинақтау әдісі», т.б. атаулармен де атайды, Бұл стратегияны көбіне білімді жинақтау кезеңінде немесе кейіпкер мінезін ашу, екі ұқсас бейнелердің ортақ қасиеттерін анықтауда (Ана, Күн) және де мұғалімнің әдістемелік тәжірибесіне қарай түрлендіріп қолдануға тиімді тәсілдердің бірі десек те болады. Себебі бұл стратегия балабақшадан жоғары сынып оқушыларына дейін қолданылады. Осы «топтастыру» стратегиясына негізделген «Ассоциация» атты тәсіл оқушының танымын кеңейтуде үлесі зор.

«Нартәуекел» стратегиясы, бұл стратегия оқушыларға күрделі сұрақтар қою арқылы немесе терең мазмұнды мәселелерді шешуде оқушылардың бойында жігер, қайрат, белсенділік қабілеттерін дамыту үшін пайдалы.

«Теннис ойыны» бұл стратегия оқушының шығармашылыққа білетін дамытып, түрлі формада жұмыс істей білуге баулиды. Сабақ барысында рөлдік

ойындар көрсету, сөзжұмбақ немесе сұрақ-тапсырмалар құрастыру, тақырыпқа байланысты сурет салу, т.б. тәсілдерді пайдаланып сабақты қызықты етіп өткізуге болады.

«Тоғысқан пікір» стратегиясы, бұл стратегия шаршы яғни кубтың әр қырына түрлі тапсырмалар беріліп, сол тапсырмаларды орындауды міндеттейді. Мұнда кубтың әр қырына «Түсіндіріңіз», «Суреттеңіз», «Зерттеңіз», «Талдаңыз», «Қолданыңыз», «Салыстырыңыз» деген сияқты жұмыс атаулары жазылады, ал мұғалім осы тапсырмалардың мән-мазмұнын ашып айтады, әрі жауаптардың қате немесе дұрысын қадағалап отырады. Қосымша түсініктемелер де беріп отыруына да болады.

Жетінші, «Айналмалы бекет» стратегиясы мәтінді оқу, сабақ мазмұнын меңгеру кезеңі десек те болады.

«Брейн-стролинг» стратегиясымен жұмыс мазмұны жағынан «шығармашылық» стратегияға ұқсас, айырмашылығы мұнда оқушыдан ішкі жан-дүниесін кеңінен ашуға, сезімін, дүниетанымын, рухани бейнесін, адами асыл қасиеттерін көрсетуге баулиды. Негізгі тапсырмалар көбіне ой толғау жазу, шығарма жазу, өлең шығару, мақала жазу, ертегі, аңыз, әңгіме құрастырып жазу т.б.

«Әуезбен әсерлеу» стратегиясы, бұл стратегия баланың музыкалық танымын кеңейтуге зор әсерін тигізеді. Мұнда аудио таспа, видео таспа т.б. құралдар арқылы оқушыға өтіп жатқан материал бойынша ән не күй тыңдату немесе мәнерлеп оқуды жаттықтыру, не болмаса ақындардың өз орындауындағы әндерін ұсыну сияқты жұмыстар жүргізіледі.

«Көрнекілік» стратегиясы, өз аты айтып тұрғандай, мұнда түрлі көрнекі құралдарды тақырыпқа сай қолданылады. Олар: кеспе қағаздар, перфокарталар, семантикалық карталар, схемалар, кестелер, түрлі тест мәтіндері, т.б.

«Бағытталған оқу» стратегиясы, бұл стратегия арқылы оқушылардың ортасында шығармашылық, ынтымақтастық аурасын туғызу мақсатында оқушылардың өздеріне ереже жасату, тест құрастыру, құрастырған тест сұрақтарына өздеріне оқыту арқылы жауап алу.

Күнделікті оқыту процесінде оқушының ой толғанысын ұйымдастыру, өзіне, басқаға сын көзбен қарап, баға беруге үйретеді. Инновациялық білім беру әдістемелерінің ішінде интерактивті оқыту технологиясы мұғалім үшін де, оқушы үшін де өте тиімді, мазмұнды, маңызды оқыту болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Назарбаев Н. Ә. Инновациялар мен оқу-білімді жетілдіру арқылы білім экономикасына /Л.Гумилев атындағы Еуразия университетінде оқыған лекция-Егемен Қазақстан, 2006, 27 мамыр
2. Назарбаев Н. Ә. «Қазақстан-2050» стратегиясы дамыған мемлекеттің жаңа саяси бағыты» -Қазақстан халқына Жолдауы -Егемен Қазақстан, 2012 жыл 17 қаңтар

3. Көшімбетова С. «Қазақстан мектебі», «Оқыту тиімділігі – озық технологияларда» №1. 2004. 6. 28
4. Раджерс Э. «Инновация туралы түсінік, «Қазақстан мектебі», №4. 2006
5. Жүнісбек Ә. «Жаңа технология негізі – сапалы білім»

СЫНЫПТАҒЫ ДИАЛОГТІК ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Уразғалиева Салтанат Султановна,
*бастауыш сынып мұғалімі,
Ж. Молдағалиев атындағы
№ 2 ОЖББМ, Орал қаласы*

Бүгінгі күні мемлекетіміздің өркениетке жету жолындағы өр талабына тұғыр боларлықтай ұрпақ оқыту, тәрбиелеу ісін жаңа сапалық өзгерістер деңгейіне көтеруді талап етіп отыр. Мектеп құрылымында болып жатқан өзгерістер, білім беру мақсаттарының алмасуы, оның дамытушылық сипаттарының бекітілуі, көпнұсқалық оқытуға көшу сияқты мәселелер орындаушылардан шығармашылық бастамалық, жұмыстың жоғары сапасын және кәсібилікті талап етеді.

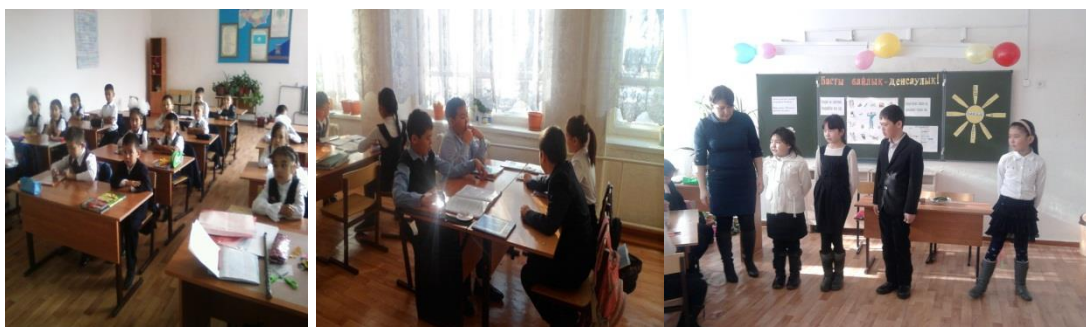
Ғылыми зерттеу нәтижелері сабақта диалогтің маңызды рөл атқаратынын көрсетті. Мерсер мен Литлтон (2007) өз еңбектерінде диалог сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар олардың білім деңгейінің өсуіне үлес қосатындығын атап көрсетті. Диалог барысында оқушылар «Білім мен тәрбие егіз» демекші балалардың білімімен қатар тәртіптерін де назарымнан тыс қалдырмауға тырыстым. Соған орай сыныбымда ең алдымен топ ережесін құруды жөн көрдім. Топтық жұмыс жасауда балалардың бір-бірімен бірігіп жүргізілген жұмыстары олардың өзара тілдесе отырып, бірлесе әрекет етулеріне оң әсерін тигізді деп ойлаймын.

Шығармашылық - бұл адамның өмір шындығында өзін-өзі тануға ұмтылуы, ізденуі болғандықтан, ең алдымен жаңа күн басталғанда балалармен «Шаттық шеңберіне» жиналып, жылы лебіздер айтып, ойын ойнай отырып, топқа бөліну өткізіледі. Ең алғашқы уақытта балалардың бір-бірінен ұялып, қысылатындығы байқалса, ал бүгінде оқушыларымның бойынан өздеріне деген сендімділіктің, ұқыптылықтың, жігерліліктің ұшқыны байқалып тұр. Топқа бөліну барысында оқушылардың топпен жұмыс жасауға деген көзқарастары, қызығушылықтары ерекше болды.

«Шаттық шеңбер» арқылы лебіздерін білдірулері

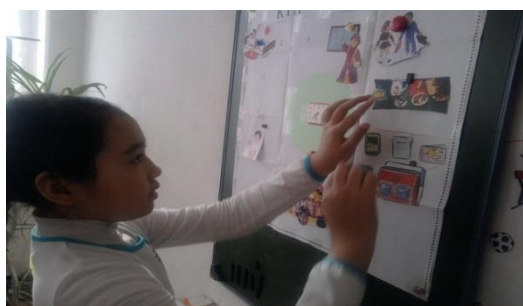
Баланы бастауыш сыныптардан бастап шығармашылық ойлауға, қалыптан тыс шешімдер қабылдай алуға, практикалық әрекеттерге дайын болуға әкелудің жолдарын көрсету керек. Шығармашылық-бүкіл тіршіліктің көзі. Сондықтан топқа бөлінген соң әрбір топ бірлесе жұмыстанатындықтарын айта кеттім. Топпен жұмыстану кезінде балалар өздеріне жүктелген міндеттерді атқара отырып, назарларын басқаға аудармай, тақырыпқа еніп, өз ойларын ортаға салып, пікір алмаса білді.

Мұғалімнің міндеті-оқушының білімін толықтырумен қатар ой-өрістерін дамыту, достарымен айналасындағы адамдармен диалогқа түсулеріне жағдай жасайды. Диалог мұғаліммен оқушының және оқушымен оқушының арасында көрініс табады. Олардың бір-бірімен сөйлесуі, ұялмай ескертулерді айта алуы, өз ойын еркін, ашық айтып, пікір алмасуы балалардың бірлесе жұмыстануларына септігін тигізетіні сөзсіз. Топтық жұмыста бір-бірімен пікір алмасу диалог құру арқылы іске асады. Мерсердің зерттеулеріне сүйенсек әңгімелесу оқушылардың білім алуының ажырамас бөлшегі болып табылады деген. Әрбір топ бірлесе жұмыстана отырып, бір-бірімен пікір алмасады.

Сұрақ қою маңызды дағдылардың бірі болып табылады. Оқушының білім алуын қолдау үшін «жіңішке» сұрақтардан «жуан» сұрақтарға қарай ауысып отыру, балалардың сөздік қорларын молайтып, өз ойларын еркін, анық айтуға дағдылана түседі. Балалардың сұрақтарға жауап беру барысында жауаптарының дұрыс еместігін сенікі «дұрыс емес» немесе «қате», - деп тыйып тастамай, керісінше «көмектесе алатындар ма?», «Алинаның жауабына кім қосылады?», «Диас сен мысал келтіре аласың ба?», - деген сұрақтар қою арқылы балаларды ынталандырып, оқушыға бағыт-бағдар беріп отырамын. Балалар бір-бірімен пікір алмасу барысында білімге деген құштарлықтары кеңейе түсіп, өзінің және өзгенің пікірімен санаса отырып, оны бағалауды да үйренеді. Топта балалар өзара пікір алмаса отырып, бір-біріне көмектесу арқылы бірінің ойын бірі толықтырып, бір-бірін тыңдауға үйренеді.

Балаларды диалог пен дәйектер, талқылауға тарту белсенді жүргізілген жағдайда олардың оқуы тиімдірек және жетістіктері де жоғары болмақ.

Баланың шығармашылық қабілеттерін дамытудың жолдарын, құралдарын анықтау психология мен педагогика ғылымдарында өте ертеден зерттеліп келеді. Шығармашылық әлемдік мәдениеттің барлық дәуіріндегі ойшылдардың назарында болғандығын «шығармашылық теориясын» жасауға деген көптеген ізденістердің болғандығынан байқауға болады. Бұл әрекеттер өзінің логикалық

шегіне жеткен деп айтуға болмайды. Сондықтан шығармашылық педагогикасының негізгі мақсаты-бүгінгі күн талаптарынан туындаған, озық қоғамға лайықты жаңа сана, рухани сапа қалыптастыру және дамытуда тың жолдар мен соны шешімдер іздестіру болып табылады. Оқушылар қиындық кездескен сайын үнемі басқа адамнан көмек сұрайды. Соған қарамастан балалар өз беттерінше және бірлесе,жұптаса жұмыстана отырып,бір-біріне сұрақтар қояды және айтқандарын дәлелдейді. Осылайша әңгімеде дәлелдеме көріну арқылы мұғаліммен оқушының немесе оқушымен оқушының арасында диалог пайда болады. Топтағы оқушылар пікір алмасуда,олар бір келісімге келеді. Мысылға айтатын болсам тақырыптар бойынша топтастырып,сурет салады,әңгіме құрастырады,қима суреттер жапсырмалайды, 5жолды өлең құрастырады. Берілген тапсырмаларды орындамас бұрын әркім өз ойын айтады да олар ортақ бір келісімге келеді де солай жапсырмалайды, әңгімелейді. Кей жағдайда келісімге жетпеуі де мүмкін, ең бастысы келісімге ұмтылу. Пікір алмасу, әңгімелесу барысында ойын жинақтап, бір-біріне көмек беріп отырады. Оқушылар әңгімеге араласа отырып қай жерде нені, қашан, қалай айту керектігіне, мәдениетті сөйлеуге үйренеді. Десекте оқушылардың әңгімеге араласуға құлықтары шамалы. Мәселен: «Мен сенімен келіспеймін», «мына көзқарас қызықты екен» деп айтуға көптеген оқушылардың дәттері бармайды. Зерттеуде тоқталғандай, балалардың жұмыстарын қадағалап, бақылап,маңызды сұрақтар қойып отырса олардың ойлау деңгейлері,сөйлеу дағдылары дамымайды. Балалар бір-бірінің ойларын тындап, ойларына ой қосып, әңгімелесу арқылы келісімге келеді. Бір-біріне деген сенім пайда болады және бір-бірімен жұмыстанып көрмеген балалар бірлесе жұмыстанады.

Сабақ барысында, тіпті үзіліс кезінде ешкіммен ойнамайтын, ешкіммен сөйлеспейтін оқушының өзінде де өзіне деген сенім пайда болды. Жанындағы көршісімен ойнай алатындығына, онымен тіл табыса алатындығына көзі жетті.

Топта тапсырманы қызығушылықпен орындады. Барлығы белсене жұмыстанды. Балалардың бір-бірімен араласып, көмектесіп, шешім қабылдаулары ұнады. Осылайша топтағы барлық 21оқушы топтық, жұптық, үштік жұмыс жасауға дағдыланды. Мерсер ұсынғандай, топпен жұмыс жасауда балаларға бір-бірімен сөйлесуге мүмкіндік беріледі. Олар өз ойларын айта отырып пікір алмасу барысында өз пікірлерін негіздеуге мүмкіндік алды.

Сабақты қорытындылау кезінде балалар бір-бірін, өзін-өзі бағалауға үйренді. Сонымен қатар сабақты бағалауға, сабақтан не үйреніп, нені білгісі келетіндігін жазып, өз ойын айтуға үйренді, сабақтан алған әсерлерін, смайликтердің арасынан өзінің көңіл-күйіне келетінін таңдап немесе өз

ойларын жазуды үйренді. Олардың өздеріне деген сенімдері оянып, өз-өздерін реттеп, пікір алмаса отырып, топтың жұмысына өз үлесін қосқаны үшін көкірегінде қуаныш сезімінің ұялауының өзі үлкен бір бақыт.

Қорыта айтқанда оқушылар бірлесе жұмыстану барысында өз ойымен қатар өзгенің ойымен де санаса отырып, бір-біріне түсіністікпен қарайды. Ұжымдық жұмыстануда бірлесе еңбектеніп, өздерінің осы жұмысқа өз үлесін қосқандығын сезінгендері олардың қандай да болмасын жетістікке жеткендігі деп білемін.

Қорытынды: өзімнің іс-тәжірбиемді қорыта келіп, мынадай түйін түйюге болады.

1. Топтық жұмыстар арқылы балалардың арасындағы диалогтіктің маңыздылығы артып, оқушылардың пәнге қызығушылығы артты.

2. Оқушылардың білім сапасы көтерілді.

3. Оқушылардың логикалық ойлауы, қабілеті артты.

4. Әр мұғалім болашақ үшін қызмет істейді. Ол әр оқушыны жеке тұлға ретінде көріп, оның өміріндегі өз орнын табуына, сынып ұғымын қалыптастыруға, ата-аналармен ынтымақтасуға, оқытуда қиындық көріп жүрген оқушыға көмегі тиері сөзсіз.

5. Ол үшін жалықпай жаңа инновациялық технологияларды өз жұмысымызда пайдаланып, сонымен қатар оқушыларды мадақтап, ынталандырып отырған орынды. Баланың қиялын дамыта отырып, ойын, еркін әрі ашық сөйлеуін дамытамыз. Ойы дамыған шәкіртіміздің танымдық қызығушылығы арта отырып, шығармашылық әрекеті жоғары деңгейге көтеріледі.

ЖАҢАШЫЛ ҰСТАЗДЫҢ КӘСІБИ ДАМУ ЖОЛЫ

Утегенова Ғалия Тулегеновна,

Тарих пәнінің мұғалімі

М. Жүнісов атындағы ЖББОМ

БҚО, Жаңақала ауданы, Жаңақазан ауылы

Galiakazt @ mail.ru

Ұстаз болу – жүректің батырлығы,

Ұстазболу – сезімнің ақылдығы.

Ұстаз болу – мінездің күн шуағы,

Ұстазболу – адамның асылдығы,

Өмірдегі көп мамандықтардың ішінде жан-жақты білімділікті, икемділікті, шеберлікті, ерекше шәкіртжандылықты, мейірімділікті қажет ететін мамандық та – ұстаздық мамандық. Олай дейтінім, мұғалім еңбегі біріншіден, адамзат қоғамы тарихында жинақталған ғылым негіздерінен білім беруге тиіс болса, екіншіден, үнемі шәкірттерімен қарым-қатынаста болып, білсем, үйренсем деген бала арманы мен оның сырлы тағдырына басшылық етуді мойнына алған маман.

Бүгінгі ұстаз шәкіртіне ғылым негіздерінен мәлімет беріп қана қоймай, оны дүниежүзілік білім, ақпарат, экономика кеңістігіне шығуға, яғни қатаң бәсеке жағдайында өмір сүруге тәрбиелеуі керек. Ол нағыз ұстаздың ғана қолынан келеді. Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау - әр мұғалімнің борышы. Ол - өз кәсібін, өз пәнін, барлық шәкіртін, мектебін шексіз сүйетін адам. Осы іске деген қызығушылық пен сүйіспеншілік қана оны небір қиын әрекеттерге жетелейді, іске батыл кірісуге септігін тигізеді. Нәтижесінде бір емес, бірнеше жас жүрекке мәңгі ұстаз болып қалады. Ұстаздың осыншама қадір-қасиет, құрметке бөленуі өзін қоршаған орта мен әрбір шәкіртіне асқан сезімталдықпен, жауапкершілікпен қарым-қатынас жасауында. Өйткені оның қарапайым да сыпайы киім киісі, мәдениетті сөзі, әдепті жүріс-тұрысы, жинақы іс-әрекеті, білімі шәкіртке де, ата-анаға да, жұртшылыққа да өнеге. Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уорд: Жай мұғалім хабарлайды, жақсы мұғалім түсіндіреді, керемет мұғалім көрсетеді, Ұлы мұғалім шабыттандырады - дейді.

Білім беру жүйесі мамандардан кәсіби икемділік пен ұтқырлықты, сан қырлы шығармашылық қызмет пен өзін-өзі басқару, өзін-өзі ұйымдастыру жағдайындағы біліктілікті қажет етеді. Өйткені қазіргі жас буын - еліміздің келер күнгі келбеті. Бұл жөнінде Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев: «Ғасырлар мақсаты – саяси-экономикалық және рухани дағдарыстарды жеңіп шыға алатын, ізгіленген ХХІ ғасырды құрушы іскер, өмірге икемделген, жан-жақты жеке тұлғаны тәрбиелеп қалыптастыру», - деген тұжырым жасады. Ол үшін бүгінгі оқу үрдісіне сай педагогикалық шеберлік қажет. «Педагогтік шеберлік – дарынды талант емес, үйрену, ізденудің нәтижесі. Мұғалім шеберлігі жайлы жазылған дайын қағида жоқ, болуы да мүмкін емес. Адамның өзіне-өзі өмір бойы қоятын және оған әрдайым жауап іздейтін санаулы сұрақтары болады екен. Мен үшін сол мәңгі сұрақтың бірі де біре-гейі - Мұғалім деген кім? Алдымен осы сұрақтың жауабын тағы да бір айқындап бағайық. Мұғалімге тән ең бірінші қасиет – баланы құрметтеу. Оның адамшылық ар-ожданын, намысын, тұлғасын жасына қарамай силау, құрмет тұту.

Бұл мұғалімнің терең дүниетанымы мен үлкен жүрегінен келіп шығады. Ал ХХІ ғасырдың нағыз ұстазы қандай болмақ керек? Әрине, ол өз кәсібінің майталманы, осы мақсатқа рухани күш-жігерін, парасат-қуатын салу керектігі айтпаса да түсінікті. Бұл - әркімнің қолынан келе бермейтін, ерекше талантты қажет ететін, бай қиялды адамға тән қасиет. Сондай-ақ ұстаз күнбе- күнгі өзінің көп қырлы еңбегінде мазмұны әр түрлі кездейсоқ жайттардың туындап отыратынын алдын ала сезіп, болжап және оның оң шешімін табуға дайын болуға тиіс. Сондықтан да ұстазды әр баланың жан-дүниесін танып-білуші әрі оны жеке тұлға етіп қалыптастырушы, ел болашағының мүсіншісі деуге болады.

«Ұстаз» сөзінің 2 түрлі сипаты бар. Бірі – белгілі пәннен сабақ беретін оқытушы да, екіншісі – жоғары беделді адамдарға ықпал етуші дана адам. Мектептегі ұстаз – баланың екінші ата-анасы, болашаққа айқын жол сілтер ақылшысы. Оның мейірімге толы жүрегі шәкірт бойындағы талай ағаттықты кешіре біледі. Оның бойындағы білім мен ақыл, ойының қуаты талай тентекті жуасытып, небір еркені сабасына түсіреді, тәртіпке баулып, есейтіп, ержеткізеді. Сондықтан әрбір шәкірт өзіне үлгі-өнеге болған сүйікті мұғалімін ұстазым деп атайды.

Осы тұста Абайдың: Ақырын жүріп, анық бас,

Еңбегің кетпес далаға.

Ұстаздық еткен жалықпас,

Үйретуден балаға,- деген өлең жолдары еріксіз ойға оралады. Егер әр шәкірт өмірде бір кірпіш болып қаланып, ұстаздан шәкірт озып жатса, төккен тер мен адал еңбектің ақталғаны емес пе ?!

Қазіргі білім беру саласы қызметкерлерінің алдында тұрған басты проблема – жаңа формацияның жаңа ұстазын қалыптастыру. Жаһандану дәуірі – әлемдегі елдердің бәсекелестік жағдайында халықаралық деңгейде өзара кірігу үрдістерінің жандану дәуірі де болғандықтан, білім – пайдалы инвестиция саласы ретінде еліміздің экономикалық, әлеуметтік және саяси

даму тұрақтылығын қамтамасыз етеді. Елбасымыз: "Біз білім-ғылым саласында бәсекеге қабілетті болмасақ, өз мақсатымызға жете алмаймыз. Барлығы мектептен, ал Қазақстан үшін ауыл мектебінен басталады", -деген болатын. ХХІ ғасыр ұлттық бәсеке, ақпараттық сайыс, инновациялық технологиялар, күрделі экономикалық реформалар сияқты көріністерімен ерекшеленеді. Сол кезеңге сай интеллектуалды, дені сау, ой-өрісі жоғары дамыған, халықаралық деңгейге сәйкес білімі бар азаматты тәрбиелеу- әр мұғалімнің міндеті. Мұғалім – барлық білім беру жүйесінің негізі, жаны және жүрегі. Мұғалімнің негізгі басты мақсаты - рухани бай, іздемпаз, адамгершілігі мол адамды қалыптастыру болып табылады. Қазіргі заманғы мұғалімдер информатор, бақылаушы, тексеруші, жазалаушы қызметін тастап, керісінше ізденуші, зерттеуші, технолог, өнертапқыш, шығармашылықпен жұмыс істейтін жаңашыл болу керек. Оқушыны субъект ретінде қарастырып,оның өзін-өзі тануына жол ашу, жеке тұлға бойындағы қасиетті дамыту, «Мен» менталитетін қалыптастыру, білім мен тәрбиені жеке тұлғаға қарай бағыттау-бүгінгі таңдағы мұғалімінің кезек күттірмейтін қасиетті міндеті. Мұғалімінің өзі жеке тұлғаға көтерілмей, мұндай зор мақсатқа жетуі мүмкін емес Елбасымыз Н. Назарбаев: «Ұстаздықтың алдына қойған міндет өте ауқымды: білім жүйесін іштей қайта құру және сол арқылы бүкіл қоғамдағы ағарту жүйесінің барлық аймағын өзгерту. Ол үшін ішкі қайта құру қажет: құрылымдық, қызметтік, құндылық. Жаңа ұрпақ мұғалімдерінің, андрагогика мен акмеологияның, психологиялық-педагогика мен гумандық педагогиканың міндеті– білім жүйесінің ішінен қайта құрудың мүмкіндіктерін іздестіру – адами рухани бастаулардың тазалығын тексеру. Мұнда этика мен адамгершілік дүниені біртұтас қабылдауға бағытталған рух философиясының рухани ісі. Ұстаз өзінің адамгершілік этикалық парызын орындауға тиіс. Білімді түрлендіруде, білім беру үрдісін реформалауда зерттеуші мұғалім жаңа формация мұғалімі ретінде орталық тұлға болып табылады. Қазіргі заман мұғалімі – рухани дамыған әрі әлеуметтік тұрғыдан есейген, педагогикалық құралдардың барлық түрлерін шебер меңгерген білікті маман, өзін-өзі әрдайым жетілдіруге ұмтылатын шығармашыл тұлға. Ол жоғары білімді шығармашыл тұлғаны қалыптастырып, дамыту үшін жауапты» деген. Мұғалімнің кәсіби білігін шыңдаудың үздіксіздігі оның шығармашылық қабілетінің дамуының кепілі және өзіндік жеке педагогтік тәжірибесінің дамуының алғы шарты болып табылады.

Ұстаздың кәсіби шеберлігінің негізі, **біріншіден**, мұғалімнің өмірге көзқарасы, оның идеялық наным. **Екіншіден**, пәнді жетік білуі, ойын оқушыларға жеткізу үшін жан жақты, терең дайындықпен баруы, оқушылар бойына әдеп, әдет, дағды сияқты жақсы қасиеттерді сіңіруі, моральдық нормаларды білуі. **Үшіншіден**, оқыту мен тәрбиелеудің әдіс тәсілдерін міндетті түрде меңгеру. Білім берудің ұлттық моделіне көшкен қазіргі мектепке ойшыл, зерттеуші, практикалық қызметте педагогикалық үйлестіруді шебер меңгерген психолог педагогтік диагностика қоя білетін іскер мұғалім қажет. Күнделікті іс тәжірибеде мұғалімнің кәсіптік білімін көтеруіне мектеп ішінде де жағдай жасау керек. Ол үшін мектепте ғылыми әдістемелік кеңес пен бірлестіктердің

және зертханалардың жұмыс істеуі тиіс. Бүгінгі өмір талабына сай ұстаздардың біліктілігі мен білімділігін шыңдап отыратын жоғарыда атап өткен мәселелермен қатар, әр мектепте интернет жүйесі барлық сыныптарға қосылып жұмыс істеуі жөн шығар. Сондықтан да белгілі бір әдісті немесе іс шараларды іске асырмас бұрын мұғалімнің әдістемелік жұмысының мазмұнын анықтаған жөн. Ол үшін мұғалімнің жалпы мәдениеттілік даярлығы, әдістемелік, зерттеушілік, кәсіптік адамгершілік, тәрбиелік мәдениеті, диагностикалық және басқару мәдениетінің жиынтығы арқылы кәсіптік педагогикалық деңгейін зерттеу қажет.

Интеграция мен ғаламдастыру қатар жүріп келе жатқан бүгінгі таңда мектептегі жеткіншектерге білім берудің сапасы мен деңгейін жан- жақты көтеру жаңаша ойлайтын, оқыту мен тәрбиенің жаңа технологиясын күнделікті жұмысында қолдана білетін ұстаздардың ғана жұмысы жемісті болмақ. ХХІ ғасыр ұстазының тұлғасы мен іс әрекетін жүйелі ұғыну үшін оған жаңа теориялық методологиялық негізде талап қойылуға тиіс. Осы жолдағы алғашқы қадам, ауыл мұғалімдерін арнайы әлеуметтік кәсіби топ деп қарай отырып, оларды зерттеу бағытында психологиялық педагогикалық және әлеуметтік ілімдердің біріктірілуі қажет. Міне, осындай жағдайларды ескере келіп, оның кәсіптік мәдениетінің өрістеуіне жан -жақты көмек, көңіл бөлу, жағдай жасалуын ескерген жөн.

Жақсы мұғалім — бұл қай кезде де ең алдымен кәсіби деңгейі жоғары, интеллектуалдық, шығармашылық әлеуеті мол тұлға. Ол оқытудың жаңа технологияларын өмірге ендіруге дайын, оқу-тәрбие ісіне шынайы жанашырлық танытатын қоғамның ең озық бөлігінің бірі деп есептеледі. Және солай болуға тиіс. Білім берудің мақсатын айқындау үшін Жүсіпбек Аймауытовтың мына сөздерін еске алған жөн: "Мектеп бітіріп шыққан соң бала бүкіл әлемге, өзгенің және өзінің өміріне білім жүзімен ашынған саналы ақыл көзімен қарай білсе, міне, білімдендірудің кездейтін түпкі мақсаты — осы. Мектеп осы бағытта баланың келешекте жетілуіне мықты негіз салуы керек". Сондықтан да ұстаз алдындағы басты міндет ХХІ ғасырдың есігінен еркін енетін, дүниежүзілік мәдениетті танитын, төл мәдениетін құрметтей білетін, рухани дүниесі бай, интеллектуалдық өрісі кең, білімі жоғары, құқықтық құжаттық мәдениеті, білімді, жан жақты ақпараттандырылған заман талабына сай белсенді ұрпақ тәрбиелеу Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау - әр мұғалімнің борышы. Ол - өз кәсібін, өз пәнін, барлық шәкіртін, мектебін шексіз сүйетін адам. Осы іске деген қызығушылық пен сүйіспеншілік қана оны небір қиын әрекеттерге жетелейді, іске батыл кірісуге септігін тигізеді. Нәтижесінде бір емес, бірнеше жас жүрекке мәңгі ұстаз болып қалады. Біздер, мұғалімдер, күнделікті өмірдің жай ғана адамы емес, болашақты құрушыларды, адамзаттың сәулетті болашағын жасаушыларды тәрбиелеп отырғанымызды ойласақ, мұғалім мұратының қандай болатыны өзінен-өзі айқын. Осыған байланысты ұстазға тән мынадай сипаттарды даралап көрсетуге болады: - Дүниетанымдық көзқарасы, сенімі - Қызметке бейімділігі - Кәсіптік білімі мен біліктілігі - Қамқорлық көзқарас, сүйіспеншілік сезім -

Ұйымдастырушылық қабілет - Заманға сай жаңашылдық Осындай даралық қасиеттер ұстаздық бақытқа жеткізеді. Бақыттың үлкені - өзінді-өзің тану. Ұстаз өзін-өзі қай уақытта таниды? Ол алдындағы шәкіртінің қияға қанат қағып, елінің азаматы болған сәтінен таниды. Білім беруде кәсіби құзырлы маман иесіне жеткен деп мамандығы бойынша өз пәнін жетік білетін, оқушының шығармашылығы мен дарындылығына жағдай жасай алатын, тұлғалық-ізгілік бағыттылығы жоғары, педагогикалық шеберлік пен өзінің іс-қимылын жүйелілікпен атқаруға қабілетті, оқытудың жаңа технологияларын толық меңгерген, отандық, шетелдік тәжірибелерді шығармашылықпен қолдана білетін кәсіби маман педагогті атаймыз.

Ендеше, бүгінгі білім мен білік бәсекелес заманда ұландарымыздың биіктен көрінуіне күнделікті ісіміздегі жаңашылдығымыз арқылы, жан-жақты берген тәрбиеміз арқылы қол жеткіземіз. ХХІ ғасыр - білімділер ғасыры. Ендеше бізге ой өрісі жоғары дамыған, зерделі, жан-жақты дамыған, парасатты ұрпақ керек екенін бір сәтте естен шығармағанымыз жөн.

Ұстаз жолы қиынырақ басқадан,
Сырларыкөпсыртқаәлішықпаған.
Шаршасада осы жолдың бойында,
Қандай рақат,шын бақытын тапса адам.

Әдебиеттер:

1. Коростылева Л. А. «Инновационные технологии в обучении школьников» СПб., 2008,
2. Грибкова В. А. «Новые технологии обучения в средней школе», М., 2007
3. Безруких М. М., Ефимова С. П. «Технологии обучения» М., 2006, 63стр
4. Жанпейісова М.М. Технология модульного обучения. Ақтобе. РИПК СО, 1999.
5. Қазақстан Республикасы “Білім мемлекеттік бағдарламасы” / Қазақстан мұғалімі. – 2000. - №33-34
6. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. М.: Педагогика. – 1989.
7. Дьяченко В.К. Новая педагогическая технология учебно-воспитательного процесса. Усть-Каменогорск.-1999.
8. Қоянбаев Ж. Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика. – Алматы,-2000.
9. Монахов В. М. Технологические основы проектирования и конструирования учебного процесса. Волгоград: - Перемена.-1995.
10. Репкина Н. В. Что такое развивающее обучение? М., 1993.
11. Педагогикалық ізденіс. – Алматы: Рауан, 1990.
12. Махмутов М. И. Мектепте проблемалық оқытуды ұйымдыстыру. Алматы : Мектеп.- 1981.
13. Шушакова Е. В. «Научно- методическое сопровождение инновационных процессов в сельской школе».

СЫНИ ТҰРҒЫДАН ОЙЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Утенова Гульнар Муратовна,
Ақтөбе қаласы, №42 орта мектебінің
орыс тілі мен әдебиет пәнінің мұғалімі

«Оқыту өмірге дайындау емес, өмірдің өзі»

Дж.Дьюи

Жаңа педагогикалық технологияны тиімді меңгеру – мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтық қабілетінің қалыптасуына ізгі әсерін тигізіп, өзін-өзі дамытуға көмектеседі.

Мектепте оқытуды ұйымдастыратын бірден-бір нұсқа сабақ болса, сабақтың нәтижелі болуына ықпал ететін нұсқа – сол сабақты өткізудің әр түрлі әдіс-тәсілдері, яғни жаңашыл сабақ. [3,Б.2]

Қазіргі кезде оқу-тәрбие жұмысының тиімділігін арттырудың сын тұрғысынан ойлау бағдарламасы тәжірибеге енгізілді. Ол – сынап қарау емес, оқушының шыңдалған ойлау әрекеті.[4,Б.18] Сын тұрғысынан ойлауды дамыту бағдарламасы – әлемнің түпкір- түпкірінен жиылған білім берушілердің бірлескен еңбегі. Жобаның негізі Ж.Пиаже, Л.С.Выгодский теорияларын басшылыққа алады.

Қанзастан бастап Қазақстанға дейінгі, Мичиганнан Македонияға дейін мектеп мұғалімдері мен университет оқытушылары өз оқушыларының бойына сыни тұрғыдан ойлау қабілетін сіңіруге ұмытылады. Біз сыни ойлауды ерекше, теңдессіз, ХХІ талаптарын жақсылап орындап шығуға мүмкіндік беретін және оқып үйренгендерімізді тереңірек түсінуге көмексетінін білеміз. Дей тұрғанмен де, *сыни ойлау дегеніміз не?* Бұл терминге анықтама беру оңай емес: ол қабілеттер мен құндылықтарды және түрлі әрекеттер сияқты әр түрлі өлшемдерді қамтиды. Терминнің анықтамасын айтпастан бұрын сыни тұрғыдан ойлауға жатқызуға болмайтын ой әрекетінің бірнеше түрлерін қарастырып өтейік. Жай ғана есте сақтаудың сыни ойлауға жатпайтындығымен келісуге тура келетін шығар. Есте сақтау маңызды ойлау операциясы да, онсыз сабақ процесін көз алдымызға елестету мүмкін емес, бірақ сыни ойлаудан оның түбегейлі айырмашылығы бар. Әрқайсымызға қарағанда компьютердің есте сақтау қабілеті ерекше, бірақ оның есте сақтау қабілетінің сыни ойлауға жатпайтынын түсінеміз. Ал сыни тұрғыдан ойлау болса, жаңа идеялар тексеріліп, бағаланғанда және дамып, қолданылғанда іске асады. Фактілерді есте сақтау мен идеяларды түсіну сыни тұрғыдан ойлаудың алғы шарттары болып табылады, дегенмен олар жинақталғанда да сыни ойлау құра алмайды. [1, Б.106,107]

Сыни тұрғыдан ойлау жобасы ерекше, өйткені ол – ұзақ мерзімді, бір мезгілде әр түрлі 24 және экстраординарлы елдердің Орталық және Шығыс Европа мен Орта Азиядағы көпұлтты мектептерін қайта құру үшін қолданған жоба. Бұл жоба әлемнің түкпір-түкпіріндегі университет оқытушыларымен

бірге барлық деңгейдегі мұғалімдерді мектептерде елеулі өзгерістер енгізуді талдау және жүзеге асыру үшін біріктіреді.[1,Б.4]

Alvermann, Smith and Readence, Anderson, Hierbet, Scot and Wilkinson, Pearson and Fielding, Rosenblatt және тағы да басқа еңбектерін басшылыққа ала отырып, «Оқу мен жазу арқылы сыни тұрғыдан ойлауды дамыту» 3 фазасы анықталған. 3 фаза өздерінің қызметтеріне байланысты аталады: Қызығушылықты ояту, Мағынаны тану, Ой толғаныс.

Алғашқы фаза - Қызығушылықты ояту оқушылардың бұрынғы білімдері мен сезімдеріне немесе әсерелеріне еніп, жаңа білімге мазмұн қалап, тапсырмалар жөніндегі жеке және топтық түсініктерді қалыптастыруларына көмектеседі. Осы алғашқы фазада оқушылар бірінші рет болашаққа көз жүгіртіп, ұғынып, жаңадан таныстырылған тақырыптарға зерттеу жүргізу үшін өз алдарына мақсат қояды. Қызығушылықты ояту - оқушылар үшін сабаққа қатысудағы алғашқы қадам. Олар өз еркімен саналы түрде алға жылжитындықтарын немесе үйретілетін тақырыпқа енетіндіктеріне шешім қабылдайды. Сонымен қатар оқушылардың жаңа идея мен мәліметтерді үйренуге және оны өзіндегі білім негізімен ұштастыруда іштей немесе сырттай белсенді болатын, болмайтындықтарын шешуі де алғашқы фазада іске асады.

Дәстүрлі оқытуда қызығушылықты ояту көбіне қалып кетіп жатады. Мұғалімдер оқушылар мектепке дайындалып келеді деп ойлайды. Солай болады, бірақ көп жағдайда ең алдымен не күтілетінін анықтап, оқушының қызығушылықтарын оятып алып, бұрынғы құрылым мен білімді санасына сіңіріп, тек сосын ғана ары қарай үйренетіндей орта құру керек.

Ал мағынаны тану фазасы болса, оқушылар жаңа мәліметпен, идеямен немесе жаңа мазмұнмен кез келіп қалғанда іске асады. Сабақты басқаратын талқылау, кітап оқу, видео, өнер қойылымдары немесе басқа да нұсқау әдістерінің қай қайсысы болмасын осы 2-фаза оқушыларды ақпараттар мен мазмұнмен кездестіреді. Бұл фазадағы оқушының міндеті-мазмұнмен айналысып, жаңа идеяның бұрынғы білім мен сенімдермен байланысқандығы жөнінде хабардар болу. Тиімді түрде білім алу үшін оқушылардың сабаққа мақсаткерлікпен, ойлампаздықпен, өзінің түсінгенін бақылай, жаңа ақпараттарға дұрыс жауап қайтара отырып және оны белсенді басқарумен қатысуы қажет. Мағынаны тану фазасында оқушылар жаңа білімді бұрынғымен біріктіре отырып және ақпараттың жаңа мазмұнға қолданбалылығы мен қолайлылығын қарастыра отырып, белгісізден белгіліге қарай жүретін ақпарат пен идеяның маңыздылығы жөнінде шешім қабылдаулары қажет.

Ой толғаныс – үйрету үрдісінің соңғы фазасы болады да, бұл кезде оқушылар алған білімдерін сыртқа шығарып, түсінгендерін өз сөздерімен жеткізіп бере бастайды. Оқушылардың алған білімдері ұзағынан, мазмұнды болып, шындыққа ұласу үшін бұрынғы мәліметтерімен жаңа мәліметті біріктіре алудағы уақытпен, құрылыммен қамтамасыз ету – бұл фазаның мақсаты. Бұл фаза саналы талқылаулар мен білімді тәжірибеде қолдану, жаңа идеялар мен ұғымдарды жинақтаумен, мазмұн жөніндегі өздерінің ашық ұсыныстарымен немесе келесі бір зерттеуді бастауға шақырумен айғақталады. Бұл үйрену жеке

сипатқа ие болатын сәт. Ой толғаныс фазасында үйренуші жаңа білімді өз меншігіне алады. Оқушылар ойын нақтылайды, достары мен мұғаліммен кері байланыста отырып, мәліметтер жинағы мен құрылым мағынасын сынақтан өткізеді. Оқушылар осы процеске жетпейінше олардың үйренетіндері бар болғаны біреудің идеясы немесе сенімі. ҚМО құрылымы үйрету процесін түсінудің үлгісімен қамтамасыз етеді және оқушыларды үйретудің ең жақсы жолын көрсететін нұсқауды ұйымдастырудың механизмі ретінде қызмет атқарады. Бұл мұғалімдер өз сабақтарында қолданған және түрлі құрылым фазаларының мақсаттарына жетуге көмектескен стратегияларды біріктіре алатын үлгі.

Сын тұрғысынан ойлау саласында қызмет ететін мұғалімдер шыдамдылық пен басқаны таңдай білу және өз көзқарасына деген жауапкершілік секілді өнімді ой алмасуға өте қажет болатын сапаларды өңдеуге ерекше назар аударады. Осылайша мұғалімдер сабақ процесін сынып бөлмесінен тыс жүріп жатқан шындық өмірге едәуір жақындата алады. Кез келген педагогикалық қызмет идеалды қоғам құруға бағытталады, осы жағынан алғанда сын тұрғысынан ойлау негізінде тәрбиеленіп жатқан мектептердегі бір сыныптың өзі үлкен мақсаттарға жетуге жасалған қадам болып табылады. [1, Б.114-115]

Сыни тұрғыдан ойлау – бұл біздің білімдегі жетістіктерге жетуімізге мүмкіндік беретін ерекше қабілет.

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» стратегиялары сабақтарда баланың танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал ететін, оқушылардың – оқуды қызықты, жеңіл өтетіндігін, ұжымды бірлесіп жұмыс жасауға үйрететіндігін, білімнің тереңдігі әрі тиянақтылығы артады.

Әдебиеттер:

1. Әрекеттегі RWCT философиясы мен әдістері. С.Мирсеитова мен Ә.Іргебаева. Қазақстан Оқу Ассоциациясы. «Кәсіби даму мектебі» сериясы. – Алматы: ИздатМаркет, 2004.-264 б.
2. Жарқынбаев С.Д. ХХІ ғасыр мұғалімі. 2005ж.
3. Бұзаубақова К.Ж. Жаңа педагогикалық технология. 2003ж

ОҚЫТУДЫҢ БЕЛСЕНДІ ТҮРЛЕРІН ҚОЛДАНУДЫҢ ДӘЛЕЛДЕРІ

Шабакова Сауле Жузжасаровна,

*Биология пәні мұғалімі, Айдархан жалпы
орта білім беретін мектебі, Батыс Қазақстан облысы,
Жаңақала ауданы, Жаңажол ауылы*

Бүгінгі әлем дамуының жаңа ұстанымдары білім беру жүйесіне күн сайынғы экономикалық, әлеуметтік және мәдени өзгерістерге мейлінше бейімделуді талап етеді. Жаңа заман талабы әр мұғалімге өзіне де, өзгеге де жаңа көзқараспен қарауға, жаңашылдыққа ұмтылуға, ізденіспен жұмыстануға

жол ашуда. Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасынан күтілетін нәтижелер оқушылардың қалай оқу керектігін үйретіп, соның нәтижесінде еркін, өз ойларын нанымды жеткізе алатын, ынталы, сенімді, сыни көзқарасы жүйелі дамыған, қазақ, орыс, ағылшын тілдерін еркін меңгере алатын, сандық технологияларда құзырлылық танытатын оқушы ретінде қалыптасуын көздейді. Қазіргі әлемде болып жатқан қарқынды өзгерістер әлемдік білім беру жүйесін қайта қарау қажет екендігін паш етті. Қарқынды өзгеріп жатқан әлемде білім саласындағы саясаткерлер үшін де, соның ішінде мұғалімдер үшін де ең басты, маңызды мәселе болып отырғаны: «XXI ғасырда нені оқыту керек?» және де «XXI ғасыр оқушысы қандай болу керек?» деген мәселе алдында тұр. Әлемдік өркениетке сай сапалы білім беру және ақпараттық интеллектуалдық ресурстарды өз бетімен ала алатын, талдай білетін, идея бере алатын, үнемі даму үстінде болатын, жауапты шешімдер қабылдауға қабілетті жеке тұлға қалыптастыру болып отыр. Білім беру үрдісін заман талабына сай жақсартудың бір жолы-инновация яғни, білім алу жолындағы жаңалықтарды үйрету, қабылдау, бағалау және қолдану үрдісін басқару. Қазіргі таңда еліміздегі білім беру жүйесінің ең басты міндеті - білім берудің ұлттық модуліне көшу арқылы жас ұрпақтың білім деңгейін халықаралық дәрежеге жеткізу. Заман талабына сай пән мұғалімі ғана болу аз, мұғалім - ұстаз, иноватор, иннотехник болуы тиіс. Мұғалім өзі иннотехник (инновациялық технологияларды жетік меңгерген педагог) дәрежесіне көтерілу үшін инновациялық технологияларды меңгеру керек, содан кейін пән бойынша қандай тақырыпқа пайдалану керектігіне тиімді зерттеу жүргізу. Шебер ұстаз соның бәріне төтеп беріп, ешқандай әрекетке жол бермей, сабақ үрдісін түрлендіріп отырады. «Өмір бойы азық боларлықтай білім беру идеясы» идеясының енді «өмір бойы өздігінен үйрену» ұстанымына өзгеруі.

Күні кеше ғана ең басты мақсат оқушыларға қандайда да болсын білім қалыптастыру, яғни ақпараттар мен мәліметтерді есінде сақтау қажет еді, ең басты мәселе «білу» еді. Қазір білім игеру процесінің ең басты мәселесі мен мақсаты оқушылардың белсенді әрекеттерін ұйымдастыру болып табылады. Белсенді әрекеттер арқылы шәкірттер білімді өздігінен меңгеріп үйренеді. Негізгі қағида «не білу» емес, «не жасай білу». Тұлғаның тек білімді болуы бүгінде жеткіліксіз. Білім беру жүйесінің мақсаты-өзіне-өзі есеп беріп, ойлары мен әрекеттерін талдай білетін, өзін-өзі бағалай алатын, өзінің мүмкіншіліктерін мен қабілеттерін жүзеге асырып, өркендей білетін жауапкершілігі жоғары тұлға қалыптастыруға мейлінше тиімді жағдайлар жасау. Белсенді оқыту өздігінен білім алуды дамытады. Қазіргі таңда кәсіби күзіреттілігі мейлінше терең мұғалімдерді даярлау мақсатында курстар ұйымдастырылған. Сондай курстардың бірі Алматы қаласындағы «Өрлеу «БАҰО АҚ ФИЛИЯЛЫ ҚР ББЖ ҚБАРИ мұғалімдердің біліктілігін арттыруда үлкен үлес қосып отыр. Өзге әріптестерім сияқты менде заман көшінен қалмай, өз біліктілігімді арттыру мақсатында екінші (негізгі) деңгейлік курсты аяқтадым. Үш айлық курстың аясында мектептерде білім беру жүйесі өзгеріп

жатқанын байқадым. Бұл өзгерістер әрине қоғамға мұғалім арқылы жететінін әр бір педагог білуге міндетті. Мұғалімге өмірге жаңа көзқараспен қарау сәті келді. Оқытудағы Кембридждік тәсілдің маңызы өте зор. Орта білім беру жүйесінде әлемдік жоғары деңгейге қол жеткізген анағұрлым танымал әдістемелері арасында сындарлы(конструктивті)теорияға негізделген тәсіл кең тараған (Hattie,2009).Сындарлылық теориясына негізделген оқытудың мақсаты –оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту,алған білімдерін сыныптан тыс жерде ,кезкелген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету. Бағдарламаның оқу нәтижелері мектептегі барлық оқушылардың оқыту тәжірибесін жетілдіру мақсатында іс- әрекеттегі зерттеу жүргізу және практикасын дамыту мақсатында инновациялық оқу тәжірибелерін зерттеу және бағалау.Жаңа тәсілдер қолдану стратегияларын қамтитын бағдарламалар мұғалімдердің оқу үрдісінде нәтижеге жетуіне өз ықпалын тигізуде.Екінші деңгей бағдарламасы бойынша жаңа форматтағы сабақтардың құрылымына қарағанда бұрынғы дәстүрлі сабақтардан көптеген айырмашылықтары бар екендігі анық көзім жетті. Негізінен, оқушыларға жаңа әдіс-тәсілдер арқылы білім игеру ұнады. Оқушылар сабақта не оқылатынын, нені білу керектігін, ненің маңыздылығын түсініп сезінеді. Сабақтың қызықты да пайдалы болғандығын, көп мәлімет алғанын олар өздерінің тілек-ұсыныстарында жеткізіп отырады. Жаңа әдіспен сабағымды өткізгеннен-ақ маған да, оқушыларым үшін де әсері мол сабақ болды. Бұрынғыдай дайын білім берген жоқпын, оқушыларға бағыт беру нәтижесінде оқушылар білімді алу үшін топта, жеке жұмыс жасап барып өздері игерді. Сабақты жаңа тәсілмен өткізу арқылы сыни тұрғыдан ойландыра отырып, оқушылар бір-бірінің және басқа оқушылардың идеяларын құрметтеуді және бағалауды үйренді; әңгімелесу мен ой елегінен өткізу арқылы ойын жинақтай алады.Қолданып жүрген әдіс-тәсілдерімнің барлығы да бұрынғыдан айырмашылығы өте көп. Бұрын сабағымда оқушылар тек ауызша бір,екі оқушы ғана жауап беріп, жаңа сөздерді,анықтамаларды жазып және өзім бағалап, бақылау жүргізетінмін. Ал қазіргі сабақтарымда оқушылардың белсенділігін және қызығушылықтарын арттыратын диалогтік әңгіме, рөлдік ойындар, жұптық жұмыс, өз бетінше тақырыпты меңгеру ,АКТ әдістерін пайдаланған кезімде мен оқушылардың сабаққа ынталарының артқанын байқадым. Әр сабағымда оқушылардың сөйлеу деңгейін,танымдық қызметтерін жақсарту мақсатында постер қорғау, сөздерді сәйкестендіру, суретті сипаттау, жасырын сөзді табу тапсырмаларын беріп отырамын. Алдымен сыныптағы ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру үшін ,сергіту сәтімен бастаймын. Сабақ барысында жұп болып жұмыстанады. Сондықтан да жұптарын табу мақсатында түрлі тапсырмалар беріледі. Мысалы: бір оқушы ұғым, ал екінші оқушы анықтамасы бойынша бір – бірін сәйкестендіріп тауып алады. Басында жақсы оқитындардың қасына отырамын - деп өзіне сенімсіздік тудырған балаларда болды. Оларды формативті бағалау арқылы қолдап отырғанын байқағаннан кейін,еш қиындықсыз қалыптасты. Мысалы: «Өсімдік мүшелері.Тамыр» тақырыбында сабақ бастамас бұрын өсімдік мүшелері арасындағы байланыс туралы оқушылар білімін жүйелеу

ұжымдық ойлау тәсілдерін белсенді қолдану арқылы оқушыларды проблемалық жағдайға кіргізу мақсатында Табиғатта қандай денелер бар? Жоғары сатыдағы өсімдіктер немесе гүлді өсімдіктер деп неге атайды? Бұл сұрақтар оқушыларға білімді даяр бермей, олардың алдында бір проблемалы міндет қойып, соны өздері шешуіне бағыттады. Оқушылар бүгінгі тақырыптың негізі өсімдік мүшелері тамыр, сабақ, жапырақ, гүл, жеміс, екенін анықтады. Мағынаны тану бөлімінде I топ «Тамыр», II топ «Тамырды типтері», III топ «Тамыр жүйесі» болып топта жұмыс жасады. Оқушылар топтық әңгімеге қатысады, яғни топта оқулықтан мәтінді оқып, топпен талқылап, әр оқушы өз ойын ортаға сала отырып, қағазға түсіру барысында оқушылар өзара ақылдасады, нені жазу керектігін шешеді. Кейбір оқушылар топты басқарып, көшбасшылық қабілетін танытты. Мұнда шағын топтар арасында өзара оқыту болады. Топ мүшелері ынтымақтастықта жұмыстанды. Оқушылар сұраққа жауап бермес бұрын топта пікір айтылды, ұсыныс, талдау жасалып, қорытынды ой шешім қабылдады. «Білімінді сына» стратегиясында әр топқа тапсырмалар берілді. 1) Қандай өсімдік кіндік, шашақ тамырлар жүйесіне жатады? 2) 1-3 қандай тамырлар бейнеленген? 3) Берілген өсімдіктің тұсындағы санын дәл келетін тамыр жүйесінің бағанына жазындар. Оқушылар топта тапсырмаларды орындау барысында алған білімдерін қолдана отырып өсімдіктің тамыр типтерін, өсімдіктің тамыр жүйесін ажырата алды. Бұл тапсырмада оқушылардың зерттеушілік қабілеттері ашылды. Зерттеу жұмыстарын талдау барысында оқушылардың білім алуы, тыңдауы және сөйлеуі арасында байланыс анықталады. Барнс (1976) пен Мерсердің (2000) айтқандай, зерттеушілік әңгіме – мұғалімдердің оқушыларды әңгімеге тарту кезінде дамыту қажет болып табылатын әңгіме түрі. Зерттеушілік әңгіме барысында оқушылар өз сыныптастарымен шағын топтарда жұмыс істеді. Олардың ортақ проблемалары болды, бұл мәселе бойынша бірлескен түсінік қалыптастырды, идеялармен пікір алмасып, бір-бірінің идеяларын талқылады, баға берді, ұжымдық білім мен түсінік қалыптасты. Бұл жерде оқушылар бірге ойланды. Оқушылар әңгімеге барысында, өз ойларын дауыстап айтты, болжамдар ұсынып, талқылады. Талқылау кезінде олар «мүмкін», «егер», «бәлкім» деген сияқты сөздерді қолданып, өз идеясын дәлелдеу үшін «сондықтан» деген сөзді пайдаланып, топ тарапынан қолдау қажет болғанда «Солай емеспе?» деген сұраққа сүйене жұмыстанды.

Топтық жұмысты «екі жұлдыз, бір тілек» арқылы формативті бағалау немесе өзімді қалай бағалаймын деген бөлімінде мен көмектестім, маған көмектесті, бүгінгі тақырыпты түсіндім, дұрыс түсіне алмадым сондықтан өзімді жақсы, өте жақсы, орташа деп бағалаймын деп өздеріне баға қойды. Кері байланысты төмендегі сұрақтар негізінде алып

отырамын:

- Бүгінгі сабақ саған ұнады ма?

- Бұл сабақ қаншалықты қиын болды?

- Бүгінгі сабақтың соңында қандай сезімде болдың?

Бірінші сұрақтың жауабы, оқытудың жаңа әдістерін сабақта қолдана бастағаннан –ақ оң бағасын алды. Екінші сұраққа оқушылар көбіне – қиын емес, кейде – қиын, бірақ сабақты игерген сияқтымын , қиын, соған қарамастан тапсырманы орындай алдым деп жауап береді. Сабақтарда сынып оқушылары өзара білімін дамыту мақсатында бірлескен сұхбатынан: оқушылар бірін – бірі оқытып, пікірлесіп, ой бөлісіп, әңгімелескенін байқаймын. Оқушылар сабақта не оқылатынын, нені білу керектігін, ненің маңыздылығын түсініп, сезінді.Сабақтың қызықты да пайдалы болғандығын, көп мәлімет алғанын олар өздерінің тілек-ұсыныстарында жеткізіп отырады. Сабақта осы меңгерген білімін ертең керекті жерінде қолдана алса, менің нәтижеге жеткенім. Ал сабақтың нәтижелілігі – ұстаз үшін үлкен жетістік. Өйткені менің шәкірттерімнің білімді, зиялы, білікті, жан-жақты тұлға болып қалыптасқанын қалаймын. Қорыта айтқанда білім берудегі Кембридждік тәсілдің маңызы өте зор. Бұрын біз қолданып жүрген сұраққа жауап алу мақсатындағы қалыпты

әңгіме стилінің оқушылардың ойлау деңгейлерін шектеп келгендігіне көзім жетті. Оқушыларыма бұрынғыдай дайын білім берген жоқпын, оқушыларға бағыт беру нәтижесінде оқушылар білімді алу үшін топта, жеке жұмыс жасап барып өздері игереді. Сабақты жаңа тәсілмен өткізу арқылы білімге құштарлықтары дамып және сыни тұрғыдан ойлануды, басқа оқушылардың идеяларын құрметтеуді және бағалауды үйренді. Баяндамамды қорыта келе адамның санасына ой сала білген бұл бағдарламаның басқа бағдарламадан артықшылығы әркімнің кемшілігін өзіне анықтатып,өзіне жөндетуінде деп білемін.

Әдебиеттер:

1. Әлімов А .Интербелсенді әдістерді жоғары оқу орындарында қолдану. Оқу құралы. Алматы ,20013
2. Абдуллина . Г Интерактивті оқыту таным белсенділігінің қазіргі бағыты. 2009
3. Оқытудың инновациялық әдістемелері мен технологияларын жоғарғы оқу орындарында қолдану тәжірибесі. Оқу-әдістемелік құрал.А.Әлімовтың жетекшілігімен. Алматы, 2010
4. «Мұғалімдерге арналған нұсқаулық» Екінші (орта)денгей . Бірінші басылым. 2012

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ МОНИТОРИНГА ОЦЕНИВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГОВ

Шамелова Гульбадан Оразаевна,
*Учитель математика СОШ №2
им. М. Ауезова с. Чапаев Акжаскского
района Gulbadan_1965@mail.ru*

В современных условиях реализации среднего образования третьего поколения средством эффективного принятия управленческих решений в условиях информационной недостаточности стал мониторинг, предполагающий перманентное наблюдение, измерение и отслеживание состояний объектов и субъектов образовательного процесса, анализ состояния и видов деятельности педагогов и обучаемых, посредством сопоставления результатов обучения с заданными целями, прогнозирование изменения состояния процесса обучения в учреждении среднего образования с целью совершенствования качества образования.

Качество образования в учреждениях системы среднего образования может повыситься, а профессиональное развитие педагога будет результативным, если мониторинг оценивания деятельности педагогов станет не только инструментом измерения и оценки, но также эффективным средством управления образовательного процесса. Это станет возможным, если: мониторинг оценивания деятельности педагогов будет являться циклическим процессом, координирующим деятельность всех заинтересованных сторон в вопросах достижения соответствия качества образования требованиям общества; мониторинг оценивания будет реализован как комплексная система наблюдения, оценки, измерения, корректирования всех видов деятельности педагога во всём их разнообразии и взаимопроникновении; технологической основой мониторинга станет реализация таких измерительных процедур, которые обеспечат комплексную оценку результирующего и процессуального аспектов образовательного процесса в учреждении системы среднего образования; принципами мониторинга станут технологичность, критериальная детерминированность, перманентность, что обеспечит такую организацию деятельности педагога, которая будет направлена на осмысленные варьирования показателей профессионального роста педагога; посредством обратной связи в процессе мониторинга будут непрерывно отслеживаться изменения показателей роста профессионализма педагога и на их основе индивидуально планироваться дидактические компоненты профессионального развития педагога. Технологической основой мониторинга оценивания деятельности педагога таким образом станет: создание информационно-технологической базы (ИТБ) мониторинга, представляющей собой ранжированную корпоративную систему, субъектами которой являются все субъекты образовательного процесса учреждения среднего образования, координирующей их совместную деятельность; поэтапность и непрерывность

мониторинга; взаимосвязь и взаимообусловленность методов и информационно-технологических средств мониторинга; управляемость и методичность деятельности; адекватная обратная связь при изменениях показателей профессионального роста педагога; результативность деятельности, ориентированная на результаты различных видов деятельности педагога, определенные критериями и показателями деятельности. При этом функциональное назначение ИТБ заключается в отображении содержания деятельности педагогов разнообразными средствами ИТ - технологий; в упорядочении содержания и форм предъявления данных, конструировании информационных потоков в системе взаимосвязей между субъектами образовательного процесса; предоставлении объективной информации по всему информационному и технологическому обеспечению учебного процесса в образовательном учреждении.

Основой методического обеспечения мониторинга при этом явится программа мониторинга, представляющая собой научно-методический комплекс, содержащий основы исследования объекта мониторинга методологического, методического и процедурного уровней. Программа мониторинга оценивания деятельности педагога выполняет следующие функции: методологическую (определение проблемы исследования; формулировка цели и задач исследования; фиксация исходного состояния изучаемого объекта; анализ параллельных исследований по аналогичной проблеме), методическую (разработка общего плана исследования, плана использования анализа информации при разработке процедуры исследования, проведение сравнительного анализа результатов мониторинга и результатов аналогичных исследований) и организационную (создание системы взаимодействия сопровождающей стороны и педагогами). В структуре мониторинга оценивания деятельности педагога выделяются этапы: информационно - диагностический, организационно - аналитический, результативно-корректирующий, критериально-оценочный. Остановимся подробнее на последнем этапе мониторинга, как наименее разработанном с точки зрения его количественного и качественного инструментария.

В последнее время педагогическая и научная общественность большинства развитых стран стала заметно интересоваться проблемой оценки качества деятельности педагога (далее ДП). При этом результатом проводимых в данном направлении научных исследований стало появление разнообразных конкурирующих методик оценивания ДП.

Определение уровня профессиональной квалификации педагога невозможно без формулировки критериев оценивания деятельности педагога и определения показателей этих критериев. Показатели уровня квалификации педагога определяются с помощью критериев, которые выступают в качестве мерила оценки результатов деятельности педагога и ее эффективности.

Такие критерии можно условно разделить на две группы: обобщенные виды деятельности педагога, охватывающие все стороны процесса обучения и обеспечивающие функционирование дидактической системы; уровень учебных

достижений обучаемых (учащихся, студентов) и профессиональных достижений педагога.

При этом подход к определению критериев первой группы связан с определением компонентов дидактического базиса образовательного процесса. Задачей здесь является выделение наиболее существенного в деятельности педагога, отражающегося в каждом дидактическом компоненте процесса обучения. Это существенное станет тем отличительным признаком, являющимся мерилom оценки квалификации педагога.

Анализ целого ряда публикаций по данной проблеме дает возможность определения наиболее типичных недостатков методик оценивания ДП. Наиболее типичным недостатком таких методик является преобладание качественных показателей над количественными. Безусловно, полная формализация качественных показателей невозможна, так как в деятельности педагога слишком много неформализуемых творческих аспектов. Тем не менее, стремление к возможности представления оцениваемых качественных показателей в виде объективных количественных данных, используя различные процедуры (замещения, групповой экспертной оценки), объективно необходимо, иначе мы неизбежно столкнемся с расплывчатостью формулировок критериев, чем порой грешат отдельные методики.

С другой стороны существует достаточно большое количество излишне формализованных методик, в которых любой компонент деятельности педагога авторы пытаются описать с помощью математических формул.

Решение проблемы объективной оценки уровня профессиональной деятельности педагога возможно путем разработки такой модели оценки инструментария, которые сделают ее комплексной, максимально объективной, охватывающей все этапы деятельности педагога.

Объектом ДП, как известно, является обучаемый (учащийся, студент), деятельность которого в свою очередь является учебно-познавательной. В качестве критерия взаимодействия педагога с учащимся выступает **стимулирование личности учащегося и его мотивация** к активной учебно-познавательной деятельности (далее УПД). Кроме того, критерием оценки такого взаимодействия может быть **организация УПД учащегося (студента)**. Взаимосвязь ДП и содержания обучения может определяться следующим критерием: **дидактическая и методическая организация содержания обучения**. Критерием оценивания организации обучающей ДП, обеспечивающей взаимосвязь со всеми компонентами ее объекта, выступит критерий - **организация и осуществление собственной деятельности в процессе обучения**. Кроме того, важным является соединение всех компонентов процесса обучения в единое целое, функционирование дидактической системы, ориентированной на достижение качественного результата. Здесь критерием оценивания станет критерий – **научно-методическое построение учебного занятия**.

Приведенные выше критерии отражают основные виды деятельности и функции педагога, так как они связаны с основными компонентами процесса

обучения. Количество критериев может быть разным, однако самыми существенными являются названные. Кроме того, большее количество критериев может усложнить определение целостного показателя педагогического мастерства, так как необходимо будет вводить дополнительные показатели для критериев оценивания различных дидактических и методических компонентов образовательного процесса. Поэтому перечисленные критерии являются достаточными и необходимыми для выявления уровня обучающей деятельности педагога, так как сущность взаимосвязей, отраженных в критериях, является дидактическим базисом.

Предлагаемые пять критериев обучающей деятельности педагога можно оценить по 10-балльной шкале, в результате чего каждого можно выделить пять показателей, объединенных в обобщенный показатель педагогического мастерства.

Таким образом, обобщенный показатель представляет собой сумму баллов по всем критериям: стимулирование личности учащегося и его мотивация; организация УПД учащегося (студента); дидактическая и методическая организация содержания обучения; организация и осуществление собственной деятельности в процессе обучения; научно-методическое построение учебного занятия.

Максимальное количество баллов – 50, а итоговая оценка - это уровень осуществления деятельности педагога, для выявления которого необходимо определить шкалу уровней деятельности педагога.

При оценивании качества обучающей деятельности педагога, нужно учитывать и уровень того результата, к которому она приводит. Кроме того, необходимо учитывать, что на качество учебного процесса влияет не только уровень осуществления деятельности педагога, но также другие факторы. Ими могут быть индивидуальные качества педагога или организационно-методические условия, в которых осуществляется его деятельность и т.д. Поэтому, помимо критериев оценивания деятельности педагога в обучающем аспекте, необходимо разработать критерии оценивания личностного профессионального роста педагога. В этом заключается особенность предлагаемого данного подхода: оценивать не свойства личности, а результаты деятельности педагога, его обучаемых, проявление личности педагога в таких результатах, которое выражается в совершенствовании им своей обучающей деятельности, качестве обучения, комплексном решении задач образования и развития обучаемых. В достижении таких результатов обучающей деятельности проявляется индивидуальность педагога. Трудность заключается именно в выделении сторон результатов обучающей деятельности педагога, являющихся наиболее важными и определяющими уровень профессионализма педагога с позиций этого аспекта. Кроме того, эффективность деятельности педагога проявляется не только в достижениях обучаемых, но и в собственно профессионально-личностных достижениях (уровень профессионально-значимых знаний, сформированность личностных качеств, готовность брать ответственность за результаты обучения и т.д.).

В качестве критериев профессионально-личностных достижений могут выступать следующие: результативность обучения; комплексное решение образовательных задач; совершенствование своей педагогической деятельности; социальная значимость личности педагога.

Оценивание по каждому критерию можно также осуществлять по 10-балльной шкале.

Профессионально-личностные показатели также связаны с основными дидактическими компонентами учебного процесса. С обучаемыми как личностями, их учебной деятельностью и комплексным объединением компонентов связаны критерии: результативность обучения, комплексное решение образовательных задач (учебных, воспитательных и развивающих). С содержанием образования связаны критерии: результативность обучения и совершенствование своей педагогической деятельности. Проявление педагога как личности определится при оценке по критерию: социальная значимость личности педагога. Оценка результата саморазвития проявляется в критерии: совершенствование своей педагогической деятельности.

Таким образом, эти профессионально-личностные (далее ПЛ) показатели являются отражением влияния всех дидактических компонентов образовательного процесса на окончательный результат профессиональной деятельности педагога.

Итоговые баллы по всем профессионально-личностным критериям дают обобщенный профессионально-личностный показатель. Обобщенный показатель педагогического мастерства в сумме с обобщенным профессионально-личностным показателем выражаются комплексным показателем. Обобщенный показатель педагогического мастерства позволяет определить уровень реализации обучающей деятельности педагога, а комплексный показатель - уровень профессионально-личностной деятельности и результатов обучения.

Максимальное количество баллов по показателю педагогического мастерства - 50, по профессионально-личностному - 50, комплексный показатель - 100 баллов. Оценка обучающей деятельности педагога (педагогическое мастерство) по каждому критерию приведена в табл. 1.

Таблица 1 - Шкала оценки по критериям педагогического мастерства

Уровень реализации

Характеристика уровня реализации ДП

Баллы

Очень низкий

Реализация слабая, допускаются грубые методические и профессиональные ошибки

1-2 Низкий. Реализация неуверенная, допускаются методические ошибки

3-4 Ниже среднего. Формальная реализация, неосознанная, с отдельными ошибками

5 Средний. Осознанная умелая реализация, но без творчества

6 Выше среднего. Осознанная уверенная реализация, иногда на высоком уровне по образцу

7 Высокий. Постоянная реализация на высоком уровне деятельности

8-9 Очень высокий. Реализация на высоком уровне, характеризующаяся постоянным творческим поиском.

10 Определение уровней деятельности педагога по обобщенным показателям ПМ, ПЛ и по комплексному показателю осуществляется по шкалам, приведенным в табл.2.

Таблица 2 - Шкала уровней деятельности педагога

Уровни	По обобщенному показателю ПМ	По обобщенному ПЛ показателю	По комплексному показателю
Начальный	0-10	0-10	0-20
Низкий	11-20	10-20	21-40
Ниже среднего	21-25	20-25	41-50
Ниже среднего	26-34	25-35	51-69
Выше среднего	35-39	35-40	70-79
Высокий уровень	40-45	40-45	80-90
Педагогическое мастерство	46-50	45-50	91-100

Обобщенным показателем ПМ, позволяющем оценить уровень обучающей деятельности педагога, можно воспользоваться как относительно самостоятельной подсистемой, приемлемой для отдельного учебного занятия, комплекса занятий, обучающей деятельности педагога в целом.

Обобщенным ПЛ показателем можно воспользоваться для оценивания результатов деятельности после какого-то промежутка времени (семестра, учебного года) либо деятельности педагога в целом. Самостоятельным характером в предлагаемой системе определения уровней ПМ он не обладает, а является составным компонентом для определения комплексного показателя.

Таким образом, с помощью комплексного показателя можно выявить профессиональный уровень педагога по десяти основным критериям. По комплексному показателю оценка профессионального уровня педагога может проводиться по итогам учебного года, а также комплексно по его профессиональной деятельности в целом в условиях мониторинга ДП и ее результатов на протяжении нескольких лет (см. Приложение 1).

Обобщая вышесказанное, можно отметить, что профессиональное развитие педагога на основе мониторинга оценивания его деятельности является эффективным, так как критериальная определенность дает возможность оценить качество содержания и форм профессионального роста педагога, корректируя их в зависимости от показателей с учетом индивидуальных образовательных потребностей.

**МОНИТОРИНГ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА
 ПЕРИОД ПЕРВИЧНОГО МОНИТОРИНГА – РАБОЧАЯ НЕДЕЛЯ**
 (для учителя общеобразовательной школы, преподавателя и мастера
 производственного обучения учреждения профессионального образования)

Уважаемый коллега!

Вам предстоит вспомнить время, затраченное Вам на выполнение определенных видов деятельности в своей работе и отметить его согласно дням рабочей недели

№	Признаки деятельности	Понедельник	Вторник	Среда	Четверг	Пятница	Суббота
	<p>Общезначимая деятельность: 1.1. Поддержание учебной дисциплины, режима посещения занятий 1.2. Обеспечение здоровья обучающихся во время образовательного процесса 1.3. Обеспечение выполнения правил по охране труда во время практической работы обучаемых 1.4. Деятельность, направленная на построение мировоззрения учащегося 1.5. Деятельность, направленная на формирование личных ценностей обучаемых</p>						
	<p>Общепрофессиональная деятельность: 2.1. Целеполагание и планирование учебного процесса 2.2. Целеполагание и планирование своей деятельности 2.3. Диагностирование учебного процесса 2.4. Мотивирование и корректирование учащихся 2.5. Мотивирование и корректирование себя лично 2.6. Контроль и оценивание учебного процесса 2.7. Контроль и оценивание своей деятельности 2.8. Разработка или участие в разработке учебных планов и учебных программ 2.9. Отбор учебной литературы для занятий 2.10. Создание и отбор учебно-наглядных пособий, дидактических материалов 2.11. Самостоятельная разработка средств и пособий обучения 2.12. Подбор технических средств обучения для обучения по профессии или обучающему циклу предметов 2.13. Организация разработки инновационных технологий обучения 2.14. Проведение интеграции и дифференциации содержания образования на различных уровнях 2.15. Изучение индивидуальности и личностных качеств учащихся</p>						

<p>2.16. Определение индивидуального маршрута учащихся</p> <p>2.17. Проведение мероприятий по адаптации учащихся к учебной и производственной деятельности в учебном заведении</p> <p>2.18. Организация и участие во внеклассных культурных мероприятиях</p> <p>2.19. Корректирование своей деятельности по отношению к обучаемым и оказание им помощи советом, своим примером</p> <p>2.20. Развитие логического мышления учащихся</p> <p>2.21. Развитие субъективного контроля за своими действиями</p> <p>2.22. Развитие волевого самоконтроля (настойчивость, самообладание)</p> <p>2.23. Выявление и устранение профессионально нежелательных качеств учащихся</p> <p>2.24. Воспитание и развитие активности, коммуникабельности, проведение патриотической работы с учащимися</p>						
<p>Частнопрофессиональная деятельность:</p> <p>3.1.Осуществление методических разработок по учебным предметам, темам предметов и урокам или занятиям</p> <p>3.2.Создание инновационных методик обучения, разработка сценариев работы на производственном оборудовании для предложения их учащимся</p> <p>3.3.Организация разработки учебных проектов для учащихся с помощью компьютерных средств обучения</p> <p>3.4.Организация разработки внеклассных, досуговых проектов для учащихся</p> <p>3.5.Проведение промежуточной и итоговой аттестации профессиональной деятельности учащихся</p> <p>3.6. Участие в присвоении учащимся квалификационных разрядов</p>						

Выбрать время: 0,5 час., 1 час, 2 час, 3 час, 4 час, 5 час, 6 час, 7 час, 8 час, 9 час, 10 час, 11 час, 12 час и **проставить его в пунктах 1-3**

Литература:

1. Бардин К. В.: “Как научить детей учиться”, Москва “Просвещение”
2. Богданов Г. А.: “Опрос на уроках русского языка”, Москва “Просвещение”
3. Болотика Л. Р.: “Педагогика”, Москва “Просвещение”
4. Век Х.: “Оценки и отметки”, Москва “Просвещение”
5. Воронцов А. Б.: “Некоторые подходы к вопросу контроля и оценки учебной деятельности учащихся”, журнал “Начальная школа”
6. Матис Т.А.: “Контроль и оценка результатов обучения в начальной школе”, журнал “Начальная школа”
7. Онищука В. А.: “Дидактика современной школы”, Киев “Радянська школа”

МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІГІ–НӘТИЖЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН БІЛІМ САПАСЫНЫҢ КЕПІЛІ

Шаудирбаева Гулнар Имангалиевна,
*«Бейнеу лицейі» мемлекеттік мекемесінің
жоғары санатты тарих пәні мұғалімі,
Маңғыстау облысы, Қазақстан Республикасы,
Email: darin_gulia@mail.ru*

Аннотация. Бәрімізді бүгінгі таңда алаңдататын мәселе - ұрпақтың сапалы білімді игеруі. Елбасы Н.Ә.Назарбаев: «Білімді, сауатты адамдар -бұл ХХІ ғасырда адамзат дамуының негізгі қозғаушы күші» деуінің өзі үлкен көргендіктің белгісі. Ұлтымыздың тірегіне айналар ұрпаққа деген көзқарас Елбасымыздың білім саласына ерекше назар аударуымен биылғы жаңа Жолдауында таяудағы 10 жылға айқындалып отыр. Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясын қолдау барша ұстаздардың міндеті екені де анық.

Кілт сөздер: Жеке тұлға, кәсіби шеберлік, бәсекеге қабілетті.

Өзекті мәселе - жас ұрпақтың Елбасы бастаған көш-керуенге кідіріссіз ілесуі. Ілесе алмаса, бізге сын. Тобықтай түйінді тарқатып айтқанда халқымыздың тағдыры жас ұрпақтың қолында. Оларды жігерлендіру, жаңа бағыт, үлкен серпін әкелу, ұстаздар, бұл сіздердің жауапкершіліктеріңіз, ұлы ойшыл Жалал-ад-дин Рулш былай деген екен: «Сен бұл өмірге мақсатты тіршіліктерді тындыруға келдің және алдағы міндетің де сол. Егер осыны орындамасаң, онда ештеңе істемегенің». Осы сөз - әрбір ұстазға арнап айтылғандай. Ұстаз - бұл тек тәрбиеші ғана емес, сонымен бірге дос, біздің қоғамымыздағы білікті тұлғаны биікке көтеретін адам. Озық ойлы білімдар адам заманның, қоғамның дамуына, өзгеруіне өз үлесін қосады. Соңғы жылдары жеке тұлғаны қалыптастыруды дамыту және оған жан-жақты терең білім беру мақсатында жүйелі жұмыстар атқарылып, мемлекеттік стандарт талаптарына сай бақылау тәсілдерін қолдануымыз көңілге қуаныш ұялатады. Өйткені қазіргі кезеңде білім беру жүйесінің ең басты мәселесі –шәкірттің білім сапасының деңгейін халықаралық дәрежеге жеткізу.

Осыған орай мемлекеттік білім беру саясатының бағытында мектеп баланың дамуын жүзеге асырып, тұлғаның қабілеттілігін ескеріп, бір қалыпта қалыптасуын қамтамасыз етуі керек. Адам баласына шын мәнінде білімді болуы үшін үш қасиет: жан-жақты білім, ойлауға дағдыланғандығы және сезім дарқандығы қажет. Әрбір оқушының өн бойына осы қасиеттерді сіңіріп, жаңашыл үрдіспен еңбек ететін болсақ, бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыруда өз шешімін табады. Ісмер ағаштан бір затты қырнап жасаудан бұрын оны жонып алатыны сияқты, мұғалім де оқушыға өзінің тәлімдерін үйретуден бұрын оның бойындағы білім алуға деген талпынысты оятып алуы қажет. Ұлтты жаңа интеллектуалды белеске көтеру туралы Ел Президенті қабылдаған үндеуге сәйкес жүргізіліп жатқан білім беру жүйесіндегі деңгей

биік болуы үшін мұғалім әрбір сабағын өзіндік ойы, шиеленісуі мен шешімі бар өнер шығармасындай ойластырып, дайындауы қажет.

Қарапайымдылықтан күрделілікке ұмтылатын болсақ, онда жеке тұлғаның талпынысын оятып, ұстаз бен шәкірт арасындағы байланысты нығайтуға болады. Білім беру барысында оқушының жеке тұлға ретіндегі ерекшеліктерін ескеру - баланың өзін-өзі дамыту мәселесін оңтайлы шешуге мүмкіндік береді. Орыстың ұлы педагогы В.А.Сухомлинский «Мектептің басты міндеті - әрбір адамның дарындылығын ашу, оны толыққанды шығармашылық, еңбек жолына бағдарлау. Әрбір оқушының қайталанбас дарынын дәл басып табу, аша түсу, қастерлеу, бұл - тұлғаны адамзат қадір-қасиетінің өркендеуінің жоғарғы деңгейіне дейін көтеру деген сөз», - деп атап көрсетеді.

Қазіргі таңдағы оқыту мақсаты – оқушының танымдық тәжірибесін ескере отырып, жеке тұлға ретінде дамуына оң ықпал, көмек көрсету. Әлемдік білім кеңістігіндегі озық тәжірибеге негізделген 12 жылдық білім беруге көшудегі негізгі нысана - адамзат тарихында уақыт озған сайын өзектілігі арта түсетін білімді де білікті, тәжірибелі де текті ұрпақ қалыптастыру. Ұлтымызды дәріптейтін, рухымызды биіктетіп, ұлттық сенімімізді жігерлендіретін ұрпақтың болашағы – бізге, яғни ұстаздарға үлкен міндет. Ол үшін мұғалім кәсіби біліктілігін жаңа бағытта арттырып, білім мазмұнын жаңартып, тиісті әдіс-тәсілдерді қолданып, әдістемелік негіздерді қалыптастыруы керек. Өйткені білім әр адамға өмір бойы қажет екенін өмір тәжірибесі дәлелдеп отыр. «Мұғалім өз ісіне деген сүйіспеншілікті оқушыға деген сүйіспеншілікпен ұштастыра алғанда ғана шын мәніндегі мұғалім болмақ» деген екен бір ғалым. Сондықтан әр педагог әрбір баланың ойынан шығып, қажеттілігін қанағаттандыра білуге дайын болуы тиіс. Оқушының рухани өсуіне жағдай туғыза алатын, жаңалықтарды қабылдауға даяр, өз әрекетіне өзгеріс енгізе алатын ұстаз ғана бүгінгі қоғамның мүддесінен шыға алады. Ойы жүйрік, саналы, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны тек қана жаңа тұрпатты педагог қалыптастыра алады. Өйткені жақсы мұғалім жақсы оқушыларды жасайды.

Еліміздің білім беру жүйесін жетілдіруде көзделіп отырған мақсаттардың ең негізгісі - әрбір жеке тұлғаға білім алудың өмірлік жолын еркін таңдауына мүмкіндік туғызу. Сындарлы ойлайтын, өз мүмкіндіктеріне сенімді; әртүрлі әлеуметтік және өндірістік проблемаларды өз бетінше шешуге қабілетті тұлғаны дайындау үшін оқытудың сапасын жетілдіру аса маңызды мәселе болып табылады. Осы мақсатта білім негіздерін өз еркімен үйренетін, іс-әрекет мақсатын, міндетін, түрін, тәсілін, жағдайын өзінше түсініп, алған білімін өмірде қолдана алатындай жағдайға оқушыны жеткізуіміз керек. Оқытудың ұтымды технологиясын пайдалану арқылы шәкірттің тұлғалық болмысын дамытуға мүмкіндік туады. Бүгінгі күні білім сапасы үлкен мәселе болып тұрғаны шындық. Білім сапасы – мұғалімдер жұмысының көрсеткіші және мұның бәрі пәндік олимпиададан, ғылыми жоба жарыстарынан көрініс табады. Осы жерде ұлтымыздың ұлы ұстазы Ахмет Байтұрсыновтың «Ең әуелі мектепке керегі – білімді, педагогика, методикадан хабардар, оқыта білетін мұғалім. Екінші, керек

кұралдар, құралсыз ісі істелмейді» деген сөзі ойға оралады. Бұл өткен ғасырдың басында айтылғанымен, жүз жыл өтсе де бағыт – бағдар болып тұр.

Кез-келген білім бағдарламасының табысты орындалуы мұғалімге байланысты. Оның кәсіби шеберлігі нысаналы бағдарламаны да, оқу жоспарын да биік деңгейде жүзеге асыруға ықпал ете алады, ал кәсіби дәрменсіздігі істі құлдыратады.» делінген Қазақстан Республикасы орта білім беру жүйесі дамуының мемлекеттік тұжырымдамасында. Орынды айтылған пікір, жеке тұлғаны тәрбиелейтін адам – мұғалім, мұғалімге сенім білдірмесе, оқу игі жеміс бере алмайды, сондықтан қоғамымыз мұғалімге үлкен сенім артып отыр.

Жеке тұлғаны қалыптастыруда әрбір ұстаз шәкіртпен ынтымақтастықты орнатып, шығармашылық негізде әрекет ету керек және мына мәселелерге назар аударған жөн:

- 1.Тұлғаның қалыптасып, өз бейнесін табуы, даралық, руханилық болмысын танытуы;
- 2.Оқушы тұлғасына қолдау көрсету және өзін-өзі қорғауға ұмтылдыру;
- 3.Тұлғаны түсіну, салауатты өмір мен өзіндік қатынастың негізін қалау;
- 4.Жаңа ақпаратты талдай отырып, терең меңгеруге, маңызын анықтай алуға мүмкіндік жасау;
- 5.Өзіне қарама-қарсы идеяларды жоққа шығаруға емес, түсінуге ұмтылуды нұсқау.

Осы жайттарды ескере отырып, оқушының жеке тұлға ретінде дербес өзіндік әлеміне бойлату арқылы өзін-өзі дамытуға, өз мүмкіндіктерін таныттырып, оны жүзеге асыруға, өз жан дүниесінің мәнділігін сезіндіруге бағыттайтын әрбір ұстаз өз қызметін үлкен сеніммен атқарғаны жөн. Себебі мұғалім ең жауапты міндетті орындайды, ол адамды қалыптастырады. Мұғалімі қандай болса, шәкірті де сондай сенім жүгін көтереді.

Мұғалім болу, сөз жоқ, ұлы қызмет. Жас ұрпақтың үміт-арманын, болашағын көтеруді алдына мақсат етіп қоя білген ұстаз білімді,ізденімпаз және жаны таза болуы қажет. Ұлы жазушы Мұхтар Әуезовтің «Алдыңғы жақсы артқы жасқа тәлім айтпаса, ел болғаның қайсы» дегендей, әрбір ұстаздың мақсаты – ерік – жігері мықты, адамгершілік деңгейі жоғары, сапалы білім беру арқылы Қазақстанның болашағына сай келетін ұрпақты тәрбиелеу. Яғни бүгінгі өмір талабына сәйкес білім берудің жаңа мазмұнын, оқытудың басым бағыттарын нысанаға ала отырып, барынша дамыған, алдыңғы қатарлы 50 мемлекеттің қатарына қосылуды және әлемдік білім беру кеңістігіне енуді жүзеге асыру қажет.Өркениетті ел қатарына қосылудың кілті – білімде болса, білімнің көзі – мектепте екенін ұмытпайық. Мемлекеттің болашағы, үміті мен сенімі – жас ұрпақ тәрбиесіне үлкен жауапкершілікпен қарау, заман талабына лайықты мұғалімнің қызмет етуі қоғам дамуын алға бастайды.

Қоғамда халықты қалқан тұтатындар бар, халыққа қалқан болатындар бар. Халыққа қалқан болатындар халықтың аяғына үзенгі болып, ұрпағының еңсесін биіктеткісі келеді. Осы жандар - Сіздерсіз, Ұстаздар, ақыл да, парасат та, даналық та ұстаздан жеткен. Ендеше, еңсені биіктетіп, еліміздің болашағы үшін ұлт мақтанышына айналар ұрпақты жетектеп, ұлы Абай айтқандай: «Ұстаздық

еткен жалықпас, үйретуден балаға» деген ой иірімі ұрандарыңызға айналып, адамзат құндылығы-білім екенін көрсету жолында еш аянбаңыздар. Біліктілік пен шеберліктеріңізді ұштастырып, «ұлы болу оңай емес, ал ұлылардың ұрпағы болып қалыптасу одан да қиын» деген қағиданы іске асырып, өсіп келе жатқан жас ұрпақты әлемді мойындататын рухани биікке көтеру-сіздер мен біздердің міндетіміз.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, 2010.
2. Сапалы білім беру мен тәрбие беру – Қазақстанның мемлекеттік саясатының басымдығы (ҚР Білім және ғылым министрі есебі), 2013
3. Жайтапова А.Ә., Исаева З.Ә., В.Т.Тихомирова. Кәсіби тұрғыдан өсіру мақсатында оқыту үлгілері. Алматы, 2007
4. Тұрғынбаева Б.А. Ұстаз шығармашылық. Алматы, 2007.
5. Мынбаева А.К. Инновационные методы обучения, Или как ИНТЕРЕСНО ПРЕПОДАВАТЬ: учебное пособие / А.К. Мынбаева, З.М. Садвакасова. - 4-е изд., доп.- Алматы, 2010.- 344 с.

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

ПЛЕНАРЛЫҚ МӘЖІЛІС / ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

Введение.....	3
Саинова Л. А. <i>Профессиональное развитие педагога в условиях обновления содержания образования.....</i>	6
Наумчик В. Н. <i>Повышение квалификации как ведущий ресурс педагога: проблема диагностики.....</i>	11
Мурзалинова А. Ж. <i>Самостоятельная работа в курсовой подготовке как средство профессионального развития педагогов.....</i>	14
Буланкина Н. Е. <i>Профессиональный рост учителя-гуманитария в системе дополнительного профессионального образования.....</i>	19
Исимбаев Е. Т. <i>Профессиональное развитие педагога как необходимый элемент обновления содержания образования.....</i>	24
Сидельник С.А., Галкин С. Г. <i>Реализация концепции непрерывного образования в условиях информационного общества в донецком республиканском институте дополнительного педагогического образования.....</i>	28

СЕКЦИЈАЛЫҚ МӘЖІЛІС / СЕКЦИОННОЕ ЗАСЕДАНИЕ

Чокушева А. И. <i>Профессиональное развитие педагога в свете современных преобразований.....</i>	33
Тулегалиев А. С. <i>Педагогтың білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы.....</i>	36
Ибраимова Г. А. <i>Мониторинг практического применения педагогами программ по обновлению содержания среднего образования РК в учебном процессе.....</i>	41
Сейдахметова Б. А., Шаханова К.Т. <i>Біліктілікті арттырудың дұрыс ұйымдастырылған жүйесі-педагогтың құзыреттілігін арттырудың тиімді жолы.....</i>	45
Мурзабаева А. С. <i>Тьюторство как инструмент сопровождения профессионального развития педагога в системе повышения квалификации.....</i>	49
Муканова Р. А. <i>Smart - технологии в образовательном процессе... </i>	54
Дервянкин А. В., Плешков С. Н. <i>Технологии web 2.0 как инструмент развития информационной компетентности педагогов в системе повышения квалификации.....</i>	58
Садуакасова А. М. <i>Мониторинг профессионального развития педагога, как условие повышения качества образования.....</i>	63
Ерментаева А. С. <i>Мұғалімнің кәсіби дамуы – білім беру жүйесін жаңартудың негізі.....</i>	66
Шекербаетова А. Н. <i>Group work is as one of effective ways of teaching....</i>	69
Бакбергенова К. А., Алтынова А. Е. <i>Компетентностный подход повышения квалификации педагогов путем внедрения международного опыта в условиях рыночной экономики.....</i>	74

Абдихаева М. К. Математика сабағында инновациялық технологияны қолдану.....	78
Танатарова П. Б. Педагогтердің біліктілігін жетілдіруде инновациялық әдістер арқылы интерактивті оқыту.....	82
ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ	
Агыбаева Д. Г. Балабақша мен ата - ана бірлесіп балаларды адамгершілікке тәрбиелеу.....	88
Аукенова Н. Ж. Диалог оқу мен оқытудың басты құралы.....	90
Байтемирова Ш. Ы. Мектеп жасына дейінгі балалардың қарапайым математикада логикалық ойлауын дамыту.....	94
Байхадамова А. Е. М. Монтессоридің педагогикалық жүйесін оқу-тәрбие үдерісінде қолданудың тиімділігі.....	97
Балбауова Ж. Б. Ақпараттық технология арқылы баланың тілін дамыту.....	99
Жабагина С. Е. Инновациялық технологияларды пайдалана отырып қазақ тілін дамыту.....	102
Ибрагимова С. Б. Мектеп жасына дейінгі балаларға қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру.....	107
Карина А. А. Ертегілер арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың негізгі құзіреттіліктерін қалыптастыру.....	113
Қазыбаева А. Қ. Арт-терапия арқылы балалардың шығармашылығын дамыту.....	116
Қонаева И. Қ. Мектеп жасына дейінгі балаларды қазақтың ұлттық ойындары арқылы адамгершілікке тәрбиелеу.....	118
Мелибекова С. У. Инновациялық технологияларды қолдану арқылы танымдық белсенділікті арттыру.....	120
Мустафаева В. А. Информационно-коммуникационные технологии в детском саду.....	122
Сагадиева А. К. Инновационные технологии и инновационные методики обучения английскому языку.....	125
Садвокасова Г. Н. Ойын арқылы баланың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту жолдары.....	128
Тажикенова А. С. Ақпараттық технологияларды қолдана отырып, балалардың шығармашылықтарын дамыту.....	131
Ташаева Қ. С. Балалардың құзіреттілігін жан жақты біліктілігін арттыру жолдары.....	137
СРЕДНЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ	
Абдикадырова Г. С. Білім беру мазмұнын жаңартудағы диалогтың маңыздылығы.....	138
Абдуллаева Б. Ә., Саянова А. Н. Нәтижеге бағытталған оқытуды әдістемелік сүйемелдеу.....	142
Айбосынова З. И. Бейнелеу өнерінің құпиясы.....	147
Айтжанова А. Н. Педагогтардың біліктілігін арттырудағы инновациялық технологиялар мен әдістердің тиімділігі.....	150

<i>Альжанова Ш. О. Тіл және әдебиет сабақтарында инновациялық технологиялар мен әдістерді тиімді пайдалану.....</i>	155
<i>Аманжолова М. К. Оқыту мен оқу үрдерісін жетілдіруде диалогтың маңыздылығы.....</i>	159
<i>Амиргалиева Н. С., Амангелдіұлы Ерназар. Жаңа технология әдістері – сапалы оқыту негізі.....</i>	162
<i>Амиртаева М. Т. Коучинг - ынтымақтастық пен нәтижеліктің кепілі.....</i>	167
<i>Балгараева Н. А. Тиімді жұмыстың кепілі-сенімділік.....</i>	172
<i>Бисенгалиева У. С. Педагогтың кәсіби құзыреттілігі және инновациялық технологиялар.....</i>	178
<i>Дайрова А. А. Сын есімнің шырайларын үйретудің әдістері.....</i>	181
<i>Дуйсенбаева И. Ж. Деңгейлеп оқытудың география сабағында қолданудың тиімділігі.....</i>	187
<i>Ешмағамбетова А. Қ., Құрақбаева К. Е. Бастауыш сыныпты оқытуда ақпараттық –коммуникациялық технологияны қолданудың тиімділігі.....</i>	189
<i>Әбдіғаппарова Г. Қ. Инновационные технологии на уроках русского языка и литературы</i>	192
<i>Жакей Ф. М. География пәнінен оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.....</i>	195
<i>Жакилина Т. Т. Педагогтардың кәсіби дамуын бағалаудың тиімділігі.....</i>	200
<i>Жантасова А. К. Создание коллаборативной среды - одно эффективных форм взаимодействия в учебном процессе.....</i>	204
<i>Жаңабатырова С. Ә. Ағылшын тілі сабағында диалогтік оқытуды қолдану.....</i>	208
<i>Жилкешина У. У., Умбетова К. Ж. Жаңа педагогикалық технология - заман талабы.....</i>	213
<i>Жөлекеш М. Ж. Білім арттыру жүйесіндегі мұғалімнің кәсіби жаңашылдығы.....</i>	215
<i>Жұматаева А. С. Педагог мамандарды ақпараттық құзырлығын қалыптастыруда инновациялық технологиялардың ерекшеліктері.....</i>	218
<i>Жұматаева М. С. Оқу үрдісінде интерактивті оқыту әдістерін қолдану.....</i>	221
<i>Ибраимова Ж. Е. Внедрение дифференциации на уроках русского языка в условиях обновления образования.....</i>	225
<i>Кадирбаев О. Ж., Жумагулова М. А. Жаңа педагогикалық технологияларды физика пәнін оқытуда пайдалану тиімділігі.....</i>	229
<i>Казахова А. Е., Казахова Л. Е. Заманауи білім кеңістігін ізгілендірудің жаңа тәсілдері.....</i>	235
<i>Казиева Ж. Б. Педагогтың кәсіби құзыреттілігін біліктілікті арттыру жүйесінде дамыту жолдары.....</i>	238

Каламов Ж. А. Специфика системы повышения квалификации педагогических кадров.....	241
Каравайская Н. А. Профессиональное развитие учителя биологии.....	245
Каримов Е. Қ. Математика сабағында «Үш өлшемді әдістемелік жүйе» технологиясын қолдану арқылы оқушы білімін арттыру жолдары.....	248
Кдырбаева З. О. Проблемы обучения иноязычному произношению в казахской школе.....	252
Кожахметов К. Д. Интеграция как средство формирования познавательного интереса учащихся.....	254
Кожахметова А. З. Формирование полиязычной личности в образовательном процессе.....	257
Койбагарова Р. М. Применение интерактивных методов обучения на уроках английского языка.....	261
Куватова М. К. Бастауыш сыныптарда акт-ны пайдалану тиімділігі.....	265
Кувондикова Г. К. Саралап оқыту технологиясы оқушыны қабілетті тұлға етіп қалыптастырады.....	269
Куздыбаева Б. С., Ахметова Г. А. Оқушылардың бірлескен іс-әрекетін топтық жұмыс арқылы ұйымдастырудың тиімділігі.....	275
Кузенова А. Ж. Қазақ тілі және әдебиет сабақтарында оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамыту.....	279
Кулбатырова Т. Б. Жаңаша оқыту – заман талабы.....	283
Куптлеуова Р. И., Кадырова Н. Ж. Критериалды бағалау оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың негізі.....	287
Күнпейісова С. Ж. Кәсіби құзыреттілік – мұғалімнің білім беру сапасын арттырудың кепілі.....	290
Қабиден Г. Қ. Кейбір алгебралық есептерді шығаруда геометриялық әдістерді қолдану.....	294
Матенова Ж. Ғ. Құзіреттілікке бағытталған білім беру.....	299
Ниетбаева К. Б. Инновациялық білім-заман талабы.....	301
Олжакеш А. А. Эффективность урока – результат инициативы учителя и ученика.....	305
Рамазанова А. Е. Жаңа білім бағдарламалары, инновациялар және құзіреттілік тәсілдеме - табысты мектеп қадамы.....	310
Рамазанова Ж. Е. Применение новых инновационных технологий на уроках информатики.....	315
Саркулова А. Ж., Длимова А. Ж. Инновациялық оқыту – сапалы білім берудің кепілі.....	321
Сейделханов Б. В. Сындарлы оқыту және оның тиімділігі.....	324
Сейлханова Г. С., Нурмагамбетова Р. Г. Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы мұғалімнің ішкі уәжі -кәсіби даму негізі.....	326

Секерова Г. Е. Сындалры оқыту арқылы оқушылардың танымдық белсенділіктерін арттыру.....	331
Таңатарова Д. К., Омарадинова С. К. Бастауыш сыныпта «Сын тұрғысынан ойлау мен жазу» технологиясын пайдаланудың тиімділігі.....	335
Тасеменова Г. С. Инновационные технологии и методы в повышении квалификации педагогов.....	337
Телишова Г. Ш. Заманауи технологияларды пайдалану -сабақ нәтижелігін арттыру кепілі.....	342
Туленова А. А. Роль инклюзивного обучения на уроках физической культуры.....	344
Туретова Г. А., Бурханова И. Т. Оқытудың жаңа педагогикалық технологиялары – кәсіби білім сапасын арттыру көзі.....	347
Уразғалиева С. С. Сыныптағы диалогтік оқытудың маңыздылығы..	352
Утегенова Ғ. Т. Жаңашыл ұстаздың кәсіби даму жолы.....	357
Утенова Г. М. Сыни тұрғыдан ойлау мәселелері	362
Шабакова С. Ж. Оқытудың белсенді түрлерін қолданудың дәлелдері.....	364
Шамелова Г. О. Технологические основы мониторинга оценивания деятельности педагогов.....	369
Шаудирбаева Г. И. Мұғалімнің кәсіби біліктілігі–нәтижеге бағытталған білім сапасының кепілі.....	377